

A.5379

**EESTI
LUULEILM**

YÄIELIKUM KOGU EESTI LUULEYUSI

WALJA ANDNUD

AUGUSTE KAARNA

E. K.-U. „POSTIMENE“ TRUKK, TARTUS 1913

17233

UNIVERSITY OF MICHIGAN

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARY

UNIVERSITY OF MICHIGAN

UNIVERSITY OF MICHIGAN

82541

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARY

Esseiswa Eesti luuletuste kogu eeltööd algasiwad juba 1899 aastal. Mõtte algataja oli noormees, keda saatus kodumaalt kaugel pidas. Materjali korjamine ja selle korraldamine kestis väikeste waheagadega kuni 1911 aastani, kui käsikirja äraostmiseks salgakene naesterahwad kokku astus, kes seda eeltööd paranduste ja uuendustega edasi jatkas ja omale ülesandeks tegi trükkimiseks lubad ja pildid muretseda. Isegi trükkimine kestis ilma mõne kuuta 2 aastat. Kogu töö nõudis palju waewa ja püsiwust. Pika aja jooksul on mõnegi kaastöötaja kannatus katkenud ja käed töö juures rippu wajunud. Sõgawat lugupidamist ja tänu on wäljaandjad auustatud laulikutele wõlgu, kes raskele ettewõttele üllahkesti wastu tulnud, raamatut kaastöö, nõuandmise, julgustamise ja kõlblise toetusega lõpule wiia aidanud. Iseäranis palju tänu herra A. Jürgensteinile, kelle poole wäljaandjad luuletuste algupärsuse kindlaks tegemiseks pöörsiwad ja kes seks otstarbeks nad läbi waatas, sest palju luuletõõsid on ajalehtedest korjatud, kus allseisew nimi alati mööduandew ei ole. Mõned üksikud wõõrad luuletused on kogusse jäetud ja ainult sellepärast, et nad aja jooksul rahwale omaseks saanud. Selles kogus ei tule luuletuste jaotuse pääle mitte kui teadusliku jaotuse pääle waadata. Teaduslik jaotus nõuab süsteemi, kas luuletuste ajalooliste ilmumise korra, ehk kirjanduse woolude arenemise mõtte järele, nagu kirjanduse ajaloos seda näeme. Siin on aga luuletused kui lilled kimpudesse põimitud. Iga kimpukene oma sisu järele kujutab seda ehk teist kodumaa looduse osa, inimese elu, Eestlase wälwmise ja sisemise hingeelu tähtsamaid silmapilkusid ehk momentisid, nagu neid meie laulikud loonud ja oma rahwale waimuwarana

päranduseks annetanud. Kimpudesse on nii mitme luuletaja lillepõllult nopituid mõtteõisi seotud, et sellega iga luulekimpule ilu ja väärtust anda. Päälkirjades puudub kohati loogiline järjekord, kui luuletustes mõni moment teistest kaugel ehk koguni eraldi seisab. Kuid seda heledamini paistawad üksikud mõmendid wälja, seda selgemini wõib näha, kuidas meie laulikud kujutawad ühte ja sedasama asja.

Kogusse on kogutud laulud, mida meie hällist kuulma oleme harjunud, mis meie waimu harinud, elu pääle mõtetega wiibima meelitanud, kodumaa looduse ilutunnud meie hingedesse istutanud ja Eesti rahwa ja tema kulturi edendajate pääle tähelepanemist kaswatanud. Need on pääasjalikult luuletused, mis Eesti poegi ja tütreid oma kodumaad ja tema rahwast armastama õpetanud. Neis luuletustes esinewad meile meie mõttetargad, meie prohwetid — laulikud, kes omad mõtted ja õpetused kindlatesse wormidesse walanud ja sel teel nad meeldiwateks, wastuwõtmisele hõlpsateks ja unustusele wõimatuteks teinud. Kogu on katsutud niiwõrd täielikuks teha, et enamisti kõik paremad algupäralised luuletööd lauljale ja lugejale käepärast oleksiwad.

Laulikute näopiltidest on kogule juurde lisatud albumi kujul kõik need, mis kättesaadawad oliwad.

Olgu siis see Eesti luuletuste kogu ka Eesti luuletajate ühine kodu, milles elumuredest ja raskustest tüdinenud suguõde ja wend wiibides äratust ja meelegaletust leiaks.

Auguste Kaarna.

Tartus, 3. now. 1913. a.

SISU:

	Lhk.
Ainson, Jaan.	
Teid aastad on ju teinud . . .	368

Alwer, Andres.	
Ammu kadunud need kenad . . .	442
Ju keskpõew kätte on jõudnud . . .	729
Kawal Hansiäes põidukündma . . .	795
Kena mu kodune maa . . .	277
Kuldne kallis kewade . . .	84
Kust ma wotan wõrdlus-asju . . .	277
Lehtedes kahin . . .	325
Lumi lälgib, õõ on walge . . .	800
Ma armastan sind . . .	111
Mul oli nell nägust poega . . .	353
Oh oleks sa, kena neiuke . . .	279
Oled, wälke sõstrasilma . . .	270
Ruun, tõmba eest . . .	797
Su sõstrasilm . . .	278
Waikseid laeneld järw . . .	71

Aun, Ellise.	
Helju, bella tuulekene . . .	527
Ju kewadine koidupuna . . .	118
Ju kumab kuldne koidukiir . . .	50
Ju säraw päike sinitaewast . . .	85
Käes oli armas sulne aeg . . .	782
Kõia, laulukene . . .	33
Kui ma teaks ühe ainsa hinge . . .	259
Küll, lõbus on elu maal . . .	108
Kuusekene küünla walgel . . .	143
Ma kitsant kodurajast . . .	518
Ma mõtlen, sõber, sinu pääle . . .	254
Miks astun ma kui wõoras . . .	526
Mis on see ilmaelu sin . . .	393
Mis on see pael, mis . . .	263
Mis räägid sa nii salaltselt . . .	346
Mõrja istub õhtul . . .	347
Mu kallike, mika kaebad sa . . .	344
Mu wäsinud pääd nüüd lase . . .	360
Nagu pääsu päewalindu . . .	534
Oh hilgawat koitu . . .	48
Oh kuhu jäänud kuldsed ajad . . .	787
Oh oleksin ma linnuke . . .	315

	Lhk.
Oh oleks ta mu abikaas . . .	299
Oh sa kena kewade . . .	86
Oh seda kurja sõna . . .	303
Õhtu oli nii imeilus . . .	387
Õlime pühal, õhtu ajal . . .	783
Õõ taganeb . . .	48
Sa oled tugew tammepuu . . .	344
Tasa, tasa langes lumi . . .	139
Üht majakest omaks . . .	543
Üksinda wõõrsilla . . .	535
Weel õilmitses aia nii ilus . . .	120
Wiimsel sõsel isamajas . . .	505

Bergmann, J.	
Hits halfendab . . .	777
Ilus neitsike, nägusam . . .	487
Ime, mis igatsus meeles . . .	311
Kuis hilgjad luuhtes . . .	288
Kui Wiljandil waenlane . . .	731
Miks kihad, weri, soonte sees . . .	696
Mis imewägi, ingliske . . .	287
Mu isa! Mul igaw on Altai . . .	708
Oh kui ilus . . .	164
Oh wõiksin ma linnutiwul . . .	315
Pilri, pääri, pääsuke . . .	224
Ringi käiwad ajarattad . . .	610
Ta ütles: jah . . .	294

Brandt, Fr.	
Kes ikka truus ja õiglase . . .	457
Rõõm ja haledus . . .	492

Ederberg, Fr. W.	
Oh tooksid teadust mulle . . .	536
Üksil oiles mõtted sõudwad . . .	297

Ederberg, Wilhelmine.	
Eestimaa, mu isamaa . . .	607
Ei saa wälke wõsuke . . .	594
Miks kõlab sulle Eesti sugu . . .	593
Miks wõrgutada walopagju . . .	595
Sügise, sügise . . .	119
Su suwi mõõda läinud . . .	127
Ütle mull', õieke . . .	106

	Lhk.		Lhk.
Eisen, M. J.		Grenzstein, A.	
Alkohollat põgene	838	Armas poeg, nüüd lahkud	368
Eestlane olen	573	Astus nelu nooruke	233
Ei naest ma wõta (aigi)	812	Kõia wäike lauluke	91
Enne weel, kui meie naabri	847	Kõrgel kaljul istub Linda	702
Gregor küll oli nupumees	825	Laula ja hõieka	87
Igakord kui mõisas käin	812	Ma nägin täna halba und	651
Kas kandku karukaeru	575	Nüüd üles, üles wägeward	687
Kas kuuled, kuidas kaasik	780	Nüüd waimustus wabastand	689
Kisa tõusis kõruga	846	Päike sõuab, õhtu jõuab	790
Kui ma mõtetega saaksin	531	Päike weereb, õhk on õrn	170
Ma olen mees, kes mõistab	848	Rikas naene suri ära	818
Me taewa tõugu oleme	836	Õksinda pean wõõrail	513
Miks oled minust kaugel	310		
Miks sa suisa Surnumerde	839	Gross, Leena.	
Mis seiswad Soome, Wiru	635	Las' weereb eluwanker ikka	396
Mööda läksin	679	Õeke, oota kui suureks saan	421
Mu rahwas kaus, kaus aega	836	Päike läks looja	74
Murepõewi pidama	482	Põhalikus pidurides	296
Näe, näe ja imeks pane hing	756		
Nopi õisi rutuga	424	Grossschmidt, G.	
Oh tunneksid sa seda walu	468	Ära ilmal' walu kaeba	472
Olen oodand, kaus oodand	678	Ehk küll ju tihenewad	424
Oma saabas sohu jäi	748	Jumalaga jäitma pead	501
Rahwa kasuks lauletaks	844	Kõik kadub ära	32
Rahwamees mind oma juurde	678	Kuldane kullake	361
Tähed taewas tantsiwad	846	Kuulen sinu laente laksu	108
Ta kirjutas nii tihti lehes	558	Ma nägin unes Pühajärwe	667
Ta nime kuuides, kartsiwad	157	Miks siis nüüd ei suuda	362
Waagu waheseinad	845	Sa oled ilus, teistest kenam	348
		Sa oled leidnud	350
		Sa toetad mind	361
		Sulle sündimise päiwäs	363
		Waene sandikene wangub	438
Enno, E.		Grünfeldt, P.	
Kuu kuma on täna nii seige	131	Enne, kui sa ütled: ja	298
Kuu kurwal walgel kõnnin	131	Kõndsimise kõrgel mäel	297
Ma tulen hilja	42	Kui armastuse mõnu	286
Mees tõmbab ja tõmbab	425	Metsa raiutakse	705
Waenelaps nutab õksinda	386	Mul on, kui peaksin	419
Wihma sajab	130	Nii kaua, kui weel kewade	401
		Õepik hüüdis mulle: hüüa	481
		Oru sees, kus woolab oja	477
		Puu kaswamas jõekaidel	471
Fühlmann, Fr. R.		Grünthal, Willem.	
Üksakord oli üks mees	778	Midagi helendab	79
		Üle hämara, warjudest tume	140
Flink, Mathilde.			
Kui õela rahwa laim	476		
Friendlych, C. W.			
Oh kui rasked on mu põewad	749		
Põudja heitis õnge jõkke	805		

	Lhk.		Lhk.
Haawa, Anna.		Su armastus sull' olgu püha	266
Anna andeks	289	Suur kontsert a'gab	99
Armas Mõikel, ära ole puust	340	Taaralaste targad pojad	247
Eest ära, eluwanker weereb	395	Tasa, tasa, tuulekene	71
Ei laulikut wist taha	335	Ühe hiilgawa pärlil leidstu	302
Ei ole sina minu ingel	300	Uinu! uinu!	70
Ei saa mitte waiki olla	31	Üks sinus kord	265
Hääd ööd! Ju kustund	63	Unes nägin hiilgawat	273
Hoia wabest akon lahti	313	Wäsinud kõik loodus	125
Hõiska sa rahwas	702	Wõeh Leenake kullalapsuke	242
Järw leegib eha paistel	565	Haawa, Marie.	
Jumalaga jättes waatsid	505	Ja põhjameri lähedale	484
Jumalaga, kohaw laani	509	Kui õhtuehal uinub	483
Kas mäletad, kui õnnelised	412	Su hinges närtsinud	485
Kes need kõnniwad	423	Hansson, R.	
Koit istus taewa ääre pääl	329	Kui tahad jagada kõike	255
Kui Jumal kõigile õigust	398	Ma järjest' pean laulma	736
Kui sa tuled, too mul' illa	126	Ma seisin nagu nõidus'	570
Kui sina mu silmist ei loe	304	Miks nii kurwalt	620
Kuldne koit, sa lahkel palgel	46	Õrnal hõbelõikel helkiw eha	90
Küll oli ilus mu õieke	322	Põrgu tormid, taganege	753
Kus oled, õnnis lapsepõlli	405	Sa oled kallim wara	557
Kus sina oled, sääl isamaa	294	Tilgi waltkest pinnalt	186
Kuulge, mu kullad	284	Hasselblatt, Fr.	
Lauluke, sõua sa	314	Minu kallis oma keel	559
Lehekuu tõi õiekesi	102	Heiberg, Marie.	
Leinas üle nõmme	145	Ju kumab koit	46
Luule, see ei tule tuulest	20	Käisin üksil tähte walgel	467
Ma olen näinud muste silmi	280	Kuula: walgusest imelist	44
Ma wihkan sind	304	Lõigu orsi, kõgu orsi	211
Meie ei taha olla	395	Ma usun, et üks kõrgem	444
Meie Mõikel mullu juba	331	Su murelaps wist olen mina	466
Mind jumalaga jätsid	504	Hermann, K. A.	
Mis sääl kumab koidukullas	563	Isamaa, kuis täidad sina	603
Mis sa nopid, nelukene	293	Kui rõõmus on mu meel	515
Mõök ühes, piibel teises käes	659	Kurwal meelel kõnnin mina	464
Mu sõda usub õnne	445	Ma olen üks rõõmus	488
Niipea kui üksil olen	291	Mingem nüüd	492
Oh ära kardä, kallis	291	Mu kodune kohake	548
Oh mu hella armukene	314	Nagu kaunis helli kandle	556
Oh wõiksin taewa teiglit	289	Nüüd walju talwe walitsus	88
Palju hõiskawaid,	302	Oh laula ja hõiska	489
Sala-soowid tõttake	63	Pritus kallis anne	695
See oli siis	285	Tule nüüd, tule nüüd	488
Siin halfendawad uhked	520	Tule, tule, tuike	317
Sina oled keim	283		
Sind ootan nagu päikse tõusu	316		
Sind teretame, kuldapäike	84		

	Lhk		Lhk
Hurt, Jakob.		Jögewer, J.	
Enne kui weel taaralaste . . .	35	Ei Wenelaseks muutu ma . . .	815
Ilu sõitis Jõge pidi	23	Ma olin noor	307
Tulge kokku, külalapsed	217	Praegu Pikkortsi põratelles . . .	169
Jakobson, C. R.		Sa läksid	499
Eesti pojad, edasi	246	See kihlasõrmus	339
Mull' lapsepõlwes rääkis	694	Siis kui päike looja läinud	661
Mul on teadupära	290	Jung, J.	
Säält ju, mu kullake	317	Kui ilus on küll kewadil	92
Unemõttes uusi sõudes	266	Linnuke oksa pääl	92
Jakobson, P.		Ma rõõmus karjane	223
Kas mäletad, kui puistikus	305	Jürgenstein, A.	
Kord seisin suures	100	Nad laulsiwad	410
Kui oleksin ma ilmaruumis	268	Poolwihasel, poolhaledalt	121
Kui waatsin öösel	20	Siis Wihtra kalmul	704
Ma tänan sind, hää inime	432	Kampmann, M.	
Miks sa walunooli	308	Kaugele sa ikka waatsid	506
Oh jätke rõõmsatele	485	Küll oli see õnnis	309
Oh sõprus, kuldne hinge side	254	Kus näed leinapajusid mäel	384
Oh wõta nüüd, mu tütrekene	427	Tee terweks mind, mu emake	226
Päike oma taewa teel	69	Kamsen, R.	
Üks olles tõuswad üles	468	Lahja põid ja kadakane	578
Üks kena sandi piigakene	313	Las' kaldal oljad saadavad	397
Waiksel õhtu õhu sõudel	494	Teelt kõrwale! Me käime	396
Jannsen, J. W.		Kentmann, W.	
Ema ei sallin mind	830	Kui inimene tuleb ilmaile	464
Kallis on üks puhas süda	456	Koidula, I.	
Kus on mu kallis isamaa	600	Eestimaa, Eestimaa	566
Ma olen rõõmus laulumees	490	Isamaa hilgawa	605
Mu isamaa, mu õnn ja rõõm	595	Isamaa, isamaa	607
Oh armastus, sa kallis	264	Juba kase ladwalt lehed	118
Sind tahaksin ma näha	311	Kaht kaunist wenda tunnen	592
Üht rõõmust elu elan ma	185	Kaks selget alima	281
Järw, J.		Kellabelin orust tõuseb	436
Ehi! ehi, hellake	229	Koidu tõusul wäikeses kambris . . .	394
Hallikake, üles keedad	164	Kui kusagil näed rõhutut	472
Ihm, kuis oled sina ilus	162	Kui lapsukesel kätki sees	209
Jõed, ojad ja hallikad	350	Kui päewa kära aega	60
Kastepisar, kuis oli õndsalt	163	Kus on rahwas waik	522
Kes k'uwitsa krooni all	479	Kuulen, ühte nime	571
Kõlas kuldsest mull'	309	Lala nägin unes oja	631
Kõrgest' kõlaga	247	Laened läksid läbi ööd	232
Pehmelt, tasakesti waatab	276		
Üks õppik, hellake	399		

	Lhk.		Lhk.
Litgutades, litgutades	184	Mu laul! sa luige	16
Lõnga ketran ma ja nutan	231	Mul mõttes on üks ainuke	333
Mell aiaäärne tänawas	402	Säält tuleb suwe kaunim	81
Miks sa nutad, lillekene	465	Seat a'aast kui elukäigul	552
Miks tahad sa	473	Soowiks jälle sinna paika	541
Mis laululaene lahkeste	97		
Mis mulle jutustad	523	Kriim, K.	
Mu isamaalt kaugel	519	Metsajärwe taksua pinna	115
Mu isamaa, nad olid matnud	691	Nil mitmes paigas	307
Mu isamaa on minu arm	605		
Mu meeles seisab alati	600	Kuhlbars, Fr.	
Nad taowad su tüwe sisse	26	All puude peidus, põllu sees	407
Noor pehme õhk	90	Eestima, mu isamaa	599
Nüüd õuue, õuue! wäljad	91	Hüüawad pasunad	216
Ojakene, woolad	181	Koidula on koju jõudnud	716
Õieke, õieke	105	Kui Kungla rahwas	36
Õues armsast linnud laulsid	208	Linda seisab kahwatanud	491
Päew looja läind	62	Ma seisin mäe serwal	113
Palaw sui	201	Ma waatlesin Endla järwe	789
Peotäis ma mulda	437	Mu sõprade hooned	529
Pikkalt kiigub paadikene	185	Õe nüüd jõuab jälle	68
Põllu wahel läksin ma	197	Säält Läänemere kalda päält	677
Silm, üles taewa poole tõuse	475	Tallekene, hüppa	219
Sind surmani küll tahan	576	Teele, teele, kurekesed	123
Süda, ei sa kaugelt pea	474	Tudu, tudu tuwike	212
Süda, kuis sa ruttu tõused	606	Uinu, mu laps! Oh maga	311
Su nime põue põhjas kannan	604	Wennad, wõtkem wahwast	33
Su priiust olid matnud	693		
Teid ma teretan	601	Kunder, J.	
Tere, lõkene	93	Kui siit plüwe piirelt	613
Üks paigake siin ilmas on	373	Kuis nii külmad tuuletiwad	144
Usud tegu teise kätte	682	Ma waatan su silma	287
Ütle, kus sa siis nii kaua	602	Mu õnnis isa wõttis	612
West woolab, west jookseb	188	Sind suwi nõiskah ülesse	110
		Üks õieahel helju	114
Körber, M.			
Kiigu, liigu, laowukene	177	Kurrikoff, A.	
Rahus käiwad taewa tähed	452	Juba waatab päike	50
Waikne, kena kohakene	547		
Kreutzwald, Fr. R.		Kuusik, Liisa.	
Ehatäht, sa kahwatanud	66	Mets ja maa	513
Eks preester	482	Õe on ilus, astun õuue	72
Kas nägid rukipõldu sa	435	Säält, kus tammed	530
Kellel taewas kallist kinki	38		
Kui sügisel sa kureparwe	118	Lattik, A.	
Ma teretan sind, hommik	108	Jää mulle sa	320
Mis wara waikselt minu põues	689	Kui ilus sa	161

	Lhk.		Lhk.
Lattik, J.		Need pojad, kes hällis . . .	372
Olõs mul õits wäike well . . .	252	Need warjud, mis kodumaa . . .	674
Leppik, J.		Noor hing	250
Lõoke õhus sääi	225	Noor süda	39
Mu kodukoha mõnus mägi . . .	545	Nüüd mere pinnal waihind . .	181
Mu kodukoht, kui kallid sa . . .	545	Õhtu jõudis	768
Rõõmsalt kodu pinnal	532	Pal naabri ema	655
Selle uibu otsas	219	Pilw paistab õhtul punane . .	176
Liebus, P.		Postiwanker tee pääl wurab . .	826
Arm paistab, liigib südames . .	263	Säädused astud	672
Küll pikkisilmi ootame	78	Sa laulsid õnnest	719
Nelu istub järwe kaldal	235	Sa truult luksusid mu põues . .	826
Liiw, Jakob.		Segamata, kõigist teistest . . .	270
Ei olegi meie nii alatud	616	Sugurahwas — Eesti tütreid . .	700
Ei tunnegi meri, mis rahu	175	Seur rahwahulk liikumas	670
Igawus mul täitis rinna	269	Tule sa tagasi	674
Juba siis, kui ma hommikul . . .	391	Tuul see äiel rammul	180
Ju kustumisel helkiw	61	Unerahu tooja	56
Ju lehed katwad aasa	128	Uus aasta käes	153
Kaks hinge üks teisest on	400	Wabaduse püha leegi loidul . . .	645
Kas taewas, kas põrgu	664	Weel hilja õhtul eha ajal	854
Kas tunned meest	191	Wihisedes winged, wilud	134
Kaugel, mu kallike, kaugel	322	Wõitluses wõrsuwad mehed . . .	686
Kes julgeb õles säada	704	Liiw, Johan.	
Keak õitsewa õiede keakel	104	Hõlpsam on mägesid tõsta	458
Kesk põlises laanes	397	Igaw liiw ja tühi wäll	122
Koer haugub naabri talus	340	Kes meeldida tahab	430
Kõik armsamad jutud	239	Ma lillesideme wõtaks	626
Kõik kõigub, muutub	272	Mets kohas tumedalt	166
Kui ammu ajahauda maetud . . .	26	Mets mustab, sõne hämar	150
Kui sa mu päälle hellalt	276	Mis on, mis paistab kaugel . . .	425
Liiw palju ja paksult	663	Oh minu armas emakene	380
Looduses on palju hälli	160	Sa tulid nagu päikene	306
Loodus seisab tusane	128	Tuisk jookseb wõidu tuisuga . . .	143
Magas kangelane kalju säres	648	Tulin linnast	512
Ma luule kõrgusesse tahtsin	41	Üks märitshommik udune	171
Ma tõttasin templisse	282	Lipp, M.	
Ma olen palju raskeid päewi	721	Ehitagem Eesti kodad	574
Ma teretan ärkawat noorust	244	Kus Põhjalahke kohiseb	535
Miks tahate, mu wennad	596	Nelu noori oja säres	234
Mu ainus laps, mu ülem õnn	378	Wõogudesse wajus päike	57
Mu isamaa sõlmitud kätest	621	Luiga, G. E.	
Mu õnnetu rahwas	581	Aeg, kes sa meie elu laastad	154
Näe, taewa säarele tärkab	45	Arwa, mis on teises toas	215
Nagu klaasist silmadega	623	Auu olgu kõrges Jumalale	454

	Lhk
Ei soovi ma sulle	370
Ema nad matsiwad	341
Hoia südant hoolega	233
Ja sõber, sa käisid kui wari	258
Ilm on nüüd ehtes	87
Jumalaga! Tacwas teab	503
Ju wara kolduwalge eel	771
Käredat külma	392
Kesse oskab külmal werel	308
Kiwise kaane oli hauas	455
Kõik loodus peab surema	137
Kui maeti mulda hella emake	590
Kui näed, et õelus	459
Kui oled sääcinud silma sihti	459
Kulomal' lapsel'oidu andjaks	373
Kui on kadund kodumaalt	591
Kui sa wõtad nõu, mis hääl	460
Küll käte ja jalgega sipled sa	210
Kus rändajal on kodu koht	387
Leht langeb lehe järele	120
Liiq libekeel on wäga tihti	461
Ma waatan sinu armsa	283
Mu noorus närisis	421
Mu poeg, kui rändad eluteed	370
Nagu rändaja	529
Nii kaua, kui mu soontes	259
Saatust nii waenulik	429
Sa sõprust ära paku mulle	292
Sind luule tiiwul tahaks	271
Su silmas pisarate helmed	346
Tema teises laua ääres	275
Waatan päält	685

Malm, K. E.

Ju koldupuna ehtes	49
Mäe pääl wälke kabel seisab	700
Minu armas Eestimaa	567
Üks kask meil kaswas õues	528

Mauer, Kristjan.

Ma kadund õnneha wiitwul	407
Waikses metsas, hallikal	469

Mihkelson, Fr.

Tasa, nii tasa	284
Wikatid whisewad	202

Nakk, P. F.

Pilw lendab tuule wõimu ees	416
---------------------------------------	-----

Niggol, Herman.

Kes tahaks hauaküngastel	724
Kuis kaunilt säitendawad	267
Laps püüab kaitsta püksakiiri	416
Teolakk	697

Normann, K.

Nagu hallipäaga iss	401
Õue nurgas nõges kasub	428

Palm, Emilie.

Elule, ilule	105
------------------------	-----

Pärna, Martha.

Laulul nikutab mul tasa	142
-----------------------------------	-----

Parw, Jaan.

Küll oli õnnis õnnepõlw	376
-----------------------------------	-----

Peterson, Kr. Jaak.

Nii kui wahuse jõe	38
------------------------------	----

Pitka, P. A.

Kuula, kuula, kullakene	808
-----------------------------------	-----

Pödder, K.

Ta oli kelm	234
-----------------------	-----

Pöggelmann, H.

Kass Hints	832
Luba kätt sul pigistada	510
Ma jälle püha Eesti pinda	542
Mis täidab wajund waretel	703
Puid pillun küdewasse ahju	701

Proletarlane, W.

Läbi ääreta udulina	44
Paljud ülistawad lapsepõlwe	409

Pakits, M.

Ainult kaugel	324
Oh ärka, rahwas	838

Rahwa luulo ja rahwasuu laulud.

	Lhk.		Lhk.
Ära joo wiina	840	Oleks see meesi minula	235
Ära usu uisujuttu	236	Palgilt tõusnud pisaraida	194
Eluaeg on üirikene	390	Pelukene, poisikene	237
Ennem mina heidan kiwi juure	238	Peo leo, kis Keult tuul	95
Hellse, hellse ilma	32	Poisikesed, roosikesed	236
Jaunikene, wellekene	330	Rõõmusta, piiga	840
Ilugeme, kui me wõime	486	Siin um, siin um hulka	32
Jõua ju kaugelta	540	Tüdruk, tüdruk! laisk, laisk	96
Kalewide kallim poega astub	385	Tuleb see õnnis õhtukene	65
Kalewide kallim poega küüsis	193	Tule, tule, unekene	208
Kalewide kange poega	192	Tulge kiigele, küla naased	487
Kalewipoeg kange meest	174	Tungis taha tammemetsa	246
Kalewipojad kolmekeste	28	Üles üks tule merekene	116
Kannel armas	34	Üles, üles, hellaad wennad	486
Kirjasin, korjasin	96	Waata, taanes puu peidus	577
Kits läks kiideldes mäelo	428	Wii wihma Winnemaalõ	115
Kui ma olin wäikekene	37	Wõi imeta, wõi imeta	811
Kui mina alles noor weel olin	300	Wõõras üteli: wõta naine	342
Kukku, sa kügu	31		
Kur, kär, kossa lääd	216	Randsepp, H.	
Kus on kullela kodugi	40	Ei sull' enam unelaulu	687
Kus on, kus on kurwa kodu	480	Nad laulawad	625
Laske stase märdisandid	182	Õhtu kellad	701
Laulge poisid	351	See tore mets, lai wäll	625
Leelop, leelop, lelläkene	808	Ta sängitati kaugel kodust	538
Litri, lööri, lõwokene	214		
Linnuke mäe pääl	95	Recha, C.	
Liu lau laskijalle	149	Kui ju õhtul ahju rükkal	141
Ma laulan tule tuisusse	33		
Me pruudi pärja punume	351	Redlich, C. M.	
Milla! maksao memme waeua	214	Nuttis neiu nurmela	806
Mille minno naari noore näio	808		
Milles herra tlosagi	663	Reinwald, Ado.	
Minu hella wellekene	328	Ah, kui weel alles noores eas	406
Mis mind seia oodatle	365	Ära kligu, kallid neiu	318
Mutal sõändse nooremehe	810	Ära wõta usku ära	449
Mu isamaa armas	598	Armukene, miks sa mures	319
Muru Hansu ainus ingel	240	Armude teed käib kahes arus	282
Muru kaswab mulla pääle	724	Eesti rahwas, ära sa	584
Mustemad on meie poisid	809	Ei jõua küsimisi kõita	447
Nelo, nelokõsõ ja noorõkõsõ	238	Et kord oinud parem aeg	658
Nelukesed, noorekesed	228	Hääd õõd! weel päike hüüab	68
Neli on neljuda peressa	810	Haua juures seisab	706
Odrapääl hüüab orasta	844	Hilge südames ja silmis	660
Oh minu endist elukesta	241	Jaunikene sõitis linna	865
Oh seda endiata eluda	241	Igawese aja pimel piirel	448
		Juba jälle hakiid wäljas	644
		Ju kella helin hüüab	58

	Lhk.		Lhk.
Ju päike weereb, waob . . .	55	See on ju hää, et ma ei tea	451
Kaugel, ajarüppe esirajal . .	449	Siin wana weaki nagu norus	434
Kaugel eksih kuldne hommik	416	Silm waatas sinitaewas . . .	171
Kaugel kodust	520	Suur armuleek, mis lõpmata	371
Kewadisel koidu a'al	468	Taewa pilrel tõus'wad	123
Kewadisel koiduwalgel	422	Tere, armas lilleke	101
Kord kuningliku krooni	647	Tere, Soome suguwennad . .	628
Kord tõe lendas taewast	680	Tuul puistab toome õist . . .	103
Kõrge, kallts uueaasta päike	152	Uinu neiu, taewaline tuwi . .	69
Kui kuninglikult kõllseb	552	Üks alnukene ilma sees . . .	347
Kui langes muiste idamaal . .	750	Üks kõige raskem sõna	203
Kui loodus roheline pildi . . .	101	Waata, kuidas lilled	111
Kui mõistaksin ma mõelda	446	Wend! Su mälestuseks	720
Kui piksepiiw meil' ligines . .	797	Wirgu, neiu, wirgu sa	268
Kui Soome süda kurwastab	630	Wõi wõbrasisa hea	646
Kuldne kalewite kodu	563		
Kuldne koidukuma	590	Reinwald, Jaan.	
Kuld-rannake	432	Jakobson on surnud	714
Laul wiis mu waated	415	Mind ema Eesti keeles	554
Lõhnaw, ilus sui on läinud	138	Mu armatsew süda on meri	294
Lõpetatud laul ja tõe	440		
Ma olen käinud palju radu	614	Reinwald, Liisa.	
Ma olen sündinud	567	Ema, luba oma rinna najal	377
Ma ootsin koju kangelast . . .	579	Koduke wõib kallis olla . . .	543
Ma peaksin seda unustama	676	Kui kureparwed hewad ära	124
Ma püüdsin õigeld mõtteid	450	Kui õhtu päike taewa laugel	525
Ma seisain unes kõrgel mäel	649	Kui oleks saastjaks eduteel . .	278
Ma tõstan tihti omad silmad	445	Kullakene, ei ma seda taha	268
Mats alati on tobli mees . . .	827	Ma nägin sind	305
Ma waстан kaugel	641	Ma tean, et teadmata jääb	290
Minu õndsas isa õues	417	Mull' midagi ei tulnud meele	508
Mu emakeel on kullane	555	Mu sõbrad, miks te' norutate	228
Mull' muru kopel aia all	546	Õe siin warjab waese sauna	74
Mu musta kuube kanda	617	Õues külm ja kare tall	138
Muremõtted, minge metsa . . .	483	Pitwekene, siidi-sini taewas,	169
Naps! Mats see kiitles nõnda	856	Sätendawad koidu tiitwad . .	47
Nüüd jälle kadund aartake . .	168	Tall tuleb, puistab lume . . .	136
Nüüd lahkun sinust ära	497	Üks ingel ilmus mulle	229
Nüüd tere, sinaw Soomemaa	628		
Oh Emajärw, su kalda pääl	665	Rennit, A.	
Õhtupäike, puistata kulda . . .	54	Ära pean lahkuma	502
Õitswas orus, puude wilus . . .	478	Heide isa	454
Õe mõõdas, uni magatud	588	Jää terweks õnn! Nüüd	494
Poolringi rikub õnneidu	642	Ilm ilus ja waikne	481
Sääl kaugel, halli taewa teel	365	Kui nõder jalg wast elurajal	250
Sääl tõuseb ta	161	Ma kõnd'sin õhtu eha a'al . .	478
Sa tuled, õhtu	58	Ma olen kaugel käinud	553
Sa wiitsid waga rõõmu	345		

	Lhk		Lhk
Ma olen paradüüsis käinud . . .	453	Sooberg, M.	
Mu meelen kuidne kodukotus . . .	549	Oh ma ilust tsamaada . . .	550
Nii kui kalju liikumata . . .	458		
Oh kui kerge asi naese wõtta . . .	360	Sõst, K. E.	
Sa waikid küll	308	A'age taga, wõtke kinni . . .	283
Täht on kadund, tee on tume . . .	426	Alles sila salme tutwaks . . .	257
Täna õösel nägin mina	272	Ei nad ole wiimsed mehed . . .	619
		Imeline muinaslugu	196
Rikkand, H.		Kellel' kukud kurwameelse . . .	42
Ära nüüd kõnele	697	Kraawis kesnurme ääres . . .	403
Kuis westawad õndsat juttu . . .	698	Lillekesed, kumardage	383
Kuule sa, mühisew meri	533	Lõokene, põllumehe sõber . . .	196
Ma tunnen naijakaid mehi	624	Ma aiman, kodupinnal	623
Mis on küll palwetest suurem . . .	698	Ma kõnnin hillisel õhtol	126
		Ma lään ära	718
Riomar, J.		Meelitagu teisi mehi	609
Ju lilled une hõlmas	69	Me olime südamesõbrad	256
		Mina olen sajakordne	37
Riomar, T.		Minu altar üllilhtne	383
Kul jõuab kätte kewade	81	Minu walul on mustad silmad . . .	251
Meil juba tulnud kewade	83	Mu waade on tume	433
Oh lehekuuke, jõua	78	Nad ütlewad, sa kaod ära	618
		Nagu ühe ema lapsed	258
Rootslane, J.		Neiukene särasilma	251
Põllul wilja kokku kanti	205	Oh kui palju, palju	256
		Oh kuis mina ihkan	816
Rootslane, P.		Olen alles noor	813
Wägewam Wõim	774	Olin mina weskitoel	379
		Õgawal palgel	140
Rosenstrauch, W.		Põllukene, sina tead	199
Mullapinnas kuuseseme	165	Selsid ümber jaanitule	114
Mu tammed	589	Sin puhkab mulla all	713
		Su arm, su pilk	296
Rotalla, J.		Ta tõttas übelt kaugele	597
Waptad wennad	587	Wälke sinisilma neiu	285
		Waimu ette õrnalt tõuseb	405
Roth, Philip von.		Weel elab Eestis mehi	618
Se talw, se kange talw	148	Wennakesed, Eesti ema	248
Russow, Fr.		Speck, J.	
Koju tahaksin ma jälle	527	Jumalaga, metsaalud	496
		Kuulus, kallis Soome lahe	638
Ruut, K.		Lumi nagu walge sammot	145
Kord mõtetes istus üks emake	377	Oh raske on kõrgelo sihile	728
Schmalz, H. J.		Suits, Gustaw.	
All kopilis tiigi ääres	819	Aeg antud naerda	245
Taewawõiwil tähed käiwad	154	Hahaha! Ma naeran teid	683
Selting, Alide.			
Oh oleksin ma linnuke	274		

	Lhk.		Lhk.
Hall on taewas	129	Mühaw mets, see sinab . . .	155
Kes suudaks küll käekida . . .	262	Mu kallike tuli mull' kosja . .	341
Kui wanemad wanasti	581	Mul weeres pisar silmist . . .	507
Las' kaswame	245	Nagu metsas mesilased	813
Ma küdewasse ahju	470	Oi laiskust, hooletust	654
Ma nägin ond	650	On ettewaatus igas asjas hääl .	652
Ma sõuan morel ja sõuan	182	Paar korda siga küna ümber . .	654
Minul on üks raamat	411	Soos mudane müügas	168
Mul oli sõber	260	Waatsin kõrget kaake	668
Õudne kui needmine ajalugu . . .	577	Wana, lagund talumaja	843
SÄäl lahtise mere pääl	174	Woog weeres nii wirgalt	167
Sina oled kewade mureta laps . .	132		
Saudle mind	88	Tõnisson, Jaan.	
Tõest' on, nagu laiemalt	79	Tuikuwad tuulehood	392
Wasarad meil wuhisegu	682		
Supp, Kata.		Tõnisson, M.	
Ei mull' meeldi mehe llu	332	Kuldne õhtupäike	54
		Under-Hacker, M.	
Suurkask, A.		Lapsuke on mul õrnake	375
Ärka üles, kes sa magad	588		
Ta toetab kepi n'ale	435	Ungerson, J.	
Täker, Liina.		Anna andeks, kullakene	200
Õeke, kuule	125	Kui käisin karjas	419
		Sa naerad mu ruuna	429
Tamm, Jakob.		Su pitserdatud pakikest	299
Auusad rüütlid istuwad	843	Wahira, J.	
Jäl rüütel	652	Mu meelest ei unune ial	404
Järw kaitsmatait	167	Weber, B.	
Isa, sul on hobu sääl	194	Räästa Rein	757
Kallja, armas koduke	537	Weitzenberg, J.	
Kord Püiteki puskis Punikut . .	653	Kord ma Peipsi piirel käisin . .	733
Kui on naabri õues tüül	370	Weske, Mikk.	
Kui paiwele pühakotta	609	Armas, hääl ja hoids Ellu	330
Küll armastan ma naesukest . .	364	Juba kui ma karjas käisin . . .	321
Küll kaua kodust kaugel	760	Kadunud lumi ja räitsak	83
Kurwalt, kallia koduke	225	Kas tunned maad	562
Kurwalt waatab põllumees	198	Kena kesnurme keskel	220
Laiäl pidulaual olles	848	Kõigu, liigu, mu paadike	183
Läks kärkeft kirikuteel	282	Kui kalliat kodust läksin	540
Leidsin kepiüki	669	Kui mu kalliat laatalu	408
Ma käisin all saariku serwal . . .	172	Kurb siin kaugel on mu süda . .	537
Ma seisin õsot õues	72	Kuule kuidas hääl elab	27
Ma seisin tormi mässul	178		
Meri mühiseb wõimus	179		
Mesilane — linnuke	223		

	Lhk.		Lhk.
Laanel oma linnukene . . .	334	Meri on me isamaa	178
Läksid metsa perenaene . . .	338	Mind saatust päris narriks . . .	429
Laske lipud lehitada . . .	688	Mul on tulekahju põues . . .	352
Ma nägin nooretõhu	374	Mul sada kraadi sooja	358
Ma olen karjapoisike	221	Nad unistawad Kalewist . . .	584
Miks nii mures minu süda . . .	530	Näkilaulud, nõiakellad	560
Minge üles mägedele	611	Oh sa kolmkord kuri raha . . .	828
Minu isa ütles mulle	692	Ole õnneline	622
Nüüd lahkun ära isamaalt . . .	500	Põhjaneel taewa lael	585
Nüüd waata, kuhu tahad . . .	109	Salk tammil Taara tänawas . . .	586
Oh mis ilus, armas	57	Sa oled nagu päike	303
Ohtu õhud sõudwad sala . . .	64	Sõidaks kosja	332
Oh Wiljandi, oh Wiljandi . . .	589	Tõistre Tõnu tore mees . . .	341
Saaniga sõitsin ma sahinale . .	336	Walu on mu wõimsam weli . . .	40
Siin on rikas rohumaa	222		
Üksinda armastan	337		
Waata, mis palistus säält . . .	51		
Wändra jõe haljal kaldal . . .	715		
Willigerode, A. H.			
Kui rändan ma	514		
Wöhrmann, Ed. I.			
Ära usu tema kaebtust	625*		
Arwan päewi, otsin aega . . .	413		
Ei mul ole isamaja	622		
Ikka, kui ta mu pääl waatab . .	275		
Ilmsi ühte ainust musu	275		
Kas te nägite mu noorusaega . .	423		
Kepp käes ja kaelkott kaelas . .	821		
Kui jumal ka nii meeles	205		
Kui ta minust mööda tõttab . . .	273		
Kursi krahw ja kuulus mina . . .	824		
Lapsed, tupp — tall tuleb	136		
Loodus on suur õperaamat	160		
Ma liigun keset eluiga	431		
Ma sündisin süäl ilmale	579		
Ma tahaks wälgusära	303		
Meil kodukopli kaswas	408		
Walff, G.			
Ei aima sa	301		
Kord elas üks peramees	817		
Kord talus oli talgus	822		
Ma nägin kord	298		
Mu neiu on pahane	814		
Nüüd tule üks kurb ja hallis . . .	869		
Oli nii imelik, antsakas ta . . .	815		
Õrn õõplik, kuhu tõttad sa . . .	98		
Sääi endsel ajal seisnud	868		
Sa laulad jälle õrna häälega . . .	300		
Sa tuled weelgi meelde	326		
Vares, M.			
Ainus pilk su silmist	325		
Kas weel kuuled minu	323		
Tundmata luuletajate laulud.			
Järw waikeks jääb	59		
Kas tohin ilmas aega oota	312		
Kes tahab kortrit wahetada . . .	833		
Mis on kõlge uhkem maja	842		
Õone waikus, pime wari	73		

Luule.

Kui tahad noorus' armutaewa
Weel kausks jääda elama,
Siis juhi nõnda elulaewa,
Et puutub kokku luulega.

Jakob Lilw.

See on lauliku tubada,
Kehwa mehe kambrikene,
Wäese mehe warjupaik:
Kuu on uksena cessa,
Päike laela läikimaies,
Tähed toassa tantsimaies,
Wikerkaar wibuna warjuks.

Siin need laululugud loodi,
Sõnasõuded sünnitati,
Keele keerud korutati.

Kalewipoeg VI. 924—933.

Lausa tõuseb laulu ilu,
Kui see päike pilwe peidust,
Ajab meele ärkamaie,
Mõtted lustil mõlkumaie.

Kalewipoeg I. 44—47.

Mu laul.

Mu laul! sa luige, kelle pehmed tiivad
 Meid üles kandwad pilwe piirini,
 Ja wiimaks kõrge Taara kotta wiivad,
 Kust Wanemuine tuleb tagasi, —
 Kui Eesti pojad ükskord sihti näewad,
 Mis tema sõrm neil' ette rajanud:
 Kes kõrgemale püüdnud ööd ja päewad,
 Neid tulewik ei mata unustud.

Ja kelle silm wast õnnemaad ei näinud,
 Sell' tuleb meelde leekiw koidu kuld,
 Ta tunneb, nagu tutwat teed ta käinud,
 Kust nägi wilkuwat ta kodust tuld. . .
 Ja imewägi täidab tema meele,
 Ta ärkab siis, kui raskest unenäost,
 Ja leiab omas kõnes uue keele —
 Wist tulnud wana laulu-targa käest.

Nii äratan ma unustuse hääled,
 Kui noorus-laulud wana raugale,
 Ja nagu jõgi omad wirgud wooleid,
 Maast läbi saadab mere rüpesse,
 Ja kui tal laened juba merde jookswad —
 Weel hallikate aset mäletab:
 Kus tema sooned mullapinnast tõuswad,
 Sää! niiskus puid ja lilla imetab.

Ma alustan! oh kuule minu kõla,
 Sa meieaegne rahwas, teraselt,
 Ehk kustutame seega wana wõla,
 Kui häälte kohin kostab ülewelt!
 Ehk kuulwad need, kes enne meid siin eland,
 Nüüd mullas ammu, ammu puhkawad,
 Need, kelle laulud enne meid siin kõland:
 Et Eestis laulikud weel elawad.

Fr. R. Krentzwald.

Mis luule on ?

Luule, see ei tule tuulest,
Ega kuku käiksest ka,
Ära sunni, ära keela —
Kõik see oleks asjata.

Luule, see on leekiw tõde,
Weri sinu südamest —
Seda pead sa ilmutama,
Hoolimata enesest.

Anna Haawa.

Luule.

Kui waatsin öösel sinitaewa wõlwi
Ja silmitsesin läikwat linnuteed,
Siis imestasin hiilgwat tähekülwi,
Mis särasiwad nagu kuldsed keed.
Ja mida enam silm sääl hiilgust nägi,
Mind seda kõrgemale tõmbas tema wägi.

Siis täheloori taga nähtawale
Üks imeneitsi ilmus iluga,
Ja tema ümber ja ta ligemale
Kõik tähed wõtsid endid koguda.
See neitsi kandis wikerkaare krooni,
Ja tema ümber nägin kulla jooni.

Kes jõuaks tema ilul' sõnu anda,
Kes kujutada tema kenadust:
Ta jume andis taewalikku tunda,
Ta palelt oli näha jumalust,
Ta juuksed rippusiwad kulla keerul,
Kui hiilgwad paiste jooned päikse weerul.

Ta keha kattis loor kui lumi walge,
Tal kaelas rippus kuldne tähekee,
Kui koidupuna paistis tema palge,
Kui ehakuld, mis läigib läbi wee.
Ta ilu näitas nagu luuleilmast
Ja tõde tungis tema selgest silmast.

Ma nägin teda ligemale jõudwat
Ja heledamaks muutus all maailm,
Ja temaga kõik tähed nähti sõudwat
Nii suures ringis, kuhu tungis silm.
Ja kullast karikat see neitsi kandis,
Mis seest ta tähtedele hiilgust andis.

Ta lähenes. Ma tahtsin maha heita,
Et tema ees mu palet warjata,
Kui ussike, kes põrmu püüab peita,
Kui päike piinab teda paistega.
Ta nägi mind ja julgustades hüüdis,
Ja arga meelt mul kinnitada püüdis.

Sääl seisis ta mu ees kui taewa ime,
Ma tohtisin ta pääle waadata ;
Mu südant nõidus tema palge jume,
Kui kandis mulle wastu karika.
Ja oh mis ihaldust mu hing siis tundis,
Kui selle seest mull' taewajooki andis!

Ma tundsin leekisid mu põuest tõuswat,
Mis ühendasid tähte säraga,
Ma nägin ingliahulgad mööda sõudwat
Ja wirmalised tõusid wehklema.
Mul imeilmutused paistsid silma,
Kui oleks taewas kaissu wõtnud ilma.

Siis koidupaisteks muutus neitsi keha,
Mis ennast üle ilma laotas.
Ta jume polnud enam selgest' näha,

Ta nime tunda süda ihaldas.
 Siis kõlas üle taewalise huule:
 Ma pole muud, kui kujuks saanud luule!

P. Jakobson.

Luule.

Kõik kadub ära unustuse hõlma
 Ja waob kauge minewikusse,
 Kas olgu suur wõi olgu wäike ilmas,
 Neid udulinik wõtab hõlmasse.

Me haa asetki ei tea keegi,
 Kui ajaratas weereb edasi,
 Me mälestuski kustub rahwa seast,
 Kui tähtjas töö ei ehi radasi.

Need salmid kaowad, nad on tühjad asjad,
 Kuid luule, see ei kao ialgi,
 Ei roosteta, ei lähe tema wanaks,
 Ei karda ajahammast kunagi.

Ta tungib inimese südamesse,
 Ja salajamad mõtted ette toob;
 Ta hüüab kurbtuses ja hõiskab rõõmus
 Ning tulewiku kujutusi loob.

Ta tungib warjuriigi saladusse,
 Ja haa sügawustes eksib ta,
 Ei teda surmawarjud katta suuda, —
 Ta wabadus ei lähe kaduma. —

Ta tõuseb nagu kotkas pilwe poole,
 Sääli lehitab ta kõrgel üle maa,
 Ja et ilm täis on tühja tööd ja kära,
 Siis läbi pilwi tungib taewa ta. . .

O. Grossschmidt.

Ilu laul.

Ilu sõitis jõge pidi,
Laulu laia wälja pidi,
Hobu hoietud eessa,
Regi tammine tagana.
Naene roogune reessa,
Sõnad sõelaga sülessa,
Laulud lõngaga kaelassa.

Näginekse, kuulunekse,
Kes küll wastu puutunekse,
Puutunekse, juhtunekse?
Wastu puutus poiste hulka,
Kamand kaabukandajaida.
Nemad haardsid küsitella,
Küsitella, nõuatella:
„Kuhu lähed, Ilukene,
Kuhu lased, Laulukene?
Kas sa, Ilu, meile tuled,
Kas sa, Tantsu, meida tahad?“

Ilu keelilla kõneles,
Ilu taidis, wastu lausus:
„Ega ma, Ilu, teile lähe,
Ega ma, Tantsu, teile taha.
Ei ma taha poiste hulka,
Kallu ei poiste kamandusse,
Ihata ei poiste ilu,
Taheta ei poiste tantsu.
Poistel onwad puised sõnad,
Lõhmuklised laulukesed.
Lähete nurme kündema,
Kallute atra kandema,
Säälla ilu unustate,
Laulu meelest minetate.““

Ilu sõitis jõge pidi,
 Laulu laia wälja pidi,
 Hobu hoietud eessa,
 Regi tammine tagana,
 Sõnad sõelaga sülessa,
 Laulud lõngaga kaelassa.

Näginekse, kuulunekse,
 Kes küll wastu puutunekse,
 Puutunekse, juhtunekse?
 Wastu puutus naeste hulka,
 Puutus lidu linikpäida.
 Nemad haardsid küsitella,
 Küsitella, nõuatella:
 „Kuhu lähed, lukene,
 Kuhu lased, Laulukene?
 Kas sa, Ilu, meile tuled,
 Kas sa, Tantsu, meida tahad?“

Ilu keelilla kõneles,
 Ilu taidis, wastu lausus:
 „Ega ma, Ilu, teile lähe,
 Ega ma, Tantsu, teile taha;
 Ei ma taha naeste hulka,
 Kallu ei naeste kamandusse,
 Taha ei ligi linikpäida,
 Ihata ei naeste ilu,
 Taheta ei naeste tantsu,
 Kaeta ei naeste kargust.
 Naeste läks nalja Narwamaale,
 Naeste läks lusti Luigamaale,
 Öunapuusse ilusasse,
 Werewasse wislapuusse.
 Teie ilu unustate,
 Laulu meelest minetate:
 On teil lapsed pisukesed,
 Onwad kasinad kanased,
 Lähete ulli uinutama,

Meelimarja minetama,
 Saa ei te laulu laulamaie,
 Saa ei te ilu iskimaie,
 Sestap te ilu unustate,
 Laulu meelest minetate.“

Ilu sõitis jõge pidi,
 Laulu laia wälja pidi,
 Hobu hoietud eessa,
 Regi tammine tagana,
 Naene roogune reessa,
 Sõnad sõelaga sülessa,
 Laulud lõngaga kaelassa.

Näginekse, kuulunekse,
 Kes küll wastu puutunekse,
 Puutunekse, juhtunekse?
 Wastu puutus neiu hulka,
 Kamand kardawanikuida.
 Nemad haardsid küsitella,
 Küsitella, nõuatella:
 „Kuhu lähed, Ilukene,
 Kuhu lased, Laulukene?
 Kas sa, Ilu, meile tuled,
 Kas sa, Tantsu, meida tahad?“

Ilu keelilla kõneles,
 Ilu taidis, wastu lausus:
 Külap ma, Ilu, teile lähen,
 Külap ma, Tantsu, teida tahan;
 Lähen lustil neiu hulka,
 Kallun neiu kamandusse,
 Tahetije neiu tantsu,
 Kaetije kao kargust,
 Ihati ilupidamist.
 Ega te ilu unustele,
 Laulu meelest minetele;
 Neiu ilu eessa jooksis,
 Nalja tagana naeratas,

Ise keeras keskeesa,
Ise walas ta wahella.
Sestap te ilu ei unusta,
Laulu meelest ei mineta.
Kui on kuu kirja seessa,
Päewa pesa ääre pealla,
Nii on neiud ilu seessa,
Lapsed laulude wahella.““

Tuli llu neiu hulka,
Kaldus neiu kamandusse,
Tuli tema ihatessa,
Kaldus tema kareldessa.

Eesti rahwalauludest palminud

Jakob Hurt.

Laulu wõim.

Kui ammu aja-hauda maetud
On arm ja noorus, elulust.
Ka haua kohtki kinni kaetud,
Mis annaks nendest tunnistust.

Ja neid säält taewas wälja kanda
Ei suuda elu-talwekuul,
Siis nõia kombel elu anda
Wõib neile ilus laul ja luul. . .

Jakob Liiv.

Laulu kohustus.

Nad taowad su tüwe sisse talwa,
Mu Eestimaa! Ei lillelaulu luua
Mul enam sünni, teretusi tuua
Ei lindudele! Hüüa, sarw ja walwa!

Kui enne sa ei chitanud halwa :
 Kus nüüd nad rahwa eluüdi juua,
 Su paleusi püüdwad wõlla puua, —
 Mu nõder luule, helise ja salwa !
 Miks wärised, et wäeti sa ja waene ?
 Kui sinus kiirgab tõsiduse loit,
 Siis sinu säde nagu chalaene :
 Tal taewast tärkab noore elu toit !
 Ei wõida enam pimeduse paene —
 Waid üle ilma lendab kõrge koit !

L. Koidula.

Eesti laul.

Kuule, kudas hääli elab,
 Wanemuise kandlist kõlab :
 ∴ See on Eesti laul ! ∴
 Kuule, kudas männik mühab,
 Kudas jõgi jooksul kohab :
 ∴ See on Eesti laul ! ∴
 Waata, jää ja lumi walgub,
 Päikse paistel läiki wilgub :
 ∴ See on Eesti laul ! ∴
 Waata põhja eha koitu,
 Wirmaliste leegi loitu :
 ∴ See on Eesti laul ! ∴
 Igas kohas hääli elab,
 Hääli elab, keeli kõlab :
 ∴ See on Eesti laul ! ∴
 Kui sul rõõmu, wend, siis tule,
 Kui sul kurbtust, tule kuule :
 ∴ See on Eesti laul ! ∴

Mihkel Weske. *

Kalewipoegade wõidulaulud.

Kalewipojad kolmekeste
 Kõndisiwad lustikäiki,
 Mõõda rõõmu radasida,
 Käisid mõõda lagedada,
 Mõõda nõmme nõtkandile,
 Mõõda sooda sõtkutile.
 Sääli tuli wasta neli metsa,
 Neli saledad salkusi.
 Üks oli kulla kuusemetsa,
 Teine tarka tammemetsa,
 Kolmas kena kasemetsa,
 Neljas leske lepametsa.

Mis oli kulla kuusemetsa?
 Seep see kuningate metsa;
 Mis oli kena kaskemetsa?
 Seep see kudruskaelte metsa
 Mis oli leske lepametsa?
 Seep see leinajate metsa,
 Kurwa laste warjupaika.

Wanem wenda wennikene,
 Istus maha kuusikusse,
 Kuningate ilu metsa,
 Kulda kuuse waiba alla;
 Laskis laulu lendamaie,
 Tugewama tõusemaie:
 Laulis lehed lehtapuisse
 Hülgadelles haljetama,
 Hõiskas okkad okaspuisse
 Siidi ilul siramaie,
 Laulis käbid kuuskedesse
 Päewa paistel punetama,
 Tõrukessed tammedesse,
 Kenad urwad kaskedesse,
 Hõiskas õilme urwakesed

Õilme puiela iluksa,
Päewa paistel paisumaie,
Kuude walgel kaswamaie ;
Laulis, et metsad mürasid,
Lagedad aga laksatasid,
Kõrwed wasta kostalesid.
Kungla kuninga tüterid
Noorta meesta nutasiwad.

Teine wenda, wennikene,
Istus maha kaasikusse,
Leinakase hõlma alla ;
Laskis laulu lendamaie,
Tugewama tõusemaie,
Wägewama weeremaie.
Laulis õilmed õitsemaie,
Lille õilmed läikimaie,
Laulis wilja wälja pääle,
Hõiskas õunad õunapuisse,
Sarapuissa pähkelaida,
Laulis marjad wislapuisse,
Maasikad madalad murusse,
Sinikad samblasoose,
Pohlakad palu äärtele,
Murakaida mätastele,
Kobaraida pihlapuisse.
Laulis, et metsad mürasid,
Lagedad aga laksatasid,
Rägästikud raksatasid,
Kõrwed wasta kostalesid.
Näki neiud, neitsikesed,
Noorta meesta nutasiwad.

Kolmas wenda, wennikene,
Istus maha tammikusse,
Wana isa ilu metsa,
Targa tamme hõlma alla ;
Laskis laulu lendamaie,

Tugewama tõusemaie,
 Wägewama weeremaie,
 Tulisema tuiskamaie.
 Laulis linnud lepikusse,
 Laulukanaad kaasikusse,
 Laulukuked kuusikusse,
 Mõistelinnud männikusse,
 Targad linnud tammikusse,
 Hõiskas puie ladwadesse
 Kägusida kukkumaie,
 Tuikesi tuikamaie ;
 Laulis räastad rägastikku,
 Pesilinnud põõsastikku,
 Lõokesed lagedale,
 Pääsukesed päewapaistele ;
 Laulis luiged laenetessa,
 Pardid parwe äärdane,
 Aned aga hallikale ;
 Hõiskas kena künnilinnu
 Ööde iluks hõiskamaie,
 Widewikul wilistama,
 Enne koitu häälitsema.

Laulis, et mered mürasid,
 Kaljud wasta kärasiwad,
 Puie ladwad paenusiwad,
 Mäekingud kõikusiwad,
 Pilwed lausa lõhkesiwad,
 Taewas aga tarka kuulis.
 Metshaldja ainus tütar,
 Metsa piigad, peenikesed,
 Kulda juuksil näkineitsid,
 Nuttasiwad noorta meesta :
 Oleks see mehe meiola,
 Kaswaks meile kaasaliseks.

„Kalewipoeg III“, 540.

Ei saa mitte waiki olla!

Ei saa mitte waiki olla,
Lauluwiisi lõpeta' —
Waikimine oleks wale,
Sunniks südant lõhkema.

Tahan õige tasa laulda,
Tasa kannelt helista',
Et ei sind, mu kõigekallim,
Lauluga ma tülitä.

Aga kui torm minu kandiilt
Kostab siiski kõrwu sull',
Siis sa ise oled süüdi:
Miks nii armas oled mull'?

Anna Haawa.

Kukku, sa kägu!

Kukku, sa kägu, kulda lindu,
Häälitselle, hõbe nokka,
Kukku meile kuulutusi,
Häälitselle ilmutusi,
Weeretelle lauluwara,
Ketra kuulutuse lõnga,
Kuju kauni aja kangast!

Kui sa ei kukku, kukkun ise,
Pajatellen pardikene,
Lasen luige laulusida,
Seitsmekordseid sõnumida
Wanast ajast weeremaie,
Kuldsest ajast kuuldumaie,
Ilu ajast hiilgamaie.

Üks aga sõnum ülge suusta, 11
 Teine laente tüterilta, 12
 Kolmas ranna kaljudelta, 13
 Neljas näkineidudelta, 14
 Wiies wete emandalta,
 Kuues kuude kudu jalta,
 Seitsmes Saare taadilt, eidelt.

Kalewipoeg IV, 1—19.

Siin um, siin um hulka jos neidosita,
 Mõni, mõni kõrda jos mõrsijita,
 Siin ei, siin ei olõ laalijata,
 Laali, laali jos laskõjata,
 Ku ma, ku ma esi iest ei wõta,
 lest ei, iest ei wõtta, perrä ei pia.

Setukeste laulud II.

Helise, helise ilma!

Helise, helise ilma,
 Kõmise, kõmise kõrbe,
 Hüüa wastu, hiie suuri,
 Laula wastu, laane laia,
 Kukku wastu, kuuse metsa,
 Paugu wastu, palgi metsa —
 Minu hää hääle wastu,
 Lahedama laulu wastu,
 Wiledama wiisi wastu,
 Kumedama kurgu wastu!

Rahwa laul.

Ma laulan tule tuisusse,
 Lõhna lume hangesse,
 Pistan pilwed põlemaie,
 Lume kibemed kuumendama.

Kalewipoeg VIII. 73—76.

Laulgem.

Wennad, wõtkem wahwast laulda,
 Laulgem röömsast südamest!
 Mets ja maa ja meri kõlab,
 Kõlab lahkelt lauludest.

Mis wõib mõnusam weel olla,
 Mõnusam, kui laulu hää! —
 Laulgem õues, laulgem laanes,
 Laulgem Eesti kingu pääl!

Eesti laul, sa kõla waljust,
 Üle metsa, üle maa,
 Pilksel pimel, kurjal ajal,
 Elu küünal ole sa! —

Oh, et ära läinud wennad,
 Pööraks jälle tagasi,
 Seoks laulu-lõngad ühte,
 Mis on läinud laiali! —

F. Kuhlbars.

Kõla, laulukene,
 Õrnail õhudel,
 Kaunil jõe kaldal,
 Wete woolusel.

Kõla lahkest suwest,
Ilmast ilusast,
Kõla armastusest,
Õnnest õndsamast.

Kõrgel sinitaewas
Päike säramas,
Laentes taewas, päike
Wastu hülgamas.

Elutaewas helgib
Armupäikene,
Hingepõhjas hülgab
Wastu hellaste. —

Kuni arm ja päike
Ilma ehiwad,
Seni lahked laulud
Kaunilt kõlawad.

Elise Aun.

Kannel.

Kannel armas, kannel kallis,
Kannel kulla keeleline,
Awab hääle ärkamaie,
Lugusida lendamaie,
Laulusida lõõrimaie.

Tule, tule, tuulekene,
Wii minu kandli häälekene
Rõõmsa rahwa ridadesse,
Lustiliste laua taha,
Kussa pulma peetanessa,
Kussa lustil luisatakse,
Et saaks hääлта ärgitama,
Et saaks südant sütitama!

Tule, tule, tuulekene.

Wii minu kandli häälekene
 Leinaliste keskeelle,
 Et saaks walu waigistama,
 Kurwastusta kustutama,
 Leinamista lepitama,
 Nutu ohku uinutama!

Rahwalaul.

Enne kui weel taaralaste taimi
 Kandis meie kallis isamaa,
 Kudus Eesti rahwas lugulõimi
 Ilusaksa laulukangaksa,
 Säadis sõrmed kena kandli pääle.
 Laulik kuulajate ees;
 Kes siis kuulis hele, walju hääle,
 Rõõmu tundis igamees.

Olid talwe walge waiba heitnud
 Kewadised soojad kõigil maal,
 Tõttas seatud tööle kõik, mis peitnud
 Soojal pääwarjul külmal a'al,
 Siis ka sulasiwad laulusooned
 Kündjal, külw'jal, aastajal,
 Nii, et rõõmulaulust metsad, hooned
 Wastu kostsid mürinal.

Andis punapalgel Hämarik ja Koitu
 Endil' üüriks kätt sui-aegadel,
 Siis ei puudund kell'gil laululoitu,
 Neiul noorel, poisil terasel,
 Wainul kiige pääl ja õhtuwilul,
 Oitseplatsil siin ja sääl;
 Heinaniidul, wäljal wõi ka sillal
 Kõlas ikka lauluhääl.

Tulid suwel talgud, lõikusajad,
 Löödi laulu nurmel, tänawal,
 Tegid noored, peig ja mõrsja, sajad,
 Kaasitasid wanad rebe all.
 Kellel Wanemuine mõistust annud
 Regiwärssi riimida,
 Tegi rõõmu, nalja, ega pannud
 Keegi seda pahaksa.

Kutsus põhjapiirilt külaline
 Talwetuppa Eesti rahwakest,
 Sündis sagedasti rääkimine
 Mitmeist mälestuse märkidest;
 Lapsed ialgi ei tunnud suiku silmas,
 Kuuldes Kalewite tööd,
 Imeteles, mis ta teinud ilmas,
 Kuulsid, õpp'sid mitu ööd.

(Raamatu toim. on siit kohast kaks salmi maha jätnud).

Jakob Hurt.

Wanemuine.

Kui Kungla rahwas kuldsel a'al
 Kord istus maha sööma,
 Siis Wanemuine murumaal
 Läks kandli lugu lööma.

Säält saiwad lind ja lehepuu
 Ja loomad laululugu.
 Siis laulsid mets ja meresuu
 Ja Eesti rahwa sugu.

Siis kõlas kaunilt laulu wiis
 Ja pärjad pandi päha,
 Ja murueide tütreid siis
 Sai Eesti rahwas näha.

Ma mängin mättal, mae pääl
 Ja õhtu hilja õues,
 Ja Wanemuise kandli hää
 On põksumas mul põues.

Fr. Kuhlbars.

Lauliku lapsepõli.

Kui ma olin wäiksekene,
 Kaswasin ma, kannikene,
 Ema wiis hälli heinamaale,
 Kandis kiigu kesa pääle,
 Pani kão kiigutama,
 Suwilinnu liigutama,
 Sääls siis kagu palju kukkus,
 Suwilindu liialt laulis,
 Minu meelta mõtelema,
 Mõtelema, wõtelema,
 Kõik ma panin paberisse,
 Raidusin kõik raamatusse.

Rahwalaul.

Laulik.

Mina olen sajakordne,
 Tuhatkordne miljonär —
 Säälpool päikest, säälpool tähti
 On mu waranduse määr.

Waata üles taewa poole:
 Kõik see hülgaw hõbe, kuld,
 Mis sääls sätendab ja särab,
 Alla saadab oma tuld —

See on minu wara, rikkus,
 Minu kõige külluga:
 Ma wõin wabal ilul seda
 Laulus panna helkima.

K. E. Sööt.

Laulik.

Kellel taewas kallist kinki,
 Lausa lauluannet annud,
 Mõisterikkust pähe pannud:
 Seda istutagem pinki!

Laulu loodi siia ilma
 Inimeste laste iluks.
 Läheb elutuul meil wiluks,
 Tõstkem taewa poole silma,

Kes kas päewal, keskel õöl
 Taewa kirja tähendelles,
 Mure waewa wähendelles
 Troostiks tuleb meie töö!

See on sündind õnne kaimu,
 Keda Jumal ehitanud,
 Ilma pääle lehitanud
 Sütitama meie waimu.

Fr. R. Kroutzwald.

Laulja.

Nii kui wahuse jõe
 Mürisewad laened,
 Mis kalju päält
 Langewad oru sisse;

Nii kui taewa pikne
 Mustade pilwede all
 Hirmsasti kãrgatab:
 Nõnda on jooksmas
 Illus laulu tuline oja.

Nii kui walguse hallikas
 Seisab auustatud laulja
 Oma wendade keskel.

Kãrgatab pikne
 Ja metsad on wait;
 Laulja on tõstmas
 Oma hããlt, walamas
 Hingest laulu-kastet.
 Ja tema ümber,
 Wait kui mere kaljud,
 Rahwad on kuulamas.

Kr. Jaan Peterson.

Lauliku süda.

Noor süda. kellele kord laulust osa anti,
 Sa ole puhas, nagu hiilgaw kuld,
 Siis wõid sa teise hinge tuua elutuld
 Ja rõõmustada rikast, kurba, santi. . .

Kõik elurõõmud pane oma ande panti, —
 Laul nõuab wooruslikku hinge sult;
 Su laul on selleta kui kõrbemuld,
 Mis tormi wõimul kaugusesse kanti.

Sest iga hããl, mis sinu kandlist tuleb,
 Su hinge ja su waga südame
 Siis tuttawaks teeb kõige ilmale.

Et igaüks, kes sinu laulu kuuleb,
Sind wõtaks juhiks oma hingele. . .
Su südamega kaaluks oma südame.

Jakob Liiv.

Laulja neiu kodu.

Kus on kullela kodugi
Ja ellal eluaseke
Ja marjal magadus-paika
Ja taimel talu toake?
Sää! on kullela kodugi
Ja ellal eluaseke
Ja marjal magadus-paika
Ja taimel talu-toake:
Kus need kuused kumawad,
Lepad, sirge'ed, sinawad,
Haawad, noored, haljendawad,
Kased, walged, kajawad.
Sää! on kullela kodugi
Ja ellal eluaseke,
Ja marjal magadus-paika
Ja taimel talu-toake.

Rahwalaul.

Lauliku omaksed.

Walu on mu wõimsam weli,
Iha õrnem õeke,
Piin mu põue pai-papi,
Mure muti-memmeke.

Ohud uhked hoolsad onud,
Tädid tujud tumedad,
Kurbtus kulla külaline,
Sõbrad lein ja pisarad.

Waderiks mul Wanemuise
Kõliseja kandlikeel.
Laul mu kaasa . . . taewatütre
Mõrsjamusu eluteel.

Taarahiis mu tempel tore,
Altar, põksuw põue ta,
Palweiha, ohwrituli,
Püham paik mu — isamaa.

Ed. L. Wöhrmann.

Luuleteel.

Ma luule kõrgusesse tahtsin jõuda,
Mul oli armas ka ta sügawus. . .
Ta saladuse-maale püüdsin sõuda,
Kuid saatja puudus . . . puudus Genius. . .

Nii üksi rännates hing tundis põuda,
Teel mitu kord mind piinas wäsimus.
Ju wahest tahtsin teistelt otsust nõuda:
Ehk on mu waew kõik tühi jamsitus?

Nüüd sõba silmas, kortsud juba laugel. . .
Kui kerjaja all trepi astmetel,
Ma kuulan, kuidas teised üles läewad. . .

See pühapaik, nii õhkab hing, on kaugel,
Kust luule paistab oma täiusell . . .
Ta ilu selgitatud silmad näewad.

Jakob Liiw.

Ma tulen hilja.

Ma tulen hilja, wiimne teiste seltsis,
 Ei jõudnud warem lauluwainule.
 Ei looda pärga, ega lille ehteks:
 Jään ikka hiljaks iga wõidule.

Ma laulan üksi laulu muinasjutust,
 Kus walgus maeti mulda wõrsuma,
 Ja sellest hing sai inimese rinda
 Ja igatsus kui tuli tungija.

Ses tules nägin jumaluse randa
 Kesköösel, sinna lendas minu nutt:
 Ma tulen hilja, wiimne teiste seltsis,
 Ma unistaja nagu muinasjutt.

E. Enno.

Kellel kukud, kurwameelne kägu?
 Kellel laulad leinalinnuke?
 Kuulajaid on wähe, neid weel wähem,
 Kes wast aru saawad täiesti.

Üks ehk kaks, kes üleöö on ärkand,
 Üleöö ka unustawad sind.
 Ainult seni kõlawad su laulud,
 Kuni tuksub sinu oma rind.

Aga kauaks antud sulle elu? . . .
 Homme puhkad juba mullas sa,
 Puhkad kõigist unustatud, lahus,
 Ilma pisarata, pärjata.

K. E. Sõst.

Hommik.

Juba hommikune puna,
Koidu ettekuulutaja,
Taewa palgeid palistamas;
Juba sirendawad tähed
Koidu piirel kahwatamas;
Ju ehk laulis Looja kukke
Üue päewa ukse suussa,
Koruteles taadi kana
Walguse õue wärawal.

Kalewipoeg V. 1--9.

Hommikul on õnne kudu,
Päewa keskel kulda kangas,
Õhtul hõbedane ilu,
Õl ei õnne ilmumaies.

Kalewipoeg VIII. 150--153

Kuula: walgusest imelist juttu
 Westab sügaw, salalik õõ.
 Tumedast kaugusest kostab kui nuttu,
 Sähwab seppade sätendaw töö. . .

Taewas kiirgawad, kukkuwad tähed,
 Põhja walgus nii punane näib. . .
 Tasa, arglikult ämarus walwel
 Üle uinuwa ilma käib. . .

Mägedel hõisataks' imelist lugu —
 Kostab wabanend wangide hääl:
 „Ärka üles, sa uinunud sugu!
 Hommik algamas ilma pääl. . .“

Marie Heiberg

Hommik läheneb. . .

Läbi ääreta udulina,
 Läbi põlise mõõtmata õõ
 Tungib wõidukalt elustaw sina —
 Walge päewa energialik töö!

Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
 Eluwalguse kuninglik loit!

Hirmul kahwatab udude wari,
 Wihas wõimetus põgeneb õõ.
 Juba waleneb mägede hari,
 Pilwi palistab kullane wõõ!

Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
 Mõrsjapunal tal õhetab põsk!

All orus weel takistab wõitu
 Musta wastase meeleheitlik püüd,
 Kuid ka sääłgi ju armastataks' koitu,
 Sääłgi rebeneb kütkestaw rüüd.

Hommiik läheneb . . . wabastaw hommiik,
 Wärske, sigitaw kewade õhk!

Juba wägewal wärinal ärkab
 Aastasadasid suikunud pind;
 Säde uinunud hingedes tärkab,
 Lootwalt tuksatab wäsinud rind.

Hommiik läheneb . . . wabastaw hommiik,
 Haudadel elu awaneb uus!

„Sõnajalad.“

W. Proletarlase luuletused.

Koit.

Näe, taewa äärele tärkab
 Koit, nagu kullane wõõ,
 Kõik elu ja ilu nüüd ärkab,
 Ja ärkab ka kära ja töö.

Pilw rünkana koidu süles,
 Sääł teine ja kolmaski weel,
 Kui Kalewid tõusewad üles
 Ja ajawad ühte teist eel.

Üks paistab nii tugew kui mägi
 Ja teine kui määratu mees
 Ja kolmas kui lõwi, kel wägi
 Kõik murda, mis murduw on ees.

Neil wahel weel wahed ja waod,
 Kuid wõitlus ju kangemal hool,
 Neil ammudeks wälgud kui maod
 Ja nooledeks äikese nool.

Kuid koidu wagune läige,
 Mis tema neist lugu peab?
 Ta rüpes on sündimas päike,
 Mis jälle kõik rahule seab.

Jakob Liiw.

Kuldne koit.

Kuldne koit, sa lahkel palgel
 Ükskord mulle hiilgasid,
 Peletasid ööd. Mu rinnas
 Kandli hääled ärkasid.

Kaunis ehtes ilus, ilus
 Jäädaw kewade maailm!
 Hing ei suutnud õnne kanda:
 Nörkes, kinni waos silm.

Toibusin. Oh kuldne koitu,
 Kuma weel kord iluga!
 Nüüd ma suudan õnne kanda:
 Nörkust wõidan lauluga.

Anna Haawa.

Ju kumab koit. . .

Ju kumab koit, ja waba hõiske hüüe
 Käib läbi helisewa hommiku,
 Ja põues ärkab uuest priius püüe. —
 Oõ mustad warjud jääwad maha ju.

Mäe tipud punetawad koidu kullas,
 All hiies helid uuest ärkamas,
 Ja hämaruses uin'was muru mullas
 Ju õied sooja tuult on märkamas.

Oh kerki, koit, ja kuma kuldsel kiirel
 Ja paista, päike, üle kodumaa!
 Ei siis me õnnetumad maad ja rahwast
 Õõ warjud enam oma alla saa.

Marie Heiberg.

Hommik.

Sätendawad koidu tiivad
 Kullastawad ilmamaad,
 Peletawad õöd ja udu,
 Äratawad uinujad.

Tasakesti sosistades
 Puhub pehme tuuleke,
 Öitswal lille ladwal kügub
 Kaste-pisar, pärline.

Loodus pühalik ja waga,
 Nagu palwetamas ilm. —
 Kõrgel taewas kahwatanud
 Koidu-tähekeese silm.

Armsas hommikuses õhus,
 Lilles, kaste-pisaras,
 Koidu kullas, tähe säras,
 Pühadus on asumas.

Selles tunnen Looja suurust,
 Tunnen Tema imetööd,
 Kelle päralt maad ja taewad,
 Hõbedased tähte wööd!

Tema trooni ette langen
 Alanduses palwele,
 Tunnen, et ma tema meelest
 Olen wäeti põrmuke!

Liisa Reinwald.

Hommiikul.

Õõ taganeb. — Ju ida sõrwal
 On walgenenud taewa wiir,
 Täht kustub kahwatu kuu kõrwal,
 Ja kaunist' kumab koidu kiir.

Pikk oli õõ ja pilwes taewas;
 Kõik selgis kauni koidu eel. —
 Nii oota waikselt igas waewas
 Uut õnne tõuswat eluteel.

Kui koidupuna taewa telgil
 Nüüd ilupärjaks pununeb,
 Nii elupäewa uuel helgil
 Kõik mureudu ununeb.

Elise Aun.

Hommiikul.

Oh hülgawat koitu
 Ja walguse loitu,
 Mis täidab mul ärgates südant ja suud.
 Kõik uuesti ehtes
 Ja haljastes lehtes,
 Hääd hommiikut hüüdwad mul põösad ja puud.

Waat' tõusewat päikest,
 Ta lõpmata läikest
 Nüüd terwitud purpuri-punane pind. —
 Sel hommiku ilul
 Ja wärskemal wilul
 Nüüd õnnes ja tänus mul tuksumas rind.

Mis õhtul kurb näitis,
 Mind murega täitis,
 Kõik kadund, kui udu on päikese ees.
 Nüüd tõtates tööle
 Wõõd kinnitan wõõle,
 Uus rammu mu ihul ja hingel on sees.

Kas looduse ilu
 Wõi hommiku wilu,
 Mis mõjus, et hõiskab mu süda ja waim?
 See lõbusam leidus
 Mu põues on peidus,
 See sügawas südames õndsuse aim.

Elise Aun.

Ju koidupuna ehtes.

Ju koidupuna ehtes on päike tulemas;
 Ta tõuseb udusängist, kui kõrge kuningas.
 Sa kõige ilu algus, meil antud Jumalast,
 Sa kena taewa walgus, oh tere tulemast!

Sind nähes loom saab rõõmsaks, kõik lilled ärkawad:
 Neil kaste silmis hiilgab, kui rõõmupisarad.
 See, kes sind löi, oh päike, on armuhallikas;
 Ta olgu, wennad, meile me hinge kuningas.

K. E. Malm.

Däikese tõus.

Ju kumab kuldne koidukiir,
 Ja wirwendab ta walge wiir
 Sel uue päewa algel.
 Ju tõuseb taewa wärawalt
 Suur punaw päike särawalt,
 Ja ilmub ilu palgel.

Kõik ööde warjud waowad alt,
 Kui päike hiilgab ülewalt,
 Kõik loodus unest ärkab.
 Kõik kaste pärlid rohu pääl
 Ja wõsast wõidu linnu hääl
 Tall' tänu anda märkab.

Kes magab weel, et tõusku nüüd,
 Teid hüüab Looja armuhüüd,
 Ta uuselt ilmun'd ilud.
 Nüüd lahti unekütkest kael —
 Ja waimu ümbert tuimuspael,
 Kõik wangistawad wilud.

Elise Aun.

Hommikulaul.

Juba waatab päike taewa piirelt
 Sätendawail silmil üle maa,
 Punub kuldse pärja ilmal' kiirelt,
 Ehib metsad, mäed punaga,
 Äratub kõik loodust, rõõmsal walgel
 Rõõmustama uue päewa algel.

Mesilane lillest lille lennab,
 Otsib mesitoitu öie pääl;
 Ohk ju kõrges lõolindu kannab,

Tänu kõlab tema hää;
 Metsas ots'wad loomad uuel rammul
 Saaki, waritsedes salasammul.

Inimesed, unerahult minge
 Jälle wälja tööle, põllule!
 Tõstke Looja poole oma hinge,
 Kes siin külla kingib kõigile!
 Tema andest kõigil' elu ärkab,
 Waim meil üksi Loojat mõttes märkab.

A. Kurrikoff.

Päikesele.

Waata, mis paistus säält Peipsi piirelt
 Keerutab ülesse, kerkib kiirelt!
 Tõuseb kas weerema were meri,
 Paneb ehk põlema taewa keril?
 Ole ei möllamas were meri,
 Tulede kiiretes taewa keril:
 Kuldsem see kuningas, tõusew päike,
 Laotab sääil laiali oma läike.

Walguse wälkuwat merd ja jõge
 Woolab ta wälja ja elu wäge,
 Laenetab laiali Eedeni elu,
 Ilmutab ilmale taewa ilu.
 Kõrbes ta paistusel lamab lõwi,
 Wetes ta walgusel mängib hawi,
 Laanes ta soojal kõik loodus liigub,
 Ohus ta paistel kõik lendab, kiigub.

Päike, küll tunned sa Eesti lugu.
 Nägid küll wanade waba sugu!
 Nägid küll eestlaste endist wõitlust,

Möökade, odade möllus heitlust;
 Nägid, kui lahingus Lembit langes,
 Kuidas sääil surnute kehad hanges,
 Nägid küll saarlaste laewu, wõitu,
 Kuidas nad sõitlesid wõõra sõitu.

Päike, sa nägid, kui käsud kanti
 Hommikust, wabadust meile anti;
 Näed ju uuesti elu algust,
 Näed, et rahwas ihkab walgust,
 Raiub ja kaewab ja künnab wahwast.
 Päike, oh õnnista Eesti rahwast!
 Kaob kord eestlaste keele kõla —
 Ära siis sinagi tõuse ja ela!

Mihkel Weske.

Õhtu.

Ara hõiska enne õhtut,
Küida warem päewa käiki,
Kuni päike puhkamaie
Widewikul lainud weeru.
Onnemunal õrna koore,
Wisam süda wiletsusel;
Õhtu eel wõib õnnetusi
Kuus weel tulla kimbatusi.
Kalewipoeg XIX, 136—143.

Kuule, tarka taadikene!
Kuule, hella eidekene!
Laske neiid ingedale,
Piigad õhtu iludele,
Laske murule mängima,
Kiige alla kiljatama.
Kalewipoeg VIII, 163—168.

Õhtupäike.

Kuldne õhtupäike,
 llus oled sa,
 Sinu armsat läike
 Waatan rõõmuga.

Juba noorelt näinud
 Sind hää meelega,
 See mind kihutanud
 Oigest elama.

Sinu selgest kujust
 Opetust ma sain,
 Pöörsin pahast tujust,
 Tõe sõbraks jäin.

Sellepärast, päike,
 Hüüan tänu sul!
 Jäägu weel su läike
 Elujuhiks mul!

M. Tõnisson.

Õhtupäike.

Õhtupäike, puista kulda
 Üle metsa, muru, maa;
 Puista kõnet pilwe põue —
 Minu südamesse ka!

Mets siis heidab une sülle,
 Muru magab rahuga,
 Pilw ja minu süda sala
 Mõnda tõtwad kaebama.

Rääk'wad õnnest, rõõmust, rahust,
 Waba, walgist ilmadest,
 Kuni paneb uni pääle
 Neil ka pehmet hõlmakest.

Õhtupäike, puista kulda,
 Üle metsa, muru, maa,
 Puista kõnet pilwe põue,
 Minu südamesse ka!

Ado Reinwald.

Eha a'al.

Ju päike weereb, waob,
 Ta kuldne ilu kaob
 Siit taga taewaste.
 Weel wilgub paiste wari
 Ja hõbe tähtekari
 Ju tuleb taewa wainule.

Ilm oota, ole waga,
 Sääl taewapiire taga
 Sul rahuriides õõ,
 Ta lendes tuleb üles
 Ja kiigutab sind süles,
 Siis lõpeb kärin, lõpeb töö.

Hing, nõnda ükskord kaob
 Su elupäike, waob
 Siit surma riigisse,
 Õõ, hirmus õõ sul jõuab,
 Sind igawesti nõuab
 Siit paksu, pime unele! —

Oh kallis õhtupäike,
 Las' wirwenda su läike
 Weel minu waimumaal,
 Las' kõige kõrgem mõte:
 Et õõ mul tuleb kätte,
 Siin meeles seista cha a'al!

Ado Reinwald.

Õhtul.

Unerahu tooja
 Õõ on tulemas,
 Päike läheb looja
 Hülgas ilusas.

Juba orupinnal
 Wiibib widewik;
 Kõrgel kingu rinnal
 Hülgas imelik. . .

Sääl üks aken, wäike,
 Lihtsam kõikidest,
 Laenab kuldse läike
 Langwast päikesest.

Sellest aknest waatab
 Minu tuttawa neid,
 Kiirte kaudu saadab
 Mulle terwiseid.

Jakob Liiv.

Woogudesse wajus päike.

Woogudesse wajus päike,
Laande kadus lauluhääl,
Ohtutaewas wimse läike
Nägin üksi paistwat sääl.

Lahke läige kadund ilust,
Sinust tahan rõõmusta,
Olgu lõppemata walust
Oöd mul läbi rännata.

Puhtast õnnest waikne läige
Ei see kustu ialgi —
Kui ka hiilgwa ilu päike
Walu merde wajubki.

M. Lipp.

Oh mis ilus, armas,
Kena kõndida
Waiksel õhtul wäljal
Rahu rõõmuga.

Tähed taewast paistwad
Ime hiilguses,
Kauniste kuu kumab
Hõbe ehtedes.

Udu uhkest' kõigub
Mäe, metsa pääl.
Ohud sõudwad sala
Hüüa'i ükski hääl.

Hallik pole rahul,
Woolab kalju seest:
Lõpmata nii Loojat
Kiida kõigest wäest!

Mihkel Weske.

Ju kella helin hüüab
 Meid õhturahule,
 Weel kustuw eha külwab
 Kuldpaistet pilwile.
 Päew waob taewa taga,
 Ohk hella, pehme, waga. —
 Sa tuled rahuga
 Maaailma warjama,
 Oh õnnis öö!

Kuu kahwatanud palgel
 Käib taewas tutwat teed,
 Ta hallil, hõbewalgel
 Nüüd hingwad orud, weed.
 Kuldtähed kõrgest waatwad.
 Ööriiki hiilgust saatwad. —
 Sa tuled rahuga
 Maaailma warjama,
 Oh õnnis öö!

Kes kurja ilma kära
 Ja walust nutawad,
 Öö, nende silmist ära
 Sa pühid pisarad:
 Sa wõtad kaissu ilmad,
 Et kuiwaks nutjad silmad. —
 Sa tuled rahuga
 Maaailma warjama,
 Oh õnnis öö!

Ado Reinwald.

Õhtu.

Sa tuled, õhtu, õndsas, pühas rahus,
 Ja warjad oma süles mere, maa,
 Mis päewa kâras liikusiwad lahus,
 Su emalikku hõlma wõtad sa!

Sa tuled, õhtu; taewa tähed waatwad
 Säält kõrgelt, nagu kullapisarad,
 Nad kurwa leinajatel rahu saatwad,
 Kes päewa piinast, walust nutawad!

Sa tuled, õhtu; su'ga tuleb uni
 Ja paksud pilwed surmas piirawad,
 Oõ kestab kuni uue hommikuni,
 Siis ärkwad maal ja merel helinad!

Üks õhtu aga põlwest põlwe pime:
 Kui minu elu päike looja lääb,
 Ei koida enam ükski taewa ime —
 Oõ mulle igawesti kestma jääb!

Ado Reinwald.

Järw.

Järw waikseks jääb,
 Oõ kätte jõuab.
 Weel waevalt weereb wetewoog.
 Waik' rahu üle aasa nõuab,
 ∴ Ja metsas waikib tuulehoog. ∴

Järw waikseks jääb,
 Kõik linnukesed
 On unerahus suikumas.
 Ja järwe kaldal lillekesed
 ∴ On õhtupalwid pidamas. ∴

Järw waikseks jääb,
 Oõ kätte jõuab,
 Kõik loodus läinud hingama.
 Ka minu süda rahu nõuab,
 ∴ Jääb wait ja uinub magama. ∴ —

Saksa keelest?

Õhtu rahu.

Päike oma taewa teel
Näitab wiimast walgust weel.
Ehapuna,
Kuldne kuma
Lehwib lille lõhnaga
Rahu üle ilmamaa.

Kinni langend lille silm,
Unistamas uinuw ilm.
Hõbejõgi,
Taewa lagi
Läigib sinu laente sees;
Kala puhkab wilu wees.

Kuldne kastetilgake
Langend rohu ladwale;
Milioonid
Pärlikroonid
Ehitawad iluga
Ehaneitsi uinuwa.

Metsas waikind linde hää!,
Liblik uinub lehe pääl.
Igawesel
Walwamisel
Waatab lahkelt Looja silm,
Kaitseb sind, sa uinuw ilm.

P. Jakobson.

Õhtu rahu.

Kui päewa kära aega
Ei annud palwele,
Siis astu õhtul õue
Ja waata ülesse!

Waat', wagusi nad hiilgwad
 Ja waatwad ülewalt,
 Sind teretawad tähed,
 Kui isa silmad säält.

Nii päewad, kuud, nü aastad
 Neid nägid taewa teel,
 Nii päewad, kuud ja aastad
 Neid näewad hiilgwat weel.

Kuis annab see sull' jõudu,
 Kui ühes silmaga
 Sa taewa tähte poole
 Wõid südant ülenda!

See käsi, kes neid säädis,
 Et korda mööda nad
 Säält taewa laotusel
 Kõik lendwad, piirawad.

See kange käsi kaitseb
 Ka mind mu cluteel,
 See wägew käsi hoiab
 Mu põrmu mullas weel.

Sest häälitseb mu süda,
 Mind püüab waigista:
 „Hing, kannata ja oota,
 Sa pöörad koju ka!”

L. Koidula.

Palwel piiga.

Ju kustumisel helkiw ehapuna,
 Oht ainust akent ehib tulekuma,
 Kust waatan kartes sisse. Selle maja sees
 Üks piiga praegu palwel küünla ees.

Kui õrnad pilwed tõuswad taewa alla,
 Nii lahu'tud ta juuksed õladella,
 Ja teda ehib juba walge unerüüd,
 Ta palub andeks oma päewasüüd.

Ei sõnakest ma tema huultelt kuule,
 Ta waikib, nagu kujuks saanud luule, —
 Ta ümber heljuwal on taewa wäed,
 Ja teda kaitswad nägemata käed.

Ma waikses mõttes tema tegu waatan,
 Ta palwe seltsis palwe taewa saadan:
 Oh anna, taewas, et see piiga wagaks jäeks,
 Ja mina teda tihti palwel näeks.

Jakob Liitw.

Õhtu rahu.

Päew looja läin'd, õõ edeneb,
 Nüüd waikseks nõmm ja maantee jääb
 Ja õhturahu saadab ta
 Kõik päewakära waikima.

Mets waikses jääb ja oruke,
 Kõik linnud ammu wagusi;
 Waat', lilleke ja hallikas
 On unenägu nägemas.

Ja kaste langeb ülewalt
 Ja tolmu wõtab kõrre päält;
 Ja chatähe hõbesilm
 Sind teretab, sa waikne ilm!

Sind teretab, kui tahaks ta
 Sull', üksik süda, ütelda:
 Jää wait ka, ära nuta sa,
 Jää wait ja uinu magama!

L. Koidula.

Õhtul.

Sala-soowid, tõttake,
 Tuule tüwul ruttake;
 Sõudke õhtueha walgel,
 Jõudke koidupuna palgel
 Kaugele.

Kuldakannel, kõlise,
 Ornal wiisil helise!
 Täht, see tark, mul walgustamas,
 Kuu, see kallis, kuulutamas
 Waiksesti.

Minu armsad, uinuge,
 Une hõlmas hellaste!
 Kustub täht wast taewa wõlwilt,
 Põgenen siis nõmme nõlwilt, —
 Uinun ka.

Anna Haawa.

Hääd ööd.

Hääd ööd! —
 Ju kustun'd läänes eha. —
 Sind wagad waimud kaitsewad. —
 Su eest weel tahan palwet teha, —
 Ka linnud põõsas laulawad:
 „Hääd ööd! hääd ööd!“ —

Hääd ööd! —
 Oh waikne õõ, nüüd wala
 Ka rahu minu laugele!
 Weel kipub silmapisar pala,
 Weel mõte lendab kaugele:
 Hääd ööd! hääd ööd! —

Anna Haawa.

Õhtu õhud sõudwad sala,
 Lepa lehti libistes.
 Lustil laksu lõõb nüüd kala
 Järwe pinna selguses;
 Pea jääb ta hingama.
 Maga sa
 Rahuga,
 Helde, ilus neiuke!
 Hääd õöd soowin sinule.

Orust tõuseb õhtu wilu
 Udus üles hiljakesi.
 Öitsetule hele ilu
 Wilksub kaugel wagusi;
 Pea saab ta kustuma.
 Maga sa
 Rahuga,
 Helde, ilus neiuke!
 Hääd õöd soowin sinule.

Iga lind nüüd hingab rahul
 Puude laiul latwadel,
 Kasemetsa lehkwal lahul
 Üksi ööpik hüüab weel;
 Pea jääb ta uinuma.
 Maga sa
 Rahuga,
 Helde, ilus neiuke!
 Hääd õöd soowin sinule.

Weske silmast sorab maha
 Wesi ikka wilesti.
 Kaldal pajupõõsa taha
 Sirab hallik jõeale.
 Laul, nii helju, hüüa ka:
 Maga sa
 Rahuga,
 Helde, ilus neiuke!
 Hääd õöd soowin sinule.

Eha helgib weel nüüd wähe,
 Ehatäht nii heledast.
 Minu silm ei kinni läbe,
 Ei ta waibu walwamast;
 Kaua weel küll walwab ta.
 Maga sa
 Rahuga,
 Helde, ilus neiuke!
 Hääd õöd soowin sinule.

Mihkel Weske.

Tuleb see õnnis õhtukene,
 Wilets widewikukene,
 Kui lähen mina magama.
 Igaüks oma omaga,
 Iga kaas oma kanaga:
 Iga läks minu emaga,
 Ode läks õemehega,
 Wend läks noore noorikuga,
 Teopoiss läks tüdrukuga, —
 Kellega mina waene?

Ma lähen nuttes nurga poole,
 Tükin tühja süngi poole.
 Helisekse äärelauda,
 Kolisekse kolmilauda,
 Põrisekse põhjalauda.
 Kõik on külmad küllelauad,
 Ärmatanud äärelauad.
 Põõran külje, leian külma,
 Põõran selja, leian seinä.
 Püüan kirbuga kõnelda,
 Lutikaga lüüa lõõri;

Kirp oli kõrki, ei kõnelenud,
 Lutik laia ei löönd lööri.
 Mina wõtin, ja wihastin,
 Riided sülle ja minema!
 Läksin lakkaje magama:
 Põhku alla, põhku pääle,
 Sasi ümber sääreluie.

Rahwalaul.

Ehatäht, sa kahwatanud
 Pilgud, waatad kurwalta.
 Jälle on üks päew meil läinud
 Waikse surma rahusse.

Kerged õhtu pilwekesed
 Ruttawad kuu paistele,
 Koowad kahwaid roosikesi
 Surnupärjaks päewale.

Matus uinund päewadelle,
 Waikiw möödaläinud aeg!
 Sina matad südamele
 Kurbtust kõik ja õnnistust.

Fr. R. Kreutzwald.

Õö.

Õõ ilm varjab waarikuida,
Udukaube ümberkaudu
Katab kahwatuse karwa
Kuldse kõngaste kujusid.

Kalevipoeg XX, 1-4.

Mu võimus määramata,
Mu waikus wõitmata!

Jakob Tamm.

Hääd ööd.

Hääd ööd! weel päike hüüab
 Taewa piirel punades,
 Kuldsed tähed alla waat'wad,
 Hiilgawad ju kõrguses —
 Hääd ööd!

Ojakene wulisedes
 Wäsimata ruttab ta,
 Ööpik laksutamas laulu
 Orus hõbe häälega —
 Hääd ööd!

Oh kuis pehmelt unerahu
 Lehwib üle ilmamaa!
 Nutab elu raskust mõni,
 Trööstib neid ja hüüab ta:
 Hääd ööd!

Ado Reinwald.

Öö nüüd tulekul.

Öö nüüd jõuab jälle
 Oma rahuga.
 Kuldne õhtu päike
 Läänud hingama.

Heinamaalt weel kõlab
 Kena laulu hää!,
 Örnalt ööpik hüüab
 Halja oksa pääl.

Jõe wesi woolab
 Läbi heinamaa,
 Woolab läbi metsa
 Merde hingama.

Une waip nüüd wajub
 Ole metsa, maa.
 Kaitsjad rahu tiivad,
 Mind nüüd kaitske ka!

Fr. Kuhlbars.

Uinuingel.

Ju lilled une hõlmas
 On armsast uinumas,
 Kuu kuldne kõrgel taewas
 Neid truult walwamas.
 Weel liigub tasa lillepuu,
 Kui unes ütleks ta:
 Uinu, uinu rahuga,
 Lapsukene, uinu magama!

Sääl uinuingel ilmub
 Nii sala akna all,
 Ja waatab, kas ehk mõni
 Weel lastest ülewal;
 Ta wiskab liiwa silmasse,
 Sel, kes ei unine.
 Uinu, uinu rahuga,
 Lapsukene, uinu magama!

J. Riomar.

Uinu!

Uinu neiu, taewaline tuwi,
 Minu luuleilm ja lauluwiis,
 Minu soe ja õitsew armu suwi,
 Minu põhjamata paradiis!

Uinu neiu, taewatähed waat'wad
 Aknest sinu waikse woodisse,
 Sulle õrna unerahu saatwad,
 Kes sa puhas, nagu ingliske!

Uinu neiu, kuni koiduwalge
 Mängib sinu punapõskedel,
 Kuni kutsub uue päewa alge
 Laululinnud laulma ülewe!

Uinu neiu, õrnad õhtu tuuled
 Sosistawad sulle kõrwasse:
 Ärka siis, kui laulukõla kuuled —
 Lauldes tuleb sinu peiuke!

Ado Reinwald.

Uinu.

Uinu! uinu! —
 Mina walwan,
 Palwes walwan sinu cest
 Kõik mu jõudu kokku wõtan
 Palwetades südamest.
 Uinu! uinu!
 Õõ on waik.

Uinu! uinu!
 Mina walwan,
 Palwes walwan sinu cest.
 Ei tea ise, millal uinun,
 Und näen sinu õnnedest.
 Uinu! uinu!
 Õõ on waik.

Anna Haawa.

Walwades.

Tasa, tasa, tuulekene!
 Aratad mul armsama!
 Küll ta wäsin'd päewa töödest
 Uinus hilja magama.
 Tasa, tasa!

Silita ta palet õrnalt,
 Wii tal terwist minu poolt!
 Kui ka rasked elumured, —
 Taewa lsa kannab hooft.
 Tasa, tasa!

Tasa, tasa, tuulekene!
 Nüüd wist und ta nägemas.
 Süda, miks nii waljust tuksud?
 „Koit on kaugel kumamas“.
 Tasa, tasa!

Anna Haawa.

Öö.

Waikseid laeneid järw nüüd saadab
 Wulisewalt kaldale.
 Lahkelt, hiilgwalt kuldkuu waatab
 Taewa wölwist ilmasse.

Põhja piirel suud wist annab
 Koit nüüd Amarikule.
 Üle järwe tuul weel kannab
 Metsa müha kaugele.

Andres Alwer.

Kuuwalgel.

Ma seisin öösel õues
 Ja waatsin wäljale :
 Kuu paistis kõrgelt alla,
 Tõi selgust silmile.

Ta paistel orud, aasad
 Ja wäljad wiljakad
 Kõik hiilgwas hõbekuues,
 Kui suigul seisiwad.

Ja läbi läikwa walge,
 Nii raske, rusuwa,
 Kõik loodus waatab kurwalt,
 Ja kurwalt waatsin ma-

Mul oli, nagu tahaks
 Öö uhkelt ütelda :
 „Mu wõimus määramata,
 Mu waikus wõitmata!“

Jakob Tamm.

Öösel.

Öö on ilus, astun õue,
 Üles poole waatab silm,
 Kuis sääl hiilgab ilu helgil
 Ümberringi waikne ilm.

Selle waikse ilma sisse
 Tähed saatwad taewast tuld,
 Nende paistel muru pinnal
 Läigib kaste nagu kuld.

Sügaw rahu, une waikus
 Ilurikka ilma sees,
 Rahutu on minu süda,
 Waatan üles palwet'es.

Minu haige südamesse
 Woolab rahu tähte teelt.
 Nende süra, rahu, waikus
 Trööstiwad mu kurba meelt.

Nutupisar kuiwab silmas
 Heidan maha murewõõ,
 Rahule mu südant sunnib
 Waikne troostirikas õõ.

Uuest ärkab minu põues
 Lootus, kallis taewa taim,
 Tasa nagu ime sunnil
 Asub hinge õnnis aim.

Liisa Kuusk.

Õõ ja elu.

Õõne waikus, pime wari
 Mustal kuuel warjab maad,
 Säeb sõba silma ette,
 Heled üksi tähte raad.

Wait ja tasa mets ja wäli,
 Udu ujub une wäel,
 Künnilind ja lõõ suikwad,
 Kaste langeb õhu käel.

Taewa õhud rahu hüüdwad,
 Pilwed sala sõuawad,
 Unelennul üle aasu
 Jahutawalt jõuawad.

Tuksu rinnus, süda sügaw!
 Nooruspäike paistab weel.
 Pea lendab pimed vastu
 Wilu öhtu cluteel.

Kärsitumalt tuuletiiwul
 Ajarattad weerewad:
 Surma poole meie päewad
 Läbematalt lähewad.

Elsa.

Päike läks looja.

Päike läks looja. —
 Soodest tõusewad pahad waimud,
 Kerkiwad uduna, niiske ja wilu,
 Tumeda, rusuwa katte alla
 Matawad sala nad elu ja ilu.

Paha waimude sala tegu
 Eksitab ülewalt tähtede sära.
 Pilwena tõuswad nad taewagi poole.
 Hirmunult tähed kustuwad ära.
 Otsatu pimedus!

Leena Gross.

Magajad.

Õõ siin warjab waese sauna,
 Uhke lossi, hiilguse,
 Warjab kõiki waikses rahus.
 Ütleb kõigil': uinuge!

Suures saalis uhke herra
Kõnnib rahutumalt weel,
Teda kallid riided katwad,
Kurb ja tusane ta meel.

Pehmed padjad, siidi sohwad,
Ei saa teda uinuta, —
Kaua üksinda ta walwel,
Kui kõik jäänud magama.

Mustaks suitsun'd sauna nurgas,
Kõwa õlekoti pääl,
Päewatööst ja waewast wäsin'd
Waene ori puhkab sääl.

Katken'd riided teda katwad,
Lõhken'd, paistetanud käed,
Waikselt, rahulikult uinub, —
Teda kaitswad taewawäed.

Õõ siin warjab waese sauna,
Uhke lossi, hiilguse ;
Warjab kõiki waikses rahus,
Ütleb kõigil' : uinuge !

Lüsa Reinwald.

Kewade.

Ei taim muidu tärka,
Kui kewadet ei märka.

Küll näed sa iga kewade
Uut õilmet roosipuus ;
Üks ainus kord nii õrnaste
Sind ehib armastus.
On tali läind, siis kewade
Küll tuleb uuesti,
Kuid elunoorus ialgi
Ei tule tagasi.

C. M. Redlich.

Harwa paistab selge päike,
Puhub mahe lõunatuul,
Ainult õrnail õiekuudel
Hüüab öitselinnu huul.

O. Grossschmidt.

Kewade igatsus.

Oh lehekuuke, jõua
 Kord meie rajale
 Ja lillekesi nõua
 Meil anda rohkesti!
 Ka puud ja aasad haljaks
 Tee jälle meie maal;
 Neid külm ja tormid paljaks
 On riisund talwe a'al.

Jah, jõua lehekuuke,
 Too kaasa kannike,
 A'a õitsma õunapuuke,
 Wii wilu wirgasti!
 Ka lahkeid laululinda
 Sa ära unusta:
 Siis täidad meie rinda
 Sa rohke rõõmuga.

T. Riomar.

Ootamine.

Küll pikkisilmi ootame
 Uut kewadet me kõik,
 Mil jälle läheb lehile
 Kõik maa ja metsapaik.

Oh tule, kallis kewade,
 Too lille, lauluhäält,
 Me wastu sulle õiskame
 Siit lumewälja päält!

P. Liebus.

Kewade tunne.

Midagi helendab, helgib ja tuikab
 Kaugete kinkude takka;
 Kaugete metsade takka
 Midagi kutsub ja hüüab ja huikab.

Taewas säteandab, särab ja selgub
 Öilmetes aasade kohal;
 Oitsewal lõhnawal luhal
 Tundmatat puhmastes heljub ja pelgub.

Midagi helendab, helgib ja tuikab
 Kaugete kinkude takka;
 Kaugete metsade takka
 Midagi kutsub ja hüüab ja huikab.

Südames midagi salaja tärkab
 Paisuwat, wallale püüdwat;
 Midagi õrnasti hüüdwat
 Hellana hingesse helama ärkab.

Willem Grünthal.

Kewade laul.

Tõest' on, nagu laiemalt merelt nüüd tuul
 Käiks noorte ja wanade üle.
 On, nagu hulk lehtesid pakataks puul
 Ja awaks end suwede süle.
 See on, nagu liginew kewade kõue,
 Mis põksuma lööb iga palawa põue.
 Kel kõrwad on kuulda, see kuulgu!

Löö silmad sa ümber kõik kodumaa,
 Waat' õhtu ja hommiku poole:
 Kes suudaks, kes suudaks weel kahelda,

Et liikumas kewade woole?
 Kes tõrjuks weel tagasi tõusewa aate?
 Kes kustutaks ära weel süttinud waate?
 Kel silmad on näha, see nähku!

Küll kaua ju isegi silmawees
 Mu kodumaa kurdab ja nutab.
 Las' tööle nüüd kiirustab igamees
 Ja tegude põllule ruttab.
 Me künname uuesti söötide pinda,
 Me külwame lootust ka wanasse rinda, —
 Sest tõuskem nüüd, wabad ja noored!

Sest tõuskem nüüd noored! Meid ootab ju maa
 Ja küsib, mil tuleme juba.
 Kõik tuled, mis on, pangem põlema,
 Et säraks sest kodune tuba.
 Sel walgel me nooruse-pidugi peame,
 Sel walgel me sihidki ülesse seame —
 Ja tööle siis tõttame wälja.

Ei suuda me kõike küll muuta weel,
 Sest palju on orjade sugu.
 Kuid eemal, säääl koidu ja mägede teel,
 Säääl hõisatakse imelist lugu.
 Kas Kalew säääl tagasi tulemas juba,
 Kas tõeks läab üks muistene töötus ja luba?
 Miks tuksatad süda mul põues!

Uus kewade laulikud uued ka ju
 Toon'd hõiskama kewade ilu.
 Nad laulawad sellest, kuis lehitseb puu
 Ja leegiks saab talwine wilu.
 Nad tõstawad kõrgele nooruse lippu,
 Nad näitawad kõrgete mägede tippu —
 Kas nüüd, wõi ei ialgi, noored!

Gustaw Suuts.

Kui jõuab kätte kewade.

Kui jõuab kätte kewade,
Kus lõõritamas lõu,
Siis läbi terve looduse
On kuulda sõjanõu.

Siin ilu pärast ägedalt
Kõik lilled waidlewad,
Roos üksi waatab wagusalt,
Kui edewad on nad.

Ka linnud kähku kāravad,
Kel laksuwam on rind.
Mis tarwis tühjad tülinad?
Nii ütleb õitselind.

Sääl hüüab kaunis kewade:
Et jätke sõjasõit!
Sest õöpiku ja roosile
Jääb üksnes iluwõit.

Sest olgem nii kui roosike
Ja õöpik looduses:
Kel süda kaunis, tasane,
On wõitjaks üksines.

T. Riomar.

Kewade.

Säält tuleb suwe kaunim poega,
Kõik teda armastab,
Nüüd wälja rõõmu hüppusega
Ja lahkelt teretab.

Ta hakkab warsti naljakiustel
 Neid tempa tegema,
 Mis tema muidu mehikesel —
 Wa' talwel teinud ka.

Ta päästab priiks kõik jõekesed,
 Ehk talw küll tõrkunud,
 Mis külma jõe lõksatused
 On wangis pidanud.

Ja lähwad laened rutust teele
 Nüüd tantsil kāraga
 Ja pilkawad, et külma wāele
 Ots tulnud korraga.

Poiss rōomustab, kui nemad kiirelt
 Sāäl alla woolawad,
 Ja kui nad kaldalt, õilme piirelt
 Ta kuju maaliwad.

Sāäl naerab lahkelt muruema,
 Et pääsnud kurbtusest;
 Ja wõtab rōõmsa näoga oma
 Soe kaissu pojukest.

Kelm pistab eide põue näpu
 Ja tõmbab peitusest
 Nüüd wälja kauni kullerkupu
 Ja mõnda lillekeest.

Ta saadab omad lahked huuled
 Küll orgu, mäele:
 „Ma olen tulnud, wiige, tüuled,
 See sõnum kõigile!“

Ta tõmbab südant, armukesed,
 Teil taewa õnnele,
 Ja wiskab omad laulukeeled,
 Lõokesed, õhusse.

Fr. R. Kreutzwald.

Kadunud lumi ja räitsak ja rahe,
 Katkenud jõgede, järwede jääd.
 Päikene särab ja tuuleke mahe,
 Oras ja rohi ju tõstawad pääd.

Haljaks ju lähewad pihlaka urwad,
 Haljaks ju paju- ja leppade puu.
 Rõõmsaks ju lähwadki kuusikud, kurwad,
 Lahkeste laulab ju lindude suu.

Kadunud, katkenud orjuse ahel,
 Teda ei tao enam targemgi sepp.
 Rahwast, kes rabeles surmasuu wahel,
 Enam ei ehmata kubjaste kepp.

Kadunud endine orjuse tegu;
 Wabadus wõitis, oh tõsta sa pääd,
 Rahwas, ja kaota ka orjuse nägu!
 Tegu ja süda, need olgu sul hääd!

Mihkel Weske.

Kewade.

Meil juba tulnud kewade,
 Eks ole kuulnud sa?
 Siis astu wälja õuesse,
 Sää! näha on nüüd ta.

Ta oli peidus metsa sees,
 Nii waikselt magamas;
 Üks linnuke sää! lehwides
 Ta üles äratas.

Nüüd on ta siin, kuldkewade!
 Kes nüüd weel koju jääks?
 Sest wälja, lapsed, tõtake,
 Et meel meil rõõmsaks lääks!

T. Riomar.

Kewadelaul.

Sind teretame, kuldapäike,
Sind, õierikas kewade!
Weel puhkab ööde põues äike,
Weel taewas lahke, sinine;

Weel hüüdwad linnud hõiskelugu
Ja lätted lustil kohawad,
Weel helisewad õhtuõhud
Ja metsad tasa mühawad;

Sind teretame, kuldapäike,
Sind, õierikas kewade!
Weel puhkab ööde põues äike. . .

Anna Haawa.

Kewadel.

Kuldne kallis kewade!
Oh sa õnnerikas aeg,
Lustirikas, lõburikas,
Rääkimata rõõmurikas,
Ütlemata armurikas!
Ime kenalt maailm hiilgab,
Wäli särab sajas wärwis,
Loodus imena ilutseb:
Igal pool on õie ilu,
Õilmed seiswad helmedena.
Põõsas, puus ja puus ja põõsas
Õied läikwa lume karwa,
Õied puna roosi karwa,
Õied taewasina karwa,
Õied kui silmad ilusad.

Õle õitsewa aasade,
 Õle läikiwa luhade
 Lendab lausa lusti lüües,
 Kari kirjusi liblikaid,
 Lillede ümber libisedes,
 Õite haisu haarates.
 Õle õitsewa aasade,
 Õle läikiwa luhade
 Lend'wad linnud liba tiival,
 Üles poole, alla poole,
 Ligi pilwe piirideni,
 Ligi maani madalasse.
 Lend'wad üles, lend'wad alla,
 Laskwad laulusid laksudes —
 Õle aasade heliseda,
 Õle kaasiku kõliseda,
 Õle metsade mürada.

Andres Alwer.

Kewadel.

Ju särav päike sinitaewast
 Maailma täidab hülgega,
 Sest õitsma lõõnud lillekesed
 Ja roheline mets ja maa.

Ju linnukeste röömulaulud
 Siit taewa poole tõusewad,
 Ohk, õrn ja jahe, tasa heljub
 Siin mööda metsa mahedat.

Oh, päikse hülgaw kiire leidnud
 On teed ka minu põuesse,
 Sest süda mul kui lillekene
 On õnnel lõõnud õhkuma.

Maailm on hiilgaw, ülilus,
 Ma õnnis selle ilu sees,
 Ma hõiskan õitswa õnne süles
 Kui lõo õhulaenetes.

Elise Aun.

Kena kewade.

Oh sa kena kewade,
 Lehekuu nii lillene!
 Hommikul ilm helamas,
 Linnu laulust kõlamas,
 Lõo, kuldnohk, kukulind
 Tõustes terwitawad mind.
 Isa arm neid ette toon'd,
 Endal auuks, meil rõõmuks loon'd.

Oh sa kena kewade,
 Öieaeg nii õrnake!
 Nupud päik'se paiste ees
 Lahti läinud naerat'es,
 Lill siin lillest kaunim näis,
 Iga koht on õisi täis.
 Isa ehtin'd heldeste
 Rõõmupidu lastele.

Oh sa kena kewade,
 Üliarmas ajake!
 Õnnis rahu õhtutel,
 Eha ilu hiilgusel.
 Oks ei liigu õitswal puul,
 Terwe loodus nagu luul.
 Isa arm nüüd ilma sees
 Kujuks saanud meie ees.

Elise Aun.

Kewade käes.

Laula ja hõiska ja rõõmusta meel!
 Hüüa ja huika ja helise keel!
 Ööpikud hüüawad,
 Kaasikud kajawad,
 Heinamaad helgiwad;
 Kewade käes;
 Rõõmusta meel!
 Helise keel!

Arud ja aasad ja metsad ja mäed,
 Kuhu sa waatad, sääl rõõmu sa näed.
 Häaled nüüd ärkawad,
 Taimed nüüd tärkawad,
 Mäed nüüd märkawad:
 Kewade käes!
 Rõõmusta meel!
 Helise keel!

A. Grenzstein.

Kewade tundmus.

Ilm on nüüd ehtes, kui selges siidis,
 Igal pool heliseb rõõmuhäääl, —
 Peaks ma kurtma ja kotiriidis
 Maha istuma tuha püäl?

Igal pool õilmitsew kewade ilu,
 Kõigile kaetud rõõmulaud, —
 Peaks ma kaebama eluwilu,
 Soowiks mul olema surnuhaud?

Kaebagu jõuetud, haiged, arad,
 Laisad, need kandegu süles käed,
 Minule paistwad ees kallid warad,
 Mind ei wõi kohuta kõrged mäed.

Wõidelda tahan ma, tahan püüda —
 Ükskord neid omana teretab silm;
 Kellel on julgust, see tohib hüüda:
 Wapra päralt on kõik maailm!

G. E. Luiga.

Kewadel.

Suudle mind, suudle mind,
 Kewade tuul,
 Enne kui sureb rind,
 Taretab huul.
 Suudle mind, suudle mind!

Eks ole minulgi
 Tuksuwat werd,
 Pilgu wast silmistki
 Igatsus-merd.
 Eks ole minulgi!

Waata, ju lehtinud
 Akne all puu,
 Oitega ehtinud
 Kewad' ta ju.
 Waata, ju lehtinud!

Gustaw Suita.

Kewade ajal.

Nüüd walju talwe walitsus
 On laanest lahkunud,
 Ja kewadine kenadus
 Nüüd ehib lilled, puud.

Kus ial seisatab mu silm,
 On ilu hülgamas,
 Nii kaunis kosutaw on ilm,
 Et kõik on kõndimas.

Nii lahke linnu lauluhääl
 Nüüd kõlab kaasikus,
 Ja pajupill ja pasun säääl
 On hüüdma poisi suus.
 Oh hüppa, süda, rõõmusta,
 Kõik mured kadugu!
 Keel, löksu lahke lauluga,
 Meel mõnul mõlkugu!

Kus kõik on väljas liikumas
 Nii rõõmsa meelega,
 Kus linnud oksal kiikumas,
 Ka sinna sõuan ma.
 Säääl võidu linnu lauluga
 Ma tõstan oma häält,
 Ja panen hüüdma pasuna
 Mäe halja harja päält.

Mu pasun pangu ärkama
 Kõik Eesti isamaad,
 Ja nende meeled märkama,
 Kes alles magawad.
 Kõik laulgu ühes minuga
 Ja tõstku rõõmsast' häält,
 Et kuuleks meid kõik isamaa
 Mäe halja harja päält.

K. A. Hermann.

Kewadine öö.

Õrnal hõbeläikel helkiw eha
 Paistab kaugelt põhja piirilta, —
 Hinges igawene noorus' iha —
 Koitu, kallimat, nüüd suudleb ta.
 Waikselt wulisewa jõe woodel
 Wirwendeleb wastu tähtewöö,
 Kuni kullatawa koidu kiirtel
 Kaob kaunim kewadine öö.

Walkja udu waiba alla maetud
 Lilleriigi pügad ilusad;
 Kosutawa kaste korrast kaetud
 Puude lehed sala liiguwad.
 Waikne õhuwoog mu ümber kannab
 Öie lõhna, — oh kui magus see!
 Usun: õnneingel alla lendab,
 Kui on kaunim kewadine öö.

Okstel suik'wad laululinnukesed,
 Unistades arwa tõstwad häält;
 Ööpik-linnu hääled imelised
 Ainult kostmas jõe kalda päält. —
 Luule lennul uskuda ju püüan,
 Et ilm Eedeniks saand uuesti...
 Rind täis magust rahu, waikselt hüüan:
 Püha, õnnis kewadine öö!

R. Hansson.

Kewade and.

Noor pehme õhk mul kõrwu kostis:
 „Oh tule, laps! Kuis seista sündis
 Sul nukral meelel luku all!
 Noor kewade ju jälle tulnud,
 Hulk õisi sulle kaasa toonud —
 Tal läki wastu õhinal!“

Ja kuhu nüüd end pean peitma!
 Noor kewade mul õiewihma
 Täis-käsil pähe kallanud!
 Et weel nii palju õnne näeksin,
 Nii palju õisi näha saaksin —
 Kes oleks seda uskunud!

L. Koidula.

Tulnud.

Nüüd õuue, õuue! wäljad
 Ja metsad lõhnawad!
 Kõik mäekingud haljad,
 All õitwad maasikad.
 Mu süda, wõidu hüüa,
 Laul, taewa poole püüa,
 ∴, Sa linnu häälega! ∴:

Sind päik'se terad wõitnud
 Ka mure paelte seest,
 Su ümber õhud kõitnud
 Nii kindlalt sõlmekest!
 Laul üles, üles püüa,
 Maailmal teadust hüüa:
 ∴: Ju tulnud kewade! ∴:

L. Koidula.

Wäike kewadelaul.

Kõla, wäike lauluke,
 Kewadele kenaste!
 Hüüa üle metsa, maa.
 Üle ilma ilusa!

Kewade on kuulus mees,
 Lahke laulukunsti sees;
 Tal on hääled ilusad,
 Hääle mõnud mõnusad.
 Sest, mu väike lauluke,
 Kõla õige kenaste!
 Tea, sind kuuleb kewade,
 Kes sind kutsus ilmale.

A. Grenzstein.

Kewade kiitus.

Kui ilus on kül kewadil,
 Mil kõik uut elu saab,
 Kui tärkab, õitseb roosilill
 Ja mets ka haljendab.
 Veel ilusam, mis kannab põld,
 See toidab, katab meid,
 See on meil kallim veel kui kuld,
 Mis tasub meie tööd.
 Siis lõikame siin rõõmuga
 Ja wihud kanname,
 Ning sööme leiba mureta
 Ja tänu anname.

J. Jung.

Linnuke.

Linnuke oksa pääl,
 Ehk küll nii väike tääl,
 Et waevalt näeb;
 Laulab nii kenaste,
 Et rahwas rõõmsaste
 ;: Kuulama jäeb. ;:

Lilleksed kewadel
 Tuhandil karwadel
 Öitsewad tääl;
 Kes nüüd neist mööda läeb
 Ja nende ilu näeb
 ∴ Rõõmustab sääl! ∴

Wesi, et weere sa
 Langewa laenega
 Orusse mäelt!
 Kõik, kes jäänd janusse,
 Tõttawad ojale,
 ∴ Joowad kõik säält. ∴

Mõtolge järele,
 Kes kõik nii targaste
 Ette meil toon'd!
 Linnukest, lillekest,
 Liikuwat laenekest —
 ∴ Looja kõik loond! ∴

J. Jung.

Lõokene.

Tere, lõokene, kewadise
 Taewa esimene laulik! Sa
 Kahewõrra õpetust mul annad,
 Kuidas laulma pean — kuis elama.
 Ei sa laiseldes ei luba ial
 Wenitada liikmeid asemel, —
 Ei ka taha, et meid, tööd ja tegu
 Talitades, koormab nukker meel.

Sinu hääle sekka saagu
 Põllult rõõmsalt kõlama:
 „Minu süda, ärka üles,
 Loojat lauldes tänama!“

Kui ju warakult su laulud noore
 Suwe tulemisest westawad:
 Unund siis on talwe tuisud, tormid,
 Rutem südamed meil tuksuwad.
 Imekspannes laulu waritsewad
 Metsapuud, siis lehte ajawad,
 Nuppudesse lilled lõowad, noored
 Linnud wanu laul'i katsuwad.

Sinu hääle pääle tõuswad
 Maa ja taewas hõiskama:
 „Isa Loomus, ärka üles,
 Loojat lauldes tänama!“

Lööke, sind märgiks, kujuks wõtta
 Wõiks wist iga inimese meel —
 Kuidas kiites taewani sa tõused,
 Ehk küll madaluses elad tääl.
 Pesake sul waikselt, alandlikult,
 Nagu minul, mullapinna pääl,
 Aga Looja poole ikka jälle
 Hõisates sind kannab lauluhääl.

Inime', ka sina hüüa,
 Ehk küll maa pääl kõnnid sa:
 „Meel ja mõte ärka üles
 Loojat lauldes tänama!“

Et nii waga, armas, wäsimata
 Oled, wäike linnukene sa,
 Sest sull' taewa Isa kingituseks
 Andis hele lauluhääle ka.
 Ööpikust sind ülemaks weel tõstis:
 Tema laulab kaunist kurwadel', —
 Aga rõõmuks, usinuseks, tänuks,
 Seks meil kõlab sinu elaw hääl!

Õpeta siis, linnukene,
 Hõiskama mind sinuga:
 „Arka üles, minu süda,
 Loojat lauldes tänama!“

L. Koidula.

Deoleo.

Peo leo, kis Ketult tiul?
 Wana tüdruku reo.
 Mis tal juures?
 Päts piima, lass leiba,
 Wakk wana lamba pabunid,
 Kints kirju koera liha.

Kas Nidju tiul?
 Tiul, tiul!
 Mis tal kuasal?
 Pütik kuasal.

Pibu ai Pabu teole,
 Pabu tuli teolt kodu jälle.

„Rahwalaul.“

Lôokene.

Linnuke mäe pääl,
 Tutuke pää pääl,
 Ise laulab Tiide keeli,
 Tiide keeli, Jide meeli,
 Sirts, sirts, sirr!

„Rahwalaul.“

Pääsukene.

Kirjasin, korjasin,
 Kirjasin, korjasin,
 Kirjasin, korjasin willu.
 Tegin sulaselle kindad,
 Sulane läks kaewule
 Wett wälja wõtma,
 Tegi lõhki: sirrr!

Midli Madli,
 Kudli Kadli,
 Kudusin kangast,
 Tegin riiet,
 Läksin metsa kännu otsa,
 Tõmbasin lõhki
 Sirts, sirrr!

Siidikera, nüdikera,
 Sirts, sirts, sirrr!
 Siidikera, nüdikera,
 Siidikera, nüdikera,
 Sirts, sirts, sirrr!

Ööpik wõi künnilind.

Tüdrük, tüdrük!
 Laisk, laisk!
 Too piits, too piits!
 Tsähh, tsähh, tsähh,
 Plaks, plaks.
 Ööpikk!

Kiri küit, kiri küit,
 Waole, waole!
 Laisk, laisk!
 Tüdruk, tüdruk,
 Too piitsk, too piitsk!
 Plaks, plaks!

Õõpik.

Mis laululaene lahkeste —
 Õõpik, õõpik!
 Käib kullakeeli südame?
 Õõpik, õõpik!
 Wait wainud, puud ja põõsastik,
 Mis hõbehelin imelik?
 Õõpik, õõpik!
 Tark Taara linnuke!

Kas kuningaga kewade —
 Õõpik, õõpik!
 Sa lootust toonud tagasi?
 Õõpik, õõpik!
 Mis wait meil seisis salajas,
 Sul keele pääl nüüd liikumas.
 Õõpik, õõpik!
 Tark Taara linnuke!

All õhkab wäli, mets ja maa,
 Õõpik, õõpik!
 Pilw sõuab kõrges pilwega,
 Õõpik, õõpik!
 Ja Koidu poole, häbelik,
 End kumardamas Hämarik.
 Õõpik, õõpik!
 Tark Taara linnuke!

Üks hõiskehää!, üks ainuke,
 Ööpik, ööpik!
 Käib läbi kõige looduse,
 Ööpik, ööpik!
 Ja ohwileeki süda ka
 On pannud põues põlema!
 Ööpik, ööpik,
 Tark Taara linnuke!

L. Koitula.

Ööpikule.

Õrn ööpik, kuhu tõttad sa
 Nüüd labkel lehekuul?
 Kas mõisa aias hõisata
 Sa tahad roosipuul?
 Wõi metsas tore'l toomingal
 Saab hüüdma sinu suu,
 Kui tähed hiilgwad taewa all
 Ning walgust walab kuu?

Ei mõisa aias hõisata
 Wõi laulu minu rind,
 Sest wanemate werega
 On wäetud see pind!
 Ka metsas tore'l toomingal
 Ei hüüdma sa mu huul,
 Waid talupoja akne all
 Sää!l pühal pärnapuul.

Kui jõuab õnnis suine öö,
 Siis laulan talle ma,
 Et unuks meelest päewatöö,
 Jääks rahul magama.

Kõik õõ siis hääled heljuwad
 Ta kauni kambri sees,
 Ning unenäod ilusad
 Tal seiswad silm'e ees.

Kui aga taewas kumab koit,
 Ja kaob pime õõ,
 Siis laulan: Tõuseb priusloit
 Ja waob orjawõõ,
 Sest idataewa serwassa
 Ju näha koidutuld,
 Ning uuel ilul särama
 Lõõnd Eesti muistne muld!

G. Wulff.

Suur kontsert.

Suur kontsert algab koidua'al,
 Kõik laulikud on juba sääl,
 Nad halja' puude oksadel
 Ja õhus kõrgel ülewel.

Ja kaasa laulwad lahke tuul
 Ja lugemata lehed puul,
 Kõik mets — ka oja kalda all
 Ja näkineid hallikal.

Ja kuulamas on orud, mäed,
 Kõik aasad, põllud tõst'wad pään,
 Ja päike tuleb iluga
 Suurt püha ühes pidama.

Ja kaasalauljaid, kuulajaid,
 Oh ikka weelgi ilmub neid —
 Neid murul, samblas, lilledes —
 Ja inimeste südames.

Oh kewade, oh kullane,
 Kõik loodus hõiskab sinule. —
 Sa, kaunis, tulid taewast wist
 Siin õnnestama surelist.

Anna Haawa.

Dulmapidu looduses.

Kord seisin suures, hiilgwas saalis,
 Kus mitu tuhat pidulist,
 Kõik olid pühalikus maalis
 Ja ootsid peiu tulemist.

Sääl hiilgasiwad piduehtes
 Nii jaanilill kui kullerkupp,
 Neil hõbepärlid igas lehtes
 Ja kullast säras lille nupp.

Siis idast tõusis hele kuma,
 Mis näitab peiu pulmateed,
 See pani õhud õhetama
 Ja hiilg'ma pidu pärlikeed.

Ja mõrsja, hele koidutähte,
 See helkis taewawõlwilta,
 Ei saanud piduliste ehte
 Ta ilu wastu hiilgama.

Nüüd algas tore pulmapidu
 Ja tuhatkordse lauluga
 Läks peiu oma mõrsja kodu,
 Kes teda ootas koidula.

Kui õõpik, kullahääleline,
 Sai lugu hakkand mängima,
 Siis tuli lahke tuulekene
 Ja tantsis iga lillega.

Ka lendas' liblik, mesilane
 Siis pulmapidu pidama,
 Sää! meelitas neid õiekene
 Siis oma kaenla tantsima.

Kui lõppend oli pulmapidu,
 Siis õöpik kullahäälega
 Neil laulis pikka unelugu,
 Neid uinutelles magama.

P. Jakobson.

Roheline pilt.

Kui loodus rohelise pildi
 Su silmi ette seisma loob,
 Miks sinu waim siis, inimene,
 Säält murepilwi rindu joob?

Waat', selles rohelises pildis
 On näha sinu noorusmaa,
 On näha elu suwehommik,
 Mis enam wist ei haljenda.

Ado Reinwald.

Lillekesele.

Tere, armas lilleke,
 Halja rohu süles!
 Jälle uuest kewade
 Äratand sind üles!

Jälle armas Looja tõi
 Sulle kuldse kuue,
 Päike patsi lahti löi,
 Sidus siidi uue.

Pähe nüüd sa pruudi auu
 Rohuriigis saanud,
 Kuni wilum Mihkli-kuu
 Saab sind närtsitanud.

Elulaened minule
 On kui lillekesed:
 Oitswad noorelt kewade,
 Närtsiwad kui lesed.

Ado Reinwald.

Sinilillekesed.

Lehekuu tõi õiekesi,
 Sinililla lehkawaid —
 Oh kui armsad nad ja hellad!
 Nutan õnnepisaraid. —

Esimesed lilled mulle —
 Wõib ju olla, wiimsed ka —
 Terwe ilma ilu wastu
 Ial neid ei annaks ma.

Õits'wa puu all õhtul istun,
 Wiibin wiimse ehani —
 Sinilillekesi waatlen —
 Hoian küll neid hellasti.

Oh mu õnn, mu silmatera,
 Minu elupäikene,
 Iga hingetõmbamine
 Saadab terwist sinule.

Anna Haawa.

Õied.

Tuul puistas toome õisi
Mu kambri akne all,
Nad lend'sid ühest tõisi,
Kui hirmuwärinal.

Ma waat'sin kaua aega,
Kui keer'sid kadudes
Ja katsusin neid käega —
Õks puhtaks pudenes!

Kui pilwed, tõusid tasa,
Mul mõtted südames':
Ma nägin eluwõsa
Kord walges õiedes.

Ja walgem weel — oh walge —
Kui toome, katsid mind
Need õied: nooruss' palge
Ja hella neiu rind.

Nii õits'sid m'uga salgad
Maailma mägedel,
Meid jootsid õnnetilgad
Ja päike hiilgusel.

Tuul aga, oh sa ime!
Tuul tõusis waljust sääl
Ja lõõtsus, läbi pime,
Mu eluwõsa pääl.

Ja õiewihma sadas
Kui laia lume nüüd;
Ja wainud walgeks kudas,
Kui walge surnurüüd!

Tuul kaua puhus, kõle, —
 Ta puhus pehmeste,
 Mu hingel oli hale,
 Et — õis nii õrnake.

Ado Reinwald.

Kuiwanud kõrs.

Kesk öitsewa õiede keskel,
 Mis tärnanud aasale,
 Siin kõduneb lehetu, leskel
 Üks kuiwanud kõrreke.

Ta endiste aastate kulu,
 Mis järele jätnud on talw,
 Ei tunne tast keegi siin tulu,
 Ta kõigile kõlwatu, halw.

Tuul puhub, ja sohin ja sahin
 On lehkawais lilledes,
 Kuid kõrrel nii kõlwatu kahin,
 Ta lõdiseb tuule ees.

Kes paneb siin tähele seda,
 Mis kõneleb kulupea? —
 Ei ainuski lilleke teda
 Ei mõista, ei tunne, tea.

Jakob Liiv.

Üürike.

Elule, ilule
 Arka nüüd muru ja māgi,
 Uuesti, sinule
 Elu toob kewade wāgi.
 Warsti on öitsmas mu isamaa pind,
 Kewade, tuhat kord tänan ma sind.

Linnuke, sinule
 Wiisi ju kätte on annud
 Kewade, kenaste
 Luule su suhu pannud.
 Hääli siis helista, lõbusam lind,
 Tänu sul selle eest tuksub mu rind.

Elule, ilule
 Arka, mu süda, ka sina
 Hauale, wilule
 Ükskord pean ruttama mina.
 Üürike elu — sest rõõmusta veel,
 Homme ei laula ehk wahest su keel!
 Emilie Palm.

Üürike.

Õieke, õieke,
 Ara nii hellasti õilmitse :
 Lilleke, lilleke,
 Kiire on kaduma kewade!
 Kõidab kord külmade uha mind,
 Täna veel wõidab mind luha pind :
 Üürike elu sind teretan ma
 Oilmetega.

Lõoke, lõoke,
 Hõiskamist unustad aegsaste!
 Linnuke, linnuke,
 Salaja sammumas sügise!

Saagu siis seotud korra keel,
 Suwewiis südames, hõiskan weel!
 Üürike elu, sind teretan ma
 Lauludega!

Põueke, põueke,
 Tungi sa tuksumist tagasi!
 Inime', inime',
 Tiiw pandud aastale õlale!
 Magus jah magada mullassa:
 Täna weel laske mind hõisata!
 Üürike elu: weel hoiab ta mind,
 Helise, rind!

L. Koidula.

Õieke.

Ütle mull', õieke, ilus ja hella,
 Ehitud õrnuse ehtega,
 Kosta mull', kaunike, kas sulle kaua
 Aega on annetud õitseda?

„Ei ole õiek'sel elu, ei iga
 Kauemaks kesta kui kewade!
 Oilmitsen õrnast, pudenen pea,
 Enne kui sõuab weel suwigi.“

Ütle mull', õieke, kas sa siis heidad
 Igawest mullasse magama?
 Miks sa nii ruttu end põrmusse peidad,
 Miks sa meid kauem ei rõõmusta?

„Üürike ilmas on õiek'se elu!
 Põrmusse langeb ta puhkama,
 Siiski sa looda! uus kewade ilu
 Äratab uuest meid hulgana.“

Wilhelmine Ederberg.

Suwi.

Kui on päwapaistet, wilu,
Õnnistatud suwi siis ;
Kui on hõiskaw, kaebaw wiis,
Siis on laulul õige ilu.

A. Jürgenstein.

Ma teretan sind, hommik,
 Sind, kaste, suweõhk!
 Sind, waikne metsakohin,
 Sind, sinitaewa-wõlw!
 Ma küsin: õrnad lilled,
 Kas mulle õitsete?
 Ma küsin: linnukesed,
 Kas mulle laulate?

Kes teretab mind jälle
 Suiõhus, kaste sees?
 Kes waatab, kui ma ohkan,
 Mis minul silmades? —
 Kes ütleb mulle: lille,
 Sa pead mull' õitsema!
 Kes küsib, kui ma laulan:
 Kas laulad mulle sa?

Jää rahul, süda, keda
 Ei ükski tereta!
 Sa laula rõõmsad laulud,
 Ehk küll ei sunnita.
 Lill tahab üksnes õitsta,
 Lind laulab endale,
 Seepärast õitse, laula
 Ka Sina endale!

Fr. R. Kreutzwald.

Suwisel hommikul.

Küll lõbus on elu maal, looduse rinal,
 Mu armsate keskel, mu kodumaa pinnal,
 Siin lauldes ma talitan aias ja majas,
 Mu armast'ud koduk'se kullases rajas.

Kui hommiku wara ma tõusen siin üles,
 Siis tunnik'se wiibi' wõin looduse süles,
 Kus kasteweest läigiwad rohi ja lehed,
 Ja lillek'sed awawad õilmete ehet.

Õrn, jahe õhk meeli mul rõõmuga täidab
 Ja südant, suud laulule sütit'es läidab.
 Siit kaugel on kadedus, walskus ja wiha,
 Siin hinges mul ilutseb õnnestaw iha.

Sest lõbus on elu maal, looduse rinal,
 Mu armsate keskel, mu kodumaa pinnal;
 Siin lauldes ma talitan aias ja majas,
 Mu armast'ud koduk'se kuldases rajas.

Elise Aun

Nüüd waata, kuhu tahad,
 Sää! haljas iga paik,
 Sää! õitsewad kõik aasad,
 Ja elurõõmus kõik.
 Nüüd tulge, noored, wanad,
 Et metsa marsime,
 Nüüd astu meie seltsi,
 Sa ilus neiuke.

Waat', jõed teed meil' näitwad
 Ja ojad usinad,
 Ja löökeste laulud
 Meid ikka saadawad;
 Waat', kaseladwad waat'wad
 Mäelt alla armsaste,
 Ja rohud teretawad
 Alt lahkelt ülesse.

Nüüd lille hingeõhku
 Meil' tuuled kannawad,
 Nüüd päike woolab elu
 Ja ehitab kõik maad;
 Ja siniwõlwil warjab
 Neid taewas armuga.
 Küll oled sa nüüd ilus,
 Lai, kaugel ilmamaa!

Mihkel Weske.

Suwel.

Sind suwi hõiskab ülesse
 Nüüd lahke koidutuulega;
 Ta tungin'd metsasülesse
 Ja katnud kingud kullaga.

Kui laulu sonib lehepuust
 Ja lille silmad hiilgawad,
 Ning tuhatkordsest linnu suust
 Kuldwiisid üles lendawad.

Ja waata, kuhu tahad sa, —
 Sahwiirist taewas katab sind,
 Ja kõnni, kuhu soovid sa —
 Sui siidikäega silub sind.

Nüüd suwe häälis metsa sees
 Ja suwe sinitaewa all
 On elurõõmu silmawees, —
 Ka, sina, hõiska wastu tall!

J. Kunder.

Suwele.

Ma armastan sind, suwe kena ilu,
 Su lindude ja liblikate mängi,
 Su lehtes puude karastawat wilu
 Ja metsa põues pehmet samblasängi.

Ma armastan su küllust põllu süles,
 Kus õnnistus on awand elusooni,
 Kus paisund wiljapääd sirgund üles,
 Ja päike ehib neile kullakrooni.

Ma armastan su wilu wete woogu,
 Mis wirwendades kaldast kalda kiigub —
 Ja sinu heinamaade rikast loogu,
 Mis tuhatwärwiliselt tuules liigub.

Ma armastan su piksepilwe sõitu,
 Kust kõue hääled kostwad üle mere —
 Ja säraw wälk a'ab wälkudega wõitu,
 Kui tahaks lõhkuda nad ilmakere.

Ma armastan su öösisst taewatelki,
 Sääl kumendawa kuu ja tähte loitu,
 Ja õhtutel su hülg'wat ehahelki,
 Ja hommikul su walendawat koitu.

Sa kõiges näitad wälja küllust, paljust,
 Ja tegewuses looduslikku jõudu.
 Waim imestades näeb su heldust, waljust,
 Ja imestades elu salasõudu.

Andres Alwer.

Suwiste pühal.

Waata, kuidas lilled lehkawad,
 Lehed rohelist — wärsked nad,
 Tasakesti kohisemas tuul,
 Nagu musuta'ks neid armusuul!

Salajuttu räägib suwe waim,
Tasa kuulab iga õis ja taim. —
Kuldne kewade,
Aasta armuke!

Kas sa kuuled waimu kohinat,
Tunned hinges tuuli puhuwad?
Waimu leek käib läbi südamest,
Liigutab sääl eluõiekest,
Rinda asub kuldne kewade,
Laulab kiitust ilma Loojale. —
Ärka ülesse
Hinges, kewade!

Waim see on, mis ilmal' elu toob,
Waim kõik rahwapõlwed uueks loob,
Waimust woolab elu, wägi, jõud,
Waim meil' ilmutab kõik taewa nõud;
Waimu silmil waatan kaugele,
Waimuilm jääb järel' wiimate, —
Waimu wäeta
Langeb ilmamaa!

Ajaratas weereb wuhinal
Isa kätel, täht'est kõrgemal,
Rahwad, riigid, terve ilmamaa
Peawad kiirest kaasa lendama;
Kes siin käiwad waimu jõus ja wäes,
Need ei lange ajatormi käes. —
Eesti rahwas, sa
Lenda ajaga!

Ado Reinwald.

Suwiste pühal.

Ju kewadine koidupuna
 On suudelenud ilmamaad, —
 Ilm mõrsjana end ehtin'd, kuna
 Ta lillepalged punawad.

Uus eluwaim ja tuli täitwad
 Nüüd uuel wõimul ilmamaad,
 Suurt Looja auu ja ilu näitwad,
 Et maad ja metsad hiilgawad.

Nüüd käes suur, kaunis Suistepüha,
 Kui küünal läigib lillesilm,
 Kui palwe kajab metsamüha — —
 Sa oled ilus, Isa ilm! . . .

Elise Aun.

Suweõhtu.

Ma seisin mäe serwal
 Ja waat'sin wainu pääl',
 Kust udupilwed tõusid
 Ja lõbus lauluhää.

Ja läbi lehkwa luha
 Läks jõgi järwele;
 Ta laente põhjast paistsid
 Kuldtähed kauniste.

Kõik metsad waikselt waat'sid
 Mu pääle rõõmuga,
 Kui tahaks oma õnnest
 Nad mulle jutusta'.

Mul põksus süda põues,
 Kui koju läksin ma:
 Oh õitsew suweõhtu,
 Kuis ilus oled sa!

Fr. Kuhlbars

Jaanitulel.

Seisid ümber jaanitule
 Mehed, neiud nägusad.
 Tuli leegitseb ja hõõgab,
 Noortel silmad säravad.

Tuli kustus. Ära läksid
 Mehed, neiud nägusad.
 Tuli kustus. . . Noorerahwa
 Südamed — need põlewad.

K. E. Sõst.

Suweöö.

Üks õieahel heljul
 On lille pääl kui wöö,
 Ja õöpik luuleteleb
 Just terve suweöö.

Kui õöpik on mu süda,
 Ja tema laul mu meel:
 Mu igatsusest laulab
 Ta kullahäälne keel.

Ja lillewaimud wäiksed
 Ja kirjud õied ka
 Mu kallimale laulwad
 Und õieõhuga.

Ja õhk ja hääled leidwad
 Mu neiu poole teed . . .
 Ta unenäosse käiwad
 Kui kuld- ja hõbekeed.

J. Kunder.

Suweööl.

Metsajärwe tukswa pinna paisus
 Tasa, tasa weereb laeneke;
 Taewas kujutab end tema kaisus,
 Täht säääl waatab tähe silmasse.

Midagi kui magust mõtet kannab
 Terwe loodus pehmel suweööl;
 Midagi nii õnnist mõista annab,
 Mis wast muidu meil ei aima meel.

K. Krimm.

Wii wihma Winnemaalõ,
 Sagarikko Saarõmaalõ!
 Winne neiu wihma uotwa,
 Saarõ neiu sadõmit.

Winnemaal iks wilä kuijosõ,
 Saarõmaal sanna palasõ ;
 Mehe sääl musta, naase laosa,
 Tüteriko tūmätēdū,
 Poosi kannukarwalise,
 Latsõ ahoarwalise.

Setumalt.

Üles iks tule merekene,
 Kallus kalarannakene,
 Meri tule üles mūrāteh,
 Kalarand karāteh.

Setukeste laulud II.

Sügise.

Kuis nii külmad tuuletüwad,
 Noorus'nurm ja murumaa,
 Õhud lehti lendu wiivad,
 Päike wäsin'd paistema!

J. Kunder.

Rutust' lõpeb noorus' ilu,
 Suwi saadab sügise;
 Waikse haugasäangi wilu
 Peidab meie elutee.

Fr. R. Kreutzwald

Sügise.

Kui sügisel sa kureparwe
 Näed lend'ma kõrge taewa all,
 Siis mõtle : loodud sund on tarwe,
 Mis linnud ajab omal a'al.

Kes nende käigil juhatajaks
 Sääb kõrgel õhuradadel ?
 Kas juhtumine ial tohiks
 Neid talutada pikal teel ?

Oh tunne, hing, siin talutajat,
 Kes sulle teed ka juhatab :
 Kui ükskord põrmu paelutajad
 On katkend, mis sind kammitstab.

Fr. R. Kreutzwald.

Sügise mõtted.

Juba kase ladwalt lehed langwad,
 Kõle tuul käib üle kesamaa, —
 Aastakellal rõõmuhääl on lõppend :
 Wiimseid tunda hakkab lööma ta.

Kena päike, kas sa wäsind oled ?
 Pikkamisi pääd ju tõstad sa ;
 Kurwalt oma laste pääle waatad, —
 Sügise neid riisund armuta.

Kõrged pilwed, nagu hirmust aetud,
 Üle maa ja mere lendawad ;
 Kurehäälled haledasti hüüdwad,
 Kodu poole nemad tõttawad.

Kodu poole! Kodu — magus sõna!
 Süda kannata! Ei sinagi
 Kaua enam oota! Kodu poole
 Kutsub Isa sind ka wiimati!

L. Koidula.

Sügise mõtted.

Sügise, sügise,
 Kannad õied hauale!
 Mis on meeli lahutand,
 Südant suwel rõõmustand,
 Pühendad kõik põrmule,
 Sügise!

Kannata, kannata
 Sügisel ning looda sa!
 Loodus langeb unele,
 Lumewaiba kattesesse;
 Kewadel saab ärkama.
 Kannata!

Ülesse, ülesse
 Tõsta silmad, inime!
 Kui sind elu kurwastab,
 Põrmu sisse wajutab,
 Waata usus julgesti
 Ülesse!

Sulle ka, sulle ka
 Tuleb kord siit lahkuda.
 Looja pannud tallele
 Sull'gi lille saatuse.
 Sügise saab tulema
 Sulle ka.

Elule, elule
 Ärkad siiski uuesti.
 Kaunimalt pead kaswama,
 Uuel ilul õitsema,
 Kui sind hüüdnud kewade
 Elule.

Wilhelmine Ederberg.

Sügisel.

Leht langeb lehe järele
 Puu ladwalt maha murule,
 Weel mõni üksik ülesse
 Jäi lipendama oksale.

Kuid sügisese tuulega
 Ei kaua needki lipenda.
 Pea weerewad nad mööda maad,
 Ja paljalt seiswad kaseraad.

Mu nooreea lootusi
 Aeg riisus nõndasamuti,
 Küll wõtab ta ka wiimsed weel,
 Sest kurb mu süda, kurb mu meel.

G. E. Luiga.

Hall.

Weel õilmitses eila nii ilus
 Örn laenetaw lillede läik.
 Mind õnnestas õhtuses wilus
 See hülgawa paistuse paik.

Hääd hommikut hüüdma neil aeda
 Ma ruttasin rõõmul, — mis nüüd!
 Silm, süda ei suutnud neid kaeda,
 Ja walusalt waikis mu hüüd.

Kus eila weel sätendaw sära,
 Kui purpuripuna ja kuld,
 Sääl õied külm küpsetan'd ära,
 Nii näotud, kui mustendaw muld.

Mull' pisarad palgele tikkun'd —
 Küll sügisel' antud suur wõit:
 Ta armuta riisun'd ja rikkun'd
 Sel öösel mult wiimast kui õit.

Ju lindusid ajanud ammu
 Külm hommikukaste kui raud.
 Nüüd hallana saatnud ta sammu,
 Kõik loodus kui lahtine haud.

Pea langeb ka lehtene katus,
 Tuul paenutab paljastud puid,
 Siis loodusel murelik matus, —
 Kõik nutawad südamest suid.

Elise Aun.

Sügisesele hommikule metsas.

Poolwihaselt, poolhaledalt,
 Mets, täna mühad sa,
 Ja närtsind lehewaip su alt
 Küll wõtab kõnelda:

Kuis öösel sulle wõõrsiks käis
 Külm kange tormiga,
 Sind raputas ta, wiha täis,
 Wiis lehed lendama.

Nüüd waiksemaks jäi tormihoog,
 Puu ladwad mühawad,
 All kolletanud leheloo,
 Ja oksad tilguwad.

Need tilgad — metsa pisarad,
 Mis nutab nukralt ta,
 Et riisund lehed ilusad
 Talt sügis armuta.

Kuid weelgi sirgelt seisawad
 Oks, tüwi murdmata,
 Ja okstel pungad uinuwad
 Täis elu lõmata.

Nii mõteldes ma müha seest
 Kui kuuleks kaugelt wiit:
 Ei kadund wägiwalla eest
 Weel pole elu siit.

A. Jürgenstein.

Sügise.

Igaw liiw ja tühi wäli,
 Taewas pilwine;
 Jõuan tulles metsa äärde,
 Tuleb nõmmetee.

Männi roheline sammet,
 Oksik metsatee:
 Pedak heleroheline,
 Kask kuldkollane:

Pedak heleroheline,
 Kask kuldkollane!
 Nõmm on sügisele
 Langend kaenlasse.

Juhan Liiw.

Sügise tulekul.

Taewa piirel tõus'wad wilu pilwed,
Koidu poolt ju puhub kõle tuul,
Õöd on juba pimedad ja pikad,
Warikutes waikib linnu huul.

Ära sõudmas suwe soojad päewad,
Kured keerutawad taewa all,
Kolletanud metsas kurwad hääled,
Päike piirab palju kaugemal.

Loodus, kuhu on su ilu jäänud,
Minu linnu laul ja lilleke?
Kuhu soojad wiimapilwed läinud?
Kus su kõlinad on, kewade?

Seda nähes wäriseb mu süda,
Nagu haawa ladwal leheke;
Kas ei ole lehekuu mul läinud,
Kas ei põues sõua sügise?

Ado Reinwald.

Teele, teele, kurekesed.

Teele, teele, kurekesed,
Õle metsa, maa,
Õle suurte mägede,
Õle mere ka,
Ikka, ikka lõunale,
Kus Egiptimaa!

Tulge jälle tagasi
Kewadisel a'al,
Kui kõik pungad põösastes
Puhkewad me maal!
Kõlaks teie lauludest
Pea õhusaali!

Kui kord jälle meie ra'ad
 Kuulwad teie häält,
 Küll siis wiimsed jääpaed
 Lõpp'wad siit ja säält!
 Tooge meil' üks lilleaed
 Pika reisi päält!

Fr. Kuhlbars.

Sügise.

Kui kureparwed läewad ära,
 Siit põgenewad talwe eest,
 Weel kõrgelt kostab nende kära, —
 Siis tõuseb ohke rinna seest.

Kui luiged lahkumise-laulu
 Weel pilwist alla saadawad,
 Siis minu hing ka tahaks jätta
 Ju jumalaga seda maad.

Ta igatseb siis täie jõuga,
 Et rahu sadamasse saaks,
 Ta otsib waikist warjukohta,
 Mis nimeta wõiks kodumaaks.

Oh, sügise, su kurblik waade
 Mu südamesse seisma jääb —
 Ma näen oma elusaate,
 Mis talwe, surma wastu läeb.

Liisa Reinwald.

Õeke kuule!

Õeke, kuule, kuis puhuvad tuuled
 Õues, meil jõudnud ju sügise —
 Niidult ja nurmelt on närtsinud õied,
 Ära meilt lendanud linnuke! —

Päikene waatab nii haledalt alla —
 Pilwed ta pisaraid pühiwad.
 Õnnis, kes aimab ja kõrwal' ei kalla,
 Kui tal ka kuiwata pisaraid! —

Õeke, hella, ei elutee kewad'
 Oitse ju meilegi jäädawalt — —
 Peagi puhuvad tormid ja tuuled
 Sinu ja minu ka eluteelt!

Liina Täker.

Sügise.

Wäsinud kõik loodus, —
 Töttan uinuma,
 Päike, pilwepõue
 Peidad ennast ka.

Hirmul linnukene,
 Pögenemas ta
 Säält, kus sügis'- sunnil
 Kõik läeb surema.

Wäsinud ka mina, —
 Töttaks uinuma.
 Wäsin'd, pisar palgel. —
 Miks weel walwan ma?

Anna Haawa.

Metsateel.

Ma kõnnin hilisel õhtul
 Weel üksinda metsateel. . .
 Tuul kahiseb puude ladwul
 Ja lehed langewad eel.

Ma kõnnin hilisel õhtul
 Weel üksinda metsateel,
 Ja kaugele nooruse ra'ale
 Weel tagasi mõtleb mu meel.

Ma tundsin üht ilusat neidu
 Ja südant, mis puhas kui kuld,
 Ja särawaid silmi, ja huuli
 Ma tundsin . . . ja rinna sees tuld.

Ja suurt ja sügawat õnne —
 Tuld, armastust, tundsin ma! . . .
 Ja ilma ja inimesi
 Ma tundsin wiimati ka. . .

Ma kõnnin hilisel õhtul
 Weel üksinda metsateel —
 Tuul kahiseb puude ladwul
 Ja lehed langewad eel. . .

K. E. Sõõt.

Kui sa tuled, too mull' lilla.

Kui sa tuled, too mull' lilla,
 Lillekesi armastan —
 Sügise neid wähe leida? —
 Ühest ainsast küllalt saan.

Ehk wast juhtud nurmelt leidma
 Weel üht hilist lillekest —
 Kõigekallim, oh kui wäga
 Tänaksin sind selle eest!

Anna Haawa.

Sügise.

Su suwi mööda läinud,
 Mu armas isamaa.
 Sind langend lehed katnud
 Kui lendwa kullaga.

Nii kurwalt päikse kiired
 Su pinnal paistawad,
 Nii haledalt ta wiired
 Sind wahest waatawad.

Küll laulab lahkel keeiel
 Weel mõni linnuke,
 Kuid kewadine kõla
 On kadund kaugele.

Oh, hale leinaheli
 Su õhus heljumas!
 Oh, mustjas murepilwe
 Su pinda pimestas!

Ta wangistawal wilul
 Sind katab, isamaa.
 Kas kewadisel ilul
 Weel jaksad ärkada?

Wilhelmine Ederberg.

Sügise.

Ju lehed katwad aasa,
Mets tume udu sees;
Tuul kurwalt kohab tasa
Pool paljais oksades.

Ma seisatan siin wäha
Just metsa minekil,
Mu silma ees on näha
Weel wüimne öitsew lill.

See wäriseb ja waatab
Kui puhub tuule hoog,
Sest tema ilu matab
Nüüd langew lehe loog.

Ma nagu tundsin tuules
Nii kurba nutu häält,
Lõin sõna talle luules
Siis kuulsin kõnet säält:

Aeg sulle sügisene
Kord jõuab kole karm,
Nii kui see lillekene
Ka kustub sinu arm.

Jakob Liiw.

Sügise.

Loodus seisab tusane ja kurwas tujus,
Suweriie seljast heidetud.
Aasad, orud kurtwad nagu leina kujus,
End'ne ilu palgelt peidetud.

Kaste pisarad, mis puhtas koidu kullas
 Tuhandile ilu särasid,
 Puhkawad ju ammu waikselt mustas mullas,
 Mulda maetud lille miljonid.

Kadun'd lehemetsa magus sala kõne,
 Tõe-kurwalt nüüd ta kohiseb,
 Nagu kaebaks oma õitse aja õnne,
 Mis nii ruttu ära põgeneb.

Nagu raske haigus terwet loodust täidab,
 Nagu waewaks teda wanadus,
 Kuldseks kahwatanud palgel kaebdust näitab:
 Wõitjaks jäänud talwe wägewus.

Nõnda inime', ka sinu rõõmud läewad
 Sügiseseks wanas südames,
 Eluwaewad end'se õnne wõitjaks jäewad:
 Onnis, kui end leiad õiguses.

Jakob Liiw.

Sügiselaul.

Hall on taewas ja must on maa,
 Sajab ja sajab lõpmata.

Udusse upuwad sihid kõik eel,
 Haige on süda ja wäsinud meel.

Ah, kui nii palju, nii palju ei sajaks!
 Tuul selle udu kord laiali ajaks!

Ilm aga sumestab hääletu.
 Sügisepäew jõuab õhtule ju.

Kuhu küll lõpeb rändaja tee?

Õo tuleb — pime ja pilkane.

Ah, kui nüüd taewatähtigi oleks!

Kui weel see öögi nii otsatu poleks!

Gustaw Suits.

Sügisel.

Wihma sajab ja tuuled nutawad —
 Kuis nii üksinda lähed,
 Üksi kui keskööl mõtted, helinad —
 Sügise, tasa su sammud kostawad,
 Kadunud isegi tähed.

Kuula, laulan ma, mängin kõigege,
 Mängin öitsema salad,
 Hüüan kewademõtted kohama,
 Pillutan õnnede kõla kõndima,
 Suutelen rõõmudeks walud.

Waata leekides tõuseb ilule
 Jälle kadunud walgus;
 Warjul kewade loome südame,
 Tunded tõstame ohwriks päiksele —
 Hõiskame: surmas uus algus. —

Siiski sajab ja tuuled nutawad,
 Kesköö waiksuse wilus,
 Sügis, su sammud tasa kostawad;
 Laulan sul saateks laulud rändajad,
 Laulud koltunud ilus.

E. Enno.

Kuu kuma. . .

Kuu kuma on täna nii selge,
 Kõik pilwed on kadunud,
 Kuid süda on siiski nii haige,
 Kõik mõtted on uindunud.

Kesk merewett walgus on kudund
 Tee taewasse, kaugele —
 Sää! mälestus kõnnib ja särab,
 Et paistis kord päikene!

Kuu kuma on täna nii selge,
 Laul uinunud laenetes;
 Weel üksinda sügise liigub
 Poolkoltunud lehtedes. —

E. Enno.

Sügisese! kuuwalgel.

Kuu kurwal walgel kõnnin,
 Läen uupi edasi;
 Kõik uppus kõlinasse
 Oõ uni ja palwegi.

Mul oli armas päike,
 Ja õnnis kiirte tee,
 Ees tuhat õnneranda.
 Käes kepiks kewade.

Nüüd nagu kütkes käsi,
 Jalg tõrgub sammuda;
 Mul kõlin koormaks kaasas
 Täis armu, koduta.

Kõik uppus kõlinasse,
Läen uupi edasi —
Ja sügis, koltund lehed,
Mul meeles alati.

E. Enno.

Kewade ja sügise.

Sina oled kewade mureta laps —
Kewade ise sa oled.
Mina olen tumeda sügise poeg —
Sügise ise ma olen.

Kuid mina ihkan kewade järele.
Sirutan vastu sull' käed.
Kewad'! — ei ära sa põgenegi,
Waid minu hõlma sa waod.
Kewad' ja sügise — suudelgem:
Suwi me suudlustest sünnib.

Gustaw Suits.

Märdisandid.

Laske sisse märdisandid,
Märdi küüned külmetawad,
Märdi warwad walutawad.
Märdi tulnud kaugeelta,
Ümbert see ilma ümera,
Ümbert see kuu kumera,
Tagant taewie punase.

Tuhat näinud tuleessa,
Sada siia saieessa :
Lumi mul rikkus loogakirja,
Sadu mul rikkus saaniteki,
Härmatus hea hobuse,
Kiwi mul kiskus kingapaelad,
Paiu juured pastlapaelad.
Peretütar, kulda kinga,
Pikil juuksil pääsukene,
Sirgu siidi sāngiesta,
Pardikirja padjadesta,
Puhu nüüd tuli tubaje,
Lõõtsu lõke põrmandule !
Peretütar, kulda kinga,
Wõta peergu pistusasta !
Kui ei ole peergu pistusassa,
Wõta halgu ahju pealta,
Kui ei ole halgu ahju pealla,
Kui ei ole lõmmu lõhna pealla,
Wõta seinast sammelida,
Kui ei ole seinas sammelida,
Wõta roogu rästaesta :
Puhu ju tuli tubaje,
Lõõdsu lõke põrmandule !

Rahwalaul.

Sügise tuuled.

Wihisedes winged, wilud tuuled
 Käiwad üle aasa, heinamaa;
 Niit ja nurm on lage, iluta,
 Metsa mühinas kui leina kuuled.

Waikinud on elu, lusti-luuled. . .
 Lind ei laula wõidu linnuga;
 Liblikas ei lille musuta,
 Mett ei maitse mesilase huuled.

Harwa mõni üksik lehekene
 Lõdiseb weel kurwalt kõrgel kasepuus. . .
 Ta on ainus nende suurest hulgast.

Kelle osaks ilu, ehtimine,
 Kellel ükskord õnne sosin oli suus. . .
 Unistab nüüd liginewast surmast.

Jakob Liiv.

X

Talw.

Ära rööwind külma käsi
Pääk'sel puna põskedelt.

Ado Reinwald.

Külm on jää ja külm on lumi,
Külma käes kõik surnud, vaik.
Külm on ka mu eluõhtu,
Külm mu wiimne puhkepaik.

Lilja Reinwald.

Lapsed, tupp!

Lapsed, tupp — tali tuleb!
 Lumelell on õues ju.
 Linnud lendand lõunamaale,
 Lilledel on surmakuu.

Tuuleeit ju tõstab tiibu,
 Tormitaat, see tuiskab teel,
 Marumemm säääl mühisedes
 Sildasid teeb waiksel weel.

Lapsed, tupp! Jüts, kus aabits?
 Koolipapa ootab ju.
 Mees peab tarkust taga nõudma,
 Noorus on ju õiekuu.

Ed. L. Wöhrmann.

Tali tuleb.

Tali tuleb, puistab lume
 Üle metsa, muru, maa,
 Katab kinni suweilu
 Walge surmawaibaga.

Tali tuleb, hirmund palgel
 Waatab wäike linnuke,
 Kuda külmal kuuseoksal
 Tema kodu tuisune.

Tali tuleb, wärisedes
 Nutab nurmel lilleke,
 Wiimsed närtsind õied peidab
 Musta mullapõuesse.

Tali linnul, tali lillel,
 Tali tuleb mulle ka. —
 Külm ja kare talwewõimus
 Sunnib mindki waikima.

Liisa Reinwald.

Talwe tulek.

„Kõik loodus peab surema!“
 Nii hüüdis tali wihaga.
 Külm põhjatuul maast üle käis,
 Kõik pandis paksu lume täis.

Siis waikis metsas lauluhääl
 Ja rohi tardus aasa pääl.
 Kõik lilled olid surnud maas,
 Weepinda kattis kõwa kaas.

Kuid ära hõiska, talweke,
 Silm petab, rõõm on warane:
 Nii kergest' kaduda ei wõi
 See elu, mida Looja löi.

Waid paksu lumekatte all
 Ja mullapõues sügawal
 On elu warjul wagusi
 Ja naerab sinu tegusi.

Kord tuleb, tuleb tunnike,
 Et lõpeb tali tuisune,
 Siis ärkab elu põllu pääl
 Ja metsas kõlab lauluhääl.

G. E. Luiga

Külm.

Õues külm ja kare tali,
 Külmad päewad, tumedad,
 Mässul keerutawad lume
 Külmad tormi-hulunad.

Külm on ilm ja külm mu elu,
 Külm ja tume tulewik,
 Külmad pääliskaudsed sõbrad,
 Süda külm ja murelik.

Külm on jää ja külm on lumi,
 Külma käes kõik surnud, waik.
 Külm on ka mu elu-õhtu,
 Külm mu wiimne puhke paik.

Lüüsa Reinwald.

Talwel.

Lõhnaw, ilus sui on läinud,
 Käes on kurblik talwetund,
 Loodus, mis meil rõõmu teinud,
 Magab mures surmaund!

Halja, roheline oru
 Katab kinni walge waip,
 Oues kiunub tuul ja maru
 Haledast' kui walu käib.

Noored lilled nut'wad wangis
 Kinni kaetud palgedel,
 Tähte tuli walgis hangis
 Särab kuldsel hülgusel.

Lind'e suus on lein ja kume,
 Kõrbes tuisud kohawad,
 Kahwatanud taewa jume,
 Wainul kurwad wärinad.

Ära rööwind külma käsi
 Päik'sel puna põskedelt,
 See, kes kunagi ei wäsi,
 Waatab wiltu ülewelt.

Ümberringi õõ ja kadu,
 Pakatanud pime ilm —
 Millal näeb weel lilleradu,
 Kewadet mu kurblik silm!

Ado Reinwald.

Talwe ilu.

Tasa, tasa langes lumi
 Muru, mäeharjale,
 Kadus wiimne suwe jumi
 Walge waiba warjule.

Ilm nüüd ilus. paistab päike,
 Maailm hiilgust imestab,
 Teemandi ja kulla läike
 Lumel silmi pimestab.

Puudki härmatuses uued,
 Läik'wad hõbelehtedes,
 Loorilised lumekuued
 Sätendawais ehtedes.

Kas weel talw su röömu rikub
 Aknelegi õisi loob,
 Teele tinast silda tikub,
 Weele klaasist katte toob?

Siiski pikk ja igaw tall,
 Tema ilu külm ja karm.
 Tema loomus wäga wali —
 Kewadine ilu arm.

Elise Aun.

Lume sees.

Õgawal palgel, särawail silmil
 Jooksis ta lume sees.
 Nooruse wallatus, lust ja julgus
 Naeris ta silmades.

Õgades, särades, hõiskehüüdel
 Loopis mind lumega —
 Lumi, mis langes ta roosila sõrmilt,
 Põletas tulena.

Langes mu selga, pähe ja kaela:
 Südant ta põietas —
 Põleja süda mu ilusa neiu
 Jalgele kormistas.

K. E. Sõõt.

Talwine õhtu.

Üle hämara, warjudest tume,
 Orna ja sinawa lume
 Heidab weerew, kustuw päike
 Punawa läike.
 Üle ääreta lumise wälja,
 Nii tühja ja palja
 Wiib üksik tee
 Üle jõe,

Kus pruunikad pajud
 On unesse wajun'd.
 Mööda lõpmata teed
 Lähewad reed
 Eha punal,
 Kuu kahwatul kumal —
 Kaugele.

Willem Grünthal.

Talweõhtu endises Eesti talus.

Kui ju õhtul ahju rünkal,
 Waest walgust wiirustades,
 Pöles kasest kistud piirg,
 Segas silmi sõge suits —
 Istusiwad ahju ääres,
 Kolde lee ligidal
 Isa, ema, ümardajad,
 Sulased, kel asu andsid
 Talwelised tüütajad,
 Tarwilised wälistööd.
 Tululikku toimetust
 Ajati siin agarasti
 Seinte wahel, soojas toas,
 Kuna wäljas maru möllas,
 Tuisk kõik ilma tuhmiks tegi.
 Kaarnad kange külma käes
 Kurwalt koplis kraaksusiwad.
 Mõnda tööd siin toimetati:
 Kesse kudus kalawörku,
 Kesse kasest kiskus piirgu,
 Kesse ketras wokil willu,
 Korrutas wõi keerutas

Linakoonlast libet lõnga,
 Kesse kodus sukasäärt,
 Kesse pastlaid parandas,
 Katkirebind hoburiistu
 Korra pääle kohendas.
 Et aga lapsi lõbustada,
 Rääkis ema endistest
 Ammu sündind asjadest.

C. Recha.

Jõuluõhtu.

Laual nikutab mul tasa
 Härmastatud kuuseoks,
 Et ta mulle kadund aega,
 Onneaega, meelde tooks.

Hõbetiivul vajub alla
 Pühandatud waikne õõ . . . —
 Jõuluõõ, sa imerikas
 Lapseliku hingele!

Kuidas uskus wäike süda,
 Rahuriigi kuulutust,
 Kuis ta tundis õnnehoogu
 Ehitatud kirikust!

Aimas igas lumepiisas
 Taewa õrna saadiku!
 Igas tähes . . . — Aga kodu
 Ootab last ju jõulupuu!

Kaunis aeg, sa ammu kadund.
 Nüüd on taewas lukustud.
 Usurikkad lootusõilmed
 Ilmakõrbel kuiwanud.

Martha Pärna.

Jõuluõhtul.

Kuusekene künla walgel,
Lapsukesed rõõmsal palgel
Ümber jõulupuu.
Lõbus laulu ettekanne;
Kõiki õnnestanud anne,
Laulab süda, suu.

Keegi aknel kurwal pilgul
Waatab wälja walu wilgul:
Taewas tähed, kuu.
Lapsepõlw on ammu mööda —
Elutorm on teinud tööda —
Kurb ja kahwatu.

Ilmaclu wāga walju —
Pühal kallil õhtul palju,
Palju leinajaid.
Helde Issand, armu anna,
Jõulurõõmu kõigil' kanna,
Pühi pisaraid!

Elise Aun.

Tuisk.

Tuisk jookseb wõidu tuisuga,
Ei teine teisest mööda saa:
Üksteise ette tõttawad,
Üksteist nad maha jätawad.

Ma waatan, kuni wāsib silm,
Mu mõtte tuleb waimuilm:
Tuisk jookseb wõidu tuisuga,
Ei teine teisest mööda saa.

Need lumelaened wäljal,
 Nad on nii armsad, hääd,
 Kui süda on tusas ja palaw,
 Nad jahutawad pääd.

Ja põhjatuul on nii lahe,
 Nii lähedaks läheb pää;
 Jah isegi surm on nüüd mahe
 Ja isegi hukatus hää.

Juhan Liiv.

Kuis nii külmad.

Kuis nii külmad tuuletiwad,
 Noorus'nurm ja murumaa,
 Ohud lehti lendu wiwad,
 Päike wäsin'd paistema!

Läheks üles mägedele.
 Uidaks alla orule,
 Näeks lehitsewat lille,
 Heidaks haljal' murule!

Kuuleks karjalaste hääle,
 Kuljuksete kõlinat,
 Läheks lustil laane poole,
 Kuuleks linnu helinat!

Kewadine imeche,
 Tule jälle üle maa,
 Too meil' linnulaulu, lehti,
 Südiõisi sülega!

J. Kunder.

Linnuke.

Leinas üle nõmme
Lendab linnuke,
Hüüab igatsedes:
„Jõua, kewade!“

„Wäsinud mu tiivad,
Kurb mu lauluhääl;
Külmad põhjatuuled
Puhuvad mu pääl!“

„Lugusid mul palju
Põues liikumas,
Tuhat lahket laulu
Rinnas heljumas“.

„Kewade, kus wiibid?
Tule, tule sa!
Muidu linnukene
Pea suurema!“

Leinas üle nõmme
Lendab linnuke;
Pea ehk surmal suigub,
Waikib wiimati.

Anna Haawa.

Eesti talw.

Lumi nagu walge sammet
Katab õrnalt Eesti maad;
Kuused, kased, pärnad, tammed
Härmaechtes hiilgawad.

Kuldne wirwe mängib kaugel
 Luuleliku wälja pääl ;
 Päike läigib lõuna laugel,
 Waikib suwe rõõmus hää.

Siin- ja säälpool metsasalud
 Kirjus riides ujuwad ;
 Nende wahel küla talud
 Ahjuküttest suitsewad.

Suitsud tõuswad sammastena
 Üles, wähe nõtkudes ;
 Nende kuju kaunis, kena
 Laias, wabas kõrguses.

Järwel, sool ja nurmesõrwal
 Looklew tee käib kangana.
 Tähised on tema kõrwal,
 Et ei eksiks rändaja.

Kui wast külmal, tumel tunnil
 Tormid tõuswad müraga,
 Lumi lendab nende sunnil
 Nagu sõda wõitlema.

Mustad männid mühisewad.
 Kaseraod nutawad ;
 Öueaiad ragisewad,
 Uksed, läwed hulwawad.

Tee pääl sõitwad toredasti
 Mõisa saanid, täkud ees ;
 Sõidab reega wagusasti
 Elatanud külamees.

Wahel kõmbib kepi najal
 Waene kerjus kotiga ;
 Wahel kellahelil, kajakal
 Lendwad pulmad rõõmuga.

See on päewal. — Uinub aga
 Ohtuks päewa wäsind silm;
 Tuleb õõ — nii pikk ja waga,
 Hülgab tähtis kõrge ilm.

Idakaarelt kerkib üles
 Illus kuu, kui kuldne kroon. . .
 Loitwas ehtes, ruumi süles
 Särab mägi, nagu troon.

Trooni astmel sätendawad
 Pehmed waibad, pärlid täis. . .
 Talwewaimud pidustawad
 Sääil, kus enne suwi käis.

Aga walges kambris kestab
 Käsitööde walmistus;
 Wanaisa juttu westab. . .
 Kõigil waikne röömustus.

Teises toas laua taga
 Lapsed loewad raamatust;
 Kätkis magab, õrn ja waga,
 Wäetikene wäsimust.

Las' ta magab, kaswab, sirgub —
 Eesti tähtsam tulewik. . .
 Tali lahkub, suwi wirgub. . .
 Ilm siis röömus, õnnelik!

J. Speek.

Talweiaul.

Se talw, se kange talw
 Ei olle joht ni halw,
 Kui mõnni rahwas mõtlewa,
 Ke külma hõngo pelgawa.
 Se talw, se kange talw
 Ei olle joht ni halw!

Kui ilm, kui kik se ilm
 Ka tännitap: Woi külm!
 Sis meije poisi kargame
 Nink hamme wäel me mængime.
 Kui ilm, kui kik se ilm,
 Ka tännitap: Woi külm!

Kui jä, kui nilbe jä,
 Om wee pääl, sis om hä;
 Sis meije mehhe liugleme
 Nink jalla rawwan joseme.
 Kui jä, kui nilbe jä,
 Om wee pääl, sis om hä.

Ni wirk, kui tuul, ni wirk
 Nink kerge, kui üts zirk,
 Me hulgan ree pääl istume
 Nink mäest alla lendame.
 Ni wirk, kui tuul, ni wirk
 Nink kerge, kui üts zirk.

Sul mees, sul wanna mees
 Om hä, kui padda kees,
 Sa tarren henda pesitat,
 Nink kaskaga end ehhitat.
 Sul mees, sul wanna mees,
 Om hä, kui padda kees.

Kui sa, kui olles sa
 lks sõbber talwega
 Ni olnu, kui me ollime,
 Es pures ta so sugguke.
 Kui sa, kui olles sa,
 lks sõbber talwega.

Kui me, kui wäljan me
 Siin rōmun maadleme;
 Sis hennel meelde algata.
 Et noor sa ütskōrd ollit ka,
 Et sa ei tōrrele,
 Kui me siin maadleme.

Phillip von Roth.

Liu lau laskijalle,
 Linad pikad liugujalle
 Takud taga tōukajalle,
 Tutrad tua-istujalle.
 Kes ei tule liugumaie,
 Sel linad liguje jāawad,
 Seina ääre seenetawad,
 Aia ääre hallitawad,
 Koppelije kolletawad;
 Nōnda pikad minu linad,
 Kui see liu mäekene,
 Nōnda walged minu linad,
 Kui see lume angekene.

Rahwalaul.

Talweõhtu.

Mets mustab, õöne hämar
 On laotand üle maa,
 Nad wõtnud üksteist hõlma
 Siin talwe-õhtuga.

Jäänd waiki org ja wõsa,
 Mets, lumi, heinamaa:
 Nad wõtnud üksteist hõlma
 Siin talwe-õhtuga.

Üks täheke weel udust
 Kord waatab. . . Kaob ka,
 Nad wõtnud üksteist hõlma
 On talwe-õhtuga.

Ma waatan aknest wälja:
 Kui rahul heinamaa;
 Kui pühaline waikus
 On üle kauge maa. . .

Ei ole rõõm, ei walu,
 Mis minu rinnassa:
 Nad wõtnud üksteist hõlma
 Siin talwe-õhtuga.

Juhan Liiw.

Aeg.

Aeg astub kiirest' edasi,
Ei ole meilgi mahti:
Kes seisma jääb, lä'eb tagasi,
On lamp, kus puudub tahti.

Fr. R. Kreutzwald.

Inime, inime!
Tiiw pandud aastatel' õlale.

L. Koidla.

Üks aasta taga, teine ees,
Nii kaob kõik siin ilma sees.

Ado Reinwald.

Ei ajad sellel' õnne anna,
Kes seda südames ei kanna.

P. Grünfeldt.

Aeg antud naerda, aeg antud nutta,
Aeg antud pisaraid pühkida.
Aeg säetud elada, aeg säetud surra,
Aeg musta mulla sees magada.

Gustaw Suita.

Uus aasta.

Kõrge, kallis uueaasta päike,
Tere jälle meile tõusemast!
Kuninglikus, kuld'ses ilus kerkid
Igawese aja wärawast.
Närtsimata nooruses ja säras
Lendad läbi maa ja taewaste,
Aastad tulewad ja lä'ewad jälle
Igawese aja meresse!

Aastasada surma sülle suikund,
Kus ei enam koida eluläik,
Minewiku unustuse-maale
Ilmaski ei paista taewa päik'.
Mis sääl külwasiwad rahwapõlwed,
Olgu nisu wõi ka ohakad,
Nende wilja tulewik ei muuda,
Neid ei muuda enam jumalad.

Eesti wennad, tuletagem meelde,
Waatkem käidud teele tagasi,
Kas me käisime ka õiget rada,
Wõi ehk eksisime koguni?
Häda meile, kui me kergel meelel
Kõrwa langesime tõeteelt,
Kui siin isamaale ohwriks tõime
Petust, kawalust ja walekeelt!

Uuel aastal olgu meie meeled
Puhtad, nagu päike kõrguses.
Isamaa, ta rahwa õnn ja walu
Leegitsegu kõigil südames!
Kodulikku waimu ärgu wiigu
Ükski maru meie südamest;
Eesti meel ja Eesti keel, see jäägu
Meie maale kestma igawest.

Selle soowiga me teretame
 Uue aastasaja ukse ees,
 Lastelastel' õnnistame seda,
 Sureme ka selle mõtte sees.
 Isa, kes on päik'sed paistma pannud,
 Igawesed ilmad hiilgama,
 Õnnistagu meie maad ja rahwast
 Uuel aastasajal armuga!

Ado Reinwald.

Uus aasta.

Uus aasta käes, ja kõikidel uus lootus,
 Kas olgu neiu, peiu, naene, mees.
 Uus aasta käes, ja uue õnne ootus
 Nüüd asub iga tukswa rinna sees.

Kuid ajalend siin meie käest ei küsi,
 Kas kurb wõi rõõmus inimese meel.
 Ta meie pärast pilkugi ei püsi. . .
 Aeg muutumata hää on oma teel.

Et haiglane on mõne eluiga,
 Ja nurjaläinud mõne parem püüd,
 Ja mõne hinge koormab raske wiga:
 Kas oli wanal aastal sellest süüd?

Kas ajal süüd, et inimesesugu
 Nii tihti rändab õige sihita,
 Ja ilmas kõrgekspeetud ajalugu
 On aina kirjutatud werega?

Aeg ikka hää, kuid temalt nõuda
 Ei pruugi meie ilmas midagi,
 Ja unistades õnnemaale jõuda
 On enda piinamine koguni.

Waid hoolsas töös ja wäsimata waewas
 Sa jõuad tõsist õnne pärida.
 Kes tukkuda ei taha elulaewas,
 See leiab eksimatalt sadama.

Jakob Liiv.

Aeg, kes sa meie elu laastad,
 Aeg, kes meid surmal wastu wiid:
 Aastate järel wõtad aastad
 Ja noorust ühes, ära siit.

Wii pääle ilu, wii ka noorust,
 See kaob kui udu sinu käes,
 Kuid jäta armastust ja woorust
 Me rinda noores jõus ja wäes.

Ei siis me kaeba kahetsedes,
 Et kõik nü kiirelt mööda läab,
 Kui kallim wara, wananedes,
 Me rinda rikkumata jääb.

G. E. Luiga.

Taewatähed.

Taewawõlwil tähed käiwad
 Aegamööda, rahuga,
 Aga kuidas meie päewad
 Püüdwad ruttu lennata!

Kuldsed tähed ammu sõudsid
 Sää! ju kõrges ülewas;
 Aastasajad mööda jõudsid,
 Aeg nü mõnda uinutas . . .

Aastad jälle mööda läewad,
 Ilmas palju muutwad nad,
 Aga tähed sinna jäewad,
 Kus nad praegu rändawad.

H. J. Schmalz.

Mänd.

Mühaw mets, see sinab
 Suure saare pääl;
 Palju puid, nii pikki,
 Palju põõsaid säääl.

Aga kõige pikem,
 Kui säääl keegi muu,
 Seisab teiste hulgas
 Mühaw männapuu.

Ta on metsa uhkus,
 Metsa ilu ka, —
 Aga ikka polnud
 Kõige pikem ta.

Oli aeg, mis juba
 Ununenud säääl,
 Kunas teine kõrgem
 Paistis trooni pääl.

Kuusk, mis ammu kadund
 Ajawoolu ees,
 Seisis üle teiste
 Suure metsa sees.

Uhkeid oksi tema
 Laialt laotas,
 Juuri mullast juba
 Wälja waotas.

Kuuse kõrwal aga,
Halja mätta ees,
Mänd siis oli alles
Härjapõlwe-mees.

Samblawarjul wiibis
Nüüdne wägimees,
Kes ta takistuseks
Praegu tuulte ees.

Hoolsalt otsis tema
Toitu mulla alt,
Jõudu kaswamiseks
Imes agaralt.

Mõnitas siis mända
Kõrgilt kuusepuu;
Suisa põlgtusega
Sõnas tema suu:

„Waata wõimetumat
Härjapõlwe-meest,
Kuidas kipub üles
Pehme sambla seest

Ära'p tal wist himu
Suureks sirguda,
Metsast minu wiisi
Wälja waadata.

Jäta tühi uni
Päkapiku-paul:
Mets on aastasajad
Edenenud auul.

Tahad mõistlik olla —
Häabu ära cest!
Hilja tõusid üles
Samblasängi seest.“

Waikselt kuuse juttu
Kuulas männapuu,
Wastuseks ei andnud
Sõnakestki suu.

„Küllap aeg teeb otsust,
Mõtles ise ta:
„Maad siin metsas sulle,
Maad siin mulle ka!“

Aeg see kodus aastaid
Igawesel sõul:
Mets küll saarel alles
Seisab, sinab jõul.

Metsa krooniks praegu
Mühaw mänd on sääl. . .
Wäike kadak kaswab
Kuuse koha pääl.

Jakob Tamm.

Suur.

Ta nime kuuldes, kartsiwad
Ju hirmu pärast sajad,
Ja teda nähes tuhanded
Jäid araks mõned ajad.
Ta oli suur. Kuid wiimaks surm
Ta pääle laotas tiwa,
Ja suure kiwi hauale
Nad säädsid, pääle liwa.
See kiwi rahwal igawest
Ta suurust teada andku,
Ja sada põlwe edasi
Ta kuulsust ikka kandku!
Kuid sada aastat möödas wast —
Ja kiwist järel ware,
Ta suurust põrmuhunikuks
Teind ajahammas kare!

M. J. Eisen.

Wana aasta lõpp.

Nüüd jälle kadund aastake,
 Kui pisar merelaentesse,
 Kui pilweke ta lendes läind,
 Ei ole jälge järel jäänd.
 Üks aasta taga, teine ees,
 Nii kaob kõik siin ilma sees!

Ja siiski, kõiges kaduwas
 Uut elu näeme ärkamas,
 Sest, surmast loodus elu loob,
 Ta uuel kujul ette toob.
 Ei ole ilmas midagi,
 Mis kaduda wõiks koguni.

Nüüd wana aast' on mööda läind,
 Uut meie silmad jälle näind.
 Siin teretame teineteist,
 Ehk küll on palju kadund meist,
 Ja astund alla surmateed
 Ning meile jätnud silmaweed.

Õed, wennad! uuel aastal nüüd
 Meil olgu kõigil püham püüd,
 Et kaoks rahwa rumalus
 Ja wõitlemises wõimetus;
 Et elaks wana wahwa meel
 Ja kuldselt kölaks kodukeel.

Meid ähwardamas mõni oht,
 Meil siin ja sääl on hauakoht
 Kus maeti meie pühadust,
 Kus kahetseme rumalust.
 Ei siiski heida meie meelt,
 Ei astu sammu õigelt teelt.

Ado Reinwald.

Loodus.

Lahti silma ees sul loodus talitseb,
Waata, õpi, kuidas tema walitseb.

A. Grenzstein.

Loodus ala waenuline,
Wõitlus tema ainus töö.
Sünnitus ja suremine
Kestab üle päewa, öö.

P. Jakobson.

Küll looduses võib palju imet olla,
Mis inimene ial teada saa.

P. Jakobson.

Kui kunst on juhtun'd kusagil
Kord liigutama käsi,
Siis tahab kohe tasumist,
Ei kiitust kuulmast wäsi.
Kuid loodus waikselt, salaja
On inemeister töödel —
Ta teenib kõiki palgata,
Ei puhka päewil, öödel.

Leeni Pattak.

Suur ülikool.

Loodus on suur õperaamat,
Looduses on ülikool:
Rääkimata kunst ja ilu
Awaneb siin igal pool.

Kuhu astud — säält võid õppi,
Kuhu waatad — imesta!
Millionid lilled, linnud
Teeniwad sind palgata.

Selle kooli awab Looja
Heldest igäühele. —
Tule, sõber, aulasaali,
Siin on Looja tõetee. —

Ed. L. Wöhrmann.

Looduse laul.

Looduses on palju häält,
Palju keeli kõlamas:
Kurbtust metsamühinas,
Õrnust sosistamas õiewäli.

Wägew hüüd on tormihoodes,
Wihawiisid tuuledes:
Mässud meremüha sees,
Wabaduselaul on laente woodes. . .

Kahju, kõiki kõrw ei kuule,
Kõik ei selgi waimu ees. . .
Salakõnet looduses
Seletamas meile lahke luule.

Jakob Liiv.

Päikene.

Sääl tõuseb ta ruumi suures, sinises saalis!
 Mäed ja metsad paistawad purpuripuna maalis;
 Ja taewas jumistab tema peuliku palge ees,
 Tähed kahwatawad häbelikult tema kullase sära sees.

Ta on näinud Jumalat ja ennemuist'sed ilusad ajad,
 Tema koidupuna on kullatanud Taara altarid ja majad;
 Ja tema kiired kuulsid Wanemuise laulude õrna helinat,
 Kui nad Taara metsa tihedat latwa kuldama tuliwad.

Kui tema peulik palge ilmade otsa waatab,
 Kui tema oma armastust lume sügawuse sisse saadab,
 Siis ärkawad hingelised pikalisest unest kõik,
 Ja surmaõõ seest tõuseb üles naera'tes lillede riik.

Oh inimesed! tundke tema armastuse suurust ja jõudu,
 Tundke tema kullast ilu ja sinisemerelist sõudu,
 Tundke üle kõige tema tegija, armsa ja suure,
 Ja igatsege siit sügawusest waluga kõrgema, päikese,
[juure!

Ado Reinwald.

Looduse ilu.

Kui ilus sa, järwewee tasane pind,
 Kui chitab õhtune taewatelk sind, —
 Kus laksu lööb kala ja sõuab pääl lind,
 Ning paadis nii pehmesti kiigutab mind.

Kui uhke sa, põhjamaa taewa kuldwiir!
 Mis imelist walgustust puistab su piir —
 Kuis kuldad sa metsad ja mäed ja maa,
 Ja oled nii imestaw waadelda sa!

Kui kaunis sa, lindude hommikulaul,
 Kuis kuulawad kõrwad sind otsata auul!
 Mis armsaste, õõpik, sa läbi kõik õöd
 Su otsata ilusaid lugusid lööd!

Kui armas sa, hõbedalt haljendaw aas,
 Kui kõnnin wõi istun siin mäta pääl maas!
 Kuis kauniste, lilled, te tõstate pääd
 Ja annate aega nii õnnelist, hääd.

Kui puhas ja karastaw oled sa, õhk!
 Nii magus ja nõiduw mu rinnal su rõhk!
 Kui pehmesti paitad palget sa, tuul,
 Kuis maitseb nii magus su musu mu suul. —

Maal haljatel aasadel, metsade teel —
 Oh kuidas siin rändades lustilik meel!
 Siin hallik teeb kõnet ja laulu loob tuul,
 Siin lugusi westawad lehed ka puul! —

A. Latik.

Ilus ilm.

Ilm, kuis oled sina ilus,
 Loodus, kuis nii kaunis sa!
 Kõik on sinu suures elus
 Ehtes jumalikuna.

Igas paigas sinu ilu
 Taewalikku tunnistab;
 Sinu imedust täis elu
 Jumalikust jutustab.

Sinu ilu tahan kiita,
 Sinu suurust ülend'a.
 Sinu täieusest täita
 Südant, hinge, õnnega.

Kui küll olen põrmukene
 Sinu pühas suuruses,
 Siiski ka su armulane
 Olen sinu külluses.

Sinu tahan mees siis olla,
 Elada ja woidelda.
 Muretunnid wõigu tulla,
 Sinust rõõmu leian ma.

Sinu ilu jagab jõudu,
 Sinu täius karastab,
 Sinu suurus annab sõudu,
 Wäsimuses wirgastab.

Tööd siis tahan higis teha,
 Kindlal meelel, kaebmata,
 Kuni õnnis õhtueha
 Ilmub oma rahuga.

Ilus ilm, siis ennast heidan
 Sinu hõlma unele;
 Sinusse end ära peidan,
 Püha loodus, puhkele.

J. Järw.

Kastepisar ja elu.

Kastepisar, kuis nii õndsalt hiilgad
 Halja rohu ladwas armsasti;
 Looja heldust, suurust näha annad
 Imelikul ilul hellasti.

Kastepisar, imeilus, armas,
 Hinge, õnne, elu, armu täis!
 Aga oh! kuis kiirest kaod sa surmas
 Päikse-leekide sees palawais!

Kastepisar, sinu imehülgest
 Kuulen kaebehäali kajama:
 Nagu sina, niigi mina kiirest
 Elupalawuses kaon ka!

Sarnane on sinule mu elu,
 Minu süda, minu armastus.
 Tulen, tõusen, — armastan, näen ilu, —
 Warjukombel kaon igawest'!

J. Järw.

Hallikal,

Hallikake, üles keedad
 Hõbelaeneid lahkesti,
 Sügawuse pime'st põuest
 Elukastet heldesti.

Sinu wesi, selge, puhas,
 Woolab wärskelt, tasasti,
 Ehitab su kallast kaunilt
 Lilleilul armsasti.

Oh et ka mu hinge põhjast
 Mõtted keeks nii — tasa tões!
 Ikka puhtad, ikka selged,
 Ikka wärsked eluwäes!

J. Järw.

Lahkes looduses.

Oh kui ilus
 Puude wilus
 Praegu on meil istuda!
 Hülgab päike,
 Oma läike
 Saadab üle ilmamaa.

Oh mis lahe,
 Lõbus, mahe,
 Armas loodus otsata!
 Lehkivad lehed
 Aasul eh'ed,
 Õhk on terve õnnela.

Oh kui kena
 Olla täna
 Metsas halja muru pääl!
 Kaasik kahab,
 Kuusik kohab,
 Lustil laulab linnuhääl.

Oja keerleb,
 Wesi weerleb
 Meist siin mööda rutuga;
 Mängib kala
 Lustil ala:
 Olgem rõõmsad, mureta!

J. Bergmann.

Uhke puu.

Mullapinnas kuuseseme wäike,
 Leidis warju talwekülma cest;
 Kewadel, kui talwewõimus langes,
 Tõusis nõder idu sambla seest.

Leidis toitu heldest mullapinnast,
 Hakkas suuremaks sääl sirguma.
 Mullapind ta juuri kindlalt kaitses,
 Et neid külm ei wõinud rikkuda.

Muld wist sellepärast kuuske kaitstes,
Et tal kaitseja kord kaswaks eel
Põletawa päiksekiirte wastu,
Külma wastu talwel pakasel.

Nõdrast taimekesest kaswas wiimaks
Uhke puu ja tõusis kõrgele
Päikse poole, pilwe koduspaika —
Tema ainus püüe oli see.

Unustas ta ära mullapinna,
Mis kord teda hõlmas warjanud;
Ei ta kordki sinna poole waatnud,
Kust ta parem jõud on kogutud.

Siiski, oota, kord ta waatas sinna,
Siis kui torm ta ära purustas:
Surmawoodil, jälle mullakaisus,
Mullapinda nüüd ta mälestas.

W. Rosenstrauch.

Mets kohas.

Mets kohas tumedalt, tõelt...
Ma kuulasin himuga.
Ta kohin tiibu laotas
Mu üle ju hällissa.

Ta tume kohin jäi rindu,
Sääb kohab nüüd alati —
Ma teda kui taga leinan,
Ei rõõmsaks saa ialgi.

Juhan Liiv.

Järw.

Järw kaitsmatalt küla karjamaa pääl
 On läiklemas lagedal pinnal.
 Tuul wintsutab wõimsalt ta woogusid säääl,
 Ja tantsib ja tormab ta rinnal.

Kõik kihab ja keerab ta wahuses wees,
 Kõik põhjast on pööratud üles:
 Säääl sawi ja muda on mässul ta sees,
 Liiw lennul ta laenete süles.

Küll ial see järw säääl ei haisewaks jõe,
 Tal ial ei waikust, ei wilu. . .
 Kuid ial, kuid ial ka temas ei näe
 Silm taewalist helki ja ilu.

Jakob Tamm.

Woog.

Woog weeres nii wirgalt, nii wõimukalt wäes,
 Woog oru sees edasi woolas;
 Siht oli tal silmas, tee tasane käes,
 Ta aste nii agar, nii hoolas.

Wõim lukutas aga säääl liikuwa wee,
 Woog seisma sai sunnitud wihal,
 Sest mägi nii muljuwalt mattis tal tee,
 Täis kiwa kõik kurjuse kihal.

Kuid aga — kas alanes edenew jõud —
 Kas raugenes orgu ta rammul?
 Woog kerkis, woog kohas — tal suurenes jõud —
 Mäest üle läks lõhkuwal sammul. . .

Jakob Tamm.

Mülgas.

Soos mudane mülgas on sammalde sees;
 Aur sambana seisab tal süles;
 Hulk haigusi asub ta haisewas wees,
 Hulk haigusi aurab säält üles.

Küll rahutult tegew on temagi rind,
 Leek põues, et midagi luua. —
 Kuis palju, kuis palju küll wabalt ta pind
 Wõiks õnnistust ilmale tuua.

Kuid kindlalt on sõlmitud kinni ta sõud,
 Ei kanda wõi kuidagi kasu. . .
 Ja surmawaks auruks saab sigitaw jõud,
 On hukkawa haiguse asu. . .

Jakob Tamm.

Mälestus Dühajärwelt.

Kuulen sinu laente laksu,
 Sala wete kohinat,
 Näen su waikse woode pinnal
 Päikse kiiri helkiwat.

Siis su rinnalt sõuan, jõuan
 Wälja wäikse wenega,
 Ja su halja saaredele
 Tõttan waimus rändama.

Sinu saare puude warjult
 Leian lille nägusa,
 Ja ma tahaks hoolimatalt
 Teda ära noppida.

Kaugel, kaugel muistsed ajad,
 Pühajärw, sa kaugel ka:
 Siiski sinu sala kohin
 Hingest ei saa kaduda.

O. Grossschmidt.

Dilweke.

Pilwekene, siidi-sini taewas,
 Kuhu kiiresti nü ruttad sa?
 Kuhu nõnda kõrgel' jõuad ära
 Üle minu Eesti isamaa?

Paisu paksemaks ja wala wihma
 Janunewa nurme, niidule;
 Tänuks tõstwad koidukannid pääd,
 Tänu hõiskab laanes linnuke!

Pilweke ei mõista minu soowi,
 Läheb tasakesti nagu lind.
 Et mu isamaalt ta üle jõuab,
 Wäga kurwastab see tõest' mind!

Liisa Reinwald.

Därast kõuet.

Praegu Pikkertaati pörutelles
 Sõitis waskiwankril taewa wõlwilla,
 Kiirest kurjadwaimud kohkunelles
 Põgenesid pakku Maanala.

Kaua seisis taewas must ja tume,
 Kaua peitis ennast päike pilwedes ;
 Nüüd sääl jälle ilmub taewaline jume
 Taewaneiu põskil, särab silma sees.

Metsatukas, halja muru pinnal
 Murueide tütreid ringis mängiwad ;
 Hõbehelmed jumalisel rinnal,
 Pääs neil kallid kiwid, päiksest kuldawad.

Ilmarine ilma neiudelle
 Kõuewihma kuldseist pisarist
 Lõhkend kõuepilwe rüngastelle
 Taob silda, wikerkaarilist.

J. Jõgewer.

Dalwetund looduses.

Päike weereb, õhk on õrn ja jahe,
 Kaste asub halja aasale ;
 Kostab kõrwu linnukoor, nii mahe,
 Kummardab nii tasa lilleke.

Waikselt, waikselt woolab wesi ojas,
 Hiilgwad tähed waatwad ülewest.
 Süda, ärka Taewaisa kojast :
 Loodus peab palwust tasakest.

A. Grenzstein.

Silm.

Silm waatas sinitaewas
 Neid tähte' miljonid,
 Mis ütlemata ilul
 Sääl kõrgetel hülgasid.

Suur õnnistus ja rahu
 Sääl nähti elamas;
 Ma kiitsin kõrget waimu,
 Kes neid sääl paigutas.

Ja soowiks lenda sinna
 Alt külma oru seest, —
 Suur, kuldne rahukodu
 Tal' kõrges läikis eest.

Ado Reinwald.

Üks märtsihommik udune.

Üks märtsihommik udune,
 Soos puude all hämarus.
 Ja poolesringis kaugele
 Käib metsa palistus.

Ja wäli kaetud lumega,
 Teed sulad, poriga
 Nii kaugele kui näed sa —
 Mets udu, sulaga.

Mets. Harwad, kurwad kasepuud
 Mustawad warjuna,
 Ja märjad oksad ripuwad
 Alla nii nõuta.

Õõ nagu wastu paneb weel,
 Tusk tume puude all,
 Kurb, kidur põõsas kurdab teel —
 Mis muremõte tal?

Juhan Liiw.

Tamm ja pilliroog.

Ma käisin all saariku serwal.
 Sääl kaldast wast eemal üks samm,
 Kaks naabrit on üksteise kõrwal,
 Need naabrid on: pilliroog, tamm.

Kui kerkis sääl tuulede kaha —
 Tamm seisma jäi tuhina sees,
 Ja pilliroog paenunes maha,
 Ei kindlust tal hoogude ees.

Ja tammest, mis tugew ja südi,
 Sai hiiglane saariku pääl,
 Kuid pilliroog — pehme ta üdi —
 Jäi jõuetuks jäädawalt sääl.

Jakob Tamm.

Meri – Wesi.

Laene weereb laene jäljel,
 Wetewoode weeretusel,
 Kügel kalda kalju wastu,
 Lõhkeb wahtu wastu kallast.
 Meie elulaenekesed
 Weeretawad kaljuklinka,
 Mütamuru waiba alla;
 Tähesilmad waatwad taewast,
 Kuu waatab kõrgeelta,
 Päike paistab röömu palgel
 Lahkujaida magajaida.
 Aga keelt ei ole kalmul,
 Sõna ial tähte suussa,
 Kuu ei oska kõneleda,
 Ega päike pajatada,
 Küsijale wastust anda.

Kalewipoeg III. 835–851.

Ei jua jooksul wahutaks,
 Kui teed ei kalju takistaks.

Jakob Tamm.

Kalewipoeg kange meesi,
 Laskis lodja walmistada,
 Laewa teha hõbedasta,
 Kallimasta hõbekarrast,
 Ohukestest hõbelaud'dest,
 Laewa lagi hõbedasta,
 Hõbekarrast laewa pörand.
 Laewa mastid hõbedasta,
 Hõbekeedest laewakõied.
 L e n n u k pandi laewal nimeks,
 Et ta lendes lõhkus laeneid.

Siis ta käskis kuldse kuue
 Enesele kehakatteks,
 Käskis laewameestele
 Tublid riided toimetada:
 Hõbekarrast ülemile,
 Rauakarrast rahwadele,
 Wasksest karrast wanemile,
 Teraksesta tarkadele,
 Sest et ilmaotsa ligi
 Põhjanaela piirusela
 Wirmaliste wehklemine,
 Tulilaste tuiskamine
 Rauda ei saa rikkumaie,
 Karrast kuube kulutama.

Kalewipoeg XVI. 225—249.

Sääl lahtise mere pääl suured tuuled
 Suurt wabadus-laulu meil' laulawad;
 Sääl wabadust hingad ja wabadust kuuled,
 Ja wäikestest püüetest wabaks saad.

Sest üles nüüd purjed ja algame sõitu,
 Ja õpime wabadus-wiisi teel.
 Ja laulame waimustust, wapruse wõitu
 Neil' kõigil', kes sõuawad lahes weel.

Küllap mõnigi neist wene
 Pöörab kas wõi natukene
 Lausamale merele —
 Wabaduse järele.

Gustaw Suits.

Meri.

Ei tunnegi meri, mis rahu, mis puhkus,
 Ta liigub ja käärib ka waikuse sees,
 Ja tormis saab ilmsiks ta suuruse uhkus,
 Et inimlik wägi on wäeti ta ees.

Tal maisemaa wastu on tuline wiha,
 Sest kaldaga maadleb ta päewal ja ööl;
 Ka laenete põues on häwitaw iha,
 Nad tormis on tantsimas lõhkuwal töö.

All põhjas tal pärlid, need maksawad hinda,
 Mis wälja ei rehkenda inimlik meel.
 Weewaimude kuninga krooni ja rinda,
 On ehtimas wara, mis tundmata weel.

Ei ole sest kõigest wee ahnusel asu, —
 Hulk laewu on lõhutud laenete wäest.
 Nii maisemaalt wõtab ta määratu kasu,
 Saab seda kõik riikide, rahwaste käest.

Ta kallaste alused õõnsaks kõik kisub
 Ja kõigutab mägesid aluse päält,
 Hulk linnasid lõhub ja rikub ja riisub,
 Ei kuule ka ühegi keelaja häält.

Ta teenrid, — jõe wooleid, — mis jookswad ta õuue,
 Ta kallastelt uhuwad põõsad ja puud;
 Ei kanna nad üksi weerikkust ta põuue,
 Waid ühes ka pahna ja mustust ja muud.

Need riisutud warandust warjule matwad,
 Mis jäädawalt ilmale kaduma läab,
 Ja pärlite wäärtuse kasuta kat'wad,
 Kuid ahnus weewaimule alale jääb.

Jakob Liiw.

Rannapilt.

Pilw paistab õhtul punane, kui weri,
 Ja päike langeb nähes meresse.
 Tuul puhub waikselt üle laia wee,
 Ta wõimul tasa kiigub, liigub meri.

Kui puistaks kustuw päike kulla teri
 Siin lahke käega üle laenete,
 Sääl kulla keskel ilus paadike
 Kui unes ujub, tuule lehk tal peri.

Randkaljudel on suurendatud wari,
 Nad paistawad, kui kangelaste kari,
 Kes tormi vastu wõitlemiseks reas.

Paat ajab kajakate parwe kaljult,
 Need lendawad ja kisendawad waljult,
 Suur mere kotkas keerleb nende seas.

Jakob Liiw.

Kiigu, liigu laewukene.

Kiigu, liigu, laewukene,
Laened, lahkelt lükake;
Tõuka tagant, tuulekene,
Purjed, hästi paisuge!

Waga ilus ilmakene,
Kuldselt läigib mere pääl;
Soojalt paista päiksekene,
Taewast waata lahkest' tääl!

Laentest läbi, laewukene,
Lenda kui üks linnuke,
Jõua, sõua, laewukene,
Jõua ikka ülesse!

Tere, mere linnukene,
Pole purju tarwis teil;
Tiivad palju paremine
Aitawad, kui purjed meil.

Ennäe, kena kalakene
Hüppab wee seest ülesse;
Läheb jälle loomakene
Wilu wete woodisse.

Kaugelt paistwad teised laewad,
Purjedes säääl lendawad:
Eemal lendes nemad näitwad
Läikjad luiged olewat.

Kallis meri, lõbus meri,
Suur ja sügaw, sinine,
Ei m'e lahkuks, lõbus meri,
Ial sinust kaugele!

M. Körber.

Meri on me isamaa.

„Meri on me isamaa!“
 Laulwad laened wihaga.
 „Aga mis siit otsiwad
 Maisamaased sipelgad?“

Nõnda laewa taga, ees
 Sõidawad nad küsides,
 Sisistawad, keewad säääl,
 Salalik on nende hääl. . .

Aimab tüürippingil mees,
 Mis on oodata tal ees?
 Tunneb laente laulu ta:
 „Meri on me isamaa!“

Kes küll teab! Ta mure hool
 Wiskab pilku taewa pool',
 Waatab üle laenete
 Kurwalt kaua kaugele.

Ed. L. Wöhrmann.

Topm.

Ma seisin tormi mässul
 Kord merekalda pääl
 Ja kõrwadesse kostis
 Mul wete kohaw hääl;
 Ma nägin kuidas laened
 Said maha maetud
 Ja tormi sunnil uued
 Säääl üles aetud.

Ja iga ärkaw laene
 See kohas, wahutas
 Ja nagu teise surmas
 Weel wiha lahutas. . .

Waht ükski kalda äärde
 Jäi nendest järele;
 Ja wiimaks kuiwas, kadus
 Ka seegi kiiresti.

Sääl kurwaks läks mu süda
 Siis seda waadates,
 Ma seisin kaua kaldal
 Ja kaua mõtetes.
 Ja mõtted ajamerde
 Mu waimu wiisiwad
 Ka säälgi mässab maru —
 Ja laened liiguwad.

Jakob Tamm.

Maru merel.

Meri mühiseb wõimus ja wäes,
 Torm laeneid lööb üles. . .
 Ägab laewuke hoogude käes
 Wee surmawas süles.

Tema mõtleb, et torm, mis on sääl,
 Just teda nüüd püüab;
 Tema lõhkuwa laenete pääl
 Talt halastust hüüab.

Aga torm — kas ta tunnebki weel,
 Et laew on ka ilmas?
 Teised põhjused temal on teel,
 Siht teine tal silmas.

Jakob Tamm.

Laewamehe palwe.

Tuul see täiel rammul puhub
Mere seljal wingudes,
Laene laene järel uhub
Wastu laewa laksudes.
Waht käib üle purjupuu
Pilwed katwad tähed, kuu.

Laewnik hoiab julgelt tüüri
Wõitleb tormiwäega,
Laewakeha laente müüri
Püüab lõhku lõpmata.
Aga tühine on waew
Nagu laastuke on laew.

Enam weel kui merepinnas
Mässab mehe südames,
Isamaa ja arm ta rinnas
Uuel wõimul kujutes,
Lahkumise waluga
Sundwad südant lõhkema.

Laew on jäänud tormi hoole
Jõud on raugend tüüril,
Ja ta waatab taewa poole
Wiimsel palwel wagusal:
„Minu armsam taewas, sa
Kaitse minu isamaad“.

Jakob Liiw.

Tüürimees.

Nüüd mere pinnal waikin'd
 On laksuw laene hää! ;
 Laew ujub nagu unes
 Ta waikse pinna pääl.

All tähtis taewa kaju
 Siin läigib naerates,
 Kui oleks wiha wägi
 Kõik kustund mere sees.

Kuid tüürimehe pale
 On kindel, tõsine,
 Ta teab, et rahu süles
 Torm sünnib ilmale.

Jakob Liiw.

Laened.

Ojakene, woolad
 Mõõda rutuga :
 Sinu kärmed laened,
 Ei nad kannata.
 Wiibimata kiirest
 Tõtwad edasi ;
 Tagasi ei pööra
 Nendest üksegi.

Waata, kalda äärel
 Lilled õitsewad,
 Lehed kahisewad,
 Linnud laulawad,
 Kuid ei laenejooksu
 Pea midagi —
 Wahutades tõtwad
 Nemad edasi.

Kas sa jõudsid näha,
 Kuhu jõewees
 Igaüks neist jäänud?
 Suure hulga sees
 Kaob lugemata
 Üksik laeneke, —
 Ei ta ial pööra
 Enam tagasi.

Inimese elu
 Näitwad laened mull':
 Kiirest lähwad tunnid,
 Päewad mööda sul;
 Tagasi neist kõigist
 Tule üksegi —
 Kuis neid pruuk'sid, nõnda
 Hingad wiimati!

L. Koidula

Oma saar.

Ma sõuan merel ja sõuan.
 Uht saart mina otsin säääl.
 Seda kaua ju otsinud olen
 Laia lageda mere pääl.

Mõnd saart on määratus meres,
 Mõnd sadamat wilusat.
 Oma saart aga mina ei leia,
 Oma unistust ilusat.

Ma sõuan merel — ja hõljun
 Ja laened hõljuwad ka;
 Kõrgel kiiguwad, liiguwad pilwed, —
 Oma saart aga otsin ma.

Gustaw Sulis.

Küigu, liigu, mu paadike!
 Küigu, liigu laenetal hellaste!
 Hellaste ehav ka ämarik,
 Tähtede ilu nii imelik.
 Küigu, liigu, mu paadike!
 Liigu, laenetal hellaste!

Küigu, liigu, mu paadike!
 Wõsad liik'wad, hälliwad hellaste;
 Hellaste ämarik ära kaob,
 Hellaste udu ka tõuseb, waob.
 Küigu, hellast', mu paadike,
 Wõsad hälliwad hellaste.

Küigu hellast', mu paadike!
 Rukis hällib, kallub ka hellaste;
 Hellaste neiu nüüd laulab ka
 Oodates armukest tulema.
 Liigu hellast', mu paadike!
 Rukis hällib ka hellaste.

Mihkel Weske.

Pikkalt küigub paadikene
 Mõõda jõge edasi,
 Mõttes paadi äärel istun,
 Waatan alla laentesse.

Päält küll hülgwad; päiksepaiste
 Armsaste neid kullatab.
 Kuldne wesi hellal wiisil
 Allapool' mind meelitab.

Aga küll ma teda tunnen!
 Päält nii kena, waga ta:
 Alt ta põhi surma, waewa,
 Koledust saab warjama.

Jõgi nagu armukene,
 Nagu Tiiu oled sa:
 See ka mõistab naeratada,
 Hellast, armsast meelita.

Ära usu, ära usu
 Waga silmanägu sa —
 Walusalt oh pärast tunned.
 Kuis ta mõistnud waleta!

L. Koidula.

Wesi.

Lüigutades,
 Kiigutades,
 Woolab wesi edasi.
 lluwetes
 Kujutades
 Waatwad kaldad laentesse.

Tasa üle
 Laente süle
 Lehwib lennul tuuleke:
 Lahked tiiwad
 Lootust wiiwad
 Kaunis kõnes nendele.

Pea, pea!
 Tea, tea:
 Ohk on heitlik, waatab wagus' päält, —

Oota, oota —
 Waata, waata :
 Waletades matab,
 Sala kinni katab
 Tiiwas hingwat wisahäält.

Wilistab tormihääl,
 Kisendab tuulekeel,
 Kunnab laenesüle ta,
 Ajab wee üle ta
 Hluwail ratastel kõikuwat teed.
 Taewani kihutab, —
 Tagasi wihutab
 Rahuta sulle siis
 Kohawat, wahuga wagutud teed!
 Keewad nii kibedad
 Kõned neil; āgawad
 Waluga witsutud laened piinapisaril
 Tormide kae!
 Otsa ei nāe,
 Lõpetust kusagil. —
 Langeb pikkamiste siis; heidab
 Tormihääl tagasi;
 Tuule ema
 Urisedes
 Ja nurisedes,
 Pahaselt tema
 Kiunudes peidab
 Tütteid tagasi warjule.

Tasa üle
 Laene süle
 Lehwib lennul tuuleke :
 Lahked tiiwad
 Rahu wiiwad,
 Läänud lootust tagasi.
 Kohaw wesi kõigub weel aega —

Pikalt, rahunõudwa käega
 Wäsind woogusid silitades,
 Unustamist igatsedes
 Heidab hingama.

Lehekohin, lauluhelin
 Uinutab sind unesse.
 Tasa suud sull' annab
 Langew päike, kannab
 Äratuse terad teisele.
 Põõsas pajatab weel lind —
 Tahaks tähendada mind,
 Et seesama laene sa,
 Mida kõuel näinud ma. —
 Wäike laulik, kas ma usun sind? —

Wesi liigub, wesi kiigub,
 Tuuled tõuswad hoidmata;
 Süda rinnus, süda rinnus:
 Wette kerge waadata!

L. Koidula.

Tiik.

Tiigi wäikselt pinnalt,
 Selgelt, sinawalt
 Paistwad wastu pildid
 Imeilusalt.

Taewaruum nii kauge
 Sügaw sinine;
 Kaugel õhumeres
 Hõljuw pilweke,

Kui ka kuninglikult
Kiirgaw päikene,
Kuu kui ööde würst, ja
Helkiw täheke,

Ühes kauni kalda
Puude lehtega,
Wiimsel weerel wörsund
Õite ehtega

Pühalikul paistel
Wastu waatawad,
Aimeid imelisi
Rinda saadawad.

Aga — tiigi põhjas
Waikses, sügawal
Saladuslik elu
Keemas kihinal.

Pind wõib peegeldada,
Tormis keeda ka,
Pind wõib jääks end muuta:
Põhi muutmata.

Nii ka hinge põhja
Waa'ta wõimata,
Pinna kaudsed katsed
Ei seks ulata.

Tihti õnn ja elu
Pinnal paisumas:
Meeleheitlik walu
Warjul sügawas. . .

Tihti auusus, woorus
Pinnalt naeratab;
Madalus ja toorus
Põhjas pesitab.

Püüad aga põhja
 Waa'ta wägise:
 Tumeneb see hoopis, —
 Kaob õige tee. . .

Saladusi palju
 Wettes sügawas,
 Palju enam aga
 Hinges asumas.

R. Hansson.

Saeweski.

Wesi woolab, wesi jookseb
 Külaojas otsata;
 Saeweski enne seisis,
 Täna weel säääl seisab ta.

Omal ajal jõge warjas
 Kõrge kuusk nii armsaste;
 Mina ja mu armukene
 Seda paika tundsim.

Kuuske on nad maha rajund,
 Saagind — surnukirstuks teind,
 Kirstu sisse on mu õnne,
 Minu armukest nad pan'd.

Wesi woolab, wesi jookseb
 Külaojas otsata;
 Saeweski enne seisis,
 Täna weel säääl seisab ta.

Mõnele ta juba saatnud
 Rahukoda wiimsel teel,
 Mõnel wiimast woodit saagind —
 Mis ka mind kord ootab eel.

L. Koidula.

Põld - Töö.

Mis on põuda põletanud,
Nurmel palaw närtsitanud,
Kuude walge kolletanud, —
Tähte silma suretanud, —
Sest ei tõuse taimekesta
lutsewa idukesta.

Kalewipõeg II, 307—312.

Tõtta tööle, ilm on kena,
Mööda läinud piksepilw,
Rikast lõikust võib weel täna
Saata sulle sinu külw.
Seeme saab nüüd idanema,
Sest et lõppenud on põud;
Põldu pead sa rammutama,
Küll siis tõuseb põllujõud.

P. Jakobson.

Nurmel ikka nurinata,
Sõber, tubliste tee tööd,
Siis sa pärast puudumata
Puhast nisuleiba sööd.

Jaak Parw.

Tänasida toimetusi
 Ara wiska hõnse warna
 Igal päeval omad ikked,
 Tunnil omad toimetused,
 Mure koormad, muljutused,
 Omad soowituste sõuded;
 Tahad tunnist tulu saada,
 Õnnekesta õngitseda:
 Ara wõta aega wiita,
 Kauemini kõheldada.
 Kiirelt käiwad õnne sammud,
 Wiitjal wiisi wiletsusta,
 Kõheldajal kuusi koormat,
 Seitse sala sõlmitusta.

Kalewipoeg III. 722—735.

Uni ei anna uuta kuube,
 Magamine maani särki.

Rahwasuust.

Wara tööle, hilja woodi,
 Nõnda rikkus tuppa toodi.

A. Grenzstein.

Üks tunnikene tukkumist
 Toob eluks ajaks kukkumist.

A. Grenzstein.

Kas tunned meest?

Kas tunned meest, kes koidu ajal
 Ju wara tõuseb woodi seest
 Ja lahkel linnu laulu kajal
 Teeb lauldes palwet pere eest?
 Kes õhtuehal, koiduwalgel
 Ja iga uute tööde algel
 Nii abiks kutsub Jumalat.

Kas tunned meest, kes iga iwa
 Käest külwab maha palwega,
 Kes palehigis korjab kiwa,
 Mis põldu püüdwad rikkuda?
 Kes õnnistust kül palub taewast,
 Kuid üksi oma tööst ja waewast
 Siin waikselt püüab elada.

Kas tnned meest, kel kübar pihus,
 Käed ristis õhtul põllu ees?
 Tal päewa wäsimus küll ihus,
 Kuid rõöm ja tänu südames;
 Siin waikist hingerahu maitseb,
 Mis teda murede eest kaitseb;
 Ta waba, wabas looduses.

Kas tunned meest, kes rahus asub
 Nii halwas majas madalas
 Ja nurinata ära tasub,
 Mis säädus, kohus pärimas?
 Kes kurjaga ei tasu kurja,
 Ei sajata, kui töö läeb nurja,
 Waid algab uue usuga.

Kas tunned meest, kes pahnas põhus
 End elu wastu walmistas,
 Kel lapsena küll kõlgas kõhus,
 Nüüd priskesti on elamas?

Tal pole wõorast abi ligi,
 Kõik mis ta osa, oma higi
 Ja oma waewa kallim palk.

Kas tunned meest, kel oma wiga
 Ei olnud tarwis kaebada,
 Kel' annetud pikk eluiga
 Ja terve ihu, hingega?
 Kes põldu haris eluaja,
 Säält wõttis, mis tal eluks waja,
 Jäi armsaks lapseks loodusel.

Kas tunned meest, kes õhtuehal
 Läeb nurinata magama
 Ja kirstu pandud muldsel kehal
 Auupärgasi ei himusta,
 Waid kaob, unub nagu wari,
 Kui warrelt langend walmis mari, —
 Üks wana Eesti talutaat.

Jakob Liiw.

Kalewide kange poega,
 Wõttis kätte adrasahad
 Auustelles adra tööda.
 Säädis adra aisadele,
 Pani hobu adra ette,
 Rakendas ruuna künnile;
 Hakkas sooda sahkamaie,
 Kuiwa maada kündemaie,
 Arupinda põõramaie.
 Kündis põrmuks mullapinna,
 Segas kiwid sõmeraksa,
 Segas sawi seemnekandjaks,
 Põrmu idu imetajaks;

Kündis paigad põllumaaksa,
 Wägewaksa wiljamaaksa,
 Teised kohad karjamaaksa,
 Murumaaksa, heinamaaksa;
 Külwas soosse sinikaida,
 Sambla sülle jõhwikaida,
 Mätta rüppe murakaida,
 Mõnda paika mustikaida;
 Kündis kohad metsamaaksa,
 Laiad paigad lannemaaksa,
 Külwas metsad kaswamaie,
 Tammed kõrged tõusemaie,
 Põõsastikud paisumaie;
 Kündis paigad legendikuks,
 Laiad orud, laiad murud
 Lustilikuks luusikohteks;
 Kündis mäed mängimaie,
 Kingukesed kõikumaie;
 Kündis orud, sahkas salad,
 Aasad, luhad haljendama;
 Külwas mäele maasikaida,
 Põõsa alla pohlakaida;
 Kündis lilled kaswamaie,
 Öilmed ilul tolmamaie.

Kalewipoeg VIII. 648—681.

Kalewide kallim poega
 Kündis päewa, kündis kaksi,
 Kündis kolmandama päewa,
 Kündis pääle mõne päewa;
 Kündis wara udu jälgil,
 Kündis hilja kaste piirel,
 Kündis lausa lõune ajal.

Päikese ägew palaw
 Kurnas kallist ruunakesta,
 Waewas adrawedajada,
 Piinas künnimehe pihta.
 Hobu pidi parmu piina,
 Kihulaste kutistusta,
 Pidi kiili kihutusta
 Tõõ kallal kannatama.
 Mehel kuiwas keelekene
 Suhu suure jänu pärast.

Kalewipoeg VIII. 695—711.

Palgilt tõusnud pisaraida,
 Juukstest wälja jooksnud higi
 lmes mägi mahla kombel
 Sala põue sügawale;
 Säält'ap sigis soonekesi,
 Hallikaida mulla alla,
 Kust sai keele kustutusta,
 Kurnand keha karastusta
 Pärast põlwe poegadele,
 Tulew' põlwe tütardele.

Kalewipoeg VIII. 742—751.

Doisike põllul.

Isa sul on hobu sääl
 Ader on sul ka;
 Künnad üksi põllu pääl
 ilma abita.

Isa, siin ma abiks sul
 Tahan olla jo:
 Too sa wäike hobu mul
 Wäike sahk ka too!

Oleks kaks meid kündmas meest —
 Ise ütlid sa —
 Kaks siis kõrt ka ühe eest
 Annaks helde maa.

Jakob Tamm.

Kündja.

Üht rõõmust elu elan ma,
 Mul mure tundmata:
 Ma olen rahul sellega,
 Mis teenin waewaga.

Sest teen ma laudes oma tööd
 Ja elan mureta;
 Kõik rahulised minu õöd,
 Ja magus hingata.

Käi küüt ja puno wao pään,
 Sest põllust tuleb leib; —
 See jalg on ikka õigel teel,
 Mis adra taga käib.

J. W. Jannsen.

Kuld.

Imeline muinaslugu
 Heljub sala üle maa:
 Mulla sees on palju wara,
 Palju kulda peidussa.

Juhan uskus, et sääl kulda
 Tõesti peab olema —
 Ja ta kündis wara, hilja,
 Kündis suure hoolega.

Nüüd on mõne aasta jooksul
 Rikkaks meheks saanud ta:
 Ta on kulla wälja kündnud,
 Wiljakõrrel kõikuma.

Imeline muinaslugu
 Heljub sala üle maa:
 Mulla sees on palju wara,
 Palju kulda peidussa. . .

K. E. Sõõt.

Lõokene.

Lõokene, põllumehe sõber,
 Otsib põllumehed ülesse,
 Tema lendleb üle minu õue,
 Laulab mulle laulu lahkeste.

Oh, kui armas on ta häälekaja,
 Mida hää! meelel kuulan ma!
 Aga siiski — oh, ma soowin seda,
 Et ta nõnda laulaks muial ka.

Mulle öitseb alles noorus' iga,
 Olen rahul oma eluga;
 Jõuan päewahigi, tööd ja waewa
 Ära kanda ilma troostita.

Aga minu isa, hall ja wana,
 Palju kannatanud elussa;
 Talle tarwis kosutust ja troosti
 Lahke linnukese lauluna.

Lõokene, põllumehe sõber,
 Lenda üle metsa, mägede! —
 Jumal andku sulle lahket reisi —
 Lenda minu kodukülasse!

Lendle säääl siis üle laia põllu,
 Kussa künnab, külwab isake,
 Kanna lõbusamas suwelaulus
 Minu terwitused temale.

Lõokene, wäike sõbrakene,
 Lauluga ta töö sa kergeks tee:
 Laula taewa õnnistust ja õnne
 Isa põllul iga waosse.

K. E. Sõöt.

Laulu õnnistus.

Põllu wabel läksin ma
 Lõo laulul kõndima:
 Hallipäaga põllumees
 Seemet külis wao sees.

„Toogu õnne,“ hüüdsin ma,
 „Mis ju nõdra käega
 Wanadus on wisanud,
 Hallid juuksed külinud!“

Tõenäol kostis ta:
 „Laulu õnn ei awita!
 Rukkililled hüüab ta
 Maa seest põldu rikkuma!“

„Sõber, ei mu kannel ka
 Lille enam õitseta,
 Kui su rukkist ehitab,
 Lapselaps sul pärjaks toob.“

L. Koidula.

Põuasel põllul.

Kurwalt waatab põllumees
 Taewa poole üles:
 Pole tema silma ees
 Pilwe, õhusüles.

Kuiwand kõwaks põllumaa,
 Wangistuses wäli:
 Taim ei jõua tärkada,
 Wõrsuda ei wili.

„Kuidas elan!“ mõtleb mees:
 Kui ei wihma tule?
 Närtsin ära nälja sees —
 Abi loota pole!

Kõrged maksud koormajad,
 Riisund wiimse raha;
 Rasked wõlad, rõhujad,
 Muljuwad mind maha.

Lootsin põllust lunastust —
 Seda näha pole!
 Kuidas wõita wiletsust,
 Kui ei wihma tule!“

Igatsedes põllumees
 Waatab jälle üles:
 Pilwe aga silma ees
 Pole õhusüles.

Jakob Tamm.

Dõllukesele.

Põllukene, sina tead,
 Et me sõbrad oleme, —
 Et mu isa, wana isa
 Sind on kündnud hoolsaste.

Sina tead ka, et mina
 Siis ju wagu ajasin,
 Kui ma üle adrapära
 Wahest waewalt ulatin.

Sina tead, oh, sa tead,
 Kuis sind kalliks pean ma,
 Kuidas wimse wiljatera
 Jaganud ma sinuga.

Nüüdsest mehest, kesse olnud
 Adrapära kõrgune,
 Kaswanud on suuri meesi,
 Pikka poissi sinule.

Nüüd sel mehel särasilma,
 Ilus, nobe neiuke,
 Keda tahab kodu tuua
 Perenaeseks talusse.

Aga pulmapäewaks — tead,
 Kuida kallis põlluke? —
 Kaeru tarwis hobusele,
 Püülit pulmarahwale.

Põllukene, luba mulle
 Seda meeldetuletust.
 Et su käes on pulmaluba,
 Pulmarõõm ja pulmalust.

Aga minu ja mu kalli,
 Kauni, noore naese käes —
 Meie käes on tänu palve
 Pulmapäewal altri ees.

K. E. Sõõt.

Anna andeks.

Anna andeks kullakene,
 Et ei saanud kirjuta! —
 Mul ju walmis mullakene,
 Millesse pean külma.

Aeg on kasin! Kallis aga,
 Kui sul süda põleb sees —
 Pika waikimise taga,
 Läigib rõõm ka silmawees.

Kui ka kaoks kuldne sära
 Lootus-pärli pisarad,
 Siiski ei wõiks minna ära
 Põllult, kus on lõikajad.

Enne töö ja pärast püha
 Siis wõib ilmas elada, —
 Siis wõib waikist rõõmu näha
 Kutsu' koitu kumama. —

J. Ungerson.

Linataim.

Palaw sui, küll on ta omal' pärjaks
 Kudun'd mõnda õrna õiekest, —
 Siiski minu meelest kõige armsam,
 Linataim, sa teistest taimedest.

Taewasina kombel sinu õied
 Haljendawat põldu katawad;
 Eesti naesed, noorikud ja neiud,
 Linataim, sust rõõmu näewad.

Õhtutuul, kui sinu ümber mängib,
 Õisi mere kombel laenetab;
 Päikese soe, taewa kaste,
 Kõik sind kosutab ja kaswatab.

Aga linataimekene, lennul
 Mängupäewad mööda tõttawad;
 Elutõde pead tunda saama —
 Rasked päewad kindlust annawad.

Oma õppind mullahoone jätab
 Pea maha; noorikute käed
 Puhastades walu sulle saatwad,
 Walupäewi, taimekene, näed.

Aga walu, mis meil' elu saadab,
 Meie kinnituseks teenib ta;
 Õõsese kuuwalge kombel tuled
 Ahtla wahelt selgelt wälja sa.

Ja kui piigad kedrajate hulgas
 Woki ees su ilu kiidawad,
 Oma suuga sinu lõnga kastwad:
 Häbi siis ja walu unustad.

Õõseti, kui torm ja tondid õues
 Üksikut teekäijat waewawad,
 Kergemaks ta süda langeb,
 Näeb sind akne taga hiilgawat.

Kuidas tulewalgel naeste wirgad
 Sõrmed lõime kudawad sind tääl;
 Jutt ja lahke kõne aega wiitwad,
 Noorte hulgast tõuseb lauluhääl.

Eestirahwa tarwiduseks, kasuks,
 Linataim, sa õitsed, walmis saad;
 Sinu töös ja talituses leidwad
 Leiba mitu talu, küla, maad. —

Neiu, kui ta alt'ri ette seisab,
 Sinu katet seljas kannab ta, —
 Ja kui puusärk kalmuaida pöörab,
 On ta kaetud linariidega.

Noorelt wõtad pehmelt, hellast' wastu
 Inimest, ja kui ta eluteel
 Wiimast sammu lõpetab, siis sina
 Üksi teda hauda saadad weel.

Palaw sui, küll on ta omal' pärjaks
 Kudund mõnda kena õiekest —
 Linataim, sa siiski minu meelest
 Oled armsam kõigist taimedest.

L. Koidula.

Kui wihma sadama hakkas.

Wikatid wihisewad
 Lõhnawa rohu sees.
 Sääsed aga kihisewad
 Niitjate nina ees.

„Jommal appi, jõudu!
 Ku'das haina saap?“
 „Annas Jommal põudu,
 Küll sis pia näep!“

Ja edasi kiiresti wilguwad,
 Wälguwad
 Need pruuniks põlenud käed,
 Kuid taewa piirelt pilguwad
 Juba mustade pilwede mäed. . .

„Tulep, kuram. . . Ruttu, ruttu!
 Joba käe pääle satte tsilk. . .
 Ja tulep kesk ilosat aiga —
 Oh sina sunniku wihm!“

Ja puhub tuul
 Ja tuleb wesi,
 Ja märjaks saab leiwakott puul.
 Rahwas aga kuuekesi
 On kihinal,
 Kahinal
 Tööl.

„Saadu, saadu! Mes makat sa wiel!“
 Käib peremehe hääl.
 „Nä' eski, et om haina iel
 Nii pal'lo luha pääl!“

— Mes sääl palas? —
 Wenitab sulane.
 — Ei midägi —
 Küll saap sedägi!
 Aiga rikkas minnä küllält.
 Anna wiiskü' ruublit pääle,
 Ehk muidu ma 'treigi! —

„Juhan, kurat . . . kos sa läät?
 Tule tagasi — poole toopi saat“.
 — Ää, no ää, — wenitab sulane.
 Küll ma wiel 'treiki mõista. —

Ja sadab ja sadab
 Kesk ilusat heinaaega. . .
 Kuid kibe on töö, et aurab seljas,
 Et ei saa ümber kaeda. . .

„Perna'ane, perna'ane: tsia seiwä
 Mul leiwä-koti!
 Ja lamba mõtsa weiwä
 Mo särgi-tükü!“
 — Oh sina heldene aig!
 Ega's nüüt muud ei ole
 Kui innegi ka'ho, ka'ho pääle! —

„Ai, ai, ai!
 Tsia seiwä
 Eski leiwä. . .
 Es saa süwwä,
 Nüüt wiel lüwwä. . .
 Perna'ane, perna'ane. . .
 . . . Uu-uu-uu. . !“

„Küll umma aja!
 Ega pelgä inämb
 Karja-tsuragi kedägi.
 Nä' ku' mina kaswi ja olli
 Ku's sai pessä!
 Oh sina taiwane Essä!“

Tuleb aga tuleb
 Ülewalt märga. . .

„Jommal appi! Jõudu!“
 „Mes säääl wiel Jommal!
 Nõõ, kurat, nõõ!
 Egas päiw wiel otsan ei ole. . .
 Nõõ, — nõõ!“

Fr. Mihkelson.

Talumees ja õpetaja.

Põllul wilja kokku kanti,
 Ühte kuhilasse pandi.
 Töö säääl oli Wirk ja hoolas,
 Nii et aga highi woolas.

Eemalt sõidu mürin kajas,
 Õpetaja mööda ajas.
 Äkki täkud seisma sundis:
 Taadi põllul ära tundis.

„Noh, on's Jumal lõikust annud,
 Pöld sull' palju saaki kannud,
 Et saab tasa waew ja kulu,
 Kukrusse jääb kopik tulu?“

— „Kehw on wili, wäike lootus:
 Wilets terve aasta ootus!
 Ei saa renti ära maksa —
 Paluma peab mõisasaksa.“

Õpetaja waiki püsis.
 Siis ta pühalikult küsis:
 „Oli Jumal külwiajal
 Meeles sul ja sinu majal?“

— „Auulik õpetaja herra,
 Olen asja uurin'd perra . . .
 Aga olen nõnda rumal —
 Et ei tea, kas aitab Jumal?“

„Kust need hullud mõtted wõtad?
 Armas hing, sa põrgu tõttad!“
 Tõreles nüüd õpetaja:
 „Ühte asja sull' on waja.“

— „Ärge patust hukka saatke,
 Õpetaja herra, waatke:
 Läksin mõisa wäljast mööda
 Kewadel, kui tehti tööda.

Walitseja seemet jagas,
 Ise wandus, paukus, pragas:
 Kurat, lurjus, lontrus, molu,
 Lõhki lõõn su lolli kolu!

Kas see tõesti polnud paha?
 Aga wili pani maha.
 Ei see kartnud kuiwa, põudu,
 Nagu pilliroog a'as jõudu.

Kui ma omal' põllul' tõtsin,
 Mütsi palwes maha wõtsin,
 Täewaisalt abi lootsin,
 Onnistust säält alla ootsin.

Aga waatke, põld on põdur,
 Wili wilets, kõrsgi kidur —
 Näotu, nii et konnal häbi
 Sellest hüpata on läbi!

„Nõõ! — no . . .“ hüüdis õpetaja —
 „Kutsar: ohjad, — lorutaja!“
 Tõusis tolm ja wankri wõrin,
 Opetaja läks mis põrin. . .

J. Rootslane.

Häll.

Hällis hää on naadikesel,
Hauas hää on taadikesel;
Aga hälli, haua wahel
Pikk on hädaohu ahel.

A. Grenzstein.

Puud on noorelt paenutada,
Juhan Jukuna juhata;
Palk lööb katki paenutades,
Juhan jamsiks juhataades.

A. Grenzstein.

Kui õndsalt õõtsub hällikene
Sind mõne pika aasta sees,
Ja emamusu, hellakene,
Sul pühib silmad nutuweest.

A. Rennit.

Kaotage laste nutupisarad;
Wihtm on kahjulik, kui lilled õitsewad.

A. Grenzstein.

Hällilaul.

Tule, tule, unekene!
 Tule, uni, uksest sisse,
 Astu, uni, aknest sisse,
 Kuku lapse kulmu pääle,
 Lange lapse lau pääle,
 Sihi lapse silma pääle,
 Asuta aseme pääle,
 Wao lapse woodi pääle!
 Maga kaua, kaswa suureks,
 Kaswa suureks, karjas käia,
 Karjas käia, marjatooja,
 Orusta hobuse otsija,
 Soosta lehma lennataja!

See toob marja metsastagi,
 Sinikad soo seesta,
 Joowikud jõe taganta
 Murakad toob muilta mailta,
 Pohlakad põllu rajadelta,
 Maasikad toob mägedelta.

Rahwalaul.

Lapsuke, nüüd heida sa!

Oues armsast linnud laulsid,
 Magama nüüd jäänud nad,
 Tiiwa alla pääd ju matsid,
 Pesas hellast uinuwad.

Luhast hüüab üksi weel
 Rohusirtsu hele hääl:
 Lapsuke, nüüd heida sa
 Rahulist ka hingama!

Õues armsast' lilleõied
 Nikutawad kõrre pääl,
 Magawad, kuu paistel hingwad,
 Magust und nad näewad tääl.

Õunapuu ka unistab
 Öits'waid oksi liigutab, —
 Lapsuke, nüüd heida sa
 Rahulist ka hingama!

Udujäljel tuleb uni,
 Läbi akne waatab ta,
 Kas ehk lapsukestest mõni
 Ülewal peaks olema.

Kus neid leiab ärselt, sääl
 Tasa heidab kulmu pääl —
 Lapsuke, sest heida sa
 Rahulist ka hingama.

Saksakeele ainetel L. Koidula.

Waigistus.

Kui lapsukesel kätki sees
 Ei tule uni pääl',
 Siis ema hellast' kiigutab;
 Ta waigistaja hüäl
 Pea walunutul otsa teeb;
 Ta laulab armuga:
 „Jää wagusi, mu lapsuke,
 Ja uinu magama!“

Mu süda, tihti soowisid
 Sa lapsekombel ka,
 Mis elu ial ilma pääl
 Ei wõi sull' jagada.
 Siis ema kombel meelitab
 Sind mõistus tõega:
 „Jää wagusi, mu lapsuke,
 Ja uinu magama!“

Kõik okastee pääl kõnnime
 Me üless' taewasse,
 Kus isa käed lahti on
 Ta wäsind lastele.
 Kord surmaingli saadab ta
 Meil' hellalt ütlemä:
 „Jää wagusi, mu lapsuke,
 Ja uinu magama!“

L. Koidula.

Lapsuke kätkis.

Küll käte ja jalgega sipled sa
 Ja suukest säed midagi ütlemä —
 Oh, sindki täidab ju igatsus,
 Kuid kuhu sa püüad? Kus parem on? kus?
 Pea kaswawad kangeks sul jalad ja käed,
 Sa ilmasse lähed, sääl mõndagi näed —
 Nii kangele ometi ial sa ei saa,
 Kui igatsus kutsub — kus on küll see maa?
 Pea rääkima hakkab su pisike keel,
 Kuid nutta sa siiski, jah siiski saad weel;
 Ja ilmutab südame soowisid suu —
 Neist wähe läeb täide, kõik tühja jääb muu.
 Sa edasi püüad ja edasi läed,
 Sul raugewad jalad ja wäsiwad käed,
 Kui tardumas weri ju soonte sees
 Sa edasi püüad, mis on sääl siis ees?
 Wast wiimaks saad aru, et kätkike
 On ainus sõbralik paigake,
 Sa mulda kui kätkisse uuesti läed,
 Siis rahul on süda ja jalad ja käed.

G. E. Luiga.

Hällilaul.

Lüigu orsi, kiigu orsi,
 Kõigu, kõigu, kase ladew,
 Kõigutele kanget meesta,
 Kanget meesta, tarka tütart.

Jää tuttu, tuwikene,
 Maga, minu marjukene,
 Suru silmad, sirgukene,
 Kuni ärkad koidu ajal.

Tähte silmad waatwad taewast,
 Tunnistawad tulewikku,
 Näewad ette õnnepäewad,
 Önnepäewad, mured, waewad.

Kuid ei teata taewa tähed,
 Ütle nad ei sõnakestki,
 Kas on häda ähwardamas,
 Ehk on walu waritsemas.

Jää tuttu, tuwikene,
 Maga minu marjukene!
 Mureni weel mitu maada,
 Waluni wiisi wilu-metsa.
 Jää tuttu, tuwikene,
 Maga, maga, marjukene!

Marie Heiberg.

Uinu, mu laps!

Uinu, mu laps! Oh maga, marjaoks!
 Puu peidust tuleb uneke
 Ja kaldub sinu kätikisse.
 Uinu, mu laps!

Uinu, mu laps! Oh maga, marjaoks!
 Tuul mängib tamme okstega,

Ei tamme jõua nikuta!
 Uinu, mu laps!
 Uinu, mu laps! Oh maga, marjaoks!
 Saa õitsewaks kui lehekuu
 Ja tugewaks kui tammepuu!
 Uinu, mu laps!

Fr. Kuhlbars.

Tudu, tuwike.

Tudu, tudu, tuwike,
 Maga mureta!
 Tähte silmad sinu kätkil
 Ei saa kustuma.
 Kuugi tuleb kuldsel palgel
 Walwjaks woodile,
 Kuni päike tuppa waatab,
 Tudu, tuwike!

Tuleb aeg, kus tuuled, tormid
 Läewad läbi maa,
 Ehitama saan sind wälja
 Waimuwäega:
 Panen kangelaste laulud
 Sulle suhu siis;
 Paisutama saab su rinda
 Wahwa, wägew wiis.

Astud ükskord isamaa eest
 Wälja wõitlema,
 Ema palawamad palwed
 Läewad sinuga.
 Lenda siis, kui kange kotkas,
 Lenda kaljule!
 Ema hellam silmatera,
 Tudu, tuwike!

Fr. Kuhlbars.

Lapsepõli.

Kui inime ei wanaks lüäks,
Waid ikka lahkeks lapseks jüäks :
Küll meie maailm oleks siis
Üks imeline paradiis.

A. Grenzstein.

Lapseleelud, lapsemängud,
Lapsepõlwe paradiis !
Oh kuus nutab teid nüüd taga
Minu kurblik lauluwiis.

Ed. L. Wöhrmann.

Su higi kewadel
Toob löikust sügisel ;
Su lapsepõlwe waew
On pärast rikkus'-kaew.

A. Grenzstein.

Ema hool.

Millal maksan memme waewa,
 Hää ema piima waewa,
 Kahel käel kandemise?
 Oh minu hella eidekene!
 Kuidas sa mind kaswatasid,
 Kaswatasid, kallistasid,
 Üles tõtsid, hüpatasid,
 Maha pandsid, mängitasid,
 Suu juures suisutasid,
 Kahel käel kügutasad!
 Wiisid põllel põllu pääle,
 Panid parmaste wafele,
 Sületäie keskeelle:
 Et ei tulnud tuuli pääle,
 Ei sadand sadu rumala,
 Ega weerend wihma hoogu!
 Millal maksan memme waewa,
 Hää ema piima waewa,
 Kahel käel kandemise?

Rahwalaul.

Lööri, lõõri, lõewokene,
 Piiri, pääri, pääsokene,
 Kos so kulda pesäkene?

Tareläwel tamme otsan,
 Kua takan kuuse otsan.
 Kos si kuus' jäije?
 Wanamiis maha rajje.
 Kos si wanamiis jäije?
 Ära timä kuuli.
 Kohes teda mateti?
 Pika põllu peendre alla.

Kos si pennär jääje?
 Ader üles aije.
 Kos si ader jääje?
 Kirwes katski leije.
 Kos si kirwes jääje?
 Kiwi külge lätse.
 Kos si kiwi jääje?
 Merde wiirdü.
 Kos si meri jääje?
 Musthärge ära jöije.
 Kos si härge jääje?
 Lauta lätse.
 Kos si laut jääje?
 Tuli ära palot.
 Kus si tuhke jääje?
 Kana üles sawits.
 Kos si kana jääje?
 Kull ära seije.
 Kos si kull jääje?
 Korgehe lennäs.
 Minka sinna perrä mindäs?
 Rawwatside ratastega,
 Wasitside wankertega,
 Höpetside hobestega.

Rahwalaul Tartumaa
 keelemurrakus.

Lastetuba.

Arwa, mis on teises toas,
 Kui sa sellest jagu saad:
 Sepapada? weskikoda?
 Türgisöda? saksalaat?

Loomaaed wõi rööwlikoobas?
 Usun, sääl on kõik nad koos, —
 Nõnda mürin, kolin, kisa
 Kostab nõrkemata hoos.

Tõepoolest, seda kõike
 Teisel pool sa näha saad:
 Sääl mu wäiksed wõrukaelad
 Kahekesi mängiwad.

G. E. Luiga.

Kassi laul.

Kur, kär, — kossa lääd!
 Nur, nār, — nurmõ.
 Mir, mär, — midä otsma?
 Hir, hār, — hiiri.
 Kur, kär, — kost?
 Pir, pār, — pindre alt.
 Tur, tār, — too mullõ kah!

Setukeste laulud II.

Karjaste hommikulaul.

Hüüawad
 Pasunad:
 „Tõuske üles, magajad!“
 Läheme,
 Karjased,
 Metsa karjale.
 Metsas on nii wärske õhk,
 Metsas pehme siidipõhk;

Metsa sees
Põõsastes
Selge hallik kees.

Liblikad
Kõiguwad,
Metsa poole lendawad;
Mullikad
Tallawad,
Wilu otsiwad.
Tallekesed, weised ka
On kõik rõõmsad meiega;
Siit ja säält,
Põllu päält
Kuulda lauluhäält.

Päike nii
Wagusti
Wajub ikka edasi;
Pilwed ka
Ujuwad
Õle metsa, maa.
Läheb päike lootele,
Läeme koju, karjased.
Rõõmus meel
Ikka weel
Kõnnib meie eel.

Fr. Kuhlbars.

Karjapoiss.

Tulge kokku, külalapsed,
Karjas käijad kaswandikud!
Tahan teile lugu laulda,
Imeasju ilmutada.

Karjapoiss on kuningas,
Suure walla walitseja,

- Palju pere pidaja,
 Kuldse krooni kandija.
- Kõrgel päälae kohal,
 Taewataadi toassa, —
 Sääl on tema kuldne kroon,
 Päike tema pää ehe.
- Mäekingud, mätta otsad,
 Need on tema tüma troon, —
 Siit ta walda walitseb,
 Käskujalgu juhatab.
- Trooni ümber, ligi, kaugel
 Rohke rohu kandja maa, —
 See on tema kuningriik,
 Alamate asupaika.
- Alamaid on arwamata:
 Kiresed ja karesed,
 Sulekandjad, sarwekandjad,
 Mitmet moodi mullikad.
- Igal alamal on amet,
 Tarkust mööda talitus;
 Utekesed ullikesed
 Jäänud aga jaota.
- Sarwilised sikukesed,
 Hallikarwa habemikud, —
 Need on tembutegijad,
 Poksimise kunstis kuulsad.
- Linnukesed lepikussa,
 Need on rõõmsad laulumehed;
 Mullikad on moosekandid,
 Kaelas kellad, kuljused.
- Ministrid on tal ka mitu:
 Pika, Paka, Krants ja Tuks;
 Need on tublid riigitoed,
 Tapeluse toimetajad.

Mis küll teewad hani hulgad?
 Mis küll teewad pardi parwed?
 Sõitwad, sõudwad merda mööda,
 Püüdwad kalu kauniste.

Jakob Hurt.

Laps rohuaias.

Selle uibu otsas
 On üks linnuke,
 Kesse nagu metsas,
 Laulab rõõmsaste.

Tee ka pesa sinna,
 Laulja linnuke. —
 Ei wõi juure minna
 Ükski temale.

Siis säääl sinu pojad
 Laulwad rõõmsaste;
 Kui kord jookswad ojad,
 Orus kewade.

J. Leppik.

Tütarlapse laul oma tallekesele.

Tallekene, hüppa
 Ole heinamaa!
 Oled ära wäsind,
 Heida hingama!

Talleke, sind joodan
 Jõe kaldal säääl,
 Teen sull' pehme woodi
 Wärske rohu pääl.

Toon sull' palju lilla,
 Ja siis laulan ka:
 „Utekene, uinu,
 Mäga mureta!”

Tallekene, kaswa,
 Pea suureks saa!
 Kui sa oled lammas,
 Olen neiu ma!

Fr. Kuhlbars.

Kena kesnurme keskel
 Könnib karjapoisike,
 Könnib lambakarja ümber,
 Hoiab lambaid hoolsaste.

Rahul lambad rohtu maitswad,
 Talled kõrwal tantsiwad,
 Linnud ümberkeeru laulwad,
 Lilled läigitawad maad.

Lõo hõiskab õite õhul
 Keerutelles kõrgele;
 Lõo lõõrituse sekka
 Kõlab ka nüüd karjane.

Tuule tuhin hakkab tõusma
 Pilwed paksuks paisuma,
 Ikka ligemale lendwad —
 Wiim ju walab walguga.

Karjapoiss ei enam hõiska,
 Lõoke ei laulagi,
 Lambakari kogub kokku,
 Talled jääwad wagusi.

Karjapoiss, nii ajatuuled,
 Ajatormid tulewad!
 Ära rõõmu, ära noorust
 Wiledasti wiivad nad.

Pikse tümin kõmab kaugel,
 Sadu sõitnud kaugele;
 Päike paistab wihmatilku
 Rohu ladwul lahkeste.

Laiali läeb lambakari,
 Jälle laulab lõoke;
 Kõik nüüd kosub kaunimine,
 Jälle hõiskab karjane.

Hõiska, hella poisikene,
 Kasupõlwel kasinal!
 Mõni kurbtus, mõni mure
 Tuleb põlwel tulewal.

Mihkel Weske.

Ma olen karjapoisike
 Ja waatan mäelt kaugele:
 Siit näen ma palju talusid
 Ja kirikute tornisid,
 Ma karjapoisikene.

Siit waatan mina metsa pääl,
 Kust kõlab kaunis linde hääl,
 Siit waatan üle heinamaa
 Ja üle nurme, nõmmemaa,
 Ma karjapoisikene.

Küll uhke on siin ülewal,
 Kui sõuab tuul siit tuhinal:
 Las' tuul küll kõwast lõõtsuda,
 Ma laulan ikka rõõmuga,
 Ma karjapoisikene.

Kui mustaks läheb taewatelk
 Ja wihma kahab, kärgib wälk,
 Siis hüüan ma: „wälk, puutmata
 Mu isa maja jäta sa!“
 Ma karjapoisikene.

Kui kuri maailm igal pool
 Mind ähwardaks kui piksenool,
 Siis hüüan wastu waljuste,
 Mind, kurjus, jäta rahule!
 Ma karjapoisikene.

Mihkel Weske.

Siin on rikas rohumaa,
 Aage siia karjad!
 Lõbus linde laulu kuulda,
 Ilus ise hõiskta, laulda;
 Magusad siin marjad!

Mõnus siin on maelda,
 Mängi igal mängil!
 Las' siin härjad puskelewad,
 Las' siin koerad purelewad
 Meie samblasängil!

Iga põlwe rahwa seas
 Meie põli muldne!
 Siiski käis ka Taawet karjas,
 Aga pärast pääd tal warjas
 Kuningakroon kuldne!

Hoidkem karja hoolega, —
 See on meie kohus!
 Wanemad siis meid weel kiitwad,
 Karja juures rõõmul wiitwad,
 Kui on moona kõhus!

Mihkel Weske.

Rõõmus karjane.

Ma rõõmus karjane,
Siin hõiskan halja metsa sees,
Mul lambakari ees, —
Siin olen kuningas!
Jah, ja, ja, ja,
Ma olen rõõmus karjane,
Kes weel mu sarnane?

Siin halja metsa sees,
Kus kullerkupud kaswawad
Ja linnud laulawad,
On nii kui paradiis:
Jah, ja, ja, ja,
Ma olen rõõmus karjane,
Kes weel mu sarnane?

Ehk küll on kuningal
Kuldnapud kalli kuue ees,
Käib kuldse kambri sees,
Tal mure siiski pääs.
Jah, ja, ja, ja,
Ei temaga ma waheta,
Siin elan mureta!

Kui õhtu koju läen,
Siis jääb mu lepik lukuta
Ja kannid kaswama;
Neid homme jälle näen
Jah, ja, ja, ja,
Ma elan ilma mureta
Sääl oma karjaga!

J. Jung.

Mesilane.

Mesilane — linnuke,
Lendad õiest õiesse,
Lendad õiest õiesse!
Otsid mett nii hoolsaste.

Mesilane, mina ka
 lhkan mett siin otsida,
 lhkan mett ka endale
 Raamatutest rohkeste.

Mesilane — linnuke,
 Mett sa tood ka teistele ...
 Oota, kui ju õppind ma —
 Teiste waimu toidan ka.

Jakob Tamm.

Karjase laul.

Piiri, pääri, pääsukene,
 Lüri, lõori, lõokene,
 Kuku, kulda käokene,
 Laula, künnilinnukene!
 Päike särab selgesti,
 Annab walgust armsasti,
 Paistab maad ja paistab ilma,
 Hiilgab elu iga silma.

Kaha, kaha, kasekene,
 Koha, koha, kuusekene,
 Müha, männametsakene,
 Lõdi, haawalehekene!
 Taewast puhub kõhe tuul,
 Saadab laulu käsku suul:
 Sest ma laulan lustil waljust,
 Küidan ilma ilu paljust.

Jookse, joajõekene,
 Keerle, kiire ojakene,
 Weerle, järwewookene,
 Tantsi tiigilaenekene!
 Mina weega weereksin,
 Mina jõega jookseksin:
 Aga pean loome hoidma,
 Sarwekandjat karja kaitsma.

Purjetele, pilwekene,
 Ilus taewa ehtekene,
 Õle maa ja üle mere,
 Õle taewa, ilma ääre!
 Sinu seltsis sõidaksin,
 Tuule tiiwul tuleksin:
 Ei wõi tulla, kaitsen karja,
 Ei täi tulla, maitsen marja.

J. Bergmann.

Laps ja lōoke.

Lōoke õhus säääl,
 Wāga ilus sinu hāäl!
 Kus sa olid talwel siis,
 Kui mind isa kooli wiis?

„Talwel olin wōoral maal,
 Laulsin ikka rōõmsast' säääl;
 Kaugelt lapsi tahtsin ka,
 Nagu sindki, rōõmusta.

Lāhen oma lastega
 Talweks jälle kaugele:
 Mine kooli, lapsuke,
 Õpi säääl siis hoolsaste!“

J. Leppik.

Kooli minekul.

Kurwalt, kallis koduke,
 Jātan maha sind....
 Waimu isu wirgaste
 Kutsub kooli mind.

Jää nüüd jumalaga sa,
 Ole õnnistud!
 Ial ma ei unusta,
 Kuis siin kaswanud!

Kodu, kui kord jälle sää!
 Seisad minu ees —
 Aeg siis teine ilma pääl,
 Mina — teine mees!

Jakob Tamm.

Lapse mõtted.

„Tee terweks mind, mu emake!
 Kuis peksab süda waljuste,
 Kuis kuum mu pää ja kinni rind!
 Mu emake, tee terweks mind!“

Laps palawikus ägab nii.
 Siis waatama jääb wagusi;
 Kui ärkab uuest' mõtetelt,
 Siis ütleb pikka, tõsiselt:

„Ma tean küll, kui haigus lääb
 Ja süda rahuliseks jääb:
 Mu südamele pead sa
 Hulk liiwa pääle puistama.

Siis hingan jälle lahkesti,
 Kõik kuumus kaob koguni,
 Siis peksew süda sedamaid
 Jääb rinnas üsna päris wait..“

Su südamele, pojuke,
 Hulk liiwa wüimaks puistsime. X
 Sa sellest magust rahu said,
 Kuid kurbtus kurnab leinajaid.

M. Kampmann.

Neiu.

Neitsikesed, noorukesed,
Arge, kullad kurvastage, —
Pisar wõtab palge puna.

Kalewipoeg VIII. 208—210.

Tütred, kes wabade emade pöues
On wõrsunud wabade tundmuste all,
Need ilusaks õiedeks isamaa õues.
Ja walguse tähtedeks pimedal ööl.

Jakob Litw.

Eesti tütreid, edasi,
Astkem oma radasi!
Õitstes armaal isamaal
Õnnistuseks igal a'al:
Kaswage, kosuge
Auusast, kõrgeast elage
Käies rõõmu radasi!
Eesti tütreid, edasi!

M. J. Eisen.

Julgustuseks.

Mu sõbrad, miks te' norutate
 Ja leinapärgi punute, —
 Maailm on üksi wahwa päralt,
 Ja kotkas lendab kõrgele.

Ei aita kaebtus, silmawesi,
 Ei nutunägu halelik,
 Kui elus astud tasakesi,
 Siis teiste päralt tulewik.

Sest kandke kõrgel oma pääd
 Ja mehe sära silmades, —
 Ei ilmas leita õnne, hääd,
 Kui see ei asu südames.

Liisa Reinwald.

Nejukesed, noorekesed!
 Ära te teine teista põlgke.
 Teine teise riideida,
 Kirikussa käienani,
 Altarille astukilla.

Waadake see metsa pääle,
 Waadake waariku pääle!
 Kas need puud on ühe piku,
 Laane ladwad ühe laiu?
 Kas nad teine teista põlgwad,
 Teine teise oksakesi?
 Ühte kokku kummardawad,
 Ühte paika paenutawad.

Rahwalaul.

Ingel.

Üks ingel ilmus mulle
 Ja ütles õrnaste:
 Mis pean andma sulle,
 Mu armas neitsike?

Kas palu auu wõi rikkust,
 Wõi kuulust nime sa,
 Ehk õnnepõlwe pikkust,
 Wõi lusti otsata.

Ma palusin: oh anna
 Mull' waga süda sa,
 Et ma wõiks õelas ilmas
 Kõik kurjust kannata!

Ta läks ja ütles: sündku
 Su sõna järele!
 Nüüd julgesti wõin astu
 Ma kurja ilmasse.

Liisa Reinwald.

Ehi!

Ehi! ehi, hellake,
 Noor ja nägus neiuke!
 Ehi! ehi, ajatiib
 Aastaid lendes mööda wiib!

Lilleke ja tütarlaps
 Läheb warsi wanemaks.
 Mõlemaist siis waataja
 Astub mööda wiitmata.

Selle ehi, hellake,
 Noor ja nägus neiuke!
 Ehi! muidu õösewaip
 Päikse tõusu pikendab.

Jääd sa armu hõlmata
 Elurada rändama,
 Pisaraid siis nutab silm,
 Maitseb mõru kõik maailm.

Ehi! ehi, hellake,
 Noor ja nägus neiuke!
 Ehi! ehi, ajatiib
 Aastaid lendes mööda wiib!

Aga ära sõbrusta
 Uhkusega kuskil sa, —
 Uhkus joodab sagedast'
 Sõpra sapikarikast.

Sinu ehte, iludus
 Olgu truudus, tõsidus.
 Tasandust ja tarkust ka
 Wõta kalliks pidada.

Õigus, heldus, alandus,
 Kannatus ja kasinus,
 Puhtus, arm, rõõm, wagadus
 Elagu sul südames.

Ole usin igas töös,
 Lõbus, lahke sõna sees;
 Kindel, kõikumata meel,
 Juhtigu sind eluteel.

Kui nüi oled, hellake,
 Ehtinud end, neiuke:
 Küll siis mitmeis rindades
 Önn on sulle öitsemas.

Aga ära lase sa
 Ial enda eksita:
 Ühe armsa kaenlasse
 Langeta end kindlaste!

Ehi! ehi, hellake,
 Noor ja nāgus neiuke!
 Ehi! ehi, ajatiib
 Aastaid lendes mööda wiib!

J. Järw.

Kedrates.

Lõnga ketran ma ja nutan,
 Lehekuu meilt mööda käib;
 Kus mu kullakene wiibib,
 Kes sest kuulutada wõib?

Olen laia jõge nutnud
 Oma silmapisaraist:
 Kuulutust ei keegi kannud,
 Toonud teadust ükski neist.

Taewa pilwed, ei nad lausu
 Ühtigi mull' ülewelt;
 Tahaksin end tuulde tõsta
 Nagu kotkas kaljudelt!

Tahaksin sind hüüdma tulla,
 Nõudma üle mere, maa!
 Minu hinge igatsusi
 Leid peaks lahkelt tasuma.

Ei mul ole kotka tiiva —
 Lõng see katkeb pooli pääl...
 Arm, mu arm, kes kaugel kõnnid,
 Arm, kas walelik su meel?

L. Koidula.

Neiu kanga juures.

Laened läiksid läbi ööd,
 Kuu käis waikselt taewateed;
 Neiu noor küll kalda ees
 Kangast hoides kõneles:

„Walgeks, riie, walgeks saa!
 Muuda walgeks rutuga!
 Walgeks wiimaks keelmata
 Peab kõik asi minema.

Oled walge, oled hea,
 Seni keegi sinust pea;
 Tuul ja wesi, waata nad
 Muutma kõik sind tõttawad!

Päikse tuli, hele ta,
 Südant ei wõi waigista';
 Waikne kuu ööd kuulutab,
 Südamele rahu toob.

Nüüd sind hoian, linake,
 Hoian öösel truuste;
 Surnuriiet anna sa
 Tänuks mulle pea ka!

Walgeks riie, walgeks saa!
 Muuda walgeks rutuga!
 Walgeks wiimaks keelmata
 Peab kõik asi minema!“

Laened läksid läbi ööd,
 Kuu käis waikselt taewateed;
 Neiu noori pisaras
 Surnuriiet niisutas.

L. Koidula.

Neiu.

Astus neiu nooruke
 Öitswa lina wäljale,
 Waantas, laulis rõõmsat wiit:
 „Mõrsja särge saan ma siit!“

Säält ta sammus edasi
 Haljendawa aasani:
 „Õied!“ hõiskas tema suu,
 „Siit saan mõrsja waniku!“

„Kuulge, kuulge ingli häält
 Linapõllu, aasa päält!“
 Taimed nõnda hüüdsiwad,
 Wõidu õitsta püüdsiwad.

A. Grenzstein.

Hoiatus.

Hoiä südant hoolega,
 Neiukene hella!
 Kewade on salaja
 Ilmund õiedella.

Õite wahel wagusalt
 Istub armujumal,
 Wahib ümber kawalalt
 Mõttel wallatumal.

Ja kus näeb ta südame,
 Mis ei hoita hoolet,
 Seda toob ta omale
 Nobedamal noolet.

G. E. Luiga.

Neiu ja liblik.

Neiu noori oja ääres
 Noppis kaldal kanniksid,
 Noppis kimbuks niidu nõlwal
 Örnü roosiõieksid.

Liblik lehwis õite üle,
 Heljus neiu huultele,
 Sada korda suud sääl andis
 Heitund lapsel' hellaste.

„Anna andeks, magus neid,
 Mödesin, et roosiõis.“
 — Olgu seekord, — vastas neid,
 — Pattki andeks antud sul;
 Aga usu, ei need lilled
 Lehka igal' liblikul'. —

M. Lipp.

Ta oli kelm.

Ta oli kelm ja kelmiga
 Ei tahtnud tegu teha ma:
 Ta musu minult warastas
 Ja pärast seda parastas.

Mu süda oli wiha täis,
 Et kurjus ülekaite käis;
 Ma nõudsin waljult wastust talt
 Ja tema — naeris kelmikalt.

Ta oli kelm, mis mina ka
 Tal pidin trahwiks tegema?
 Ma tema südant warastan
 Ja omakord siis parastan.

K. Pödder.

Järwe kaldal.

Neiu istub järwe kaldal,
 Waatab wete peeglisse:
 Sää! üks hõbedane ilu
 Meelitab ta mängile.

Laene murrab praegu maha
 Wesilille waatja ees;
 Neiu mõtleb, et ka nõnda
 Murretaks ta elu sees.

Sest ta hüüab: „jõua, jõua,
 Peiuke mu järele,
 Hiljemini kaon ära
 Laia elu laenese!“

P. Liebus.

Oleks see meesi minula,
 Oleks see kaasa kanala,
 Mis sää! sõidab teeda mööda,
 Ae!leb aruda mööda!
 Hobu alla kui see ahju,
 Ise päälla kui see päewa,
 Kübar kui kirikukellu,
 Wöö kui linna lipuriie,
 Kingapaelad kui kibemed,
 Säärepaelad kui sädemed;
 Kui'p see meesi mind ei wõta,
 Mind ei wõta, teist ei jäta:
 Hobu tal alla hallitagu,
 Ise pääle päewitagu,
 Sadul selga sammeldagu,
 Kübar pähä kolletagu,
 Wöö wõöle wööditagu!

Rahwalaul.

Poisikesed, roosikesed,
 Taara tamme oksakesed:
 Ärge püüdke mult punada,
 Ärge jänuge mult jumedal
 Mul on pisuta punada,
 Wähe werda palgeessa:
 Puna jäi metsa puu otsa,
 Ilu heinakaare pääle,
 Kõrkus kaerakõrre pääle,
 Uhkus oaõie pääle,
 Walgus wagude wahele:
 Sest on must mul musukene,
 Meel mul nuker — noorukesel.

Rahwalaul.

Ära usu uisujuttu,
 Uisujuttu, poisi keelta,
 Sulase sula kõneta,
 Perepoja pikka juttu!
 Poiss on loodud pettijaksi,
 Pettijaksi, püüdjaksi,
 Neiu wastu wandujaksi;
 Wannub hinge helwetille,
 Pää pergeli peralta,
 Keha keewa kattelasse:
 Lubab tõeste wõtta,
 Kindelaste lüüa kihla;
 Pöörab selja, pilkab silma.
 Läks teiseje taluje,
 Üle aia naaburille,
 Ära naera'as selle neiu,
 Ära selle neiu tiuti.

Rahwalaul.

Peiukene, poisikene,
 Mis sina minu tiutad?
 Küll mina sinu tiutan,
 Tiutan tina tiusta,
 Laidan laiasta näosta,
 Köhna kaela kukelasta.

Wiis sul willi warba'aksa,
 Kuus sul kärna kukelassa,
 Küll sa kiitled ja waletad,
 Et sul künnab kümme paari,
 Äastab hobu üheksa,
 Nüidab wiisi wikatida,
 Seitse sirpi leikadelles,
 Kaarutab reha kaheksa.

Küll sa kiitled ja waletad!
 Sul on hiired ikkessa,
 Rotid roomade wahella,
 Kassid kangi wall'astessa,
 Kerpsed sul äkke keerajaksa,
 Sääsed adra säädijaksa,
 Parmud puude rajujaksa,
 Wares sul wali wäljawahti,
 Jänes su wilgas teomees,
 Wana kull su waimulapsi,
 Karu kärke kirjutaja,
 Sisalik sul silguaksi.

Ei mina sinule tule,
 Sinule siatiule,
 Hobuse unenäole,
 Koerakoona palge'elle;
 Sul on küünar küllekonti,
 Waks on silmade waheta,
 Suu on seitsme sopiline,
 Kael on kahe kandiline,
 Nina nelja nurgeline.

Rahwalaul.

Tüdruku tõotus.

Ennem mina heidan kiwi juure,
 Kiwi juure, kännu juure,
 Ennemalt kui poisí juure :
 Kiwi ei kisu, känd ei katsu,
 Kiwi ei riisu rinda mööda,
 Känd ei katsu kaela mööda ;
 Poiss ei jäta puutumata,
 Rinda mööda riisumata,
 Kaela mööda katsumata.
 Kui on pime, siis ta petab,
 Kui on walge, siis ta wannub,
 Räägib teise poisí wastu,
 Wannub wana naese wastu :
 „See oli hullu uskumaie,
 Nõdra nõuu wõttemaie !“

Rahwalaul.

Tulõ poiss teid puttumallõ.

Neio, neiokõsõ, jo noorõkõsõ !
 Kui tie, kui tie kõnnit tiedä müödä,
 Tiedä, tiedä müödä, maada müödä,
 Pidä, pidäge tie pihtõd peossa,
 Pihtõd, pihtõd peossa, wassar käessa,
 Tulõ, tulõ poiss teid puttumallõ,
 Kelm teid, kelm teid kinni wõttemaije,
 Lõõge, lõõge tälle lõugõ piti,
 Kopu, koputagõ kolmu müödä,
 Et ei, et ei kuulõ kuwwõl päiwäl,
 Näe, näe ei säitsmel nädälälgi,
 Et ei, et ei mõista no umma mieltä.
 Neio, neiokõsõ joos noorõkõsõ !
 Seeni, seeni hainamaa om illos,

Kunni, kunni hain weel niitemäda;
 Seeni, seeni kaari weel kaunikõnõ,
 Kunni, kunni kaari weel palamada;
 Seeni, seeni marjamaa punanõgi,
 Kunni marja weel noppimada.
 Neio, neiokõsõ joos noorõkõsõ!
 Seeni, seeni neio weel neitsikene,
 Kunni, kunni poisist weel puttumada,
 Kāsi, kāsi kallis weel kaemada,
 Sula, sula suu weel andõmada.

Setukeste laulud II.

Paras wastus.

Kõik armsamad jutud meil juba
 On üheskoos räägitud siin;
 Sa tead ka, et walmis mu tuba, —
 Sind sinna siit elama wiin.

Et elus ei sünniks sest paha
 Ja nõnda just nõuab nüüd mood,
 Siis küsin: „kui palju sa raha
 Ja wara ka ühes kord tood?“

— Ma tean, et mu isal on raha. —
 Nii wastab nüüd nugissilm neid:
 — Kuid orje ta osta ei taha,
 Sa isegi arwata wõid.

Et mina sind enam ei wasta, —
 Ei ole see minu süü;
 Sa otsi nüüd Afrikast laata
 Ja ennast säääl orjaks siis müü! —

Jakob Liitw.

Muru Hansu ainus ingel.

Muru Hansu ainus ingel,
Kaasike,
Ilus kui see õiekene,
Kaasike!

Tasane kui tuwikene,
Kaasike,
Seisis seitsme wenna keskel,
Kaasike!

Seitse wenda, seitse peigmeest,
Kaasike,
Seitse aastat hädassagi,
Kaasike!

Hädas kaks kord seitse aastat,
Kaasike,
Kui ju paljud kosjas käisid,
Kaasike!

Oh mu armas isakene,
Kaasike,
Oh mu hella emakene,
Kaasike!

Laske kosjad wälja sõita,
Kaasike!
Ma wõin sigu, lambaid sööta,
Kaasike!

Kui saab kolm kord seitse aastat,
Kaasike,
Siis las' kosjad sisse sõita,
Kaasike!

Rahwalaul.

Oh seda endista eluda,
 Kallist kaswu põlwekesta,
 Kui ma, kallis, kaswanesin,
 Mari, maasta tõusenesin,
 Angerwaks, üles ajasin!
 Kaswin kui kanep aiassa,
 Sirge kui saari salussa,
 Pikka putke puu wilula.

Ei mind täidind eidel lüüa,
 Ei mind täidind taadil lüüa,
 Hellal wennal wemmeldada.
 Ölekõrs oli wenna wemmal,
 Takukoonal taadi rooska,
 Willasalk oli eide witsa.
 Nüüd mind kopib koerapoissi,
 Näpib näljatse sulane.

Rahwalaul.

Neiu noorpõlw.

Oh minu endist elukesta,
 Kallist kaswu põlwekesta,
 Kui olin oma kodussa,
 Elasin isa taressa,
 Weeresin welle põrandalla!

Kõndisin, kodu kõrises,
 Tantsisin, tare tõrises
 Isa helme helinalla,
 Wenna tenga tilinalla,
 Kaclaraha kabinalla.

Helmed helksid, tengad tilisid,
 Noortemeeste silmad tilksid,
 Kui need kurjad kutsi silmad,
 Kui need kadedad kassi silmad,
 Tillukesed tüsu silmad.

Panin ma peergu purdeesse,
 Olekõrre kõnnikusse, —
 Ei murdund peergu purdeenna,
 Olekõrsi kõnnikunna.

Sain ma kurja koha pääle,
 Sain ma kaleda kaasaksa,
 Sain mina wiletsa weerele —
 Siis panin palgi purdesse,
 Kõle kõiwu kõnnikusse:
 Murdus palki purdeenna,
 Kõle kõiwu kõnnikunna.

Kas ma seda ise murdsin?
 Ei ma seda ise murdnud —
 Seda murdis mure suuri,
 Paenutellõs paha meeli.

Rahwalaul.

Wai sedasi suad mehele!

(Kodawere keelemurre.)

Wõeh Leenake, kullalapsuke,
 Kuda sa issud ja kuda sa assud!
 Wai sedasi suad mehele!

Kui issud, ära issu tüõta,
 Kui assud, ära assu asjata,
 Kui lähäd, siis wii,
 Kui tuled, siis tuo —
 Wõeh Leenake, rissilapsuke! . .

Anna Haawa.

Noormees.

Weni waksa, wennikene,
Karwa kaksi kõrgemaksa,
Paisu poissi paksemaksa,
Kosutele kangemaksa
Edespidise elule,
Tulewa aja tuluksa.

Kalewipoeg X. 850—855.

Meest ei jõua müürid hoida,
Ega kaljud kammitseda!
Tugewus ei kaota teda,
Rammul rohkest' radasida.

Kalewipoeg XIII. 461—464.

Isamas on mehe ülem mõte,
Wabadus ta armsam igatsus,
Rahwa õnn ta kallim ettewõte,
Kindlus tema parem omadus.

A. Grenzstein.

Kaks olgu sulle pühad ilmas,
Sa kihla ennast nendega,
Neid hoiu lipukirjaks silmas,
Need on: su pruut ja isamas.
Need nõuawad su armu annet,
Sa wannu neile kindlat wannet,
Et nende õnneks elad sa.

Jakob Litw.

Ma teretan.

Ma teretan ärkawat noorust ta teel,
 Ta ihulist, hingelist ilu;
 Tal armas ju kõnelda isade keel,
 Ja wõõrastaw õösine wilu . . .
 Sest nooruse palgetel punawat loitu
 Ma waatan, kui tõusewa päikese koitu . . .
 Kord wõrsuwad noorusest mehed . . .

Ma armastan silmi, mis südemeid, tuld
 On pildumas siia ja sinna,
 Mis läigib, kui templite kuplite kuld,
 Ja paistmas on maale ja linna.
 Need särama panewad isamaa õue
 Ja tungiwad mitmegi magawa põuue . . .
 Need uuema aegade tähed . . .

Ma tahan ka kuulata tugewat häält,
 Mis noorusel tungimas põuest;
 See kostab kui mägede seljaku päält,
 Kui parema ilmade õuest.
 Ta paljuid on kutsumas orgudest mäele,
 Neid wastu wiib wõitlema kurjuse wäele . . .
 Loob lauludes hingelist ehet . . .

Ma teile seks õnne nüüd soowida wõin,
 Te wabama aegade pojad! . . .
 Need laulud, mis mina kord ilmale lõin
 On wäetid ja wagusad ojad . . .
 Nad jooksiwad wõimsate kaljude wahel,
 Mis seisiwad igal pool ümber kui ahel
 Ja hoidsiwad kinni neil woolu . . .

Jakob Liitw.

Noorte laul.

Las' kaswame, me tõusew sugu,
Ja ootame, mil tuleb tund,
Kus nendele, kes näewad und,
Kord müristame kõrwu sõjalugu.

Las' kaswame! Las' kogub rammu
Me lihastesse noortesse,
Las' õpetab weel elutee,
Kuis tuleb targu sääda sammu.

Las' kaswame! Las' suurdub wägi,
Kel lehwib eel ju noorte lipp,
Kel sihiks on see mäetipp,
Kust muidu laulik kujutusi nägi.

Siis aga tõuseme kui rahesadu,
Mis sõuab rängalt taewa all,
Ja tulekirjal wilkuwal
Maas wiletsatel' kuulutame kadu.

Gustaw Suits.

Nooruse aeg.

Aeg antud naerda, aeg antud nutta,
Aeg antud pisaraid pühkida.
Aeg säetud elada, aeg säetud surra,
Aeg musta mulla sees magada.

Kuid mis on nooruse aeg?

Ei ole see paastuda, ei ole see paluda,
Ei waimu närides närtsida:
See aeg on õitseda, aeg õnne maitseada —
Ja armsa kaela ümber hakata.

Gustaw Suits.

Edasi.

Eesti pojad, edasi,
 Astkem oma radasi!
 Laulgem rõõmsast Loojale,
 Pidupäewa toojale!
 Lipumees rongi ees
 Lehwitagu lippu käes!
 Lauldes rõõmu radasi,
 Eesti pojad, edasi!

C. R. Jakobson.

Tungis taha tammemetsa,
 Tungis läbi laanemetsa
 Paksustiku pimedasse
 Hundi pesi otsimaie,
 Kiskujaida kiusamaie.

Kalewide kange poega
 Kiskujate kihutusel
 Tegi teeda, tallas rada,
 Tegi teeda metsast läbi,
 Rada läbi rägastiku,
 Kust ei enne kukke käinud,
 Käinud kana kõõrutelles.
 Tõukas maha tammeoksad,
 Tallas maha toomeoksad,
 Murdis maha männioksad,
 Kitkus maha kuuseoksad,
 Katkes maha kaseoksad,
 Tuiskas maha kõrged tammed,
 Puistas maha pikad pärnad,
 Rabas maha remmelgaida,
 Lõhkus maha lõhmuspuida,

Oksad eessa, tüwid taha,
 Tallas kännud tolmupõrmuks,
 Kus ta käinud, tänow taga,
 Kus ta läinud, lage taga.

Kalewipoeg IX. 76—100

Kõrgest' kõlagu!

Kõrgest' kõlagu Eesti poegade auusus,
 Mingu ilutsema õigus armsuses!
 Kaunist' kaswagu nende teadus ja tarkus!
 Walgus walitsegu wabas wõimuses!
 Wabas wõimuses!

Armsast' õitsegu Eesti tütarde õnned
 Püha tulewiku pehmeil tiiwadel!
 Selgelt säragu nende häädus ja ilu!
 Onne lehwigu nad õitsma õrnuses!
 Õitsma õrnuses!

J. Järw.

Ehitage rahukojad.

Taaralaste targad pojad,
 Eesti waprud wennaksed,
 Ehitage rahukojad
 Enda keskel ülesse!

Üksmeel astub wõimsal sammul:
 Eesti elu edeneb;
 Wili kaswab, lokkab rammul:
 Tulewik teid õnnistab.

Waenuwinu kurnab jõudu,
Teiste ees teid naeruks teeb,
Kannab elupõllul põudu,
Rikub õilmed ilusad.

Taaralaste targad pojad,
Eesti waprad wennaksed,
Ehitage rahukojad
Enda keskel ülesse!

Anna Haawa.

Wennakesed, Eesti ema pojad.

Wennakesed, Eesti ema pojad,
Andkem käed teine teisele,
Ehitagem ühenduse kõjad
Säädkem rahulipud ülesse!

Ei see lä'e, kui weli wihkab wenda,
Waenumõõka tõmbab tupesta:
Siis ta häwitab ju iscenda,
Sunnib sugulase surema.

Wennad, kuulge! Meie talu rajal,
Wähe maad mu isa waarikust,
Seisnud tore talu wanal ajal
Milles rohkest' olnud warandust.

Sellel talul olnud täied salwed,
Täied küünid, kuhjad heinamaal:
Puuduseta mööda läinud talwed,
Häda pole tuntud millgi a'al.

Kui säääl aga isa ära suri,
Asus tüli, taplus talusse:
Weli oli wenna wastu kuri,
Tahtis walitsusta omale.

- Tülis läksid mööda kuud ja päewad,
Lepitust ei olnud lootagi;
Tööd ja talitused kõrwal jäiwad,
Kussa wihas, waenus elati;
- Nüüd on wennad wälja läinud talust,
Talu ise ka ju kadunud;
Ainult aherwars weel paistab salust,
Nagu ähwardajaks jäetud.
- Wahel nähtakse sääl lahket lindu
Aset wõtwat aherwarre pääl,
Aga kurbtus rõhub tema rindu,
Hale, kaebaw hellakese hääl.
- Talu põldki seisab harimata,
Mitsmel wiisil ära jaotud:
Osalt mõisale kui karjarada,
Osalt metsaks, söõdiks muutunud.
- Waatke sõbrad, nõnda oli lugu
Waenuliste wende taluga,
Nõnda kadus nende selts ja sugu,
Et ei midagi neist kuulda saa.
- Nõnda tõesti terve rahwas kaob,
Kui ta pojad end ei ühenda,
Nõnda unustusesse kord waob
Kõik, mis enne hõiskas õnnella.
- Sellep' wennad, Eesti ema pojad,
Andkem käed teine teisele,
Ehitagem ühenduse kojad,
Säädkem rahulipud ülesse!
- Ei see lä'e, kui weli wihkab wenda,
Waenumõõka tõmbab tupesta:
Siis ta häwitab ju iseenda,
Sunnib sugulase surema.

Siis nuhtle mind . . .

Kui nõder jalg wast elurajal,
 Mul eksib kõrwal õigelt teelt,
 Kui mõne kiusatuse ajal,
 Ma kaotan ehk kindlat meelt,

Kui taewa pühadusi põlgan,
 Kui wenna wastu patustan,
 Kui isamaad ma ära salgan,
 Ehk muidu nurjatumaks saan,

Siis anna andeks, Kõrge Isa,
 Ja kinnita su nõtra last,
 Hääl püüdel jõudu juurde lisa
 Ja aita hoida eksimast . . .

Saab aga süüta neiu nutta
 Mu ülekohtust pisaraid,
 Siis waljust kohut mõistma rutta,
 Mind nuhtle, nuhtle sedamaid!

A. Rennit.

Noor hing.

Noor hing, oh ära ial wiida
 Sa aega jampsituste õös
 Ja ära seltsiliseks liida
 End wende wooruseta tööös.

Mis saladuses püüdsid teha,
 Kord kahetsedes leiad eest,
 Ja häda sees saad tunda, näha
 Et pole sul truud seltsimeest,

Ehk lendaks läbi maa ja taewa
 Hing seltsis palwewaimuga,
 Ei jõuaks seegi walu, waewa,
 Su hingest ära ajada.

Waid wooruseta kohtu ette
 Kord aralt pead sa astuma,
 Ja raske kahetsuse kätte
 Su murtud hing wõib närtsida.

Jakob Litw.

Nõel.

Neiukene särasilma,
 Neiu lahke, naerukas
 Pistis mulle õie rinda,
 Nõelaga ta kinnitas.

Nõel ei olnud poolest tollist
 Pikem näha sugugi
 Kuid ma tunnen ots on puutnud
 Südamesse ometi.

Õieke nüüd närtsind ära,
 Nõel see kadund kuue seest
 Aga haaw ei kao ära,
 Walus haaw mu südamest.

K. E. Sõõt.

Nooremehe walu.

Minu walul on mustad silmad,
 Silmad kui tule sees säravad;
 Minu walul on ruuged juuksed
 Süidina salkudes lokaajad.

Minu walu on sirge ja sale,
 Ilma pääl ilusam iluke,

Wõõra wastu on lõpmata lahke,
Otsata wali ta minule,

Oh kui hästi tantsib mu walu,
Tantsib tormates hõlmasse,
Tantsib segi mu meele ja mõtte,
Lõhkema tantsib mu südame.

K. E. Sõõt.

Olõs mul...

Olõs mul üts wäike weli,
Olõs wäike sõsar ka;
Wellel tiis ma paiju pilli,
Sõsarõlõ sõrmusõ.

Olõs mul üts wäike opõn,
Opõn lina lakakõ;
Ma tiis telle wahtsõ suitsõ,
Wahtsõ saani tiis ma ka.

Ku mul siis üts wäike mõrsja
Mõtsa takan olõsi;
Toolõ ma siss sõidas kosju,
Läbi laanõ lasõsi.

Sõsar, tuu mul tuusi kinda,
Weli, tuu kasku tarõ päält!
Eis ma istusi siss saani,
Welle panõs kutsaris.

J. Lattik.

Sõprus.

Onn sel, kell' taewas sõbra annud
Sün tormilisel eluteel!

Elise Aun.

Liig ruttu ära sõlmi armupaela,
Liig palja sõpru ära kogu ka.
Nad panewad sull' wiimaks ligu kaela—
Su wäljawalitul tru ole sa.

Elise Aun.

Oh, iga sõprus kustumas on wäle,
Mis kasumõttes kinnitatud saab!

Jakob Litw.

Maalitud lilledele lõhna ei ole,
Sunnitud sõprus on südamel kole.

A. Grenzstein.

Sõprusele.

Oh sõprus, kuldne hinge sibel
 Sa sõlmid kokku südameid
 Ja õrnalt hoiab sinu pide,
 Kus truudus, arm su omaks said;
 Kus puhas süda, kõrge mõte
 Su kallist koda kaitsewad,
 Kus woorusele edastöte
 Sull' awab wõidu wärawad:
 Sää! hiilgab sinu kuldne wõõ
 Ka läbi ahastuse õõ.

Kes selle suure mõtte sihil
 Üht südant leidnud enesel
 Ja igawese saatusjuhil
 Sai sõbraks leitud südamel,
 Siis hoidku ta kui kallist wara,
 Mis õnnejumal talle tõi;
 Ei maksa ükski kuld, ei sära,
 Üht südant, mis sull' truuks jäi,
 Sest sõprus, sulle hüüan ma:
 Las' mind su hõlmas wiibida!

P. Jakobson.

Ma mõtlen sind.

Ma mõtlen, sõber, sinu pääle
 Nii tihti ja nii hellasti!
 Kas tulen ma ka meelde sulle?
 Kes ütleb, mil, ehk millaski?

Su silmi näen ma sinililles
 Kui kõnnin niidul, metsa all;
 Ma arwan kuulwat sinu hääli,
 Kui lõo laulab ülewal.

Su õnne pääle istutasin
 Üht kena lille kaswama,
 Su nimel teda nimetasin
 Ja kastan, hoian hoolega.

Sa heljud õõl mu unenäodes
 Ja päewa tööil mu silma ees;
 Sa tuled, sõber, minu meelde
 Ka waikseis õhtupalwetes.

Ma loen sõrmil päewi, tunda,
 Mil sinust saan ma sõnumid.
 Kes ütleb mull', mil mõtled minda —
 Ehk ammugi ju unustid!

Elise Aun.

Sõbrale elus ja surmas.

Kui tahad jagada kõike,
 Mis tuleb, minuga,
 Kui sõber elus ja surmas
 Mull' soowid olla sa,

Siis kaota kahtlus ja argtus
 Sa rinnast koguni,
 Ja tea, et julgete päralt
 On maailm alati.

Wõib olla, et waikset õnne
 Ei osaks sulle saa,
 Kuu walgel õöpiku laulu
 Wõid wähe kuulata,

Kuid ära unusta seda:
 Just wõitlus elu on,
 Ja wõrsub wõitluste wiljast
 Nii magus eluõnn . . .

Ja isegi siis, kui tuleks
 Veel raskust küllalt eel,
 Meil üksmeel, armastus, truudus
 Jääks võitjaks eluteel.

Seepärast kui soovid olla
 Mu sõber igawest',
 Siis kaota kahtlus ja argtus
 Su noorest südamest.

R. Hanason.

Sõprus.

Me olime südamesõbrad,
 Sõbrad kui tuikese paar;
 Meil üks oli laud ja lawa,
 Meil üks oli kannu sees taar.

Me sõprusest aasta on mööda —
 Ei tunne me teine teist . . .
 Kumb süüdi me sõpruse juures,
 Ei kumbki tea meist.

Me sõprusest aasta ju mööda,
 Uut sõpra ei leidnud ma veel:
 Uus sõprus ei kuidagi sigi —
 Nii raske ja haige mu meel.

K. E. Sõõt.

Igatsus.

Oh kui palju, palju
 Oleks rääkida!
 Rääkida, mis koormal
 Rõhub rinnassa.

Aga kus on sõber
 Ainukene, truu,
 Kellel kõike, kõike
 Awaldaks mu suu!?

Oh mis igatsuses
 Öögub minu rind!
 Arm, oh arm — mu iha,
 Kus ma leian sind?

K. E. Sõõt.

Uus sõber.

Alles eila saime tutwaks meie,
 Täna juba sõbrad sinana . . .
 Ja me käime mööda jõekallast
 Käsikäes waikse rahuga.

Sina waatad laenettesse alla,
 Kuidas kadusid nad järgeste,
 Kuidas kadusid ja kuidas uued
 Wirwendades tulid ülesse.

Ja me käime mööda jõekallast
 Käsikäes waikse rahuga . . .
 Kaldal weski, müraw lauawabrik,
 Kõrge kiwikorsten suitseja.

Mina näen musta suitsupilwe
 Ohulaenettesse kaduma,
 Näen kaduma ja uusi pilwi
 Jälle tõusma musta sambana.

Ja sa naerad, naerad wallatumalt
 Määratuma rõõmutuju sees —
 Mina tunnen, kuidas tume walu
 Awaldab end waikses silmawees.

K. E. Sõõt.

Sõbrad.

Nagu ühe ema lapsed
 Hans ja Annake:
 Neid on kokku juhatanud
 Juba karjatee.

Kus on Anna, sääl on Hansu,
 Kus on Hans, sääl Annake,
 Nagu kewade ja õõpik,
 Päik'se kiir ja lilleke.

Hans ja Anna suured sõbrad,
 Seda tean ma;
 Mis sest viimaks välja tuleb,
 Wõin ju aimata.

K. E. Sõõt.

Wari.

Ja sõber, sa käisid kui wari
 Nii truult mu järele,
 Ei ialgi maha jäänud,
 Kui paistis päikene.

Kus ialgi ilu ja õnne
 Mul oli maitseada,
 Kus ialgi lõbu ja rõõmu:
 Sa jagasid minuga.

Nüüd, kuna mul kurbtust ja muret,
 Nüüd oled sa lahkunud;
 Kui päikene enam ei paista,
 Siis wari on kadunud.

G. E. Luiga.

Kui ma teaks.

Kui ma teaks ühe ainsa hinge,
Kesse hää on ilmas minule,
Kesse osa wõtab minu elust,
Kes ei minust ära tüdine,

Süis ma läheks läbi pime ööde
Läbi laia lumehangede,
Nagu hirmust taga aetud tõttaks,
Peidaks nuttes pää ta sülesse . . .

Elise Aun.

Sõbrad.

Nii kaua, kui mu soontes weel
Werd oli imeda,
Nii kaua leidsin igal teel
Ma sõpru otsata.

Nad meelites mull' andsid suud
Täis walskust huultega,
See juures mult ei püüdnud muud,
Kui üdi kurnata.

Siin ägan ma nüüd haawu täis
Ja rõhutud mu rind,
Küll iga sõber mööda käis,
Ei ükski tundnud mind.

G. E. Luiga.

Mul oli sõber.

Mul oli sõber. Käsikäes
 Me teele läksime.
 Ja kerge näitas noorus-wäes
 Siis saada sihile.

Kuid ikka raskemaks läks tee,
 Mis enam käisime.
 Ja mitme waewa järele
 Kord laande jõudsime.

Laan oli tume, murdjaid ka
 Ta warjas paljugi,
 Nii et löi sõber kohkuma —
 Ja pööras tagasi.

Nüüd astun üksi metsa sees
 Ja raske on mu meel.
 Mind oot'wad suured ohud ees —
 Oh oleks sõber weel!

Gustaw Suits.

Armastus.

Armastuse pehmed tiivad
Kandwad hinge ülesse;
Üle ilma ilude
Taewasse nad teda wiivad.

P. Jakobson.

Kuni armastad, seni elad sa,
Tahad elada — armasta!

Anna Haawa.

Armastus, see on see wedru,
Mis maailma liigutab;
Armastus, see on see hallik,
Millest loodus elu saab.

M. J. Eisen.

Kui süda armastuses põleb,
Süis püü mõttepuuduses külmetab.

J. W. Jannsen.

Armutee.

Armutee käib kahes arus
Läbi maast ja taewastest,
Mõlemate ilme waimud
Rändawad sääl igawest'.

Inimene waata, ette
Selle tee pääl tõttades,
Waata ette, kus sa kõnnid
Kustumata kauguses;

Tee läeb walge taewalinna,
Tee läeb pime põrgusse,
Waata ette, kumba aru
Walid sina endale!

Ado Reinwald.

Noor armastus.

Kes suudaks küll käskida tormist merd,
Et laentes ei kerkiks ta pind?
Kes suudaks küll keelata noorte werd,
Et rinnal ei hõiskaks rind?

Ei tõusnud see waikselt kui päikene —
Mu tundmuste tulisem hoog.
See tuli kui pikne ja äikene —
Ma olin kui pilliroog.

Noor armastus kewade-maru on —
Tamm nõtkubki tema eel.
Noor armastus kewade-maru on —
Ja mõnigi murdub ta teel.

Gustaw Suits.

Armastus.

Mis on see pael, mis inimest
Siin põrmu pinnal köidab,
Mis eluwaewa, wõitlemist
Kui lillelooril peidab?

See on üks tundmus, taewa and,
Mis ehib elurada.
Kes ial pole armastand,
Ei see wõi mõista seda.

Arm särab ema südames
Last kaswatades üles.
Arm wenda, õde õnnestes
Seob perekonna süles.

Kuid arm on hülgwalt kroonitud,
Kui süda südant leidnud,
Neil Eeden ilma ehitud,
Õnn õitswalt omaks heitnud.

Arm lõpmata! — ei surma wõim
Ka murra teda ära.
Sest hõiska õnnel armas hõim:
Sul maa pääl taewa wara!

Elise Aun.

Arm.

Arm paistab, läigib südames
Kui päike udu pilwedes
Ja tema piisad wõiwad ka
Kõik hinge maasid niisuta.

Ta siiski sagest wälku lööb
 Ja õnneõisi ära sööb,
 Et süda kaebab kurwaste:
 Arm õnnetuseks ilmale!

Oh süda. ära kaeba sa
 Kui wõitled armu waluga:
 Ta walu magus, magus õnn
 Su elura'adel ikka on.

Las' paista armu päikene
 Maailma elu udusse,
 Sest ilm on ilma armuta
 Üks kole koht ja tühi maa.

P. Liebus.

Laul armastusele.

Oh armastus, sa kallis, magus mesi!
 Õnn sel, kes leidnud armukest;
 Kui rind on rinna ääres, käes käsi,
 Silm silma waatab südamest;
 Sest armastus teeb sauna suureks mõisaks,
 Ja puistab lilla okkasteel!
 Ta muudab metsad, laaned rohuaiaks,
 Et taewa õnne tunneb meel.

Oh armastus, sa söödad meie südant
 Just nagu suhkruaasa pääl!
 On armastus meil südamesse idand,
 Siis põgeneb kõik nukker meel.
 Kes armastab, sell' paistab päike selgem,
 Sell' õitsewad ka okkaspuud;
 Ta rist ja waew on sedamaid tall' kergem,
 Kui armsamale annab suud.

Oh armastus, sa annad meile tiivad,
 Kui linnukestel lennata
 Ja paned meie suhu rõõmulaulud
 Ning aitad meid kõik kannata.
 Kui armastan, siis naeran auu ja rikkust
 Ja olen rõõmus armu sees;
 Ma põlgan wäge, jätan suurtel suurust:
 Mu paradiis on südames.

Oh armastus, sa teed kõik raske kergeks
 Ja musta leiwa magusaks;
 Kus hingad, sääl teed kiwisängid pehmeks
 Ja oled siidi palakaks.
 Oh õnnetu, kes armastust ei tunne! —
 See elab surnult ilma pääl:
 Ei anna suud, ei istu tema sülle
 Ei keegi armastaja tääl!

J. W. Jannsen.

Üks ainus kord.

Üks ainus kord ja mitte enam
 Wõib süda tõest' armasta', —
 Su põues imelillekene
 Ei mitmel korral õitse ta.

See armastus, mis kaduw, kustuw,
 Mis meelest läheb wiimati
 Ja uuel' armul' aset annab,
 See — armastus ei olnudki.

Üks ainus kord ja mitte enam,
 Üks ainus kord ja surmani!
 Ei ükski wägi, ükski wõimus
 Suurt armusaadust muuta wõi.

Anna Haawa.

Su armastus sull' olgu püha.

Su armastus sull' olgu püha,
Sest ära räägi teistele,
Sest teiste inimeste mõtted
Ei kölba sinna wahele.

Sest räägi ainult Jumalale
Ja kuula põues Tema häält;
Kui kahtled sa ja mures oled,
Siis õiget wastust leiad säält.

Su armastus sull' olgu püha,
Sest ära räägi teistele,
Sest teiste inimeste mõtted
Ei kölba sinna wahele.

Anna Haawa.

Kannikene.

Unemõttes uupi sõudes
Läbi waiksest waarikust,
Leidsin hallikale jõudes
Sinilille saarikust.

„Kallis, lahke kannikene,
Ei sind taha kitkuda.
Ära kohku, kaunikene,
Ei sind maha sõtkuda.

On mul kodus aiakene
Lahke, armas minule,
Sää! üks waikne kohakene,
Kallis lill, ka sinule.

Selle koha saan ma andma
 Sulle elupaigaks ma,
 Sinna armule sind kandma,
 Sest ma olen sulle hää“.

C. R. Jakobson.

Uinuw kullake.

Kuis kaunilt sätendawad tähed,
 Kuis armsalt hiilgab hõbekuu!
 Mets kannab uhket, walget ehet
 Ja ilul paistab iga puu.

Mu kullakene pehmes südis,
 Weel uinub, magab magusalt;
 Ta toomeõites, walgeis riidis,
 On unehõlmas wagusalt.

Tuul tõuseb lõunast waikne, waga,
 Mets kohiseb nii salaja...
 Örn neiukene uinub aga,
 Ei seda kõnet kuule ta.

Sääl tõuseb maru. Kergil tiiwul
 Ta kangel rutul kihutab:
 Mu kullakesel une wiiwul
 Ta riiet ainult liigutab.

Küll pea ilmub õige peiu,
 Kel silm nii selge, sinine!
 Siis wirgub unest minu neiu,
 End säeb pulmariidisse.

Kui lustil kõlab metsa wilus
 Siis tuhatkordselt linnukeel!
 Kuis tuhat õrna lille ilus
 Siis õitswad kaunil pulmateel!

Herman Niggol.

Äratuseks.

Wirgu, neiu, wirgu sa
 Unewoodist röömuga!
 Laululaened lahkeste
 Heljugu su hingesse!

Ärka unest, ingliske,
 Taewa piire punane!
 Koit ja roosid hommikul
 Meelitawad armsad sull'.

Tasa tõuseb lauluke
 Nagu udu mäele, —
 Millal udu laenetest
 Aiman oma ingliskest!

A do Reinwald.

Kui oleksin.

Kui oleksin ma ilmaruumis
 Üks nägemata täheke,
 Ja sina, neiu, hiilgaw päike,
 Kes annab walgust ilmale!

Siis sinu paistel igawesti
 Ma waikselt tahaks rännata,
 Ja kui sull' ial ligi saada
 Ei wõi, su hiilgust näeksin ma.

P. Jakobson.

Ära meelita.

Kullakene, ei ma seda taha,
 Et tood meelitusi minule;
 Meelituste õis on mõru, paha,
 Tema wili kibe, kihwtine.

Kes ei teaks, kuidas kergel meelel
 Löödi surma haawu südame?
 Tunnen, kuidas walelikul keelel
 Murti ilmas mõni õieke!

Sinu meelitusi ma ei taha,
 Ole kindel, truu ja õiglane:
 Jäta walemeelitused maha,
 Lase rahus õitseb roosike!

Lüsa Reinwald.

Soow.

Igawus mul täitis rinna,
 Meel nii haige, tusane.
 Tarwis naabri poole minna,
 Seltsiks Leenikesele.

Seistes naabri aia taga
 Kuulan jutukõminat;
 Ilm on ümberkaudu waga,
 Lehed tasa liiguwad.

Naabripere noorem rahwas:
 Peretütar Leenike,
 Sulane, Hans, suur ja wahwas,
 Istunud säääl murule.

Mina waatan kumargile,
 Mis säääl õige tehtakse;
 Leenikene murrab lille,
 Paneb rinda Hansule.

Mulle nagu imesunnil
 Südamesse pistis see...
 Ah, ma tahtsin sellel tunnil
 Olla naabri sulane!...

Jakob Liw.

Naabri tüli.

Kui on naabri õues tüli —
 Tüli juhtub tihti säääl,
 Sest et ühe pere kana
 Siblib teise mulla pääl.

Siis ma ikka akne äärde
 Lähen lugu vaatama.
 Mitte tüli mind ei kutsu —
 Tüli ma ei armasta ;

Mul on teine, teine asi
 Palju parem näha säääl :
 Neiud üle aia vaatwad —
 Minu pilk on nende pääl...

Jakob Tamm.

Waikus.

Segamata, kõigist teistest lahus,
 Astusime aeda wagusi,
 Istusime õndsas õhtu rahus
 Ligemal, kui enne ialgi.

Palju, palju pidime sel tunnil
 Jutustama teineteisega,
 Aga ometi, kui imesunnil,
 Waikisime tummalt, sõnata.

Hilja õõni magus waikus kestis...
 Oh kui hää nii oli waikida !
 Süda südamega juttu westis,
 Mis ei oska öelda sõnaga.

Esimest kord, — õitswas roosiaias —
 Nägime kui taewalikku und...
 Terwe eluõnne templi rajas
 Meile ainus waikimise tund...

Jakob Lilw.

Luule tiiwul.

Sind luule tiiwul tahaks mina
 Siit üles wiia endaga ;
 Me lendaks läbi taewasina
 Ja jätaks maha ilmamaa.

Siis kumaw kuu ja palaw päike
 Jääks paistma meie jalge all,
 Ja wiimse tähe õnnis läike
 Pää kohal säraks ülewal.

Ja selle tähe pääle lasta
 Me tahaks enda puhkele,
 Kus meelites meid wõtaks wasta
 Üks imeilus kohake.

Ei sääl saaks kadedate kisa
 Me rõõmu tulla rikkuma,
 Waid ainult armas Taewaisa
 Meid walwaks helde silmaga.

Sääl ütleksin ma tasakesti
 Su ette heites põlwili:
 „Sind armastan ma igawesti,
 Su omaks jään ma otsani!“

G. E. Luiga.

Hiilgaw kiri.

Kõik kõigub, muutub suures ilmas
 Ja ajasunnil teiseks lääb,
 Arm — hiilgaw kiri — neiu silmas
 Weel ikka muutumata jääb.

Ju Aadam paradiisi aias
 Säält oskas tähti lugeda,
 Neid kuninga ja sandi majas
 Nüüd weeritakse isuga.

Kuid lauikute selges silmas
 Ei ükski täht jää tundmata,
 Nüüd pikad laulud, kõned ilmas,
 Mis säält nad suutnud lugeda.

Jakob Liiv.

Unenägu.

Täna öösel nägin mina,
 Neiuke, sind une sees:
 Lahke naeru näoga sina
 Seisid minu woodi ees.

Sa mull' panid rinna pääle
 Ohte roosi lillekest,
 Ja ma kuulsin sinu hääle:
 Ma jään sulle igawest'!

Siis mul tundis meel ja süda
 Rääkimata rõõmustust,
 Et sa mulle lahkest' nõnda
 Awaldasid armastust.

Ja ka warsti selle pääle,
 Kui ma üles ärkasi'
 Küsimine tuli meele:
 Kas see ilmsi on ka nii?

A. Rennit.

Unes nägin.

Unes nägin hiilgawat
 Imemaad,
 Kuulsin kannelt kaunimat
 Kõlawat.

Aga ei ma sinna nüüd
 Igatse;
 Mul on kaunim, armsam hüüd —
 Kuulake:

Kalli silmad säravad
 Kaunimad,
 Kalli laulud lõbusad
 Armsamad.

Anna Haawa.

Kui ta tõttab...

Kui ta minust mööda tõttab,
 Tõttab kiirel teel;
 Tõttades siis taha waatab
 Üle öla weel.

Nõnda teeb ka uhke päike,
 Kui ta looja lääb:
 Ehakullas naeratades
 Taha waatma jääb.

Ed. L. Wöhrmann.

Minu soovid.

Oh oleksin ma linnuke,
Siis lendaksin ma põllule!
Sääil laulaksin ma tema eel,
Kuis ial mõistaks minu keel.

Ma laulaks armust palawast
Ja armutulest õogawast,
Kuis sellest leekib minu rind,
Ehk siis, wast siis ta mõistaks mind.

Oh oleksin ma lilleke,
Kui ka nii madal, wäetike,
Siis leiaksin ehk aset ma
Ta wäikses aias kaswada!

Kui igatsust tal tunneks rind
Ja leiaks süütalt õitsmas mind,
Siis ehk mu juurde astuks ta
Ja suudeleks mind armuga.

Ehk wõiksin jälle õhtul ma,
Kui kuu sääilt kõrgelt waadata
Ta kambrisse, kus akne all
Ta istub mõttes sügawal.

Ehk ainsa korra ülesse
Ta waataks minu palgesse,
Siis õnnest wäriseks mu rind —
Ma kardan, rõõm ehk surmaks mind?

Kui unenäos inglina
Ta juurde wõiksin lennata,
Ma saaksin õrnalt käega
Ta palgelt muret paitada.

Ei lind, ei lill nüüd ole ma,
Ei kuu, ei süüta ingel ka!
Ma ainult waene neiuke, —
Ei puutu sest ta silmasse!

Jää wait, miks süda soowid nii,
 Mis täide ei lää ialgi:
 Ei õnn siin igal naerata;
 Jää wait, jää wait ja kannata!

Alide Selting.

Ähwardus.

Ilmsi ühte ainust musu
 Mulle pole sa weel ann'd,
 Aga unes olen, usu,
 Tuhatkord sind musutand.

Ja nii harjun laisaks mina,
 Tahan ainult magada.
 Kui mind nüüd ei aita sina,
 Siis jään päris magama.

Ed. L. Wöhrmann.

Dikne.

Ikka, kui ta mu pääl' waatab,
 Waatab wargsi nii,
 Waatab, nagu kardaks tema
 Minu silmasi.

Ja kui pilgud kogemata
 Kokku juhtuwad:
 Siis on pikne sisse lõõnud —
 Põsed põlewad...

Ed. L. Wöhrmann.

Imelugu.

Tema teises laua ääres
 Ömbles usinalt,
 Teisel pool ma juttu westes
 Waatsin wagusalt.

Kümme kord ma waatsin kella :
 Aeg ju minna säält!
 Kümme kord ma tahtsin tõusta
 Üles tooli päält.

Oli tooli põhi pigist?
 Oli nõit'ud ta?
 Mitte tõusta ma ei saanud
 Ega minna ka!

G. E. Luiga.

Mahawaade.

Pehmelt, tasakesti waatab maha
 Sinu pilk nii argset, hellasti,
 Nagu päikse kuldne, kauge kiire
 Sinitaewast süüta, selgesti.

Ihaldaks küll kõigest hingest mina
 Sinu pilku pisut pöörata,
 Ihaldaks, et ikka minu pääle
 Tasakesti, lahkelt langeks ta.

Aga kallis, wäga kallis mulle,
 On ka maha waad'tes sinu pilk!
 Oh, et ikka näeksin, kui su silmist
 Langeb alla arglik, waikne wilk.

J. Järw.

Neiule.

Kui sa mu pääle hellalt waatad,
 Mu kodukoha kaunim lind;
 Mu hinge õnneilma saadad,
 Ja rõõmul paisub minu rind.

Su waade, mis nii õrn ja waga,
 On pühitsenud minu meelt . . .
 Ja oma ingli puhtusega
 Mind hoidsid ära eksiteelt . . .

Su sõnarikast kõnet kuuldes,
 Ma olen õnnis, olen noor . . .
 Su laulu kuulen õhtutuules,
 Kui laulaks süüta inglikoor.

Ja ometi ei taha mina,
 Et teised kuuleksid su häält;
 Et lepitaksid laulus sina
 Ka kurbtust nende pale päält.

Jakob Liiw.

Isamaa ja neiu.

Kena mu kodune maa, kui läikiw kullane sõrmus
 Aga mu neiu on teemandi kiwiks ta sees.

Andres Alwer.

Asjata wõrdlus.

Kust ma wõtan wõrdlus-asju,
 Wõrdlus-asju, ilu asju,
 Misga mu neitut wõrrelda,
 Armukesta arutada?
 Wõtaks ma wärwid wikerkaarelt,
 Kaswu kõrge kasepuust,
 Säraw silmad sõstrapuust,
 Põsed roosi õilmetest,
 Kõrged rinnad pärnapuust:

Siis saaks piiga pisem ilus,
 Neiu nooruke vähem nägus,
 Kui mu kena kullakene,
 Kui mu armas armukene.
 Jätan kase katsumata,
 Wikerkaare wöttemata,
 Pärnapuud kõik puutumata,
 Sõstrapuud kõik sasimata.
 Wõtan parem oma piiga,
 Nopin parem oma neiu:
 Armu ei saa ju arutusest,
 Suud ei sugugi wõrdlemisest.

Andres Alwer.

Sädemeke.

Kui oleks saatjaks eluteel
 Sul kõikumata kindel meel,
 Siis armuilmast läbi lääks,
 Maailma marus seisma jääks.

Sa aga oled õrnake
 Ja lased rinda sädeme;
 Mis ime siis, kui õhkub sääl,
 Sind õnnetuks teeb ilma pääl?

Liisa Reinwald.

Oh luba weel.

Su sõstrasilm, mu armas neiu,
 Su sõstrasilm on nõidund mind.
 Rööm helgib nüüd mul hinge põhjas,
 Ja armu sunnil paisub rind.

Oh luba weel su sõstrasilma,
 Oh luba weel mind waadata!
 Oh luba weel nii tuhat korda
 Su silmasse mind waadata!

Andres Alwer.

Oled, wäike sõstrasilma.

Oled, wäike sõstrasilma,
 Oled nii wagune, warmas,
 Oled ilus, oled hää,
 Oled nii lõpmata armas.

Sinu sõnad, mahed, salad,
 Mõlguwad mu meeles;
 Sinu nimi, kullakene,
 Kõlab nii kallilt mu keeles.

Sulle, sulle, kullakene,
 Terwisid saadan tuultelt;
 Sinu musud joowastawad
 Põlewad weel mu huultel.

Andres Alwer.

Soow.

Oh oleks sa, kena neiuke,
 Üks lilleke aasa pääl,
 Siis mina tahaks olla
 Üks mahe lõunatuul,
 Ja musutaks sind, õieke,
 Hää! lehkwal lehekuul.

Andres Alwer.

Ma olen näinud.

Ma olen näinud muste silmi —
 Kui täheöö nad säravad —
 Pea waikiwad, kui jutt on huultel,
 Pea waikselt palju räägiwad.

Ma olen näinud sõstrasilmi,
 Kes armsad olla mõistawad,
 Kes aga äritatud meelel
 Pea oma juttu muudawad.

Ma olen näinud mustjaid silmi,
 Kes nagu pilwed tumedad:
 Sääl arm ja wiha, rõõm ja walu
 End ainult wälgul näitawad.

Ma olen näinud sinisilmi,
 Kes päikeseselgelt sõnuwad,
 Kes wahest terwet hingeelu
 Just nagu peeglis näitawad.

Ma olen näinud hall'a silmi,
 Kes südant kartma panewad:
 Sa hääd ja paha suurel moodsul
 Näed nende läikes wõitlewat.

Siis olen näinud hall'a silmi,
 Kes targad ja ka kawalad,
 Kes säravad kui haljas teras,
 Kes wihatujul naerawad.

Weel olen näinud hall'a silmi,
 Kes waikselt, rahul waatawad
 Ja süiski sala igatsusel
 Su juures hellalt wiibiwad.

Kus rohelist on hallis silmis,
 Sääl näkkineiuud walwawad.
 Sa waata ette! — häda sulle,
 Kui kudagi neid pahandad.

Weel palju silmi olen näinud —
 Kõik omast kohast ilusad;
 Mis wõin ma teha, et mull' ühed
 Neist kõigist kõige armsamad?

Anna Haawa.

Kaks selget silma.

Kaks selget silma mulle waatnud
 Kui taewatähed südame;
 Kaks selget silma põue saatnud
 Mull' täheläiget äkiste.

Nad saladuses sõlmitanud
 Mu südamele sidemid;
 Kaks selget silma walmistanud
 Mull' nõiukombel pidemid.

Kuis oleks teadnud taganeda
 Ma, waene, waga palgelta?
 Nii peenet nagu põgeneda,
 Nii selget silma süüdelta?

Kui lapse wiisil langes waade
 Mu warjamata südame. . .
 Ja nagu taewa tera saade
 Mul lõõnud südant lõkkele.

Et ühtepuhku mõttes suigun,
 Et mõistus kõik mul metsa läind,
 Et nagu unes ala tuigun:
 Kaks selget silma seda teind!

Kes wastab weel kõik seda tusku,
 Mis sest wast tõuseb hiljemaks?
 Kes wõib kaht selget silma usku
 Nii kahjusaatjaks, kawalaks!

L. Koidula.

Templis.

Ma tõttasin templisse rutuga,
 Kui tõugatud, sunnitud waewast. . .
 Ei mõista, kas ilmast mu sundija,
 Wõi ilmunud tõukaja taewast.

Kuid kõne ei tungi säääl kõrwasse,
 Mis preester teeb walust ja waewast;
 | Kaks silma on pidamas minule
 | Säääl jutlusi õnnest ja taewast. . .

Jakob Liiv.

Ettewaatus.

Läks kärmelt kirikuteel
 Mu neiuke metsawilus.
 Ta kõndis neidude eel
 Nii lõbus, nii õrn, nii ilus.

Et kõnniks kõrwal ta mul,
 Jäin seistes ootama teele...
 Ta lippas mööda kui tuul —
 Ei waadanud korda mu pääle.

Ma waatasin järele weel
 Rind õhkel, mind jäetud maha!
 Ta pöördus ümber siis teel
 Ja waatas silmi mull' wäha.

Mul süda waljumalt löi
 Käis soojus südamest läbi,
 Ta waade teate ju tõi:
 Arm teiste nähes teeb häbi!

Jakob Tamm.

Õnnis surm.

Ma waatan sinu armsa sinisilma
 Kui ilmaotsatuma meresse,
 Kus nagu waiksed laened wirwendamas
 Su põue põhjas, puhas hingeke!

Ma waatlen merd ja hää! mul ütleb rinnas:
 End heida selle mere laentesse,
 Ja kui sa hukka saaksid sügawuses,
 Siis õnnis surm see oleks sinule.

G. E. Luiga.

Sina oled kelm.

Sina oled kelm,
 Mina olen kelm, —
 Kelmid me mõlemad:
 Laulad sa, waikin ma;
 Waikin ma, laulad sa:
 Kelmid me mõlemad.

Sina oled kelm,
 Mina olen kelm, —
 Kelmid me mõlemad:
 Sinu silm — minu ilm;
 Ilm on külm: kurb mu silm,
 Kelmust ei kusagil.

Anna Haawa.

Waras.

A'age taga, wõtke kinni
 Seda neiukest,
 Kesse praegu mõõda sõitis
 Meie wäratest!

Eks te näinud, kas tal oli
 Wankris midagi?
 Mina tunnen, et on wiinud
 Minu südame.

A'age taga, wõtke kinni
 Waras neiuke,
 Et ma jälle kätte saaksin
 Oma südame!

K. E. Sõõt.

Eks me siis imesta.

Kuulge, mu kullad, te mängite tulegal
 Kui nüüd süttiwad südamed põlema,
 Mis te siis teha mõtlete?

Kuula, mu kulla, me mängiwat tulega!
 Kui nüüd süttiwad südamed põlema,
 Mis me siis teha mõtleme?

Eks me siis imesta! — leekide walgel
 Eks me siis sosista särawail palgil,
 Kuidas küll südamed süttiwad...

Anna Haawa.

Kaldasel teel.

Tasa, nii tasa laksuwad laened
 Kusagil hāmara sees.
 Oõtsuwad õitsewad toominga oksad
 Hilju, hilju me ees.

Lilled, nii walged, kerkiwad üles
 Ning hiilgawad tukkuwas wees.
 Meil põleb waikselt ja hilju
 Armastus südame sees.

Kohawad laened sääl kaugel,
 Kuu pole kerkinud weel.
 Üks pisar helgib su laugel
 Ja kõnnime kaldasel teel.

Me laulame sönata laulu,
 Kui seisame elutee eel.
 Me laulame südame-laulu
 Ja kõnnime kaldasel teel.

Ju sätendab tulena wesi:
 Kuu heljumas tukkuwas wees.
 Me laulame nooruse laulu
 Öitsewa toominga ees.

Fr. Mihkelson.

See oli siis.

See oli siis, kui sõnu meil polnud —
 Kui ainult silmad meil kõnelsid!
 Kui meie hinged iseennast
 Üksteisele hõiskades ohwriks töid!

Siis olime wabad, suured, kõrged!
 Siis tõusis taewani hingede loit!
 Siis elasime muinasjuttu —
 Üks hämarik oli ja teine koit!

Anna Haawa.

Lauljad.

Wäike sinisilma neiu
 Laulis koori ees;
 Tema taga teises seinas
 Pikk ja sirge mees.

Mahedasti, lahedasti,
Imehellasti
Laulis sinisilma neiu —
Lõbus lõoke.

Tema taga teises seinas
Kõlas wägew hääl...
Nagu maru metsa ladwal,
Pikne pilwe pääl.

Ja see wägew marumūra,
Ja see lõolaul
Heitsid teine teise hõlma,
Kõlasiwad auul.

Ja see wägew passilaulja
Ja see neiuke
Laulsid teine teise pärast,
Teine teisele.

Laulsid, laulsid . . . kuni endid
Kokku laulsiwad —
Õheskoos nüüd terwest elust
Läbi laulawad.

K. E. Sõõt.

Silmasära.

Kui armastuse mõnu
Sul hoowab südames,
Siis on, kui poleks sõnu
Sul seda üteldes.

Jääd wait; ma siiski ära
Loen sõnad südamest;
Suu waikib, silmasära
Sul räägib tema eest.

P. Grünfeldt.

Su silm!

Mis imewāgi, inglīke,
 On antud sinu silmale,
 Mis ehatāhest heledam
 Ja päikse paistest palawam!

Ta kosutab ja kinnitab,
 Ta karastab ja karistab,
 Ta juhatab ja jahutab,
 Ta õpetab ja õnnestab.

Kas kohus öla koormaku
 Wõi mure südant muljugu:
 Su silmast hella waade, siis
 Mu hinges asub paradiis.

Kui mõnikord teen midagi,
 Mis tahaksid sa teisiti,
 Siis ühe ainsa pilguga
 Su silm wõib südant sundida.

Kus silma waatan sinule,
 Ilm uueks muutub minule:
 Säält leiab hing, mis igatseb,
 Säält eluõnn mull' õilmitseb.

Mu päike, paista selgesti,
 Mu inglīsilm, nii heldesti:
 Siis taewa õnne tunnen, näen
 Ja Eedenisse ikka jäen!

J. Bergmann.

Su silm ja maailm.

Ma waatan su silma ja jälle maailma —
 Nad mõlemad otsatu mõistmata mull'.
 Ma näen maailma, kui waatan su silma,
 Ja waatan maailma, su silma ma näen.

Su sinises silmas on taewas ja tähed,
 Nad heidawad heledat läiget mu pääl'.
 Ja pärline päike ja öiede ehed —
 Nad on nagu, neuu, su sirendaw silm.

J. Kunder.

Mu õilmele.

Kuis hiilgad iluehtes, sa õrnem roosiõis,
 Ja täidad hellal ihal mu hinge sala täis!
 Sind nähes mu süda sulab ja weri soontes keeb,
 Ning waates waiksesti huul su pärast palwet teeb.
 Sa oled õrn ja puhas, kui kaste hommikul,
 Sa särad silma selgest', kui tähti taewast mull'
 Ja sinu imeline sära mu südant sütitab,
 Et kuumem kustmata tuli mu hinges leegitab.
 Sa oled kõige kaunim kaunistest lilledest,
 Sa paradiisiks muudad maapäälisest aiakest.
 Ma näen su ilu ja süda läeb igatsust täis:
 Oh millal tulewad tunnid, kus oled minu õis?

J. Bergmann.

Enne, kui sa ütled: ja!

Enne, kui sa ütled: ja!
 Proowi oma südant sa,
 Kas just palawusega
 Tuksub armastades ta?

On wast möödaminew see,
 Ära õnnetuks mind tee!
 Sest siis õnn on õnnetus,
 Elu — surma sügawus.

P. Grünfeldt.

Anna andeks.

Anna andeks, anna andeks,
 Et armastan sind,
 Et sinule ainult mul tuksumas rind!
 Ei ialgi loota küll tohi wist ma,
 Et sina mind, armas, wõiks armasta' ka.
 Anna andeks, anna andeks,
 Et armastan sind!

Anna andeks, anna andeks,
 Et armastan sind,
 Et sinule ainult mul tuksumas rind!
 Kui tahad mind wihata—wihka siis mind!
 Ma lähen ja leinan ja — armastan sind;
 Anna andeks, anna andeks,
 Et armastan sind!

Anna Haawa.

Oh wõiksin.

Oh wõiksin taewa telgilt
 Kõik tähed paluda
 Ja eha hellalt helgilt
 Ta ilu laenata!

Oh wõiksin kõik, mis ilus,
 Mis walgus, ühenda' —
 Sind, sind siin elu wilus
 Siis krooniks sellega!

Anna Haawa.

Teadmata.

Ma tean, et teadmata jääb sulle,
 Kui ülikallis mulle sa;
 Nii teadmata ka terwel ilmal
 Mu armastus peab olema.

Ei taha, et su uhke waade
 Wõiks minu walu märgata;
 Ei taha sinu roosihuultelt
 Üht ainust sõna kuulda ma!

Sest jäägu igawesti sala,
 Mis leegib, loidab hinge seest:
 Mu õrna hinge armu-walu —
 Ma warjan seda sinu eest.

Liisa Reinwald.

Mul on teadupärast.

Mul on teadupärast
 Ju ammu su armastus,
 Ja siiski su tunnistust kuuldes
 Mind täitis ehmatatus.

Ma tõttasin mägede otsa,
 Kust kostis mu armu hääl,
 Ma nutsin mere kaldal,
 Kui päike läks looja sääl.

Mu süda on ka kui üks päike,
 Nii põlew waadata,
 Ühe sügawa armastuse merde
 Ta wõtab end kaotada.

C. R. Jakobson.

Tema ja ikka tema.

Niipea kui ükski olen,
 Ta kohe meeles mul,
 Ja wiibin teiste hulgas,
 Ta jälle meeles mul.

Teen tööd ma kibedasti,
 Mul kõrwas tema hääl,
 Ja kuulan linnu laulu —
 Ju mõtlen tema pääl'.

Ja tema nime kuuldes
 Läeb pale hõõgama,
 Ja tema seltsis olles
 Ei juttu leia ma.

Oh, see on wäga piinlik —
 See üle wihastan!
 Ja sellest tunnist saadik
 Ta ära unustan.

Oh — teda unustada
 Siin elus küll ei saa —
 Sest teistest hoopis teisem
 On ometegi ta!

Anna Haawa.

Wõin.

Oh ära karda, kallis, —
 Ei ma sind tülita;
 Ei ialgi su armu
 Sult taha kerjata.

Wõin uhkelt, külmalt wõõralt
 Su silmi waadata,
 Ehk waikselt nagu wari
 S'ust mööda minna ka;

Wõin lahkelt rannal' sõuda
 Ka ilma sinuta,
 Wõin aga põue põhjas
 Sind kanda keelmata.

Anna Haawa.

Uhke.

Sa sõprust ära paku mulle!
 Ma pole waene kerjaja,
 Kes see eest tänu annab sulle,
 Et palukseid tall' jagad sa.

Ma terwet südant sulle annan,
 Sult terwet südant nõuan ma:
 Kuid armastust ma hinges kannan,
 Sa wasta armastusega.

Ma pole umbne unistaja,
 Kes segaselt sull' soniks nii:
 „Ei wastu-armastust mull' waja,
 Ma armastan sind muidugi!“

Ei! siin meil wana säädus maksab:
 „Silm silma, hammas hamba eest!“
 See armastust wast hoida jaksab,
 Kel armastus keeb südamest.

Nii palju, kui ma su käest nõuan,
 Nii palju ma sull' pakkunud:
 Nii wāga armastada jõuan,
 Kuis tahan olla armastud.

Ma kingitust su käest ei taha,
 Ei ihka ilma midagi,
 Kuid wisata ei wõi ka maha
 Ma oma hinge tundmusi.

Ja kuis ka rinnas möllab valu,
 Et pean sinust lahkuma. . .
 Ei wingudes ma armu palu,
 Ma pole waene kerjaja!

G. E. Luiga.

Kõik kallile.

Mis sa nupid, neiukene,
 Muru maalta, maimuke?
 Miks sa laulad õhtu hilja,
 Waikind juba linnuke? —

„Nopin, nopin õnneõisi,
 Punun pärjaks kallile,
 Saadan talle tuhat terwist —
 Elan üksnes temale.“

Noppis neiu õnneõisi,
 Punus pärjaks piigake;
 Kõitis lauluks hingeihad,
 Pühendas kõik kallile.

Anna Haawa.

Raskem sõna.

Üks kõige raskem sõna,
 Mis tunnud on minu rind,
 Kui kõige armsamal' ütlen:
 Ma armastan tõesti sind!

Kui see pääl' truust' lubas
 Ta hella, wärisew hääl,
 Siis mitu pisarat nutsin
 Ta ilusa põskede pääl!

Ado Reinwald.

Ta ütles: „jah“!

Ta ütles: „jah“ ja mina wõtsin
 Ta huulilt pandi palawa,
 Ning ise tunnistama tõtsin,
 Kuis Eedeni mind tõstnud ta.

Ja hella puna kattis pale
 Mu õiekesel õrnaste
 Ning kallim neiu, noor ja sale,
 Mull' langes õndsalt rinnale.

Sa püha tuli taewa telgist,
 Arm, põle, põle südames:
 Tee heledaks meil oma helgist
 Kõik elutunnid iganes!

J. Bergmann.

Kus sina oled.

Kus sina oled, sääl isamaa,
 Sääl kallis, kaunis kodumaa;
 Mis sulle kallis, see püha mull',
 Mis sina wihkad, see wõõras mull'.

Kus sina oled, sääl isamaa,
 Ja sinu mõte on minu ka;
 Kuid jää sa truiiks su isamaal'
 Ja omal' mõttel' kallimal'!

Anna Haawa.

Mu süda on nagu meri.

Mu armatsew süda on meri,
 Nii sügaw ja tasane;
 Su silmad on taewa tähed,
 Mis paistawad meresse.

Mu armatsew süda on meri,
 Tuul merel — su hella hää!;
 Su hellad sõnad on laened
 Mu südame mere pääl.

Mu armatsew süda on meri,
 Ta tihti rahutuks saab;
 Su petus ja wale on tormid,
 Mis mere mässama a'ab.

Mu armatsew süda on meri,
 Kui wa'est mind kurwastad,
 Siis mured ja õhkamised
 On merele kohinad!

Mu armatsew süda on meri,
 Kui, neiu, mind unustad,
 Siis pärlid mere põhjas
 Mu nutetud pisarad.

Mu armatsew süda on meri,
 Lai, ääreta tema pind,
 Ja siiski sel merel on ase —
 Mu kuumalt tuksuw rind!

J. Reinwald.

Kui Jumal ka nii meeles.

Kui Jumal ka nii meeles
 Mul oleks alati
 Kui sina — oh siis õnnis
 Ma oleks tõesti!

Nüüd aga teen ma pattu
 Su pääle mõteldes,
 Sest Jumal ruumi andma
 Peab sull' mu südames . . .

Ed. L. Wöhrmann.

Siiski.

Su arm, su pilk, su kuju
 Mul põues salajas;
 Su musu nagu tuli
 Mu huultel põlemas.

Kes jõuaks seda kõike
 Küll ära kannata!
 Ma haige — oh, mis valu
 Ma tunnen rinnassa.

Kuid siiski — oh, ma tahan,
 Et valu rinda jääks,
 Et tulekene huulel
 Ei ial külmaks lääks.

K. E. Sõöt.

Pühapäewal.

Pühalikus piduriides
 Ruttab rahwas palwele.
 „Ehi ennast“, käseb ema,
 „Ühes siis ka läheme“.

Pühalikus piduriides
 Jään ma mõttes istuma —
 Unetatud ema soow on —
 Mõttes olen sinuga.

Pühalikus piduriides
 Peab ema ootama;
 Ootab kaua, lõpuks läheb
 Pühakotta minuta.

Pühalikus piduriides
 Tuleb rahwas tagasi —
 Mina tunnen nagu oleks
 Palwetanud minagi.

Leena Gross.

Ilus!

Kõndisime kõrgel mäel,
 Pilweriigi rajal,
 Kahekesi käsikäel
 Hellal ehaajal.

Kaugel kumas taewawõlw,
 Orus woolas oja,
 Ojakaldal niidunõlw,
 Lehkaw lillekoja.

„Ilus, ilus!“ sinu suult
 Helkis üle huule;
 Ilus, ilus! igalt puult
 Kostis läbi tuule . . .

Loodust imestas su rind
 Eha hellas wilus;
 Mina nägin üksi sind —
 Sina olid ilus!

P. Grünfeldt.

Sinu pääle mõtlen ma!

Üksi olles mõtted sõudwad
 Läbi laia ilmamaa.
 Kui nad puhkepaika jõudwad, —
 Sinu pääle mõtlen ma.

Sõbrad lustipidu tunnil
 Kõnelewad minuga,
 Aga põue pehmel sunnil
 Sinu pääle mõtlen ma.

Teisi rõõmustab küll luule,
 Laulwad laulu lõbuga,
 Aga minu kõrw ei kuule, —
 Sinu pääle mõtlen ma.

Kui on wäsind minu keha,
 Wõtab waewast puhata,
 Ei wõi silmi kinni teha —
 Sinu pääle mõtlen ma.

Hommikul, kui üles ärkan,
 Tahan tööle hakata,
 Sinu kuju waimus märkan, —
 Sinu pääle mõtlen ma.

Wilhelmine Ederberg.

Unenägu.

Ma nägin kord ilusat, imelist und:
 Mind armastas neiuke wallatu, wäike;
 Ja südant mul täitis üksainuke sund:
 Sa wallatu wäike, oh ole mu päike!

Sääl lahkus mult uni; ma ärkasin maast:
 Kõik kadund, ka neiuke wallatu, wäike;
 Ja kui ma weel sonin sest ilusast a'ast,
 Sääl sätendab silma ju punetaw päike.

Ma ehmatan, ägedast' aknele lään,
 Kust sisse on woolamas walguse läike,
 Ja wärinal wagusi seisma sääl jään,
 Sest sina läed mööda säält, wallatu, wäike!

Mul on kui näeksin uuesti und:
 Ma tean, mind armastab wallatu, wäike;
 Ja südames jälle üksainuke sund:
 Oh wallatu wäike, sa ole mu päike!

G. Wulff.

Igatsus.

Oh oleks ta mu abikaas,
 Ilm oleks mull' üks õnneaas;
 Ta õnn mull' oleks püham püüd,
 Ta armastus mu ülem hüüd.

Ma waataks põlwites ta pääl',
 Mu kohuseks ta sõna hää!,
 Ma sureks ta eest sada kord,
 Kui nõuetaks' mult seda wõrd.

Ei tule mull' ta armastus, —
 Mind surmab sala kurwastus.
 Mu noorus närtsibilmaweest, —
 Ei keegi tea, kelle eest.

Elise Aun.

Pakikese awamisel.

Su pitserdatud pakikest
 Ma rõõmul awasin,
 Ja tulipuna õunadest
 Su armu aimasin.

Mul rõõm ja lootus mõlemad
 On lõõnud lõkkele;
 Mul rind ja süda põlewad —
 Neil paistab täheke!

Sest tuhat tänu tagasi
 Nüüd saadan südamest,
 Ja ootan jälle wagusi
 Sult wäikest pakikest!

J. Ungerson.

Ei ole sina minu ingel.

Ei ole sina minu ingel,
 Ei koidutäht, ei päikene,
 Ei eluõnn, ei silmatera,
 Ei süda ei mu kullake.

Ei ole — sest, et kõik need nimed
 On nagu wari selle ees,
 Kui kallid, püha ja kui armas
 Su kuju minu südames.

Anna Haawa.

Ei tohi.

Sa laulad jälle õrna häälega
 Nüüd armastusest, hinge hellast ihast;
 Kõik kiidawad su laulu lõpmata,
 Kuid mul käib wärin läbi luust ja lihast.

Sa laulad armastusest armsaste,
 Sest et su südames mu waese wastu
 On armutuli lõõnud lõkkele —
 Kuid ei ma julge sinu ette astu.

Su süda noor ja soe süütal teel
 Weel tuksumas on wagaduse wilus;
 Su silm nii särav, lahkest' kõlab keel
 Ning püha palge hiilgab inglilus,

Kuid minult kõik on ammu kadund ju: 12
 Mu noorusilu, süda, silmisära,
 Mu eluõnn, mu auu — ma õnnetu —
 Nad Miinale kõik olen andnud ära!
 Ja — sina soovid mind weel armasta
 Ning laulad sellepärast armuihast, —
 Ei seda suuda, tohi ial ma,
 Sest wärin käib mul läbi luust ja lihast!
 G. Wulff.

Ei aima sa.

Ei aima sa, mis minu hinges keeb,
 Mis mulle arwamata haawu lööb;
 Ei aima sa, mis mulle muret teeb,
 Mu südant ussi kombel salwab, sööb —
 Ei aima sa, ei aima sa!

Ei aima sa, ei wõigi aimata
 Weel seda sinu säraw roosisuu,
 Su puhas meel ja silm nii sinaja,
 Su süda süüta, armas, hell ja truu —
 Ei aima sa, ei aima sa!

Ei aima sa, et ammu minu meel
 Ja südagi on surnud sinule,
 Ja sina, süüta lille, alles weel
 Truu täiesti nii oled minule —
 Ei aima sa, ei aima sa!

Ei aima sa, ei wõigi aimata,
 Et see mull' alatihti haawu lööb
 Ja minu südant salwab salaja
 Ja kõik mu rahu, kõik mu rõõmu sööb —
 Ei aima sa, ei aima sa!

G. Wulff.

Siis unuwad jutud ja laulud.

Palju hõiskawaid päikese-laule
 Mul oleks sull' ilmuta'
 Ja waikseid, magusaid jutte
 Ainult sinule kõnelda.

Kui aga sa tuled — ja pilguks
 Me wiibime käsikäes, —
 Siis unuwad jutud ja laulud
 Selles õndsas unenäos . . .

Anna Haawa.

Ühe hiilgawa pärli leidsin.

Ühe hiilgawa pärli leidsin
 Ma mässawaist laenetest,
 Ühe leekiwa küire wõitsin
 Ma päikese enese käest;

Ühe lille kaswatasin
 Ma kumawa koidu käes,
 Ühe altari ehitasin
 Ma mühawa metsa sees.

Sääl altaril leegib see tuli
 Ja kumab see koiduõis,
 Ja särab see pärli kui pisar,
 Ja heliseb kandlite wiis.

See altar on ehitud sulle
 Mu woogawas südames,
 Ja hõiskaw Armastus ise
 On preestriks sääl altari ees.

Anna Haawa.

Oh ära ütle enam.

Oh seda kurja sõna ära
 Sa mulle enam nimeta,
 Et armastus wõib kustu' ära —
 Et jäädaw arm on wõimata!

Kaob arm, siis kadugu ka elu;
 Mis teen siin armastusega!
 Oh ära ütle enam: walu —
 See sõna teeb mull' otsata.

Elise Aun.

Däike ja wari.

Sa oled nagu päike,
 Nii säraw, kuldane,
 Ja mina nagu wari
 Käin sulle järele.

Kui aga looja lähed
 Ju eha kaenlasse:
 Siis olen õõ, nii pime,
 Kurb, waikne, nutune. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Ma tahaks wälgusära . . .

Ma tahaks wälgusära
 Oõ ajal waadata,
 Kui sähwatades jookseb
 Sääl üle taewa ta.

See toob mull' meelde silmi,
 Su silmi, kullake:
 Need ka kui wälgud käiwad
 Mul läbi südame. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Ma wihkan sind!

Ma wihkan sind, su närtsind hinge,
 Ja sinu leigust wihkan ma, —
 Et midagi sa siin maailmas
 Ei wihka ega armasta!

Ma wihkan sinu tuima rõõmu,
 Su külma kurbtust wihkan ma!
 Oh wõiksin wõimsast eluleegist
 Üht sädetki sull' anda ma!

Ma wihkan sind nüüd, igawesti! . . .
 Kuid suurem on mu armastus! . . .

Anna Haawa.

Siis mine! . . .

Kui sina mu silmist ei loe,
 Mis heliseb südames mul,
 Siis mine! . . . sest igawesti
 Siis wõõrad oleme küll! . . .

Kui waikseks koidutäheks
 Ei ole ma sinule —
 Siis mine! . . . las' asuda põuue
 Meil' sume, sügaw öö . . .

Kui tõusewaks kokkukõlaks
 Meie hinged ei ühine —
 Siis mine! . . . meie arm ja lootus
 Kõik oli tühine! . . .

Anna Haawa.

Põgenesin.

Ma nägin sind — mu süda tuksus sulle
 Nii wagalt, pühalikult, palawalt;
 Sa paistsid imeilus, armas mulle,
 Kui koidutähekene taewa alt.

Kuid kohe kustus õrnem armusära,
 Kui heitsin pilku kord su hingesse:
 Su ligidalt siis põgenesin ära
 Ma hirmuwärinaga eemale.

Liisa Reinwald.

Mälestus.

Kas mäletad, kui puiestikus
 Me koidu ajal kõnnsime,
 Kui õöpik laulis lehestikus
 Ja õrnalt õitses kannike?

Siis iga hääl mu südamele
 Tõi sütitawa sädeme
 Ja noore koidu palgetele
 Lõi armutuli lõkkele.

Sa panid õitswa õiekese
 Mu õnnerikka rinnale
 Ja oma kauni käekese
 Nii hellalt minu kaenlasse.

Weel puhkas ilm nii pühas rahu,
 Weel seisis piinaw päewatöö,
 Ei lehekene liikund õhus —
 See oli õnnis, õnnis õõ!

Mu süda soowiks ikka jälle
 Su juurde, neiu, lennata:
 Sääal armukoitu tõusis mulle,
 Ma tahaks päikest oodata.

P. Jakobson.

Nii kuidas soowid sa!

Sa waikid küll; su mõtet siiski tean:
 Noh, nagu soowid, peab see sündima.
 Mis tundmusega? — ära küsi sa,
 Ma sinule nüüd tunnistama pean:

Ma annan tagasi kõik waated wagad,
 Kõik pühad pilgud, mis su sinisilm
 Mull' heitis hingesse, mu töötud ilm! . . .
 Too tõde ligi, kui neid teisel jagad!

Kui olen sulle nagu külaline,
 Kell' osaks waewalt saab su sallimine,
 Ja häbened mu seltsis leiba murda.

Ei kerjata siis raasukesi taha,
 Mis mõne rikka laualt lang'wad maha,
 Waid ennemine wõin ma nälga surra!

A. Rennit.

Sa tulid.

Sa tulid nagu päikene,
 Kui hommik tulid sa.
 Sa tulid nagu päikene
 Ja ilm löi särama.

Sa tulid nagu päikene
 Ja paistsid südame
 Ja kadusid kui päikene
 Oõ musta hõlmasse.

Juhan Liiv.

Tuttaw tee.

Nii mitmes paigas, mitmes metsasalus
 On siamaani käinud minu jalg;
 Nii mitmel käigil nutma pidin walus,
 Nii mitmel teel mul õnnes kuumas palg.

Kuid ükski neist mull' nõnda tuttaw pole,
 Kui kitsas rada kasekopli sees,
 Kust ükskord käisin, poisikene sale,
 Rind õnnes löi, silm igatsuse wees.

Kui kaua sest! — ja süiski nagu näeksin
 Ma praegu mõttes iga mätast, puud:
 Säält nagu kalli saatel kodu läeksin,
 Ja tema mulle hellalt annaks suud.

K. Krimm.

Ma olin noor.

Ma olin noor; ma uskusin maailma,
 Kui esimest kord ilmusid sa mull';
 Ma waatsin sinu taewasina silma,
 Säält kostis kuldne kiir kui hommikul.

Ma küsisin: kas wõiwad silmad petta,
 Kus waade neitsi-puhtust hingest jõi?
 Ma nõudsin nendelt kostust. — Sõnadeta,
 Kuid selgesti nad wastasiwad: ei!

Ma küsisin: kas on see ingli pale,
 Mis mustad lokid ümber piirawad,
 Need õrnad huuled, kõik su kaju wale?
 „Ei walest sünni ilu,“ kostsid nad. . .

Ju nüüd, kus sinu lapsik-edew tuju
 Mu usku pori sisse tallanud,
 Nüüd ilmub jälle mu ees sinu kaju,
 Niisama õrn, kuid luulest puhastud.

Needsamad silmad, mustad lokid, huuled,
 Seesama neitsiline, arglik käik,
 Niisama paitawad su koidupõski tuuled,
 Niisama särav on su silme läik.

Kuid minu usk ja armastus ja lootus,
 Sa ise, minu püham paleus —
 Need purustud. Ei ärata neid saatus,
 Ning petlik warjupilt on iludus.

J. Jögewer.

Detus.

Miks sa walunooli mulle saatsid,
 Ilus taewa karwa sinisilm?
 Miks sa meelitades mu päääl' waatsid,
 Kui su süda mulle oli külm?

Paradiisid, lehkward lilleaasad
 Heljusid mu waimusilma ees;
 Kuldne põlw ja õnnelikud kaasad
 Kujutasid taewast sinu sees.

Ilm ja ilu, teid nüüd põlgan mina,
 Ainult kurba olete mul täis;
 Südant rõhub raskus nagu tina,
 Leina lõhnab iga lilleõis.

P. Jakobson.

Kadund.

Kõlas kuldsest mull' üks magus sõna,
 Helises üks nimi: hellake!
 Kaswis neiukene, kaunis, kena,
 Kaswis, õitses mulle kallike.

Kaunis, nagu kuldse koidu kuma,
 Ilus, nagu ingel oli ta.
 Armus sügaw, nagu taewasina,
 Säras silm tal õndsas hüilgega.

Ja ta kõne, nagu kannel kõlas,
 Nagu inglilaul ta helises;
 Pühas armus, õnnes põu' mul põles,
 Kui see hääl mu kõrwa kõlises.

Süda südamesse kokku sulas,
 Huuled, põsed armus punasid;
 Waim mull' waimu püha wäge walas,
 Silmad õnne selgust särasid.

Nüüd ta kadund!.. Asjata oh hoowab
 Hale õhkehääl ta hõlmule!
 Kadund! Kõik mu õnn ja elu woolab
 Kokku kustudes ta kalmule!

J. Järw.

Õnnelik tund.

Küll oli see õnnis ja õnnelik tund
 Mu terwel eluajal,
 Kus olin su kodus ja nägin und
 Su tuksuwa rinna najal.

Sa ütlesid mulle, et kindlaste
 Ma tohin su järele oota;
 Nüüd pöoran ma selga siin kõigile,
 Sind saada ma tahan ja loota.

Nüüd rändan ma rõõmsalt mu eluteel,
 Ehk wiibingi sinust nii kaugel;
 Mull' teadusi toowad, et truu sinu meel,
 Kõik tähed, mis taewasel laugel.

Ja ehk mind s'ust eemal' wiis saatuse sund,
 Mull' pärga su käsi ei punu:
 Mu meelest see õnnis, see õnnelik tund
 Ei unu, ei unu, ei unu!

M. Kampmann.

Igatsus.

Miks oled minust kaugel,
 Miks sind ei näe mu silm?
 Mul pisar läigib laugel,
 Mu meelest tühi ilm?

Miks wahe meie wahel
 Nii pikk, nii suur, nii lai,
 Kust muidu igal tahel
 Jalg hõlpsast' üle sai?

Mil jõudwad jälle tunnid,
 Kus sinu silma näen?
 Mil saatwad armusunnid,
 Et sinu juurde jään?

M. J. Eison.

Tuleb.

Ime, mis igatsus meeles,
Kõla mul heliseb keeles:
Ilusam ihaldab sind!

Tohiksin tõtata sinna,
Lootuse murule minna:
Rõõmula kerkiks mu rind!

Häda! Mind hoiawad hooled,
Keelawad kibedad nooled:
Käre on kohuse sund!

Kannata, kaunike, looda,
Omase ilmumist ooda:
Tuleb, ta tuleb, see tund!

J. Bergmann.

Igatsemine.

Sind tahaksin ma näha,
Kui ka üksainus kord;
Ja kui sind olen näinud,
Siis tahaks ikka näha
Weel mitu tuhat kord!

Sull' tahaksin kätt anda,
Kui ka üksainus kord,
Ja kui sa kätt mull' annud,
Ei tahaks lahti lasta
Ei kõik mu eluaeg!

Sull' tahaksin suud anda,
Kui ka üksainus kord,
Ja kui ma suud sull' annud,
Siis tahaks ikka anda
Weel tuhat, tuhat kord!

J. W. Janssen.

Kas?

Kas tohin ilmas aega oota,
 Kus uuest' saame sõbraks me?
 Wõin südamel' ma rahu loota?
 Näeb silm, mil läheb täide see!

Kui ei, mis on siis õnn siin ilmas,
 Mis elu, lõbu, armastus?
 Õõ, wankuw wari nutwas silmas,
 Kihwt, kurnaw surmawalusus.

Jääd wõöraks sa, siis mingu ära
 Mu juurest teised wiimseni:
 Mull' wõõras siis kõik ilma sära —
 Ma kõnnin üksi surmani.

Kuid ei: ma weel ei tahaks usku',
 Weel pole tõelik lahutus —
 Mu süda tunneb rasket tusku,
 Mu hinge täidab igatsus.

Kas wara, hilja — loodan — jälle
 Me rõõmsalt kokku tuleme.
 Önn sulub suhu sõnahääle
 Ja rahu woolab hingesse.

Nii lilled, mida pahal ilmal
 Hood kaua lahus hoiawad,
 Kui waikib tuul, nad pisarsilmil
 Üksteise hõlma langewad.

Ja siis nad jälle leidnud tunni,
 Kus õndsus, rahu, õnnistus,
 Kus elu — taewaline uni
 Ehk igawene armastus.

Hoia wahest aken lahti.

Hoia wahest aken lahti,
Et wõiks tuppa tulla tuul:
Tuhat terwist sulle saadan
Päewal, õhtul, hommikul.

Ole päälegi sa kaugel —
Ikka kuulen, näen sind,
Sest et sinu armast kuju
Peidab õnnel minu rind.

Tuhat terwist! muud ei mõista
Seekord mina sõnada.
Tuhat terwist! — tuhat asja
Seega sulle ütlen ma.

Anna Haawa.

Kerjaja.

Üks kena sandi piigakene
Käis majast teise kerjamas,
Ta palwehää! nii haleline,
Ta etteaste wiisakas.

Noor herrake, kes aknest wahtis,
Tall' peo pääle raha tõi,
Sää!juures piigalt musu tahtis,
See ennast aga kõrwal' löi.

Ei herra, ütles piiga talle,
Nii kergesti ei lähe see,
And üksnes auuta palujale,
Seepärast herra, kerjake!

P. Jakobson.

Soow.

Oh mu hella armukene,
 Kaunim kullerkupukene,
 Lõbus, lahke lõokene,
 Täht ja silmaterakene:

Wõiks sind õhud hällitada,
 Kandlikõlin kiigutada,
 Tuuletuhin terwitada,
 Sinililled suigutada!

Jõudku eha ehitama,
 Sinu palet paitama,
 Koit su kulmu kullatama,
 Lauluhelin äratama!

Oh mu hella armukene,
 Kaunim kullerkupukene,
 Lõbus, lahke lõokene,
 Täht ja silmaterakene!

Anna Haawa.

Lauluke.

Lauluke,
 Sõua sa,
 Kalli kambri jõua sal
 Laula laened magama,
 Kurbtus põues kustuma.

Lauluke,
 Sõua sa,
 Kalli kambri jõua sa!
 Unenäol ilusal
 Helju wiisil waiksemal.

Lauluke,
 Sõua sa,
 Kalli kambri jõua sa!
 Lehwi säääl kui waiksem õhk,
 Hoia eemal iga rõhk.

Anna Haawa.

Sala soow.

Oh oleksin ma linnuke,
 Siis lendaks armsa aknele;
 Säääl tõstaks häält nii magusalt,
 Ta kuulama jääks wagusalt.

Oh oleksin ma lilleke,
 Siis õitseksin nii õrnaste;
 Ta kauni kambri akne pääl,
 Ta silmitseks mind tihti säääl.

Oh oleksin õhk, tuuleke,
 Ta ümber heljuks hellaste;
 Ta palgelt puhuks palawat,
 Ja saaksin musu magusat.

Ei wõi ma olla lill ei lind,
 Waid kaugel õhkab minu rind;
 Ei wõi ta ligi lennata,
 Ei armu awaldada ka!

Elise Ann.

Kaugel.

Oh wõiksin ma linnutiwul
 Su juurde lennata:
 Ma wiibiksin ehawiiwul
 Su kõrwas õnnela.

Su koduke käigiks kaugel,
 Sa ise silmale:
 Su lahust on rõõm mul raugel,
 Ma õhkan sageste.

Ehk waataksin üles taewa,
 Kas ingel ilmuks eel:
 Ei waigistaks ingel waewa,
 Miks murepaelus meel.

Õksainus mu kurbtust kaotab,
 Õks ingelinime:
 Kui armula hellalt waotab
 Mind oma rinnale.

Oh jõuaksid tuuletiwul
 Need tunnid tulema,
 Siis wiibiksin eluwiiwul
 Su kaasas õnnela!

J. Bergmann.

Sind ootan.

Sind ootan nagu päikse tõusu,
 Kui kallist püha tulema;
 Sind ootan: sügaw õnnetundmus
 Mu hinge paneb heljuma.

Sind näha kaua aja pärast —
 Küll saab see kaunis olema!
 Ei sa mind enam ära tunne,
 Nii õnnelik siis olen ma.

Anna Haawa.

Kullakese maja.

Säält ju, mu kullake, paistab su maja;
 Kuuled, kuis kutsub siit metsast sind kaja:
 Oh minu linnuke, oh minu kullake,
 Kuid et tule ju, kuid et tule ju!

Näen ka säääl majas su silmade sära,
 Nõidund need silmad mu südame ära.
 Oh minu linnuke, oh minu kullake,
 Kuid et tule ju, kuid et tule ju!

Sinuta igawus elus ja olus,
 Linnud sind kurdawad kuusiku salus!
 Oh minu linnuke, oh minu kullake,
 Kuid et tule ju, kuid et tule ju!

Kadunud on igawus, waatan su silma;
 Päikene loojas ju, tule mu hõlma!
 Oh minu linnuke, oh minu kullake,
 Kuid et tule ju, kuid et tule ju!

C. R. Jakobson.

Tule, tule, tuike!

Tule, tule, tuike,
 Kuku minu kaenlasse!
 Rõõm sind täitku,
 Mulle näitku
 Sinu silm end lahkeste.

Rohkesti end rõõmustan,
 Kui sind ial näha saan;
 Sinu ligi
 Tööd ja higi,
 Walu, waewa unustan.

Iga päew mu ihaldus

Sinu järele on uus:

Sind ma nõuan,

Sulle jõuan,

Sinu on mu armastus;

Sinust mõtleb minu meel,

Sulle laulab lustil keel;

Päewal, öödel,

Seisul, töödel

On su pilt mul silma ees.

Kui siis mulle tuled sa,

Kaenlasse sind wõtan ma;

Oh sa wilu,

Seda ilu,

Siis mu õnn on otsata!

K. A. Hermann.

Neiu.

Ära kiigu, kallis neiu,

Laia mure laente pääl,

Alles armastab sind peiu

Nagu ükskord eesmalt säääl.

Alles ohkab ööd ja päewa,

Et sa kõnnid kaugemal,

Kannab igatsuse waewa

Oma rõõmsa rinna all.

Kui ju lumi ära läinud,

Haljas metsas laulab lind,

Niit ja nurm on lille näinud

Tahab koju tuua sind.

Rahulise eluranda,
 Ilusama ilmasse
 Tahab õnnikäik meid kanda
 Armupaadis pehmeste.

Tõusku tormid taewa põues,
 Olgu wägew maruwõit,
 Ei need minu mõtteõues
 Liiguta ühtainust õit.

Leinatuuled juht'wad laewa
 Rõõmustuse rannale;
 Üle kõrge pilwetaewa
 Paistab päike hellaste.

Sest mu kallis, kaunis neiu,
 Ole truu ja usu mind:
 Soowin olla sinu peiu —
 Ole sa mu õnnelind!

Ado Reinwald.

Armukesele.

Armukene, miks sa mures,
 Miks su süda kurbtust täis?
 Sind ei jäta ma ka surres,
 Minu ilus eluõis!

Kustuda wõiks kuu kume,
 Tähte hülge taewa teel;
 Pimeks minna päikse jume,
 Aga mitte minu meel!

Närtsida wõib leht ja rohi,
 Mitte arm mu südames;
 Seda unusta' ei tohi,
 Kus sa kõnnid iganes!

Südamesse olen pannud,
 Oma südamesse sind;
 Sellest sulle teadust annud:
 Miks weel mures sinu rind?

Saada kaugel', saada ära
 Hirmupilwed hinge maalt;
 Oota õnne hilja, wara
 Armastuse roosira'alt!

Ado Reinwald.

Dalwe kallimale.

Jää mulle sa, kui kõik mult kaob ära —
 Jään kõigest, mis mul ial, ilma ma,
 Kui kustuvad mult noorus, jõud ja sära,
 Kui olen ilmas wõõras, üksinda!

Jää mulle sa, kui jätwad kõik mind maha,
 Kui, mis mu kindlam, kaunim, kaob ka,
 Kui lahkuwad mult sõbrad, auu ja raha,
 Kui olen wäsinud ja warata!

Jää mulle sa, kui lõpwad jõud ja julgus,
 Kui iga ettewõte õnneta,
 Kui naerdaks mind, et oleksin kui hulgas,
 Kui oleks loll ja kõige halwem ma!

Jää mulle sa, siis pole mull' muud waja,
 Waid õnnelik ma olen otsata;
 Kui minul pole enam põldu, maja,
 Kui midagi ei pea omaks ma!

Jääd mulle sa, siis küllalt on mul wara!
 Siis on mul rikkust ilma otsata!
 Ei ole siis ma haige ega hara,
 Ei tunne siis ma mingit puuduma.

A. Lattik.

Juba kui ma karjas käisin,
Oli mul üks armuke,
Piigakene walge päaga,
Sinisilmist heldeke.

Ei ma piigakesel ütlend,
Et ta armas minule ;
Ega piigakene ütlend,
Et ma armas temale.

Teine teise näost näime
Armua naeratelewat,
Teine tundis teise teost,
Et me armsad mõlemad.

Ilusama õie wainult
Noppisin ma temale,
Magusama marja metsast
Tõi ta jälle minule.

Lendas üle heina liblik,
Püüdsin seda pilguga,
Andsin neiule, ta jälle
Laskis selle lendama.

Hüppas oksil linnukene,
Näitas mulle neiuke ;
Lendas kõrgel kull wõi kotkas,
Seda näitsin temale.

Tema armsam tallekene
Oli armas mulle ka ;
Minu puna pullikesel
Katkus hooolsalt heinu ta.

Ena õpetatud laulud
Õpetas ta minule,
Isalt kuulnud kaunid jutud
Jutustasin temale.

Punusin ma künkal korwi,
 Kaitses karja piigake;
 Kirikusse minna mahti
 Andsin jälle temale.

Aeg tei otsa karjapõlwel',
 Aga mitte armule,
 Ehk küll hüüdis piigakese
 Kade ingel taewasse.

Mihkol Weske.

Küll oli ilus mu õieke!

Küll oli ilus mu õieke,
 Küll oli armas mu armuke!
 Ei ingelgi ilusam olla wist wõi,
 Ta armsust ei sõnule sääda ma wõi.

Küll olin ma õnnelik õiekuul!
 Ei seda wõi kirjelda' kellegi huul . . .
 Ma mõtlin, et igawest' nõnda see jääb . . .
 Kuid lehekuu lennates ära siit lääb.

Küll oli ilus mu õieke,
 Küll oli armas mu armuke! —
 Surm tuli ja kosis ta endale,
 Ja südamevalu jäi minule.

Anna Haawa.

Kallima kalmul.

Kaugel, mu kallike, kaugel,
 Enam ei näe sind mu silm!
 Pisar mul paisunud laugel,
 Waimus on wäsinud ilm. . .

Tere sa, tõuseja päike!
 Nägid mu kallimat sa?
 Terwita taewalik läike,
 Teda, kui näed kord ka!

Tundke ka teiegi, tuuled,
 Walu, mis rinnas mul keeb,
 Kuidas mul soniwad huuled,
 Kuidas hing palwet nüüd teeb! . .

Saatus, kui wali ja wilu
 Minule olla sa wõid?
 Riisusid õndsama ilu,
 Walu ja waewa nüüd töid!

Surnud on surejaist kenam. . .
 Leinake, tähed ja kuu!
 Armsam ei ela mul enam,
 Muld on ta suudeldud suu! . .

Jakob Liiv.

Daleusele.

Kas weel kuuled minu lauluhääli,
 Mis meil hingi hellast' ühendas?
 Kauni kandli helisewaid keeli,
 Mis kõik elu kurbtust lühendas?

Tohin tasa endist õnne püüda,
 Mis meid püha paradüsi wiis?
 Laulus lillelaande järel' hüüda:
 Tule tagasi, mu eluõis!

Kas ei ärka ükskord wastukõla
 Sinu hella, õrna rinna sees?
 Pean laulma, kuni armuwõla
 Walu südant murrab silmawees!

Ei! ju kumab koidutäht mu silma
 Kaugelt Linda kuldse kojasta,
 Armutäht, mis näitas laia ilma
 Igawesti kadund olema.

Taewa Taara tuuled, kandke kaasas
 Sala wäge, tehke imetöö,
 Kuni paleuse armsas aasas
 Igawest' jääb kestma magus öö!

M. Vares.

Ainult kaugelt.

Ainult kaugelt tohin waata
 Ilu, mis sind ehib nii,
 Kuni armas ingel-neiu
 Wiib üht meest kord Eedeni.

Kõik su wärsket õrnust, hellust
 Kaugelt wast wõin piiluda.
 Nagu pühast Maarja pildist
 Pean s'ust mööda minema.

Kas sa kordki mind wast waatnud,
 Kas sa kordki mõteln'd mind?
 Illus, petlik unenägu —
 Armsam neid — ei saa ma sind!

Aga siiski, oh kui magus
 On see waikne armastus,
 Mis mu hinges asub, nagu
 Igawene saladus!

M. Pukits.

Lauljale.

Ainus pilk su silmist minu rahu wiis,
 Kõrwus minul kõlab sinu lauluwiis;
 Sina unel, ilmsi ingli kujuna
 Minu hinges hiilgad, päikse paistena.

Selle päikse paistel õõgab minu rind,
 Aga see ei suuda waigistada mind.
 Sind ma ennast ihkan, see mind terweks teeb;
 Sinu laul mu hingel' uue elu loob.

M. Vares.

Mälestus.

Lehtedes kahin, salalik sahin,
 Kewade mängil tuulede hood;
 Mägedelt alla, jõgedelt walla
 Ruttawad merde wahused wood.

Tuksu mu süda, kuulata säääl,
 Kaebades kaob pasuna häääl!
 Kalamees mängib, kaugele kõlab
 Lauluwiis orus, mäel.

Süda mul lõhkeb, ah kui weel kõlas
 Wiimast kord hellalt armsama häääl!
 Südames walu, armsamast kahju,
 Suu surusin ta huulede pääl.

Õilmetes seisis wõsa ja niit,
 Ööpik siis laulis lustilist wiit.
 Kalamees mängib, kaugele kõlab
 Lauluwiis orus, mäel.

Andres Alwer.

Kaugel.

Sa tuled weelgi meelde mull',
 Ehk küll ma sinust kaugel, kaugel, kaugel!
 See oli ehk mu eluhommikul,
 Kui esimest kord wastu tulin sull',
 Ei pisar siis weel piilunud mu laugel.

Ma nagu wõõrastades waatsin sind:
 Sul sõstrasilmad, wäike kena kuju;
 Kuid aegamööda soojaks sai mu rind,
 Ma kõnelesin, sina kuulsid mind —
 Nüüd hinges heljus aina õnnetuju!

Kuid siiski kahtlus pea piinaks mul
 Ja õnn ja rõõm ta kannul kohe raugel:
 Sest teise kuju mõlkus meeles sul
 Ja heljus hinges õhtul, hommikul, —
 Ei ise ta ka seisnud sinust kaugel.

Ta lapseline nagu lõolind,
 Ja sina tasane kui tuwi kuju;
 Kuid kurjust, kelmust õhkus minu rind,
 Ei sellepärast wäärt ma olnud sind, —
 Hääd ainult lubas lahkumise tuju.

Ma lahkusin, — sa siiski meeles mul,
 Ehk küll ma sinust kaugel, kaugel, kaugel!
 Ma mõtlen mures õhtul, hommikul,
 Kuis käsi käib sääl kaugel, kallis, sul
 Ja palaw pisar paisub minu laugel!

Ei enda pärast roidu minu rind,
 Kuid kurwaks teeb mind sinu kurblik kuju:
 Ma nagu näeks sala nutmas sind —
 Kas arwad süüdlaseks ka sina mind,
 Wõi kannad koguni mu wastu wihatuju?

G. Wulff.

Kosjad.

Wõta naene naabri talust,
Seda tunned käsist jalust;
Tahad kaugelt naest sa wõtta,
Poiss, siis saad sa ikka petta.

A. Grenzstein.

Silitse naane tsirbi päält,
Walitse rehäwarre päält,
Kae iks hainakaare päält.

Setukeste laulud II.

Minu hella wellekene,
 Ära püüa pühalla naesta,
 Katsu kallilla ajalla;
 Kõik pürjed pühal ilusad,
 Kanad kallilla ajalla.
 Sihi naene sirbiltana,
 Katsu heina kaareltana,
 Wahi naene wardaeltana!

Kui läheb kallis kaare pääle,
 Siis sina karga katsumaie,
 Kas on kaare kaunikene.
 Kui läheb lindu leikumaale,
 Siis sina wiisa wihkudesta,
 Kas on wihud wiisakamad.
 Kui näed reie peksamaie,
 Siis sina karga katsumaie,
 Kas see lõõneb waljust warta.
 Kui näed kangasta kuduma,
 Siis sina karga katsumaie,
 Kas on kangas kaunikene.
 Kui näed särki säädamaie,
 Siis sina karga katsumaie,
 Kas on särki hästi säätud,
 Olalapid õite pantud.
 Kui näed sukkada tegema,
 Siis sina karga katsumaie,
 Kiusta sukka kiskumaie,
 Kas on sukka sääre mööda,
 Wikelid ligi lihada.
 Siis mine kiusta kiskumaie,
 Kas on kirjad kinnastessa,
 Kirjad kinda warressana.

Rahwalaul.

Koit istus taewa ääre pääl.

Koit istus taewa ääre pääl
 Ja waatas alla ilma —
 Üks lugu kaunis tõsine
 Sää! puutus tema silma:

Hans seisab wäljas akne ees
 Ja istutab sää! kaske —
 See pole just nii kerge töö:
 Suur kask on kaunis raske.

Kuid Hans on näha õnnelik —
 Kas on see koidusärast?
 Sää! majas elab Malleke —
 Wõi on see sellepärast?

Ja eila oli pühapäew,
 Ja linnud rõõmsast laulsid,
 Kuid Hansu, Malle kurwastust
 Nad selgesti kõik kuulsid:

Hans ütles Malle eidele,
 Kui tubli poiss ta olla
 Ja kas ta tohiks Mallele
 Nüüd pea kosja tulla?

„Sest kõnele“, nii wali eit
 Siis oli pajatanud,
 „Kui kaseke sää! akne all
 On suureks puuks ju saanud.“

See aeg läeks weidi pikale,
 Sest kask ei kaswa ruttu
 Ja see tooks tuska Hansule
 Ja Mallele tõest' nuttu.

Seepärast pidas Hans ka nõuu
 Ja istutab nüüd kaske —
 See pole just nii kerge töö;
 Suur kask on kaunis raske.

Anna Haawa.

Armas, hää ja helde Ellu,
 Kenam kõigist neidudest:
 Sind, sind armastan ma üksi,
 Soowin omaks südamest.

Ilusamalt hiilgwad silmad
 Sul kui tähed taewa seest,
 Öitsewam su palge puna
 Orna roosi õilmetest.

Peenemad sul siidist juuksed,
 Lõbusam sul lõost hää;
 Sinu naerul inglinägu
 On mul meeles igal a'al.

Süles kannaksin sind ikka,
 Armul suud sull' annaksin,
 Kui siid ilus, helde Ellu,
 Mõrsjaks hüüda tohiksin.

Mihkel Weske.

Kosilane.

Jaanikene, wellekene,
 Kui sa hakkad naesta wõtma,
 Kutsu minu kossuelle,
 Mina tunnen tuima neiu:
 Tuimal tutsakad juuksed,
 Wihasel silmad wesised,

Pahasel pale punane,
 Kurjal mustad silmakulmud,
 Laisal laiad särgisiilud,
 Wedelal wöö wedela,
 Ninakal nina kõwera.
 Tunnen tuima töö teosta,
 Wedela wöö weosta,
 Laiska leiwa sõtkumisest.

Kui sul nõuu on kosja minna,
 Sääl on kodus kolmi neidu:
 Üks on Ellu, hõõru-hända,
 Teine Kaie, keeru-kenga,
 Kolmas laia laudjasega.
 Jaanikene, wellekene
 Wõta laia laudjasega,
 See lõbus laudile minema,
 Illus aset ehitama.

Rahwalaul.

Meie Mihkel.

Meie Mihkel mullu juba
 Pidi kosja minema;
 Aga polnud pruuti teada, —
 Mis ta pidi tegema?

Ülemullu Mihkel muidu
 Oleks saanud jonele,
 Aga ajad olid kallid, —
 Asi jäi siis poolele.

Mitu aastat enne seda
 Mihklil ikka õnnetus:
 Millal saan ei saanud walmis,
 Millal muidu äpardus.

Nõnda'p siis need ajad läh'wad.
 Hallakas ju Mihkli pää.
 Iga talw ta kosja ehib,
 Nõuu ei ial korda lää.

Mihkel, Mihkel, mina usun:
 Peiuks jääd sa igawest';
 Ialgi ei too sa koju
 Endal' kallist kaasakest.

Anna Haawa.

Saunamees.

Sõidaks kosja, pole saani,
 Pole täkku toredat,
 Pole lipsu kaela panna,
 Pole kraega kasukat!

Wõtaks naese, pole talu,
 Pole raha koti sees,
 Pole muud, kui paljas nimi, —
 Põlgtud nimi — saunamees.

Ed. L. Wöhrmann.

Mis mulle meeldib.

Ei mull' meeldi mehe ilu,
 Kõlaw kõne, mahe hää; —
 Minu süda sellel' wilu —
 Wähe waatan selle pääl' . . .

Ei ka rikkus, ega wara
 Pole, mida ihkan ma:
 See on tühi, kaob ära
 Sagedasti auruna.

Tugew jõud ja käte rammu,
 Seda küll ei laida ma,
 Siiski ülem asi ammu
 Pole mitte mulle ta.

Mulle meeldib mehe auusus,
 Waper waim ja kindel meel,
 Mehe selge silm ja mõistus,
 Tõde kõneleja keel.

Kata Supp.

Üks ainus ainuke.

Mul mõttes on üks ainuke,
 Üks kallis ainuke!
 Oh kui ma selle piiga saaks:
 Ta on nii wirk ja wiisakas,
 Nii wiisakas,
 Ma elaks Eedenis.

See tütarlapse tõesti
 Ma kosiks endale!
 Tal ala lahke meeleke
 Ja nägus kui üks maalike,
 Kui maalike,
 Ja silm kui tuluke.

Ja kui ma teda kaugelt näen,
 Läeb puna palgesse;
 Mul süda hakkab põksuma
 Ju wesi weereb silmasse,
 Mul silmasse —
 Ei tea mis lugu see?

Weel reede õhtul wainu pääl
 Ta küsis minu käest:
 „Oh ütle mull', mis wiga sul?
 Ei õige lugu ole sul?
 Ei ole sul?“
 Ma ohk'sin kõigest wäest!

Ma oleks pidand rääkima,
 Oh miks ei rääkind ma!
 Oh oleksin ma rikas mees,
 Mul süda pisut kergem sees,
 Mul kergem sees,
 Ma räägiks temaga.

Fr. R. Kreutzwald.

Laanel oma linnukene,
 Aial oma lillekene,
 Taewal oma tähekene:
 Noorel mehel neiukene.

Lilli õitseb, lindu laulab,
 Tähti heledasti paistab:
 Õitseb, laulab, paistab neiu,
 Õnnes aed, aas, taewas, peiu.

Ära lendab linnukene,
 Ära närtsib lillekene,
 Taewast kukub tähekene:
 Peiule jääb neiukene.

Mihkel Weske.

Siis lugu teine on.

Ei laulikut wist taha
 Ma kaasaks omale:
 Kõik, mis tal meeles mölgub,
 Saab ilmsiks teistele.

Ei muusikanti taha
 Mu kaasaks wistist' ka:
 Ta tihti rõõmulugu
 Lööb ohkel teistele.

Ei maalijat mina taha
 Mu kaasaks wistist' ka:
 Ei tea, kas wõingi salli',
 Kui kõiki maalib ta? . . .

Ei käsitöolist taha
 Ma kaasaks omale:
 Neil wiisiks wilistada,
 Kui sõitleb kaasake.

Ei piibumeest ka taha
 Ma kaasaks omale:
 End suitsu sisse peidab,
 Kui meel tal pahane.

Ei kaupmeest mina taha
 Ka kaasaks omale:
 Liig palju ehteid ostab
 Ta oma kaasale.

Ei arsti wõi ka tahta
 Ma kaasaks omale:
 Ei haige olla lase
 Ta mind wist millalgi.

Ei kohtunikku taha,
 Ma kaasaks omale:
 Sest ikka õigust andma
 Pean mina temale.

Ei waimulikku taha
 Ma kaasaks omale:
 Tal raske jutlustada,
 Kui talwel kõhime.

Koolmeistrit ka ei taha
 Ma kaasaks omale:
 Neid mehi nagu kartsin,
 Kui olin wäikene.

Ei põllumeest ka taha
 Ma kaasaks omale:
 Miks ikka lumeteega
 Ta tuleb kosjale.

Ja sõjameest ei taha
 Ma kaasaks sugugi.
 Mikspärast? — ei ma seda
 Wist tea isegi.

Ja nõnda igal teisel
 On wiga jällegi —
 Mis saab sest wiimaks saama?
 Jään ilma muidugi.

Kui aga keegi nendest
 Mull' õige armas on,
 Ja kui ma talle armas —
 Siis lugu teine on.

Anna Haawa.

Kadunud kinnas.

Saaniga sõitsin ma sahinal
 Külalt läbi kiirega;
 Ära mu kinnas siis kadus säääl,
 Läksin kinnast otsima.

- Talusse sisse ma sammusin,
Wastu tuli neiuke.
„Neiu, kas nägid üht kinnast maas,
Õtle mulle, hellake!“
- Ei ole näinud, — ta kostis mull',
— Tahan teistelt küsida. —
Neiu mult häbendes ära läks,
Pea tuli jälle ta.
- Külamees, keegi su kinnast ei näind,
Palun, wõta wastu see! —
Kinda ma wõtsin ja sõitsin säält,
Sinna jätsin südame.
- Sõites säält läbi siis iga kord
Oli minul üpardust:
Rattapulka kadus wõi kukkus piits,
Ikka leidsin wüwitust.
- „Isa, oh kunas mull' talu saab,
Mil wõin tuua armukse?
Neiu mul löbus ja nägus on,
Tahab pea mehele!“
- Nägu tal naerul, tal walge pää,
Silmad hellad, sinised;
Mõnuslik mini sest neiust saab,
Talitab, mis tarwitsed!“

Mihkel Weske.

Üksinda armastan,
Jaanike, sind.
Tuhat kord terwitan,
Jaanike, sind.
Mõteldes sinu pääl
Walwanud olen ma
Mõne öö uneta,
Jaanike ae!

Läksid sa mere pääl,
 Jaanike ae!
 Hüüdis mu hale hääl:
 Jaanike ae!
 Meri on armuta,
 Ära sa merele
 Usu end, armuke,
 Jaanike ae!

Kosjas küll käidi mul,
 Jaanike ae!
 Aga ma jäin sull',
 Jaanike ae!
 Kosigu teisi nad!
 Sinule üksinda
 Lähen ma lustiga,
 Jaanike ae!

Mihkel Weske.

Läksid metsa perenaene,
 Perenaene, peremees;
 Külalised läksid kaasa,
 Jaan käis wiuliga ees.

Wilja waatas külaline,
 Perenaene, peremees.
 Kaer sääl kaswis, rukis öitses,
 Lilled peenral rohu sees.

Rõõmsad olid külalised,
 Perenaene, peremees.
 Jaan sääl mängis, neiud laulsid,
 Perenaesel silmad wees.

Kesse kõige targem neiu?
 Ann see targem neiuke.
 Noppis lille, punus pärja
 Andis pärja Jaanile.

Pärg see närtsis Jaani pääs,
 Aga arm ta rinnus kees . . .
 Suwi läks ja tuli sügis —
 Ann oli naene, Jaan ta mees.
 Mihkel Weske.

Kihlasõrmus.

See kihlasõrmus selgest kullast
 Su sõrmes, kallis neiuke!
 Kui palju jutustab ta mulle
 Nii armsaid asju õrnaste!

Kuus aastat ainult üle kümne
 Sa olid waewalt elu näind,
 Sääl tuli noormees, suudles õrnalt . . .
 Sult lapsepõlwe mõtted läind,

Ja silmapilgul naesterahwaks
 Sa lapsukesest muutusid,
 Rind paisus, õndsad ihked hinges,
 Ja kuldseid elu õnnesid,

Kui õisi kewadine päike,
 Sull' peiu musu rindu löi,
 Nad hoowawad su silmist wälja,
 Üks pilk neid minulegi tõi.

Ma tänan, kuldajuuksne neiu,
 Mu kallis, wäike sõstrasilm,
 See pilgu eest, kust minu hinges
 Läks õitsma armu õiteilm!

J. Jõgewer.

Naabri talus.

Koer haugub naabri talus,
Nii palju, kurjasti,
Mul on kui tina jalus,
Ma kuulan wagusi.

Sääl hirnub hobu õues
Ja kaabib saani ees,
Mul süttib põrgu põues
Ja walu südames.

Mu jäljed hobu kaewab
Nüüd naabri ukse alt . . .
See kõik mind piinab, waewab
Nii mustalt, mörudalt.

Üks teine mees on wõitnud
Mu neiu südame
Ja juba täna sõitnud
On kosja temale.

Jakob Liiv.

Mihkel ja Miina.

Armas Mihkel, ära ole puust!
Kui oled kord kosjas, ära kõnele muust,
Waid oma armastust awalda!
Sest ega ju muidu toime saa,
Armas Mihkel!

Armas Miina, ära ole nüüd puust!
Näed küll, miks Mihkel kõneleb muust —
Nii nagu toona, nüüd naerata ka . . .
Waest Mikkelt weidigi awita,
Armas Miina!

Aga Mihkel ja Miina on täna kui puust:
 Küll püüawad juttu nad ilmast ja muust . . .
 Kuid jutulõngad kõik katkewad . . .
 Ainult südamed waesed, — need põksuwad! . . .

Anna Haawa.

Eksam.

Mu kallike tuli mull' kosja
 ja palus mind omale;
 Ei olnud ka ühtegi asja,
 Mis keelaks mind temale.

Kuid wäikest eksami weel mina
 Talt nõudsin, ei ühtegi muud:
 „Kui armastad kindlalt mind sina,
 Siis tule ja anna suud!“

Jakob Tamm.

Wahtijad.

Tõistre Tõnu tore mees,
 Toredam weel täkk tal ees,
 Sõidab uhke saaniga
 Läbi külatänawa.

Lumi tuiskab, lumi keeb,
 Hobu hirnub, nalja teeb . . .
 Küla neiud nägusad
 Wahiwad ja wahiwad.

Aga Tõnu ise teab,
 Kus ta täku kinni peab:
 Sõidab Metsaperesse
 Kosja minu neiuile . . .

Rumal Tõnu! Rahaga
 Annit sina küll ei saa,
 Ainult pika nina saad,
 Mossis kodu traaweldad!

Mina, teise teenija,
 Toksin läbi tänawa . . .
 Süda lahke, rõõmus sees,
 Neiud naerwad: „wilets mees!“

Aga ei ma hooli sest,
 Rõõm mul läigib silmadest:
 Lähen Metsaperesse
 Kosja praegu Annile.

Mõne aja pärast ma
 Sõidan läbi tänawa:
 Ees mul äia hobune,
 Kaisus noorik tilluke . . .

Neiud jälle wahiwad,
 Wahiwad ja wahiwad . . .
 Wahtigu! Wõi jäägu ka
 Igawesti wahtima.

Ed. L. Wöhrmann.

Wõõras ütel: wõta naine!
 Oma ütel: ole ilma!
 Kui saa kuri, kohes panna?
 Kui saa halba, kohes aija?
 Ei wõi müwwä ei wachta,
 Ei wõi tuwwa turu pääle,
 Ei wõi aija alewihe.
 Ole-e lehmas liina wija,
 Ole-e häräs ärä tappa,
 Ole-e tsias sulgu panna,
 Ole-e tsirgus maha laske.

Wõrumaalt.

Peig – Mõrsja.

Tui pesa teeb tuiga laudile,
Lill asumas aasal lille kõrwale;
Eks mõtle, mu kullake, sinagi sest,
Et ehitama peame pesakest.

J. Käger.

Peiule.

Mu kallike, miks kaebab sa,
Et pole mulle ehita
Sul pesa pehmet, lillelist
Ja kodu kaunist, kullalist?

Ei õnnesta mind ilutsus,
Mind õnnestab su armastus,
Üks waade sinu silmadest,
Üks sõna sinu südamest.

Mind tugewaks teeb armastus,
Las' tulla meile kurvastus.
Su kää kõrwal, usu mind,
Ei surmaski mul kohku rind.

Kui sulle aga jõuaks ma
Mõnd rõõmust tundi walmista,
Siis eluwaew kõik tasa saab,
Rõõm, rahu minu rinda jääb.

Elise Ann.

Sa oled tugew tammepuu.

Sa oled tugew tammepuu,
Ei wiga tee sull' torm;
Su haljad oksad ilusad,
Sul kindel truudus, arm.

Ma olen nagu taputaim
Su ümber heitnud käed;
Su najal seisan sirgesti,
Kui mässul maruwäed.

Sull' õilmitsen ma õnnela,
 Sull' tänuks laulan ka,
 Et kaitsed kindla käega
 Mind oma rinnala.

Elise Aun.

Elusaate.

Sa wiisid waga rõõmu, rahu
 Mu südamest siin ilma sees!
 Ei muud mu rinda enam mahu —
 Su pilt mul ujub waate ees.

Kui waat'sid sinu ingli silmad
 Mu sügawama südame',
 Siis tõusid rahutumad ilmad
 Mu hinge maale mässule.

Kui rääk'sid sinu armsad huuled
 Mull' armastusest tasakest',
 Siis lend'sid kewadised tuuled
 Mul läbi soojast südamest.

Ja kuidas sinu kallis käsi
 Mind jumalaga jättis säääl,
 Ei selles mõttes ial wäsi,
 Ei kao kõrwust sinu hää!

Su süüta silm ja sügaw waade,
 Oh tea seda, kallis mees,
 Nüüd juhhib minu elusaate
 Ja — nagu lille-mere sees!

Ado Reinwald.

Neiule.

Mis räägid sa nii salaliselt
 Ja mõistujutuna mu ees?
 Kas ial ei wõi mõista sina,
 Kuis minu süda põleb sees?

Üht sõna tahan ainult teada,
 Kas armastad ka sina mind
 Nii üle kõige, kui sind mina,
 Ehk külm mu wastu sinu rind?

Kui armastad, siis tahan astu
 Ma sulle saatjaks eluteel,
 Siis pehmet pesa, kena kodu
 Ma ehiks sulle tormi eel.

Kui põlgad mind, siis kaugemale
 Ma pean ära minema,
 Et otsatumas tegewuses
 Sind suudaks ära unusta.

Elise Ann.

Mõrsjale.

Su silmas pisarate helmed
 Nüüd helkimas on iluga,
 Kus noore õnne koidu kuma
 Su palgel tõusnud paistema.

Kuis roheline mõrsja wanik
 Su walget otsa ehib, nii
 Sa puutumata puhast südant
 Su armastajal' wastu wii.

Sest elu hiilgus kaob pea,
 Kuis lille lehtki närtsmist näeb ;
 Mis aga ustaw süda köidab,
 See ikka õnnes ühte jääb.

G. E. Luiga.

Mõrsja.

Mõrsja istub õhtul lambi walgel,
 Ombleb walget särki kärmesti,
 Igatsewal, õnnelisel palgel
 Mõtleb peiu pääle hellasti.

„Ei ma tulewikus üksi enam
 Pikal õhtul kurwalt igatse,
 Waid su seltsis, minu kõige kenam,
 Lendab töö ja aeg meil armsaste.“

Woodi heites waatab piiga üles,
 Peiu eest teeb palwet südamest,
 Walwab ta ehk näeb wast une süles
 Oma truud ja waga neiukest.

Elise Ann.

Mõrsjale.

Üks ainukene ilma sees
 Mul ikka seisab silma ees
 Ja südames mul seisab ka,
 See, Liisukene, oled sa!

Sa õitsed nii kui haljal a'al
 Üks lillikene murumaal;
 Tuul kiigutab su kullast õit,
 Ilm ümberringi arg ja wait.

Kui waatan ma su palge pääl,
Siis meelitab mind imehää!
Su taewakarwa silme sees
Üks õnnis ilm on minu ees!

Su tarkus ja su mõistmine
Mind kannab läbi taewaste
Ja juhatab mind hellast' ka
Siin ilmapõhjas rändama.

Sest, Liusukene, lahke lind,
Nii väga armastan ma sind
Ja igatsedes ootan nüüd:
Mil jõuab koju kallim püüd.

Ado Reinwald.

Sa oled ilus . . .

Sa oled ilus, teistest kenam,
Kuid ilu ma ei tahagi,
Kui pääle ilu muud ei enam,
Jääd pea mõttest mahagi.

Sa oled tark, nii mõnest mööda,
Kuid tarkust ma ei tahagi,
Kui minu hinge ta ei sööda,
Toob tarkus tuhat pahagi.

Sa oled auus ja puhas, waga,
Nii süüta ja nii õrn ja hää;
Muud soowi pole selle taga:
Nii kõigeeks eluajaks jää!

O. Grossschmidt.

Minu on ilusam ingliske!

Jõed, ojad ja hallikad,
 Pidage oma jooksu!
 Kohawad metsad, mūhawad laaned,
 Kõik jääge kuulama!
 Kõrgemad kaljud, rahuta pilwed,
 Mind pange tähele! —
 Taewas on maa pääl:
 Minu on ilusam ingliske!

J. Järw.

Dulmapäewaks.

Sa oled leidnud, mis su süda lootis,
 Sa oled omaga nüüd ühendud;
 Sul käes on see, mis hing nii õrnalt ootis;
 Teid ühte, ühte on nüüd pühendud!

Ma puhtast hingest õnnesoowi hüüan:
 Sa käi nüüd õnnelisi radasid;
 Ma kõigest hingest häädust sulle püüan,
 Su teele soowin lille sadasid.

Te käsikäes siin käige kallimaga,
 Teil jäägu kindlaks armu sidemed:
 Kui hing on puhas, hing on süüta, waga,
 Ei ial purune siis pidemed.

Ja kõrge Taara pūhal taewatelgil,
 Ta kaitsegu teid teedel alati:
 Siis ilu hülgab õnnelisel helgil,
 Kui Temalt õnnistusi walati.

Mu sõbranna, need on mu soowi hüüded,
 Mis pulmapäewaks minu käest saad!
 Kui elus puhtad kõik su teod, pūüded,
 Siis wastu lehkawad sull' lille ra'ad.

O. Grossschmidt.

Pruudi pärg.

Me pruudi pärga punume
Sull' kaunil' roosi lillil',
Ja tantsule sind saadame
Nüüd kenal pulma pillil.
Ilus haljas, ilus haljas,
Ilus haljas pruudi pärg.

Mul aias kasvab kauniste
Küll mirta mitmet sugu!
Kus wiibib armas peiuke,
Kas neist ei peeta lugu?
Ilus haljas, ilus haljas,
Ilus haljas pruudi pärg.

Pruut ketras seitse aasta teed
Kuldlõnga wärtnal walmis,
Kui hebemed nii peenik'sed
Ta ehted kudus, palmis.
Ilus haljas, ilus haljas,
Ilus haljas pruudi pärg.

Kui seitse aastat mööda said,
Siis tuli koju peiu,
Ja et ta pulmad kaasa tõi,
Meilt pärja pärib neiu.
Ilus haljas, ilus haljas,
Ilus haljas pruudi pärg.

Rahwa suust.

Rahwalaul pulmadel.

Laulge poisid, laulge peiud,
Laulge naesed, laulge neiud!
Hõissa ja hõissassa.

Sööge saia, sööge liha,
 Jätke jonn, jätke wiha!
 Hõissa ja hõissassa.

Siin on neitsid noorukesed,
 Just kui roosi nupukesed.
 Hõissa ja hõissassa.

Küll on pulma, küll on saaja,
 Küll on noorel paaril maja!
 Hõissa ja hõissassa.

Poisid miks te pill ei hüüa?
 Mina tahan tantsu lüüa?
 Hõissa ja hõissassa.

Rahwalaul.

Tulekahju.

Mul on tulekahju põues
 Juba mitu nädalit,
 Tulekahju, suur ja kuri,
 Põleb, pillub sädemid. . .

Ütle, kas on kuri käsi
 Hirmsa tüki ära teind?
 Wõi on hooletuse läbi
 Tuli kuskilt sisse läind?

Seda uurisin küll kaua,
 Kuni wiimaks kätte sain:
 Naabri pere priske piiga
 Kihelkonna ette tõin.

Nüüd on asi otsustatud:
 Ann jääb wangi eluks a'aks!
 Eluks a'aks mu näpistada,
 Kuni saab ta targemaks. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Õhu muutus.

Mul sada kraadi sooja
Siis õõgus südames,
Kui ükskord Kaie kõrwal
Ma seisin altri ees.

See soojus jahtus ruttu
Ju auruks pulma teel,
Kui tema tühja kirstu
Tõid poisid kodu reel . . .

Kolmkümmend kraadi külma
Nüüd paugub põues mul,
Et Kaie kaasawara
Ja kuulsus oli — null . . .

Ed. L. Wöhrmann.

Tõnni Manni.

Mul oli neli nägust poega:
Antsu, Jussi, Jassi, Tõnni.
Edu oli nadu, naene oli Anu.
Edul oli neli prisket tütart:
Ebu, Eewa, Miina, Manni.
Ants wõttis Ebu, Juss wõttis Eewa,
Miina läks Jassile mehele,
Tõnn mul jäi weel karjas käiaiks,
Wainul weiste waatajaks.
Edu tibu, nadu Manni,
Kaswis üksi ema õues,
Sirgus sirju sirgukeseks,
Paisus juba piigakeseks,
Tahtis minna ju mehele.
Anu tuli minu juurde,

Naene ütles, mind nūsates :
 „Kuule Kaarli, mis sa arwad,
 Tõnnil tarwis tibukest,
 Noorikukest naljatada,
 Poiss ju paarkümne aastane.
 Mis sa arwad, kas nadu Manni
 Teiste Tiinat, wõi Riitsu Ruutat,
 Keda neist Tõnnile kosime?“
 Mina wastu nänniksele
 Wastasin teise poolele :
 — Mis säääl palju harutada :
 Tõnni paneme Mannile. —
 Anu Tõnnile sõnuma :
 „Ac, Tõnni, pojukene,
 Tule weidi eide juurde,
 Kuula wähe eide juttu!
 Welled sul kõik walmid mehed,
 Kukekesed kannustajad,
 Naesukeste naljatajad,
 Sul ka tarwis kosja minna,
 Tibukest ka koju tuua,
 Koju kinnaste kudujaks,
 Koldel' leeme kuningaks.
 Minul silmad ju tahmased,
 Nägemine üsna nõder.“
 Poeg siis nõnda säääl pajatas :
 —Õigus, õigus, nännikene,
 Kuhu kosjad siis kääname? —
 Anu kohe harutama :
 „Edu Mann on agar neiu,
 Libe, ladus, lehtejalgne.
 Oskab talus talitada,
 Karjaaeda korral hoida,
 Lehmi lüpsa, lambaid niita,
 Seapõrsaid silitada,
 Karjaloomi kaswatada.
 Muidu ka on Manni moodus :

Pikad patsid, puna põsed,
Silmad suured ja sinised!
Kohe me Tõnniga kosjule.
Uued ohjad hoidsid hobust,
Karjajaak oli karmanis.
„Tere siitpoolt talurahwas!“
Sõnusime sinna saades,
„Tere Edu, kallis nadu,
Kuidas siis ka käsi käib?“
Kosjawiinad vastu wõeti,
Munakauss meil' ette kanti —
Tõnu sõi terve tosina.
Laupäew' juba enne lõunat
Rakendati hobu rakke,
Wirka ruuna wankri ette, —
Tõnu läks Manniga lugema.
Nüüd tulid pulmad, nüüd tulid saajad,
Pulmad palju pillidega,
Saajad suurte saiadega.
Walmistati pulma wastu,
Soreldati saaja wastu.
Palju wõõraid me palusime,
Poole küla me kutsusime:
Sarja Sonn ja Kubja Kaarli,
Wõsu Willem, Wahi Wantka,
Teiste Tõnnis, teiste Tiina;
Pajult terve pererahwas;
Ritsult Ruuta, Rits ja Triinu.
Pääle selle palju teisi;
Jaan ja Juhan, Märt ja Madis,
Ell ja Eewa, Lungi Liisa,
Männi Mari ja Muru Mall,
Päälegi mu enda pojad:
Antsud, Ebud, Jussid, Eewad,
Miinad, Jassid, kõik kutsuti.
Laupäew' enne pulma päewa
Pühiti meil' muru puhtaks,

Koristati kaikad kokku,
 Täna w tasaseks tasuti;
 Tare nurgas õlle tõrre,
 Olu oli enese walmistatud,
 Kauniste läinud käärima.
 Anu oskas agarasti
 Asjad kõigiti ajada,
 Korra pärast koristada.
 „Tule siia, mine sinna,
 Tee nüüd seda, jäta seda,
 Wii see sinna, too see siia!“
 Nõnda kõik päew ta nõrkumata
 Sundis üsna saksa moodi,
 Kindrali kombel kõik kamandas.
 Ise ka ei haarand hinge:
 Tarest aita, aidast tarre,
 Karja aeda, lauda juurde,
 Koja juurde, sauna juurde,
 Igale poole t'ast küllalt sai!
 Mis ta weel tegi pidu ajal,
 Pühapäewal pääle lõunat,
 Kui jo tulid külalised,
 Külakakred ühes kandsid!
 Lamba kints ja seapõrsas,
 Mõnel püüli pätsikene,
 Mõnel mune, mõnel kanu,
 Mõnel wõid ka napak'sega.
 Küll siis oli wastuwõtmist,
 Paljugi keele kulutust.
 „Tere Madis, tere Mari,
 Tere Rits, ac, tere kah Triinu!
 Tere Antsu, tere Eewa!
 Tere ja tere, ikka edasil!“
 Waewalt said wõõrad wastu wõetud,
 Sääl tulid kodu kiriklased.
 „Hõi saaja, saaja, saaja!“
 Hõiskasime ühel hääl!

Tugewalt wastu tulijale,
 Nägusa noore paarile.
 Rõõm neil wälkus silma waates,
 Naer oli näo pääl nähtawal.
 Oh mu Tõnn oli õnnerikas,
 Istus hella mõrsja kõrwas!
 Mann oli kui maasik marjake.
 Pärast wõõrad pinki panoi,
 Leeme waagnaid laual' kanti.
 Lambaliha oli leemes,
 Käkid kõrwale keedetud.
 Pääle pika söögipalwe
 Anti alla keelekastet,
 Kärsitumat karjajaaku.
 Siis wast söödi saia, leiba,
 Wõeti kätte osa kondid,
 Katsuti ka käkkisida.
 Küll oli lusti, küll oli rõõmu!
 Pärast poole anti õlut,
 Karjajaak käis käest kätte,
 Mõndagi meest ta meelitas.
 Öhtul õues huikasime,
 Noored rahwas naljatasid,
 Tugewasti tantsisiwad.
 Pillimehi oli palju:
 Rits see oskas lõõtsapilli,
 Sonn see puhus torupilli,
 Ants löi kenalt lehepilli.
 Wõsa Willem wallatune
 Jändas Sarja Sonnik'sega,
 Laulis torupilli järgi:
 „Tui, tui, tui, tui torupilli,
 Küll ma mõistan mõnust mängi,
 Küll ma laulan ladust laulu!
 Tui, tui, tui, tui torupilli
 Meie Sonn a'ab paha pilli!“
 Öösel mindi hingamaie,

Noorpaar pandi üksi aita.
 Mannil põsed punetasid,
 Kui läks Tõnniga aiasse.
 Küla naesed naljatasid,
 Aida uksele kaasitasid:
 „Oh sa magus Mannikene,
 Oh sa nägus neiukene,
 Lehtejalgne linnukene,
 Miks sul pikad juukse patsid,
 Miks sul suured sinisilmad,
 Miks sul põsed on punased,
 Miks sul mokad on magusad!
 Küll nüüd kandis sind, kanake,
 Päris sind endale, hellakene,
 Lend'sid ära lahkest luhast,
 Põgenesid pesa paigast,
 Jätsid kodu kurtema,
 Oue järel õhkama.
 Maga, magus Mannikene,
 Uinu rahu, hellakene,
 Kalli peiu kaisutusel,
 Armsa peiu armastusel!
 Otsas on sul hellad ajad,
 Lapsepõlwe priimad päewad,
 Ees on mustad murepäewad,
 Ees on hella ema päewad,
 Perenaese pakid päewad.“
 Külanaeste kaasitusel,
 Naljahammaste naeratusel
 Jäänd ma suisa suikuma,
 Pääle pulmi põõnutama.
 Nõnda sai Tõnn mul Mannile.

Andres Alwer.

Kaasad.

Mehi ehitagu kõrge waim,
 Naesi igawene iluaim.
 Meestest tulgu säädused,
 Naestest eluhaädused.

A. Grenzstein.

Naene ja abikaasa.

Oh kui kerge asi naene wõtta!
 Lihtne, tuttaw toimetuse wiis;
 Neiul', kes sind sallib, kosja tõtta,
 Altarile t'aga mine siis . . .
 Opetaja loeb palwesõnu,
 Ema paneb pähe mõrsjal' tanu, —
 Naene täiesti, et lase olla!

Aga abikaasa omandada,
 Nagu sõna tõe tähendus,
 See on raske; igakord weel seda
 Ei too kahe wormlik ühendus.
 Walmista, wend, kui sul samm see astu
 Paradiisi kui ka põrgu wastu, —
 Teadmata, kumb neist wõib lahti tulla.

A. Rennit.

Duhkepaik.

Mu wäsind pääd nüüd lase
 Su rinnal puhata.
 Siin on tal armas ase —
 Mind oled walind sa.

Mul pole ema, isa
 Ei wenda, õde ka.
 Mu hinge nutukisa
 Kaob elus kuulmata.

Ei keegi ilmas küsind
 Küll minu järele,
 Laew ankruta ei püsind —
 Tuul ajas merele.

Nüüd murest wäsind olen
 Ja wäsind wõitlusest,
 Kui tuwi laentelt tulen,
 Kus toetan warbakest!

Mu wäsind pään nüüd lase
 Su rinnal puhata;
 Siin on tal armsam ase, —
 Hää mulle oled sa.

Elise Ann.

Naesele.

Sa toetad mind, kui elusaatus raske,
 Kui tuleb tuhisedes tuulehoog,
 Su rinnal na'ale pään wõin nuttes laske, —
 Ja unustatud iga waluwoog.

Sa toetad mind, kui wiimses wõitlemises
 Külm surmakäsi elu kustutab,
 Mu kustund huuli silmaweega kastes . . .
 Waim warjuilmast sind weel õnnistab.

O. Grossschmidt.

Kaasale.

Kuldane kullake, armuke armsam,
 Sinule lauluke laksugu nüüd;
 Sinule, kes sa mu paleus oled,
 Kõlaga ikka mu paremad hüüd.

Taewas ta pani meid elama ühte,
 Armuga ehtis ta elutee ra'ad;
 Oitega kattis ta niidud ja nurmed,
 Õnnega täitis ta metsad ja maad.

Kuhu nüüd liigume, kuhu ka lähme,
Muret ja valu ei tunne me rind,
Olgugi häda, arm katab kõik kinni.
Elu on magus, kui armastad mind!

Õnnelik olen, niisamuti sina;
Õnnes ka naeratab taewas ja maa;
Kuldane koiduke kumendab meile,
Hõbene eha meid õnnestab ka.

Kuigi ka tuiskawad tormid ja tuuled,
Õiesi õrnasi uinutab talw;
Päikene sõuab ja kewade jõuab,
Hääks kõik muutub, mis oli nii halw.

Sina, oh Isa, kes pilwede taga,
Arm Sa hoiä me südames weel!
Õnnes siis käime siin elutee rada,
Kurbtus ja valu kõik kadub me eel!

O. Grossschmidt.

Miks siis nüüd?

Miks siis nüüd ei suuda enam
Seda õnne tunda rind,
Nagu siis, kui õndsäl tunnil,
Pigistasin rinnal' sind?

Nüüd me õe ja wenna kombel
Ühes toas elame;
Ühe häda, ühe mure
Osaks saab ka teisele.

Tead küll, et päewatõusu
Kõik ilm rõõmsalt terwitab,
Aga töös ja palehigis
Peagi ta unustab.

Esimesed öiekased
 Ikka kõige armsamad,
 Pärast sa ei näegi enam,
 Kuis kõik õnnes öitsewad . . .

Meie hinge ehib ikka
 Esimene armuõis,
 Ainult mõni raske mure
 Looriga ta katta wõis.

Aga süski, nagu külmem,
 Nagu tuntud asi ta,
 Nagu wanast armu algel
 Nii nüüd suudelda ei saa!

O. Grossschmidt.

Sündimise päiwäs naisele.

Sulle sündimise päiwäs
 Õnne soowma pea ma,
 Nigu wanast iks ma teie
 Mõne armusalmitiga.

Ent see olli enke wanast,
 Kos kõik asja odawa,
 Kui es ole pantarolli,
 Ega margimassu ka.

Ollit hää, ehk ollit kuri,
 Kompwekke ma iks sull' tõi;
 Andset musu, ehk es anna,
 Armulaulu ikes löi.

Ent nüüd armas naisekene,
 Perän paha laulatust
 Armulaulel margimassu
 Pääle tembeldedu just.

Kui nüüd mulle musu keelat,
Kurjas saat ja pahatses,
Sis ka armusalмикene
Waikima lööp igawes.

Massa enne margiraha:
Anna musu minule,
Kae sis, kuis so sünnipäiwäs
Armulaul saap sinule.

O. Grossschmidt.

Naene.

Küll armastan ma naesukest
Ja hellitan.
Kui luba saan, siis käte pääl
Ka hällitan.

Ta aga siiski minuga
Ei naljata.
Ja hellasti mull' ometi
Ei naerata.

Kui tuleb teiste-peremees
Wast wöörsile,
Ehk õrnust küll ei näita ta
Mu naesele.

Mu naene kohe temaga
Siis naljatab
Ja lahkel näol hellasti
Tall' naeratab.

See naese wigur ärritab
Mind wügewalt:
Ma wihkan teiste-peremeest
Nii ägedalt!

Ja tülitsen ka naesega,
 Kui süda keeb, —
 Siis naeratab ta õrnasti
 Ja paid mull' teeb . . .

Jakob Tamm.

Ei tea mehe südant.

Mis mind seia oodatiie,
 Ole wälja hüetiie?
 Üeldi kuused kulda jooksmä,
 Sarapuud raha sadama,
 Männid metta tilgutama.
 Sain elama, sain olema,
 Küll need kuused jooksid kurja,
 Sarapuud rahet sadasid,
 Männid tõrwa tilgutasad.

Ei ma tea, neiukene,
 Ei tea mehe südanta:
 Ehk on sitikad siessa,
 Erilased alla hõlma,
 Pori-kärbsed põuessana;
 Mees musta, süda mureda,
 Mees walge, rusikas walju,
 Mees kõrme, kämmel käreä.

Rahwalaul.

Naese kahetsus.

Sääl kaugel, halli taewateel
 Nüüd wiibib minu mõte, meel;
 Sääl oma kallist kaswumaad
 Näen naeratades sinawat.

- Ma kaswasin kui linnuke
 Sää! isa wainul waikseste;
 Mu ümber õitses lill ja roht —
 Sest kallis oli mull' see koht!
- Kui tuli waikne, ilus õõ
 Ja taewas hiilgas tähte wõõ,
 Siis hellasti mu peiu hüüd
 Mind teretama tulla püüd.
- Ta ümber kaela kõitis käed,
 Mu rinda täitsid taewa wäed
 Ja salamõte südames
 Üht paradiisi igatses.
- Oh otsas nüüd mu õiekuu,
 Ei laula enam sää! mu suu,
 Ei enam waarik warja mind,
 Waid kaugel ohkab minu rind!
- Üks elutorm, mis petust täis,
 Mu üle kohisedes käis
 Ja wiis mind wanemate maalt,
 Mu lapsepõlwe lillera'alt.
- Nüüd uuel, kaugel külmal maal
 Ma kaeban iga koidu a'al
 Ja õhtu kui ju ehab ilm,
 Siis nutab sala minu silm.
- Ei soojust siin mu südamel,
 Ei rõõmu kurwal rindadel!
 Tuul mängib minu mõttemaal,
 Tuisk kahiseb mu lillera'al!
- Siin jahtus minu igatsus,
 Siin kustus armupalawus . . .
 Kes peaks südant kõitma nüüd,
 On lähemal, kui minu püüd!

Ado Reinwald.

Isa — Ema.

Tundideks on tuule armu,
Päewadeks on päewa armu,
Elu ajaks Taara armu,
Isa armu igawesti.

Kalewipoeg VII. 845—849.

Kõige armsam paiste ilmas
On armu waade ema silmas.

Mihkel Weske.

Unastagu kõik sind ära,
Iga suu sind wandugu ;
Ema jalgi ei wanner,
Ta on ainult õnnetu.

O. Gorsschmidt.

Minu wanematele.

Teid aastad on ju teinud halliks,
Te noorust, jõudu riisund a'ad!
Kas teate, kuid teid pean kalliks,
Mu üliarmsad wanemad!

Kuis teie arm meid soojalt warjas,
Üht öde, ja meid wendi kolm;
Kas kodus, põllul ehk ka karjas —
Meist kaugel häda, ilma tolm.

Meid saatus kandis ilma aga
Kui linnupoegi laiale;
Kuis oli — tunnen, pehme, waga
Mu wanemate pesake!

Teist kaugel, siiski sala sunnil
Hing tänus teile pühendud,
Sest palwes waiksel õhtu tunnil
Saan teiega ma ühendud!

Mu wanemaid, oh Isa, lase
Mull' rõõmuks elus olla weel!
Siis lapsel teada on üks ase,
Kus troosti, armu leiab meel.

Jaan Ainson.

Isa sõnad.

Armas poeg, nüüd lahkud isamajast
Wanemate palwe saatusel,
Astud wälja kitsast kodurajast,
Lapsepõlwe waiksest õnnerajast
Tõuswa koidukuma waatusel.

- Lahke lapsepõli on s'ust mööda:
 Pühitse ta lõbust lõpetust!
 Isamaal sa tahad teha tööda,
 Tahad walwas olla päewa, õõda:
 Wõta selleks isalt õpetust!
- Isamaa on mehe ülem mõte,
 Wabadus ta armsam igatsus.
 Rahwa õnn ta kallim ettewõte,
 Haridus ta kaunim edastõte,
 Kindlus tema parem omadus.
- Tulewiku õnn sul tärkab rinnast,
 Kui sa hoiad ennast eksiteelt;
 Õnnetus sind leiab maalt ja linnast,
 Kaotab su nime kodupinnast,
 Kui sa eksiteled õiget meelt.
- Kui sa hüüad Isa nime taewast:
 Hüüa lootjal, soojal südamel!
 Wõid sa päästa kaljul katkend laewast,
 Päästa wenda wiletsusest, waewast:
 Ära wiibi orjamõtetel!
- Tahad „isamaad“ sa suhu wõtta:
 Poeg, siis oma huuled pühitse!
 Tahad rahwa eest sa minna sõtta,
 Minu armas laps, siis enne tõtta —
 Oma hüüd ja püüd sa puhtaks tee!
- Ära otsi, et sind rahwa huuled
 Tõstaksiwad pilwi ülesse!
 Mis sa täna suureks kiiduks kuuled,
 Wõiwad rikkuda ju homsed tuuled —
 Ülestõstew auu on üürike.
- Rahwa südant omale sa püüa:
 Süda saadab armsad hauani!
 Soojast südamest sa südant hüüa:
 Kurjal, külmal käel sind siis lüüa
 Pole wõimu ial, ilmaski!

Lahku, poeg, siis armsast isamajast:
 Ela rõõmsalt rõõmsal isamaal!
 Ära kuula kurja koori kajast,
 Mis sind eksiteleks õigest rajast:
 Ole tões kindel igal a'al!

A. Grenzstein.

Minu pojale.

Ei soovi ma sulle, et paremaid aegu
 Sa suureks kaswades leiaksid ees:
 Ma soovin, et paremaid aegasid luua
 Sa töötades aitaksid ühes, kui mees.

G. E. Luiga.

Minu pojale.

Mu poeg, kui rändad eluteed,
 Siis jäta julgest maha need,
 Kes andwad nõuu sull' sõpruses,
 Et käiksid „isa jälgedes“.

Ei! waid kus isa seisma jäi,
 Säält wapralt edasi sa käi
 Ja ära otsi „jälgi“ eel, —
 Neid kõige rohkem karjateel.

Mees ise sihti ajagu
 Ja rada omal' rajagu —
 Mis sest, kui wahest eksidki? —
 Ei muidu saa ju edasi.

G. E. Luiga.

Hälli juures.

Suur armuleek, mis lõpmata,
 Mis taewani saab miilama,
 See tõuseb isa südamest,
 Kui kiigutab ta hällikest,
 Kus magab tema lapsuke
 Nii süüta, ingli sarnane.

Sääl mõtleb isa helde meel:
 Ta jääb mull' trööstiks eluteel,
 Mull' taewas teda ilma tõi,
 Ei surm ta elu wõtta wõi,
 Ma kaitsen teda eluteel
 Ja taewas sulle wõtan weel!

Ei hirmuta mind tuli, raud,
 Ei marumässul merehaud;
 Ta rõõwli koopast wälja tooks
 Ja ta eest surmakihwti jooks, —
 Kui lapse elu häda sees,
 Siis pole isal elu ees.

Küll minu meeled sulawad,
 Kui pühib palgilt pisarad
 Neil päewil, kui ma wanaks jään
 Ja elumurest halliks lään,
 See wäike, walge käeke,
 Mis hällis uinub õrnaste!

Sa, waene isa, petad end:
 Su last ei riisund surma lend,
 Ei tapnud teda tuli, raud,
 Ei uputanud merehaud,
 Ei wõidetud ta rõõwli wäest —
 Ta siiski kadus sinu käest.

Maailm, see tuli tasakest',
 Tad kiskus sinu südamest,

Ta määras talle eluteed
 Ja sulle jättis silmaweed —
 Sull' jättis nutuhallika,
 Üht südant, mis on armuta.

Oh isa, pühi pisarad,
 Mis sinu silmist weerewad,
 Mis sa ei saanud eluteel,
 Wõid pärast surma leida veel! . .
 Üks pisar lapse südamest
 Kord niisutab su hauakest!

Ado Reinwald.

Need pojad . . .

Need pojad, kes hällis ja emade süles
 Ju walguse laulusid kuulda kord said,
 Kõik sirgeks ja wõimukaks kaswawad üles
 Ja juhiwad julgesti rahwaid ja maid.

Ja tütreid, kes wabade emade põues
 On wõrsunud wabade tundmuste all,
 Need ilusaks õiedeks isamaa õues
 Ja walguse tähtedeks pimedal ööl.

Need wõidawad waewatud isamaa walu,
 Kes emade juhil ju lahkuwad õöst,
 Ja hõiskawad üheskoos walguse laulu,
 Ning tunnewad tulu kord ühisest töööst.

Jakob Liiw.

Ema süda.

Üks paigake siin ilmas on,
Kus warjul truudus, arm ja õnn;
Kõik, mis nii arg siin ilma pääl,
On peljupaika leidnud sääl.

Kas ema südant tunnend sa? ..
Nii õrn, nii kindel! Muutmata
Ta sinu rõõmust rõõmu näeb,
Su õnnetusest osa saab.

Kui inimeste liikuwat
Auu, kiitust, sõprust tunda saad,
Kui kõik sind põlg'wad, wihkawad,
Kui usk ja arm s'ust langewad,

Siis ema süda ilmsiks läab,
Siis weel üks paik sull' üle jääb,
Kus nutta julged igal a'al,
Truu, kindla ema rinna na'al.

Mönd' kallist südant kaot'sin,
Mis järel' nuttes leinasin;
Aeg andis teist mull' tagasi:
Ei ema südant — ialgi!

L. Koidula.

Eesti emale.

Kui omal' lapsel' toidu andjaks
Ju rinda suhu paned sa,
Siis jooda ühtlasi ta hinge
Ka wapra Eesti waimuga.

Kui hoiad wäetit hellitades,
 Siis kaswata ka kanget meest,
 Kes eluwäljal wõitlemises
 Läeb läbi tormist, tulest, weest.

G. E. Luiga.

Ma nägin noore rohu tärkamist
 Ja oraksete õrna ärkamist;!
 Ma nägin halja aasa õitsmist, hiilgust,
 T'ast läbi wulisewa oja selgust:

Ei nõnda armas olnud see,
 Kui ema waade lapsele, —
 See kõige armsam paiste ilmas
 On armuwaade ema silmas.

Ma nägin haljas rohus maasikaid
 Ja noore lehe ehtes kaasikuid;
 Ma nägin laanes pühalikku pilku,
 Kuis päike kuldas äiksewihma tilku:

Ei nõnda armas olnud see
 Kui ema waade lapsele, —
 See kõige armsam paiste ilmas
 On armuwaade ema silmas.

Ma nägin haljast kallast wette pilkuwat
 Ja päikse walgust wette wilkuwat,
 Wees õitswa rohelise kalda kuju,
 Wee pinnal imehalja pildi uju:

Ei nõnda armas olnud see
 Kui ema waade lapsele, —
 See kõige armsam paiste ilmas
 On armuwaade ema silmas.

Ma nägin õitswa rukki liikumist
 Ja õitsmetolmu pilwe kiikumist;
 Ma nägin päikest pilwe rinnalt waatwat
 Ja hellalt sooja pilku nurmel' saatwat:

Ei nõnda armas olnud see
 Kui ema waade lapsele, —
 See kõige armsam paiste ilmas
 On armuwaade ema silmas.

Mihkel Weske.

Emä laul.

Lapsuke on mul õrnake, kullake, kaunis!
 Näoke nii rõõmus ning hää, ja suuke nii sulawal naerul,
 Silmad nii säravad, sügavad, sammeti-mustad,
 Waatawad hingesse mull', süütawad lõkkele südant:
 Oh kuis sind armastan ma, õrnake, kullake, kallis
 Naerataw suuke ja silmad nii sammeti-mustad,
 Kuldseid juukseid ja kõik sinu väikeseid liikmeid
 Ja sinu hellakest hinge! . . . Nüüd ju weel wõin ma
 [ja jõuan
 Eemale peleta' sinust su väikesed naljakad mured,
 Pisaraid pühkida silmist ja rõõmsaks ja ilusaks teha
 Kuldseks su päewi, mu laps, — nüüd oh weel jõuan
 [ma seda!
 Kiirelt küll kaowad need soojad ja säravad päewad,
 Kiirelt need magusad õöd, kus walwamas ema;
 Suuremaks saawad su väikesed käek'sed ja jalad,
 Suuremaks, suuremaks ka su väikene õrnake süda,
 Suuremaks, tõsiseks ka su väikesed naljakad mured,
 Tuulte ja tormide kätte siis pean sind jätma, mu kallim!
 Marusid palju on mässamas, lapsuke, elus,
 Walusid waljusid palju! Ei wähenda' jõua

Kord mõtetes istus üks emake nii,
 Üks emake nii:
 Ei tea, kus rändab mu pojuke prii!

Ta kodust läks wälja nii haledalt mult,
 Nii haledalt mult:
 Ei tea, kas ial saan sõnumid sult!

Ta kaugel on ära, ei tagasi weel,
 Ei tagasi weel!
 Et kaitsku tad Jumal sääl wõõramaa teel!

Rahwalaulu põhjal K. Ruut.

Ema, luba oma rinna najal
 Puhata su tütre wäsind pää,
 Sääl mu kurwal hingel igal ajal
 Waikne, õnnis, rahuline, hää.

Sinu silmas hella armusära
 Põhjamata sügawusega
 Õtleb: ei ma unusta sind ära,
 Kui sind unustab ka ilmamaa!

Ema, sinu truudus kõikumata,
 Sinu armastus on otsata!
 Ei su südant minust lahutada
 Jõua ükski wägi ilma.

Saatus, sind ma tänan, ehk küll wõtsid
 Kõik, mis kallis oli minule,
 Siiski kõige kallima weel jätsid,
 Jätsid mulle e m a s ü d a m e!

Seda kallist südant ära anda
 Ma ei tahaks terve ilma eest!
 Tahan tänuohwriks talle kanda
 Kiitust lapselikust südamest!

Lilja Reinwald.

Kartlik awaldus.

- „Mu ainus laps, mu ülem õnn siin ilmas,
 On sinu lahke nägu, waga lapsemeel,
 Miks leian tihti pisarad su silmas?
 Sa räägid wähe, sulatud on sinu keel.
- Sa oled kõigest elurõõmust lahus
 Ja wiibid üksi, kus ei keegi sega sind,
 Nii tihti kõnnid õrnas õhturahus,
 Kui waikinud on kära, unes uinub lind.
- Ja nagu palwe paistaks sinu waatest wastu,
 Kui litsuks ammu salajane walu sind.
 Laps, usaldades minu ligi astu,
 Siis kohe kergitatud saab su haige rind!“
- Oh ema! . . . Arusaamatalt mu waimu
 Arm walmistanud kuju kaasast kallimast.
 Ma kartsin awaldades naeru, laimu . . .
 Ehk noomid sinagi mind, oma ainust last? —
- „Laps, mis sa tunned, tundsin ükskord mina,
 Ma mõistan weel, mis sina praegu tunned nüüd:
 Mu piigapõlwe pildiks oled sina . . .
 Kuis wõin ehk tohin selles sulle anda süüd?

Sind olen armastuses ilma kannud,
 Su õnn ja valu mõõdub minu hingesse.
 Eks sulle taewas armu rinda pannud —
 Siis armasta ja ole armus õiglane.“

Jakob Liiv.

Emale.

Olin mina weskiteel wõi turukäigul,
 Olin naabri peres wõõrusel,
 Ikka hella emake mind ootas kodu,
 Istus poole õõni ülewel.

Nüüd, kus kaseladwast leheilulanges,
 Kured tõttasiwad lõunasse,
 Ja kui lumi langes nagu walgis õites —
 Langesid mu ema hauale.

Küllap minu emakene nüüdki ootab,
 Ootab wiimses kodupaigas mind . . .
 Emakene, kõige kallim, armsam ema,
 Wähe aja pärast näen ma sind!

Sina tead, meie naabritalus kaswas
 Neiukene nagu lilleke,
 Sina tunned tema wiisakust ja kombet,
 Tunned, kuis ta sünnib minule.

Luba, et ma selle neiu kõrwal
 Wõiksin käia mõni aastagi:
 Tema kätte wõid sa oma waranduse —
 Oma poja — anda julgesti.

K. E. Sõõt.

Emale.

- Oh minu armas emakene,
Oh minu kallis emake!
Surnuhaud ma ise olen,
Astes sinu hauale.
- Käi minu järel! õpetasid,
Käi minu järel, pojake!
Ei ma sinu järel käinud, —
Neiu jälgil, emake!
- Kelle jälgil olen käinud,
Oh ei seda tea ma;
Emakene, — enda jälgil,
Wahest wõiksin ütelda.
- Neiu jälgil mina käisin,
Neiu jälgil, emake!
Annaks suud ta saapatallal',
Minu südant talland ta.
- Luule jälgil mina käisin,
Tuule jälgil käisin ma,
Hiljem, hiljem, emakene,
Unustasin kodumaa!
- Oli arm mul unenägu,
Laske näha edasi.
Isamaa, — kui petis kägu,
Elada ei tahagi.
- Oh mu süda, ta on haige,
On nii haige, emake!
Oh mu süda, ta on haige,
Rohtu ei saa temale.
- Ei ma adra järgi kaswand:
Teisi wendi oligi;
Ei ma kooli järgi kaswand:
Waene olin liati.

Karja jälgil mina käisin,
Tuule järel, emake!
Karjas ainult metsakaja —
Luule jälgil, emake!

Waene oli meie talu,
Waene ilma otsata,
Pilgata sain palju, —
Wahest mõnda lugeda!

Rehkendada ma ei mõistnud
Koolis, ega — eluski,
Rehkendada numbritega,
Mesikeelel — samuti!

Ei ma silmakirja mõistnud, —
Sina olid tõsine!
Ei ma roomata ka mõistnud —
Sa ei roomand, emake!

Unistasin, muud —
Karjased kõik teewad nii;
Karjas oli palju aega,
Aega üleliagi.

Ei nad meie kohta ostnud,
Kulla kallis emake!
Mättaid niitsime me ise,
Jäime ikka elusse.

Seda tean, kuis isa talu
Wanast wõetud wõimuga:
Herra tema mõisa külge
Wõttis kawalusega.

Kuidas asemele anti
Metsast kehwa söödike;
Kuidas säältki ära aeti —
Söõti waja mõisale!

- Sääl siis nutsid, emakene:
 Kuhu lähen lastega!
 Sääl siis põdesid ja kurtsid,
 Seda kõik sain näha ma.
- Oh ei sindki mina tunnud,
 Kallis, kallis kodumaa!
 Kust siis lagund talumaja
 Ennast mõistab waadata!
- Kõrget, suurt ma leidsin üles —
 Sind ei leidnud, kodumaa.
 Palju tähti taewa süles —
 Sind ei siiski näinud ma.
- Kui nad mulle haiget tegid,
 Pilkasid su madalust,
 Emakene — siis mu süda
 Wõttis Eesti armastust!
- Hilja, hilja, emakene!
 Udust olin väljas ma:
 Hilja — hilja, emakene,
 Waremeid jäin vaatama.
- Minu isamaa on waene,
 Oh mu hella emake!
 Tema üle uhab laene —
 Aastasajaid alati!
- Oh mu isamaa on waene,
 Mina ise waene ka!
 Ühest on ta üksi rikas —
 Murest, hädast otsata.
- Leian siiski kadund kinda,
 Awaldan maailmale!!
-

Juhan Liiv.

Mu altar.

Minu altar üliihtne
Halja metsatuka sees,
Kus ma raskusest ja ristist
Üles waatan silmawees.

Ei mu altril' anna walgust
Küünlatuli särades,
Ei ta hüilga hõbes, kullas,
Sammeti ja siidi sees.

Minu palwepaik — mu altar —
Armas e m a h a u a k e . . .
Sääl mu süda süttib palwes,
Troosti leiab hingele.

Sääl on sinililled, hõbe,
Kullerkupud, kullakroon,
Sääl on koit tall' küünlatuleks,
Ohtulambiks chajoon.

K. E. Sõõt.

Lillekesed, kumardage.

Lillekesed, kumardage
Selle künka ees —
Ta on püha kõigi teiste
Pühaduste sees.

Oh ta warjab palju armu,
Häädust oma all,
Mis ei terve ilma wäärtus
Kanna kaaluwal. — — — — —
— — — — —

Lillekesed, kumardage
 Selle künkale —
 Tema peidus mulla põues
 Puhkab emake.

K. E. Sõst.

Ema haual.

Kus näed leinapajusid mäel,
 Hingab sääl me emake.
 Lase paista, armas Jumal,
 Hele päike ta hauale!
 Lase armsamalt waadata siia
 Tähesilmi ööl ülewalt,
 Saada pühad inglid hoidma
 Emata hauda walwsamalt.

Siin nüüd puhkawad wäsinud käed
 Ja on waikinud tasane suu,
 Siin nüüd rahu leidnud süda,
 Kes on helde, hoolas, truu.
 Uinu kerges kodumullas,
 Süda puhas, waikseste!
 Surra armastus ei suuda,
 Maga waikselt, emake!

Ehk küll palawad pisarad palgel,
 Kui su pääle mõtleme,
 Siiski teame kindlas usus,
 Et sääl parem paigake.
 Tahab Jumal, et saadaks üks ingel
 Läbi elu meid truuste,
 Siis ta ilmuks emata haualt
 Ja meid juhataks ülesse.

M. Kampmann.

Kalewide kallim poega
 Astub isa haua pääle,
 Istub kalmukünka pääle,
 Kurba südant kergitama.

Isa hauasta küsima:

„Kesse liigub pääle liiwa,
 Kesse astub pääle haua?
 Sõmer kukkub silma pääle,
 Kruusi langeb kulmudele“.

Poega mõistab, kostab vastu:

— Noorem poega, poisikene,
 See'p see liigub pääle liiwa,
 See'p see astub pääle haua,
 Istub mure muljutusel
 Kadund isa kalmukünkal.
 Tõuse üles, taadikene!
 Ärka üles, isakene!
 Tule teeda näitamaie! —

Isa kostab mäta alta,

Taati kalmusta kõneleb,
 Mulla alta tõstab hääle:
 „Ei wõi tõusta, poega noori,
 Ei wõi tõusta, ei ärgata!
 Kalju rõhub pääle rinna,
 Kiwi raske pääle keha;
 Kulmu katwad kullerkupud,
 Silmi katwad sinililled,
 Punalilled palgesida.
 Tuuled juhtigu sull' teeda,
 Ohud õrnad õpetagu,
 Taewa tähed andku tarkust!“

Kalewipoeg III. 747—778.

Waenelaps Jaaniööl.

Waenelaps nutab üksinda Jaaniööl,
 Öö emaks tall', emaks ja isaks;
 Kõht tühi, wäsinud, terve päew oli tööl,
 Pidi öödki weel wõtma lisaks.

Heliseb ümber nüüd suwe magusam wiis,
 Käib wainu päält rõõmsasti kaja —
 Täis kuminat, rõõmu kordab hiis —
 O walge öö. meelitaja! . .

Waenelaps nutab üksinda wainu pääl,
 Kõik teised on piduehtes,
 Neil isa, neil ema, nad mängiwad süäl —
 Laps nutab — ei kajagi lehtes.

„Tule, tuuleke, tule, paita mind,
 Tee maimule mulda tuba;
 Süäl, armas, ma wõtan kaissu sind,
 Eit ootab, taat ootab juba!“

Tuul ei tule, ei paita tuul Jaaniööl,
 Tuul kõrgele kõndis ära,
 Tuul kõnnib kõrgel, wõõ pilwedest wõöl,
 Kõrgel, kõrgel kesk õhkude sära.

„Tule, eideke sina, mind ehi sa,
 Mind Jaaniöö tasases ilus, —
 Wü mind ühes, sind ootan ma —
 Taat rõõmustab kalmu wilus!“

Eit ei tule, ei tulla saa kalmu seest,
 Muld lilleks löi eide silmad,
 Lõi kõrteks kõrwad, — kes mulla wiib eest —
 Ja kaugel on manala ilmad . . .

E. Enno.

Waenelaps.

Kus rändajal on kodu koht,
Teekäijal isamaa,
Kus lõp'nud oleks iga oht,
Paik paras puhata?
Oh, kusagil ei kutsu mind
Üks armu tundel tuksuw rind!

Mu isa magab mulla all,
Kus silmi surub öö,
Mu hella ema kõrwal tal,
Ei süda enam löö;
See truim armu asupaik
On liikumata, surnud, waik.

Kuis metsas kaob leheke,
Mis puust läind pudema,
Nii kaob ilmas inime,
Kes ilma koduta,
Ja kodu asub ainult säääl,
Kus kutsub armastaja hääl.

G. E. Luiga.

Waenelaps.

Õhtu oli nii imeilus!
Ei weel lähe magama,
Tahan pisut pärna wilus
Kännilindu kuulata.

Tööst ma nüüd ju saanud mahti,
Tahan istu', unista'.
Walwas, wana õuewahti
Tulnud mulle seltsiks ka.

Kasuema, õed, wennad
 Läksid rõõmupidule;
 Looriüded, roosid kenad
 Ehtisid neid ilule.

Jällegi mind koju jäeti,
 Nagu alati ju ka
 Õdedele tõlda säeti,
 Mina nutsin salaja.

Miks ka mul ei ole kanda
 Kleiti lumekarwalist,
 Roosa rinda, päha panda,
 Oma luba õndsalist?

Miks ka mina ei wõi sõita,
 Nagu nemad, pidule?
 Miks ka mina ei wõi wõita
 Ühte südant omale?

Üksi hirmus torm mind püüab —
 Kesse kuuleb igatsust!
 Hing kui hirw mul jänus hüüab
 Armastust ja wabadust!

Elise Aun.

Elu.

Kiirest kaowad meie päewad,
Tuhatnelja elutunnid
Ruttet kalmuküngastale,
Lendes rahulepikusse,
Kolletawa kooljasängi.
Kaduwal ei kodupaika,
Rändajal ei rahurünka
Põrnu põlwesta pärida.

Kalewipoeg. Sissejuhatus. 54—61.

Eluteed siin unes käia
Meil ei kõlba kauemaks,
Lastel' lauldaks: äis, äia!
Meestel' : minge elawaks!

J. W. Jannsen.

Elu on ju wõitluswäli
Ja ootab oma sõjameest,
Ei astu sõber ega weli
Siin wõitlusele sinu eest.

P. Jakobson.

Kui tahad maitsta eluõnne põlwe,
Siis eluwiletsust pead tundma ka,
Sest muidu saaks ka kõige parem elu
Sull' ikka õnnetuseks olema.

P. Jakobson.

Kui noor weel olin.

Kui mina alles noor weel olin,
Lapsepõlwes mängisin,
Ei mina teadnud muud kui seda
Mis mina nägin silmaga.

Rõõm teeb lastel' lauluhääle
Kaunimaks kui kandli keele.
Ei me tea, kas me saame
Siin weel kokku tulema.

Meie elu on siin ilmas
Nii kui linnul oksa pääl,
Näitab ennast rõõmul, süiski
Süda on täis kurvastust.

Rahwalaul.

Meie elu.

Eluaeg on üürikene
Nii kui lehkaw lilleke:
Täna weel ta wäljal õitseb,
Homme ära närtsib ju.
Nõnda lähwad ilma rõõmud
Silmapilgul rutuga,
Warju kombel meie päewad
Mööda lähwad, kaowad.
Täna päew weel selgest paistab,
Homme pilwed warjawad.

Rahwalaul.

Mis on elu?

Juba siis, kui ma hommikul ärkasin,
 Tundmuste tungisid rinna sees märkasin,
 Minule mõistatus arwata anti,
 Mida ma uurinud olen küll kaua,
 Uurin wist seni, kui leian kord haau, —
 Selle eest palju ma pannud ju panti;
 Mis on elu?

Tormi ja tuulede wägewais hoogudes,
 Mere pääl mässawais laenete woogudes
 Ikka see küsimus uuesti kuulda,
 Millele wastust ma lõpmata ihkan . . .
 Teaduse hallikaid mõnikord wihkan . . .
 Minule seletust andma ei tulda:
 Mis on elu?

Olgu ka öösises salaja waikuses,
 Woodi pääl wõideldes raskemas haiguses,
 Pitudel mängi ja hõiskete kajal,
 Keegi kui tuleks ka sinna mu kaasa,
 Sosistaks minule kõrwesse tasa:
 Seleta mõistatus parajal ajal:
 Mis on elu?

Teesid küll tehtud on aastate sadades,
 Walguse jooned ju rahwaste radades, —
 Teadmatus kohutab siiski weel waimu.
 Laiad on praegu ta mõõtmata rajad,
 Woolama saawad ehk arwuta ajad,
 Enne kui sellest on selgemat aimu:
 Mis on elu?

Ise pean ennast ma põrmu sees ronijaks,
 Teised mind hüüawad pilgates sonijaks,
 Et mul ei ole nüüd kusagil püsi.

Parem ju olla neil elada ilmas,
 Kellel ei olegi sihtisid silmas,
 Ja kes ka kordagi mõttes ei küsi:
 Mis on elu? . . .

Jakob Liiv.

Elu.

Tuikuvad tuulehood
 Ägedad.
 Tõusewad laenetewood,
 Langewad.
 Kõik käib kui katlas kuumawas,
 Wesi just wahul on weerlemas.

Laenetel liikumas laew —
 Laastuke.
 Juhtijat wäsitand waew,
 Mees higine.
 Tuulel wõim tõusmas weel,
 Mäss järel ja põrgu on eel.

Küllap warsti ju kaon,
 Lõpul kõik.
 Wõitlusest puhkele waon —
 Rahu läik . . .
 Kuid seni kui laeneil weel sõit,
 Weel wõitlus, weel wõimalik wõit!

Jaan Tõnisson.

Minu pojale uuel aastal.

Käredat külma ja tuhisewat tuisku
 Uus aasta kingituseks kaasa sull' tõi;
 Liugu lasta ja ajada uisku —
 Kaebad sa — sellega sina ei wõi.

Tõesti? Nurud ehk õnne sa, nagu
 Kerjaja küürutab andija ees?
 Julgesti võta, mis on sinu jagu!
 Onnelist juhtumist ei oota mees.

Wingugu pää ümber vihased tuuled,
 Ähkigu tormi käes tugewam tamm —
 Uhkesti naerawad mehised huuled,
 Punab tal palgedes noorus ja ramm.

Tormid on toredad nooruse ajal:
 Nende käes küpseb ja walmineb mees,
 Jõudu ta karastab nende najal
 Wõitlusteks, mis teda ootawad ees.

Elu ei ole hää ristiisa,
 Asjata tema poolt kingitust nõuad, —
 Wõlgnik on ta, tõrges ja wisa:
 Niipalju saad, nagu wõtta jõuad.

G. E. Luiga.

Elu.

Mis on see ilmaelu siin?
 Üks hiilgaw wiletsus ja piin,
 Üks hädaoht'e hallikas,
 Kust walu walul woolamas;
 Üks pikse pilwist kaetud õõ,
 Kus wõrdlemata waew ja töö;
 Üks petlik, muutlik mängupall,
 Kui suits, mis kaob taewa all:
 Üks kõrbetee, mis okkaid täis,
 Kus keskel roosisi ka näis,
 Neid püüdes käsi käriseb
 Ja süda walust wäriseb.

Üks hiilgaw täht on siiski eel
 Siin hādarikka eluteel:
 See näitab, et ei mitte all,
 Waid õige õnn on ülewal!

Elise Aun.

Armumüles.

Koidu tõusul wāikses kambris walwas
 Rõõmus ema; sinisilmaga
 Lapsuke ta müles hellast' puhkas:
 Ema rūpes armas hingata!
 Eha walgel tasa laulis ta:
 „Armumüles uinu magama!“

Lõuna ajal puude wilus istus
 Peiu käsikäes piigaga,
 Linnu laulud, jõe kohin kostsid:
 Armumüles magus hingata!
 Päewa paistel tasa laulis ta:
 „Armumüles uinu magama!“

Waiksel õhtul kellad kurwalt löiwad,
 Surnuaialt laulu kuulsin ma:
 Wiimast woodit rāndajal' säääl tehti:
 Mulla rūpes rahul hingata!
 Tähte walgel tasa laulsin ma:
 „Armumüles uinu magama!“

L. Koidula.

Meie.

Meie ei taha olla, ei ole
 Waikiw, ununew lehekülg
 Aegade-raamatus:
 Meie otsa ette on kirjutud
 Elusõna!

Meie silmades säravad sädemed,
 Meie põues laenetab jõud ja julgus —
 Hoowab elu!

Meie ulatame käed pilwede poole!
 Meie sammume suure sihi poole:
 Meie tahame elada ja kirjutada
 Aegade-raamatusse . . .

Anna Haawa.

Eest ära!

Eest ära, eluwanker weereb!
 Eest ära — muidu alla jääd!
 Ehk tule kaasa! tõmba! lükka!
 Ehk juhi, kui sul wõimsad käed!
 Eest ära!

Eest ära! elutee pääl seista
 Ei tohi, ega puhata;
 See takistab, ja rutt on taga,
 Sest aeg ei ial seisata . . .
 Eest ära!

Anna Haawa.

Wastuseks „Eest ära“ pääle.

Las' weereb eluwanker ikka,
 Mind tema sõit ei tüllita.
 Ei hakka mina tema kallal
 Ei tõmbama, ei lükkama.
 Las' weereb!

Kel mõtted wabad, wõimsail tiiwul
 Wõib üle aja lennata,
 Ta põrmus weerwat eluwankert
 Wõib naeratades waadelda:
 Las' weereb!

Leena Gross.

Teelt kõrwale!

Teelt kõrwale! Me käime oma rada,
 Meid edasi wiib elutee.
 Ei raage raskustes meil rammu,
 Ei waba süda wärise!

Teelt kõrwale! Ei meie rindu mahu
 Öö jäljed, orja alandus:
 Meil' omane on õigus, tõde
 Ja edusammuks — wabadus.

Teelt kõrwale! Ei kaugel enam ole
 Mu sugupõlwe kewade.
 Weel murrab torm ehk mõne tamme,
 Mõnd' südant kalmul' kanname.

Teelt kõrwale! Me kuuma hingetänu
 Kord koidu poole hõiskame, —
 Siis wabaduse walgel ajal
 Sa kosud, kodu, kauniste!

R. Kamsen.

Sõudjate laul.

Las' kaldal olijad saadawad pilget ja naeru,
Mehed ei pööra tüüri ega aeru —
Sihile sõuawad!

Las' langeb ka laeneid ette kui loogu,
Mehed sest wõtawad südant ja hoogu —
Sihile sõuawad!

Las' müriseb ees ka mässaja maru,
Meestel ei puudu julgust ei aru —
Sihile sõuawad!

Las' wihane näitab oma rammu,
Mehed ei muuda sihti ega sammu —
Sihile sõuawad!

R. Kamsen.

Mägi.

Kesk põlises laanes on määratu mägi,
Kõik loodus on madal ja wäeti ta ees;
Ta olekus kuninglik wõimus ja wägi,
Tal auujärg on põrmus, kroon pilwede sees.

Ta latwa ei nähta küll pilwede wõrgust,
Kus wehklewad wälgud, kui tulised keed.
Auukartuses waatawad rahwad ta kõrgust,
Ja otsiwad hoolega ülesse teed.

Ju mõned on algamas äkilist rada
Ja paljud on wõitlemas poolikul teel. . .
Eesmärgita pöörab säält mõnigi sada,
Neil rammu on raugenud, kurdab nii keel:

Õnn sellel, kes ladwani ronida jaksab,
 Kel wahwus ei puudu ja selge on silm!
 Säält tagasiwaade tee raskuse maksab:
 Säält sinendab taewas, säält paistab lai ilm.

Jakob Liiw.

Külmal werel.

Kesse oskab külmal werel
 Laewa laentel juhtida,
 See ei tormiselgi merel
 Paati lase purusta'.
 Kes ei walwamisel wäsi,
 Leiab rannal rahu eest,
 Selge silm ja kindel käsi
 Wiiwad wälja häda seest.

Kesse wõtab ilmakära
 Wastu külma werega,
 Kiitust, laitust kuuleb ära,
 End ei lase ärita',
 Selle sõna mõju kannab
 Üle suurte hulkade,
 Wagusasti wõitu annab
 Sõnatormis temale.

G. E. Luiga.

Kui Jumal kõigile õigust teeks.

Kui Jumal kõigile õigust teeks
 Ja ükski Tal meelest ära ei läeks,
 Kes teab, kuis lugu siis oleks?

Aga mõni peab jooksuma nüüd jaluta,
 Ning mõni peab kõndima kõrwuta,
 Ja mõni ju sündides waene!
 Ja mõne pää on kõlused täis,
 Ning mõnel on süda liig tühi ehk täis,
 Ja mõnegi uputab rikkus.
 Ja nõnda on ohkamist otsata
 Ja tüli ning nurinat iga päew
 Ja kõigil on tuline õigus! . .

Anna Haawa.

Kadunud hingeihad.

Üks ööpik, hellake, mu ette lendas —
 Ja kõik mul muutus hõiskawaks:
 Ta lõi mull' õnnelugu õitswas põõsas,
 Kuid pea jälle läks, — jah läks!
 Noor armupuna õõgab noorest palgest
 Mull' wastu hella õnnega,
 Mu süda leekis talle taewaselgest —
 Kuid kadus ta, — jah kadus ta!
 Õnn oma ilusamal roosiehtel
 Mull' ilmus eemalt helduses,
 Kuid nagu unenäo kujutusel
 Ta põgenes — jah põgenes!
 Ja õisi tõusis minu ümber üles,
 Nad õnnel õitsma ruttasid,
 Kuid pea, pea kurwalt elutuules
 Nad närtsisid — jah närtsisid!
 Üks magus soow mul aga jäänud alles:
 Hing rahu ihkab otsata;
 Ta otsib teda töödes, metsas, lilles,
 Kuid asjata, — oh asjata!

J. Järw.

Kaks hinge.

Kaks hinge üksteisest on kaugel
 Ja wahel neil möötmata maa. . .
 Ka siiski, kui pisarad laugel,
 Ehk õnnes wõiks hõisata:
 Kaks hinge üksteisest on kaugel
 Ja wahel neil möötmata maa. . .

Sääl wagusalt mees ja ta naene
 On palwele minemas teel,
 Siin astuwad rikas ja waene
 Neil kõikidel tunneb siin meel:
 Kaks hinge üksteisest on kaugel
 Ja wahel neil möötmata maa.

Eit hoolitseb öösel ja walgel,
 Kuid tütrele tüliks on töö. . .
 Koit kumamas ühel siin palgel
 Ja teisel näib silmades öö:
 Kaks hinge üksteisest on kaugel
 Ja wahel neil möötmata maa.

Näe sõpru, kes wannuwad ala
 Üksteisele olla kui toed,
 Kuid nendegi silmadest sala
 Sa warsti ju selgesti loed:
 Kaks hinge üksteisest on kaugel
 Ja wahel neil möötmata maa.

Pruut altari ette läeb tasa,
 Ta silmades nähakse tuld,
 Mees kõrgilt sääl läheb ta kaasa,
 Kel mõtetes ainult on kuld. . .
 Kaks hinge üksteisest sääl kaugel
 Ja wahel neil möötmata maa. . .

Jakob Liitw.

Nii kaua.

Nii kaua, kui weel kewade,
 Oh ole rõõmus sa!
 Wiib aeg sult hauda nooruse,
 Siis kurbtust kuulmata.

Nii kaua, kui weel kewade,
 Sa laula linnuna;
 Wiib aeg sult hauda nooruse,
 Saad küllalt waikida. . .

Nii kaua, kui weel kewade,
 Sa ilmas armasta;
 Aeg wiib sult hauda nooruse
 Ja armu temaga. . .

Siis kaebad küll ja nutadki,
 Et elu sulle karm, —
 Ei tule enam tagasi
 Ei rõõm, ei laul, ei arm. . .

P. Grünfeldt.

Wõilill.

Nagu hallipäega isa
 Kuulab karjalaste kisa
 Waene wõilill wainu pääl.
 Lapsuke, kui teda näeb
 Imestledes seisma jääb:
 Imestleb ta etet sääl.

Lapse imestus ei wäsi:
 Wälja sirutab ta käsi
 Hõbechet katsuma;
 Aga waewalt käsi liigub,
 Wõilill wäriseb ja kiigub —
 Päril palja päega. . .

Laps, kas märkad, kus see wiga?
 Mõõda tema õitseiga,
 Otsas tema õnnepõlw. . .
 Onn ja noorus närts'wad ära.
 Tööl ja woorusel on sära,
 Mis ei riku külmi, ei talwi.

K. Normann.

Meil aiaäärne tänawas.

Meil aiaäärne tänawas,
 Kui armas oli see,
 Kus kasteheinas põlwini
 Me lapsed jooksim.

Kus ehani ma mängisin
 Küll lille, rohuga,
 Kust wanataat käe kõrwal mind
 Tõi tuppa magama.

Küll üle aia tahtsin siis
 Ta kombel waadata,
 „Laps oota,“ kostis ta, „see aeg
 On kiir küll tulema!“

Aeg tuli. Maa ja mere pääl
 Silm mõnda seletas, —
 Ei pool nii armas olnud sääl
 Kui küla tänawas!

L. Koidula.

Kadunud paradisi.

Kraawis kesanurme ääres
Mängis Karja-Jaan:
Tegi tammi, kuidas nõudis
Wesiweski plaan.

Säadis wesiratta käima
Tammi pääle ka,
Ja siis hõiskas, nagu temal
Oleks ilmamaa.

Mina ist'sin Jaani kõrwal'
Kraawi kaldale,
Kauplesin end weskimeistri
Teenistusesse.

Kahel nõul ja kahel jõul
Nüüd läks edasi
Ehitus ja jahwamine
Päris uhkesti.

Kahewõrra põhjust oli
Nüüd tal hõisata,
Pani kahekordses rõõmus
Wainu kajama.

Kuid ei minul — weskipoisil
Tulnud tujukest:
Otsisin küll teda „ojast“,
Jaani silmadest.

Wiimaks tuli weskiline —
Ei, — üks wõõras mees,
Teretas ja soowis jõudu
Meie weski ees.

Oh, nüüd ärkasin ma alles
Nagu une seest:
Lapselust mult põgenenud
Kümne aasta eest!

Nüüd mul teised ettewõtted,
Teine eluüis:
Kadund, kadund igawesti
Lapse paradüis!

K. E. Sõõt.

Lapsepõlwe mälestus.

Mu meelest ei unune ial
See õnn, mis tundsin ma,
Kui uitsin mändade wilus
Ma isa karjaga.

Suur, sügaw männamets kohas,
Ma kuulasin himuga:
Ta oli kohutaw mulle
Ja armas otsata.

Aeg tõttas lennates möõda,
Mu noorus jäi kaugele;
Ma sõuan ju elumerel,
Mis sügaw ja tormine.

Ja ajaga ühes kadus
Mu kuldne karjamaa,
Ja armsaid kohawaid mändi
Wist enam ma näha ei saa.

Kuid nende kohin jäi kõrwu,
Jäi minule südame:
Weel nüüdki waimus kuulen
Neid kohawat tasaste.

J. Wahtra.

Õnnis lapsepõli.

Kus oled, õnnis lapsepõli?
 Kus unenäod ilusad,
 Mil rohud, lilled, kiwikesed,
 Kõik muistseid jutte westsiwad?

Kus kuldsed koidukaunid päewad,
 Mil lahkelt kosus elupuu?
 Kus oled, waga usk ning lootus
 Ja palwekene lihtne, truu?

Oh õnnis, püha lapsepõli!
 Ei tule sa küll tagasi,
 Kuid sinu mälestus kui ingel
 Jääb minu juurde ometi.

Anna Haawa.

Mälestus.

Waimu ette õrnalt tõuseb
 Kauge aja mälestus —
 Lapsepõlwe kallim wara,
 Paleus ja igatsus.

Need on lihtsad lood ja laulud,
 Ennemuistsed jutud sääl,
 Wanaeide lahke nägu,
 Tema armas, mahe hääl.

Need on: lillerikas wainu,
 Mängumuru, karjatee,
 Kauge õnn, mis läbi udu
 Wirwendab weel hingesse.

Aastad läewad, ja mu elu
 Ühes kaob nendega,
 Aga lapsepõlwe wara —
 Luule, ei wõi kaduda.

Ikka kostab kaugelt lugu —
 Laul nii waikne, sumaja . . .
 Ja ma õnne unenäos
 Pean seda kordama.

K. E. Sõst.

Kui alles.

Ah, kui weel alles noores eas,
 Ma mängsin teiste wende seas,
 Kui alles isa õue pääl
 Mind hüüdis ema helde häääl!

Ah, kui weel alles haljal a'al,
 Kui alles mängsin karjamaal,
 Kui alles süüta, wäikene,
 Suud andsin armsa isale!

Siis olin mina mureta,
 Siis mängsin hellast' eluga:
 Ei näinud minu nõder silm
 Kui kuri, kawal on maailm.

Kuid alles kuri elu siis
 Mind isakodust wälja wiis:
 Mind kutsus, kiskus karedalt,
 Kui poega ema tiüwa alt.

Nüüd elan kaugel noorus a'ast
 Ja isamajast, tutwast ra'ast —
 Meid puistanud on elutuul,
 Kui kuiwi lehti talwekuul.

Ado Reinwald.

Eha.

Ma kadund õnneha wiwul
 Nii kurwalt wiibin ikka weel;
 Aeg lendab mööda tuule tiwul,
 Kuid muutmata jääb minu meel.

Õõ hirmutades walgust wõidab,
 Ta pimedus ju piirab mind.
 Pikk õõ — hirm murtud südant täidab
 Ja liikumist kui jätaks rind.

Sa tuled meelde weel, mu päike,
 Kord noorusõnnes ilusas,
 Ehk küll ju wiimne ehaläike
 On ammu, ammu kustumas.

Kristjan Mauer.

Soow.

All puude peidus, põllu sees,
 Tee ääres kauni küla ees,
 Sää! seisab wilus wäike, waik,
 Mu wanemate pesapaik.

Sää! mängisin ma lapsena,
 Sää! käisin karjas teistega,
 Sää! kõlas koidul minu keel,
 Ja õhtu hilja laulsin weel.

Sää! noomis mind mu emake:
 „Laps, ole ikka õiglane!“
 Ja isa manitses mind ka,
 Kui üle keelu läksin ma.

Mull' kallimad, kui palju muud,
 On kodukoha aiapuud.
 Oh kannaks kord hääd wilja ma,
 Nii kui nüüd õitsen nendega!

Fr. Kuhlbara.

Kõwer kuuseke.

Meil kodukoplis kasvas
 Üks kõwer kuuseke,
 See oli karjapõlwes
 Nii armas minule.

Ta küüra kõwerusel
 Ma ist'sin sõbraga,
 Ja waatsin üle wälja
 Ja üle heinamaa.

Ta küüra kõwerusel
 Küll puhk'sin pasunat,
 Küll laulsin karjalaulud
 Ja huiked heledad.

Ta küüra kõwerusel
 Weel mehe põlwe sees,
 Ma ist'sin mitu ööda
 Sääl õitsetule ees.

Siis läksin. . . Jätsin kodu
 Ja kuuse kaugele,
 Ja unustasin sõbrad
 Ja armsa aseme.

Siis olid teised sihid
 Ja soowid südames:
 Siis igatsesin tormi
 Ja wõitlust elu sees.

Ma laente langul sõitsin,
 Kus meri mürises
 Ja a'asin õnne taga
 Maaailma kära sees.

Kuid õnn jäi tabamata. . .
 Ma haige, wäsinud! . . .
 Nüüd koju poole tõttan,
 Mis kaua unustud.

Ma kuuse kõwerusel
 Nüüd tahaks puhata,
 Ta küüra kõwerusel
 Nüüd nutaks waluga.

Kuid karjakopel kadund
 Ja kadund kuuseke:
 Sää! wili lokkab, kaswab
 Ja tõuseb ülesse.

Ja üle wälja waatab
 Hall kõdund wanake. . .
 Ta ristis kätel seisab
 Sää! nagu kännuke.

Ed. L. Wöhrmann.

Minu lapsepõli.

Paljud ülistawad lapsepõlwe nii,
 Tema mälestusi tõstwad taewani.
 Minu lapsepõli hoopis teisiti —
 Äratab mu rinnas õudseid tundmusi.

Hella ema armu pole maitnud ma:
 Teda kaotasin ma tillukesena.
 Kurnaw töö ta hauda enneaegu wiis. . .
 Rasked ajad mulle algasiwad siis.

Tige wõorasema ilmaarmuta
 Jagas hoopas selga, piinas näljaga.
 Warsti anti kodust wõõra juurde mind,
 Kus ma leinasin, kui pesast lahkund lind.

Pisarad ja ohked, kannatus ja piin
 Oliwad mu osa alatasa siin.
 Tühi kõht ja taplus, ülearu sund,
 Magada ei lastud kunagi täis und.

Teiste laste pilge kodus, karjateel
 Tegi minu elu sapisemaks weel.
 Laulgu teised kiitust lapsepõlwele,
 Minus äratab ta õudse tundmuse!

W. Proletarlane.

Mälestus.

(Soomest tulles.)

Nad laulsiwad, kaks Wene naesta,
 Laul kõlas kurwalt, kaebawalt:
 „Oh neitsi, püha neitsi Maarja,
 Hing päästa põrgu walu alt!

Meid awita! sest sinu palwe
 On wõti taewa wärawalt.
 Oh neitsi, püha neitsi Maarja,
 Hing päästa, päästa koorma alt!“

Nad laulsiwad ja rong, see lendas,
 Suits keerles, sinas õhu sees;
 Ma kuulasin ja ühes kuulas
 Üks wõõras neiu minu ees.

Kui selged, pilwedeta taewad
 Ta silmad waikselt sinawad,
 Ja õrnemate roosidena
 Ta peened huuled punawad.

Ma kaua waatasin neid silmi
 Ja kuulsin laulu kumawat;
 End unustades wiimaks tundsin
 Mu huuli ühes ütlewat:

„Mind awita, sest sinu palwe
 On wõti taewa wärawalt;
 Oh neitsi, püha neitsi Maarja,
 Hing päästa, päästa koorma alt!“

Mul nüüdki weel, kui lendaks rongi,
 Kui kuuleks laulu kumawat;
 Mul nüüdki weel, kui näeks neid silmi
 Kui Saima woogu sinawat.

A. Jürgenstein.

Minul on üks raamat.

Minul on üks raamat — sääl wahel
 On üks õis, üks koltunud õis.
 On üks närtsinud mälestus kahel,
 Kes kord kokku elu sees said.

Miks ei küsind, küsind siis mina:
 Ütle, kas mind armastad sa?
 Ei ka lausunud ühtegi sina —
 Muudkui õie andsid sa mull'.

Minul on üks süda — see tuikab
 Rinnas nii kui lahkudes siis.
 Kuskil kauguses keegi kui huikab —
 Aga waikib jällegi wist . . .

Minul on üks raamat — sääl wahel
 On üks õis, üks koltunud õis,
 On üks närtsinud mälestus kahel,
 Kes kord kokku elu sees said.

Gustaw Saita.

Kas mäletad? . .

Kas mäletad, kui õnnelised
 Me lapsepõlwes olime,
 Kuis kewadisel päiksepaistel
 Me lauldes karja hoidsime?
 Kas mäletad? . .

Kas mäletad, kui kuldses läikes
 Weel paistis meile kõik maailm,
 Kuis selges, puhtas usalduses
 Weel waatles elu sinu silm?
 Kas mäletad? . .

Kas mäletad, kui hääks ja wagaks
 Me ikka jääma pidime,
 Kuis nagu kõrgel taewasinas
 Me, põrmulapsed, sõudsime?
 Kas mäletad? . .

Kas mäletad, kuis elutõde
 Ja torm ning wõitlus lähenes
 Ja midagi su hinge põhjas
 Just nagu katki kärises? . .
 Sa mäletad . . .

Sa mäletad — ei enam taha
 Ma kaugemale küsida,
 Sa oled eksind, kannatanud —
 Su palest palju loen ma.

Sa tule tagasi! su hingest
 Kõik ilu pole kadund weel;
 Sa pole hoopis hukka läinud
 Sel tormilisel eluteel.
 Oh tule tagasi!

Sa tule tagasi! las' tõusta
 Hing jälle taewasinasse —
 Kui üksinda sul jõudu pole,
 Kätt anname ju sinule.
 Oh tule tagasi!

Sa tule tagasi! see hüüe
 Su hinges ikka heljugu,
 Kui palwehääil, kui kellahelin,
 Sind kosutagu, kutsugu:
 Oh tule tagasi!

Anna Haawa.

Arwan päewi, otsin aega.

(Omale 30. sünnipäewaks).

Arwan päewi, otsin aega:
 Olen magand ma,
 Et ju kolmkord kümme aastat
 Elan teadmata?

Eila weel, kui ema põlwel
 Oleks istund ma,
 Tähti aabitsasse torkind,
 Mängind „kukega“.

Eila weel, kui oleks süles
 Mannist õde kann'd,
 Kutsikaga Pede kaldal
 Wõidu utsitand.

Eila weel, kui oleks murul
 Taderatast lõõnd,
 Metsas Annikese kõrwal
 Maasikmarju sõõnd.

Eila weel, kui oleks karjas
 Jooksnud sõbraga,
 Punul pärga päha pannud
 Suure naeruga.

- Eila weel, kui öitsetulel
 Oleks istund ma,
 Sikusarwe lututanud
 Teiste seltsissa.
- Eila weel, kui laulukooris
 Oleks lõõritand,
 Kelmil pilgul silmadega
 Neidu mängitand.
- Eila weel, kui koolist tulles,
 Suure armuga
 Oleks nagu Anni ümbert
 Kinni võtnud ma.
- Eila weel . . . ei, just kui praegu
 Põleb musuke,
 Mis ta õhtul koju minnes
 Andis minule.
- Eila weel — ja täna, täna?!
 Olen magand ma,
 Et ju kolmkord kümme aastat
 Elan teadmata?
- Katsun paljast päälage —
 Elu petab ehk! . . .
 Taewas! rinnast tõuseb üles
 Juba haualehk.
- Nüüd ma seisan siin ja mõtlen.
 Nagu rändaja
 Teede lahkemel, pisar silmas,
 Ilma koduta.
- Aita, Isa, et mu elu
 Wümsel poolel weel
 Wõiks su meele järel' olla
 Siin mu kurwal teel!

Ed. L. Wöhrmann.

Elu hällipaik.

- Laul wiis mu waated sinna randa,
 Kus seisis kord mu hällipaik,
 Laul kinnitas mind kurba kanda,
 Sest uinusin sääl kaua waik.
- Oh mis mul paistab kurwal kujul
 Siin kauge elumere pääl?
 Kõik minu soowid surmaujul
 Ja uppund igatsuse hää!
- Kus jäänud lootus', lusti laewad,
 Mis koidul kiiksid laente wäel
 Ja elutormi wastu saiwad
 Küll ehitatud kindlal käel?
- Ei paista, waates wastu eha,
 Mull' kaugel lippu, purjupuud, —
 Kõik neeland möllaw maruwiha,
 Kõik matnud lõõtsuw laenehaud!
- Waim ainuüksi pääsnud ära,
 Siin rööwlrannas kurb ja waik;
 Ta kuulab kauget laente kära —
 Siin seisis kord mu kätkipaik.
- Siin seisin röömsas, läik'was laewas
 Ma suure õnne hulgaga,
 Mu ümber waikne ilm ja taewas —
 Kõik näitas õndsalt puhkama.
- Nüüd kõik on tuul ja maru matnud,
 Ei enam röömu, seltsilast
 Ja tormipilwed taewast katnud . . .
 Kes keelab loodust mässamast?
- Oh! aga unustus ei kata
 Siin rööwlrannas — muiste waik —
 Mu elumere haud ei mata:
 Siin seisis kord mu hällipaik!

Ado Reinwald.

Tuule wõimul.

Pilw lendab tuule wõimu ees
 Nii kiirelt üle maa
 Ja kaob õhumere sees
 Mu silmist jäljeta.

Nii aastaarwud lendawad
 Mu elus edasi
 Ja ilu, noorus kaowad —
 Ei tule tagasi!

Tuul ükskord minu tolmuga
 Ka tormab üle maa
 Ja tulew sugu jalgega
 Saab teda tallama . . .

P. F. Nakk

Weel siiski.

Laps püüab kaunid päiksekiiri,
 Mis sätendawad tantsides;
 Neid pihku tema tahab wõtta—
 Ei kätte saa neid iganes.

Ja lapsukene sirgub meheks,
 Kuid siiski kiiri püüab ta:
 Kätt sirutab ta õnne järel'
 Nii tihti wälja — asjata.

Herman Niggol.

Läinud!

Kaugel eksib kuldne hommik,
 Läinud lust ja kewade;
 Igatsedes tõstan käsi
 Kalli warjukujule.

Ah, kui alles kuldsed koidud,
Tõusjad tähed pilkused,
Puhtad õnnetaewa pilwed
Armuhihma tilkused!

Siis mu soovimised tõusid
Linnu kombel lendama;
Igatsused sõbrustasid
Õnnejumalatega.

Õnnepäew nüüd läinud looja,
Talwepilwist puhub tuul;
Kewade on ära käinud,
Elu seisab surmakuul.

Läinud, igawesti läinud,
Kuldne elukewade!
Aasta noorust näen ma jälle —
Enesel ei ialgi.

Ado Reinwald.

Kasepuu.

Minu õndsas isa õues
Kõrge kask weel kahises,
Siis, kui lapse meeled põues,
Mängsin murul lilledes.

Kaselehti kallis kaha
Rõõmustas mind kewadel:
Kase lehed läksid maha,
Kolletasid sügisel.

Mina naersin kaske kurba,
Lapseliku lustiga,
Pilkasin, et oksa, urba
Pidi paljaks puistama.

Kase raod wing'sid nutul,
 Tahtsid nagu ütelda:
 „Lapsukene, sulle rutul
 Elutali tuleb ka!

Loodus wiib meid suwe ilust
 Piskuks ajaks puhkama,
 Pea aga talwe wilust
 Saame jälle ärkama;

Aga sulle, inimene,
 Kaua õitseb kewade:
 Sul on talwe igawene,
 Eluaeg on üürike!

Sinu isaisa juba
 Muiste minu mahla jõi;
 Mina warjasin ta tuba,
 Kui ta lapselaulu löi.

Ammu hauakünkad katwad
 Sinu waga wanemaid,
 Kui nad sindki mulda matwad,
 Kuuldaks weel mu kahinaid“.

Mulle tungis tume koha
 Südamesse walusast';
 Päike, taewas, lilled puha
 Naeratasid kurwemast.

Ja ma läksin, muret peites,
 Tuppa teise mängile,
 Ema sāngi maha heites
 Tungis pisar silmasse.

Aga nüüd, kus eluteele
 Paistab talwe kurwem kuu,
 Tuleb mulle tihti meele
 Kahiseja kasepuu.

Ja ma aiman omal haa,
 Igawese talwe ees, —
 Kask jääb kaswama weel kaua,
 Kahiseb mu õue sees!

Ado Reinwald.

Mul meeles weel.

Kui käisin karjas puude all,
 Mul meeles weel need ra'ad,
 Mu karjamuri, lambatall —
 Mu sõbrad olid nad!

Mu tulekiwi, taelakask
 Nüüd ammu kadunud,
 Mu karjakanik, kaelatask
 On mullaks muutunud.

Mu pajupill — mu paradiis,
 On kantud kalmula,
 Mu wäikse wilispilli wiis,
 Ei enam kõla ta!

Nüüd olen juba wanamees
 Ja kortsud kulmula
 Ning wõitlen, wintslen ilma sees
 Nii kurb ja rõõmuta!

J. Ungerson.

Weel kord.

Mul on, kui peaksin weel minema
 Kord koju, enne kui läeb päike looja...
 Weel kord ma tahaks karjapoisina
 Sääl imestada päikest, selget, sooja:

Weel mängida säääl murul männa all,
 Kui lehmad, lambad aia ääres sööwad
 Ja aia otsas seista ülewal,
 Kui tallekesed orus kepsu lõöwad.
 Weel kord säääl tahaks õnnes hõisata
 Ja laulda lustil õekeste kõrwal;
 Weel tahaks paljajalu jännata
 Ja pajupilli teha metsa sõrwal.
 Weel tahaks isa käest ma õpetust
 Ja ema käest — jah witsagi weel saada,
 Kui wallatades teen ehk rumalust
 Wõi karja wast ei taha metsa a'ada.
 Weel kord ma waikset wetewulinat
 Küll tahaks kuulda Üstekoti sillal —
 Ja silmitseda ümbrust, ilusat
 Ning „wiimast paari“ püüda teiste killal.
 Weel kord ma tahaks metsa minna ka
 Ja teiste hulgas korjata säääl marju
 Ning pikse ajal süütalt pugeda
 Säääl sammaldanud räasta alla warju . . .

Mu unistusi, mis on surnud ju,
 Weel kätte leida tahaks kase wilus,
 Sest minu kodu, kuigi ilutu,
 On mulle siiski ilus, ilus, ilus!

Kõik walu kaob rinnast waiksesti
 Säääl mõnusate mälestuste rõhus,
 See walu, mis mind piinab wagusi
 Ja kaduda wõib ainult koduõhus.
 See igatsus, mis põues põlemas —
 Kuum igatsus, mis südant kõik see aja
 Just nagu tuleleegil läigitas
 Ja mida põuue pannud isamaja . . .
 See igatsus, mis waikselt, salaja,
 Ju küllalt waewa teinud südamele . . .
 Õrn igatsus, mis minu õnne juur,
 Ehk küll ju läinud juuksedki mul halliks,

See igatsus, mis imelik ja suur,
 Kuid ikka jäänud mulle kalliks, kalliks;
 Ükskord, üksainus kord weel waadata
 Ma tahaks kodupäikest, selget, sooja,
 Üksainus, ainus kord, et weereda
 Wõiks minu elupäike rahu looja . . .

P. Grünfeldt.

Wõlg.

Mu noorus närtsis nobedasti ära,
 Kui lillepung, mis puhkes õhtu eel,
 Õõ kattis kinni tema õitesära,
 Ei saand ta koitu näha taewa teel.
 Küll mõndagi on elu mulle annud,
 Mis ihata ei julgend lapse meel;
 Ka olen mõnda lootust hauda kannud,
 Mis kord nii ligi hiilgas minu eel.
 Ei rõõmusta ma sest, mis sain ma juba;
 Ei kahetse, mis pidin kaotama,
 Kui aga oleks kaebtust tõsta luba,
 Üht wõlga päriks elult wälja ma:
 Ma seda hinge tahaks kätte saada,
 Kes Loojalt määratud mu saatijaks,
 Et wõiks tad otsatumalt armastada,
 Et tema armastus mind õnnestaks.

G. E. Luiga.

Wenna lubamine.

„Õeke, oota kui suureks saan,
 Kullased riided ostan sull',
 Höbedast maja ehitan ka,“ —
 Nii lubas wennake, wäikene, mull'.

Küll kaswis suureks mu wäike wend.
 Lubamist — lubamist muutis ta:
 „Ode, kui elu mull' õnne toob,
 Sinuga, õde, siis jaotan ma!”

Kuid mind unustas, unustas kõik
 Wend siis, kui elu tall' õnne tõi.
 Õnnelik sõprust ei tarwita,
 Õnne ei õega jagada wõi!

Leena Gross.

Elu sõit.

Kewadisel koiduwalgel
 Läksin lustil laewaga
 Õnnelikul, rõõmsal palgel,
 Elumerde mängima.

Peeglipalgel waikis wesi,
 Kaugel punas kuldne maa:
 Sinna tõtsid tasakesi
 Soowid igatsustega.

Aga kui ju kuldne luha
 Läkis ligi silma ces,
 Tõusis hirmus kange koha,
 Mässamine merewees.

Paksud tormipilwed tõusid
 Kauge taewa kaarest,
 Õle maa ja mere käisid,
 Eksitasid laewakest.

Walges wahus mõttemeri
 Löötsus, mürises ja kees
 Ja mu rõõmsa rannawari
 Wilkus sügawuse sees.

Igatsuse idadesse
 Mind ei toonud tuulehoog;
 Külma kalju rahnudesse
 Weeretas mind laentewoog!

Ado Reinwald.

Noored raugad.

Kes need kõnniwad kortsus-kulmul,
 Hinged nii waewatud, werised?
 Eksiwad waibudes kõrbe kuumas,
 Südamed härmatand, lumised —
 Need on need noored raugad.

Kes need soniwad elusõnu? . . .
 Surmapitsat neil otsa ees!
 Waritsewad kui sügisewarjud
 Keset kewadihaljuses —
 Need on meie noored raugad.

Anna Haawa.

Kas te nägite.

Kas te nägite mu noorusaega,
 Minu lapsepõlwe päewi kuskil weel?
 Õelge, juhatage, kulla rahwas,
 Wast ehk jookstes jõuan neile järgi teel?

„Küll ep nägime — nad koidu ajal
 Sõitsiwad siit mööda kella kõlinal. . .
 Ennæ, isand, waata selja taha,
 Sää! nad wirwendawad õhtu eha all.“

Pöörsin küll weel silmad sinna poole,
 Kuulsin kellakaja läikwas ehawöös,
 Aga jõud mul rauges. Komistades
 Kukkusin ma pilkses, pimedamas öös. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Kuis tahaks hõisata weel noortega.

Ehk küll ju tihenewad pikad warjud,
 Meel tuimaks läeb ja rauged elurööm
 Ning weeremas ju päike eha hõlma —
 Kuid tahaks hõisata weel noortega!

Mind ärge keelake! Mis sest, et õhtu jõuab?
 Kord teie päike käib ka seda teed,
 Ja teie nooruski, ta kaob kui wari ära —
 Kuid tahaks hõisata weel noortega!

Hääl rauged aga, tuimaks lähwad meeled,
 Kuid süda rinnus tuksub ometi
 Ja rõõmust, walust süttib päikse weerul —
 Kuis tahaks hõisata weel noortega!

O. Grossschmidt.

Elu kiirus.

Nopi õisi rutuga
 Enne kui on hilja,
 Pea peawad langema,
 Walmistama wilja.

Õieaeg on üürike,
 Tuule tiwul sõuab;
 Täna naerab lahkeste,
 Homme mõõda jõuab.

M. J. Eisen.

Waene mees.

Mees tõmbab ja tõmbab, tee libe
 Ja haod nii rasked reel;
 Mees waene ta ruttab, käik kibe,
 Ju päike on koju teel.

Ja lapsed, need ootawad kodus,
 Nii külm on toake;
 „Miks isa ei tule ju metsast?
 Eks ütle kord, emake!”

— Mets kaugel on, sügaw ja pime,
 Ja waht kõnnib metsa sees;
 See mõnikord nõnda tige
 Ja isa on waene mees. —

Ja emake kõneleb palju,
 Kuis waelele wilets ilm. . .
 Küll lapsed lubawad muuta,
 Kuid märjaks jääb ema silm.

Ja koorem, see ligineb, liigub,
 Ehk haod küll rasked pääl,
 Ja südames isal ju ette
 On hõiskamas laste hääl.

E. Enno.

Tulewik.

Mis on, mis paistab kaugel merel. . .
 Kas laew säält tuleb? Mis ta toob?
 Wõi udu hall? Wõi mõttekuju,
 Mis hing wast ise endal' loob?

Ei, laew see on — mu kauge lootus:
 Ta peab, ta peab kord tulema!
 Ja kuigi warem pettis ootus,
 Ma usun: nüüd küll tuleb ta!

Kuid, kas ta see, mis mina ootan?
 Kas õnn, kas minu õnn ta sees? . . .
 Ma küsin. . . laente käiku waatan. . .
 Ta kuju rohkem kerkib ees.

Kas minu igatsust ta kannab,
 Kas on mu lootus tema pääl?
 Wõi toob ta häda meie randa?
 On surm wast leidnud aset sääl? . . .

Juhan Liiv.

Paras!

„Täht on kadund, tee on tume,
 Kustund kuldne koidukumel!
 Maa ja taewas kuulge halet,
 Inglise suu on rääkind walet!
 Roos on närtsind öitseajal
 Juba teise rinna najal!“
 Nõnda kuuldaks alatasa
 Hädaldawat kaebekisa . . .

Hm, see on küll paha lugu,
 Aga paras, — oma tegu!
 Kesse käsib elumerel
 Purjetada tähte järel?
 Kesse käsib inglidest
 Püüda eluseltsilista?
 Kesse käsib õrna õita
 Eluehteks rinda kõita?

Tähed tähtel kosjas käigu,
 Inglise armu wiigu;
 Oiekene murupinnal
 Oilmitsegu õie rinnal.

Inimese elutõde,
 Sellepärast, wend ja õde:
 Tahad, et sul seltsiline,
 Wali selleks inimene!

A. Rennit.

Dõlgtud manitsus.

Oh wõta nüüd, mu tütrekene,
 Need ehted seljast maha
 Ja lähme tööle rutusti, —
 Aeg wiwitust ei taha!
 Ei tütar läinud — naeris.

Oh tütar, ära mine sa
 Nii tihti pidudele,
 Ei lust wõi hädast aidata,
 Kui raskust juhtub sulle!
 Ei kuulnud tütar — naeris.

Mu laps, oh ära sõprust tee
 Ükskõik, kes wastu juhtub:
 Ei ükski wii sind üle wee,
 Kui paat sul katki uhtub!
 See pääle tütar naeris.

Sääl tuli aeg ja neiu jalg
 Kord lustil libisedes
 Wiis kuristikku. Hirmus palk
 On põlgtud manitsuses!
 Ta kibedasti nuttis.

P. Jakobson.

Ära usu hundi juttu!

Kits läks kiideldes mäele,
 Hunt läks hoobeldes järele:
 „Tule mulle, kitsekene!
 Ma teen uued ummiskingad,
 Alla absatid punased,
 Pääle seon siidiriimad“.
 Lind aga laulis lepikussa:
 „Ära usu, kitsekene,
 Ära usu hundi juttu!
 Hundil on need hullud jutud,
 Karul on kõned kawalad.
 Oma nahk on ummiskingad,
 Weri alla — absatimed,
 Sooled pääle — siidiriimad!“

Rahwalaul.

Nôges.

Õue nurgas nôges kasub,
 Juku julgest' juurde asub
 Tahab murda taimekest;
 Tagasi kuid tõmbab kâe,
 Karjub: „ema, eks sa näe!
 Kâsi kublêl nôgesest.“

Ema: — ma ei wõi sind aita
 Ega nôgest see eest laita,
 Kôrwetajaks ongi see. —
 Aga pojakene walwa,
 Kui saad suureks, et ei salwa
 Sinu südant nôgene!

K. Normann.

Saatus.

Mind saatus päris narriks peab
 Ja nagu sokku sarwist weab:
 Ei wali teed, ei rada ta,
 Ei küsi, kas ehk wäsind ma.

Ta muud kui tirib kõigest wäest,
 Kas katkegu wõi sarwed pääst.
 Ja kui kord jalg mul wäärataks—
 Surm kahjurõõmul naerataks.

Ed. L. Wöhrmann.

Waenulik saatus.

Saatus nii waenulik, saatus nii paha,
 Kingitust sinu käest mina ei taha!
 Puista sa anded neil' rüppe, kes lootwad,
 Kes, kui su pailapsed, õnne sult ootwad.

Mind pole hellitand pidud, ei joodud,
 Raudane käsi on minule loodud:
 Sellega wõitlen ja wõitluse wäest
 Wägisi andeid ma kisun su käest.

Olgu õöd uneta, rasked ka päewad,
 Mõnedki rõõmud mul maitsmata jääwad;
 Selle eest uhkelt pääd püsti wõin kanda:
 Tänu ei wõlgne ma sinule anda!

G. E. Luiga.

Ma olen ka omaga rahul.

Sa naerad mu ruuna ja rege,
 Et wiletsad, inetud nad;
 Sa naerad mu Tuksi ja Muri,
 Et käies neil wildakad ra'ad.

Sa naerad mu lehma ja lammast,
 Mu pisikest kassikest ka!
 Sa naerad minu haiget hammast,
 Mu südant minu rinnassa!

Sul õigus! Sul paremaid palju,
 Ei wõistelda sinuga saa!
 Ma olen ka omaga rahul:
 Ei paremaid igatse ma!

J. Ungerson.

Kes meeldida tahab.

Kes meeldida tahab, peab roomama.
 „Jah“ üteldes „ei“ peab mõtlema,
 Mis teine tahab, peab tegema,
 Peab ahelaid kandma ja — tänama!

Peab kandma lõpmata palju weel,
 Peab tundma, kuidas tal murdub meel,
 Peab kumardama kulla eel —
 Peab nuttes naeratama weel.

Ja kes ei taha, ei meelita ta;
 Ei taha, ei taha, ei tahagi ta!
 Waid külmalt elugi pakub ka —
 Tall' enesel' katsutaks meeldida!

Ja jääb ta nüüdki weel muutmata,
 Ta tõearmastus puutmata,
 Üks peab nüüd kahest sündima:
 Ta peab nüüd tõusma ehk langema!

Juhan Liiv.

Tapiteel.

Ma liigun keset eluiga,
 Kui ära eksind rändaja,
 Kel teadmata on koduküla
 Ja kadund kallis kodumaa.

Mu seljataga ehakullas
 Örn, ilus neiu naerab weel:
 Mu noorus, kes mu ära põlgas
 Ja maha jättis eluteel.

Ja minu ees, näe, uduaurus
 Hall eit, kui ernchirmutus,
 Mind hüüab, kutsub, tõmbab käega . . .
 See naene on mu wanadus.

Ma kõigest hingest ümber pööraks
 Ja põgeneks wõi kápuli —
 Kas mingu aastaid teistwörd mööda,
 Kui aga saaksin tagasi!

Kuid aeg, kui kuri kohtu kasak,
 Mind tapis edasi siin weab.
 Mis teha? — Oh ma tean, et tema
 Ka oma kohust täitma peab.

Tee ääres mind weel ilm ja saatus
 Kui poisikesed pilkawad.
 Las' käia, kasak! Eks sa aima,
 Et walusad on pisarad . . .

Kes teab, kus kohal seisab koobas,
 Wõi ase, kus mind wiidakse?
 Ja kohus? — Isa, armuline
 Sa ole mulle waesele!

Ed. L. Wöhrmann.

Kuld-rannake.

Kuld-rannake,
 Mil jõuab laew su kaldale!
 Ju wara kalli koiduga
 Su poole wõtsin purjeta',
 Silm siiski weel ei kallast näe
 Siit üle kõrge laenemäe.

Kuld-rannake,
 Mil jõuab laew su kaldale!
 Siin alles wõõra ilmapiir
 Ei läigi ranna siniwiir
 Säält üle elumere wee,
 Kus lõpeb minu laewatee.

Kuld-rannake,
 Mil jõuab laew su kaldale!
 Ma ohkan siin kui wäsind lind,
 Et waikne elumere pind.
 Ja torm ei laewa lendes a'a —
 Nüüd hilja sinu randa saan.

Kuld-rannake,
 Mil jõuab laew su kaldale!
 Ma õhtucha paiste sees
 Sind näen sinetamas ees!
 Oh siiski raske elutee, —
 Pea jõuab laew mul üle wee!

Ado Reinwald.

Ta murdus.

Ma tänan sind, hää inime',
 Et õnne soowid mulle;
 Önn palju wäärt, kui jõuame
 Ta siidipehme sülle.

Kel jõudu elus wõidelda,
 Saab õnne ilmas kätte,
 Ei jõuetule woolama
 Saa ial õnneläte.

Ka mina olen wõidelnud
 Mu elu noorel rammul
 Ja waenuwäljal walwanud,
 Kui kõnd'sin sõjasammul.

Ei mitte oma õnnele
 Sää! wooland otsalt higi,
 Waid isamaa auujärjele
 Me tõttasime ligi.

Kui hõisates siis tagasi
 Ta wõidulipud kanti,
 Auuwanikuid ja pärgasi
 Sää! wahwadele anti.

Ei õnnepärga jaganud
 Mull' ükski kena käsi:
 See mõõgateral murdunud,
 Ka murdus elu ise.

P. Jakobson.

Wanataat.

Mu waade on tume ja wanadusläige
 Ju hiilgendab hallide juuksete pääl;
 Ei edene aste, ei kiirene käige,
 Ei terwita hõiskajat enam mu hääl.

Ei enam wõi mõõka ma pidada pihus,
 Ei waenlasel' wastata wõitluse wäes;
 Ei endine tugewus ela mu ihus,
 Ei mehine mõnusus ole mu käes!

Kuid, pojuke, tärnanud wabaduswõsa,
 Eks kindel su käsi ja julge su jalg?
 Wii isamaa altari! nooruse osa,
 Kui langed ka põrmu, kui kahwatab palg.

Löö maha, kes waenlane isamaa rajal;
 Löö maha, kes waritseb merel ja maal
 Ja ärata, elusta helkiwal kajal
 Ka wenda, kes uinub weel wõitluse a'al.

Ja langed sa wõideldes wahedal raul,
 Siis õrnasti katab sind isamaa hõlm,
 Siis raugen ma hõisates auusama haul
 Ja tänades niiskeneb mõnigi silm!

K. E. Sõõt.

Wana weski.

Siin wana weski nagu norus
 Ning wesi woolab tasakest,
 Pea kaob ta kui udu orus
 Ja maetaks aja laenetest.

Nii kōduneb ja kaob pea
 Ka ajasaagiks inime,
 Ta noorusest ei ükski tea,
 Kõik näewad, et ta hallike!

Maailm on weski, elu — wesi:
 Nad kaowad nii kiireste,
 Siis läewad lõpeks tasakesi
 Kõik unustuse meresse.

Ado Reinwald.

Tolm ja põrm.

Kas nägid rukipõldu sa,
 Kui õitses tolmates?
 Eks tunnud seda waadates
 Sa rõõmu südames?

Kõik eluidud warjab tolm
 Kui uinurüppe sees
 Nii kaua, kuni õieaeg
 Meil seisab silme ees.

Mis kadund on, see peab kui põrm
 Siin hauda langema
 Ja ootma, kuni Looja hää
 Saab hüüdma: „Tõuse sa!“

Fr. R. Kreutzwald.

Kerjaja surm.

Ta toetab kepi na'ale,
 Kõik keha wäriseb,
 Hall juuks kui hõbe laene
 Ta palet ümbritseb.

Pilk särata ja tume,
 Kuid pisar hiilgab säääl,
 Näol närtsinud on jume,
 Ja kõlata ta häääl.

Nii seisab maantee ääres
 Üks wäsind sandike,
 Ja ihkamises, palwes
 Ta waatab ülesse.

Täht nagu tulejuga
 Sääl kõrgel langeb, kaob, —
 Surm kerjajal' lööb rinda,
 Ta õhkab, kokku waob.

Sääl kõrgel siniwõlwil
 Üks tuike lehitab,
 Kaob lõpmatuse piiril —
 Kui wälk siis sähwatab.

Weel kumab õhtueha,
 Hall udu tõuseb jõest . . .
 Teel lamab surnukeha,
 Kel pole omakest!

A. Suurkask.

Matuse kell.

Kellahelin orust tõuseb,
 Keda kellad hüüawad?
 Lauluhääled kõrwa kostwad,
 Keda lauljad saadawad?

Rahwahulk, kes lauldes tõttab,
 Kiriku wist pöörab ta,
 Kus ju altar pulmariides
 Noorikut saab ootama?

Linnud laulwad, päike hülgab —
 Kas ka seda tunnete,
 Keda laulul pulmaechtes
 Tee päält mööda wiiakse?

Surnuaia ukse tiiwad
 Raskelt lahti langewad,
 Haua poole rahwas pöörab,
 Surnukellad hüüawad.

Warisedes hauda langeb
 Lillepärg, mis rõõmsalt sa
 Altari ees täna palwes
 Päha pidid panema.

Nüüd sind surmaingel wõtnud
 Armukaenla hellaste!
 Nüüd sull' mulla põhja tehtud
 Kitsas kammer unele!

Kellahelin orust tõuseb,
 Keda kellad hüüawad?
 Surnuaialt hääled kostwad:
 Noorikut nad matawad!

L. Koidula.

Peotäis ma mulda.

Peotäis ma mulda
 Wiimaks katteks saan,
 Kui ma elust wäsind,
 Haua põhja läen.
 Ei säälmuret, waewa —
 Waiklik hingata,
 Kuni uuel kujul
 Jälle sünnin ma.

Peotäis mind mulda
 Pea ühendab
 Nendel, kellest ilm mind,
 Elu lahutab.
 Würstikroon ja sandi
 Waene kepike —
 Mulla all neil ase
 Ühesugune.

Peotäis mull' mulda,
 Eesti sõbrad, ka
 Wiimseks andeks hauda
 Wõtke wisata!
 Armsam mull' kui ehted,
 Mulla tükike
 Kirstu pääl ja põhjas
 Laastu sängike.

Peotäis ma mulda
 Kõrgeks pidada
 Tahan, eluiga
 Teda auusta.
 Muld mind toidab, katab,
 Kannab ilma pääl,
 Wiimaks üksi kaitseb
 Mullast ihu weel.

Peotäis mind mulda
 Üksi üle jääb,
 Kui kõik jõud ja noorus
 Mullaks jälle saab.
 Mullast olen sündind
 Mulda lähen ma,
 Mullast uuel kujul
 Uuest sünnin ka.

L. Koidula.

Auusammas.

Waene sandikene wangub
 Waese mehe hauale,
 Keda hiljuti weel pandi,
 Mulla põue puhkele.

Põlwili sääli ennast heidab,
Südamest ta palwetab,
Kahwatanud palgelt alla
Pisarad tal weerewad.

Oh ta nutab, et on surnud
Tema helde aitaja,
Aitaja, kes wiimast pala
Temaga wõis jagada!

Palwes nutab seda taga,
Kes õõwarju wõttis ta,
Külmal talwel, tormi õõdel
Oli tema kaitseja.

Kas weel paremat auusammast,
Waene wend, sa ihaldad?
Sinu unustatud hauda
Eht'wad tänupisarad!

Suurte, wägewate kuulsust
Kiwikuju kuulutab,
Waese mehe haa pinnal
Elaw kuu palwetab.

Suurte, wägewate teod
Lugeda on kirjades,
Aga waese mehe tegu
Elab teise südames.

O. Grossschmidt.

Lõpetatud!

Lõpetatud laul ja töö, —
Tere õhtu, tere öö!
Heidan wäsind waikseste
Igawese unele.

Silm on pime, suu on waik,
Ootab sügaw sängipaik;
Päike paistab kurwalt weel
Wana ilma wiimsel teel.

Kiusu, walu wärinad
Kaugel tasa kohawad —
Waenlane ja wihamees
Seiswad raske mõtte sees.

Arm ja sõprus siiski weel
Nuttus käiwad kirstu eel —
Kuni haua äärele
Saadab laul ja kelluke.

Sinu põhjas, sügaw haud,
Närtsib noorus, ilu, jõud —
Wend ja öde, waata sa:
Nõnda sünnib sinuga!

Lõpetatud laul ja töö —
Tere õhtu, tere öö!
Heidan wäsind waikseste
Igawese unele!

Ado Reinwald.

Usk.

Kel kindel usk, et Jumal taewas,
Sel wäsimust ei tule eluwaewas.
Pr. R. Kreuzwald.

Usk — hinge õnnis tulew ilm
Ta warjul kuldsest koidab,
Ta pehme, püha taewa pael
Meid lootustega koidab.
A. Rennit.

Meile taewas, teile maa —
See ei wõi mull' meeldida:
Tahad olla kristlane —
Kristlikult siis jagame.
A. Grenzstein.

Eesti Jumalad.

Ammu kadunud need kenad ajad,
 Läänud minewikku magama,
 Millal hääde jumalate majad
 Täitsid Eesti taewast hulgana,
 Millal pühitsetud ohwrikiwi
 Riputati härja werega,
 Millal, Taara, sinu tamme tüwi
 Ehitati lilleõitega.

Lämmeküine pidas metsas pidu,
 Jõi säääl Kungla tütre terwiseks;
 Kohe õitses roosiõite ladu,
 Kus ta hõiskel üle aasa läks.
 Osaw Ukko juhtis piksenoole,
 Wedas wikerkaari üle maa.
 Lilled eest kandis Likki hoole,
 Ehitas neid õrna iluga.

Weteemad kaldal seiswad nutul,
 Kadunud neilt kuulsam kandlimees!
 Kalamees neist mööda sõidab rutul,
 Näeb, et tühi hiis ta silma ees.
 Nukralt waatab õöpik wete sülle,
 Nagu mäletaks ta midagi.
 Wanemuine, millal tuled jälle
 Rõõmustama oma poegasi?

Kadund sepp, kes tagus taewatuba,
 Pani kuu ja päikse põlema,
 Andis kärsitumal' tuulel' luba
 Taewakojast ilma lennata.
 Kadund sepp, kes wasara ja tangid
 Wöttis pihku, tagus mõekasi,
 Sulatas ka suured kullakangid,
 Walas endal' kullast piigakse.

Kena aeg, siis walitses weel Ahto,
 Sõitis Wellamosel' wõõrusel'.
 Näkineitsid löiwad woogel wahtu,
 Näitasid end ilma poegadel!
 Kalamees wast waiksel õhtu ajal
 Nägi wesineitsi ilusa,
 Uskus ennast alla — neiu najal,
 Kust ei tulnud enam tagasi.

Kus nüüd päike seisab ilmakerel
 Liikumata oma paiga pääl,
 Lendas muina Jumal õhumerel,
 Juhtis päikse käiku kindlal käel.
 Ohtul kustutas siis päikest ära
 Punapalgel piiga hoolega,
 Hommikul, et ärkaks ilma kära,
 Süütas Koit tad jälle põlema.

Põhjapiirel kangelaste wõitlus
 Pani taewast tules põlema:
 Wirmaliste wägew wiha heitlus,
 Paistis wirwendades üle maa.
 Ilmaneitsi istus taewa serwal,
 Kodus wikerkaareks kuldsed keed,
 Põhjanael, see rõõmus poiss ta kõrwal,
 Näitas laewameestel' teed.

Metsas elasiwad rõõmsat elu
 Murueide tütreid hulgana.
 Rõõmsalt otsis üles puude wilu
 Haldija tütar, kuldse juukstega.
 Igal suwe õõde widewikul
 Pidasiwad pidu jumalad,
 Koit siis andis musu Amarikul',
 Üksteist wõtsid hellast' kaenla nad.

Üksi Toonil polnud mitte luba
 Tulla taewaliste pidule,
 Sest et Maanalas ta Maana tuba

Peab hoidma, kaitsma walwsaste.
 Liiwa-Hannus wiib siit ilmast waimud
 Tooni tuppa, puhke paigale,
 Kust weel hädakorral wahwad kaimud
 Tötwad Eestil' hoidjaks tagasi.

Aga kõik see jumalate kari
 Pidanud maad andma ühele.
 Kadunud on Eestis hiiewari,
 Pühad tammed rai'tud kirwega.
 Kadunud on Eestis Taara wõimus
 Ja ta abiliste walitsus.
 Ühte kumardab nüüd rahwas rõõmus,
 Ainult ühe juures õnnistus.

Üksnes kenas muinasjutu riigis
 Tunnen ma weel Taarat tugewat,
 Kalewit weel näen ma nende liigis,
 Kes need muina hoidsid Eestimaad.
 Ehk küll kadunud need kenad ajad,
 Muinasjutus leian jälle neid,
 Muinasjutus jumalate majad
 Täidawad weel Eesti taewast, maid.

Andres Alwer.

Ma usun. . .

Ma usun, et üks kõrgem wägi
 Küll on ja peab olema,
 Kes meie elualgust nägi
 Ja tulewikku tunneb ka.

Kes igawesti ette teadis,
 Mis on ja peab olema,
 Kes kindlas sihis ette seadis
 Me inimeste elu ka.

Ja et sest wäest üks osa minus
 Küll on ja peab olema:
 Kuis muidu elu tühjas kõrbes
 Wõin loojaks olla mina ka?

Marie Heiberg.

Mu süda usub.

Mu süda usub õnne
 Suurt — meresügawat,
 Kus särawad muinasjutud
 Ja imed puhkawad.

Mu süda usub walgust,
 Mis tõuseb säält sügawast,
 Mis kutsub tuhanded õied
 Kõik elusse uinumast.

Mu süda usub elu,
 Mis selge õnnistus on,
 Mis maine ja okkiline,
 Kuid siiski taewane on.

Mu süda usub surma —
 Suurt sügawat, õnnist õöd,
 Kuhu mahuwad ära kõik õndsus
 Ja walgus ja elutõed.

Anna Haawa.

Arge riielge!

Ma tõstan tihti omad silmad
 Siit tolmust, tülist ülesse,
 Säält paistwad mulle armsad ilmad,
 Säält woolab rahu hingesse.

Mu isa elab tähte taga,
 Ta kõneleb mull' armsaste:
 „Ma olen püha, olen waga,
 Mu lapsed, ärge riielge!“

Oh lühikene elumängi!
 Sind teretab weel armuhuul,
 Sa ehid alles mõrsjasängi
 Ja juba puhub surmatuul;

Sa otsid alles waenlast üles,
 Et kättemaksa kuhjaga:
 Ta juba suigub surma süles,
 Sa langed hauda lep'mata.

Riid mustas madaluses kasub,
 Kui madu roomab mätta all,
 Suur rahu päälpool tähti asub,
 Kõik kiusud kadund kõrgemal.

Maas keeb ja kohab mullasüli
 Ja rahwas tapleb rahwaga —
 Ma põlgan teie riidu, tüli,
 Teilt armu, rahu nõuan ma!

Need Isa hääled kostwad mulle
 Säält tähte tagant südame,
 Ja isamaa, ma hüüan sulle:
 „Mu lapsed, ärge riielge!“

Ado Reinwald.

Kui.

Kui mõistaksin ma mõtelda,
 Mis elu sees saab juhtuma:
 Kas tallan rada lillelist,
 Wõi astun läbi ohakist.

Kui mõistaksin ma mõtelda,
 Kuis eluots saab olema:
 Kas kodumulda maetaks mind,
 Wõi jahtub wõõrsil wäsind rind.

Kui mõistaksin ma mõtelda,
 Kuis waimuilm saab olema:
 Kui palju tõe luuledest
 Ma leian eest ja ülewest.

Kui mõistaksin — ei mõista ma,
 Waid pean lep'ma luulega,
 Sest tulewiku wärawad
 On lukku pandud, tumedad!

Ado Reinwald.

Asjata!

Ei jõua küsimisi kõita:
 Kus kohta hing jääb elama,
 Ma siiski tahaks kindlast sõita,
 Siit kõrgemale lennata.

Ma jätaks maha ilmamulla
 Siis sügawasse suitsema,
 Ma lendaks üle koidukulla,
 Wõiks kõrgel harjal hõisata.

Oh õnnelikku, püha reisi!
 Siit ilma põhjast pääseks ma,
 Säält leiaks sugulaisi, teisi,
 Säält leiaks uue ilmamaa.

Mis ammu mustal haua riiwil
 Sai lukku pandud minu eest,
 Ma ära lendaks kotka tiiwil,
 Mull' hõiskaks wastu taewa seest.

Oh aga kõik need kallid kujud,
 Need igatsused ilusad
 On lapselikud luuletujud
 Ja nagu udu kaduvad!
 Mu tee on otsas uute ilma,
 Kui naeratab mull' surmaöö,
 Wast asjata ma tõstsin silma
 Siit üle kauge tähtewöö!

Ado Reinwald.

Igawene aeg.

Igawese aja pimel piirel
 Suured ilutsused säravad,
 Aga minu mõtted, igatsused
 Ei säält leia ust, ei wärawat.
 Ütle mulle, inimene, kesse
 Räägid tulewiku taewastest,
 Kas weel kaugel surmariigi süles
 Leietakse usutähekest?
 Kas weel igawese aja õues
 Teretawad elumõtted mind?
 Kas weel külma haua sisikonnas
 Hakkab tuks'ma äramädand rind?
 Oh ma oleks õnnis, ütle mata õnnis,
 Kui weel lõpeks haud ja igawus,
 Kui weel usu kuldsed unenäod
 Oleks enam kui üks jamsitus!
 Igawene aeg ei lõpe otsa,
 Igawene aeg jääb igawest,
 Elu kasuks — seda mõtlen mina —
 Petetakse palju inimest.

Ado Reinwald.

Ära wõta.

Ara wõta usku ära
Terwe toore ilma käest,
Siin on alles wäga wara
Päästa wana kombe wäest.

Las' weel lend'wad aastasajad
Taha selja, surmasse,
Siis wast tulewad ju ajad,
Lõpe muistse mängile.

Olgu usku rumalatel',
Teadus — targa tundjale
Ilma; ilm on jumalatel'
Igapene wõlglane!

Ado Reinwald

Paradiis.

Kaugel, ajarüppe esirajal,
Seisab õnnis, püha paradiis,
Seisab Aadam hõisates ja nuttes,
Kuni ingel teda wälja wiis.

Wennad, need on nooreilma mängid,
Mis on sündind muistsel jutumaal,
Tõsiduse tagaotsimised
Rahwa lapsepõlwe pimed õõl?

Jumal — waim, sel pole luud ei liha,
Ei ta põrmus aeda ehita,
Ei tal ole inimlikka käsa,
Millega ta tegi Aadama.

Kõrge Jumal, kes kõik enne teab,
Teatusi ei otsi nõdra käest,
Ei ta ütle kadelt Adamale:
Hoia ennast, hoia kõigest wäest!

Peaks muisteilma jutud jääma
Kindlaks taewaliku tõe ees,
Siis ka tark ja wägew ilma Looja
Oleks nõder eksiline mees.

Aga tema töö ei parandusi,
Sest et meister — waim ja täielik,
Ei ta kiusa nõtre proowitusel,
Sest ta teadmine on lai, pikk.

Rahwa noorust, ilma lapsepõlwe
Selle põlwe püha, waga wiis
Seda usu palawiku jampsus
Nimetab nüüd: „püha paradiis“.

Ado Reinwald.

Minu mõtted.

Ma püüdsin õigeid mõtteid tuua
Ja tõde ilma' ilma',
Mis luulewäljal wõisin luua,
See sündis kawaluseta.
Maailm ei mõistnud minu aimu,
Ei mõistnud minu luulekeelt,
Ta külwas mulle lausa laimu
Ja mõtles, et ma eksind teelt.

Ja siiski minu südamesse
Need mõtted jääwad mullani,
Mis palmisin ma ridadesse,
Ei lahku minust sureski:
Ma tõstan kõrgeks tõetaewa
Ja üle kõige jumalust,

Ma põlgan kombelikku waewa,
Ma wihkan petust, rumalust!

Sa wõtad ette usuloori
Ja kätte kuldse karika
Ja lubad wiia wanu, noori
Kord paradiisi hõiskama.

Su rajad udulisel wäljal
On keerulised, kõwerad:
Sää! ränd'ja eksib tõenäljal
Ja otsib selget hallikat.
Sää!t aga tõde kadund suutu,
Kus omakasu kuningas;
Kes julges kombe külge puutu,
See eksinud on Jumalas!

Mu usk on armas Isa taewas,
Mu hüüe ilmas — isamaa!
Need trööstigu mind eluwaewas
Ja saatku mulda magama!
Las' sajatada walehuuled —
Ma püüdsin käia tõeteed;
Mu haul nut'wad taewatuuled,
Neil pisarateks kasteweed!

Ado Reinwald.

Kui teaksin.

See on ju hää, et ma ei tea,
Mil Isa koju kutsub mind,
Mil aasta weerul. wahetusel
Kord jahtub wõörsil wäsind rind.

Kui teaksin ma, mil kellakaja
Mind saadab wiimse woodisse,
Siis kahwatades waataks alla
Kui kustub eha kullane.

Kui teaksin ma, mil surmaingel
Mull' teretuseks annab käe,
Siis loeksin elusoone lööki
Ma pisaratel iga päew.

Nüüd pole wiimast pilku teada,
Ma elaks nagu igawest';
Uus lootus lendab südamesse
Mull' iga koidu kiiredest.

Nii suigun nagu une süles
Ma päewast päewa, aastani,
Küll Isa hüüab õigel ajal,
Mind kutsub koju wiimati.

Ja kui siis minu muldne kodu
Kord kannetakse kalmule —
Mu silmad sääl ei enam nuta,
Et eluaeg nii üürike!

Ado Reinwald.

Taewa tähed.

Rahus käiwad taewa tähed
Oma teed sääl iga päew;
Ei sääl kuulda riidu, kära,
Igapäew õnnetee.

Waikselt woolab selge hallik
Oma teed sääl edasi,
Kuni jõuab mere sülle,
Hingab woodis wagusi.

Kuldsed tähed kõrges taewas,
Selge hallik mulla pääl
Meile hüüdwad: inimesed,
Käige teed kõik rahus tääl

Käigem teed, oh wennad, õed,
Iga päew siis rahus tääl!
Uhe Taewaisa lapsed
Oleme siin mulla pääl.

Siis meil iga päew siin elu
Jookseb nagu hallikad,
Kuni saame rahutaewa,
Kus kõik tähed hiilgawad.

M. Körber.

Ma olen . . .

Ma olen paradiisis käinud
Ja leidnud „Hilligenileid“,
Ma olen lahtist taewast näinud
Ja palest palel jumalaid . . .

Ma olen wiibind põrgu wallas,
Kus walitsemas wana must
Ja noored saatanad mu kallal
On proowind küünte terawust.

Ma olen wariseeridega
Saand sagesst kokku eluwoos,
Ma olen jultund Juudasega
Ka leiba murdnud üheskoos . . .

Mul siiski alles jäänud elu,
Ma inimene ikka weel;
Weel tunnen kibedust ja walu,
Ja õnnegi weel märkab meel.

A. Rennit.

Mind nuhtle Ise . . .

Helde Isa, kui ma pattu teinud
 Olen inimlikus nõtruses,
 Kui ma õige tee päält ära läinud
 Raskel elurajal rännates!

Helde Isa, karistusi panna
 Võta siis mu pääle omal käel,
 Aga ära meelevalda anna
 Minu üle inimeste wael . . .

Ehk küll hirmus langeda Su kätte,
 Elaw Isa, sel kes eksinud,
 Hirmsam siiski inimeste ette
 Sinu läbi saada heidetud.

A. Rennit.

Jõulu mõtted.

„Auu olgu kõrges Jumalale,
 Rahu maapääl' asugu!
 Kadugu kurjus, waen ja wale,
 Tõde ja õigus kosugu!“

Nõnda waestele karjastele
 Kõlas imelik ingli wiis,
 Pimedas paistis neil' walgus hele,
 Ilmus ihatud paradiis.

Aastatuhanded mööda sest läinud —
 Antaks' auu nüüd Jumalal' ?
 Olete maa pääl rahu te näinud ?
 Walitseb õigus päikese all ?

Jõululaps piitsaga wälja küll ajas
 Templist kawalad kauplejad,
 Aga weel tänapäew Issanda majas
 Mammona orjad istuwad.

Päälekaebajad salalikud
 Oigust taga weel kiusawad,
 Ülekohtused kohtunikud
 Rahwa ees käsa weel pesewad.

Ja kes iganes noomida püüab
 Selle ilma wägewaid,
 Kes neid kohuse täitmisel' hüüab —
 Poodakse risti sedamaid.

Aga jõuluröõmu ei jõua
 Siiski see rinnast meil riisuda:
 Palju ka ohwrid weel wõitlus ei nõua —
 Wõit peab ometi tulema.

Kannatajate kalmu pinnast
 Uued wõitlejad wõrsuwad,
 Kuni ükskord wabastud rinnast
 Ilmarahwad kõik hõiskawad:

„Auu olgu kõrges Jumalale,
 Rahu maa pääl' asugu!
 Kadundonkurjus, waenjawale,
 Tõde ja õigus nüüd öitsegu!“

G. E. Luiga.

Ülestõusmine.

Kiwise kaane all hauas on hingamas tapetud Tõde,
 Sulutud jääd'walt ta suu, igawest' kinni ta keel.
 Haua pääl ametlik pitsat, see kaljukaant kerkimast
 [keelab,

Otsijaid peletab siit eemale wahtide salk.
 Päälinna kõrgetes kodades peetakse röömsasti pidu:
 Rahurikkujast maa jällegi waba on nüüd!
 Enam ta alamal rahwal ei meelesid mässule aja,
 Rääkides õigusest neil', sõideldes õelate tööd.

Aga kui hommiku wara koit terwitab uinuwat linna,
 Kõue kãrgatus käib, kohkunult mūdiseb maa:
 Puruks læb ametlik pitsat ja kõrwale wariseb kiwi,
 Ilmub kui walendaw wãlk tapetud Tõde ta alt,
 Ilmub ja taewani hiilgab ta lunastaw jumalik paiste,
 Hõisates terwitab ilm, wãsinud walede tööst.

Pãälinna kõrgeid paleesid nüüd hirm ja ehmatuse täidab:
 Kaitse on kadund neil, põgenend wahtide salk.
 Uusi ahelaid ruttu nad tahawad taguda jälle,
 Suruda tõusewat Tõtt surmasse tagasi weel.
 Asjata aga see katse, ei hauda jää Jumala wãgi.
 Ülesse tõusnud on ta, ülesse tõuseb ta weel.

Töotage, sõbrad! kui kurjus meid kiwikoopa ka matab:
 Wãlja tuleme säält! Ülesse tõuseb me töö!

G. E. Luiga.

Puhas süda.

Kallis on üks puhas süda,
 Tulgu rist ehk tulgu häda,
 Ikka rõõmus,
 Ikka rahu
 Kannab kõik ta waiksesti.

Nii kui hallik selgest' jookseb,
 Igal ajal läbi paistab:
 Nõnda olgu
 Meie elu
 Selge, puhas, laitmata.

Mitmed tuuled, tormid tõuswad,
 Silmad sagedast' ehk nutwad:
 Pole häda,
 Kui on süda
 Puhas, küll kõik mööda læb.

J. W. Jannsen.

Hää südametunnistus.

Kes ikka truu ja õiglane,
 Ja elab wagasti,
 Ja õige tee päält kõrwale
 Ei lähe ialgi,

See öitseb nii kui roosipuu
 Jõe halja kalda pääl, —
 Ta süda rahul, laulab suu,
 Ei tunne kurbtust tääl.

Nii läheb ala lahkeste
 Päew päewa järele
 Siin, kuni eluõhtuke
 Kord jõuab temale.

Siis läheb rahus magama
 Käed risti rinna pääl
 Ja tõuseb ükskord rõõmuga,
 Kui hüüab ingli hääl.

Kes aga kurja armastab
 Ja mängib patuga,
 See tehku, mis ta ial teeb,
 Ta süda rahuta.

Tuul wälja pääl, leht pöõsa all
 Teeb hirmu, kabinat
 Ja kõiges ilmaelus tal
 On kartust, wabinat.

Ta kuuleb iga kurja häält
 Ja selle tahtmist teeb,
 Nii lahkub hoopis õigelt teelt,
 Ja wiimaks hukka läeb.

Fr. Brandt.

Õiglane — õnnelik.

Nii kui kalju liikumata
Seisab mere laente ees,
Nõnda kindel, kõikumata
Õige süda rinna sees.

Mässab elumeri wahul,
Kustub silmist kuldne rand.
Õige süda siiski rahul,
Õndsalt tuksub õige rind.

Õigus, õigus! kõrge sõna,
Püha rahu, õnne täis!
Lehwi igas hinges sina,
Siis maailm on paradiis.

A. Rennit.

Hõlpsam on mägesid tõsta.

Hõlpsam on mägesid tõsta,
Kergem on kaljusid kanda,
Hõlpsam on ilmasid hoida,
Kui südametunnistust halba:

Jõuad sa, ehk ei jõua sa,
Sured sa, ehk ei sure sa —
Päike paistab kui päikene,
Koit on süütuse laikene!

Südametunnistus aga sõõb sind,
Südametunnistus maha lööb sind.
Tumedas elad sa, kumedas kõnnid sa
Südamekoormaga!

Juhan Liiv.

Waimustuseks.

Kui oled säädind silma sihti
 Sa kõrge esimärgi pool',
 Siis ole walmis, et küll tihti
 Sind tabab mõni kibe nool,

Ja kui ka palehigis pead
 Sa rada omal' rajama,
 Ning rasked takistuste read
 Eest oma tööga ajama,

Ja kui ka tuhanded su püüdi
 Ei oska ära aimata,
 Kui säädwad nad su selga süüdi
 Ja katsuwad sind laimata,

Siis ära lase südant araks,
 Teed ära jäta poolele,
 Küll wiimaks ikka wõit saab waraks
 Su ustawale hoolele.

Su waewal saadud wõidupalmid
 Siis tuhatkordselt tasuwad,
 Kui waenlastelgi kiidusalmid
 Su üle suhu asuwad.

G. E. Luiga.

Kahklejale.

Kui näed, et õelus wõimu wõtta
 Ju püüab häädust hääwites,
 Kui selle wastu hüüab sõtta
 Sind palaw tung su südames,

Siis ära enam kahkle, küsi:
 Mis maksab minu ühe jõud?
 Ja ära kauem tööta püsi,
 Et tahtmisest ei tuleks põud,

Waid astu ette, wirk ja südi
 Ja awalda end, nagu meest,
 Kes ial walwades ei tüdi,
 Kui wõitleb hää asja eest.

Ja ära kohku, kui ei lähe
 Kõik sõbrad ühes sinuga,
 Ja jäta argtust, kui ka wähe
 Näed teisi ühes töötama.

See mõte wõib sind rõõmustada:
 Sa pole üksi wõitlemas,
 Weel auusaid hingi mitu sada
 On kurjusega sõitlemas.

Need terwitawad rõõmuhelgil
 Su auusat mehemeelist tööd —
 Kaks, kolmgi tähte taewatelgil
 Ju wähe walgustawad ööd.

G. E. Luiga.

Täna.

Kui sa wõtad nõu, mis hää,
 Täna seda täitma tõtta,
 Ära wabandust nii sää:
 Homme tahan ette wõtta.

Oled täna hakkand ju —
 Homme kergem tööle minna,
 Ei sa muidu hommiku
 Taha enam saada sinna.

Kui sind katsub kawal keel,
 Püüab kiusatuse wõrku:
 Hoia ennast täna weel,
 Wõta täna wastu tõrku.

Hoin ikka ennast sa,
 Et nad sind ei täna tabaks,
 Küll siis näed rõõmuga,
 Et sa jääd neist hoopis wabaks.

Mis on homme, ei sa tea;
 Täna pead talitama.
 Homme tänaseks saab pea —
 Noh, siis täida sedasama.

G. E. Luiga.

Liig.

Liig libekeel on wāga tihti
 Siin mǎrgiks meelel tigidal,
 Walsk sūda warjab oma sihti
 Siin ikka maho sōna all, —
 Sest waata ette eluteel,
 Kus ees on liiga libekeel.

Liig palaw arm ei kesta kaua,
 Liig hele tuli kustub pea,
 Liig kõrgus leiab ruttu haa,
 Liig tarkus midagi ei tea,
 Liig kindel seisma siin ei jää,
 Liig hää ei ole enam hää.

Liig waga nāgu sagedasti
 On katteks kelmil kawalal
 Ja uhkus õitseb enamasti
 Liig alanduse warju all.
 Mis liig, on liig; pea meeles sa,
 Ja ära teda usalda.

G. E. Luiga.

Lembitu jutlus.

Eks preester! Sina õnne kuulutanud,
 Kui kaksik-lapsed olid ilmunud,
 Mis wanematel' harvast' osaks saanud,
 Neil' „wagaduse palgaks“ kingitud?
 Sa oled täna ütlust waleks a'anud
 Ning sõna sõnalt ümber tõlkinud,
 Nüüd kiidad wanematel' õnneks seda,
 Et jumalad neil' toonud rasket häda?

Sa sunnid tänama, et lapsed uppund
 Ja jumalad neid päästnud kurja käest:
 „Kes teab, mis surma oleksiwad kukkund,
 Kui õnn neid poleks warjand kahju eest?“
 Kumb kõnedest on sinul wõlsil tukkund,
 Kumb tõesti wälja tulnud südamest?
 Sull' pidand sündimine tänu looma,
 Ja täna laste surm uut kiitust tooma!

Oh ütle, mees! kes julgust sulle annud
 Nii kahekeelik seista rahwa ees?
 Rask' wiletsus on kõigil' kurbtust kannud,
 Sest walust wõtab osa igamees.
 Kes teiste üle sind on meistriks pannud —
 Kui seisaks tarkus üksi sinu sees?
 Üksainus, puhas armastuse wägi
 On, — mis meil inimlikku sidet tegi?

Sa wiska maha preestri riided seljast,
 Kui armastust sul pole südames!
 Kõik tühi temp, kel hülgus paistab wäljast
 Ja taewataim ei kaswa hinge sees!
 Sa tröösti kurba, aita kehwa, näljast —
 Ja ole kõigis kujuks teistel' ees!
 Mis Ukku teeb; — on warjul sinu silmal,
 Seepärast: ära luiska sa maailmal'!

Fr. R. Kreuzwald.

Mure – Rõõm.

Rõõm ja mure kaksikwennad,
Kaksiklapsed loomus' kajas,
Kõnniwad käsi käessa,
Rändawad sammu sammussa.
Üks neid isa sünnitanud,
Ema üks neid imetanud,
Ühes kätkis kiigutanud.

Kalewipoeg. Sissejuhst. 86–92.

Kuidas sulle nägemata
Tuleb õnn ja kewade:
Wiletsusest kogemata
Leiad sina õnnetec.

Fr. R. Kreutswald.

On saatus raske ja wiletsus suur,
Sa wagusalt kannata, oota;
Sest kurbtus on alati rõõmude juur
Ja murest wõid õnne sa loota.

O. Brunberg.

Keda mure hoiab omas süles,
Tähtsusele need ei ärka üles.

Jakob Liitw.

Rõõm on meil' antud Jumalast,
Sest teeb see wäga rumalast,
Kes rõõmu põlgab, nukraks jääb
Ja mure ikkes käib.

J. W. Jannsen.

Silmawesi.

- Kui inimene tuleb ilmale,
Siis silmaweega nutab. wäetike,
Ja õnnistades paneb ema kätt
Siis lapse päha, ema silmas — wett.
- Laps kaswab rõõmu sees ja waewas ka,
Ja mis ei mõista öelda sõnaga,
Siis süda räägib seda selgeste
Tall' silmaweega: „tänu emake!“
- Siin kaswab meheks üles poisike,
Sääl plikast saanud kena neiuke:
Nad lähwad paari, saawad laulatud
Ja silmawees saab truudust lubatud.
- Nüüd tuleb rõõmu hulka wiletsus,
Ja mehe südant koormab kurwastus;
Waat' naene loodab Taewaisa pääl'
Ja silmaweega ütleb: „looda weel!“
- Mees läheb wanaks, tuleb wiimne tund,
Hing, ihu wäsind, — nõudwad surmaund;
Ta omaksed ta ümber leinawad
Ja silmawees weel wiimaks tänawad.
- Ent sureja ju taewarõõmu näeb
Ja palwes lastelapsi õnnistab,
Nüüd hingab weel, — nüüd sureb rahuga;
Weel silmis wesi: „Jumal teiega!“

W. Kentmann.

Leinaja.

- Kurwal meelel kõnnin mina,
Süda rinnus rõõmuta.
Selgest' waatab taewasina,
Aga mind ei tröösti ta.

Lustiline lauluhelin
 Kõlab kõrwu minule,
 Aga rõõmus keeltekõlin
 Kurwemaks teeb südame.
 Siis kui teistel rõõmutujud,
 Seisan mina silmad wees,
 Kurwastuse leinakujud
 Wõtwad aset minu ees.
 Kõik mu õnn ja õitsew ootus
 Lõppes ära olemast,
 Sest mul langes ainus lootus
 Külma hauda haledast'.

K. A. Hermann.

Miks sa nutad, lillekene?

Miks sa nutad, lillekene,
 Nupud sul täis pisaraid?
 Kas sa rasket hingewalu,
 Hellake, ka tunda said?
 On sull' Eesti pind ka rääkind,
 Waikne õõ sull' teada ann'd
 Ennemuistsest rõõmupõlwest,
 Kadund õnnest pajatand?
 Tõsta pääd, mu õiekene,
 Koit on saanud isandaks!
 Omad terad hülgwad saadab,
 Et nad nuttu kuiwataks.
 Kui ta lõunawalgust puistab
 Üle õitswa isamaa:
 Oh kuis tahame tall' tänu,
 Ois, siis wastu õhata!

L. Koidula.

Pisarad.

Kewadisel koidu a'al
 Wara kõnd'sin niidu ra'al:
 Tuhat, tuhat pisarat
 Kasteheintel küksiwad.

Küsin ühelt sedamaid:
 „Pisar, kust sa siia said;
 Kiigud tormi, tuule ees,
 Koidupaistel rohu sees?“

Kostab wastu: — kuuled sa,
 Muru all mu kodumaa;
 Sinna sinu wanemad
 Muistena meid külw'siwad.

Tasa õhtul tuleme
 Mustast kodust murule,
 Ööse teine teisega
 Nutukülwi mõtlema.

Paistab taewas päikene,
 Lähme jälle mullasse;
 Öö meid walus ilma löi,
 Sest ei walgust näha wõi. —

Kuulsin kurba kaebamist:
 Silmad läik'sid pisarist —
 Palju neid siis nutsin ma
 Teiste hulka kastessa.

Ado Reinwald.

Su murelaps wist olen mina.

Su murelaps wist olen mina,
 Oh elu must ja murelik!
 Nii läbipääsemata sina
 Ja otsata kui igawik.

Hall igawene udu katab
 Su taewa madala ning maa
 Ja ämarus kõik kinni matab —
 Ei silmi seletada saa.

Küll kõik nii waikne, kõik nii waga,
 Täis rahu ämaruse ilm, —
 Kuid igatsus ei uinu aga,
 Ei suigu sihti otsiw ilm.

Waid hinges eksib kauge kaja
 Ja heljub walgus, wabadus.
 Kas purustan su uduraja,
 Oh neetud ööde ämarus?

Marie Heiberg.

Käisin üksi tähte walgel.

Käisin üksi tähte walgel
 Mööda pikka teed;
 Ümber uinus wärske lumi,
 Kaugel sõitsid reed.

Leinal nuttis minu süda. . .
 Tühi põllunõlw. . .
 Ole selle läks mu rada,
 Pikk kui elupõlw.

Waatasin ma kaugemale —
 Ei säääl sihti näe. . .
 Mure musta hobusega
 Sõitis üle mäe. . .

Marie Heiberg.

Üksi.

Üksi olles tõuswad üles
Mõtted kurwakujulised,
Nagu pilwe paisumised
Tõuswad sumbund õhu süles.

Üksi olla — kadund tunnid
Meie elu wõõruspidul;
Põhjatuul me tunde idul
Surmab meie õrnad sunnid.

Puu, mis wõtsid tulest ära,
Kustus tema küljest tuli;
Kui ta teiste seltsis oli,
Paistis tema tulesära.

Üksi, üksi — oh mis kare!
Tuba on kui wangikoda,
Südames kui piinaoda,
Rind kui põlend templi ware.

Sõbrad, teie seltsi tõttaks
Igal päewal, kui ka tunnil
Puhuks juttu soojal sunnil,
Teie kõnest osa wõtaks.

Aga, mis ma kaeban waewa!
Taewas ise aitku kanda,
Kui on maru kõrberanda
Wirutand mu elulaewa.

P. Jakobson.

Kaebtus.

Oh tunneksid sa seda walu,
Mis minu põue põhjas keeb,
Sa hüüaksid: „ma kuulen, palu,
Mis sinu hinge terweks teeb!“

Ei õõl ei päewal pole rahu,
 Ei silma saa ma enam und,
 Ei rõõm mu rinda enam mahu,
 Ei õnne näe, mis enne tunn'd.

Mis saab sel wiisil wiimaks minust,
 Kui abi mulle sa ei loo?
 Mu lootus tuleb üksnes sinust —
 Oh tule, tule, õnne too!

M. J. Eisen.

Hallikal.

Waikes metsas, hallikal
 Suwe õhtul ilusal
 Istus neiu mõtetes,
 Hallik wulises ta ees.

Häält säääl tõstes õrnemalt
 Küsis neiu hallikalt:
 „Hallik, miks käid sala teed
 Ja nii kurwalt wulised?”

Warjad nagu igatsust,
 Just kui kurba saladust;
 Kes sind sünnitas, et sa
 Kaebad tummalt, lõpmata?”

Hallik nagu walu sees
 Wastust andes wulises:
 — Ära küsi, õrnake,
 Kes mind saatis ilmale!

Kurwal, kadund muistsel a'al,
 Onnetumal elura'al
 Nuttis neiu waluga
 Palju siin kord salaja;

Saatis pisaratega
 Sala walu rändama:
 Tema nutust sündsin ma
 Sambla süles salaja.

Rändan kurwalt rahuta
 Sala teed siin lõpmata;
 Neiu nutt mind ilma tõi,
 Ei ma rahu leida wõi. —

Hallik woolas edasi,
 Sala, wilu radasi,
 Neiu nuttis metsa all
 Kaua, kaua hallikal.

Kristjan Maurer.

Ma küdewasse ahju heitsin lehed.

Ma küdewasse ahju heitsin lehed,
 Kus olid mustad muremõtted pääl,
 Ja ise naersin, nutsin seda nähes,
 Kui tuleleek neid ahnelt neelas sääl.

Oot, oot, te mured, kes meist korra wõidab
 Ja kumma tuli kumba ära sööb?
 Te enne mult, kuid teilt nüüd mina küsin:
 Hõi! kumb meist kumba maha lõöb?

Kuid nagu walu tuksatas mul põues
 Ja nagu tühjus tundus otsatu . . .
 Mis siis, kui muresidki enam pole
 Ja rõõmud on kui raagus lehopuu?

Ma kokkusin . . . Ju kadusiwad lehed . . .
 Ja süda . . . süda seisatas mul sees . . .
 Kuid mure warsti jälle tuikas rinnas —
 Ei olnud surma leidnud leekides.

Nüüd nutsin, naersin jälle selle üle,
 Et mure uuest' õhkus rinnas mul.
 Mul oli tundmus, nagu metsapuudel,
 Kui pakatawad sooja tulekul.

Las' olla mure minu seltsiline,
 Ei teda lahutada minust saa!
 Kel õõ on must, see alles mõistab
 Ka koidukuma, päikest ihata.

Oh kumaks koit! siis punetaks kui neitsid
 Hulk walgepäiseid, puhtaid mägesid!
 Oh tõuseks päik', siis ärkaks nagu orus
 Hulk hange wilus uinund wägesid!

Gustaw Suits.

Ei tea, ei tea! . . .

Puu kasvamas jõekaldal
 On tüwel tusedal,
 Kuid ussi perekond kuri
 Tal asumas koore all.

Nad ära õõnestanud
 On sisu ja südame ka,
 Kui pea wõib langeda kokku
 Puu kõige koorega. . .

Ja närimas minu rinnas
 On kurbtuse ussikeel. . .
 Ei tea, ei tea, kui kaua
 Wõib seista temagi weel? . . .

P. Grünfeldt.

Halasta ja kannata.

Kui kusagil näed rõhutut,
 Üht südant walust koormatud,
 Kas süüdlane, kas süüta ta:
 Oh halasta ja kannata!

Waat', mäe otsas kaswawad
 Nii noored, röömsad kasepuud:
 Küll tihedad nad, nägusad
 Ja — ladwad siiski kõwerad.

Ei tea mil, ei kuidas sa,
 Kuid seda mõistad arwata,
 Et tuulehoog neid wintsutas
 Ja nende ladwad lagestas.

Nii elu meiega just teeb:
 Ta lõhub noored südamed,
 Neid wõõra tee pääl' käänab ta,
 Mil? Kuidas? Seda näe sa!

Kuid musta rada seletad,
 Ja waikselt haawa üksi näed:
 Ei, kelle sõrm tend haawatas,
 Kui palju süda kannatas!

Rõõm ühte näkku ikka tääl —
 Käib walu ise teede pääl.
 Kas süüdlane, kas süüta ta!
 Hing, halasta ja kannata!

L. Koidula.

Ära kaeba!

Ära ilmal' walu kaeba,
 Ära kaeba pisaraid;
 Ilm ei usu, et sa elust
 Nopid ainult ohakaid.

Kui ka ilm näeb sinu valu,
 Usu, tal on raudne rind;
 Küll ta pilkama ja naerma
 Igatahes walmis sind.

Kaeba õhtul kuldse kuule,
 Õtle hõbe tähte, —
 Neil on osawõtlik süda
 Sinu wastu täiesti.

Kuldne kuu lõõb kahwatama,
 Kurwalt kõnnib taewa all,
 Tähed hõbehelgil hüüdwad:
 „Looda, õnn weel saadawal!“

O. Grossschmidt.

Miks tahad sa?

Miks tahad sa maailma
 Auu, kiitust otsida?
 Kui põhk nad pöörwad kõrwa
 Tõest iga tuulega.
 Su oma südant muuda,
 End — pühakojaks sa:
 Säält arusaamist nõua,
 Mis kuskilt leiad sa.

Kui õigust tegid, ärgu
 Maailma tänu, õnn
 Sul olgu; parem tänu
 Su tegu ise on.
 Su kõrwa ikka leidku
 Su wenna hädahääl;
 Su süda lahti olgu
 Ta walul' igal a'al!

Ja kui ei keegi aru
 Su hingenutust saa, —
 Ei pea neid sa põlg'ma,
 Seepärast wihkama;
 Oht paika leiad ikka:
 Su oma südame —
 Sa, kuhu teistelt kõrwa
 Wõid peita silmawee.

Kui mõistad õiget wiisi
 Ta sõna kuulata,
 Ka rikast wara pruuki:
 Tõest õndsam oled sa,
 Kui rahwa hale meele
 Ja rõõmukisa all!
 Su südames — säääl oled
 Sa õigel isamaal.

L. Koidula.

Armasta ja kannata!

Süda, ei sa kaugelt pea
 Tõsist õnne otsima;
 Wagusi, kuid looda, usu,
 Armasta ja kannata!

Wõiksid sa maailma otsa
 Tuule tiiwul lennata;
 Süda, sinu soowimised
 Ikka tuleks ühes ka!

Ei maailmal rahu anda,
 Petelik on tema õnn:
 Mis ta eila õnneks kiitis,
 Tuulemäng see homme on!

Sest, mu süda, ära kaugelt
 Tõsist õnne otsi sa!
 Wagusi, kuid looda, usu,
 Armasta ja kannata!

L. Koidula.

Maailmale ära ütle.

Silm, üles taewa poole tõuse,
 Kui koormab waew sind, ahastus,
 Säält tähepaistest jõudu nõua,
 Kui siin sind kiusab kadedus.
 Ja leiad pisaraid weel, nuta
 Oh warjul nuta, salaja!
 Maailma nähes aga ial,
 Hing, ära walu ilmuta!

Kui rumalus sind, õelus laimab,
 Oh püüa wõtta salaja
 Uut jõudu, kinnitust ja lootust,
 Tööd uues usus algata.
 Sul hingab rinnas kohtumõistja,
 Kui õigust tegid, eksisid:
 Maailma ees, oh ära ial,
 Hing, näita, kuidas wõitlesid!

Ja õnnistab suur Looja armus
 Su kättetegu, leidsid sa
 Teist südant, kes truu armastuses
 Kõik tahab kanda sinuga;
 Kui rõõmupuna palges kumab,
 Õnn südant ajab tuksuma:
 Oh kadedat maailma ära
 Siis hüüa, saad kahetsema!

Käi sirgel sammul õiget rada!
 Ei kuningaid — kas kähiseb
 Maailm ka — tohi sina kartal!
 Kuid kuri veri wäriseb!
 Su Looja ette õöse warjul
 Sa omad põlwed nikuta
 Ja palu: „Sinu sõna sündku!“
 Maailma — ära rooma sa!

Ja tuleb ülevalt sull', süda,
 Kord kõige raskem karistus.
 Siis täielt muu kõik maha jäägu —
 Kust tuleb haaw, säält parandus.
 Ja tahaks lõhkeda ka süda:
 Jää wait, jää wait ja kannata!
 Kui sina tead ja Looja taewas —
 Maailma — ära hüüa sa!

L. Koidula.

Metsas.

Kui õela rahwa laim ja kurjus
 On haawanud su südame,
 Siis astu inimeste seltsist
 Ja saada sammud metsasse.
 Sää! künkad, kannud, puud ja põõsad
 Su walust osa wõtawad,
 Sest wälgulöögist, tuulest, tormist
 On tihti haawu saanud nad.
 Neil pisaraid küll osaks pole,
 Et nutaks ühes sinuga,
 Kuid tummalt lehed sahisewad,
 Kui tahaks kätt sul pigista'.

Mathilde Flink.

Haige linnuke.

- O
 Oru sees, kus woolab oja
 Jõus suures, täies,
 Leidsin kurwa linnupoja
 Ehaajal käies.
- „Wäetike, kus on su ema?“
 Küsisin ma lindu,
 — Läänud! — wastab mulle tema
 — Walu rõhub rindu! . . .
- Ühes tahtis ta mind wiia,
 Olen haige, wäike,
 Pidi maha jätma siia,
 Kurwalt paistab päike! . . .
- Ise wõõrsile ta tõttis,
 Surma siin nüüd ootan,
 Teised ta kõik ligi wõttis,
 Üksi ootan, loodan. . .
- Wahest aeg ka minu tiiwad
 Paisutab kord kangeks,
 Et mu wõõrsile nad wiiwad,
 Et ei merde langeks. —
- „Linnuke, oh ära kurda,
 Sind ma kodu kannan;
 Surm ei tohi sind weel murda,
 Paigaks puuri annan. . . .
- Suhkrut, saia sulle söödan
 Kuni kewadeni,
 Rõõsa piimaga sind joodan —
 Kannatad sa seni?“
- Oh ma palun, lahti lase,
 Ei su troost mind murra;
 Metsas on mu sünniase,
 Sää! ka tahan surra! —

P. Grünfeldt.

Eha a'al.

Ma kõnd'sin õhtu eha a'al,
 Kui lõpnud päewatöö
 Sääl halja heina aasa pääl,
 Sest waikne oli õö.

Ma kuulsin kaugelt kõlawat
 Üht lauluhelinat:
 See laul, ning laulja oliwad
 Mull' tutwad mõlemad.

See laulja oli neiuke,
 Kes uhke meelega
 Mind wõttis ära põlgada,
 Läks teise kaenlasse!

Mu südamest siis sedamaid
 Rõõm, rahu kadusid
 Ja palgelt palju pisaraid
 Ka maha sadasid.

A. Rennit.

Neiu hallikal.

Õitswas orus, puude wilus,
 Istus neiu hallikal,
 Waatis, kuidas selge wesi
 Weerles mäe seest kõlinal.

Palawalt ta süda tuksus;
 Wärisedes wõttis ta
 Külma wett ja pani põue:
 „Närtsind süda, jahtu sa!

Palaw walu põues leegib,
 Mässab ilma otsata,
 Süüta wesi sügawusest,
 Jahuta mu südant sa!

Oh mu süda, kord ta oli
 Selge, kui see hallikas;
 Wagad lustilaulud käisid
 Tema ümber mängimas.

Tundmused ja mõtted jooksid
 Temast välja kõlinal;
 Nagu hallik süüta, puhas,
 Tuksub ta mu rinna all!

Hiljem tuli inimene,
 Peigmees, puhas nagu kuld,
 Wiskas minu südamesse
 Lökendawat elutuld.

Süda leegib alles lõkkes,
 Peigmeest katab jahe muld!
 Selge hallik, oma weega
 Jahuta mu elutuld!"

Nõnda rääkis närtsind neiu
 Ahastades südamest,
 Hallik — ei ta kuulnud seda,
 Ei ta laus'nud sõnakest!

Tasa tema hõbelaened
 Weer'sid mäe südamest;
 Kadusiwad õitswa orgu
 Neiu ette tasakest'!

Ado Reinwald.

Kes kibuwitsa krooni all.

Kes kibuwitsa krooni all
 Käib õhates ja murtud,
 Ei see wäärt ole, et on tal
 Pärg paha kanda antud.

Kes rändab nuttes okasteed,
 Ei tröösti toeks ole,
 See tunnistab, et kõrgem meel
 Ta hinges paistmas pole.

Ja taewa walgus temale
 Ei ial saa ilmunema,
 Küll ennem päike pimesse
 Ta eest saab peitunema.

Kui tõesti ei leia sa
 Su ristas rõõmutilka,
 Siis muud sa teenind pole ka,
 Kui okas-koorma hulka.

Sest üles, silm, ja süda noor,
 Nii kaua kui sul elu!
 Siis warjab hinge õnneloor,
 Ei wõi sind wõita walu.

J. Järw.

Kus on?

Kus on, kus on kurwa kodu,
 Kus on halwa aseke,
 Lesenaese nutunurka,
 Waeselapse warjupaik?

Sääl, kus tuul on toa teinud,
 Wesi palgid weeretand,
 Sadu seinad sammeldanud,
 Kaste mangand katukse.

Sääl on, sääl on kurwa kodu,
 Sääl on halwa aseke,
 Lesenaese nutunurka,
 Waeselapse warjupaik.

Rahwalsul.

Järwe pääl.

Ilm ilus ja waikne on järwepind,
 Paat liigub nii tasa, nii tasa, —
 Nii tasa kui tuksub rahulik rind,
 Kel tundmata tormide kisa.

Weepeeglisse pilgub pilwedest kuu
 Ja tähed on tumedalt näha,
 Ning Närska pool laulab üks neiusuu
 Ja Männamäe taga näis eha.

Me istume paadi sees hulgana,
 Rõõm kõikidel hinges asub,
 Ja mõnestki silmast pool salaja,
 Pilk pilkusi õndsasti tasub . . .

Kuid mina? . . . Suu naeratab minulgi ka;
 Teen nalja, a'an teistega juttu, —
 Nii pean! . . . Ei ükski siis märgata saa,
 Kuis warjab silm wägisi nuttu.

Ei ükski siis näe, kuis salaja sääl
 Ma lillesid kimbuks köidan,
 Kaks sõnakest kirjutati kaardi pääl'
 Ja üheskoos laentesse heidan.

Mul palaw, ma wäsind, — wist sõudmisest?
 Kui puhata tahaksin wähe, . . .
 Silm mõõdab wetes wee sügawust,
 Kuis põhjas kõik waikne ja jahe.

A. Reunit.

Trööstija.

Õöpik hüüdis mulle: hüüa!
 Lõo laulis: laulu lõõ!
 Neiu naeris: püüa, püüa!
 Muidu tuleb mureõõ! . . .

Hüüdsin süs, kui õöpik tahtis,
 Laulsin süs, kui lõoke
 Pilwepiirelt alla wahtis :
 Kurbtus jäi mull' südame . . .

Ei mind trööstind laulud enam ;
 Ei mind aitnud hüüdmised.
 Oksi neiukene kenam
 Täitis kõik mu püüdmised.

P. Grünfeldt.

Mured mingu.

Murepäewi pidama
 Liiaaks noor weel olen,
 Aegsast' küll weel murega
 Korra kokku tulen.

Murekoormat kandema
 Nöder weel mu turi,
 Mures nutmist lubama
 Süda mul liig kuri.

Murekoormat hobune
 Kandku oma seljas, —
 Tema turi tugewam,
 Kandmas hobu wäljas.

Murekoormat mõrudat
 Kandku merelaene ;
 Laene harjund kandema,
 Kannab laewu, waene.

Ma ei taha õhata,
 Tahan rõõmus olla,
 Tahan tantsi, hõisata,
 Rõõmsa seltsi tulla !

M. J. Eisen.

Elukoorem.

Muremõtted, minge metsa,
 Elada ma tahan weel!
 Tahan õnnest, rõõmust laulda
 Okkalisel eluteel.

Õnne pole palju leida —
 Koidab, kaob nii usinast,
 Siiski tahaks teda püüda,
 Nagu pärlit sügawast.

Kui ka ei saa õnne kätte,
 Waewab wäeti uueste,
 Wiskab nõõrid, noodad wälja,
 Tormab tema järele.

Langen koorma alla kokku —
 Kas see mul siis mehine?
 Elukoormat tahan kanda
 Kuni haua äärele!

Ado Reinwald.

Minu laul.

Kui õhtuehal uinub
 Kõik loodus rahu sees,
 Siis seisan akne ääres
 Ma, wesi silmades.

Siis wõin ma laulu laulda,
 Sest siis ei kuule ilm,
 Kes ütleb, et mu luule
 On tõsine ja külm.

Jah, minu laul ei pane
 Küll südant hõiskama,
 Sest iseenele
 Ma olen loonud ta.

Oh, minu suu ei oska
 Ju õnnel hõisata
 Seepärast, et mu hinges
 On surmal kodumaa.

Mu laul ei jõua teisi,
 Kes kurwad, elusta' —
 Kuid minu põuue walab
 Ta troosti lõpmata.

Muist koormat maha paned,
 Siis kergemaks ta saab —
 Nii on ka hingewalus:
 Laul muret kergendab.

Marie Haawa.

Jääroosid.

Ja põhjamere lähedale,
 Kus suwi on nii lühike,
 Kus pole kuuma kõrbelliwa,
 Waid jää, ma teeksin pesakse.

Aeg ujuks nagu unenägu,
 Ma elaks waikselt, üksinda,
 Mu onni ümber suwel nõges
 Ja talwel lumi hangena.

Ja põhjanael ja wirmalised
 Ööd suudleksiwad särama, —
 Mu hinges waiksel, waiksel ilul
 Jääroosid lõowad õitsema. . . .

Marie Haawa.

Meie hinged.

Su hinges närtsinud on anemonid, —
 Säält põgenenud kaunis kewade
 Ja tige nõges piirab ainust lille,
 Mis suwel tärkas tumepunane.

Sul külm ja kahwatu on silmasine,
 Mull' hilist lille tahad pakkuda:
 Ah! mürgitaimed haawaksid su käsa,
 Las', sõber, teda hinges närtsida!

Ka minu hinges kustund päiksepaiste,
 Sää! ükski roos ei enam öitsma löö —
 Ei taewa tähed minu silmas sära.
 Meil mõlematel' lähenemas öö.

Marie Haawa.

Oh jätke!

Oh jätke rõõmsatele nende naer
 Ja kurbadele nende nutt,
 Ning ärge eksitage kumbagi!
 Sest ülekohus on kui rõhuw muinasjutt,
 Kus sees on surm ja tuli, wääwlihai;
 Kõik kurwaks teeb, kus oli rõõmus meel,
 Kus huultel wiibis süüta lõbunaer.
 Kuid sää! kus õnnetus on südamesse
 Nii walusasti omi haawu lõonud,
 Kus silmist pisar jookseb, haawust weri,
 Sää! ärge olgu troostiks narritants,
 Ei lõbupill, ei toores naljakõne.
 Sää! parandust toob üksnes aeg ja rahu
 Ja osawõtlik süda, õrnad käed,
 Mis haawu siduma on wilunud,

Mis suutwad kuiwatada pisaraid.
 Kuid jõe see, kes püüab rõõmutulde
 Nii hoolimata kurbtust kallata,
 Ja kurvastust siis tahab uuest' jälle
 Sälsamas ära pöörda rõõmuga.

P. Jakobson.

Jugeme, kui me võime,
 Kärage, kui me käime,
 Noored noorela ialla,
 Parajaila põlwedella!

Ma ise ilutegija,
 Alles rõõmu algejani;
 Ilu kannan kaasaksana,
 Rõõmu rästi nurgassana,
 Naljaloed narmaassa.

Rahvalaul.

Üles, üles!

Üles, üles, hellad wennad!
 Üles, üles!
 Sõidame nüüd sõoru mäele.
 Üles, üles!
 Sääl me rõõmu rōkatame.
 Üles, üles!
 Laulu lahket laksutame.
 Üles, üles!
 Sääl me sööme sõsterida.
 Üles, üles!
 Paugutame pähkelida.
 Üles, üles!

Sääl on meeled mesitsemas.
 Oles, üles!
 Südamed sääl sütinemas.
 Oles, üles!

Rahwalaul.

Tulge kiigele, küla naesed,
 Tooge munad, tooge kanad,
 Tooge linnud lehtajalad,
 Tooge pardid paelakaela,
 Tooge audujad harakad,
 Tooge waakujad wareksed!

Rahwalaul.

Kiigel.

Ilus neitsike, nägusam neidude seast,
 Tule kiigele kiikuma kaunide reast!
 Kena kaasik on kaswamas wainude teel,
 Kenam kiigeke kiikumas kaasiku eel.

Seda lusti ja rõõmu, kui laulame sääl,
 Kuna ülewal õhus meil heliseb hää!
 Jalad heljuwad, kenasti kiiguwad käed,
 Lõbu loomas on lahkemad taewased wäed!

Ära karda, mu kaunike, kadeda tööd!
 Ega jõua nad jätkata uinuse õöd.
 Elu armsam ja lahkem ning lõbusam siis,
 Kuna kombe on korras ja wiisakas wiis.

J. Bergmann.

Laulma kutsumine.

Tule nüüd, tule nüüd hõiskama,
 Oh sõbrakene, ühes minuga!
 Kõlagu, helagu lauluhääl
 Nii maa kui mere pääl.

Ilm on ilus, hääl on hää,
 Rind on rõõmus, soe on pää,
 Keha kerge nii kui kuul,
 Jalg nii tuline kui tuul.

Oh kui kaunist' linnukesed laulwad,
 Sūda hakkab hüppama!
 Kui mu kõrwad ial seda kuulwad,
 Läheb suu mul helisema ka.

K. A. Hermann.

Rõõmus mees.

Ma olen üks rõõmus ja lustilik mees
 Ja tuline waim, see elab mu sees;
 See elustab, kihutab, põleb ja keeb
 Ja alati nalja teeb.
 Kui tuleb mind vaatama willetsus
 Ehk kohutama kurwastus,
 Ei anna ma südames neile maad,
 Kui nad ka tahawad.

Kui kõht on mul täis, siis ka meel on mul hää,
 Saab sõprade seltsis soojaks weel pää,
 Siis hüppan ja kargan, lõõn kepsu, kui tall
 Teeb kewade puude all.
 Mul pole ka ialgi sūda külm,
 Kui silmitseb mind ilus silm,
 Siis kenasid kõnesid kedrab keel,
 Siis mahe mõlgub meel.

Ja süda mul süttib ja õnn on mul uus,
 Kui lauluviis lahkelt kõlab mu suus;
 Kõik mõrudus, mure mu meelest on läind
 Ja rõõmule aset teind.
 Nii maitsen ja armastan, laulan ma,
 Sest siis on magus elada;
 Oh lõpeks mu elu kord lauluga,
 Kui lähen magama!

K. A. Hermann.

Laula ja hõiska!

Oh laula ja hõiska,
 Sest lauluäeg on käes!
 Su priiuse kõla,
 See helisegu wäes!

Kõik muret ja häda
 Oh unusta nüüd!
 Ja südant sul täitku
 Ükspäinis rõõm ja hüüd!

Mis maksab muretsus,
 Mis saadab kurwastus,
 Ehk kui sul alati
 Üks ai! ja ah! on suus?

Kui aga saadad sa
 Kõik mured minema,
 Ja ajad hingest, mis sulle valu teeb,
 Siis kõik su asi sul parem korda läeb.

Sest ole rõõmus sa
 Ja ikka lauluga
 Sa elu pahandust
 Ja valu wähenda.

Ja mõtle järele,
Eks ole tõsi see,
Et mure tarwis sind
Ei loodud ilmale?

Kui oled õige mees,
Kel rahu südames,
Siis elad ilmas sa
Kui lillepõõsa sees.

K. A. Hermann.

Rõõmus laulja.

Ma olen rõõmus laulumees,
Kes saunades ja lossides,
Häält tõstab ilma hinnata
Ja kõiki tahaks rõõmusta:
Ma olen rõõmus laulja!

Kui tõuseb päike hommikul,
On helisemas minu häääl,
Kui õhtu looja weereb ta,
Siis lähen lauldes magama:
Ma olen rõõmus laulja!

Ei püüa auu, ei rikkust ma,
Waid olen rahul sellega,
Et Eestimaa mul jalge all,
Tükk sinist taewast pää pääl:
Ma olen rõõmus laulja!

Et sõitku rikkad tõldades
Ja käigu siidis, sammetis,
Mis tühi on, läeb tühja ka,
Ma ütlen seda rõõmuga:
Ma olen rõõmus laulja!

Kui teistest palju räägitaks'
 Ja nende nime kiidetaks',
 Siis teen ma nii kui kukulind,
 Kes ikka ise kiidab end:
 Ma olen rõõmus laulja!

Kui teistel pale higistab,
 Neid waew ja mure pigistab.
 Siis elan mina mureta,
 Teen tööd, söön leiba rõõmuga;
 Ma olen rõõmus laulja!

J. W. Janssen.

Linda.

Linda seisab kahwatanud palgel
 Irumäel kaunil koidualgel,
 Waatleb sortsilaste sala mängu,
 Näeb, et iluelu jäänud kängu.

Waatab üle ühe, teise öla,
 Kuni tammikutest tõuseb kõla.
 Elulootus asub tema põuue;
 Linda ruttab sirgel sammul õuue.

Mõnus pidu algab Taara talus:
 Puu ning põõsas ärkab üles salus;
 Kask, kes jõudnud kõrge kalju tippu,
 Lehwiteleb wõimsalt wõidulippu.

Murueide tütreid siidilooris
 Käiwad üles, käiwad alla kooris;
 Huultel kannab nende sula-sugu
 Kangelaste kalewite lugu.

Ilm on pääsend sortsilaste kärast;
 Linda nutab suure rõõmu pärast.

Kus ta pisar kastab põllupinda,
Sääl saab kibuwitski roosi rinda.

Fr. Kuhlbars.

Rõõm ja haledus.

Rõõm ja haledus meelt täitwad
Kui maamullast kewade
Mitmet karwa lilled tõuswad
Pikast unest ülesse.

Rõõm ja haledus meelt täitwad,
Laulikul kui rinna seest
Õrnad laulud üles tõuswad,
Waikselt tasahiljukest'.

Rõõm ja haledus meelt täitwad,
Kui näen truuist südamest
Armastuse õisi tõuswat,
Mis ei närtsi igawest'.

Fr. Brandt.

Mingem nüüd!

Mingem nüüd!
Mingem marssides nüüd!
Mingem laanele ja lepikusse laulma!
Mingem murule,
Käigem künkale,
Kus on lookeste, õöpikute hüüd.
Olgu rõõmsad meil marssides meeled,
Hüüdku lähedasti, lõbusasti keeled!
Olgu rõõm,
Olgu rõõm see, mis juhatab meid nüüd!

K. A. Hermann.

Lahkumine.

Kellel' Looja õnneks loonud,
Põue ise peitu pannud
Waimu wõimel wägewamaks
Tarkusele terasemaks,
Keha rammul kangemaks
Teiste üle lasknud tõusta,
Weerenegu wõõra maale
Suurt maailma silmamaie,
Taara tarkust tunnistama,
Jumaliku imedusi
Walwul silmil waatamaie.

Kalewipoeg XVI. 1094—1104.

Lahkumine.

Waiksel õhtuõhu sõudel
 Tuleb kuldne kewade,
 Süda paisub tema jõudel,
 Rändaks üle mägede.
 Waat', kus udu orgu heidab,
 Lillekesi ära peidab,
 Säält siis läheb minu tee
 Kodukohast kaugele.

Jumalaga, isatalu,
 Lapsepõlwe mänguman,
 Jumalaga, metsasalu,
 Jääge õitsma minuta!
 Elu lõhnab tuhat lillest,
 Ohkub iga õilme küllest,
 Kutsub rõõmsa rändaja
 Üle mäe ja lageda.

Armuvõõ meid hoiab kõiki,
 Olgu kaugel, ligidal,
 Taewas saadab meie káiiki,
 Kas me siin ehk kaugel maal.
 Küll ma ükskord jõuan jälle
 Sinu halja künngastele,
 Teretan sind rõõmuga,
 Lapsepõlwe mängumaa!

P. Jakobson.

Jää terweks!

Jää terweks õnn! Nüüd jumalaga,
 Mu siinamaalne seltsimees!
 Küll oli kaunis, kallis aga
 Su kaasas käia ilma sees.

Ehk küll sa mind ei kätel kannud,
 Su armulaps ei olnud ma,
 Ei kuldses kätkis kiigutanud,
 Ei jootnud oma rinnal ka.

Sa harwa ennast kaugelt näites —
 Mull' wahest waates wilkusid
 Ja wast ka mõnda soowi täites
 Lõid hinges püha pilkusid.

Nüüd aga kõik on mööda, mööda;
 „Siit saadik“, ütled, „olgu küll!“
 Ei kauemine taha jääda
 Sa eluseltsiliseks mull'!

Nüüd seisame siin teedeharul,
 Kus wiimne lahkumine käe;
 Jään üksi wintsutada marul,
 Ei teine teist me enam näe!

Jää terweks! Sõprus oli püha,
 Ka lahkumine püha nüüd;
 Me mälestuse õnnist eha,
 Ei tumedaks tee ükski riid.

Jää terweks! Mine saada teisi —
 Oht kallist kannu käte pääl
 Ja puista eluehte õisi —
 Ka minu osa tema teel!

Jää terweks! Ei see olla wõinud,
 Mis sinult lootes ihkasin!
 Et sa mind oleks sinna wiinud,
 Kus hingel igatsuse linn.

Jää terweks! Kui silm pisarates,
 Kui rind ka walust lõhkebki —
 Ei siiski kaeba nurisedes . . .
 Jää terweks! . . . Taewas tahtis nii!

A. Rennit.

Maalt lahkumine.

Jumalaga, metsasalud,
Haljad künkad, heinamaad!
Jumalaga, naabritalud,
Wiljawäljad, pikad ra'ad!

Wõõra linna kõrged seinad
Pea mind wastu wõtawad.
Kaugel säält on haljad heinad,
Wõsad, aasad, hallikad.

Oh, ei tahaks ära minna,
Loodus, sinu rüppe seest!
Sinna tahaks, sõuda — sinna,
Kus ma haljust leiaks eest.

Kurwalt lendab elaw waade
Üle põllu, karjamaa,
On kui tänupalwe saade,
On kui wägew tahte ka:

Waat', säält paistwad kuuse ladwad
Nagu tornid ilusad.
Lehk'waid põõsaid kinni katwad
Kasekroonid kahawad.

Lepametsa lahkes wilus
Maasikmarju warrelt sõin,
Ojast, mis nii selge, ilus,
Tihti kää ja suuga jöin.

Sügew, suur ja salaline
Põlluwaikus igal a'al,
Põllukõne imeline,
Tunderikas kõigel maal.

Waat', säält kõigub õhukätel
Linnukene lustiga,
Woolaw wesi wilgub lätteil,
Läigib jõgi järwega!

Jõe sinetawal pinnal
 Laenes tihti wõitlesin,
 Kui ma waimustatud rinnal
 Tutwatega suplesin.

Jumalaga, metsasalud,
 Haljad künkad, heinamaad!
 Jumalaga, naabritalud,
 Wiljawäljad, pikad ra'ad!

J. Speek.

Kodust lahkudes.

Nüüd lahkun sinust ära,
 Mu kallis kodumaa!
 Weel paistab päikesära
 Mull' wiimse iluga.
 Mu tutwad orud, mäed,
 Mu tuttaw murumaa,
 Silm wiimast korda näed —
 Oh nuta, nuta sa!

Siin kiigutas mind kätel
 Mu hella eideke,
 Siin lill'de keskel lättel
 Suud andsin taadile:
 Nüüd jääwad minust maha,
 Nüüd pean lahkuma,
 Ei enam saa neid näha —
 Silm, nuta, nuta sa!

Siin tõstsin jalga arga
 Ma käies koplisse,
 Siin punusin ma pärga,
 Siin laulis linnuke:

Ei unustada jõua
 Neid igawesti ma,
 Kes wõib mull' tröösti tuua?
 Silm, nuta, nuta sa!

Siin kaswasin ma meheks,
 Siin tegin wirgalt tööd
 Mu isamaale ehteks
 Nii päewad kui ka õöd.
 Nüüd jääb kõik minust maha,
 Ma lahkun waluga,
 Ei tröösti sõna taha —
 Silm, nuta, nuta sa!

Kõik armud jätan sulle,
 Mu õitsew Eesti pind!
 Küll taewas toob mind jälle,
 Toob kord weel kodu mind.
 Ma wannun isa õues
 Sull' truudust surmani,
 Oh hoia omas põues
 Mull' aset wiimati!

Ado Reinwald.

Isatalust lahkumine.

Kui mu kallist isatalu
 Jumalaga jätsin ma,
 Tundis minu süda walu,
 Mis ei wõi ma ütelda.

Wärawalt ma üle wälja
 Sõitsin wenna saatusel;
 Sõitsin üle nurme selja,
 Kust weel kodu nähtawal.

Wend mulle ütles: „ära nuta,
 Ära enam kaeba nii!“
 Mina wastu: — ära rutta,
 Siit näen kodu wiimati!

Hoia hobust kinni wäha,
 Las' mind waata tagasi,
 Ehk ei saa ma enam näha
 Isatalu ialgi!

Jumalaga, isamaja,
 Armsad kohad, karjamaa!
 Taewas anna, mis teil' waja,
 Jumal teid küll õnnista! —

Mihkel Weske.

Sa läksid ära.

Sa läksid. „Jumalaga!“ öelsin mina
 Ning pöörsin ennast külmalt kõrwale;
 Mu mõtteid kattis nagu surnulina:
 Ma matsin poole südant hauasse.

Kui palju olen ma ju nõnda matnud
 Mu noorepõlwe luulelossisi!
 Kui palju sõpru elusaatus wõtnud,
 Kui mitmed suikusiwad surmagi!

Ja igauhte saatsin mina külmalt,
 Kui poleks ta mu sõber olnudki;
 Ei wankund käsi, weerend pisar silmalt,
 Kuid süda mattis sala tundmusi.

Sa läksid. Ei sa aimanudki seda,
 Mis tormid möllasid mu südames.
 Mis tarwiski? Oh, waiki, rumal süda,
 Pää, seisa jälle püsti ilma ees!

J. Jõgewer.

Sõjamehe lahkumine.

- Nüüd lahkun ära isamaalt
 Ja isamaja warju alt,
 Pean wõõral' maale minema
 Ja saan sääl wõõras olema.
- Jää Jumalaga, isa sa,
 Sull' ütlen tänu otsata,
 Et oled poega õpetand
 Ja meheks teda kaswatand!
- Jää Jumalaga, emake,
 Kes armastad mind heldeste!
 Sult lahkun mina silmawees,
 Su õppust hoian südames.
- Nüüd Jumalaga, õeke,
 Sind armastan ma hellaste!
 Oh ära nuta ärdaste,
 Sa rõhud minu südame!
- Ja sina, minu neiuke,
 Mu ilus, hella õieke!
 Nüüd sinust saan ma lahutud
 Ja püssi külge laulatud.
- Jää Jumalaga, kallix wend,
 Oh ära kurwasta nii end!
 Mees peab sõtta sammuma
 Ja isamaa eest wõitlema.
- Nüüd jätke järel' hale nutt,
 Mind hõikab käsk, mul kibe rutt.
 Mul julgus juurdleb südames
 Ja kaswab üles kanguses.
- Nüüd Jumalaga, majake,
 Kus hoidis mind mu eideke,
 Ja muru, kus ma mängisin,
 Ja aed, kus puid ma istutin!

Jää Jumalaga, heinamaa,
 Ja karjamaa, nurm nüiduga,
 Ja mets, kus laululind'ega
 Ma tõstsin hääle huikama!

Nüüd Jumalaga, orud, mäed,
 Ja selged ojad, järwed, jõed,
 Kus olen sõudnud, ujunud
 Ja mõnda kala püüdenud!

Ja sinul', minu kõrwiki,
 Ma soovin terwist lahkeste!
 Me truust' tööd küll tegime.
 Nüüd haledasti lahkume.

Jää Jumalaga, kirik sa,
 Ja kallis koolimaja ka!
 Teid igawest' saan tänama
 Ja armsast' meeles pidama.

Sa wana tutaw surnuaid,
 Ei tea, kas saad minu luid,
 Ehk lahingisse langen ma,
 Saan maetud kaugel kaebmata?

Ma tõstan pääst kübara,
 Sind, Taewaisa, palun ma:
 Oh kaitse kodu wägewast'
 Ja iga sõpra, sugulast!

Mihkel Weske.

Kodumaalt lahkujale.

Jumalaga jätma pead
 Oma sünnikoha maad,
 Kus sul õnnes õitsetsiwad
 Lapsepõlwe lillera'ad.

Jumalaga jätma pead
 Eesti niidud nägusad,
 Kus weel meelespea lilled
 Ornas ilus õitsewad.

Jumalaga jätad muru,
 Kus kord mängsid lapsena
 Ja siis hakkad tõsist elu
 Kaugel rajal katsuma.

Jumalaga, Eesti taewas,
 Eesti päike, Eesti tuul!
 Jumalaga hüüab kõigil
 Wiimast korda sinu huul!

Jumalaga sulle sõbrad
 Ühes kooris hüüawad,
 Küsides, kas eluwoolus
 Neid kord ära unustad?

Pea meeles sünnikohta,
 Noorepõlwe sõpru sa, —
 Ja su õnn sääl kaugel rajal
 Jäägu ikka õitsema.

O. Grossschmidt.

Lahkuja.

Ära pean lahkuma
 Armsalt Eesti pinnalt,
 Raske õhkamisega,
 Isamaa, su rinnalt!

Kadunud on minust nüüd
 Kuldsed õnnepäewad,
 Kõik mu lust ja rõõmuhüüd
 Minust maha jääwad!

- Jumalaga, isamaa!
 Ehk küll lahkun sinust,
 Ei sind siiski unusta,
 Kuis sa paistsid kenast'!
- Jumalaga, wanemad,
 Ja kõik sõbrad, tutt'wad!
 Wiimist kord' teil' annan kätt
 Ja mu silmad nutwad!
- Jumalaga, nurm ja aas
 Oitswa lilledega,
 Kus ma sagedasti koos
 Laulsin sõpradega!
- Jumalaga, metsake,
 Kus ma noores eas
 Hoidsin karja röömsaste
 Halja puude seas!
- Kodu õnn ja iludus
 Maha jääwad minust!
 Aga arm ja mälestus —
 Need ei kustu rinnust!

A. Rennit.

Jumalaga!

- Jumalaga! Taewas teab,
 Kuhu wiib mind tee,
 Aga sinust ta mind peab
 Wiima kaugele.
 Et ei teele minnes ma
 Pisaraid wõi pidada —
 Anna andeks mull'!
- Pole roosipõõsa all
 lalgi me istunud,
 Suwe õöl nii ilusal

Õnne maitсенud,
Ainult valu järgeste
Teine teisel' tegime —
Anna andeks mull'!

Et ei wõi ma ialgi
Unustada sind,
Et ka wõõrsil wagusi
Tuksub sulle rind,
Ja kui käin ma kaugel teel
Sinu juures hing ja meel —
Anna andeks mull'!

G. E. Luiga.

Mind jumalaga jätsid.

Mind jumalaga jätsid —
See oli kord õiekuul —
Nii külm oli sinu käsi!
Ja süda nii raske mul . . .

Sa seisid kahwatades —
Nii surmatõsiselt, waik:
Ma naersin muretat naeru! . . .
Kuid see oli wale kõik!

Nüüd eksin üksinda nõmmel . . .
Sa rändad koduta! . . .
Ja sügisesed tuuled
Meid suudlewad armuta.

Kas tead, kui kõrge on taewas,
Kui sügaw on pilkane õõ,
Kui walus on peidetud pisar . . .
Kui kauge weel kodutee! . . .

Anna Haawa.

Jumalaga jättes waatsid.

Jumalaga jättes waatsid
 Eila minu aknale,
 Mulle tuhat terwist saatsid,
 Tean seda, peiuke!

Õnnel ennast peitsin mina
 Lilliokste warjule;
 Ei mind näha wõinud sina,
 Kulda-kallis peiuke!

Nagu unenäos waatsin
 Kaua sulle järele:
 Oh — mu terwet ilma saatsin
 Sinuga ju kaugele!

Anna Haawa.

Lahkuja.

Wiimsel öösel isamajas
 Asemel ma uneta.
 Koduke kaob elujaks —
 Süda rinnus leinaja.

Mõtte mälestuses koidab
 Eluhommik uueste.
 Lõburikas läige loidab
 Soojendades südame.

Linnulaul ja metsalillid
 Kahisewas kaasikus,
 Karjaskäik ja pajupillid,
 Marjametsas maasikas.

Muinasjutud, mängiwõidud,
 Linnupael ja pimesikk,
 Liümägi, lustisõidud —
 Ilupidu imelik.

Waikne õhtu, öitse kellad,
 Taewatähe kullasilm,
 Öhtupalwe, laulud hellad,
 Emakese armuhölm.

Möödas kuldne koiduülu,
 Eluhommik hellake!
 Wara warjas waewawilu
 Pilwe taha päikese.

Wara weeres wesi silma,
 Elu tuli halelik.
 Linnuke nüüd lendab ilma —
 Ilm nii wõõras, walelik.

Wõõras wõim ja wõõras talu,
 Jõud ja julgus rinnust kaob.
 Hirm ja arm ja hingewalu —
 Silmist pisar alla waob.

Ristis kätel wiibin walwel
 Tähte walgel wiimse õõ;
 Isa kätte pühal palwel
 Annan oma tee ja töö.

Süda waikib, wagad salmid
 Onnis ema õpetand, —
 Need kui taewa rahupalmid
 Lapse leina lõpetand.

Elise Ann.

Millal tuled?

Kaugele sa ikka waatsid,
 Waatsid pilweteed,
 Tähte poole pilgu saatsid,
 Pilgu saatsid,
 Leidsid rändwat need.

Nende kombel noorel rammul
 Wötsid kepi sa,
 Jätsid maha kiirel sammul,
 Kiirel sammul
 Kalli kodumaa.

Ütlesid mull' kätt weel andes:
 „Kurb on lahkuda!
 Ainulte sind meeles kandes,
 Meeles kandes
 Lähen rändama!“

Ei muud mälestuse annet
 Sulle anna ma;
 Ära minu wiimist wannet,
 Wiimist wannet
 Mitte unusta!

Õnn mul kadund, kui tuul suled
 Löönud laiali,
 Kullakene, millal tuled,
 Millal tuled
 Jälle tagasi?

M. Kampmann.

Miks nutsin?

Mul weeres pisar silmist walusasti,
 Kui jumalaga, kodu, jätsin sind:
 Ma nutsin kaua, nutsin kibedasti —
 Nii raske oli lahkumisel rind.

Miks nutsin ma — ei suuda seletada,
 Ei oska awalduseks ütelda:
 Kas kartsin ees ehk kibeduste rada,
 Wõi oli kahju kodust lahkuda?

Ei elukibedused koormand waimu —
 Mis tühjemat wõis tuua mulle tee?
 Ei kodu pärast põlnud kahjuaimu —
 Mis hääd, mis õnne andis mulle see?

Ma nutsin wist ehk oma noorust taga,
 Mis kodunurmel tühjalt närtsinud;
 Wõi nutsin jälle muidu, muidu aga,
 Wõi nutsin sest, et muud ei osanud . . .

Jakob Tamm.

Soow.

Mull' midagi ei tulnud meele,
 Kui jumalaga jätsid sa,
 Mis terwituseks kauge teele
 Ma sulle pidin soowima.

Nüüd aga uue elura'ale
 Sull' saadan soowid järele,
 Mis siis, kui läksid wõoral' maale,
 Mull' sõnata jäid südame:

Ma soowiksin, et saatus kannaks
 Sind läbi elu hellaste
 Ja et kõik hääd, mis ilmas, annaks
 Ta rohkel kätel sinule!

Ma soowiksin, et õnnepäike
 Sull' igawesti naerataks —
 Ei tumeneks ta kuldne läike,
 Teeks elutee sull' hiilgawaks!

Ma soowiksin, et õnnetused
 Ei puutuks ial sinusse,
 Et walud, waewad, wiletsused
 Jääks igawesti eemale!

Mu õnnesoovid kaugel kandku
 Sind hellast' oma käte pääl,
 Ja Taewaisa ise andku
 Weel tuhat õnne sulle sääl!

Liisa Rejnwald.

Õöpiku surm.

Jumalaga, kohaw laani,
 Jumalaga, itus ilm,
 Jumalaga, lahked laulud,
 Laulja rind on warsti külm!

Oh küll oli ilus laulda,
 Oieaega kuuluta',
 Leinaõnnes laulu sisse
 Ise ära sulada!

Aga torm ei sallin'd laulu,
 Tegi haiget minule, —
 Haiget teha on ju kerge
 Waesel' laululinnule.

Jumalaga, pikkamisi
 Waiksemaks jääb minu rind!
 Jumalaga, koidupuna
 Suud mull' andes saadab mind!

Anna Haawa.

Luba.

Luba kätt sul pigistada
Wiimast korda weel;
Wiimast korda wast ehk näeme
Üksteist eluteel.

Anna andeks, kui ehk paha
Olen teinud ma,
Et ma lahkuda siit wõiksin
Rahul, koormata.

Unusta, mis salasoowil
Lootis sinult riid,
Unusta, et eluteel sa
Trehwasid kord mind.

Leia rohket rõõmu ilmas,
Leia õnne ka,
Lahkelt lehwigu su üle
Saatus armuga.

Aga kui kord endist tutwust
Mäletad wast sa,
Palun, ära tee siis seda
Pilkesõnaga.

Ja kui surmakella hääle
Tuul toob sinule,
Palun, saada waikne palwe
Mu eest ülesse . . .

H. Pöögelmann.

Reis.

Tuul juhtigu sull' teeda,
Õhud õrnad õpetagu,
Taewa tähed andku tarkust.

Kalewipoeg III. 775-778.

Pikk tee saab lühikeseks koguni,
Kui alati astud sa edasi.

J. Bergmann.

Rändaja.

- Tulin linnast. Lumesadu.
Tööd ei leidnud kusagilt.
Lumesadu. Jalad wäsind.
Läbi, läbi näljane.
- Kuskil teed, ei tulekiiri;
Aeg ju hiline.
Ennäe, tulukene siiski
Wilgub wastu wiimati!
- Koputan ja astun sisse —
Lahkelt lahti tehakse.
Tüdruk wõtab ahjust leiba,
Sooja leiba — mõtelge!
- Soe saun ja lõhn nii armas —
Tühi kõht . . . „Kas soowite,
Külamees, wast sooja leiba?“
Murdis tüki minule.
- Suure tüki sooja leiba!
Oh küll maitstes magus see!
Soe leib ja soe süda,
Perenaene tasane.
- „Kust sa tulid, kuhu lähed?
Kas sul naene, wõõras mees?“
— Säält ma tulen, sinna lähen,
Olen waene reisimees. —
- „Mitu wenda sul, wõi õde?
Isa, ema elawad?“
— Mina üks! Kibe tõde,
Kõik nad ära suriwad. —
- „Tibi-tibi, tibi-tibi —
Suurem neist on kukeke —
Mul on neli kanapoega,
Jutt nad ajas ülesse. . .“

Juhan Liw.

Rändaja öölaul.

Mets ja maa kõik une rahu;
 Lilled, linnud uinuwad. . .
 Jõgigi ei woola wahus,
 Kõik nii waga, kõik nii waik. . .

Järwepind, kui peegel hiilgab
 Hõbe kuuk'se paistusel;
 Tähte-kari kõrgel särab. . .
 Pühalik on taewatelk.

Õrnad udupilwed liikwad
 Jõe kohal ülewal;
 Puud, mis päewa ajal kiikwad,
 Seiswad sirged waikuses. . .

Rohke kaste niidu nõlwil
 Surub maha lillepäid. . .
 Kõik nii waik, kui paluks põlwil
 Loodus Looja trooni ees. . .

Selles palwetajas ilmas
 Kõnnin mina — üksinda;
 Weel ei ole und mu silmas —
 Rändan ikka edasi.

Oh, kuis ütlemata püha
 On see tempel looduses!
 Tuul ei liigu, mets ei müha,
 Rahu, rahu igal pool. . .

Wägewal ja ime-sunnil
 Langen ma ka põlwili;
 Palun sellel pühal tunnil
 Sügawamast südamest.

Kõrgel Loojal armurikkal,
 On kõik wägi, wõimus käes:
 Olgu ta mu reisil pikal
 Ikka minu seltsimees!

Tema trooni ette üles
 Kostku minu palvehääl!
 Looduses — ta waikses süles
 Leiab rahu minu rind.

Waikne õhk ja täheläige
 Toowad und mu kulmule;
 Hommikul, kui tõuseb päike
 Rändan jälle edasi.

Lüsa Kuzsik.

Rändamise rõõm.

Kui rändan ma, kui rändan ma,
 Siis läheb ärksaks meel,
 Siis süda tuksub rõõmuga,
 Siis laulma hakkab keel.
 Kõik mure kaob silma eest,
 Kõik kurbtus hinge päält,
 Ja puude warjust, metsa seest
 Ma tõstan waljust' häält.

Kui rändan ma, kui rändan ma,
 Siis halja metsa seest
 Kõik linnud hüüdwad: tere ka,
 Ja kiitwad laulumeest.
 Sääl teine hõiskab metsa seest,
 Siin teine muru päält:
 Nad kooris kõik üks teise eest
 Siin tõstwad lauluhäält.

Kui rändan ma, kui rändan ma,
 Siis imepaistega
 Päew ruttab ilma wiitmata
 Kõik' üle kuldama,

Siis taewas ujub kulla sees
 Maa kullas hingab ka,
 Ja kalli kulla ilu sees,
 On minu kodumaa!

A. H. Willigerode.

Wäike postimees.

Kui rõõmus on mu meel!
 Kuis lustil laulab keel!
 Ma rändan mööda ilma,
 Ei karda sooja, külma;
 Kord olen siin, kord sääl
 Ma oma reisi pääl,
 Ja ikka hüüab mu hääl:
 Ma olen wäike postimees,
 Maailm on lahti minu ees,
 Halloo, hallii, hoi lallalla!
 On lahti minu ees.

Kas kena kewade,
 Ehk sume sügise,
 Kas suwi ehk ka tali,
 Kui külm on wäga wali,
 Mul ikka rõõmus meel
 On oma pikal teel,
 Ja sekka hüüab mu keel:
 Ma olen rõõmus postimees,
 Maailm on lahti minu ees.
 Halloo, hallii, hoi lallalla!
 On lahti minu ees.

Kui mina rõõmsaste
 Kord jõuan külasse,
 Siis kõik mull' ruttab wasta,
 Ei taha mööda lasta:

Mul kirjad, pakid pääl,
 Need teewad rõõmu säääl,
 Ja wahel hüüab mu hää!
 Ma olen wäike postimees,
 Maailm on lahti minu ees.
 Halloo, hallii, hoi lallalla!
 On lahti minu ees.

Kui on mul otsas tee
 Ja jõuan kodusse,
 Siis naene wastu tõttab,
 Mu riided seljast wõtab,
 Siis kõigil rõõmus meel,
 Et olen elus weel,
 Ja sekka hüüab mu keel:
 Ma olen rõõmus postimees,
 Maailm on lahti minu ees.
 Halloo, hallii, hoi lallalla!
 On lahti minu ees.

Kui ükskord suren ma,
 Eks kõik mind mäleta,
 Ma püüdsin õigust ilmas
 Küll iga mehe silmas;
 Mu haud siis seisab säääl,
 Ja ristil kiri pääl,
 Mis ise soowis mu meel:
 Siin hingab wäike postimees
 Nüüd rahul waikse haa sees,
 Siin hingab wäike postimees
 Nüüd rahul haa sees.

K. A. Hermann.

Wõõrsil.

Oh mu ilus isamaja,
Oh mu kallis kodumaa,
Ohkan Teie õhku taga,
Waene wõõrsil hingata!
Taewa tuuled,
Armu huuled,
Kandke koju mu terwised!

C. R. Jakobson.

Nutt süin lepikutes liigub,
Kurbtus kõnnib kaasikus,
Wõõral wainul samm süin kiigub,
Haawand põues agarus.

L. Koidula.

Oh, kui külmalt wõõras päike paistab!

L. Koidula.

Kõik kadund!

Ma kitsast kodurajast
 Ja wäiksest isamajast
 Maailma ihkasin.
 Mul palju lootust, püüdeid,
 Mu huultel õrnu hüüdeid —
 Ma rõõmul rändasin.

Kõik kadund! elu wiha
 Mull' jään'd; üksainus iha:
 Ma koju tahaksin.
 Suud isa käele andes,
 Pääd ema hõlma pandes
 Ma õnnis oleksin!

Elise Aun.

Wõõrsil.

Üksinda
 Pean wõõrsil rändama!
 Pisar läigib leinalaugel,
 Kaunis isamaa on kaugel,
 Kaugel ilus isamaa.

Isamaa!
 Millal saan su pinnala?
 Millal paistwad sinu mäed,
 Wõtwad kaissu sinu käed,
 Kes sind ootab nutuga?

Nutuga
 Pean wõõrsil rändama!
 Ei süin emakeelt ma kuule,
 Ei mu mõte lusti luule:
 Kaugel helde emakeel!

Emakeel,

Ainult sinul oma meel!
 Wõõral keelel pole wõimu,
 Pole lõbust laululõimu:
 Wõõras keel on armuta!

Armuta

Pean wõõrsil rändama!
 Ei mind kõida wõõras ilu,
 Wõõras päiksepaistus, wilu:
 Arm on ainult kodumaal!

Kodumaal!

Sääl ma rändan rõõmu ra'al!
 Sääl mul lahked laulud liik'wad,
 Lillenupud nurmel kiikwad,
 Öitswad aasal ilusal!

A. Grenzstein.

Wõõrsil.

Mu isamaalt kaugel, kus sündinud,
 Kus armupisarad ma walanud;
 Siin lilled kannawad õisi ka —
 Üht Eesti laulu neil' laulan ma!

Mu isamaalt kaugel, sääl kumawad,
 Ka koidupilwed, — kuid särawad!
 Päew lõunal läigib siin, õhtul ka —
 Üht Eesti laulu tall' laulan ma!

Mu isamaalt kaugel: siin lendawad
 Ka linnud, pilwed! Oh õndsad nad!
 Teil pea kas näha ehk kodu ka?
 Üht Eesti laulu neil' laulan ma!

Laul, kuhu sa tõttad? Kas teada mul?
 Hing, hing, kus sa wiibid? Oh tean küll!
 Mu Eestimaa, Eestimaa! Päew ei öö,
 Laul, nutt ja mõte säält tagane!

L. Koidula.

WÕÕRSIL.

Siin haljendawad uhked metsad,
 Mäed pilwini siin tõstwad pääd;
 Siin waiksed, lillerikkad orud,
 Siin hõbelätted, laiad jõed, —
 Kuid keskel selle ilu sees
 Mul põues kojuigatsus.

Siin toredad ja suured linnad
 Ja külad rohuedades;
 Siin kuulen kaunist laulu, mängu,
 Näen rahwast uhkeis riietes, —
 Kuid keskel selle ilu sees
 Mul põues kojuigatsus.

Oh kodumaa, oh tuttawa kõla,
 Mu armsad, kus te olete?
 Oh teie päralt on mu süda —
 Mind ärge saatke kaugele!
 Sest wõõrsil kõige õnne sees
 Mind suretab mu igatsus.

Anna Haawa.

WÕÕRAL maal.

Kaugel kodust, wõõra piiri pääl,
 Laulab leinates nüüd minu hää!
 Wara, lapse meelel, lustiga

Läksin kodurüpest rändama;
 Nüüd mull' kurwalt kaebab igatsus:
 Kodus öitseb õnn ja iludus!

Kodus, kuldse koidu kaisu sees
 Liigub leplik sooja tuule ees;
 Sää! mu kaasikute kahinad
 Õrna õhtu sülle surewad,
 Ei neid minu kõrw siin kuulda saa —
 Pean, wäeti, wõorsil wiibima!

Kodus lill mul päikse sooja saab,
 Ööpik lehterüpes laulu a'ab!
 Linnukari kisab kuldsel kuul
 Rohelisel, öitswal toome puul, —
 Iuhääled, ei nad ulata
 Minu kõrwu üle kauge maa!

Koduorus, kõrge kalda all
 Keerleb hõbehallik kõlinal;
 Tähed kullatawad selge wee,
 Järwe põhja paistab linnutee;
 Ei mu silm siin nende üle näe, —
 Kaugel paistab minu kodu päe!

Wõõral maal — siin päewad pimedad,
 Tuuled walusasti winguwad!
 Metsa ilu, ei siin jõua ta
 Kutsu künnilindu hõiskama,
 Sest siin mures minu mõte, meel, —
 Käiwad ühtepuhku koduteel.

Wõõral maal siin taewas tumet täis:
 Tähte läige läbi udu näis,
 Tuttaw lillenupp ei nikuta
 Pääd mu poole kodu armuga,
 Sest siin mures minu mõte, meel —
 Käiwad ühtepuhku koduteel!

Wõõral maal siin kuiwad kaljumäed,
 Ümberringi raba, kõrbet näed!
 Nagu jõgi kodu kauguses
 Saadab hõbelaeneid läikides,
 Seda minu silm ei leia siit, —
 Janutõbes seisab nurm ja niit!

Jälle tahan, jälle rutata
 Kalli kodu poole minema!
 Sää! mu süda lusti leiab weel,
 Sää! on jälle rõõmus minu meel,
 Sää! mind ammu ootab iluga,
 Minu kallis, õitsew kodumaa!

Ado Reinwald.

Kaebtus.

Kus on rahwas waik ja wahwa,
 Kus on kõlisesw ta keel?
 Kus ka piinal palg ei kahwa,
 Wana noorus walwab weel?
 Kus weel laseb Wanemuine
 Laulud luulde lennata?
 Kus on talwel süda suine? —
 Tere, oh mu Eestimaa!

Eesti rada, lapse sammu
 Hoidsid emakäe na'al;
 Eesti süda, teadsid ammu:
 Soe sull' üksi isamaal!
 Oh kes südameta sallis,
 Et te läinud lahkuma?
 Nüüd sind nutan taga, kallis,
 Kallis, kauge Eestimaa!

Saajalaul mind saatis ruttu
 Wõõra rahwa rannale,
 Kus ei kodukeele nuttu,
 Naeru, tunne üksegi;
 Oma pesake küll pehme
 Lind ei enam aseta —
 Armuke, mil jälle lähme
 Koju? Oh mu Eestimaa!

Kodukaasik, murumulda,
 Emajõe waikne wool!
 Haljas hiis, kus Taara kulda
 Warjab Eesti poege hool!
 Emapinna hiilgaw ilu
 Andis laule lõpmata:
 Nüüd on põuel talwewilu —
 Oh mu kadund Eestimaa!

Nutt siin lepikutes liigub,
 Kurbtus kõnnib kaasikus,
 Wõõral wainul samm siin kiigub,
 Haawand põues agarus.
 Oh mu wend, kui kodukõlin,
 Kui weel hõiskab armuga
 Sulle isa nurmehelin:
 Hoia kinni Eestimaa!

L. Koidula.

Mis mulle jutustad,
 koidiku tuul?

Mis mulle jutustad, koidiku tuul?
 Eestimaalt tulen,
 Wäsinud olen,
 Kõikusin kodumaa latwate lehtes,

Kewade ehtes;
 Hiilgawad wainud wäljad ja aas,
 Lilleksed maas;
 Tammed ja kase ja lõhmusse õied
 Olid mull' õrnasti õhkawad kõied;
 Nägin neid mängiwat kewadega.
 Mis kaebad sa,
 Eestima tütre helisew huul?

Pilweke, kallike, kuhu sa rändad?
 Eestimaast üle
 Rändab mu süle,
 Karastab põldu ja peenart ja metsa,
 Kõik minu otsa
 Waatab kui taewase hallika pool';
 Olgu ka hool,
 Waikne ja tasane süüski mu wägi,
 Silmad kõik rahwale rõõmuks tegi,
 Rahul on Maarjamaa pühane pind.
 Mis surub sind,
 Eestima tütar, et nutul su silm?

Wiibi lind, ära nii rutates sõua!
 Eestimaal' tiivad
 Koju mind wiiwad!
 Eestima õitsewa õilmete wahel
 Armsam mul shel;
 Rõõmu- ja leina- laul, kodumaa wiis!
 Eestima hiis
 Warjas mu pesak'se, — säääl tahan surra!
 Kodumaa kullane kõlin ei murra!
 Surmani tahan ma lauludega!
 Mis wiibid sa,
 Eestima tütar, oh rutta ka sa?

Eestima tütar, mis wiibin ma siis?
 Lennake päewad,
 Mida weel jäewad

Piireks mull' kodumaa kallaste ette,
 Jõua oh kätte,
 Jõua, sa igatsew, õnnestaw tund!
 Päewa ja und
 Küsitan: „millal nüüd wiite ta pinda?
 Lootuse helin, kas petab ta rinda?
 Millal sind teretan, laulude rand?“
 Ei wastust ann'd
 Ohu, ei pilwe, ei linnuk'se wiis.

L. Koidula.

Eha ajal.

Kui õhtu päike taewa laugel
 End peidab pilwe põuessa,
 Siis sinab ilmakaarel, kaugel,
 Mu end'ne kallis kodumaa.

Kui kuldne eha taewa telgil
 Maailma ehib iluga,
 Siis sinab, särab ilu helgil
 Mu kaotatud kodumaa.

Kui tasa õhtu õrnail tuulil
 Kõik loodus uinub unessa,
 Siis sala wäriseb mu huulil
 Weel kallis sõna — kodumaa!

Oh päike, kui sa alla waod,
 Mu kaswukohta õnnista;
 Kui taga taewa ära kaod,
 Siis kulda teda iluga!

Oh õhtuõhud, tasakesti
 Mu lilledele andke suud
 Ja õnnistage igawesti
 Mu kodu wainud, metsad, puud!

Weel, kustuw eha, wiimast ilu
 Mu kodu üle laota!
 Wii ära minu murewilu,
 Mis kannan wõõrsil waluga!

Liisa Reinwald.

Kaugel.

Miks astun ma kui wõõras halja aeda,
 Kus lapsest saadik juba kõndind ma?
 Miks püüab silm mul kaugel', kaugel' kaeda
 Siit igatsedes üle lillera'a?
 • Oh ei ma ole selle pinna taim,
 Ei koduneda wõi siin minu waim.

Ehk elanud ma siin küll aastad pikad,
 Ma siiski ikka wõõras tunnen end;
 Nad igatsuse pärast walurikkad —
 Siit kaugel maa, kus suguõde. wend;
 Siit kaugel silmapiirel sinawat
 Näen oma kadund kallist kodumaad.

Oh häda sellel, keda saatus weab
 Ta armsa omaksete rüpe seest!
 Kes kistud kodumaast, oh taewas teab,
 Et igatsus wiib iga õnne eest!
 Kui leht, mis langend puust nii kaugela,
 Ei wõõra ilma ilu meelita.

Ei kodumaaks wõi wõõras ial saada,
 Ei sugulase side katkeda.
 Mu Eestimaa, sull' tohin truiks jääda,

Sull' pühitsen ma laulu parema.
 Mu Eestimaa, mu magus mõttepaik,
 Su hõlmas ainult igatsus on waik'.

Elise Ann.

Terwitus.

Helju, hella tuulekene,
 Kodumaale mahedalt,
 Kus mul lehwis luulekene
 Lapsepõlwes lahedalt!

Terwitage, õrnad õhud,
 Lahkeid laulukohtasid,
 Kus ei lõhkund elurõhud
 Armsaid unenägusid!

Elise Ann.

Igatsemine kodupaiga järele.

Koju tahaksin ma jälle,
 Kodu oleks jälle ma!
 Paistab ometi mull' kodu
 Päike teise iluga.

Kodu elab arm ja heldus,
 Kodu õnn ja rõõm mul ees;
 Oh nii wäga, oh nii wäga,
 Kaebab ihaldus mu sees!

Oh mis ihaldus mind waewab?
 Mis ma õhkan lõpmata?
 Mis mu südame teeb raskeks
 Selle salamurega?

Waatan siin ma haljast wälja,
 Süäl ju laewalipud teel;
 Mötlen tagasi ma koju,
 Jääb nü kurwaks minu meel.

Isa, armas Isa, taewas!
 Lase seda sündida,
 Et ma ükskord weel saaks näha
 Oma kallist kodumaad.

Fr. Russow.

Kask.

Üks kask meil kaswas õues
 Just maja ukse ees;
 See oli lapsepõlwes
 Mu ainus seltsimees.
 Ta andis wilu, warju,
 Ta mahl mind kosutas,
 Ta kohin sagedasti
 Mu südant rõõmustas.

Kui suureks sain, siis pidin
 Ma kasest lahkuma,
 Siis tahtsin wiimast korda,
 Ta all weel istuda;
 Ta lehed kohisesid,
 Kui lausuks salaja:
 Jää, sõber, isamaale,
 Siit leiad rahu sa!

Nüüd olen kodust kaugel
 Ja mõnda waewa näind,
 Ja mõni kallis lootus
 On minul tühja läind.

Ei kase kohin taha
 Mu meelest kaduda,
 Waid kosiab mulle kõrwu:
 Siit leiad rahu sa!

K. E. Malm.

Igatsus.

Nagu rändaja kes öösel metsas
 Ümber eksib pimeduse sees,
 Koidutähte otsib taewa serwal,
 Päikse tõusu ootab silmawees,

Nõnda ma siin wõõra rahwa hulgas
 Ihkan, kallis hing, su järele!
 Süda lõpeb ihates ja ootes, —
 Millal tuled, koidutäheke?

G. E. Luiga.

Koju igatsus.

Mu sõprade hooned säääl kinkude pääl
 Ja isamaa wäljadel laulude häääl,
 Mu isamaa nõmmed ja õitsewad puud,
 Kui teid aga leiaks, ei nõuaks ma muud.

Oh pilweke, kuhu sa ruttad küll nii?
 Mu isade maale nüüd sõnumid wii:
 Mult terwita kõiki, kes tunnewad mind!
 Oh rutta nüüd ikka, sa ujuja lind!

Ma olen kui wangis. Oh kuuleks ma weel,
 Kui mõnusast' kõlab mu isade keel!
 Kui wiimaks ma uinun, siis leiaksin ka
 Ma rahu su põues, mu isade maal!

Fr. Kuhlbars.

Sääl on mu isamaa.

Sääl, kus tammed taewa poole,
 Tõstwad latwu Taara mäel,
 Sääl kus Wanemuise kannel
 Kõlas korra ime wäel,

Sääl, kus Emajõe laened
 Waiksel woolul weerewad,
 Ennemuistsest õnne ajast
 Sala juttu westawad,

Sääl, kus hoolas Eestisugu
 Töötab wabaduse auul,
 Sääl, kus kõlab wägewasti
 Ilu helil Eesti laul:

Sääl on minu kallis kodu,
 Sääl mu ilus isamaa;
 Sääl mu mõtted sagedasti
 Wiibiwad, mu Eestimaa!

Liisa Kuusik.

Miks nii mures.

Miks nii mures minu süda,
 Miks nii kurb on minu meel?
 Meel on kurb ja mures süda,
 Et ma kaugel kodust weel.

Tali külm ja kuri läheb,
Kätte tuleb kewade;
Suwi soe ja sume läheb,
Kätte jõuab sügise.

Tuleb kewade aeg kätte:
Tooming tõttab lehile,
Kaasik lehtel lehwiteleb,
Kuusel kaswab kábike.

• Tuleb sügise aeg kätte:
Tõtwad lehed tomingust,
Kasest lehed kahanewad,
Kábi kukub kuusikust.

Aga mult ei kurbtus kao,
Isamaale igatsus;
Ei mult muret ära murra
Wõõra rahwa iludus.

Wõõral maal on uhked linnad,
Külad kenad, ilusad;
Wõõral maal on laiad jõed,
Mäed märksa kõrgemad.

Aga minu isa kodu,
Isa tare, kambrike,
Wáike küla, kink ja oja —
Armsamad nad minule.

Mihkel Weske.

Koju.

• Kui ma mõtetega saaksin
Õhes rännatagi teel,
Jätta jumalaga ta'aksin
Tána wõõrastega weel,

Õle laenetawa labe,
 Õle wahutawa wee,
 Õle wangistawa wahe,
 Õle eksitawa ee

Koju wanematel' lendaks,
 Koju wendadele lääks,
 Koju õdedelle rändaks,
 Koju sugulastel' jääks!

Kodu unustaksin waewa,
 Mured mälestusest wiiks,
 Tunneks tulewiku taewa
 Pilwist pääsemassa priiks.

Kodu naerataksin naljal
 Hulga hõiskajate seas,
 Kodu soowituste maljal
 Elaks õnnelikus eas!

M. J. Eisen.

Wõõrsil oleja.

Rõõmsalt kodu pinnal
 Kõndis kord mu jalg,
 Nüüd on wõõral rajal
 Leinast niiske palg.

Kas ei armas olla
 Wõi ka wõõras ilm,
 Kus on näinud palju
 Ilu, häädust silm?

Kus kõik liiad mured
 Tundmata on mull'
 Ja kus rahwas hüüab:
 Sõber olen sull'?

Ei, oh ei, ei ole
 Armas wõõral maal!
 Kül m on wõõras sõprus,
 Kül m ta armuhääl.

Kodus palju parem
 Auu ja õnneta,
 Kui on wõõral pinnal
 Olla nendega.

J. Leppik.

Sina, mühisew meri...

Kuule, sa mühisew meri, ja sina lõõtsuw tuul,
 Kuulge, mis teie käest küsib rändaja wärisew huul:
 Kas te mind saadate kodu, laenete wahusel teel,
 Kodu, mis järele nõnda lõpmata igatseb meel?

Raske, oh raske on seda igatsust waigista' siin!
 Wõõrsil on linnuk'sel igaw, wõõrsil on südames piin.
 Kaua küll pean weel pühkima pisaraid laugedelt ma,
 Kaua weel kaebama mures, kaua weel õhkama?

Kodus mind emake ootab. Küll ta ju kümmekord sääl
 Lõunal ja õhtul ning hommikul waat'mas käib wärawa
 [pääl,
 Kas ju ükskord ma ei tule, kas weel ei märka ta mind?
 Ja kui ta asjata ootnud, kuidas siis ohkab ta rind!

Kodus on õekesed ehtind kambri ja aseme ka,
 Kus nende wäsinud wennake hästi wõiks puhata;
 Isa on raamatu wõtnud ja mulle wärssi ta teeb,
 Raamat on wana, kuid kuula, südameid leida küll
 [teab.

Kodus ka wennake wiibib; õues ja nurme päl ta
 Rühib ja wäitab ja töötab, et aga mureta
 Päewi ta omad wõiks maitsta. Kuis tema karedat
 Kätt sääl küll pigistaks mina, — auusat ja tugewat.

Kodus on wiljapuud aias, õue päl kaseke,
 Koplis nii mõnigi tamm ja toominga wõsuke.
 Kuis on see kõik nõnda tuttaw, kuis kõik nii armas
 Kuis kõik nii sügawast' wajunud minule hingesse!

Oh sina mühisew meri, oh sina lõõtsuw tuul,
 Kuulge, mis teie käest küsib wäsinud rändaja huul:
 Kas ma saan sõudma weel kodu, laenete wahusel
 Kas ma saan omakste seltsis õhtutel hõiskama weel?

H. Rikkand.

Koduta.

Nagu pääsu päewalindu
 Ölen kulla koduta,
 Nagu lõo lõbulindu
 Asun tuule tormila.

Pääsulgi on pehme pesa
 Räästa warjul wilu, waik,
 Löökesel kena kesa
 Lustiline lõhpsaik.

Kus on kodukene kullal',
 Warjupaika waesele?
 Magades wast Maarja mullal
 Leian rahuaseme.

Elise Aun.

Mu kallis Põhjala.

Kus Põhjalahe kohiseb,
 Ta kaldal ilu idaneb:
 Sää! on mu armas kodumaa,
 Mis kallim mull' weel kullasta.

Sää! org on armas orases
 Ja lehtpuud lehkweis õilmetes:
 Sää! olin nagu laululind,
 Kus õnnes tuksus õnnis rind.

Et kuldne koht nüüd kaugella,
 Kust lahkusin ma nutuga:
 Sest sinna sõuab minu meel
 Weel armsal aatelisel teel.

Ja peaksin ma ilmaski
 Weel sinna jõudma tagasi,
 Siis laulaksin ma rõõmuga:
 Oh kallis, kaunis Põhjala!

M. Lipp.

Üksinda.

Üksinda wõõrsilla
 Wiibin kurtes kurwalta.
 Kallid pühad kätte jõudmas,
 Kõik on omastele sõudmas:
 Kuhu wõiksin minna ma,
 Kes mind ootab omana?

Üksinda wõõrsilla
 Läksin metsa murega,
 Ist'sin külma kiwi pääle,
 Hale nutt, see mattis hääle:
 Mis on magu elusta
 Ainuüksi ilma?

Üksinda wõõrsilla
 Nagu masin tööta sa!
 Miks eiraud mull' rinnaks pantud,
 Miks õnn, iha elul' antud —
 Kuna tali minu teelt
 Oied närtsitanud eelt!

Üksinda wõõrsilla
 Pean weel waevas wõitlema,
 Kuni ükskord külmaks kangen,
 Pisarata põrmu langen —
 Süis saan õnne, rahu ma,
 Igawese kodu ka.

Elise Aun.

Läinud!

Oh tooksid teatust mulle tuuled,
 Kuis käsi käib sul kaugel maal!
 Oh hüüaksid su õrnad huuled:
 „Ma truuiks jään sull' igal a'al!“

Miks lahkumise kurwad tunnid
 On tulnud rõõmu rikkuma?
 Miks südamete soojad sunnid
 Ei suuda kokku sulada?

Sa ise minust ära läinud,
 Su kaju minul meeles weel;
 Su pilti unes olen näinud,
 Su lahkust laulab minu keel.

Jah „läinud!“ — oh kui kurblik kõla,
 Mis sooja südant nukraks teeb!
 Kuid „tuleb“ tasub armuwõla
 Ja palawuses põues keeb.

Fr. W. Ederberg.

Kaugel.

Kallis, armas koduke,
Sinust mõtlen ma:
Ikka ärkad örnaste,
Minu meelde sa.

Armsa, hella ema hää
Kostab kõrwades,
Muru, kus ma mängsin pääl,
Seisab silmades.

Lapsepõli, lapsemeel,
Teid siin leinan ma;
Kodu küll ehk näen ma veel
Teid ei näha saa.

Jakob Tamm.

Kuju igatsus.

Kurb siin kaugel on mu süda, meel,
Kaua pean wiibima siin veel?
Minu mõtted käiwad alati
Leina lauldes koju tagasi:
Ei ma, waene, koju minna saa,
Kaugel mu kallis kodune maa!

Püha päike, taewa kuningas,
Walitseja ilmas ilusas,
Laota hiilgwaid jooni laiali
Kodu õite üle soojasti!
Ei ma, waene, koju minna saa,
Kaugel mu kallis kodune maa!

Wiige wihma, pilwed wiledad,
 Niisutage minu isamaad!
 Päike, wõsu, metsi õnnista,
 Kus kord enne karja kaitsin ma!
 Ei ma, waene, koju minna saa,
 Kaugel mu kallis kodune maa!

Mihkel Weske.

Ta sängitati . . .

Ta sängitati kaugel kodust
 Ja wõõra mulda magama,
 Ja polnud ühtegi, kes oleks
 Ta haul nutnud pisara.

Liht ristikene kalmukünkal,
 Kus haljas muru wõrsus pääl;
 Ei lillekimbukest ei pärga
 Ei olnud ehteks näha sääl.

Kuid wõõrad lilled õitsesiwad
 Sääl imelise iluga
 Ja lõuna päike kastetilgad
 Lõi õie-kroonis särama.

Ja linnukene põhja piirelt,
 Kust lendas talweks lõunasse,
 Jäi puhkama ta risti pääle
 Ja laulis kaua temale . . .

Nii lahke loodus Looja sunnil
 Oht põrmu püüdis trööstida,
 Kell' raskeid haawu oli lõõnud
 Ta rahwas ja ta kodumaa.

H. Randsepp.

Kodu.

Omal maal õitseb õune,
Kodu kaswab kasu parem!
Kodu tundwad õuekoerad,
Tuleb tuttav teretama,
Sugulane soowimaie,
Paistab lahkelt päikene,
Paistwad tnewa tähekesed.

Kalewipoeg XII. 1120—1126.

Jõua ju kaugelta.

Jõua ju kaugelta
 Maru laente laugelta,
 Paadikene, rannale,
 Las' mind armsa rinnale.

Kus, kallis, kurdad sa!
 Laene ehk sind laewaga
 Mattis merde magama,
 Surmas häält ja armu ka?

Oot, oot, mu tütreke!
 Homme saab ehk peiuke
 Meie randa rändama,
 Soomest koju sõudema.

Küll õhkas neiu rind,
 Waikseks jäi ka wetepind,
 Wood ja tuule hääledki, —
 Peig ei tulnud ialgi. . .

Rahwa sunst.

Kui kallist kodust läksin.

Kui kallist kodust läksin
 Ma kurwalt kaugele,
 Siis ütles kase warjus
 Mull' hella neiuke:
 „Nii selge, kui see hallik,
 On minu armastus,
 Siit käib küll õhtuõhul
 Su järel' igatsus!“

Ma nägin mõnda kaske
 Ja mõnda hallikat,
 Ma nägin mõnda neidu
 Mull' naeratelewat:
 Ei olnud kask, ei hallik
 Nii armas ometi,
 Ei waatnud wõõras neiu
 Nii õrnalt ialgi.

Kui kaugelt jälle koju
 Ma rõõmul rändasin
 Ja hallikat ja kaske
 Ma jälle terwitin:
 Kask oli ära kuiwand
 Ja hallik mudane,
 Mu neiu oli läinud
 Ju teise kaenlasse.

Mihkel Weske.

Kaugelt koju.

Soowiks jälle sinna paika,
 Kus ma ükskord õnne näind,
 Kus mul elus, kus mul unes,
 Kaunid noorus-aastad käind!

Nõnda igatsesin kaugel
 Kodupaika waatama,
 Arwates säääl wanas kohas
 Wana õnne õitsema.

Wüimaks nüüd mul õnneks antud,
 Tutwa orgu astuda,
 Aga koju tulejale
 Teine lugu meelega.

Nii kui sõbrad teretawad,
 Teretab mind mõni paik,
 Aga süda läheb nukraks:
 Minu armsad kadund kõik!

Ikka weab weel teerada
 Läbi metsa pimedada,
 Aga õhtu ei too ema
 Wastu tutwa sammuga!

Ehk küll teretes su kohin,
 Jõgi, hüüab kiwisi,
 Siiski sõber mul on kadund,
 Kes siin rääkis sõnasi!

Fr. R. Kreutzwald.

Terwitus.

Ma jälle püha Eesti pinda
 Wõin terwitada koduteel,
 Mul rõõmul laenetama rinda
 Sa paned, kallid kodukeel...

Ma jälle kodus! Kuldne sõna!
 Sind kuulen tuulekohinas,
 Sind tuhatkordse helinaga
 Mull' kordab mets ja nurm ja aas.

Ja kõik see nagu walab mulle
 Uut wärskest tardund waimusse,
 Ma tunnen elujõudu jälle,
 Mis saadab tegewusse.

Jah tööle! Tööle sinu kasuks,
 Mu kodurahwas, kodumaa!
 Kõik jõudu sulle tuua tasuks
 See eest, mis saanud, tahan ma.

Seks palun Kõrgemat mull' anda
 Mu teele jõudu, õnnistust,
 Et leek mul ikka täidaks rinda,
 Et waim ei tunneks wäsimust.

H. Pöögelmann.

Kodu.

Üht majakest omaks ma soowiks
 Nii wäikest ja wagusat,
 Kus ümber ta warjuks ja iluks
 Puud kauniste kaswawad.

Sääl tahaks neid talitada,
 Kes armsad mu südamel'
 Ja lillesid kaswatada
 Ma rõõmuks mull' enesel'.

Tööd tehes sääl lahkelt ma laulaks
 Kui linnuke oksa pääl.
 Tõest, rahulik, rõõmus ja waba
 Ja õnnelik oleks ma sääl.

Elise Aun.

Minu kodu.

Koduke wõib kallis olla,
 Minu kodu kullane,
 Minu maa ja minu taewas,
 Minu tuul ja päikene!

Lapselaul ja lapsemängid,
 Sinaw saarik, sinilill,
 Ööpikute õrnad hääled,
 Kohaw kuusik, karjapill!

Oh, kes jõuab lahti kisku
 Süt mu wäikest, wäsind päd,
 Selles õrnas paradiisis
 Maitsin mina tuhat hääd!

Siia puid ja siia õisi
 Taewas jagand kahel käel;
 Siin mind elustamas käiwad
 Lahked inglid laulu wael.

Siia särab püha päike
 Põhjamata iluga;
 Kuu ja tähed kase lehtes —
 Eks nad siin ei unista?

Ojakene wulisedes
 Laulab nagu lapsena,
 Kui ta kaldal mina mängsin
 Hella eide rüpressa.

Mine, wõõras meelitaja,
 Ära kutsu kodust mind!
 Temale siin ilmas tuksub
 Elus, surmas minu rind.

Taewa tähed, ärge paistke
 Minu pääle eluteel,
 Kui ei kuldses koduõues
 Laula enam minu keel!

Sügaw haud, oh ära wõta
 Wastu wäsind rändajat,
 Kui ta kodu pole nutnud
 Wiimsed surmapisarad!

Koduke wõib kallis olla,
 Minu kodu kullane,
 Oh et saaksin sinu süles
 Heita wiimse unele!

Liisa Reinwald.

Kodu mäel.

Mu kodukoha mõnus mägi,
 Su kasemetsa krooniga,
 Mu rinnas hoowab imewägi,
 Kui sinu harja astun ma!

Siin kandis ema kord mind süles
 Ja hüüdis hella häälega:
 „Laps, waata alla, waata üles,
 See koht on meie kodumaa!“

Siin löin ma waljult karjasarwe,
 Kui wäli koidukastet jõi;
 Siin laulsin, kuuldes linnuparwe,
 Mis õhtueha wälja tõi.

Oh mägi, üliarmas mulle
 Su halja kaselooriga!
 Ma laulan kõrget kiitust sulle
 Su künnilinnu kooriga.

J. Leppik.

Kallis koht.

Mu kodukoht, kui kallis sa,
 Kus elasin ma lapsena,
 Kus eit mind kandis kätela
 Ja hüüdis armu häälele!

Sääl mängsin õues murumaal,
 Suu sonis laulu suwea'al,
 Kui teiste lahke lastega
 Kuld koidus killas käisin ma.

Sääl lillelinna läksin ma
 Mu eidel' parga palmima,
 Kui tooming luige-walgeks löi,
 Ois kastet, süda rõõmu jõi.

Sääl troosti kohas wiljawaost,
 Kui süda leinas kurwast loost;
 Kui liiast rõõmust kihas rind,
 Siis waigistas mind künnilind.

Sääl paistis öhtul hõbekuu,
 Mu akne läbi pärnapuu
 Ja kase ladwas laulis tuul:
 Laps, uinu hellast' õiekuul!

Sääl kodu koidu päikene
 Mind hüüdis unest ülesse,
 Pääd silitates saatis ta
 Mind õuue jälle hõiskama.

J. Leppik.

Muru kopel.

Mull' muru kopel aia all
 Jäab ala armsaks siin,
 Kus sooja päikse paistusel
 Ma noorelt mängisin.

Kui linnuke, ma rõõmu täis,
 Ei teadnud kurbtusest,
 Mull' armas oli lille õis,
 Neist tegin kimbukest.

Kui lepiklinnud laulsiwad
 Ja oja kohises, —
 Need hõbe-selgelt kõlasid
 Mu noores südames.

Kui toomeõie lõhna jöin
 Ma oja kalda pääl,
 Ja warrel maasikaid ma söin —
 Kui armas oli sääl!

Ma waatsin pärna õitese, —
 Ta lehtis laulis lind,
 Sääl isa wöttis sülesse
 Ja kandis koju mind.

Mull' muru kopel aia all
 Jääb armsaks surmani,
 Kus wanemate wainudel
 Ma noorelt mängisin!

Ado Reinwald.

Armas isa kohakene.

Waikne, kena kohakene,
 Kõige kallim surmani, —
 Armas isa majakene
 Minu meeles alati!

Minu isa majakene
 Linnupesa sarnane,
 Ikka ma kui linnukene
 Igatsen ta järele.

Sääl mind ema ilmal' toonud,
 Sääl mind kandis käte pääl,
 Sääl ta mind on õpetanud —
 Oh sa helde ema meel!

Selge hallikas sääl jookseb,
 Säält ma lapsepõlwes jöin;
 Kenas koplis paju õitseb,
 Säält ma pajupilli töin.

Kena sirge kask säääl seisab, —
 Temast magust mahla sain;
 Pihlakpuu säääl õues öitseb, —
 Temast mina marja sõin.

Waikne, kena kohakene,
 Kõige kallim surmani;
 Armas isa majakene,
 Minu meeles alati!

M. Kõrber.

Kodune kohake.

Mu kodune kohake, kena ja waik
 Ja ehitud õitega, ilusam paik,
 Kus puhub nii lahkesti kosutaw õhk,
 Kus pesitab rahu ja lilled lehk!
 Oh kodune kohake, kena ja waik,
 Oh kodune kohake, ilusam paik!

Mu koduse kohak'se haljuse sees,
 Kus õitsewad lilled, nii maa pääl kui wees,
 Wõib puhata kauniste kungaste pääl
 Ja lahkesti laulda, et heliseb hää.
 Oh kodune kohake, kena ja waik,
 Oh kodune kohake, ilusam paik!

Mu koduses kohak'ses elasin ma
 Nii mureta mängides nooruse a'a,
 Ei tunnud säääl kurwastust millagi meel,
 Ei kaebanud kurtes mu lapselik keel.
 Oh kodune kohake, kena ja waik,
 Oh kodune kohake, ilusam paik!

Mu koduses kohak'ses toominga all
 Ma tahaksin hingata isade maal,
 Mil minust jääb maha kord raskuste ilm,
 Ja rahus läab kinni mu kustuja silm?
 Oh kodune kohake, kena ja waik,
 Oh kodune kohake, ilusam paik!

K. A. Hermann.

Kodune kotus.

(Tarwastu keelemurdes).

Mu meelen kuldne kodukotus,
 Ma sagesti näe und weel sest,
 Kos õndsa esä kallis katus
 Mu warjas, wäikest latsekest.

Mäest alla, mööda kopli weere
 Sää! pall'a jalu paterdi
 Siis ringi üle Ridassaare,
 Kaits peokest täis lillesi.

Nii Piirikesemäele lätsi
 Kos külalitse kiiksiwe;
 Kos Märta ja Maiu, Ainu, Atsi
 Mu kaugelt joba hõiksiwe.

Sää! pidupillerkaari teime
 Ja lohun laia kiwi pääl
 Wõileiba, kamakäkku seime,
 Mis ristiema jagas sää!.

Kos wahest ka weel ikke saime,
 Kui pajupill meil katik läits,
 Ehk warba wastu kiwi leime,
 Wõi karmani seest kätte wäits...

Nüüd kadund; igawesti minnu
 Nee armsa aja ammugi:
 Me, latse, nagu essind linnu,
 Kik ilma laanen laiali.

Ka lohk ja saar saand teisemasse
 Ja mäge muutnu hoolsa käe,
 Ning koplisse on kaswand kase,
 Kuid mälestus ei meelest läe.

A. Rennit.

Oh mu ilust isamaada.

Oh mu ilust isamaada,
 Oh mu kallist kodupaika,
 Kus ma, hellake, elasin,
 Kus ma, kullake, kasusin!
 Sääl ma muiste murul mängsin,
 Widewiku wilul kõnnsin,
 Kulda metsas kullerdasin,
 Muru maa pääl madeldasin,
 Tamme metsas tõstsin hääalta,
 Lepa metsas lasksin laulu.
 Sääl ma endseis heinamaades,
 Kasupõlwes, karjamaades,
 Hoidsin oma isa karja,
 Isa karja, ema marja,
 Isa ilusat lehmakesta,
 Ema hella tallekesta.

M. Sooberg.

Emakeel.

Emakeel, sa kingid sõnu,
 Hinge sala soowidel',
 Kingid kallist taewamõnu
 Murel murtud südamel'.

M. Lipp.

Sull' olgu ehteks surmani,
 Laps, armas kodukeel!

Ado Reinwald.

Kodukeel.

Kui kuninglikult kõliseb
 Mu kallis emakeel,
 Mis väikses saunahurtsikus
 Ma kuulsin eluteel!

Sel keelel ema kiigutas,
 Mind õhtul magama,
 Sel keelel rääk'sin elune
 Ma armsa isaga.

Nüüd iga kord, kui kewadel
 Mull' laulab linnusuu,
 Siis nagu Eesti keelega
 Tall' kostaks iga puu.

Ja kui on suwi suremas
 Ning sõuab sügise,
 Siis nagu kodukeelega
 Veel hüüaks eideke.

Ja nagu manitseks ta mind
 Säält haa põhjast veel:
 Sull' olgu ehteks surmani,
 Laps, armas kodukeel!

Ado Reinwald.

Oma keel ja oma rahwas.

Sest a'ast kui elukäigul
 Ma noorelt kottu läind,
 On mitmed keelemurded
 Mul üle keele käind.

Mu emakeel, mis kätkest
 Ma olin pärinud,
 Ei läinud ial meelest,
 Ei saanud unustud.

Kui hiljem kuulsad mehed
 Mind sõbraks nimetand,
 Kätt andes kõrges paigas
 Mind lahkest teretand,

Siis igatsus mind ajas,
 Et wõõrais mägedes,
 Ehk waikses metsawarjus
 Ja kaunis orgudes

Ma pidin laulu looma,
 Kust hüüdis Eesti hää,
 Mis mõnda südant wõitnud
 Ja mitmel keele pääl.

Fr. R. Kreutzwald.

Emakeel.

Ma olen kaugel käinud
 Ja kuulnud mitu keelt
 Ja mitu maad ka näinud,
 Mis röömustasid meelt, —
 Ei siiski seda ilu,
 Mis on mu isamaal
 Ja emakeele kõla
 Ma kuulnud kusagil.

Küll kenasti sa kõlad,
 Mu Eesti emakeel!
 Ja ilusam weel oled,
 Kui kaunis kandlihää.

Kui ma su hääle kuulen,
 Siis rõõmsaks saab mu meel
 Ja sulle kiitust laulan,
 Mu armas emakeel!

Kõik wõõras keel ja rahwas,
 Mis nägin, kuulsin ma, —
 Kas olgu nad kes tahes,
 On nagu eluta;
 Seepärast wõtsin jälle
 Ma kodu rännata, —
 Siin elada ja surra —
 Ma tahan rahuga.

A. Rennit.

Eesti emakeel.

Mind ema Eesti keeles
 Ju hällis teretas
 Ja selles keeles meheks
 Mind üles kaswatas.

Ses keeles armusõnu
 Mull' ütles neiuke,
 Ses keeles awaldasin
 Ma mõtteid temale.

Ses keeles rääkis isa
 Mull' Eesti piina a'ast,
 Ses keeles laulsin laulu
 Ma sellest walumaast.

Küll wõin mõnd' anda ära,
 Mõnd' elus uneta,
 Ei Eesti keelt ja rahwsat
 Ja sind, mu isamaa!

Kui emakeelt mult wõtad,
Siis südant wõta ka,
Sest süda on ju surnud
Mul Eesti keeleta!

Sest emakeeles üksi
Ma tahan tunnista,
Mis tuksub minul rinnas
Sull' püha kodumaa!

Ei wõi see keel siis kustu,
Ei huultelt kaduda
Nii kaua, kui ma elan
Su pinnal, Eestimaa!

Ja olen elust tüdind
Ning wäsind eluteel,
Siis saatku mind ka hauda
Mu Eesti emakeel.

Kui leinaja kord tõttab
Mu hauda ehtima,
Siis rääkigu ta palwet
Sääl Eesti keeles ka.

Jaan Reinwald.

Emakeel.

Mu emakeel on kullane
Ning sütitab mu südame,
Ta auust laulab minu hääl,
Kui sõnake weel keele pääl,
Mu kallis emakeel —
Sa kaswa, kosu weel!

Ta kõla kostku kaugele
Siit üle maa ja merede,

Et wastu kostab Põhjala
 Ning hõiskab ühes minuga:
 Mu kallis emakeel —
 Sa ela, õitse weel!

Mu keel ei waiki kunagi,
 Ma laulan eluotsani
 Ja kui mu hääled waikiwad,
 Siis laulwad järeltulejad:
 Mu kuldne emakeel,
 Sa kanna wilja weel!

Sest emakeele põlgajad,
 Te armetumad kadakad,
 Nüüd pöörge ümber eksiteolt
 Ning auustage emakeelt —
 Teil' kõlab wastu weel
 Kord helde emakeel!

Ado Reinwald.

Emakeelele.

Nagu kaunis heli kandli keelest,
 Nagu lõokese lõksuw häääl,
 Nagu laulud linnu lahkest meelest,
 Nagu kellakõlin aasa pääl —
 Süda sulab, mõnul mõlgub meel —
 Kõlad kõrwu, Eesti emakeel!

Sinu iludusi imelisi
 Põlg'ja pole milgi märganud.
 Sinu salatarkust, tasast wiisi
 Tundma pole mitmed ärganud.
 Salgab sind wast Eesti mehe meel,
 Ei see sinu tulu tunne weel.

Ema esimene armukõne
 Sinu südant mulle rõõmustas,
 Sinu ilul poega isakene
 Armastuses kaisul kaasitas.
 Noorepõlwe kallis mälestus
 Elab sinu südames ja suus.

Sinu kasust, kallis, aru saama
 Ärgaku nüüd iga eestlane,
 Hakaku sind ala armastama,
 Kes s'ust seni jäänud kaugele.
 Olgu nüüd ja tulewikus weel
 Kõigil eestlastel üks keel, üks meel!

K. A. Hermann.

Emakeel.

Sa oled kallim wara
 Mu rahwa eluteel,
 Ta elutähe sära,
 Mu ilus emakeel!

Ei kuulust minewikku
 Meil osaks ole saand,
 Waid ainult õõsi pikku,
 Kus kurjus õisi a'and,

Ei pidupõlwe toonud
 Meil' pärast priiuski:
 Weel walupeekrist joonud
 On Eestis paljudki;

Meil' aga antud osaks
 On kaunim emakeel,
 Mis teeb meil südant soojaks,
 Toob troosti eluteel.

Nii kaua kui siin kostwad
 Weel Eesti helinad
 Ja emakeeles westwad
 Weel juttu wanemad,

Nii kaua eluidu
 Meil pole närtsind weel,
 Nii kaua õnnepidu
 Weel wõime oota eel,

Nii kaua kestab truudus
 Ja waprus, mehismus,
 Nii kaua elab auusus
 Ja Eesti usinus.

Seepärast hukka mõistaks,
 Kes soowib surma sull',
 Neil' needmist pähe puistaks,
 Kui wihma pori kuul, —

Seepärast wõtkem tõsta
 Käed taewa poole weel,
 Et igawest' wõiks kesta
 Me ilus emakeel.

R. Hansson.

Sõnad ja teod.

Ta kirjutas nii tihti lehes
 Ja hüüdis hulga rahwa ees:
 „Meil ülem käsk see olgu elus:
 Jää eestlaseks, sa Eesti mees!

Sell' jäädaw põlgtus osaks olgu,
 Kel tegu teist meelt tunnistab;
 Kes aga emakeelest lahkub,
 See rahwa äraandjaks saab.“

Kord pidin tähtsa asja pärast
 Ma minema ta majasse;
 Ta lapsed jooksid mulle vastu:
 „Kus isa, lapsed, ütelge?“

Nad waatasid mu otsa tummalt
 Just kui ei mõistaks sõnagi.
 „Et ütelge, kas isa kodu?“
 Nii küsisin ma uuesti.

„Ei mõista meie sinu juttu,
 Et räägi, onu, Saksa keelt!“
 Nii hüüdwad lapsed Saksa keeli
 Ja jookswad ära minu eelt!

M. J. Eisen.

Oma keel.

Minu kallis oma keel,
 Oh kui armas oled sa!
 Oh kui ilus sinu hääl,
 Oh kui kenast' kõlad sa!

Olin ära wõoral maal,
 Wõoras rahwas, wõoras wiis,
 Wõorad kombed, wõoras keel,
 Oh mis hale minul siis!

Waewalt rääk'sin rahwaga,
 Ükski mõistnud täiest mind;
 Kuulsin nende juttu ka,
 Oma keel, ei kuulnud sind!

Nüüd ma jälle omal maal,
 Oma rahwas, oma wiis,
 Omad kombed, oma keel, —
 Nüüd ma olen rõõmu täis.

Rõõmsalt räägin kõikiga,
 Kes mind kuulwad, mõistwad mind,
 Kuulen teiste juttu ma,
 Oma keel, siis kuulen sind!

Minu kallis oma keel,
 Oh kui armas oled sa,
 Oh kui ilus sinu hääl,
 Oh kui kenast' kõlad sa!

Fr. Hasselblatt.

Oma keelele.

Näkilaulud, nõiakellad,
 Sirenite sulaw wiis,
 Oite sosin, õhud hellad,
 Linnu laul ja õõgaw hiis —

Kõik neid sulatab su süle,
 Ühte helisewal teel,
 Kui sa woolad huulte üle,
 Minu kallis emakeel!

Ed. L. Wöhrmann.

Eesti — Isamaa.

Kus on minu isamaa,
Nüüd tahan teile ütelda:
Kus ial laulab Eesti keel,
Kus asub auusua, õigemeel.

J. W. Jannaen.

Tahad „isamaad“ sa suhu wõtta,
Poeg, siis oma huuled pühitse!
Tahad rahwa eest sa minna sõtta.
Mine, armas laps, kuid enne tõtta
Oma püüd ja hüüd sa puhtaks tee!

A. Grenzstein.

Eesti rinnas peitub rikkust,
Eesti pinnas elupikkust.
Tuul, too neile kewade,
Ärata nad elule!

A. Grenzstein.

Kalewite kodu.

Kuldne Kalewite kodu,
 Taaralaste lõbus maa!
 Sulle laulab lahkest kägu,
 Ööpik suure häälega.

Lõuna wõlwist päikse palge
 Hiilgendab su orgu öös,
 Põhja wirmaliste walge —
 Selle paistel paljud tööös!

Haljad wäljad, wainud, ojad
 Paistwad pärlsärawal;
 Wahwa wanemate pojad
 Seiswad walgus wärawal.

Lääne laened laulwad lusti, —
 Uhkelt kuulab rind ja rand;
 Mehed sirutawad püsti,
 Raputawad maha und.

Jälle rääk'wad rinnus hääled
 Wabaduse walgest a'ast;
 Laulikute kandlikeeled
 Kõlisewad kodumaast.

Jälle kuuluks kanget koha
 Ennemuistse hüe puist:
 Öitseb Emajõe luha
 Armsa lahke lille suist!

Ado Reinwald.

Minu kodumaa.

Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt
 Käib Läänemere kaldale,
 Ja Munamäe metsalt, murult
 Käib lahke Soome lahele?

See on see maa, kus minu häll
 Kord kiikus ja mu isadel.
 Sest laulgem nüüd ja ikka ka:
 See ilus maa on minu kodumaa!

Siin teretawad metsa ladwad
 Nii lahkelt järwi, rohumaid;
 Siin taewa wihmal oras wõrsuub
 Ja päike paistab wiljapäid.
 See on see maa, kus minu häll
 Kord kiikus ja mu isadel.
 Sest laulgem nüüd ja ikka ka:
 See ilus maa on minu kodumaa!

Siin kaswab Eesti meeste sugu
 Ja sammub wabadusele.
 Siin kaswab priskelt Eesti neiu
 Ja sirgub Eesti mehele.
 See on see maa, kus minu häll
 Kord kiikus ja mu isadel.
 Sest laulgem nüüd ja ikka ka:
 See ilus maa on minu kodumaa!

Siin tõstab rahwas põllu rammu
 Ja matab endist wiletsust;
 Siin püüab rahwas waimu walgust
 Ja wõidab wõimsalt pimedust.
 Oh töotagem südamest,
 Me mehed olla igawest!
 Ja laulgem nüüd ja lõpmata:
 Sa kosu, kaswa, kallis kodumaa!

Mihkel Weake.

Eesti kodu.

Mis sääl kumab koidukullas,
 Paistab kaugel hiicilus?
 See on kaunis Eesti kodu.

Mehed kui tammed sääl tugewad,
 Sõnas ja teos wägewad;
 Naesed nii uhked ja nägusad,
 Südamest hellad ja wiisakad —
 Sääl see waikne, püha tuli
 Hiilgab, leegib Eesti koldel. . .
 Sääl need kanged kaswawad,
 Hellakesed õitsewad,
 Päiksepaistel, kaste wilul.
 Sääl seda jõudu jätkatakse,
 Saatuseks ta sõlmitakse,
 Tulewikuks taotakse
 Kaunis, armsas Eesti kodus. . .

Mis säält tuleb teesid mööda,
 Ruttab iga rada mööda,
 Laguneb ju laiemale
 Nurmedele, niitudele,
 Mägedele, orgudesse,
 Metsadesse, nõmmedele? . .
 Tungib, tõuseb, paistab juba?
 Künnab soosid külwimaaksa,
 Rabasid ju rohumaaksa,
 Tungib, tõuseb kõrgemale,
 Paistab juba kaugemale!
 See on Eesti töö ja tegu.
 Sortsilased sajatawad,
 Pahal meelel pajatawad:

„Ei ole sooski enam seisu,
 Rabadeski enam rahu.“
 Nende rajad on rikutud,
 Piiridele piirid pandud,
 Nende riik on hädaohus:
 Sääl ta paistab hiieilus,
 Särab juba päikse kullas —
 Eesti kodu, jõud ja kindlus
 Sääl seda jõudu jätkatakse,

Saatust suureks sõlmitakse,
Tulewikuks taotakse. . .
Põrgumüürid wärisewad. . .

Anna Haawa.

Järw leegib eha paistel.

Järw leegib eha paistel,
Ta hiilgb nagu kuld,
Ja järwe taga metsas
On näha õitsetuld.

Ja kaugel metsa põues
Ju liigub muistne jutt
Kui suwe ööde ilu,
Kui õnnis naer ning nutt.

Ja udu kerkib, tõuseb,
Ta hõljub nagu loor,
Ja pühalikult särab
Sää! kõrgel tähte' koor.

Eeswanemate waimud
Mu ümber lehiwad.
Ma mõistan nende juttu
Ja metsa kohinat.

See on mu kuldakallis,
Mu kaunis kodumaa —
Kuid koidul, päik'se paistel
Weel palju kaunim ta!

Anna Haawa.

Eestimaa, Eestimaa!

Eestimaa, Eestimaa,
 Kes mind võtnud üles kaswata!
 Eesti leib, mull' üksi magus maitsed,
 Eesti piir, mind ikka kindlast kaitsed. . .
 Tänu Isale, et tereta
 Wõin sind jälle, kallis kodumaa!

Eestimaa, Eestimaa,
 Ei ma kauem wõinud kannata!
 Oh kui külmalt wõõras päike paistab!
 Wõõras keel, kuis ta nii kangelt kostab!
 Igal pool sind nägin, kuulsin ma,
 Minu öitsew, lehkaw kodumaa!

Eestimaa, Eestimaa,
 Ei su häält wõind ial unusta;
 Wõõraid laulikuid ma kuulsin palju —
 Wanemuise laste kandilaulu
 Keegi tundnud — sääl siis hüüdsin ma:
 „Kuju jälle tahan rännata!“

Eestimaa, Eestimaa,
 Sidet nad mull' tegid siidiga:
 „Laula“! meelitas mind wõõras neiu,
 Ja ma laulsin: „Eesti pruut ja peiu,
 Neid ma üksi tahan ülenda,
 Minu armu warjab kodumaa!“

Eestimaa, Eestimaa,
 Jälle nüüd su piiri nägin ma!
 Ja kui nuttes suud su mullal' annan,
 Kõrgesse käed taewa poole kannan:
 „Ei s'ust ial enam lahku ma,
 Kodumaa, mu püha Eestimaa!“

L. Koidula.

Minu armas Eestimaa!

Minu armas Eestimaa,
Kus ma sündind, kasund olen!
Pika aja pärast tulen,
Teretan sind rõõmuga:
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

Kena on ka wõõras maa;
Kaua käisin mööda ilma,
Palju ilu juhtus silma, —
Armumääl ei leidnud ma.
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

Sind ma nõudsin himuga,
Sinu metsad, wäljad, jõed,
Külad, majad, wennad, õed
Seisid meeles lõpmata.
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

Emakeelt nüüd kuulen ma;
Oh kui sulab kuuldes süda,
Päästetud on keelekida
Wõõrast murdest korruga:
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

Siia jään ma elama,
Kuni surmawari katab
Minu silmad, siis mind matab
Oma sülle isamaa.
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

K. E. Malm.

Sakalamees.

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja elan kesk isamaa südame sees!
Las' läikida lõunapool päikesed puha

Ja läänepool mängida laenete kuha,
 Mu ümber on isamaa hülgawad piired,
 Ja walwaja wendade sõbralik truu
 Mu orusse wälguwad walguse wiired,
 Sest kodukest kiidab mu süda ja suu.

Ma olen sündinud Sakalamees

Ja kõnnin ta kullaste piirede sees.
 Siin leian ma lilledest läikijad ra'ad
 Ja sinajat, rohelist wiljakat maad;
 Siin lendawad linnud ta metsade põues
 Ja loowad mull' lehekuus laulusi küll,
 Siin särawad tähed ta toredas õues
 Ja kõnniwad koidud ta kaarede eel!

Ma olen sündinud Sakalamees

Ja seisan kui sammu siin marude ees,
 Las' kiita, kohada, hulguda nad,
 Ei jalge alt kiiguta kaljulist maad!
 Kus rahwuse jälgi mu isade jalad
 On astund ta muistese mägede pääl,
 Säääl niidawad minugi sammude salad
 Ehk wuhiseb, müriseb marude hääl.

Ma olen sündinud Sakalamees

Ja kõnnin weel kuninga, Kalewi, tees,
 Kui kullased kujud ei peta siin mind,
 Siin kergib weel kodumaa kaljune rind.
 Meil sügawas südames sooja weel õhkub,
 Mis toonase tulede leekidest jäi;
 Ta ajuti pörinal põlema lahkub,
 Ehk kollete põhja küll maetud sai.

Ma olen sündinud Sakalamees!

Ju muiste mu isade rahwus siin kees,
 Kui sõjad ja katkud kõik keerasid tantsil
 Ja wägewast wõideldi Wiljandi kantsil.
 Oh nüüd on kõik kadunud, warmetes magab,
 Ja haljendab werega wäetud muld!

Säält Uku meil õhtutel õnne weel jagab,
Sest olgu see koht meile kallim kui kuld!

Ma olen sündinud Sakalamees

Ja läigin, kui koidikul kullatud prees,
Ja waatan ma wendasi siia ehk sinna,
Kõik wiivad weel ohwrid mu hie ja linna,
Sest kindlasti seisab, ei karda nüüd kõdu,
Ta põhi on wahwuse wägedest paas.
Oh keeda weel, katel, kui muiste, meil' mõdu,
Me joome ta terwiseks põhjani klaas!

Ado Reinwald.

Wiljandi.

Oh Wiljandi, oh Wiljandi,
Sa ilus Eesti linn!
Su mulda muiste maeti
Küll mõnda Eesti meest.

Ja Waluoja wiinud on
Su järwe laenele
Küll mõnda meest, kel rinnus haaw,
Kes wahwast wõidelnud,

Kes kaitses Eesti wabadust,
Kes kaitses isamaad,
Ja tema kõrwal ujub ka
Ta langend waenlane.

Alt waatab hele järwepind
Su waremete le
Ja nutab paistwail pisarail
Su endist iludust.

Ta ohkab päewal, ohkab õöl:
Oh kallis Eesti kants,

Kuis oled kukkond, lagunud,
Kus on su uhkus jäänd?

Küll mõni mees su muru all,
Kes sündind Sakalas,
Kes isamaa eest wõidelnud,
On surma suikunud.

Oh ära kaeba, kallis järw!
Oh ära nuta sa:
Ju wabadus on wõidu saand,
Uus põli Sakalas.

Küll kaebab mõni Eestimees
Ja nutab kantsi pääl,
Kui endist aega mõtleb ta
Ja endist wiletsust.

Süis aga waatab kaugele
Ja hüüab hõisates:
„Waat' jälle ärkand Eestimaa,
Oh õitse, Sakala!“

Mihkel Weske.

Wiljandi lossi waremetel.

Ma seisin nagu nõidus' paeltes
Su pinnal, Sakalamaa kants!
Mul raske tundmus asus hinges,
Ja heljus hirmus sõjatants. . .
Kes ajaks küllalt muinasjuttu
Su minewiku sündmustest?
Kes lugeda wõiks ohkeid, nuttu,
Mis kostwad aastasadadest?

Siin juba Eesti wabad pojad
Teind kindla kantsi endile,
Tõid ohwriks oma were ojad
Kuldkalli wabadusele.

Sa kuulnud wandeid, sajatusi.
 Kui wõidule sai wõõras wõim,
 Ja meeleheitel ägamisi
 Kui orjaks tehti waba waim . . .

Siin lugemata sõjasalgad
 Su püha pinda tallasid,
 Ja keewas wihas mitmed rahwad
 Üksteisel surma külwasid.
 Kes isandaks jäid, kepi wõimul
 Siin tegid lossi kindlama,
 Kus leidsid warju sõjasõidul',
 Kus pandi wahwad waikima . . .

Oh maa, oh maa, kui palju joonud
 Sa oled Eesti meeste werd!
 Oh kants, oh kants, sa oled näinud
 Küll otse ahastuse merd!
 Siin orjakütkeid kinnitadi,
 Siin maeti priius magama;
 Meilt kõik, mis kallis, häwitadi
 Ja wõeti wägiwallaga!

Ja nüüd? — kõik wajund waremesse
 See muistne hiigla ehitus.
 Mets kaswand walli kraawidesse . . .
 Ju asjad uued, elu uus.
 Ja priius wõidulippu tõstnud
 Siin uuest' uhkelt ülesse;
 Siin, Sakalas, ka esmalt tõusnud
 Koit Eesti rahvus' taewasse.

R. Hansson.

Kallim kingitus.

Kuulen ühte nime
 Kõlawat,
 Taewa wõlwist wastu

Höiskawat!
 Kuu ja tähed temast,
 Keerawad!
 Temast lilleõilmed
 Ohkawad!

Temast lindude laul
 Pajatab!
 Metsa kohin temast
 Tunnistab!
 Ehatuulel tungib
 Põuue mull',
 Hüüab kullakiirest
 Koidikul!

Ajaratas weereb
 Wuhinal,
 Päewad päewi sundwad
 Tuhinal,
 Ikka nende keerul,
 Ikka sa
 Kuuled ühte sõna:
 Eestimaa!

Ja su oma südant
 Kuulata:
 Kuidas oskab wastu
 Hõisata!
 Heliseb nii waljult
 Päew ja õõ
 Südamest see sõna:
 Tagasi!

Jumalatel andeid
 Palju on,
 Nende kätte pandud
 Rõõm ja õnn.
 Paremat neil kinki
 Polnudki,
 Kui et sugust sünd'sin
 Eestlane!

L. Koidula.

Eestlane olen ja Eestlaseks jään!

- Eestlane olen ja Eestlaseks jään
 Kuni ma elan ja hauasse lään!
 Eestlaseks taewas mull' elu on annud,
 Eestlaseks ema mu ilmale kannud,
 Eestlaseks ema mind imetand rinnal,
 Eestlaseks astund ma isamaa pinnal.
 Eestlane olen ja Eestlaseks jään,
 Kuni ma elan ja hauasse lään!
- Eestlane olen ja Eestlaseks jään
 Kuni ma elan ja hauasse lään!
 Eestlase waim minul soonte sees wehib,
 Eestlase süda mu rinda mul ehib,
 Eestlase keel minul tuultela kõlab,
 Eestlase meel minu mõtetes elab.
 Eestlane olen ja Eestlaseks jään
 Kuni ma elan ja hauasse lään!
- Eestlane olen ja Eestlaseks jään
 Kuni ma elan ja hauasse lään!
 Eestlase nime ma auustuseks pean,
 Armastust tema sees asuma tean;
 Eestlase nime ei jäta ma maha,
 Kui mull' ka pakutaks kuulsust ja raha.
 Eestlane olen ja Eestlaseks jään
 Kuni ma elan ja hauasse lään!
- Eestlane olen ja Eestlaseks jään
 Kuni ma elan ja hauasse lään!
 Eestlaseks surmani ennast ma hüüan,
 Eestlaste heaks ma elada püüan,
 Eestlaste õnnetust tahan ma maitsta
 Eestlaste õnne ja õnnistust kaitsta.
 Eestlane olen ja Eestlaseks jään
 Kuni ma elan ja hauasse lään!

M. J. Eisen.

Eesti, Eesti ela sa!

Ehitagem Eesti kojad
 Kolme koduwärwiga,
 Wõtku nendel Eesti pojad
 Ennast ükskord ühenda',
 Wõtku kuldse armukõie
 Wenna-arm neil' weerita',
 Wastaku neil' wägew hüüe:
 „Eesti, Eesti ela sa!“

Sinine on sinu taewas,
 Kallis Eesti kodumaa,
 Oled kord sa ohus, waewas,
 Wõtkem sinna silmata:
 Truudusest meil' tunnistagu
 Taewasina määratu,
 Ustawatel soowiks saagu:
 „Eesti, Eesti elagu!“

Must on meie mullapinda,
 Mida higis haritud;
 Must on kuub, mis Eesti rinda
 Wanast juba warjanud;
 Eesti maad, ta keelt ja rahwast,
 Minu laul, sa ülenda,
 Sellel' kostku koorid wahwast':
 „Eesti, Eesti, ela sa!“

Walges ehtes Eesti kased
 Kaunistawad kodumaad,
 Puhtalt Eesti neiu põsed
 Roosi-ilul lehkawad.
 Puhas wanemate wiisi,
 Ära lõpe ial sa,
 Istutades õrnu õisi:
 „Eesti, Eesti, ela sa!“

Sinine ja must ja walge
 Ehitagu Eesti maad,

Wili wõrsugu siin selge,
 Paisugu tal täieks pään!
 Waprast meelest, wenna armust
 Eesti kojad kõlugu,
 Kostku taewa poole põrmust:
 „Eesti, Eesti elagu!“

M. Lipp.

Kas kandku karukaeru!

Kas kandku karukaeru
 Mul ka mu kodumaa,
 Ei Kungla maagi wastu
 Ma teda waheta.

Kas würstikaasa wastu
 Sa ema wahetaks,
 Kui puudust õöd ja päewad
 Ka emal näha saaks?

Kas ikaldagu wili
 Kuus aastat alati,
 Küll seitsmendamal Jumal
 Weel täidab salwesi.

Ei anna agan jõudu,
 Saan jõudu lootusest,
 Teen tööd sel täiel usul:
 Kord leian wilja eest!

Ja kui ei näeks ma lõikust,
 Ma külwan ometi,
 Küll tulew põli korra,
 Saab lõikust paljugi!

M. J. Eisen.

Surmani.

Sind surmani küll tahan
 Ma kalliks pidada,
 Mu õitsew Eesti rada,
 Mu ilus isamaa!
 Mu Eesti wainud, jõed
 Ja minu emakeel,
 Teid kõrgeks kiita tahan
 Ma surmatunnil weel!

Kuis, maa, nii hellalt kannad
 Su lapsi käte pääl,
 Neil' annad leiba, katet
 Ja wiimast aset weel!
 Tõest', armsam on mul olla
 Su põues, Eestimaa,
 Kui wõõral pinnal õnnes
 Ja auus elada!

Kuis on su pojad wagad,
 Nii waprud, tugewad,
 Su tütreid nagu lilled,
 Nad õitswad nägusad!
 Ja sinu tuul ja päike
 Sind õnnel hoiawad,
 Ja kõrge kotka tiivad
 Kuis hellalt katawad!

Ja tihti siiski leian
 Su silmas pisaraid!
 Mu Eestimaa, oh looda,
 Küll ajad muudawad!
 Meil tulewased tunnid
 Weel toowad kinnitust!
 Käi kindlalt! Nõua õigust!
 Aeg annab arutust!

L. Koidula.

See'p see Eesti muistepõli.

Waata, laanes puie peidus,
 Puie peidus, põõsa warjus,
 Leinalepa hõlma alla,
 Kurbtus' kase katte alla
 Seisab seitse kalmu küngast,
 Seitse sammeldanud sāngi,
 Seitse küngast, sõrwad lagund —
 Kel ei kaswa kohendajat,
 Sõbraliku säädejada,
 Walwul silmil wahtisida,
 Örnal armul kaitsejaida!
 Üks on sāngi hādaohtu,
 Teine sāngi orja kütkes,
 Kolmas sāngi sõjakurnas,
 Neljas sāngi näljapiinas,
 Wiies sāngi wilets' põlwes,
 Kuues sāngi katkusurmas,
 Seitsmes Tautsi tappe sāngi:
 See'p see Eesti muistepõli.

Kalewipoeg. Sissejuhatus. 196—214.

Laul Eestist.

Öudne kui needmine ajalugu,
 Maha tallatud jõuetu sugu,
 Kõwerad, küürakad waewakased
 Juurtega, juurteta mädasoo mülkas.
 See on Eesti.

Kes küll kuiwatab korra neid soosid?
 Noorelt ju närtsiwad põskede roosid,

Roostetab tegude wätku w teras,
Rängalt rabawad hallaõõ piitsad —
Oleme Eestis.

Kes küll heledalt naerda siin suudaks,
Kes küll mured kõik rõõmuks muudaks?
Koorma all kumarkil õhkab elu
Weel aga Hädaoru küla kohal.
Eesti elu.

Hundipajud, pedajapalud . . .
Teistwiisi mühawad tammesalud.
Hõisates wiinapuulehestikus
Lõuna taewa all kostawad laulud.
Eestis sajab.

Hääletult roosteudude märga.
Ei siin haljast loorberipärga
Wajuta keegi lauliku päha.
Saatusest troostitam sündida
Laulikuks Eestis.

Laulame tundes, et warakult kaome,
Siia neetud soo sisse waome.
Millest aga unistame, surmalapsed?
Paremast teistele elupäewast,
Eesti päewast.

Gustaw Suits.

Murede maa.

Lahja põld ja kadakane karjamaa —
Sääl mu wanemate muremaa;
Alet sääl põletas asuja
Kurbtusest küdewa rinnaga.

Lahja põld ja kadakane karjamaa —
Tuksuwal südamel wiskan ma

Uudsewilja seemet waosse,
Musta muremaa mullasse.

Lahja põld ja kadakane karjamaa —
Ah millal helendab kullana
Walmind wiljade wäljade wiir,
Sirpidel sirendab päikese kiir!

R. Kamsen.

Ma sündisin sääl ilmale.

Ma sündisin sääl ilmale,
Kus puudus piinaks perele,
Kus kehwas kõndis kambri sees
Ja waesus walwas ukse ees.

Ma kaswasin sääl ülesse,
Kus wäljal wilets wiljake,
Kus karukaer ja ohakas
Me nurmenurgal uhkustas.

Ma olen ju üks nõmmetaim,
Seepärast kehwa on ka mu waim,
Ma siiski selle koduga
Suurt ilmamaad ei waheta.

Ed. L. Wöhrmann.

Kalewi kojutulek.

Ma oot'sin koju kangelast
Ju ammu põrgu wärawast,
Sest lausa leekis tuluke
Siit Eesti õuest ülesse.

Nüüd mures kurdab minu meel:
 Ei wõi sa, Kalew, tulla weel,
 Peerg kaotanud tule jõuu
 Ja wingu täis on Eesti õuu!

Kui jõuaksid mu kodu sa,
 Siis läheks su wiha leekima,
 Sest sinu lapsed siin ja sääl
 On käimas sortsi teede pääl.

Sa küsiks kohe, kallis kaim:
 Kus on su wana kaljuwaim?
 Kus ühendus ja wenameel?
 Kus solkimata Taara keel?

Ja nüüd sa näeks, mis usmata:
 Kõik lagunemas korraga,
 Kõik maha murdnud tormijõud
 Ja ära põletanud põud!

Su laste püüded pilwe pääl,
 Nad ots'wad õnnetähti sääl,
 Neil unustud on Põhjanel
 Ja linnuteeks on petupael.

Küll sortsilased kolki saaks,
 Sa kodumaalt neid wälja a'aks,
 Sest sul on, Kalew, rusikas,
 Mis põrgumüüril raksatas!

Ja palju minu wendadest
 Saaks wärisema südamest,
 Saaks parandama oma meelt
 Ja ümber pöörma waleteelt.

Nüüd aga ei wõi tulla sa
 Weel oma lapsi waatama;
 Sa pead kaua kurtma weel,
 Ehk pöörab ilm ja laste meel.

Küll jõuab sinna kotka tiib,
 Küll tuulehoog sull' teatust wiib,
 Kui lausa lõkkes isamaa
 Siis, Kalew, koju tuled sa!

Ado Reinwald.

Õnnetu rahwas.

Mu õnnetu rahwas jo õnnetu maa,
 Liig palju on olnud sul kanda!
 Kas suudad weel elule toibuda sa,
 Kas kannab sind wene kord randa? . . .

Kas suudad? . . . Nii küsib nüüd kahtleja keel.
 Ma tahan! . . . Kas mõistad, kas kuuled?
 „Noor weri ei tohi ju nõrkeda weel!“
 Nii hüüawad tuhanded huuled.

Ei ole wist asjata hüüdmine see,
 Ses hääles on julgust ja jõudu.
 Alt üles wiib alati wõimsate tee,
 Jõud juhtimas sõudjate sõudu.

Jakob Liiw.

Laul orjadele.

Kui wanemad wanasti pidasid pidu
 Ja kogunes kutsutuid tuba neil täis,
 Ja rindades pakatas ihade idu,
 Kapp kaljaga väledalt keerama käis,
 Siis astus säääl wiimati ette ka laulik.
 Ta istus ja kohendas juukseid halla
 Ja päästis siis keeled ja hääled walla, —
 Ja helises Eesti laul auulik.

- Ta laulis neist wermetest weristest,
 Mis tuikasis kõikidel ihus.
 Ta laulis neist õigustest päristest,
 Mis purustud raudases pihus. . .
- Kuid enne, — nii kõlas ta kannel ja hää,
 — Ei nii olnud kodumaa pinnal,
 Kui wabadus lehwis me päade pääl,
 Suur loodus meid hellatas rinnal.
 Siis mõlkusid mõnul kõik mõtted ja meeled
 Ja rökkasid rõõmuga kannelde keeled
 Ja hõiskasid õndsuses lauljate suud
 Ja lõõrisid linnud ja mühasid puud.
 See kõik meilt ju ammugi kaduma läinud
 Ja wajunud udude warju!
 Kes oleks me seast kord päikest weel näinud
 Ja lootuse mägede harju!
 Kuid korra, nii ütleb üks seesmine hää,
 Saab kaduma udude wina:
 Koit kumendab lootuse mägede pääl,
 Ja naeratab taewane sina.
- Ei näe seda enam me wanade silmad,
 Kui muutuwad ajad ja muutuwad ilmad —
 See päike wast noorte koidab.
 Siis uuesti mõlguwad mõtted ja meeled
 Ja uuesti kõlawad kannelde keeled,
 Kus tuluke silmades loidab.
- Ja noortes, neis idaneb waimustus-iwa
 Ja teadus neis elama asub,
 Nad raiuwad palka ja kannawad kiwa —
 Uus ehitus ülesse kasub.
- Kui tuiskawad tormid ja puhuwad tuuled,
 Kui murdajaid pimedas huluma kuuled,
 Siis warju see hoone sull' annab.
 Sää! sees on nii soe, sää! sees on nii walge,
 Et niiskub su waade ja õhetab palge,

Hing Taarale tänu sul kannab,
 Kui aga on ilusad õhtused ajad
 Ja õhkuwad kullana pilwede rajad,
 Siis wiibiwad särawal wärawal mehed
 Ja naesed ja lapsed ja seowad ehet
 Me wanade õnnetu soole.
 Nad tänawad haudagi weel meie sitkust,
 Mis annab ka nendele kestwust ja pitkust,
 A'ab uuele tööle ja hoole.
 Nad otsiwad üles me haudade künkad
 Ja ehiwad õitega rohtunud rünkad,
 Ja laulikud laulwad me waewa ja walu,
 Et kuulatab mägi ja jõgi ja salu,
 Kui endisel muinasel ajal.

Ja heledast' hõiskawad kumedad keeled
 Ja wälkuwad waated ja mässawad meeled
 Ta sõnade nõiduwal kajal.

Oh waata neid wanu, ei, waata neid noori,
 Waat' kaasitajate kõlawat koori.
 Näe priiusetuld,
 Mis kiirgab kui kuld!
 Näe õõtsuwat rinda
 Kui mere pinda!
 Näe pisaraid laugedelt liuguwaid palju,
 Näe kása, mis walmis on lõhkuma kalju!
 Ei ole siin kusagil orjade karja,
 Waid tõusmas on äike nü walju,
 Et Looja ise warja!
 Ja seda kõik tegi see auulik
 Laulik,
 Kes oskas — olgugi silmapilguks —
 Tuld, walgust süüdata, mis orjadelgi wilguks.

Gustaw Suits.

Nad unistawad Kalewist.

Nad unistawad Kalewist,
Kes tulla põrgu wäratist
Ja päästa ühe hoobiga
Mu rahwa ja mu isamaa.

Ma aga ootan haridust,
Kes enne päästaks põrgu ust,
Et rumalus säält sisse lääks
Ja Kalew uktsel wahiks jääks.

Siis alles hakkaks kosuma
Mu rahwas ja mu isamaa,
Ja Kalewite mälestus
Siis oleks ärganud ka uus.

Ed. L. Wöhrmann.

Hoiatuseks.

Eesti rahwas, ära sa
Kõigu iga tuulega!
Kus sa astud, waata ette
Oma selge silmaga,
Muidu langed sillalt wette,
Upud ilma armuta.

Eesti rahwas, ära sa
Paapstil põlwi paenuta!
Wastu õigust õptusest
Talla julgest üle sa!
Ilmas rahwa rumalusest
Püütaks wilja lõigata.

Eesti rahwas, ära sa
 Wõõra naerul punasta!
 Orjaõõ sind kinni kattis
 Hirmsa pimedusega,
 Eha walgust su cest mattis —
 Kuis weel wõisid rutata!

Rutta nüüd, mu rahwake,
 Orust üles mäele!
 Ära küsi wõõra keelust,
 Põlga pettust, rumalust,
 Tema waranduse neelust
 Said ju muiste õpetust.

Ado Reinwald.

Eesti poegadele.

Põhjanael
 Taewa lael
 Särab, helgib;
 Udu selgib,
 Walgus paistab läbi õõd,
 Peletab kõik kurja tööd.

Kindlasti
 Edasi,
 Eesti pojad!
 Taewa kojad
 Walwawad teid raskel teel —
 Ära waibu, Eesti meel!

Ed. L. Wöhrmann.

Tulewiku tammed.

(Eesti Üliõpilaste Seltsile).

Salk tammi Taara tänawas
On hiiemäe pääl kaswamas,
Nad sirguwad säääl priskel jõuul
Ja kohawad kõik ühel nõuul.

Neist tammedest mu rahwale
Saab hariduselaewake,
Mis Kungla kaarelt kulda toob
Ja Eesti elu uueks loob.

Neist tammedest mu isamaa
Saab rahukoja mõnusa,
Kel terasest on talad, toed
Ja Kalewisse käiwad koed.

Sa Isa, Taara, kõrge waim,
Oh hoia, et neist mõni taim
Ei muutu wiimaks kadakaks
Ja sugu ärasalgajaks!

Oh Wanemuine, wõia sa
Neid luule püha waimuga,
Et nende kohin koidu a'al
Saaks üleshüüdeks isamaal'!

Sa terwita neid, rändaja,
Kui läed wast läbi isamaa:
Nad on me lootus, paleus
Ja tulewiku tugewus.

Oh tõuske kõrgeks, kallid puud,
Ja andke päikesele suud
Ning tooge alla koidutuld,
Et õitsema läeks kodumuld. —

Siis Eesti süda, Eesti meel
 Ja Eesti kõliseja keel
 Saab armu oma Jumalalt
 Ja pääseb rumaluse alt.

Ed. L. Wührmann.

Waprad wennad.

Waprad wennad, kallid kaimud,
 Örnad õeksed,
 Tõstkem pääd weel muistsed waimud,
 Taara taimek'sed!
 Kuulge, kuidas kaasik kajab
 Taara mäela,
 Wanemuine wõitu ajab
 Ime wäela.

Taara mägi õitseb ilus,
 Sala sahnal;
 Wanemuine wõsa wilus
 Rõõmu tuhinal:
 Lindal weime wakka walmib
 Kallil' kaasale.
 Rahwal rikkus' krooni palmib
 Laia laenella.

Waatkem Eesti poege silmas
 Priius sätendab,
 Nüüdse Eesti waimuilmas
 Lehtkuu naeratab!
 Juba lõõwad pungad lahti
 Hariduse puus;
 Oh mis ilus walgust wahti
 Päewa tõusu suus!

J. Retalla.

Ärka üles!

Ärka üles, kes sa magad
 Laiskuses ja tuimuses!
 Ärka, kes sa päewad saadad
 Haua poole tuimuses!

Ärka üles, kes sa elad
 Üksi iseendale!
 Ärka, kes sa narrust orjad,
 Elad ainult himule!

Ärka, kes sa hallitanud
 Arwamiste rõhu all!
 Nüüd on tõepäike tõusnud —
 Lõuneaeeg on ligidal.

Ärka üles, iga rahwas,
 Kes weel une paelades!
 Ole töetööle wahwas
 Uue elu nõudmises.

Juba küllalt unerahust —
 Aastatuhanded on pikk . . .
 Ärka nüüd ja märka walgust,
 Ära ole „sõgesikk“!

Kes ei ärka, see ei suuda
 Pärast enam ärgata —
 Märkamata langeb hauda,
 Kaob ta tegu temaga.

A. Suurkask.

Tööle.

Õõ möödab, uni magatud,
 Kõik ilm on üles ärkanud:
 Miks aigutame meie weel,
 Ei tõtta kõige ilma teel?

Meil orjaöö on mööda läind,
 Ju koit on meie kodus käind,
 Sest tööle, tööle usinast,
 Kõik tõuskem üles magamast!

Kes kuuleb, kui me kordame
 Siin möödanikust ilmale:
 Maailmal pole südant sees
 Sa ise ole wahwa mees!

Sa võida ära wastased
 Ja kogu Eesti südamed,
 Siis hüüa koduõuesse:
 Nüüd tööle, tööle wirgaste!

Ado Reinwald.

Kodumaa tammed.

Mu tammed, mu kodumaa tammed!
 Te pääle mõtlen ma:
 Ei näinud teid kaua pole,
 Ei näha wast ialgi saa.

Nüüd mühab maru te ladwus,
 Ja torm käib üle maa . . .
 Mu tammed, taewas wõtku
 Teid wägewalt warjata!

Ja põhjamaa poegegi süda
 Peab kindel olema,
 Just nagu kodumaa tammed,
 Kui torm käib üle maa.

Kui tammed seisate tormis!
 Ma tahaksin näha teid,
 Kuis wõitlete tormi wastu
 Ja taewasse tõstate päid.

W. Rosenstrauch.

Linnuke.

Kuldne koidukuma, kaugelt
 Ärata mu lindu sa,
 Ärata ta taewa laugelt
 Uuest jälle hõiskama!

Alles öitseliste tuli
 Wagal õhtul wilgub nüüd,
 Aga künnilinnu heli
 Ammu wiimast korda hüüd!

Alles kiigub koduilmast,
 Eha paistel pärnapuu,
 Aga tema haljast hõlmast
 Lahkund tuttav linnusuu;

Wagad — wainud, metsad — koled,
 Ei siin keegi tröösti neid;
 Linnukene, kus sa oled?
 Unustasid ära meid?

Kaugel halli udu süles,
 Taewa piirel tudub ta!
 Kes ta äratab weel üles
 Elu wainul wõitlema?

Kuldne koidukuma, kaugelt
 Ärata mu lindu sa,
 Ärata ta taewa laugelt
 Uuest jälle hõiskama!

Ado Reinwald.

Kui maeti mulda hella emake,
 Et pääd ei saa sa tema rinnale
 Nii panda, nagu lapsena
 Ja uinuda,
 Siis tule wälja halja murule

Ja heida maha wärske rohusse :
Sull' lillerikas kodupind
On emarind.

Siin waata üles selge taewasse,
Kuis on see puhas, sügaw, sinine,
Just nagu waataks emale
Sa silmasse ;
Siin pehme tuul su juukseid silitab,
Su otsalt higi hellalt kuiwatab,
Kui pühiks ema käekesed
Su silmist wett.

Siin lilled tasa liigutawad pääd,
Sull' õied saatwad õhku, imehääd,
Kui paneks ema musuga
Sind magama ;
Siin kuuled okstes sala sabinat,
Mis soowib sulle rahu magusat,
Kui palwet ema sinu eest
Teeks südamest.

Kuis oled õnnis ema rinna naal!
Kuis ilus, armas on sul kodumaal!
Kui seda õnne tunnend sa,
Siis tunnista :
Mis hella emale jäin wõlgu ma,
Sull' kallis kodu, tahan tasuda ;
Ma tõttan ihu, hingega
Sind teenima.

G. E. Luiga.

Kui on kadund.

Kui on kadund kodumaalt
Wiha, waen ja tüli ;
Kui on wiimaks otsa saan'd
Kurblik kiusu küli :

Minu kallim lauluviis
 Peab su auuks hüüdma siis,
 Ja ma elan rõõmuga
 Sinu pinnal, kodumaa!

Kui on kadund kodumaalt,
 Wara, küllus, rikkus,
 Kui tad kehvus koormama,
 Puudus püüdma tikkus:
 Oh, siis tahan päewad, ööd,
 Wende seltsis teha tööd,
 Kuni kehvus kaduma
 Peab su pinnalt, kodumaa!

Kui on kadund kodumaalt
 Truudus, arm ja tõde,
 Kui siin waljult wangistab
 Walskus wenda, õde:
 Siis on algand surmaõõ,
 Kus ei maksa mingi töö,
 Siis ma lahkun nutuga,
 Olen hoopis koduta.

G. E. Luiga.

Kindel põhi.

Kaht kaunist wenda tunnen
 Siin ilmas wiibiwat,
 Kes, kui kõik muu ka kõigub,
 Kui kaljud seisawad.
 Ei inimesi ial
 Nad ära unusta,
 Kui nendest sina ise
 Ei hakka lahkuma.

Neid tõsidus ja truudus
 Hüütakse; kallimast

Sind katawad kui ehted,
 Mis kullast, hõbedast.
 Kus peres, külas, linnas
 Nad aset wõtawad,
 Ei wärise sääl rahwas —
 Kui müürid seisawad.

Oh tõsidus ja truudus,
 Teid appi hüüan ma
 Mu Eestirahwa toeks
 Ja nurgakiwiks ka!
 Oh, et nad teie alla
 End wara warjaksid!
 Siis waenlasel' liig kanged
 Ja targad oleksid.

Mu rahwas, wõta, wõta
 Neid kahte saatjaks sa
 Ja töös ja talituses
 Teejuhiks lõpmata!
 Kui tõsiduse põhjal
 Sa koda asutad,
 Mis truudusega katad —
 Siis kindlalt ehitad!

L. Koidula.

Hääl.

Miks kõlab sulle Eesti sugu
 Nii härdalt hoiatuse hääl?
 Miks laulab luule kurba lugu
 Su minewiku haua pääl?

Kord kuulsin karmilt wõõra keele
 Su üle sõnu ütleva,
 Mis haawasiwad Eesti meele,
 Mul põue põhjas hingawa.

Ma olin alles noor sel ajal,
 Ei wõinud wanal' wastata.
 Kas ükskord eluteade najal
 Saaks wabandused walmima?

Ju aastad lendes mööda läinud,
 Mull' mõnda näitnud Eesti ilm.
 Oh, wähe auu ta omal teinud!
 Ei rõõmu sellest näinud silm.

Oh, ajaweerel oleks wõinud
 Küll kümme korda küsida:
 Ehk oled ise tõeks teinud,
 Mis pidin laimuks pidama!

Kas see on minu Eesti rahwas,
 Kes truudust tasub laimuga,
 Kes waljul waidlemisel wahwas,
 Mis ustawust wiib uinuma!

Miks maad ei anna Eesti sugu,
 Sa wenna armastusele?
 Oh, oma a u u s t pea enam lugu
 Ja hoia seda hoolsaste!

Su auu on suurem wara ilmas,
 Sa seda mehe meelega
 Nii wõõra, kui su oma silmas,
 Mu Eesti rahwas, ülenda!

Wilhelmine Ederberg.

Ei saa.

Ei saa wäike wõsukene
 Kauniks kuuseks kaswada,
 Kui tal wõtnud külmawägi
 Eluwõimu häwita.

Ei saa lahke lillekene
 Õnal ilul õitseda,
 Kui ei paista päikse kiire
 Pungakesi puhkema.

Ei saa ial Eesti sugu
 Tugewamaks elu teel,
 Kui tal puudub julge süda,
 Armastus ja kindel meel.

Hoidkem võimsaid warandusi
 Väsimata hoolega!
 Hüüdkem würgalt waimuelu
 Uinumisest ärkama!

Wilhelmine Ederberg.

Walwa!

Miks wõrgutada walepaelu
 Sa andsid ennast, Eestimaa!
 Ta kaswatand sull' kirstunaelu
 Su ärkand waimueluga.
 Ta salaseeme wõttis wõimu
 Ja wõsus wiimaks walgele;
 Ta katki löikas elulõimu,
 Sind saatis hädas häbisse.

Sest hüüa uuel wõimul tööle
 Sa oma poegi, Eestimaa,
 Ja waimumõõka pane wõõle,
 Et wale sind ei wõrguta!
 Et kindlad oleksid su kojad,
 Et kaugel kõlaks hüüdja hääl,
 Et seisaksid su wahwad pojad
 Kui wahimehed müüri pääl!

Wilhelmine Ederberg.

Wäljarändajatele.

Miks tahate, mu wennad, ära minna
 Siit laia ilmalaande rändama?
 Miks wahetate waludega kõrge hinna,
 Mis isamaa siin pakub armuga?
 Weel jääge seisma, wõtke kuulata,
 Mis wiimast korda räägib isamaa:

„Mu pind on teie isaisad toitnud,
 Kes oma elu jätnud minu eest.
 Nüüd teie üle püha priius koitnud,
 Lauud kuiwawad ju orja silmaweest.
 Ja puudust siin ei tunne tugew mees,
 Kel hoolas töö on sihiks silma ees.

Siin esiwanemate waprad waimud
 Teid julgustawad igal tähtsal tööl;
 Teist tõrjuwad kõik wõõra rahwa laimud,
 Teid õnnistawad igal waiksel ööl. . .
 Ja igal lehel hiimetsa puus
 On kurwa hinge troostiks sõnad suus.

Kui olete ju jõudnud wälja, ilma,
 Ja selja taha jätnud kodumaa,
 Säääl nõutaw õnn ei paista mitte silma, —
 Kõik näib säääl teile wõõras, iluta.
 Siis kahetsus teil põleb hinge sees,
 Ja silmad tihti mures, nutuwees.

Kes tunneb säääl siis teie kurba laulu,
 Kes surub kinni kurwa silmawett?
 Kes aitab kanda wõõra hingewalu,
 Kes annab teile troostiks wenna kätt?
 Ei kõla ial enam endsel auul
 Säääl teie kõrwa Eestikeel ja laul.“

Ei wõõras õnn säääl teie hinge mahu,
 Teil pühaks paigaks olgu kodumaa!

Siit leiate ka wiimaks hauarahu,
Siin armsam paik on ihul puhata,
Siin puhkawad ka teie wanemad,
Ja teie waprud tõe eest wõitlejad."

Jakob Liiv.

Ärakadunud poeg.

Ta tõttas ülbelt kaugele
Ja elas kaua sääl —
Ta leidis auu ja kuulsustki
Ning rikkust ilma pääl.

Kuid tõsist õnne, rahu ta
Ei leidnud ialgi —
Ja tõttaski ta otsides,
Kas ilma otsani.

Ta elas kaugel — unustas,
Kus tema kodupind
Ja et kord teda imetand
On Eesti emarind.

Ta elas kaugel. Wiimati,
Kui pea hilja ju,
Ta tuli koju tagasi
Nüi wäsind, jõuetu.

Ta jättis sinna oma jõuu
Ja südi mehe töö . . .
Ja kodumaale? . . . Kodule
On pühendatud õõ.

Ta tuli, et nüüd kodumaal
Wõiks minna puhkama,
Sest õigust on tal selleks küll —
Ta wäsind lõpmata.

K. E. Sõõt.

Isamaa hümnus.

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm,
 Kui kaunis oled sa!
 Ei leia mina ial tääl
 See suure, laia ilma pääl,
 Mis mull' nii armas oleks ka
 Kui sa, mu isamaa!

Sa oled mind ju sünnitand
 Ja üles kasvatand:
 Sind tänan mina alati
 Ja jään sull' truuiks surmani;
 Mull' kõige armsam oled sa,
 Mu kallis isamaa!

Su üle Looja walwagu,
 Mu armas isamaa!
 Ta olgu sinu kaitseja
 Ja wõtku rohkest' õnnista',
 Mis ial ette wõtad sa,
 Mu kallis isamaa!

J. W. Jannsen.

Mu isamaa armas.

Mu isamaa armas,
 Kus sündinud ma;
 Sind armastan ma järjest',
 Sind kiidan lauluga!

Ei seedrid, ei palmid
 Ei kaswa siin maal;
 Meil siiski kenad männid
 Ja kuused, kased ka.

Ei hõbedat, kulda
 Ei leita siin maal,
 Meil wilja kandjat mulda
 On küllalt igal pool.

Oh õitse veel kaua
 Mu isade maa!
 Sa maa, kus palju wahwust
 Ja waimuwara ka!

Su hooleks end annan,
 Sull' truuiks ma jään,
 Kuni ma kord ka suren
 Ja oma hauda lään!

Rahwa suust.

Eestimaa, mu isamaa.

Eestimaa, mu isamaa,
 Kuis mull' armas oled sa!
 Murrawad ka tormid, tuuled
 Taara wiimsed tammepuud,
 Siiski hüüawad mu huuled:
 „Eestimaa, sull' annan suud!“

Eesti waprad wanemad
 Waimu wallast waatawad;
 Pääs neil pärjad, pärlikroonid,
 Wõidulaul neil loidab suus;
 Kojas kuninglikud troonid,
 Kuldsed kandlid palmipuus!

Eestimaa, su mehemeel
 Pole mitte surnud veel!
 Nõuab surm ka rohket lõikust
 Suure sõjakäraga,
 Truuiks jääme isamaale
 Iga weretilgaga!

Fr. Kuhlbars.

Kus on mu isamaa?

Kus on mu kallis isamaa?
 Ons Eestimaa, ons Lätimaa,
 Ons Lääne kitsas kalda serw,
 Ons Narwa jõgi, Peipsi järw?
 Oh laula, keel, oh laula, keel:
 Mu isamaa on suurem weel!

Kus on mu kallis isamaa?
 Ons Harjumaa, ons Wirumaa,
 Ons laewarikka Järwa kald'
 Ons Soome kõrge kaljuwald?
 Oh laula, keel, oh laula, keel:
 Mu isamaa on suurem weel!

Kus on mu kallis isamaa?
 Ons Hiiumaa, ons Muhumaa,
 Ons Sõrwe kitsas rannakaar,
 Wõi wiljakandja Kuresaar?
 Oh laula, keel, oh laula, keel:
 Mu isamaa on suurem weel!

Kus on siis minu isamaa?
 Nüüd tahan teile ütelda:
 Kus ial laulab Eesti keel,
 Kus asub auusus, õige meel,
 Jah sääl ta on, jah sääl ta on —
 Mu isamaa, mu ülem õnn!

J. W. Jannsen.

Mu meeles seisab alati.

Mu meeles seisab alati
 Mu hiilgaw isamaa!
 Kus rahwas waikne, südamlük
 Ja lootuses nii kannatlik:
 Mu armas, kallis maa!

Kui kaunilt laulab künnilind,
 Kuis metsad kohawad,
 Ja orud rahus hingawad,
 Kuis õied ilul hiilgawad
 Ja ehad punawad!

Weel kõlab keel siin kindlasti
 Ta wanal põhjusel;
 Weel mäed siin juttu westawad
 Ja orud kõnet kannawad,
 Suus sõnu lehtedel,

Ja Eesti poegist tunnistab
 Neil' sõnarikas hääl:
 Nad wahwad wõitjad sõdades
 Ja kündes, käiwad külwades
 Siin isa pinna pääl.

L. Koidula.

Teretus.

Teid ma teretan, Eestimaa pojad,
 Kellel kulnud kuumawad töös,
 Kellel südamed rindades soojad,
 Selginud sihid silmade ees.
 Igawest' kaob põline põud,
 Ilmub Isamaal teie jõud:
 Astuge ette!

Teid ma teretan, kes teie õigust
 Lahti sõlminud walede wõöst,
 Kes ep kohkudes kurja löikust
 Näinud sigiwat kurjast tööst!
 Tagane ära, walede waim!
 Sirgu ja sigine, tõetaim!
 Juhata jõudu!

Mehise meelele asuta koda,
 Priiusel pühenend Eestlaste muld!
 Mulju sa mudasse tigeda oda,
 Walgele tõuseja waimukuld!
 Kohage lehed, kodumaa puus!
 Wana wägewus Eestlaste suus —
 Elusse ärka!

Sind aga, taewa wägede Jumal,
 Kumardame, su lastekoor.
 Tule sa jõule wõimatumal'
 Ise appi, kus tegu noor.
 Walguse wahiks kutsume Sind,
 Kojaks sinule Eestipind.
 Awita, Issand!

L. Koidula.

Jälle isamaal.

Ütle, kus sa siis nii kaua käinud
 Oma kuldse kodu pinnalta?
 Mis su süda otsima säält läinud
 Wõõralt maalt ja wõõralt linnalta?
 Kas ehk langes mõni kuldsem leidus
 Sulle rüppe rändamise teel,
 Mis sa sala oma põue peidus
 Paigal hoiad meie silma eel?

Nõnda isamaised hellad tuuled,
 Päike, linnud, helde emapind,
 Nõnda teretajad armuhuuled
 Wõtwad imetelles wastu mind.
 Mis mul wõimatumal kosteks anda?
 Lootust Looja loonud igal pool,
 Armastust ja usku tahtnud panda
 Iga põue tema kaitsew hool.

Üks on päike igas taewas läitmas,
 Wana wiisi tema soendab,
 Üks on mure meelt ja mõtteid täitmas,
 Üks on ilu, mis meid toendab!
 Üks on südamete häädu, paha,
 Kus ei inimesed kisama?
 Lein ja lust on igal pool meil kaha —
 Aga üks on ainus: isamaa!

Siin ep üksi taewal tõsist sooja,
 Sooja ilmutab mu rahwa rind,
 Siit ep üksi, lahke laululooja,
 Mitte maru armuta ei lõhu,
 Kõwu kända tema kangetab,
 Jälle tõstab tuul, mis tema rõhu
 Laial luhal maha langetab.

Kindlamat ei olnud kuskil lootust,
 Ega usku kuskil õigemast,
 Kuskil armastusel enam lootust,
 Ega murekannet lõigemast:
 See'p see ongi minu läikiw leidus,
 See'p see haawand hinge parandus —
 Isamaa mul seisab põue peidus,
 Isamaa, mu ülem warandus!

L. Koidula.

Isamaa.

Isamaa, kuis täidad sina,
 Kui su nime hüüan mina,
 Waimu elutulega!
 Keelepaelad lahti saawad,
 Kõiki üles äratawad
 Sinu kiitust kuulama.

Raskeid radu oled käinud,
 Palju waewapäewi näinud
 Ihu, waimu poolest sa:
 Ärka, armastatud, üles,
 Ära uinu une süles,
 Hakka uuest' kosuma!

Wõtku ühtlus waimud kõita,
 Armastuses ühte heita,
 Andku elu unistel'!
 Tugewaid meil olgu palju,
 Ja kui liikumata kalju
 Seisku tormis meie meel!

Sind, mu armas Eesti rada,
 Tahan käia, armastada
 Surmani ma igal a'al.
 Laul, sa kõla! priius, ela!
 Önne andes ikka ela
 Meie kallil isamaal!

Kui ka kannad wiletsusi,
 Mitmed põlgtud pahandusi,
 Minu wäike isamaa!
 Looda, ajad paranewad,
 Walu wermed terweks teewad:
 Jumal sind ei unusta!

K. A. Hermann.

Laulu sisu.

Su nime põue põhjas kannan
 Kuldtähtedega igawest',
 Sind iga laulu sisuks annan,
 Sind, Eestimaad, mu eidekest.

Ei wäsi ial kannel, keda
 Sa ise täitnud õhuga,
 Ei nõrku ial sõna seda
 Maailma ette õisata.

Kus wale ümber õde, wenda,
 Neid põrmus silman põrmu ees,
 Mu laul, oh tõsta tiivad, lenda
 Ja wabanda neid tõe ees!
 Su hõlm on lahti, sinna heidan
 Mu wäsind pää su jalgilla,
 Ja sinu waimuga end täidan,
 Mu eideke, mu Eestimaa!

Sa tõele annud eluriide,
 Mull' lusti ehtind tõega,
 Ei sinu mälestuse liide
 Mind weel ei jätnud üksina.
 Kui ial rõõmu, ial õnne,
 Kui kurbtust kandis laululind,
 Oh ikka wastas sinu kõne,
 Mu püha, ainus isapind!

Ei jõua kannel sinust jätta,
 Ei wäsita su kiitus mind;
 Sind sisuks ikka uuest' wõtta
 On kallim, kõrgem laululind.
 Mu waim ja süda, kõik mu meeled
 On sinu püha nime täis,
 Ja täielt hõiskwad kandlikeeled:
 Mu Eestimaa, mu eluõis!

L. Koidula.

Mu isamaa on minu arm.

Mu isamaa on minu arm,
 Kell' südant annud ma;
 Sull' laulan ma, mu ülem õnn,

Mu õitsew isamaa!
 Su walu südames mul keeb,
 Su õnn ja rõõm mind rõõmsaks teeb,
 Mu isamaa!

Mu isamaa on minu arm,
 Ei teda jäta ma
 Ja peaks sada surma ma
 Ta pärast surema!
 Kas laimab wõõras kadedus,
 Sa siiski elad südames,
 Mu isamaa!

Mu isamaa on minu arm!
 Kui tahan puhata,
 Su rüppe heidan unele,
 Mu püha Eestimaa!
 Su linnud und mull' laulawad,
 Su põrmust lilled õitsewad,
 Mu isamaa!

L. Koidula.

Eesti muld ja Eesti süda.

Süda, kuis sa ruttu tõused
 Kuumalt rinnus tuksuma,
 Kui su nime suhu wõtan,
 Püha Eesti kodumaa!
 Hääd ma olen näind ja paha,
 Mõnda jõudsin kannata,
 Mõnda jätta elus maha —
 Sind ei ial unusta!

Sinu rinnal olen hingand,
 Kui ma waewalt astusin;
 Sinu õhku olen joonud,

Kui ma rõõmust hõiskasin;
 Minu pisaraid sa nägid,
 Minu muret kuulsid sa . . .
 Eestimaa, mu tööd, mu laulu —
 Sull' neid tulin rääkima!

Oh ei jõua ial öelda
 Ma, kuis täidad südame!
 Sinu põue tahan heita
 Kord ka wimse unele.
 Ema kombel kinni kata
 Lapse tukswat rinda sa:
 Eesti muld ja Eesti süda —
 Kes neid jõuaks lahuta!

L. Koidula

Isamaa.

Isamaa, isamaa!
 Süda, hõiska, helista!
 Räägi, räägi rohkeste
 Tema ilust teistele!
 Kõnele, kuis tema kaisus
 Hingata nii armas on,
 Seleta, kuis walu näha
 Tema eest su auu ja õnn,
 Kuis su ülem osa ta:
 Isamaa, isamaa!

L. Koidula.

Isamaa.

Eestimaa, mu isamaa,
 Seisad meeles mul,
 Ehk küll wäike oled sa,
 Kuulsust pole sul.

Kaswasin su kalmulla,
 Wäike wõsuke.
 Andsid mulle armuga
 Eluaseme.

Toitsid hella emana
 Oma lapsukest,
 Kaswatasid kangeksa
 Wäikest wäetikest.

Hoi mind, mu isamaa,
 Elus ülewal!
 Saaksin ma kord hingata
 Sinu mätta all!

Wilhelmine Ederberg.

Oitse ja haljenda Eestlaste maa.

Isamaa hiilgawa pinnala paistab
 Kodu meil kaunike, kallike;
 Isamaa sinawa wõlwilta waat'wad,
 Wilkuwad koidud meil orusse.
 Hoi la, la, la, la, la, —
 Oitse ja haljenda, Eestlaste maa!

Kukulind kauniste kõrwu meil kostab,
 Äratab ülesse looduse;
 Helinal õhud ja hääled meil hüüdwad,
 Helinat saadawad südame.
 Hoi la, la, la, la, la,
 Oitse ja haljenda, Eestlaste maa!

Walwamas isamaa waim meie wahel,
 Looduses liikumas lennula;

Süda ei aina wõi wangissa wiibi, —
 Hõiska ja helise, õnnis suu!
 Hoi, la, la, la, la, la,
 Oitse ja haljenda, Eestlaste maa!

L. Koidula.

Mis mulle meeldib.

Meelitagu teisi mehi
 Wõoras rada wõimuga,
 Mulle meeldib minu mõrsja —
 Armas, kallis kodumaa.

Waata, kuis ta kulmu ehib
 Oitsew rukilille pärg;
 Pärjas särab pärli ehe —
 Hommikune kastemärg.

Ja kui talwewaljus sunnib
 Pärge ära panema,
 Siis ta katab enda kanni
 Hermelini mantliga.

Hõiskab aga koidutõusul
 Ööpik lahke lauluga, —
 On meil uhke pulmapüüdu
 Üle terve Eestimaa.

Meelitagu teisi mehi
 Wõoras rada wõimuga,
 Mulle meeldib minu mõrsja —
 Armas, kallis kodumaa.

K. E. Sõõt.

Tôotus.

Ringi käiwad ajarattad
 Raugemata rutuga:
 Miks weel lesekuuel katad
 Ennast, Eesti isamaa?

Kas su muistseaja päewad
 Sind nii sundwad leinama?
 Kas su silmad nüüdki näewad
 Ainult, mis ei rõõmusta?

Tõesti, kaua, kaua kattis
 Pime õõ sind, isamaa!
 Orjapõlw su õelmeid mattis,
 Leinal nutsid lauluta.

Ära kardad! Koidu wiired
 Punetawad pilwedel:
 Pea kuldse päikse kiired
 Walitsewad walgusel!

Juba kadund talwe külmad,
 Juba taimed tärkawad,
 Lahkemaks ju läewad ilmad,
 Uinuwangid ärkawad.

Üles wirgund wiinamägi
 Hüüab tööle tegijaid:
 Armastus on ainus wägi,
 Mis see ajab auusamaid.

Nende keskel tulla tööle
 Olgu minu ülem hüüd,
 Otsa teha waimuõõle
 Meie kõigi kõrgem püüd!

J. Bergmann.

Ilus oled isamaa.

Minge üles mägedele,
Tuule õrna õhule!

Waatke alla oru põhja,

Üle lille hülguse!

Waatke, kuidas oja keerleb

Läbi luha läikiwa!

Ja siis hüüdke alla orgu:

Ilus oled, isamaa!

Waatke, metsad pilwe poole

Tõstwad latwu uhkuses!

Kuulge, kuidas kaasik kohab

Lehkawates lehtedes!

Waatke, jõed, järwed läikwad

Metsas wirwendusega!

Ja siis hüüdke üle metsa:

Ilus oled, isamaa!

Waatke, rohke rukis hällib

Uhke nurme nõlwadel!

Tõuwili töötab anda

Rohket saaki sügisel!

Wiljapuude okste otsas

Hülgwad anded iluga!

Ja siis hüüdke üle nurme:

Ilus oled, isamaa!

Waatke karja lustipidu

Leherikkas lepikus!

Kuulge karjalaste laulu

Wastu helkjas wõsikus!

Waatke, kuidas kõrgel wõlwil

Taewas helgib sinaga!

Ja siis hüüdke taewa poole:

Ilus oled, isamaa!

Mihkel Weske.

Eesti mäel.

Mu õnnis isa wöttis
 Kord käe kõrwa mind
 Ning wiis mind mäe otsa,
 Sääl tõstis üles mind.

„Poeg, waata alla orgu!
 Ja waata sinna ka,
 Kus taewa sõrwal metsad
 On jutul pilwega.

Waat', rohelised wäljad,
 Kui laened liiguwad
 Ja wiljapuude oksad,
 Kui tiiwad kiiguwad!”

Ma, poisikene, waatsin,
 Et wäsis wäike silm,
 Ja isa sülest nähes —
 Küll oli ilus ilm!

Siis pööris isa ümber
 Ning näitas lõunale,
 Ja pööris jälle ümber
 Ning näitas põhjale:

„Poeg, waata, see on minu
 Ja sinu isamaa!
 See ilus maa on meie,
 On meie Eestimaa!

Kui kaswad, poeg, siis püüa,
 Et pühaks pead see maa!
 Sest ta on hää ja ilus,
 Kui Eeden ilmala.”

Neid isa sõnu tahan
 Ma pühaks pidada;
 Truuks jään ma sulle ikka,
 Mu õitsew isamaa!

Sa oled oma ilu
 Mull' surun'd südame,
 Su hinge õhk on puhun'd
 Mu were soontesse.

Su usk on kaljukindel,
 Su arm on kulda wäärt,
 Su lootus tõstab tiibu . . .
 Sull' laulan tuhat kord!

J. Kunder.

Munamäel.

Kui siit pilwe piirelt alla waatan
 Üle õitswa Eestimaa,
 Rõõmu laulu siis maailma saadan,
 Hüüan walju häälega:
 Siin on ilus elada!

Kullalaenil wäljad walendawad,
 Järwed hõbel ehawad;
 Kaugel lehemetsad haljendawad,
 Kõue kombel kohawad:
 Siin on ilus elada!

Lääne piirel mürab merelagi,
 Wiskab wahtu pilwe pool'
 Lābi luha hoowab hõbejõgi,
 Laenetelles laulu lool:
 Siin on ilus elada!

Õitswal Eesti wainul käiwad neiud,
 Laulwad lusti õite seas;
 Õitswas orus hüüdwad Eesti peiud
 Öilmis Eesti puie reas:
 Siin on ilus elada!

Kõrged pilwed nagu luigid lendwad
 Õle maa ja mägede,
 Päike, kuu ja koidutähed rändwad
 Lauldes üle jõgede:
 Siin on ilus elada!

Siin on enne suurem sugu eland,
 Rõõmus rahwas rändanud;
 Siin on wõidulaulu wiisid kõland,
 Mehed kõne kandanud:
 Siin on ilus elada!

Wõiksin wetelaened kinni püüda,
 Püüda tuult ja linnu häält:
 Siit neid laseks üle ilma hüüda,
 Mäe halja harja päält:
 Siin on ilus elada!

Wõiksin taewawõlwi kirjutada
 Hele wälgu walgega:
 Sinna tahaks siis ma tunnistada
 Paistma ime palgega:
 Eestis ilus elada!

J. Kunder.

Sakala maa.

Ma olen käinud palju radu,
 Ma olen näinud mitu maad,
 Ei olnud kuskil leida kodu
 Nii armast, uhket, ilusat,
 Kui kaunis, kallis isamaa,
 Mu Sakala!

Siin wiljapõllud laenetawad,
 Siin lilleluhad liiguwad,
 Siin aasad magust lõhna a'awad,

Siin kõrged metsad kiiguwad.

Siin on mu kallis isamaa,

Mu Sakala!

Siin niidud paksu heina kandwad,

Siin kallilt kosub kätetöö.

Siin põllud palju wilja andwad,

Siin rahwas rõõmus päew ja öö.

Siin on mu kallis isamaa,

Mu Sakala!

Siin kägu kukub kuldakeelel

Ja ööpik laanes laulab ka,

Siin rahwas ühenduse meelel

Käib üle kõige Eestimaa.

Siin on mu kallis isamaa,

Mu Sakala!

Siin jookswad hallikad ja ojad

Kui hõbe linnid läbi maa,

Siin käiwad waba rahwa pojad

Ju ilma wõõra ikketa.

Siin on mu kallis isamaa,

Mu Sakala!

Oh seda maad ja seda linna

Ma kiidan kõrgeks otsata:

Siit päew ei raatsiks looja minna,

Ta lahkub nagu nutuga!

Siin on mu kallis isamaa,

Mu Sakala!

Oh wõõras! kas sa oled käinud

Mu kaswukohas Sakalas?

Kas oled kaugelt teda näinud?

Siis süda tõesti rõõmustas —

See on mu kallis isamaa,

Mu Sakala!

Ja õnnelikuks mõttes kiitsid
 Sa rahvast, kes siin asuwad,
 Sääl kaua aega mõttes wiitsid,
 Kus arm ja truudus kosuwad.
 See on mu kallis isamaa,
 Mu Sakala!

Oh maa, kes täis on kaunist kiitust
 Ja kuulus wana wägedest,
 Kui lahkun ma su orust, niidust
 Ja sinu püha mägedest,
 Siis wõta oma hõlma sa
 Mind, Sakala!

Ado Reinwald

Ei olegi meie nii alatud.

Ei olegi meie nii alatud,
 Ehk paljude meelest küll neetud . . .
 Meil kodu on wõõraste tallatud,
 Meid kaua on orjadeks peetud;
 Ka tõdegi meie eest salatud,
 Käekõrwal meid pimedas weetud
 Ja otsekui lastega sõneldud
 Ning alati kõrwasse kõneldud:
 Sa oled nii jõuetu, wäeti . . .

Et kodu meil kehwa ja wäikene,
 Meel ammugi seda ju märkas,
 Kuid meilegi paistnud on päikene, —
 Ta walgel waim udu seest ärkas —
 Ja taewas nii maheda läikene,
 Neid nähes see teadmine tärkas:
 Torm udu ja pilwed wiis kaugele,
 Nüüd uni ei kipu me laugele, —
 Ju sihid ja eesmärk on näha . . .

Neis silmatud sihtides rühime,
 Ehk juhtijaid leidub küll wähe;
 Teed tulewa põlwele pühime,
 Teel isade jäljed tal näha.
 Mis sellest, et tõukleme, nühime,
 Ja mõnigi ühes ei lähe:
 Wõit wõitlejaid wiimaksi ühendab,
 Eesmärgi siis ühiseks pühendab,
 Ehk olgugi teesid nii mitu.

Küll jõudu näib wõimukail wägedel,
 Et wõtta kõik ilma wõiks sülle,
 Kuid ase neil walguses, mägedel,
 Kes waimliselt waenlastest üle.
 Sää! lepib meel aeglasel, ägedal,
 Wend wennale lahti teeb süle:
 Siis priiusest juttu nad ajamas,
 Mis lauludes pilkena kajamas
 On nüüd, kui ta orja suust tõuseb . . .

Jakob Liiv.

Musta kuube.

Mu musta kuube kanda
 Ma tahan auuga
 Ja kätt see pääle anda
 Sull', armas isamaa!

Mu esiisad käisid
 Kõik musta kuue sees,
 Sest jäägu uued wiisid
 Ma olen Eesti mees,

Ja tahan julgust' astu
 Siin musta kuue sees,
 Las' tulla k a d a k wastu, —
 Ei kohku tema ees!

Ado Reinwald.

Nad ütlewad . . .

Nad ütlewad, sa kaod ära
 Kui uinuw laeneke,
 Su elu asjata, ei kannu
 Sind mingi sihile.

Nad ütlewad, sa oled wäike,
 Sul puudub elujõud,
 Sul isetundmusest ja püüdest
 Ning haridusest pöud.

Nad ütlewad weel palju, palju
 Su kohta, isamaa!
 Kuid tühjad waenusõnad rahwast
 Ei suuda surmata.

Weel elab Eestis usku, lootust
 Ja õigust, wabadust;
 Weel auusaks ettewõtteks julgust
 Ja eluks armastust.

Ja kui need toed ja talad pole
 Weel lõõnud kõikuma,
 Las' karjuda siis rongakari —
 Ei see meid hirmuta.

Ja kuigi pääle töö ja waewa
 Kord hauda langeme —
 Ei meie elu ilmakäigus
 Siis olnud tühine.

K. E. Sõõt.

Weel pole kadund kõik.

Weel elab Eestis mehi,
 Kel armas isamaa,
 Kel jätkub julgust, jõudu,
 Weel kurja tõrjuda.

Weel elab Eestis mehi,
 Kel meel ei murdunud,
 Kel ahne omakasu
 Ei südant sidunud.

Weel kaswab Eesti salus
 Meil tammi tugewaid,
 Mis mühisewast marust
 Wast jõudu juurde said.

Weel Eesti aasailu
 Ei ole närtsinud,
 Ei Eesti auu ja woorus
 Weel maha sõtkutud.

Ja kui weel üleüldse
 Ilm häädust ülendab
 Ja armastus ning auusus
 Weel kurjast woitu saab,

Siis minu sugurahwas
 Ei kao ometi —
 Ta kange kotka kaitsel
 Weel elab edasi.

K. E. Sõõt.

Ei nad ole wiimsed!

Ei nad ole wiimsed mehed
 Meie isamaal,
 Kellel südidust ja julgust
 Jätkub õigel a'al.

Küll ep sellest külwist tõuseb
 Wõsu ülesse,
 Kelle lipul auusus, truudus
 Lehwib julgeste.

Ja kui tulew põlw kord toetab
 Wanemate tööd,
 Siis ep jäädaw sammas ehib
 Nende huaaööd.

K. E. Sõst.

Miks nii kurwalt. . .

- Miks nii kurwalt, armas õõpik, laulad
 Waiksel õhtul minu akne all?
 Kas sa enda kurwastusi kaebad,
 Wõi näed kurba sa mu kodumaal?
- „Miks mult küsid?“ lausus laulik tasa,
 „Küsi looduselt ja — kuulata,
 Küll mu ahastusest siis saad osa,
 Küll siis mõistad, millest kurdan ma.
- Waata — lugematad taewakehad
 Paistwad alla läbi uduwöö,
 Küsi neilt, kui teada saada tahad,
 Mida warjab minewiku öö. . .
- Mäe rinnalt, oru põhjast tõuseb
 Udu laenetena ülesse,
 Õle luha, üle laane liigeb
 Tungib taewa sinawusesse:
- Küsi sellelt, mis see pind kõik warjab
 Kust ta tõuseb üles pilwena,
 Ja kas kõrgel keski kokku korjab
 Werd ja silmawett, mis joonud ta?
- Kuula, kuula, kuidas kõrgel, kaugel
 Kajab waikne, sala kaebehüüd,
 Nagu hoigaks keegi elurauget,
 Keda rõhumas on rasked süüd. . .

Palju, palju warjul saladusi, —
 Tahad teada sa, siis kuulata;
 Wast ehk aimad nende hoiatusi,
 Nende kaebtust ja — mu kurbtust ka...“

Ja ma kuulatasin kaua, kaua,
 Kuni kustus eha wiimne wiir,
 Kuni idast üle laane laia
 Punetas ju kuldse koidu piir.

Kuulsin noomitusi tõsisemaid,
 Hoiatusi, oh nii walusaid!
 Eluõpetusi tuumakamaid,
 Kaebtusi nii kurbe, kibedaid.

Mida jutustasid salahüüded,
 Tähteilmad, kallim kodupind?...
 Tahaks öelda... wõimatad need püüded:
 Tahaks, aga — waik'ma peab rind!

R. Hansson.

Mu isamaa sõlmitud.

Mu isamaa sõlmitud kätest ja jalust,
 Kui unes on alles ta töö,
 Veel kuulukse ohkamist urtsikust, talust, —
 Neid kõiki on warjamas õõ.

Meil kaelas on orjade juta ja ahel,
 Kuid priiuse laulud ju suus...
 Me hüüdsime kindluse müüride wahel,
 Et elu on ilus ja uus...

Kõik petus... Nüüd tööle!... Koit helendab õues.
 Ja kosutaw kewade õhk,
 Meil elustaw tuluke leekigu põues
 Ning kadugu udu, õõ, rõhk!...

Kuid enne, kui murrab hulk kindluse taba,
 Ta waimliselt küpsema peab;
 Sest sedawõrd elus on igaüks waba,
 Kui palju ta mõtelda teab. . .

Jakob Liiv.

Ei mul ole isamaja.

Ei mul ole isamaja,
 Ega kodukollet ka,
 Ühest uksest teise rändan
 Waese päewilisena.

Siiski teda truult teenin,
 Laulan, hõiskan rõõmuga:
 Kaswa, kodu! Kosu, kodu!
 Oitse, püha isamaa!

Ed. L. Wöhrmann.

Kodukülale.

Ole õnneline,
 Paistku sulle päik'
 Kodukülakene,
 Püham sünnipaik!

Laulik pehmet pesa
 Unusta ei wõi,
 Loolind ei kesa
 Maha jätta täi:

Lendab kaugemale,
 Lendab wöörsile,
 Laul, nii kurb jahale,
 Heljub kodusse.

Ole õnneline!
 Palwetab mu rind.
 Kodukülakene,
 Jumal kaitsku sind!

Ed. L. Wöhrmann.

Aimdus.

Mina aiman, kodupinnal
 Midagi on kadumas,
 Mis mu hinge sadatuhat
 Sidemega ühendas.

Mina aiman, kuid ei suuda
 Päästjaks olla ometi.
 Mis ma aiman, läheb täide —
 Ja ma kaon isegi. . .

Ainult laulud hinge põhjast
 Werewärwil tõusewad,
 Nagu wiimsed hauaroosid,
 Walust nõrgend pisarad.

K. E. Sõõt.

Nagu klaasist silmadega...

Nagu klaasist silmadega
 Waatawad nad kodumaad,
 Kaunilt säetud sõnadega,
 Teda kõrgeks kiidawad, —
 Kiidawad ja kiidawad,
 Kiites aega wiidawad.

Nende kõrwades on waha,
Waluhääle warjaja,
Keegi kuulata ei taha,
Kuidas nutab kodumaa:
Kuidas nutab kodumaa,
Nutab leina waluga. . .

Kiidulaulu, nutu kaha,
Mõlemaid pean kuulama.
Ühes nutta ma ei taha,
Asja pole hõisata.
Asja pole hõisata,
Siiski hüüan kartmata:
Sina kosu, kodumaa!

Jakob Liiv.

Ka mehed.

Ma tunnen naljakaid mehi:
Nad põldu künnawad
Ja künnatud mullasse ise
Siis ohakaid külwawad.

Ma tunnen kentsakaid mehi:
Nad kulda koguwad
Ja rikkuse wirnade otsas
Siis nälga surewad.

On mõistmataid nende hulgas:
Nad kodumaad orjawad,
Kuid töösid, mis kätega teewad,
Nad keelega lõhuwad.

H. Rikkand.

Ära usu, isamaa!

Ära usu tema kaebtust,
Tema nuttu, isamaa,
Kui ta ahastades hüüab:
„Minu elu oled sa!“

Tint on tema silmawesi,
Paber lage isamaa,
Pungapais ta ainus elu —
Muu on kõik tal tundmata.

Ed. L. Wöhrmann.

Wiimne pant.

Nad laulawad kullasest koidu kumast
Ja uuest elust, mis algamas. . .
Ja usuwad, et sääl mägede taga
Üks päikene olla tõusemas.

Ei koidu kumast — waid wendade werest
On taewa kaared punamas,
Ja waikib wast wapustaw wabadus-hümnus
Me eneste ahela kõlinas. . .

Kuid seda koitu, mis südames särab,
Ja päikest, mis kanname rinna sees,
Ei lämmata wanded, ei ahela kõlin, —
On wiimseks pandiks me wõitluses.

H. Raudsepp.

See kõik üks isamaa.

See tore mets, lai wäli,
See lokaaw heinamaa,
Kust läbi jõe laentel

Nii lõbus kiikuda —
 On kalli sakste jagu,
 On mõisaherra maa.

Ja säääl üks riba põldu,
 Mis piirdud aiaga,
 Kus taadi tubak kaswab
 Ja memme kapsad ka —
 See ribakene põldu on minu isamaa.

Kuid tore mets, lai wäli
 Ja lokkaw heinamaa,
 Ja säääl see riba põldu,
 Mis piirdud aiaga —
 Eks ole ta üksainus,
 Mu ainus isamaa?

H. Raudsepp.

Ma lille sideme wõtaks —

Ma lille sideme wõtaks —

Sind köidaks sellega,
 Sind köidaks sellega ühte,
 Oh õnnetu Eestimaa!

Ma taewasina wõtaks,

Wõtaks päikese särawa,
 Wõtaks eha, wõtaks koidu —
 Sind köidaks sellega.

Ja armastuse ma wõtaks,

Wõtaks truuduse, auususe ka,
 Ja köidaks sellega ühte
 Sind, kallis kodumaa!

Ja were sideme wõtaks,

Wõtaks wenna südame ma —
 Ja köidaks sellega ühte
 Sind, õnnetu Eestimaa!

Juhan Liiw.

Soomele.

Sirgu, sirgu sugupinda,
Sõlmitud meil südamed!

L. Koidula.

Tõusku, tõusku tarwasteni,
Pikaks sulepilwedeni
Meie hõimlus õitsenaie,
Meie wennastus wenimaie!

Ado Reinwald.

Ja sulle, kaljuline maa,
Ka laulab Wirusugu!

J. Kunder.

Wõõrsile minnes.

Näüd tere, sinaw Soome maa,
Sa kaljukindel põhjala!
Oh tere Soome wennad, õed,
Su sinetawad järwed, jõed!

Mind Lindanisast kannab laew,
Kui kerge on mu reisi waew:
Mu meretee läeb Soomesse,
Mis täidab terve südame!

Ei jõua kauem kannata,
Laew, lenda ruttu, lenda sa;
Sääl saan ma näha seda maad,
Kus sugulased asuwad.

Ado Reinwald.

Luule külaskäik.

Tere, Soome suguwennad,
Kalewide kallid kännud,
Lapsukesed laente langul,
Pojad põhjapiire kaldal!
Südamesta sügawasta,
Armumeelest awarasta,
Igatšused heljuwalla,
Rõõmud tõesti tõusewalla,
Kui teid tulen tutwustama
Üle silla Soome maale.

Siin ma leian seda paika,
Kus meil õitsid õnnelilled
Wanaaegse wainudella,
Ennemuistse ilmadella;
Kus me õnne kuldsel rajal,

Rõõmu, rahurikkal ajal
 Isa kijas kaswasime,
 Eide kätkis kiikusime,
 Kuni kurjad kurnatused,
 Kõuepilwe kãrgatused,
 Rahupõlwe peletasid,
 Kodupaika kolletasid.
 Siis ep, langud lahku jäime,
 Ilma laande itkemaie,
 Orja nurme nuutsumaie!

Siin ma leian seda paika,
 Kust meid kandis Kalewala
 Wahwa wõidu walinates
 Wõõra wastu wõitlemaie,
 Taewa piire taplemaie;
 Et ei pääsen'd pãälta päewa,
 Alta ilma habemikud
 Meie muru muljumaie,
 Waba wendi waewamaie.

Siin ma leian seda paika,
 Kus me isad enne käinud,
 Emad, wennad wõõrusella,
 Piigad lusti pidudella;
 Kus nad kannud kokku lõõnud,
 Rahupõlwe terwist joonud,
 Nagu meie muistsed laulud
 Pidupõlwest pajatawad:
 „Nägin soo suitsewata,
 Nägin aru aurawata,
 Soo teil' sulas õluta,
 Aru auras aanikuta“.

Siin ma leian seda paika,
 Kus weel tõus'wad tänapäewa
 Welled wirmaliste walgel,
 Õed roosipuna palgel

Nagu tammed taewa poole,
 Pärnapuuda pilwedeni.
 Meie, wennad wirulased,
 Suure Soome sugulased,
 Unest alles uimasella,
 Piinapõlwest pöduralla,
 Waenuhaawad walutawad,
 Waimuwalgust wangistawad!

Orjaõodes, hellad welled,
 Aastasajad suikusime,
 Ei meil päikest paistemassa,
 Kuud ei õösel kumamassa,
 Põhjamata õöde pimet
 Wälgud üksnes walgustasid!

Lootus jääb mul liikumata,
 Soomes sõprust sobitada,
 Isakodu istutada,
 Kaljuwalla kasusida.
 Tõusku, tõusku taewasteni,
 Pikaks sulle pilwedeni
 Meie hõimlus õitsemaie,
 Meie wennastus wenimaie!

Panen laulu lõpeteles
 Kandli Soome kalju pääle,
 Oot'ma aega uuendusi,
 Kaljulinna kaswamisi.

Ado Reinwald.

Soome süda.

Kui Soome süda kurwastab,
 Ta rinnus leinapiin,
 Siis kurbtus minu südamel
 Niisamuti ka siin.

Kui Soome süda rõõmustab
 Ja hõiskab õnnela,
 Siis, õnneha südames,
 Ma hõiskan temaga.

Mikspärast nõnda ligidal
 Ma seisan Soomele?
 Meil oli ennemuistena
 Üks häll ja emake!

Ado Reinwald.

Soome sild.

I.

Unenägu.

Laiä nägin unes oja
 Pikast sillast ohjendud;
 Nägin uhke kaljukoja
 Sugupinnal põhjendud;

Nägin tema sambad sirges
 Pilwepõue ligidal,
 Jalul wiljawihke wirges
 Weeti pale higinal;

Pögenenud uras äike
 Silla-allsist laenetest;
 Noorel nurmel päästis päike
 Lillenupud paenetest;

Homniku- ja öhtutuuled
 Puistasiwad udusid,
 Koidu, Hämariku huuled
 Oitseaga kodusid;

Rahu kõndis läbi laane
 Oigusega paral käel!

Taara wõlwis õnnekaane
Soome, Eesti pinna pään;

Silla otsad ühendatud
Kandsid ühte isamaad,
Tõetempliks pühendatud ...
Nägu — millal tõeks saad?

II.

Tõusku!

Mis sa raiskad nutuohku?
Tõuse püsti, ära kohku:
Ei weel aega hild!
Käsi külge! Jäta leina!
Laiad laened täitwad wäina —
Tõusku Soome sild!

Pettis meri oma püüsi,
Lõhkus laene ära lüüsi,
Jalgil puru, pild:
Mõtetele mööda maja!
Silmadele sihti raja!
Tõusku Soome sild!

Oma hinge puhtaks kasi:
Ärgu maksku oma asi
Midagi ei mild!
Pole wäärt su oma tegu,
Kui sa kõrwal käänad nägu!
Tõusku Soome sild!

Ära kaeba kuuma põudu:
Tõetegu tõstab jõudu!
Killul' kaswab kild!
Käsis kiwi, kaenlus kannel,
Suguwennad, ühel wannel:
Tõusku Soome sild!

III.

Mälestused.

Jälle tõused waimu ette,
 Kaljuwalla kallis rand!
 Jälle purjed lahe wette
 Mälestuse lootsik kann'd!
 Jälle järwe niiskil harjul
 Lendab tuule wägedel,
 Sügawama hiie warjul
 Hõiskab kõrgeil mägedel!

Sinu koidud näen loitwat,
 Soomi, jälle taewa all!
 Näen sinu mulda toitwat
 Wäljad, orud madalal!
 Walendades mäest maha
 Kuulen kosed wahuwat,
 Näen lootes sirbi, saha
 Sinu süle tahuwat!

Ja sa kujutad mull' kätte
 Oma poja ustawust,
 Ja sa ehitad mu ette
 Oma tütre kaunidust:
 Oigus sinu linna oda,
 Tõde sinu talu taim:
 Nõnda ehitasid koda,
 Walwab teda sinu waim!

Soomi! Soomi! Ei sa kao
 Meelest ega südamest!
 Sulle õrnema ma jao
 Jätsin hinge idadest!
 Sirgu, sirgu, sugupinda!
 Sõlmitud meil südamed:
 Issand ise jagab hinda,
 Et meil kokku käiwad teed!

IV.

Soome sild.

Kas see ep wahuw merehaul,
 Mis rannast randa hõigub?
 Kas kella helin, koidulaul
 Meil kaljult kõrwu kõigub?
 Kui wasarate raske wõit
 Ja jälle õrn kui õhusõit,
 Mis lilleõisi loeb!

Sind teretame, põhja piir,
 Sind, kaljuwalla randa!
 Sull' tõde tahab Eesti piir
 Ja armu wasta kanda!
 Nüüd tao, wasar, wahwasta,
 Nüüd nõuab rahwas rahwaga
 Siin käsi kokku lüüa!

Eks siin ep sinu Soome sild,
 Eks siin ep sinu tiiwad?
 Waat', killu külge kaswab kild
 Ja müürid kokku wiiwad
 Teid, keda ajaratta lõhk,
 Teid, keda orjakütke rõhk
 Ju juurel jaotanud!

Sa kaswad, kaswad kõrgemal',
 Oh sõna õrn ja julge!
 Nüüd hõiskab laanel, lagedal
 Ja kalju harjul: „tulge
 Kõik Soome sugu koguna,
 Et mõõga ja et kelluga
 Meil kiwid kokku sulaks!“

Kus wõlwid tõuswad kõrgemaks,
 Sääl helin hüüab: „tere!“
 Kus silmad läh'wad ergemaks,
 Sääl weri wõidab mere!

Eks waata: kujud heledad
 Su wõlwi harjul liiguwad —
 Oh sirgu, sirgu silda!

Õnn sulle, sugukonna waim,
 Kes ise oma leidnud!
 Sind teretades wennataim
 Sull' wõidujooksjaks heitnud!
 Nüüd hõiska, süda, helise!
 Nüüd tao, wasar, kõlise!
 Nüüd laul ja sõna, liida!

Üks meie sõna, üks meil meel,
 Üks ainus meie mõte!
 Oh ära wäsi rännuteel!
 Oh tõuse, tegu, tõtte!
 Teid, põhjalaened, põhjatuul,
 Teid teretame laulusuul!
 Õnn sulle, Soome silda!

L. Koidula.

Kindel side.

Mis seiswad Soome, Wiru wäed
 Sääl rannas ühel meelel?
 Mis hõiskehüüd, et kostwad mäed
 Kõik wastu tuhat keelel?
 Kas chitama silda
 Taat tulnud merele,
 Et lüües ühte kilda
 Ei wahet werele?

Ei Taat küll taewast tulnud weel,
 Waid ise ühte heitnud
 On suguwendi wennameel
 Ja sugu kokku kõitnud.
 Nad ühes sõtta sõitnud

Ja aidand teine teist,
Nad waenlast ära wõitnud,
Kes kaugel jääb nüüd neist.

Nüüd kuulutamas hõiskehüüd,
Et wendel wõidupidu,
Et alal hoitud püha püüd,
Et sugulusel idu,
Et andmas suguweljed
Kätt teine teisele,
Et ühenduse teljed
Neid kannaks kindlaste.

Sääl sammub sõjawäe seast
Maawürst, wäe päalik wälja
Ja tema järel naeste reast
Ta tütar, ilus Hilja.
Ta näitab käega wäele
Ja waiki kõik siis jääb
Ja ümber waates mäele
Ta meeste poole läeb.

„Et Wiru Olew, tule sa!“
Nii hüüab tema hääl;
„Meil tarwis saaki jagada,
Mis suur su wõidu pääl.
Siin hõbe, kuld on lahti
Ees sinul tündrites
Sul walida on mahti,
Mis ihkad iganes!“

Mu sõber, kallis suguwend,
See eest ei kiita jõua,
Kuid palun pidada sind end,
Ei seda ma ei nõua.
Ei kulda mina korja:
Ta rinnust rahu wiib,
Ei hõbedat ma orja:
Külm, armuta ta tiiw.

Mis aga palgaks anda wõid,
 On üks, mis minul' waja:
 See kaunim, kelle kaasa töid,
 Wõiks ehtida mu maja.
 Kui palka wõtma pean,
 Siis tütre palun ma,
 Ta kallima ma tean,
 Kui kulla, hõbeda!"

Ja enne weel kui wastust saab
 Ta astub Hilja ette
 Ja põlwil' langeb, kumardab,
 Kæe wõtab oma kätte.
 Ja punastades heidab
 Siis Hilja kaela tall',
 Pää tema rinnal' peidab.
 End annab armsamal'.

Ja isa ette ühes nad
 Nüüd oma sammud saatwad,
 Siin uuest' põlwil' langewad,
 Ta pääle palwel waatwad.
 Ja isa: „õigust annud,
 Peig, sull' ma walida;
 Mis arm on kätte kannud,
 See õitsku rõõmuga!"

Nüüd uuest' täidab merd ja maid
 Ta tuhatkordne kaja;
 Pulm paaril algab sedamaid
 Ja kestab mõne aja.
 Ja pulmaliste parwe
 Läeb Olew mõrsja ees,
 Ta puhub waljult sarwe:
 Kõik waatab kuulates.

„Nüüd hõiska, Soome, Wiru maa!
 Sul jälle on uus side
 Ja ühel würstil teisega

On kõwa, kindel pide.
 Nüüd wajub wendel wahe,
 Kus wangistawad weed,
 Uut silda silmab lahe,
 Uut ühendawat teed.

„Kel üks on weri soontes,
 Kel üks on põues waim,
 Kes üks on püüde joondes,
 Kes üks on Wäinõ taim:
 See seda üheks hoidku,
 Kuis luues kingiti
 Ja wenna armus loitku
 Maailma otsani!”

M. J. Eisen.

Soome meri.

Kuulus, kallis Soome lahe,
 Raugemata woode riik,
 Wääramata maade wahe,
 Igawene laewa kiik!

Tuhat tunnet, tuhat mõtet
 Tõuseb elawalt mu sees,
 Kui sa omas täies ilus
 Paistad minu waate ees.

Tuule õrnad liigutused,
 Tujulikud tuhinad
 Sinu laial, wabal pinnal
 Weega seltsis mängiwad.

Eila wärisewad wirwed
 Segistikku tantsisid,
 Wiru ranna liiwa pääle
 Kaelastikku karglesid.

Täna woldilised woogud,
Wahulise harjaga
Weeretasiid ennast wõidu,
Sõudsiid Soomest huljana.

Sakilised pilwe warjud
Üle laente lendasiid,
Nagu rebenenud purjed,
Mis ehk laewalt lahkusid.

Õhtul waikis woode mühin
Waikseks sala sahinaks;
Weerew päike maalis pinda
Tuledega särawaks.

Kaugelt silmapiire tagast
Kuulsa Peetri linna poolt
Tõusis kuu kui sirbi tera
Üles walendawalt woolt.

Udupilwe kuldne wanik
Tema ümber lehwitas,
Tema ilu warsti hiilgas
Helsingis ja Lontowas.

Nüüd on õõ. Kõik maine magab,
Taewas tukub kõrguses,
Aga Soome laht ei maga
Ega tuku iganes.

Kaldal Sope küla taga
Waatlenn teda waikusel.
Ta kui Kaljuwalla waimud
Jäädwas töös ja wõitluses.

Wõib ka olla, ta on ise
Kaljuwalla walwja-waim,
Kaljuwalla luulekuju,
Tume tunde, sügaw aim.

Juba muiste tema turi
 ilma laewu kiigutas,
 Kiigutab ka nüüd — ja ikka
 On ta ilma orjamas.

Silmapiirel pilwedega
 Liidab ennast ühte ta,
 Peidab omas sügawuses
 Saladusi otsata.

Õle tema silda teha
 Meil ja Soomel wõimata,
 Ainult siis, kui taewas tahab —
 Kuldne sild saab särama.

„Sugurahwad terwitawad
 Üksteist waimustuse wäes,
 Nutwad kurbtusest, mis nähtud,
 Nutwad rõõmust, mis on käes.

Seda küll ei saa mu silmad
 Siinses elus nägema,
 Sest et warsti mulla alla
 Wtiakse mind magama.

Aga järeltulew sugu
 Wast ehk seda õnne näeb,
 Kui tal õitseb tarkus, woorus
 Ja ta wagaks, wahwaks jäeb.

Sina, kuulus Soome meri —
 Kaljuwalla wägew waim,
 Ela, koha igawesti,
 Ole Eesti hõim ja kaim!

J. Speek.

Põhjanael.

Ma waatan kaugelt koduilmast,
 Kuis kõrgel liigub tähte pael.
 Ei aga kustu minu silmast
 Säält Soome taewast põhjanael.

Ta läigib läbi külma, lume
 Kui küünal taewa alt'ri ees,
 Ei ole muutnud oma jume
 Ta aasta tuhandate sees.

Nii, kuidas läigib ühtelugu
 Täht tinakarwa taewa all,
 Nii seisab kindlast Soome sugu,
 Kui kalju meres sügawal.

Ei wiletsuse kurnad, näljad
 Ta maad ja rahwast lahuta,
 Ei jõua külmad jäädewäljad
 Neil koduarmu jahuta.

Oh minu meeles mõnda kiigub
 Siin kodu merekalda pääl,
 Kui tähte-kari kõrgel liigub
 Ja põhjanael on paigal sääl!

Mu mõtted tuhat terwist wiivad,
 Kus wirmalised taewa lael, —
 Oh oleks minul kotka tiivad,
 Su juurde lendaks, põhjanael!

Oh põhjanael ja põhjarahwas,
 Nüüd olgu märgiks minule,
 Et oleks ma nii truu ja wahwas
 Ja seisaks nõnda kindlaste!

Ado Reinwald.

Poolringi.

Poolringi rikub õnneidu —
 Kas märkad, muistne Kaljuwe?
 Poolringi keskel pulmapidu,
 Sää! mängitakse rõõmsaste.

Kuis wõid sa koidu kaudu käia,
 Kui ta on tee pääl risti ees,
 Weel oma mõrsjat kätte saia
 Kui hingad tema hõlma sees?

Küll waat'wad kaugelt igatsused
 Kui tähed põhja taewasse,
 Küll käiwad kuldsed kujutused
 Sää!t siia põuue, südame!

Oh oleks oimud mul ehk tiiwad,
 Siis ujuks, lendaks üle wee!
 Nüüd lahked tuuled terwist wiiwad,
 Poolringi pikk ja kinni tee!

Ado Reinwald.

1851

Siidi sisse seotud.

The following is a list of the books
 which have been added to the
 collection of the New York Public
 Library, Astor Lenox and Tilden
 Foundations, since the last
 report of the Board of Trustees
 was published. The books are
 arranged in alphabetical order
 of the author's name, and
 are numbered in the order in
 which they were received.
 The names of the donors are
 given in italics, and the
 names of the books in the
 columns below. The number
 of volumes is given in
 parentheses. The date of
 accession is given in the
 right-hand column. The
 names of the books are
 given in the columns below.
 The names of the donors are
 given in italics, and the
 names of the books in the
 columns below. The number
 of volumes is given in
 parentheses. The date of
 accession is given in the
 right-hand column. The
 names of the books are
 given in the columns below.

Juba jälle!

Juba jälle hakid wäljas,
 Jälle nõgikikkad näljas!
 Nii kui lõpeb nurmelt lisa,
 Kuulen nende kurja kisa!
 Mis ma neile ette kannan,
 Nälja kustutuseks annan?
 Annaksin neil' mati teri —
 Sellega nad pole peri,
 Laseks wiia wälja rokka —
 See ei lähe neile nokka,
 Wüksin neile taariraba —
 See neil' olla lihtne, laba.
 Nemad nõudwad kukke, kana,
 Sääduks olla kindel, wana...
 Mis ma waene tahan teha?
 Pagan täitku haki keha!

Kewade nad läksid ära,
 Kõrwust kadus kole kära,
 Aga nii kui jõuab tali,
 Külmal on wäljas wäga wali,
 Siis nad parwes jälle tõt'wad,
 Talu õues aset wõt'wad:
 Sirwiwad ja teewad tüli,
 Kaswatawad kurja küli...
 Mis siis muud, kui wõtan malga,
 Saadan metsa haki salga?
 Mingu, söögu mõisa teri, —
 Sellega on asi peri;
 Herra põhjamata rikas —
 Säält ei nõua nõgikikas!

Sää! kus lendab haki sugu,
 Sureb rahwas ühtelugu;
 Onnetusi nemad hüüdwad,
 Kanapoegi kinni püüdwad!

Nõnda mõtlesin ja waatsin, SIID
Mustad linnud metsa saatsin.

Tuleb lepiklinnu sugu,
Tühjake on tema pugu,
Neid ei taha mina lüüa,
Wiskan wälja pisut süüa.
Aga hakid, nõgikikkad —
Need on isegi ju rikkad:
Kaigas neile paras kana,
Olgu kombe uus ehk wana!

Ado Reinwald.

Räästas.

Wabaduse püha leegi loidul
Laulis räästas rõõmulugusid,
Hommikusel helendawal koidul
Kullana ta suled särasid.

Aga kurja kulli kõrwadesse
Kostawad ta lauluhelinad,
Sule hiilgus murdja südamesse
Kannab himustused kangemad.

Weel ei olnud otsas laululugu,
Ega päike tõusnud koidule,
Kui ju kulli kuri, paha sugu
Kohutust tõi laulja hingesse.

Hääks ju kurja südant laul ei muuda...
Juba püütud süüta linnuke;
Nõder wastu wõidelda ei suuda...
Hädakisaks muutub laulmine.

Kotkas kuuleb laulja hädakisa,
Ruttab uhkelt wõidupaigale,
Pakub abi nagu päästja, isa,
Räästale, kes üsna werine...

Nüüd on linnukene jälle waba,
 Päästjale ta tänus ligineb...
 Aga kotkas tõstab uhkelt saba,
 Kuninglikul wiisil kõneleb:

„Ei su haawad elada sind lase,
 Ega ial enam parane...
 Minu kõhus on sul parem ase,
 Päästja palgaks sure, linnuke!..“

Jakob Liiv.

Wõõrasisa.

Wõi wõõrasisa hea —
 Ma kuulsin seda sult —
 Mu sõber, meeles pea:
 Kuis andis sulle tuld!
 Sa ise seda tead,
 Ei tohi tunnista,
 Waid oma teada pead,
 Et wihaseks ei saa.

Kus on su poja lugu,
 Su au, su warandus?
 Su waba maa ja sugu,
 Su priius, wägewus?
 Kõik see on wõõraisa,
 Kõik see on tema kae...
 Weel nõuab juurde lisa
 Ta sinult iga päe.

Wõi wõõrasisa hää —
 Küll teda tunnen ma!
 Ta süda külm kui jää,
 Ta rõõm sind rõhuda!

Kui surmajõgi, sügaw
 Ta nõu ja kawalus.
 Oh pojandil on igaw! —
 Mil lõpeb kannatus?

Ado Reinwald.

Loomade walitsus.

Kord kuningliku krooni oli saanud karu,
 Ei pidanud ta pikemalt nüüd enam aru,
 Suurt kändu paigast kandis warsti süles,
 Auujärjeks selle metsa säädis üles.
 Sääl laskis ta siis waljust lüüa lokku
 Ja kutsus metsaloomad trooni ette kokku.

„Siin surm ja elu seisawad ju minu käes,
 Ma olen kuningas ja walitsen nüüd wäes,
 Nüüd orjake ja tooge mulle rikast saaki —
 Kes wastu paneb, lõugapidi tõmban haaki —
 Sa katsu loom, kas wastu panna jõuad!“
 Nii rääkisid ta kuninglikud laiad lõuad.

Kõik armastasid metsamurrus elada —
 Hunt tuli warsti wana, suure lambaga;
 Tõi rebane tall' lõhekalu, ani,
 Ta trooni ette alandlikult maha pani:
 Kõik loomad tõiwad toitu mitmetsugu.
 Ei sellest paranenud orjapõlwe lugu,
 Neil' rängemini koormat pääle pandi
 Ja sõimusõnu, kepihoopa anti!

Kord jälle löödi wäga waljust lokku
 Ja kutsuti kõik loomad trooni ette kokku.
 Sääl rääkis neile uhke kuningas ja karu:
 „Teil mitu keelt: ma ühestki ei saa siin aru;
 Te peate omaks wõtma minu, karu, keele
 Ja unustama oma seisuse ja meele.“

Teil oma keel on wäike, segane ja kore,
 Mu nämin, see on üle ilma wäga tore!
 Nii kaugel' oli karu juba asja saatnud.
 Said löwi teenrid seda näinud, waatnud,
 Siis läksid oma kuningale kaebama,
 Et karu wõimus, wägi kaswab otsata.

Sääl kuulas löwi, mõtles wäanas pääd,
 Ta teenrid andsid talle nõuu nii hääd:
 „Auukuningas, su wõimus suur ja ime,
 Sünd kartku kõik, sa kaota karu nime,
 Su walitsus, see olgu ikka ühes meeles,
 Su riik ja raja suure seltsi kuulsas keeles.“

Kui karu kuulis seda nõuu ja wägijuttu,
 Siis uhkus, suurus kadus, sulas ära ruttu,
 Ta püüdis löwi wõimust wäga kawalasti kõita,
 Kõik loomad meelitades uuest' oma poole wõita,
 Kuid loomad mäletasid kelmust, wana wõla,
 Ta pääle waatsid naeratades üle öla;
 Kõik saiwad pätsi kurjast kitsikusest aru —
 Ei elades nad enam usk'nud kuninglikku karu!

Jäi loomadele nämin, mõiramine wali?
 Teadmata mul, ma metsalaanest loome heli
 Kord kuulsin haledasti kõrwu kõlawat:
 Ma põlgan kõik — nad mulle wõõrad mõlemad!
 Mu ilus iseseiswus, kuldne emakeel —
 Neid hoiaks, lunastaks ma werehigis weel!

Ado Reinwald.

Kangelane.

Magas kangelane kalju ääres,
 Magas jõud ja magas elusund...
 Ehk küll ahel kaelas, pakk ta sääres,
 Siiski nägi rahulikult und...

Käisiwad t'ast mööda wõõrad... pojad...
 Kikerwarwul tasa astudes,
 Ehk küll oma palgel higiojad,
 Siiski eksimõte waimu sees.

„Lase kangelane rahus magab,
 Lase arwab, et on alles õõ,
 Meile seega rohkem wõimu jagab,
 Enam wäärt siis nõrgemate töö...”

„Tõuse üles — tõuse, kangelane!”
 Hüüdis kaugelt wõõras, wägew hää:
 „Sinu walda rõhub raske wanne,
 Õõ on sinu laste hinge pääl!”...

Kangelane ärkas, raskelt rabas,
 Tahtis purustada ahelad,
 Rusikaga wastu kalju tabas...
 Werejad kätest woolawad...

Nüüd ta waatab saadud haawadesse,
 Suu on nagu wandel sulatud,
 Waluleegid lõowad südamesse,
 Palgele on kortsud ilmunud.

Ja ta mõõdab mõeldes oma õla,
 Kaljurahnu, raskeid ahelaid:
 Tasuda ta tahab eksiwõla,
 Parandada haawu walusaid...

Jakob Liitw.

Unenägu.

Ma seisin unes kõrgel mäel,
 Mul meri kohas kura käel,
 Sääl paistis meres kaareke,
 Kui roheline saareke.

Sääl hõbe linnud laulu löid
 Ja kuldse lille lõhna jõid,
 Sääl haljendasid wiljapuud,
 Sääl rõõm ja rikkus andsid suud.

Sääl jooksid selged hallikad
 Ja niisutasid lillemaad,
 Sääl rahwas õnne helinal
 Käis tõerada taewa all.

Ei kuulnud ma sääl riisujaid,
 Ei murenutu kahinaid,
 Sest õigus walwas ülewel,
 Ei olnud otsa heldusel.

Kes on sel saarel ülemaks,
 Sel ilusal maal isandaks?
 Mull' kostis üle laente hääl:
 Siin tulewik on trooni pääl!

Sääl mäe pääl seisin kaua ma
 Ja nutsin raskest salaja,
 Et selle armsa riigi aal
 Ju olen unustuse maal.

Ado Reinwald.

Rumal uni.

Ma nägin und — ja naersin nõnda
 Kui ial pole naernud ma:
 Nii waljult, nagu terve rahwas
 Wõiks naerda ühekorraga.

Ma nägin, kuidas tõuswat päikest
 Oks püüdis hoida tagasi,
 Ja teine wete waba woole
 Näis säädwat tõkkeid hoolsasti.

Weel nägin weskitiibadega
 Oht rüütli raskelt raiuwat,
 Ja nägin Kserkses-kuningatki
 Merd meeletumat nuhtlewat.

See oli nõnda rumal uni
 Et naerust tahtsin nõrkeda.
 Mis siis, kui lausa ilmsi seda
 Weel juhtuks korra nägema?

Gustaw Salts.

Unenägu.

Ma nägin täna halba und,
 Et wäljas sadas rasket lund
 Ja tuulemaru lõõtsus.
 Tuisk mattis Eesti hallikad
 Ja kattis lilled kallimad
 Ja Taara tamm, see õõtsus.

Ei tundnud Pühajärwe ma,
 Ei näinud Taaramäge ka,
 Ei enam Eesti hiisi —
 Kõik oli sadu sampinud
 Ja ühetasa tampinud —
 Tuul hulus wõõrast wiisi.

„Oh taewaisa, waigista,“
 Nii palwetasin unes ma,
 „Sa kole-kurja ilma!“
 Ma ehmatades ärkasin
 Ja unemõtet märkasin
 Ja pisar tuli silma.

A. Grenzstein.

Rüütel.

Jäi rüütel — päris meie aja mees —
 Kuid ega rüütliks siin ma huupi hüüa teda;
 Mult tema seisus nõuab seda:
 Ta sõitis ratsal ju... No jah, jäi kõrtsi ees
 Kord seisma... Puhkust oli wistist' talle waja —
 Ja kõrts on päris puhkajate maja.
 Ta ratsaruuna samba külge kinnitas,
 Et hooletum wõiks olla; ise kõrtsi tõttis.
 Kes teab, mis tegi säääl, mis toimetas,
 Kuid kui ta wälja tuli, reisi ette wõttis,
 Siis kõikudes ju jalgel käis
 Ja salasõnu sonis;
 Pää oli tal wist parajasti täis.
 Ta päästis looma lahti, talle selga ronis
 Ja andis kannukseid. Loom liikus, aga mees,
 Kui jahukott, kui mätas kukkus seljast maha
 Ja pöörles pori sees.
 „Sa kõlwatu!“ ta karjub ruunale: „sa lurjus!
 Sa pöörane ehk arwad, et ma purjus!
 Ma näitan sulle, et sul isand ees!“
 Nii hüüdis ta ja enda jalge pääle ajas,
 Piits keerles käes, loom ägas walu all:
 Hoop hoobi pääle sadas selga tall', —
 Mets hoopidest ja wandest eemal wastu kajas.

On inimesi — teadke lugejad —
 Kes, kui nad a'awad oma asjad nurja,
 Siis seda teiste teoks arwawad
 Ja, kui weel wõiwad, makswad kätte kurja.

Jakob Tamm.

Mölder.

On ettewaatus igas asjas hää,
 Kuid kui ta enda kartuseks ju muudab,
 Siis toob ta paha sulle — seda tea...
 Mu jutt ehk õeldud mõtet selgeks teha suudab.

Kord elas mölder suure küla sees,
 Tal oli tuulik; teenida wõis palju,
 Wõis tegewusel rikkaks tõusta mees, —
 Kuid siiski waesus koormas teda walju:
 Tal wõla pärast wõeti wiimaks tuulik käest.
 Mees, nõnda õelda, weeres alla mäest.
 Kuid kuidas sündis see? Kes süüdi kandis?
 Kes muu, kui mölder ise just!
 Liig ettewaatus wangistas tal tegewust.
 Kui tõusis tuul — mees tiwad kinni pandis,
 Sest kartis, wast ehk kahju saab:
 Tuul wiimaks tuuliku wast katki a'ab...
 Ja see'ep oligi, mis mehel lopsu andis
 Ning waesuse tall' warsti tõi —
 Ei waiksel ilmal tuulik käia wõi!

Jakob Tamm.

Dunik.

Kord Päitsik puskis Punikut,
 Kes teab, mis tulu sellest saada ihkas?
 Wõib olla, et ta Punikut wast wihkas,
 Wõi waigistas ehk muidu südant wõimikut, —
 Ta oli Punikust ju kõwem palju.
 Ja kus näib teine nõdrem ees,
 Sää!l iga kergatski on mees!
 Mis tegi aga Punik? Hoobi sai ta walju —
 See oli tarwis kätte tasuda;
 Kuid kuidas õiendada kangemaga:
 Ei wõi ju wastu hakata!
 Ta waatab ümber: ees tal Kirjak waga...
 See oli nõdrem temast — seda teadis ta —
 Ja selle kallale siis tormas tuhinaga.

Ma ütlen lisaks weel:

Nii pole üksi aasal karja hulgas lugu,
 Kus trooni pääl on tõprameel,

Waid sääligi juhtub nii, kus inimeste sugu:
Et see, kes kangem, rusub kehwmemat,
Ja kehwm — jälle kehwmemat.

Jakob Tamm.

Siga.

Paar korda siga küna ümber käis,
Sääl sees tal toitu weel, kuid sellega mis teha?
Kõht sial kindlalt tuubitud ju täis,
Nii täis, et ägisemas keha;
Ja ega ülearu süüa wõi,
Ka selle asjale on loodus säädnud raja.
Kuid siga katsus weel ja sõi:
Mis täis, see täis; sääil 'pole kartust waja!
Kas siputa, ei suutäis alla lä'e,
Ehk oleks söögil kas wõi saia sisu...
„Mis tühja!“ mõtleb siga: „näe!
Mis toit see on — ei äratagi isu!...
Käi wälja künast, wälja solk ja risu!“
Sääl südikalt ta kärssa sirutas
Ja, wiudi, kummuli siis küna wirutas.

See tuleb ette sagedasti ilmas,
Et siis, kui sinust kannetakse tulu silmas,
Ka kiidetakse kõrgeks sind;
Kui aga sinu abi pole enam waja,
Siis kuuled kohe mõnitustekaja,
Siis otsas on su hind.

Jakob Tamm.

Konn ja mesilane.

Oi laiskust, hooletust!“ nii krookus konn,
Kui wihmaajal tõttas mesipuust ta mööda:
„Kas see siis mesilaste kuulus wiskus on?“

Miks sihukesi weel ei surnuks lõõda?
 Kõik puu sees on nad puhkamas;
 Mett pole ükski nendest praegu korjamas!
 — Wait laimaja! — tall' wastas mesilane ruttu:
 — Kas ise teadki ka, kuis korjatakse mett?
 Wõi oled teda palju jõudnud kokku kanda?
 Näe, praegu walab pilwist wett —
 Ois nutul üleni — kuis wõib ta mett nüüd anda? —

Jakob Tamm.

Mutt ja siil.

- „Pai naabri ema! . . . Wõiksid mulle anda
 Nüüd korraks ruumi oma majasse.
 Su majake näib üsna wagune,
 Siin wõiksin lapsukesed ilma kanda!
 Ei mina taha tüliks olla sulle,
 Ei maja nurgast ial wälja tule . . .“
 Nii palus alandlikult siilicit.
- Oh tädikene! . . . Sinu soow ei lähe . . .
 Mu majake on madal, mustunud,
 Siin saaksiwad su silmad waewatud;
 Siin ruumi mõlemile liiga wähe.
 Kui siiski sulle meeldib minu tuba,
 Siis astu sisse, selleks annan luba. —
 Nii rääkis wiisakasti lahke mutt.
- Siil tuli tuppa, ennast nurka peitis,
 Sääil asus üsna kaua waiksesti.
 Kui tuli õhtu, jäi ta wagusi
 Ja tasakesti hingusele heitis.
 Ka siia paigutadi haige woodi,
 Siin noored siilikeseid ilma toodi . . .
 Neid musutas ja mähkis mutimoor.
- Nii ühisus ja sõprus majas asus,
 Aeg tõttas lõbusasti edasi.

Noor siili pere kosus priskesti,
Siil muti waewa lahkusega tasus.

Kuid pärast tuli majakeses muutus,
Wist majuline pereeite puutus . . .
Ja kuuldus majast nogin, kostis riid . . .

Siil wiimaks majas palju paha tegi, —
Õöd läbi kuukas oma perega.
Kui pereeit neid hakkas noomima,
Siis ajasiwad warsti okkad segi . . .
„Eks waata narri! kesse põldu kaewab
Ja ennast musta tööga toidab, waewab,
Nüüd tuleb meile jutlust pidama“.

Nii rääkis poegadele süliema,
Ja õpetas neid mutti pilkama,
Kes waewata neid tühja jutuga,
Et perenaene majas olla tema.
Mutt ütles wiimaks: „Teie teete paha,
Teid majas kauem pidada ei taha, —
Nüüd minge metsa, kus teil asupaik!“

— Kel siin on paha, wõib siit ära minna,
Kus elu parem paistab temale.
See onnike on paras minule,
Mul pole tarwis nõuda mõisat, linna.
Ei armasta ma ial tühja uhkust,
Siin majas leiame kõik parast puhkust,
Kuid sina, mutt, siit kasi minema! —

Jakob Liiv.

Ajawaim.

Oh häda neil, kes waimutuult ei märka,
Kui tema läbi ilma hakkab puhuma!
Nad on kui pun, kes waremalt ei ärka.
Kui muld ta juurdelt läinud laentega,
Et wõsukest säält ülesse ei tärka,
Kust juurdel kindlust wõinud kaswada.
Kui haljas mets, — on närtsind tema lehed :
Nii närts'wad waimutuule wastas-mehed.

Pr. R. Krentswald.

Maailm ei ole unekoda,
Maailm ei kingi laisal' õit, —
Siin wõitleb iga rahwa oda
Ja wahwa püralt üksil wõit.

Ado Reinwald.

Parem aeg.

Et kord olnud parem aeg ja põli,
 Kes wõib selle wastu waielda?
 Lausa lõkendanud waimutuli
 Õle Eesti rahwa, isamaa?
 Teaks sellest, peaks palju kiitma,
 Kuis siin kallis rahwas elanud,
 Kalewite kuldseil aegil wiitma,
 Kussa laulud, jutud kõlanud,
 Mis me nõder ilm on põlanud.

Enne elasiwad põhja piirel,
 Lääne rannal rahwas tarkust täis;
 Waata, nende waimutaewa wiirel
 Mõõdanikust tuhat kiitust käis:
 Taewatähed tunnistawad sugu,
 Sao pilwed nende säädusi,
 Laulud pajatawad püha lugu,
 Toowad toonast meile teadusi,
 Põhja ilmast palju häädusi.

Kuulutas kord sarw siin sõjamāngi,
 Weeres wārin läbi Läänemaast,
 Ei siis wiibind peigmees pruudi sāngi,
 Hakkas kurba käiki õöse a'ast,
 Wabalt kodupinda kaitsma minna,
 Wõidelda ja surra wende eest:
 Waata, meie põlwe poeg, sa sinna,
 Leiad seda olewiku seest,
 Nimeta siis mulle seda meest!

Tahan teda taewapojaks panda,
 Kiita kuldse kandli kõlaga,
 Aga ei sa jõua ainust anda,
 Ainust, kallist poega, kaljumaa!
 Paremusest pühad piired tühjad,
 Nurmed nutwad armsaid aegasi;

Kuna kõitsid orjapõlwe ohjad,
 Jumalikku siis sult häwi'ti —
 Oh et tuleks jälle tagasi!

Tulge jälle, tulge, tulge ruttu,
 Armsad ajad, taewast tagasi!
 Mäed ja ojad tõst'wad kurba juttu
 Iga õnneliku kewadi
 Ootawad kõik siia seda rahwast,
 Keda muistse toitis Taaramaa,
 Rahwas, kesse töös ja teos wahwast,
 Kõndis jumaliku palgega —
 Aeg siis oli parem, parem oli ta!

Ado Reinwald.

Mõök ühes, piibel teises käes...

Mõök ühes, piibel teises käes
 Ja ahnus südames —
 Nii ristirahwas usutööd,
 Teeb paganate seas.

Ees astub armuõpetus
 Ja kannul kaubakawalus,
 Ja soldatid ja surujad —
 Kõik rändawad ja rühiwad:

„Arm, rahu olgu teiega!
 Kuid andke meile linnad, maa
 Ja õigused ja kasud kõik,
 Siis taewas teil on parem paik.

Wõi weel ei taha? Tundke siis,
 Et wägiwald on meie wiis!“
 Ja wereojad woolawad
 Ning rahwahulgad hoigawad.

Kõik muutub eluwoogudel,
 Ei ajalugu lõpe weel —
 Ei wõlgu jäeta tehtud süüd,
 Kas olnud ammu see, ehk nüüd.

Pilw tõuseb, kõue läheneb,
 Europa kõigub, wäriseb —
 Siis tuleb aru anda tõest'
 Sul, ristirahwas, omast tööst!

Mis külwasid, siis löikad sa —
 Kas häd ehk kurja kuhjaga.
 Kuis wälgub kättemaksja mõök,
 Ja enda keskel waenuleek!

Siis heitlemas on rahwad, maad,
 Ja paigast läh'wad püred, ra'ad;
 Kui tähed mõned langewad
 Ja elukirjast kustuwad.

Anna Haawa.

Olympia.

Hülge südames ja silmis, töt'wad
 Wana Kreekarahwas wainule,
 Ehitawad püha Büne üles,
 Lausa taewa alla kõrgesse.

Surma waikusega ümber seisab
 Terwe targa riigi rahwasalk:
 Targa tööde toimetajal' täna
 Wõidupärg on kallis, püha palk.

Kuulsad kõnemehed ast'wad üles
 Kantsli pääle kalli meelega,
 Taewapilk neil silmis, toowad ette
 Tarkust, teadust ilma otsata.

Jälle ast'wad ette uued hulgad:
 Laulik läheb kõrge kantslisse,
 Loeb laulu, rahwa meeled tõuswad
 Waimutiwul pääle pilwede.

Rahwalaened liik'wad lähemale,
 Pandwad wõidukrooni pähe tall',
 Laulwad tema auuks Hymne hääli,
 Kandwad teda templi' hõiske all.

Laokoni laiad, kuldsed käiksed
 Tõuswad õnnistades ülesse,
 Kandwad sureliku waimu suurust
 Jumalate ette uhkeste.

Ema näeb: ta poeg on saanud pärga,
 Wõidupärga riigirahwa ees;
 Kõik see täidab tema tulist rinda,
 Langeb maha, sureb rõõmu sees.

Rahwas hõiskawad ta ümberringi,
 Laenetawad uutes leekides
 Wõtwad lahti uusi waimuwalde,
 Kuldsed kunstid aja kauguses.

Nõnda tõus'wad tarkused ja teaded
 Suureks Taaneari sugu sees.
 Wõidumäng neid kandis kõrgeks, kõrgeks
 Öits'ma igawesti ilma ees!

Ado Reinwald.

Tontide tants.

(1186—1819.)

Siis kui päike looja läinud,
 Ehakuma kustunud;
 Siis kui ööde taewast pilwed,
 Mustad pilwed matawad;

Siis kui Emajõgi möllab,
 Marumässul laenetab,
 Maru eest end majadesse
 Inimesed peidawad, —

Siis on Emajõe laentel
 Kole näitus nähtawal:
 Laente turjal mustad waimud
 Tuule tuisul tantsiwad.

Hirmsad kujud, põrgu waimud,
 Wana Sarwiku sulased,
 Kondikered, lõgisejad,
 Suud pärani, hambad irewel.

Nende keskel neitsikene,
 llus neitsi, hellake,
 Taewasilma, koidupõske,
 Roosipuna huultega.

Kurjad waimud, kõhnalased —
 Suud pärani, hambad irewel —
 Heitwad nalja neitsiksega,
 Heidawad koledat nalja.

Karwustawad, kriimustawad,
 Loobiwad kurnina käest käsile,
 Keerawad kerana pääst jaluni,
 Wajutawad wete woodesse.

Neiu ei nuta, neiu ei ohka,
 Neiu waatab taewa poole,
 Taewa Taara tare poole,
 Ülepilwise Jumala poole.

Kõuekene wurab wankril,
 Waski wankrilla taewassa,
 Waatab kuradite nalja
 Pahal tujul pilwista.

Wälku heitis, tuli loitis,
 Maa ja taewas praksusid,
 Wälku heitis, pikne paiskas
 Tondid põrgu. . . Neiu priil

J. Jõgower.

Kuis iks walda waiwati.

Milles herra ilusagi,
 Milles prowwa punatsõgi?
 Waestelastõ waawa läbi,
 Tütarlantõ tüõ läbi.
 Tulgõ wällä tooli päältä,
 Saiskõ wällä sohwa päältä!
 Kaegõ waesõ walla pääle,
 Kuis sied walda waawatõsõ,
 Pererahwast siin piinatõsõ,
 Teopoissa pissetäse.
 Sõle näil rinnast riisutas,
 Helme kaalast kakutas,
 Lehe kaalast lõigatas, —
 Orja ei tohi ohatagi,
 Peris-wald niitsahtagi.
 Kurä omma kelmi kiltre,
 Petjä peenõ pulgajunkro,
 Selle herra ilusagi,
 Selle prowwa punatsõgi.

Setukeste laulud II.

Orjad.

Lüig palju ja paksult on pimedust
 Siin hülgawaks kiidetud ilmas,
 Ja hoolega sügawat sõgedust
 Weel hoitakse orjade silmas.

Kui walus, et sügawal keldrite sees,
 On taewalik wabadus rauas,
 Ja rusutud orjad on hoidjaks ta ees,
 Kes omaga rahul kui hauas . . .

Ka ristipuu alla, kui mässaja,
 On orjad nüüd priiuse kannud
 Ja sunnitud, pimedada wihaga
 Ta poonud, ehk tuld talle annud.

Kuid püsside tuli ja mõökade hoop
 Käib orjadest wärinal läbi;
 Sest nendegi wabadus risti pääl poob,
 Poob kiidetud aegade häbi . . .

Jakob Liitw.

Arwete nõudja.

Kas taewas, kas põrgu, wõi terwe maailm
 Ehk saatana wägiwald tegi,
 Et ühtegi sihti ei seleta silm,
 Kõik mõtted ja mõisted on segi?
 Kes selgitab meeled? . . .

Ei ole nüüd õigust, ei säaduseteed,
 Ka süütaus kaotanud nime . . .
 Usk . . . armastus . . . kuhu on eksinud need?
 Ja õigus, kas oled sa pime?
 Kes juhhib mind teele? . . .

Kas suudab ilm teha teid orjadeks,
 Teid, — wabade ilmade hõimud?
 Kas nendele jääte weel sulaseks,
 Kel käes on kõik wägiwald, wõimud? —
 Ma seda ei usu! . . .

„Suur eksline mõte on aegade sees,“
 Nii troostib mind kaugusest kaja,
 „Kõik segi on rahwaste silmade ees
 Ja kannatust kõigile waja, —
 Jää waiki ja oota! . . .“

Sest arwete nõudja on tulemas teel, —
 See wabastab kahtlejad waewast.
 Kord wärioseb werine wägiwald weel,
 Et salganud tõde, mis taewast . . .
 Jah, seda ma usun! . . .

Jakob Liiw.

Emajärwe kaldal.

Oh Emajärw, su kalda pääl
 Ma mõtlen mõnda weel,
 Su muistse kuulsa kalda pääl
 On imelik mu meel!
 Su laene kohiseb ja keeb
 Nüüd taewa tormiga,
 Mis on, mis mulle hirmu teeb,
 Mind paneb mõtlema?

Oh palju oleks sinule
 Mu põues pakkuda,
 Sa aga ütled armuga:
 Hing, oota, kannata!
 Ma mõistan sinu mõtlemist:
 Arm, tere! — taewaga
 Mul on weel walust wõitlemist —
 Hing, oota, kannata!

Kui kuuled kella kõlinaid
 Mu pime põhja seest,
 Siis upun'd kirik tulema
 Saab üles Ema weest;
 Siis kirja Tamme kalda pääl
 Ju mõistab iga mees;
 Mis üksi aimad, kuuled sa
 Nüüd laente laulu sees:

Järw, sinu kuulsa kalda pääl
 Su kõnet mõistan ma!
 Järw, sinu kuulsa kalda pääl
 Ma mõtlen himuga!
 Kus kahisejad metsad jäid
 Su kalli kallastelt
 Mis sinu pinnal sõudjale
 Löid silma siniselt?

Aeg lendes käis su kalda pääl
 Wiis ära sooja suid;
 Torm tõusis ehist ilusast
 Ja murdis waarikuid,
 Pilw tuli tuuletiiwaga,
 Wiis ära wärsket wett,
 Nii riisus ilust, õnnest sind
 Maa ilma — taewa pet'!

Nüüd jälle, järw, su kallastel
 On lill ja linnulaul,
 Nüüd jälle, järw, su laenetel
 Ju mängib muistne tuul;
 Ei siiski kella kõlinaid
 Weel kuule minu kõrwa,
 Sest kõnnin sinu kallastel
 Ja kurb on minu meel.

Oh Emajärw, su kallastel
 Weel kaua kõnin ma
 Ja punun pärjaks mõtlemist:
 Hing, oota — kannata!
 Su sinilaenid lennule
 Wiib wesineitsi mäng
 Küll wõid sa olla minule
 Ka niiske surmasäng.

Ja kui see tuleb, tuleb, siis
 Sa kella kõlista
 Ja kanna kõla kaugele

Mu üle isamaa!
 Su kallastele astub uus,
 Uus mõnus mõtleja;
 Siis talle seda seleta:
 Hing, oota! kannata!

Ado Reinwald.

Unenägu.

- Ma nägin unes Pühajärwe:
 Ta laened hirmsast' laksusid,
 Ja kisades ta pinna kohal
 Hulk kajakaid säääl lendasid.
- Ma nägin kiwil, kalda ääres
 Oht naesekogu istuma.
 Ja kuulsin läbi laente laksu
 Säält nutuhääli hõljuma.
- See oli muinasjutu Linda,
 Kes tulnud poegi hauale,
 Ja tema pisarate paisul
 Järw kohas, mühas kangeste.
 Säääl läbi kajakate kisa
 Ja laente müha kuulsin ma:
 „Mu waprud pojad, tõuske üles
 Me rahwast hädast aitama!“
- Siis wiiel saarel wanad tammed
 Kõik ragisedes langesid,
 Ja kalmu põuest tõusid üles
 Me muistsed wahwad Kalewid.
- Siis pisarate laeneid lõhksid
 Säääl Kalewite raudsed käed:
 Kuid enne, kui nad randa jõudsid
 Neid matsid kaissu laente mäed.

Ei suutnud ema pisarates
 Need wapräd wennad ujuda,
 Sest Linda lein ja Linda walu
 Neil südant murdis armuta.

Ma kuulsin siis, kuis waene Linda
 Kui surmahädas karjatas,
 See hääl ja kajakate kisa
 Mind unest ülesäratas.

O. Grossschmidt.

Kask.

Waatsin kõrget kaske
 Mõisa õue pääl:
 Laasitud ta oli
 Okstest ära säääl.

Kase pärast kahju
 Tundis minu rind:
 Mitmed arwamised
 Muljusiwad mind.

Küsisin siis wiimaks
 Osawõtlikult:
 „Kaseke, miks oksad
 Riisutud on sult?“

Minu sõnad haiget
 Tegid temale:
 Nägin, nägu wajus
 Muremõttesse.

Wiimaks mõisa pääle
 Waatas wihaga,
 Pärast walla poole
 Walupilguga.

Raputas siis latwa
 Raskelt minule . . .
 Möistsin kohe ära
 Tema wastuse.

Möisa poole kiirul
 Pöörsin selja ma,
 Läksin kurwal meel
 Walda waatama.

Jakob Tamm.

Kepitükk.

Leidsin kepitüki
 Möisa põllu päält,
 Waatamiseks wötsin
 Kohe kätte säält.

Ehk küll mädanemas
 Juba oli ta —
 Werejälgi tundsin
 Tema küljes ma.

Waatsin kepi pääle
 Tundsin ära weel:
 Mädanema saatsin
 Kohe kiiruteel.

Jakob Tamm.

Samba ase.

Kui palwele pühakotta
 Wahest tahan tötata,
 Sääl õues siis wärawa ligi
 Jään seisma sambana.

Ei edasi enam kanda
 Mu jalad jõua mind,
 Sest silmisse weereb mul wesi
 Ja raskeks läheb rind.

Sääl näen ma samba aset,
 Mis alles were sees, —
 Ei peseda puhtaks ka teda
 Ma suuda silmawees

Neil enestel pühakoda
 Ei kallis olnud ka,
 Et wihas on wõidnud ta õue
 Mu rahwa werega.

Jakob Tamm.

Sunni all.

Suur rahwahulk liikumas uulitsa pääl,
 Kurb, tõsine kõikidel waade.
 Sääl puudub sel hulgal rõõm, hõiskete hää,
 Ta hinges on tõsine aade . . .

Sest rongi ees liigub suur Päästija rist,
 Ka isamaa Isa pilt näha.
 Nüüd würtlele mõeldakse kõnelda wist,
 Et riigis hääd leida nii wähe . . .

Kuid wõimukaid erutab rahwaste wool,
 Kes wagusalt edasi tõttab.
 Sõjawäge ju korraldab juhtide hool;
 Üks juhtidest sõna sääl wõtab:

„Ei hirmu wõi tunda siin soldati rind, —
 Nüüd tõmmake püssid kõik winna!
 Kui käsin teid lasta, siis kuulge ka mind,
 Meil kohus on wõitlema minna . . .

See kogu sääl toimetab mõistmatast pääst
 Ja mässab, ei tunne tõepiiri;
 Ei hooli ta midagi isamaa hääst,
 Waid sütitab surmawaid kiiri."

Wäeülem nii kõneleb wägede ees,
 Ta kardab sest rongist suurt paha . . .
 Sääl kahwatab ära noor merewäe mees,
 Käed langewad, püss kukub maha.

Ta silmadest piina ja waluleek löi,
 Suust kajab kurb, ahastaw kisa:
 „Mu kõrgus, su käsku ma täita ei wõi, —
 Eesrinnas sääl astub mu isa! . . .

Seesama, kes palwele säädis mu käed,
 Kui algasin teed ma siin ilmas,
 Kes kutsus maad kaitsema taewased wäed
 Ja õnnistas würsti, nutt silmas . . ."

— Sul ununeb wanne ja kohuse sund;
 Nii palju ehk meeles weel temast:
 Ei tohi ma hoolida — nüüd on see tund —
 Ei wennast, õest, isast ei emast.

Et wastu sa hakkates pruukisid keelt
 Ja minule tegid suurt häbi,
 Siis korista isa nüüd mässawalt teelt —
 Kuul lase ta südamest läbi!

Kas mõistad? . . . Mu käsku nii täitma sa pead,
 Püss tõmba nüüd kiiresti winna!
 Ehk muidu ka kuulide ette siin sead
 Sa silmapilk enese rinna. —

„Kuis nõuate“ . . . Äkitselt kuulukse pauk,
 Mis kajab nüüd mitmel pool linnas,
 Ja ligemast ridadest langeb üks rauk, —
 Tal werine kuulihaaw rinnas . . .

— Wot, tubli! — . . . Nii kiidab nüüd käskija sääl,
 Kuid laskja, kui kooljas on walge.
 „Weel tublim!“ . . . Sääl wastab ta kahisew hää:
 See oli kurbmängule alge . . .

Üks ainuke tõuge, ju tungib ta tikk
 Wäeülema ristides rinda,
 Ja silmapilk sureb mees, sirge ja pikk,
 Ta weri siin wärwib maapinda.

Ja lõõja . . . See püssi weel silmitseb siin,
 Mis kahele otsa ju tegi . . .
 Ta palgel on wõitlemas walu ja piin,
 Ja kartus ja mehisus segi.

„Mu enese käsi“, nii hüüab ta hää,
 „Ka minugi elu siin murra!
 Mu isa, su tardunud liikmete pääl
 Ma tahan nüüd rõõmuga surra!“ . . .

Pauk kajab — ja uulitsal lamawad nüüd
 Kolm eluta, tardunud keha . . .
 Kes nendest siin õige, kes teinud on süüd? . . .
 Kes suudab kõik selgeks weel teha?

Kes suudab? . . . Ju kuulukse mürisew pauk,
 Ja suitsusse kustumas walgus . . .
 Ei lange nüüd enam siin üksikult rauk,
 Waid werisel mängul on algus . . .

Jakob Liiw.

Säädused antud . . .

Säädused antud ja sihid kord aetud,
 Rahwaid neid kaudu nüüd weetakse,
 Eesriidel looduse tempel on kaetud.
 Tõde nii peidetult peetakse . . .
 Ometi paistab see wahetekk läbi:
 Eeskirjas lugeda aegade häbi, —
 Surelik, imesta, waata ja uuri! . . .

- Terwe ilm tarwis näib haiglaseks teha,
 Waimliselt nõutaks ja nõrgemaks;
 Hinnatakse arwata inimlik keha,
 Warjuriik määrata kõrgemaks,
 Kui kõik töowäärtus ja elusiht, püüe,
 Looduse emalik seletus, hüüe, —
 Hõisake minuga ühes, mu lapsed! . . .
- Ütelge, milleks on seda kõik waja,
 Nõrkasid hingesid hirmuga waewata,
 Kohkunuid nägusid, ohkete kaja,
 Neile, kes elawad, haudasid kaewata . . .
 Eesmärki näidata haudade üle,
 Koledaks muuta lai looduse süle,
 Kuhu kõik õhtul kord puhkele läewad? . . .
- Edenew elu on elu suur mõte,
 Igawest ringkäiku tahab ta rännata . . .
 Minule määratud teine siht, tõte,
 Warjuilm, kus ma wõin jännata . . .
 Kus ei wõi kasu ma midagi tuua,
 Midagi edulist ilmasse luua,
 Mida, suur loodus, su lapsed kõik teewad . . .
- Näib ju kui suurusehullustus, haigus,
 Loodusest lahkteedel ronida,
 Otsida paika kord kõrgemais paigus,
 Mõtteta sõnu nii sonida:
 Hiilgawad tähed — need arwuta ilmad,
 Mille ees arad weel teaduse silmad,
 Langewad kokku mu tegude pärast . . .
- Kõrgemad mõtted on loodus, su põues,
 Naerad ju hullude huikamist . . .
 Hõisata tohiwad kõik sinu õues,
 Tunda su soonede tuikamist . . .
 Tunda, et elumõistet sa kannad,
 Ilmale elu ka edasi annad, —
 Kadu ei tunne su mõõtmata suurus . . .

Tule sa tagasi . . .

Tule sa tagasi, pühalik waikus,
 Tagane kodumaalt, rahutus, haigus!
 Waibuge, tormid, mis puhkunud kaua,
 Kõikuma pannud kõik sambad ja toed,
 Mitmele teinud ka põlatud haua, —
 Nõnda sa igal pool kuuled ja loed!

Meeletut tormi ka minagi wihkan,
 Rahu ja kosutust kodule ihkan;
 Siiski suur kartus mu südames asub:
 Kuid kas ei tule siis uimastaw õõ,
 Mis ehk liig kaua mu rahwa pääl lasub,
 Halwab kõik elu ja edu ja töö? . . .

Parem siis ilm ärgu saagugi wagaks,
 Kui kord kõik elu siin selle all magaks;
 Wäsiks siis nooruses kihisew weri,
 Tumeneks sihtide ajaja silm,
 Tarretaks laenetaw rahwaste meri,
 Otsekui otsa ju ootaks kõik ilm.

Rahu ei oota ma eluta kuudel,
 Millal on wangistus loodusel, puudel, —
 Tulgu ta hõisates isamaa õuue,
 Tulgu ta kewade kaunimal kuul,
 Pangu ta julgust mu wendade põuue,
 Olgu kui kosutaw hommikutuul!

Jakob Liiw.

Warjud.

Need warjud, mis kodumaa taewast
 Nüüd katawad, kauaks ei jää.
 Wast tulew põlw pääseb õõwaewast,
 Mis meie küll enam ei näe,

Kes praeguses wõitluse tormis
 Ja wale all, warjude wangis
 Täit wabadust, walgust ei wõida.

Kuid meiegi püüame, teeme,
 Et walmilt põld järele jääb,
 Ja werega külwatud seeme
 Kord lopsakalt kaswama läab,
 Mis wabade põlwede pojad,
 Kel kindlamal alusel kojad,
 Kord wiljana koguwad aita.

Meil palgaks küll põlgtus ja häbi,
 Ja ahelad igal pool
 Ka paljudel südamest läbi
 Läks armuta häwitaw nool.
 Kas õigust ka aegade loodel,
 Kas põhjust on tulewail soodel,
 Neid selle eest põlata, laita?

Need ohwrite arwud küll pähe
 Ja teadma kord õpetab kool,
 Kus selgub, et pole neid wähe,
 Kes langenud tormide wool. . .
 Kuid waenlaste hõiskamist, sõitlust,
 Ja wendade walusat wõitlust
 Need arwud ja sõnad ei näita.

Kes kandsiwad ahelaid, raudu,
 Kord keldrites, wõlwide all,
 Ja kellele ühiseid haudu
 On tehtud nii metsas kui maal:
 Need seda on tunnud ja näinud,
 Ja sündmustest läbi kõik käinud,
 Mis tulew põlw wahest ei tunne! . . .

Jakob Liiv.

Unusta?

Ma peaksin seda unustama
 Mis kannatasid, isamaa?
 Oh ei, su möödaniku põrgus
 Weel kannatan ma sinuga!

Ma näen su piina, wereweermeid
 Weel täna selge silmaga,
 Su ahastus ja hädakisa
 Mu kõrwu kostab otsata!

Ei lepita mind ajalugu
 Su riisuja, su rööwliga,
 Kes põrgut walmistasid sulle, —
 Neid näeks ma põrgus põlema!

Sa sõbrakene, suisa sonid
 Kui aja pääle pöörad süüd:
 Ilm õitses ilus, päike paistis
 Niisamuti kui praegu nüüd.

Ja ärgu sinu eksiaimud
 Siin unistagu Jumalast:
 „Ta külwab ilma õnne, rahu,
 Kõik kurjus sigib saatanast.“

See muist'ne ohakane seeme
 Su kodu pinnal lokkab weel,
 Mu põue põhjas põlgaw wiha —
 Neid kiitku wõõras, kawal keel!

Kui astun üksi oma rada
 Siis süda julge, kindlad käed:
 Ei unustada ial taha,
 Kui waenulikud wõõrad wäed.

Ado Reinwald.

Linda laul.

Säält Läänemere kalda päält
 On kuulda Linda lauluhäält;
 Ta ohkab raskest südamest
 Ja leinab kallist kaasakest.

„Oh Kalew, et nii wara sa
 Ju pidid surmas närtsima!
 Ma olen üks ilma nүүd,
 Ei olnud mul, ei sinul süüd!

Mu pika leina pisarad
 Su mängumuru täidawad;
 Kus armsal ajal kõnõdsime,
 Säälaenetab nүүd tiigike.

Sääla mængib ükskord rõõmsaste
 Su kõige noorem pojuke,
 Su kotkas ja su rauast rind,
 Mu tuike ja mu pesalind.

Oh Kalew, tule uuest' sa
 Weel tedre tütart kosima!
 Kui kaua, kallis, tahad sa
 Küll kalmukambris wiibida?

Kui kuuled sarwe pae päält
 Ja wainult Wanemuise häält:
 Siis kalmud katki purusta
 Ja tõuse uue jõunga!

Ei saa siis Linda leinama,
 Ei silmawesi woolama:
 Siis ilmun uue iluga
 Ja uuest' hõiskab Eestimaa!

Fr. Kuhlbars.

Eesti rahwamees.

Rahwamees mind oma juurde
Kutsus wõõruspidule,
Kellel iga piduwõõras
Rahwamees ja cestlane.

Läksin rahwamehi vaatma
Rahwamehe pidule,
Nägin mehi, kellest palju
Rahwa sees saand tutwuse.

Palju mehed pajatasid,
Midagi ei mõistnud ma:
Asjata ma pidin otsma
Eestlast pidul kiikriga.

Wõõraid keeli kostis saalist
Kõrwu mõnesugusid,
Ainult kõõgist kuulsin pisut
Eesti keele helisid.

M. J. Eisen.

Sakste leeri!

Olen oodand, kaua oodand,
Et ma ametnikuks saaks,
Aga kõik mu ootus, lootus
Jäi mul ilmaasjataks.

Tahan minna sakste leeri
Ehk siis asi edeneb,
Saksa õhk wist ennemini
Ausaks ametnikuks teeb.

Kõik, mis hääd ja auusat leida,
 Kõik see ikka sakste käes
 Kõik, mis ial korda saata
 Kergem sakste armu wäes.

Sest süis heidan Saksa usku,
 Kelles saksad kõik ju on
 Ja mu sülle sajab taewast
 Sajasarwiline õnn!

M. J. Eisen.

Pühas kojäs.

Mööda läksin Saksa pühast kojast,
 Kui säält teenistuse lõpul rahwas
 Woolas wälja suure hulga kaupa.
 Waatsin ümber: mõnda suguwenda,
 Suguõde nägin sakste seltsis.

Kinni pidasin ma ühe tutwa
 Ja talt küsisin! „kust küljest tuled?“
 — Saksa kirikust, kust mujalt! — wastas.
 — Kes wõib Eesti pühas kojäs käia?
 Muidu talumatsiks kõik sind peawad
 Ja su pääle üle öla waatwad.
 Aga Saksa kirik tõstab wäärtust,
 Tõstab sedamaid sind sakste sekka
 Ja sul awab igas paigas ukсед. —

Korraga ma kuulsin, kuidas keegi
 Saksa keeles selja taga sõnus:
 „Kirikuski pole enam rahu,
 Kõiki paiku talumatsid tük'wad,
 Talumatsilt trepilgi weel lõhnab!“
 Wiltu minu naabri pääle waatas
 Ja süis kärmelt kaugemale kõndis.

M. J. Eisen.

Ilma kuningas.

Kord tõde lendas taewast maha,
Et ilmamaale asuda,
Kõik hülg'wad ilmad selja taha
Ja taewad jättis sinama.

Ta tahtis uhke lossi minna,
Sääl wale walwas wärawal;
Mis ülekohus kannud sinna —
See seisis tõe katte all.

Siis kohtukotta tõde tõttis.
Ning püüdis selgust saada säält:
Sääl wale teda wastu wõttis,
Tall' naeris wastu järje päält.

Ta astus templi kurwal meelel,
Kus tema ase olemas,
Säält walet kawalamal keelel
Kui wihma wälja laenetas!

Ta lõpeks rahwa ringi astus,
Mis ilmas käis ja kihises,
Sääl oli wale jälle wastus —
Ta asus hulga südames!

Siis lendas tõde jälle taewa,
Sääl lsa ees ta ahastas:
Sa nägid luues palju waewa, —
Nüüd wale ilma kuningas!

Ado Reinwald.

Wõitlus-Priius.

Mehed seisku sõjamässul
Rauda seina tugewusel,
Seisku kui tammed tulessa,
Kaljumüürid marudana ;
Seisku waenus wankumata,
Sõjas tugiks teiste eessa !
Tehku lastel' warjutuba,
Raukadele rahusauna,
Naesteele kaitsenurka,
Peidukambri piigadele,
Leinapalka leskedele.

Kalewipoeg IX. 294—294.

Oh kui hirmus on üks sõda ilmas :
Wennal wenna mõök on südames !
Rõõwli-leegid lõkendawad silmas,
Kel ei wiha olnud elades.
Kurja würosti tujud wõiwad saata
Surma ilmasüüta hingesid ;
Naerdes wõib ta werepõllul waata,
Kuidas tapetakse miljonid.

Ado Reinwald.

Ise.

Usud tegu teise kätte —
 Ei see sulle õnne loo!
 Ise seisa oma ette,
 Ise tõde wälja too!

Missul wõõras wägi wõidab —
 Wõõras sulle igawest!
 Et ta sinu omaks heidab,
 Sigigu ta südamest!

Ei sind teise sõna sisu
 Wõida wiimse kohtu alt!
 Wõõras käsi sind ei kisu
 Wabaks mullalt madalalt!

Wõidu wärawad on kitsad:
 Sinu oma Kolgata
 Kujub sulle kibuwitsad
 Krooniks, waga wõitleja!

L. Koidula.

Noored sepad.

Wasarad meil wuhisegu,
 Ääsi tuli tuhisegu!
 Süsa kandke,
 Kolde pandke,
 Lõõtsa, poisid, wajutage,
 Leeki, leeki, õhutage!

Wasarad meil wuhisegu,
 Ääsi tuli tuhisegu!
 Ei nüüd kustu,
 Ei nüüd mustu
 Walge lõke, meie lootus,
 Meie iha, meie ootus.

Wasarad meil wuhisegu,
 Ääsi tuli tuhisegu!
 Rauda raome,
 Terast taome,
 Teeme mõõga, teeme oda,
 Et wõiks kaitsta oma koda.

Gustaw Suits.

Döörase laul.

Hahaha!
 Ma naeran teid,
 Wiletsad terwise targad.
 Kes arstite hullusid, lollisid,
 Ja maalite seinale kollisid,
 Ja olete ise
 Kõik kelmid ja wargad.
 Hahaha!

Jah, arstige pääle,
 Wast saabki mu'st willa!
 Eks ole te mõnestki
 Poksiwast sikust
 Tein'd wagusa lamba,
 Kes sööb, mis sisse
 Tall' söödetakse;
 Ja joob, mis iganes
 Joodetakse.
 Hahaha!

Kuid ei, kuid ei!
 Ei ma arstida lase —
 Ma lõhun ja kaklen,
 Ma taplen ja siplen
 Hahaha!

Mind seote teie!
 Te wõite nii teha, —
 Te olete wõimsad;
 Ma wäeti ja hull,
 Ma nullide null. . .
 Jah arstige, arstige,
 Et läheks ma hauda,
 Et hullude mõtete
 Asemel ussid
 Sää! asuksid keerlema
 Ajude sisse!
 Wast ongi nii parem!

Kuid, oodake, korra,
 Kui hullusid enam
 Siin koguneb kokku:
 Missugune mürin,
 Kui pistetakse põlema
 Hullude maja!
 Las' põlewad sisse
 Kõik terwise targad,
 Kõik kelmid ja wargad!
 Hahaha!

Ka minagi rõhun
 Siis wallali kirstu
 Ja ilmun ja lõhun
 Ja maksan ja tasun.
 Hahaha!

Kui oleme heitnud
 Kõik eneste alla,
 Siis päästame hullude
 Laulu ka walla.
 See alles on laul, —
 On wõidulaul.
 Kui laulame ise,
 Kui müriseb meri,

Kui hõiskawad marud
 Ja trummi lööb äike
 Ja takti peab hullude
 Südameveri!

Las' waatab siis wiimati
 Alla ka päike,
 Mis suuremaks, suuremaks
 Tuleb küll teha,
 Sest praegune liiaks
 Ja liiaks on wäike
 Ja walgustab wähe.

Ai ai ai!
 Miks piinate mind?
 Oh, plahwatab rind!
 Ma parem lään hauda!
 Tõest' hauda! — hauda?
 Ei lähe aga ka!
 Weel raiun ja kaklen,
 Weel taplen ja siplen,
 Hahaha!

Gustaw Suits.

Waremed.

Waatan päält ja wangutan pääd,
 Naeratust keelda ei jõua:
 Kuidas nü tähtsalt ja tõsiselt
 Peawad nad aru ju kaua!

Wanu waremeid tahawad nad
 Hoida, et maha ei langeks,
 Kui wast korruga Jumala ilm
 Paisutab tuule kangeks . . .

Juba on kadunud katus ja torn,
 Aluspõhjas on pragu . . .
 Taewas hoidku! kui kergesti saab
 Kewade tuul kõigest jagu!

Aga kuis lippida, lappida nüüd,
 Seintele seisatust anda,
 Et nad päikesel' wihmal' ja
 Tuulel' weel wastu wõiks panda?

Waatan päält ja wangutan pään,
 Hüüdu keelda ei suuda:
 „Kõik teie tilluke tarkus ja töö
 Aegade otsust ei muuda!“

„Kaduma peab, kel iga, on täis . . .
 Kiskuge maha see warem!
 Asemel' kerkigu ehitus uus,
 Milles on elada parem!“

G. E. Luiga.

Wõitluses.

Wõitluses wõrsuwad mehed,
 Tormides kangelased,
 Teeniwad pärga ja ehet
 Ridades esimesed.

Julgete tegu maailmas
 Ongi kui mägede tipp,
 Sihiks see argade silmas,
 Nõrkade eesmärk ja lipp . . .

Julgus on nooruse ehe,
 Waimule tugewam toit.
 Oru seest juhib ta mehe
 Sinna, kus helendab koit,

Sinna walguse walda,
 Kuhu kõik ihkawad nüüd.
 Maha see jääda ei malda,
 Kellele kuuldub säält hüüd:

Wõitluses wõrsuwad mehed,
 Tormides kangelased,
 Teeniwad pärga ja ehed
 Ridades esimesed!

Jakob Liiw.

Nüüd ma tahan mõõka tõsta.

Ei sull' enam unelaulu
 Taha, armsam, laulda ma, —
 Nüüd, kus koit kui kullamägi
 Puhkeb idas punama.

Nüüd ma tahan mõõka tõsta,
 Wende seltsis wõidelda,
 Sest ma kuulen marumüras:
 „Ärganud on kodumaa!”

Kadugu kõik surmawarjud,
 Ruumi tõuswal' päikesel!
 Kalewite kange sugu
 Sammub wabaduse teel.

H. Raudsepp.

Sõjamees.

Nüüd üles, üles wägewad wäed,
 Me söidame priiuse riiki!
 Me tormame läbi metsad ja mäed
 Ja näitame püssi ja piiki.
 Waat' see on tubli ja mehine mees,
 Kel wahwa ja wõitleja süda on sees!

Ei tunne me sulast, ei isandat,
 Ei tunne me kubjaste sundmist!
 Me auustame wapramat wõitlejat,
 Kel rindus on kõrgemat tundmist;
 Kel edu, priius ja isamaa,
 Ta elus ülem on otsata.

Me paneme surma mässama
 Ja waenlane waob kui wari;
 Ja laseme mõõgad möllata,
 Siis kaob kõik waenlaste kari.
 Kes wahwad ja wägewad wõitlejad,
 Neid kõrgemad wäed aitawad.

A. Grenzstein.

Laske lipud lehwitada,
 Mõõgad, teed meil raiuge!
 Jumal juhib wõidurada,
 Wärise sa, waenlane!
 Wägi marsib, kasak ajab,
 Mõõgad, odad wälguwad,
 Sõja käsusõna kajab,
 Sammud kõigutawad maad.
 Jäta püha Lääne pinda,
 Waenlane, siin näed meest!
 Kojupoole kääna rinda
 Kätemaksja meeste eest!
 Wandugeme püha wannet,
 Wene mehed, wanduge:
 Isamaad, me Looja annet,
 Hoidkem ikka wapraste!
 Jooksku higi, jooksku weri:
 Andkem waenlasele tuld!
 Waba olgu Läänemeri,
 Waba Eesti muld, sa kuld!

Mihkel Weske.

Wõit.

Nüüd waimustus wabastand wallale
 Kõik meeled ja mõtted ja wäed,
 Sest tormakem tormise ilmasse
 Ja muljigem igawest mudasse
 Kõik kurnawad kurjuse käed!
 Ja kui weel kumiseb ööde sõit:
 Waata, waata, waprall' jääb wiimane wõit!
 Waata, waata, waprall' jääb wiimane wõit!

Kui pörutab pikne säääl pilwela
 Ja purustab kiwi ja kalju,
 Siis wõtame waimustust pikselta
 Ja lõhume siduwad kõied ka
 Ja hüüame waprast ja walju:
 Ja kui weel kumiseb ööde sõit,
 Waata, waata, waprall' jääb wiimane wõit!
 Waata, waata, waprall' jääb wiimane wõit!

Sest ülesse, ülesse, mehemeel,
 Ja wõida kõik wõrgused ära!
 Sul lehwitseb lipula lootus eel,
 Sa oled ju tõsisel priiuse teel,
 Sa näed ju koitude sära!
 Ja kui weel kumiseb ööde sõit,
 Waata, waata, waprall' jääb wiimane wõit!
 Waata, waata, waprall' jääb wiimane wõit!

A. Grenzstein.

Priiusele.

Mis wara waikselt minu põues tuikas,
 Kui nooreks meheks olin ärganud,
 Mis unenägudesse lahkelt luikas,
 Kui öösel rahus olin puhkanud,

Weel koidikul, kui hää! mul kõrwas huikas
 Ja ärkwel lõkkeks üles puhutud —
 Mul julgusega südant, hinge täitis:
 Kas see kõik üsna walekuju näitis!

Mis kõrw mul oli kuulnud wanast põlwest,
 Kui Eesti maast ja rahwast räägiti,
 Mis hiljemini tähtis taewawõlwist
 Mull' Looja wägewusest ilmuti,
 Mis silm mul nägi orjakütke sõlmest,
 Kuis pärispõlwes rahwast piinati —
 Ma tundsin sest, et süda õhkas sooja:
 Ei ole õnnepäew weel läinud looja!

Sa, waikne öö, ja sina, armas kannel,
 Teil' olen salamõtteid awaldand!
 Nüüd tunnistagem waiksel õhtutunnil,
 Mis kaebtust teile olin usaldand,
 Mis kuuldes, nähes mina hädal, õnnel
 Ja mis mul lootes südant paisutand.
 Oh priius, priius, sulle olen laulnud
 Ja mõtte luulel sinu nime kiitnud!

Ja wäsind päike poln'd weel looja läinud,
 Sääl priius juba orjakütkeid taob,
 Ei Eesti rahwas õnnepäewa näinud,
 Kui õhtu udupilwest maha waob.
 Kas oled, priius, meil ka wõõrsil käinud,
 Et pimeduse udu silmist kaob?
 Oh wiibi weel, et sinu kotka tiivad
 Ka waimukütked Eesti rahwalt wiivad!

Fr. R. Kreutzwald.

Mu isamaa, nad olid matnud.

Mu isamaa, nad olid matnud
 Sind raske, musta kattega,
 Su haawatud maapinnast tõusnud
 Kui werelilled õitsema!
 Ja ahelas sa ennast wäänsid
 Ja orja ikkes ohkasid,
 Ja waikseks, waiksemaks siis läksid —
 Siis unesurma hingasid!

Kuussada aastat lensid mööda,
 Ei elutähte annud sa,
 Kuid imelikult kõndis tasa,
 Üks muistne jutt weel üle maa:
 Kuis enne prii su rahwas olnud,
 Kord Kalewite waper kond
 Ja kuidas oma põhja pinnal
 Kord Eesti rahwas pesitand.

Ja kus su pisar maha langes,
 Säält laulud tõusid ülesse,
 Ja taewa linnud rääk'sid, pilwed,
 Su walust teine teisele.
 Ja tuuled kõned wastu wõtsid,
 Neid kandsid põhja piirele,
 Ja kiwihoonest sisse tung'sid
 Nad ühe isa südame.

Üks sõna läbi ilma kõlas,
 Et õnnes hõisk'wad miljonid:
 „Ma tahan, et on prii mu rahwas!“
 Ja orja ikked langesid!
 Prii oma pinnalt jälle leiad
 Nüüd Eesti rahwa pesakest
 Ja, õitsew Eestimaa, sa hüüad:
 „Meil priius kestku igawest!“

L. Koidula.

Isa sõnad.

Minu isa ütles mulle:

„Prii on jälle meie maa,
Prii on jälle meie rahwas,
Armas poeg, sest rõõmusta!“

— Kuidas priius meile tuli,
Õtle, isa, minule? —
Isa ütles: „Priius tuli
Kui see koidutäheke!“

Priius hakkas meile paistma
Kui see kume wara koit;
Priius hakkas helendama
Kui see lõkkew koiduloit.

Priius tõusis kui see päike
Koidu kuldse kaisu seest:
Orjapõli puges ära
Kui see udu päikse eest!“

Mina uuest' isalt nõudsin:
— Kas meilt priius jälle kaob? —
Isa ütles! „Ei ta kao,
Priius tõuseb, orjus waob!“

Wõiwad ohjad jõe hoida,
Kui ta kohab kewadel?
Kes wõib priiust paelu panna,
Kui ta paisub paistusel?

Kes wõib meie metsal' hüüda,
Kui on käes kewade:
Kaasik, ära aja kasu,
Lepik, ära lehitse!

Kes wõib orasele hüüda:
Ära wõrsu, wõsu, sa!
Kes wõib haljal' aasal' õelda:
Ära hakka õitsema!

Kes wõib tõuswal' päewal' hüüda :

Weere jälle tagasi!

Teda pilw küll warjab wahel,

Aga päew on ometi!

Aleksander andis käsku :

„Priius, paista Eestimaal!“

Priius Eestimaal nüüd paistab,

Jäägu paistma igal a'al!“

Mihkel Weeke.

Su priiust olid matnud.

Su priiust olid matnud

Nad, püha isamaa!

Ja kuube ende wahel

Nad wõtsid jagada

Ja äädikat sull' andsid,

Nad suhu säädisid,

Su haa juures hoidjad,

Siis rahu hingasid.

Ja kaugelt seisid kurtes

Su lapsed waluga,

Ei sõnaga nad julgend

Su haul' astuda,

Sest pitser oli pandud

Ta pääle wägewast'

Ja õues õitses ööse,

Ei nähtud tähekest.

Waat' elukoide tõuseb

Su haa äärele;

Õks ingel astub, hüüab :

„Nüüd tõuse ülesse!“

Ja surmakiwi weereb,

Koit särab, naeratab, —

Noor priius walges riides,

Maailm sind teretab!

Ja pasunad ja kandlid
 Tall' wastu hõiskawad
 Ja rõõmupärlid silmas
 Ta wastu wõtawad!
 Ja „hosianna!“ kõlab
 Su pinnal, isamaa! —
 „Sind, armu Jumal, kiitkem,
 Sa wõtsid halasta!“

L. Koidula.

Weel pole kadund kõik.

Mull' lapsepõlwes rääkis
 Mu isa silmaweel,
 Kuis Eesti priiuspõlwe
 Nad wiinud waenu teel,
 Kuis Eesti wahwa waimu
 Nad muljund mudasse,
 Kuis rahwa raskel koormal
 Nad heitnud hädasse.
 Sää! kurwaks läks mu süda,
 Hää! hüüdis ärdaste:
 Oh Taara muistsed tuuled,
 Oh tõuske elusse!
 Nüüd isa magab mullas
 Ja meheks sirgund ma:
 Ei enam kurbtuskeelil
 Nüüd taha kaebada.
 Ma Taara tammikutes
 Weel kuulen kanget häält:
 Kõik ennemuistsed tuuled
 Weel pole kadund säält!

C. R. Jakobson.

Priius.

Priius, kallis anne,
 Taewa kingitus!
 Kõigi õnne kanne
 On su walitsus;
 Kus sind pole leida,
 Sää! on wiletsus:
 Meie poole heida,
 Kallis warandus!

Ei küll pane tähel'
 Sind weel kõik maailm;
 Weel on mitmel mehel
 Süda sulle külm.
 Siiski pean mina
 Wäga kalliks sind,
 Sest et päätsid sina
 Orjapaelust mind.

Eesti wennad armsad,
 Teil on priius käes!
 Olgem wahwad, warmsad
 Seda pruukides:
 Edasi oh jõudkem
 Suure hoolega!
 Waimu priiust nõudkem!
 Kõige elua!

Waimu priiust nõudkem!
 Õtlen üks kord weel,
 Selle poole sõudkem,
 Kärmsast' kiirel teel!
 Jätkem, wennad, maha
 Endist rumalust,
 Ärgem tahtkem paha,
 Nõudkem õpetust.

Küll see orjapõli,
 Mis kord waewas teid,
 Wäga hirmus oli!

Siiski ütlen nüüd:
 Rumaluse paelad
 Hirksamad on weel,
 Päästke oma kaelad
 Lahti neist ja meel!

K. A. Hermann.

Wabadusele.

Miks kihad, weri, soonte sees,
 Miks, julgus, ilmud keeles?
 Miks ujul silmad silmawees,
 Miks igatsused meeles?
 Mul püha taewa kujutus
 On hingel' ennast näitnud:
 Mul püha kallis wabadus
 On meele leegil täitnud.

Mu oled sa, su olen ma,
 Ei lahku ial sinust!
 Mu omaks jääd sa lõpmata,
 Ja orjasund jääb minust!
 Ei ükski wägi suuda sind
 Mult rõõwliil wõtta ära,
 Ei walud, waewad suru mind,
 Ei rõhu riiu kära.

Mu omaks jääd sa, wabadus,
 Sa ülem taewa annel!
 Sa oled, kui käes kurwastus,
 Ka kurwameele kannel!
 Sa tööd ja mured kergitad,
 Lood jõudu, kui käes häda,
 Sa walud, waewad wähendad:
 Ei ial sind ma jäta!

J. Bergmann.

Ära nüüd kõnele...

Ära nüüd kõnele!... Siin pole sõnadel mahti...
 Näed sa, kuid helendab ehawiir.
 Wõsandik mustendab orus, tuul sahistab lehti,
 Sinawalt walendab wetepiir.
 Pillirood seisawad kaldal, kust teerada
 Mäele meid wiib, kuhu astume.
 Aga kes kirjeldab sõnadel seda
 Ilu, mis ümbruses märkame?

Tumene ilm, kas ta sõnata saladust juurdleb
 Põhjamaa suweõõ terashelk-wärwides?
 Widewa muinasneid rammestaw-ihale suudleb
 Tungisi kogu looduse närwides.
 Kaugus on unenäoks saanud ja piirid on paisatud segi,
 Pimedus hõlmatab walgust, walgus on hämara wend;
 Jõowastus meelitab lootusi põrmu lastele ligi,
 Ondsuse wärawad awawad igatsustele end.

Ära nüüd räägi!... Rind tõuseb ja wajub nii kergelt,
 Waatan ja waatan, ei ikka sest küllalt weel saa:
 Sinetaw hämarus warjab meid kõrgelt,
 Kuis nii täis salalist kõnet on ta!
 Ondsuse pilgud, nad harwa ilmuwad meile.
 Hää sel, kes südame ikka lahti wõib hoida neile,
 Et nemad hingesse wõiwad heljuda...
 Ära nüüd kõnele, ära nüüd kõnele sa!

H. Rikkand.

Teelahkmel.

Teelahk. Näe, igal'poole siit
 Nüüd wiiwad siled ra'ad:
 Siin lobbab wäli, õitseb niit,
 Sää! metsad mühawad.

Ma walin soosse wiiva tee
 Mull' wõõra täiesti.
 Ja wajun säääl, mull' troostiks see:
 Ma ise tahtnud niil

Herman Niggol.

Mis on palwetest suurem palwe?

Mis on küll palwetest suurem palwe?
 Kas see, mis hädaldab õnne walwe,
 Ehk kuulsuse, külluse, armu, ehk sõpruse järele?
 Ärkab mõnikord südames tasane, otsiw toon,
 Kerkib säääl alandlik kuma kui koidu kahwakas joon,
 Misse kuulutab õõ järel oodatud päewa.
 Tasa ta tuleb ja tasa ta kõneleb meeltele,
 Ometi on, nagu puudutaks laulik wast kandli keeltele,
 Lauldes harwa leiduwaist päikesepäewist.

Ja see toon, see walgekuma
 Ongi suurem suurtest palwe:
 „Ilsa anna, et ma hinge auusust
 Pilgukski ei kaotaks cluteel!“

H. Rikkand.

Wäsinud.

Kuis westawad õndsat juttu nüüd laened kaldaga,
 Kuis mängitab tuulekene mu lahtiste juukstega!...
 Wõiks ometi mina ka korraks weel õndsuses ujuda!
 Kuid rinnus, säääl surub ja närib, — ei suuda ma hõisata...
 Küll hakkas rөөm ilule kaela mu hinges kord armsaste, —
 Nüüd, nüüd keeb ja kohiseb walu säääl üle äärede.
 Mu laul, oh mu laul ja mu noorus, kas nii kauaks
 [oligi teid?...
 Kõik möödab... Ka lootused surnud, ning ükski ei
 [ärata neid.

H. Rikkand.

Magajate mälestuseks.

Isamaa ilu hoieldes,
Wõõraste wastu wõideldes
Warisoid waprud wallad,
Kolletasid kihelkonnad
Muiste põlwe mulla alla,
Nende piina pigistused,
Nende waewa wäsimused,
Muiste kallid mälestused
Kostku meile kustumata.

Kalewipoeg. Sissejuhat. 157—163.

Istuta, poeg, isa iluks,
Isa iluks põosakene,
Ema iluks õnnelille,
Orjawiitsa õele iluks,
Wislapuuda wenna iluks,
Toomingas tuttawa õnneks!
Tipi taimed targal kombel,
Pista juured mulla põuue
Sibli hästi sügawale
Et nad kaunist' kaswamaie,
Õigel ajal õitsemaie
Läheksid rüugaste rõõmuka,
Uinusängidele iluks,
Murupinnale toeksa,
Magajate mälestuseks.

Kalewipoeg. Sissejuhat. 223—236.

Magajate mälestuseks.

Sugurahwas, — Eesti tütreid, pojad,
Mälestage kuulsaid magajaid,
Kellele on löödud haawu walusaid,
Et meil lõhkusiwad wangikojad!

Olgu südamed meil tänuks soojad,
Kandkem kokku andeid kallimaid,
Ehime nüüd haudu wagusaid,
Milles hingawad me elu uueks loojad.

Terwe eluaja armastusega
On nad ohwerdanud oma rahwale;
Rahwast isa wiisil hinges kandnud.

Nende nimed jäägu hiilgama
Kuldsel kirjal iga hingesse,
Kes on waimukulda waraks andnud.

Jakob Liiw.

Kabel.

Mäe pääl wäike kabel seisab,
Paistab alla kaugele.
Orus, jõe ääres hõiskab
Priske karjapoisike.

Tornist kõlab kellahelin, —
Surmalaulu lauldakse,
Poisilaulmine jääb soiku,
Ta jääb kuulma ülesse.

Neid, kes enne orus hõisand,
Lauluga sääl wiiakse;
Poisike, ka sulle mäe pääl
Nõnda ükskord lauldakse!

K. E. Malm.

Õhtu kellad.

Õhtu kellad. Õudses udu sängis
 Wäsind ilm on läinud unele.
 Tuul, mis koltund lehtedega mängis,
 Pillutas nad musta murule.

Kitsas tuba. Woodi wäsinule.
 Suitsend seinad, mustad muredest.
 Ahju koldel kilgi lihtne luule
 Wiimast wiisi weerib sügisest.

Akne alla astub hiljakesi
 Surma ingel. Tasa koputab.
 Toas üks wärisew ja kitsas käsi
 Wiimseid terwitusi kirjutab.

Õhtu kellad. Õudses udu sängis
 Wäsind ilm on läinud unele.
 Tuul, mis koltund lehtedega mängis,
 Pillutas nad musta murule.

H. Raudsepp.

Duid pillun.

Puid pillun küdewasse ahju,
 Tükk tüki järel sinna läab;
 Nad kaowad kiirelt leegi süles,
 On wähe, mis neist üle jääb:

Tuhk, söed... Kurwalt waatan sinna,
 Kus halud tuli häwitab
 Ja kus neist nagu mälestuseks
 On jätised weel hõõgumas.

Mul on, kui näeksin surnuaia
 Ma sütekuhjust kerkima,
 Säääl kungas seisab künka kõrwal,
 Rist ligistikku ristiga.

Nad waikselt neid weel mälestawad,
 Kes ammu ilmas elanud,
 Kes elus wõideldes ja lootes,
 On mulla rüppe langenud.

On wähe, mis neist üle jäänud:
 Rist, kalmuküngas kiwiga . . .
 Ma waatan mõttes sütekuhja,
 Mis kattub tuhakorraga.

Mul korraks nagu kahju puudest,
 Mis tuli söönud sootumaks,
 Kuid siis ma märkan: tuba nendest
 On saanud märksa soojemaks.

H. Pöögelmann.

Hõiska sa, rahwas!

Hõiska sa, rahwas ja ära karda —
 Ahelad wiimseni langewad!
 Walukarik on tühjendatud —
 Elukirja kord kätte saad.

Arkage, wanemate waimud,
 Waewas waibunud magajad!
 Wabaduse- ja walguse-laened
 Üle kalmude kohawad!

Hõiska! — sää! sinawas kauguses näen
 Pärgi ja palmisid kandmas sind,
 Näen, kuis üle maade ja mere
 Lehwib su nimi kui hülgaw lind. . .

Anna Haawa.

Waremetel.

- Mis täidab wajund waremetel
 Mu rinda leina mõttega?
 Kas see, et muistsel wiletsusel
 Näen nuttukülwi jäljena?
- Kas see, et raskel sõja sõidul
 Siin esisad langesid
 Ja werepulmas wõõrad pidul
 Siin wõitjatena hõiskasid?
- Kas see, et kurba leinalugu
 Siin laulab iga oksake,
 Et orjuses mu rahwa sugu
 Siin ohkanud on ärdaste?
- Ei wist! Kui waimu silma ette
 Need kurwad kujud tõusewad,
 Nad paranduse püüde mõtte
 Me südamesse süütawad.
- Kuid kas kõik muistne nutukülli,
 Kõik häda, kurbtus wiletsus
 Ja pikk ning raske orjapõli,
 Ning rõhuw rahwa wangistus?
- Kas mitte mälestuse wäärtki
 Ta pole tuhanditele,
 Kas tõsisemat mõttekestki
 Ei too ta suure hulgale?
- Kus tihti kergemeelne tujul
 Siin kalmukünkal naljatab
 Ja mõtlemata sõnakujul
 Ta jalgealust teotab?
- Jah, kewade toob kaunistusi,
 Toob wärskust, haljust puudele,
 Kuid mulla pinnast mälestusi
 Ei too ta enam elule.

H. Pöögelmann.

Kes julgeb?

Kes julgeb üles sääda kohtu lauda
 Ja süüdistajaks tõusta nendele,
 Kes wägiwalla wõimul kantud hauda,
 Ehk kes on saadetud siit kaugele?

Neid kõiki elustas see püha püüe,
 Et trooni pääle tõuseks wabadus...
 See oli surejate wiimne hüüe,
 On miljonite usutunnistus...

Et wangistatud woolu wägew rammu
 Kord otsis enesele wärawa
 Ja noorus tegi mõne eksisammu,
 Kes on nüüd selleks kohtumõistija?...

Nüüd langenute haul, pisar laugel,
 Teid leinan taga, wennad, waluga!..
 Sest troosti saan, et neil, kes kaugele,
 On armastawalt meeles kodumaa.

Jakob Liiw.

Kalmud.

Siin Wihtra kalmul kaua waatsin
 Ma kolletanud, kōdund luid,
 Ma minewikku pilku saatsin,
 All nägin ringis õitswat suid.

Mis õitses Lüwi Eesti õues,
 Kõik elu, ilu warjab nurm,
 Ja halliaja kalmu põues
 Meil paistab ainult kole surm.

Ja siiski — sellel kalmusängil
 Weel lilled õitswad luha sees,
 Ja Wändra jões endsel mängil
 Weel kalad sulksutawad wees.

Sest näeme, kuidas elu ringi
 Käib — kaob, kaswab uuesti;
 Aim täidab meie õhkwaid hingi:
 Me uueks eluks sureme.

A. Jürgenstein.

Olgu muld teil kerge.

Metsa raiutakse — haljast metsa . . .
 Wanad männad seiswad tõsiselt;
 Walus waatawad nad üles taewa,
 Abi ootawad nad ülewelt.

Murupinda kastab wennaweri,
 Mis on waland mõrtsukalik kuul,
 Kisendab siit üles taewa poole —
 Lindki laulab leinalaulu puul.

Tuhandate suust siin kostab kaebtus,
 Kostab üle linna, üle maa.
 Walutundmus täidab iga rinda,
 — Täidab silmi pisaratega.

Õigus, õigus, õigus! Kus sa wiibid!?
 Oled magama siin jäänud sa?
 Kes siin püüdsid wabaduse poole,
 Need on pidand süüta surema!

Ärka, õigus! Tõde, tõuse üles!
 Juba küllalt oled magand sa!
 Sa ei wõi weel olla maha löödud!
 Sina pead, jah, pead weel elama!

Metsa raiutakse — haljast metsa . . .
 Wanad männad seiswad tõsiselt;
 Walus waatawad nad üles taewa,
 Abi ootawad nad ülewelt . . .

Metsa raiutakse sellepärast,
 Et ka õiguseid siin nõudsid puud,
 Mida pääle kohuste neil polnud
 Ei nad tahtnud tõesti mingit muud.

Metsa raiutakse sellepärast,
 Et ta wara oli mühamas
 Ja et oma röömsa mühinaga
 Kõik siin unekaisust äratas . . .

Metsa raiutakse sellepärast,
 Et ta juba waljult mühises,
 Et ju õösel, pimedas ta julges
 Laulda päikesest ja priiusest! . .

Nüüd on tõusnud wabaduse päike —
 Hellal ilul ilmus taewa ta,
 Aga langenute elukäike
 Uuendada enam ta ei saa!

Metsa raiutakse, aga seemned
 Warisesid waikselt mullasse
 Ja säält tulewikus uue jõuga
 Uued puud kord tõuswad kalmule.

Olgu muld teil kerge, minu wennad!
 Hingake, mu õed, rahuga!
 Teie mälestus ja teie aade
 Jääwad igawesti elama!

P. Grünfeldt.

Haua.

Haua juures seisab
 Rahwas silmawees,
 Kõrge muruküngas
 Seisab nende ees.

Wanad Taara tammed
Tasa kohawad,
Rahwa silmist jooks'wad
Nutupisarad.

Siia noormees pannaks'
Praegu hingama,
Kelle sarnast Eestis
Otsid asjata!

Tamme tüwe najal
Seisab wanamees,
Oma suu teeb lahti
Nutja hulga ees:

Rahwas, miks sa kaebad,
Miks sa ahastad?
Surm on talle annud
Hauas rahumaad.

Ära nuta seda,
Et ta hingamas,
Nuta, et su sugu
On ta mõrtsukas;

Nuta, et su rahwas
Lapsi ilma loob,
Kes läeb ülekaite,
Kodujõudu joob;

Nuta, et su pojad
Tülis riiakad:
Isad ehitasid —
Lapsed lõhuwad.

Nüüd sa näed wilja:
Haud ja sügawus!
Seda sulle külwand
Kius ja kadedus!

Taara tammik seisab
 Surma vaikuses,
 Nutt ja kahetsused
 Sinu südames.

Otle, wanakene —
 Kostab siit ja säält —
 Kas võib eluilmas
 Noormees tõsta häält?

Eluwilja külwab
 Uuest' surmasuu,
 Täiel ilul tõuseb
 Jälle kustund kuu?

Wanakene näitab
 Üles sõrmega:
 Waatke taewa poole,
 Wõite küsida!

Ja siis kaob koju
 Taara tammikus,
 Haua ümber asub
 Nutt ja kahetsus!

Ado Reinwald.

Lauluisa mälestuseks.

„Mu Isa! Mul igaw on Altai mägi
 Ja Aasia aasul ei ole mu hüüd:
 Mul wangistab südant üks imelik wägi
 Ja weerule wiib mind mu mõte ja püüd:
 Siis luba, et lahkun ja liigun ja lään
 Kuni kodu ma leian, kus elama jään!“

— Poeg! Awar on altariks Altai mägi
 Ja koduks on annikas Aasia pind.
 Aga südant sul wõrgutab Manala wägi

Ja himustab ära mult riisuda sind.
 Mine siis! Aga walwa ja walitse meelt,
 Et ial ei lahku sa õiguse teelt! —

Kuu kaswis ja kahanes kahwatand walgel
 Ja sadadeks sobis ju aastate aeg,
 Aga ikka weel nooruse põlewal palgel
 Käis weerule wiibides kuningapoeg,
 Kuni wiimati saatus ta Wirusse tõi
 Ja annita aasud siin õitsewaks löi.

Ja taewast naeratas päikese nägu
 Ning noorestas nähes ta nobedat tööd;
 Ja löoke laulis ja õöpik ja kägu
 Ning Amarik Koiduga unustas õöd.
 Kui nägid, kus kuningapoeg aga käis,
 Oli Wirula õnne ja õnnistust täis.

Aga Manalast wiletsust, wiledat jalga
 Juba kihutas kadedus algama õöd:
 Tema sünnitas salajas rõõwiwa salga
 Ja surus ta sõrmile sulguwat wõöd
 Ja ohud ja rohud ning nõiduse nõuu
 Tahes rikkuda õnne ja rõõmu ja auu.

Sala kallale tungides malewa üle
 Sai wõimuse waritsew rõõwlite salk;
 Ja Manalast nõuetud nõiduse wile
 Ära uimastas aimu ja waimu kui wälk:
 Nii ihu ja hingele ahela löid
 Ja wabale würstile wangistust töid.

Ära kuninglik riie tal riisuti seljast
 Ning aeti selga tall' orjuse rüüd;
 Teda juhiti jänust ja nõueti näljast,
 Et ta unustaks endise priiuse püüd
 Ja ohkawaks orjaks end ise ka peaks
 Ning ülemaist asjust ei midagi teaks.

Ja tuuled ja tormid t'ast tuiskasid üle
 Ja sõda ja tüli ja näljane katk
 Ning huntide hammas ja karude süle
 Oli õhkawa häda ja ohtude jatk.
 Juba sadadeks muutis end aastate arw,
 Aga tihemaks tekkis weel Manala parw.

Äkki kärgatas Kōue ja Kalewa kärkis
 Ja walgati, walgati kähwatas wälk
 Ja ahelaid Äikese tuluke tärkis
 Ning wärinal wabises Manala salk;
 Ike raudane õhkus kui tule ees tael,
 Kõis kanepist katkes kui takune pael.

Kes on, kesse wangub säääl wangikojast,
 Silm aukus ja lõpenud nägu kui surm?
 See jätis on jumedast kuningapojast,
 Keda leinasid linnud ja lilled ja nurm:
 Kulm kortsus ja närtsind ta nooruse wõim,
 Hale tuimus ja totrus ta tegude lõim.

Küll ihu tal priiuse põlwe ju nägi
 Ja tuikus ja suikus, kus meeline näis,
 Aga waimu weel wangistas Manala wägi
 Ja täitis ta orjuse oludest täis.
 Häid ununud aegu ei mäletand meel:
 Ta pidas end orjawaks sulaseks weel.

Siis lähenes Wirust üks jumalik laulik,
 Ise sirge ja priske ja tugew kui tamm,
 Ta nägu nii armas ja lahke ja auulik
 Ja kiire ta käik ja kindel ta samm:
 Kuldkeeline kannel tal helises käes
 Ja sulatas südamed wiiside wäes.

Ta laulis ja mängis ja mäletas nuttu
 Ja pimedat piina ja koledat kõit;
 Ta laulis ja hõiskas ja kuulutas ruttu

Noort priiuse koitu ja õiguse õit;
 Ta laulis, mis elustas endine aeg,
 Kes, kus ja mis kuulaja kuningapoeg.

Ta kuulutas Kalewast kuldased sõnu
 Ja awaldas õndsate hõiskawat häält;
 Ta mäletas Manala madalat mõnu
 Ja kurjade kisa ja sajatust säält;
 Ta ilmutas saatuse igawest nõuu
 Ja tähendas Wirula tulewat auu.

Ta laulis ja mängis ja kihutas tööle
 Ning äratas elu ja teritas meelt,
 Sidus waimuse mõõga malewa wõõle
 Ja õpetas tegewust tulewa teelt,
 Pani ärkama, märkama metsad ja mäed
 Ja isamaa adrale tegewad käed.

Äkki ehmatas laulik ja katkes ta kannel
 Ja nooruse ilu talt närtsis kui õis;
 Ta waos ja wananes Manala wannel
 Ja õhkas ja alatses ahastust täis;
 Siis naeratas rauk ja ta kustuw silm
 Weel hülgades hüüdis: „Mu Eesti ilm!“

Aga juba ilmumas jumalik wägi
 Ja murtud on Manala wiimane wõim.
 Kuna kuningapoeg seda kuulis ja nägi
 Ja kuulas ja waatas, siis ärkas ta aim
 Ja waim sai tal uueks ja elawaks sees
 Ja ta tundis ja elas ja mõtles kui mees.

Ja kortsud tal kadusid kolletand palest
 Ja nõrkus ja wanus tal nooruseks sai!
 Ta seisis ja sammus nii sirgest' ja salest'
 Ja kuninglik paistus ta palesse löi,
 Ta laotas laiali palwele käed
 Oma riigile paludes ülewalt hääd.

Siis nuttes ta lahkunud laulikut waatis
 Ja märkas ja mõistis ta tähtsust ja tööd;
 Ja uuesti palwet ta taewasse saatis
 Ja soowis ta põrmule rahulist ööd;
 Ja hiilgawail silmil siis tõstis ta häält
 Ning töötus tõusis ta huulede päält:

„Ma tänan sind, lahkunud Wirula laulik,
 Mind äratas unest su jumalik laul!
 Su mõte nii mõnus ja armas ja auulik,
 See seisku mu südames igawest' auul!
 Sind tänan, kes nooruse tagasi tõid
 Ja priiuse leegid mu hingesse löid!

Nüüd käsi on noor mul ja tugew mu öla
 Ja kerged mu jalad ja ärgas mu waim:
 Ma tasuda tahan mu Wirula wõla,
 Mis unustas teha mu uinunud aim!
 Mu isamaa õnn ja ta ilu ja hüüd,
 See olgu mu mõte ja tegu ja püüd!

Ma tahan, et haridus olgu see lüli,
 Mis Wirula rahwaste ahela wiib!
 Ma ihkan, et kunsti ja teaduste küli
 Oleks Eestile tulewa tähtsuse tiib;
 Ma soowin, et sigiks ta ühine töö,
 Kuna wennaksid ühendab wennastuswõõ!

Ma soowin, et sõpruse sidemed silda
 Üle lahe, mis lahutab, laenile looks
 Ja saadaksid siit oma kasuwat kilda
 Ning tulusat säält oma toodeile tooks:
 Kui wenda nii toetab ja kinnitab wend,
 Saab tugewaks Altai kuninglik känd.

Ehk kurnaku üdi weel ohkawad haawad
 Ja seisku weel paiguti paremad sõud:
 Need taewasel tahtmisel terweks saawad

Ja surnute soontesse sigineb jõud,
 Ning tõde ja tegu meid edasi wiib,
 Kuna kurja eest kaitseb meid kotka tiib!"

Äkki kõrgatas Kõue ja ähwardas Äike
 Ja wilgati, wälgati kähwatas wäik.
 Siis naeratas taewast hiilgades päike
 Ja laulsiwad linnud ja kuulatas salk:
 „Isa anna, et Kreutzwaldi Kalewi taim
 Oleks jäädawa priiuse jumalik waim!"

J. Bergmann.

Dr. Kreutzwaldi haual.

Siin puhkab mulla all üks kallim
 Ja auusam Eesti mees,
 Kes nagu tulesammas kõrbes
 Ja täht käib meie ees.

Ei ole kaua aastaid mööda,
 Kui siia kanti ta,
 Kuid unustuse tarwis küllalt
 Saab wahest ajast ka.

Ei ole kaua aastaid mööda —
 Kes nõuab teda weel?
 Ja tema hauaküngas, ristki
 On langemise teel.

Ei ole pisarat, kes leinaks
 Weel teda järele,
 Ei heldet kätt, kes suwe jooksul
 Tooks õisi hauale...

Sull' küllalt sest, et wagusasti
 Nüüd wõid sa uinuda,
 Sull' küllalt sest, et enam tüli
 Ei pääse tabama...

Nii läheb teisi rahwapoegi
 Veel järgi sulle ka —
 Ja neilegi saab ainsaks palgaks,
 Et wõiwad uinuda.

K. E. Sõöt.

Jakobson on surnud!

„Jakobson on surnud!“ Kõlas meile
 Põhjamata leina waluga...
 „Jakobson on surnud!“ kaeban teile,
 Teie sõbrad, õhkaw isamaa!
 Kodumaalt nüüd kajab nutukuha,
 Kajab Eesti rajast rajani;
 Eesti pojad, Eesti tütreid puha
 Kurtwad leinal kauge ajani!

„Kes nüüd juhatab veel Eesti pinda?“
 Küsib isamaalt mu rahwa keel,
 „Leitaks Eesti poegilt sarnast rinda,
 Mis nii jumalikult tuksub veel?“...
 Isamaal küll, Eesti rahwas teab,
 Mitmeid mehi kindla meelega,
 Aga Jakobsoni sarnast peab
 Tulew sugu kaua ootama...

Määramata mures hüüdwad huuled:
 „Linnutaja närtsind surmasse!“
 Rahwa kaebtust kandwad õhtu tuuled
 Armastatud püha hauale.
 Ja nii kaua, kui veel Eesti õues
 Nimetakse püha isamaa,
 Kannab Jakobsoni nime põues
 Eesti rahwas kuldse tähtega.

.....

Kaunis päike! paista koidu kullas
 Leinalise õrna iluga
 Hauale, kus rahulikult mullas
 Hingab Eesti wahwam wõitleja.
 Praegu ahastame walus meie
 Kurwas mõttes tema surma ööst...
 Lilled kalmul, kahisege teie
 Rändajale tema kuulsast tööst!

Rändaja, kes oled kaugel käinud
 Kuulsais kohtes wõõras ilmas sääl!
 Rändaja! kas palwetamas käinud
 Jakobsoni püha haua pääl?...
 Sääl, kus kuumad pisarate ojad
 Nutab hua ääres Eestimaa,
 Sinna jätwad samba rahwapojad
 Mälestuseks künka iluksa.

Koikumata kindlaks jääb nüüd alus
 Jakobsonist pandud rahwale,
 Aga isamaale on see walus,
 Et ta wara kantud hauasse...
 Linnutaja hingab kalmu wilus,
 Teda warjab waikne mureöö,
 Aga igawesti, kuulsas ilus,
 Hiilgab Jakobsoni wõidutöö!

Jaan Reinwald.

C. R. Jakobsoni haud.

Wändra jõe haljal kaldal
 Kerkib kungas puude all,
 Liiwa sõmer teda matab,
 Haljas muru teda katab,
 Keda leinab Eestimaa.

Rändaja sääl silmaweega
 Kaebab künka ääressa:
 „Oh, miks lahkusid sa ära,
 Oh, miks läksid meilt nii wara?
 Poolel' jätsid Eesti töö!“

Leske kaebab pisar palgil,
 Langeb künka najale:
 „Kodus laste nutukisa:
 Kunas tuleb koju isa,
 Wõtab Linda põlwele?“

„Mil siis jõuab koju kaasa,
 Lapsi hüüdma naerule?
 Tule koju armastaja!
 Pooleli on jäänud maja,
 Lesk ja lapsed warjuta!“

Kuula, ladvult waikne kahin
 Hüüab hilju: „Rändaja!
 Heldest' ehita mu maja,
 Waigista sa nutukaja,
 Edenda mu Eest tööd!“

Wastu kostab kahinale
 Kõik see Eesti mets ja maa:
 „Heldest' ehita mu maja,
 Waigista sa nutukaja,
 Edenda mu Eesti tööd“.

Mihkel Weske.

Koidula mälestuseks.

Koidula on koju jõudnud,
 Laente rinnalt rannale, —
 Aastatel' on ajamerel
 Tiivad pandud õlale.

Täht, mis pimeduse põuue
Paistis, taewast kukkus ta —
Sügise on suweaeda
Wara tulnud waatama.

Pikkisilmi õied oot'wad,
Et neid korjaks Koidula,
Töttawad siis tuppedsesse
Wagusti weel walwama.

Kase haljalt ladwalt langes
Närtsides üks leheke;
Linnud lõppetasiid laulud —
Koidula läind unele.

Koidula, kes sada surma
Ema eest wõis sureda,
Heitis ema rinna na'ale,
Põhja mulda magama.

Laulis Emajõe kaldal
Kullakeelel Koidula,
Ohwrilegid Eesti süda
Pani põues põlema.

Laulu lõke loitleb, lendab
Üle helk'wa Eestimaa;
Tema keerul kuuled ikka
Ühte nime „Koidula“.

Mis ta laulis, mis ta lausus,
Tungis Eesti elusse,
Sest mis südamest on tulnud,
Leiab jälle südame.

Kinki rikkail Jumalatel
Kallimat meil' polnudki,
Kui et kaunim kandilõõja
Oli sündind eestlane.

Haudadel sääl seiswad ristid,
Millel tarku sõnu pään
Eesti keeles: ei wõi surra
Laululooja kandlihään.

Fr. Kuhlbars,

Dr. M. Weske.

„Ma lään ära, kallid wennad,
Aga siia jääb mu waim —
Ta on sugurahwa oma,
Eesti pinnal kaswand taim.“

Ja ta läks ja elas kaugel,
Kaugel wõõra rahwa ra'al;
Aga waim ei püsind wõörsil —
Wiibis kallil kodumaal.

Ja see waim kui päiksesära,
Hülgaw tõde igawest,
Hüüdis: „Üles poole üles!
Walgus elustagu meest!“

Kodus tema mõte, luule,
Kui ka wõörsil isegi . . .
Aastad läksid . . . Tema toodi
Surnukirstus tagasi.

Nüüd ta puhkab Maarja mullas,
Aga waim käib meie ees,
Hüüab: Üles poole, üleg!
Walgust nõua, Eesti mees!

K. E. Sõst.

Deeter Jakobsoni haul.

I.

Sa laulsid õnnest, laulsid rõõmust, walust
Ja kiitsid kõrgeks woorust, armastust
Ja mõistsid hukka mustust, madalust,
Mis kõigutamas auusa elu alust.

Su laulud kogutud on kodusalust,
Neis leidub noore armu magusust,
Mis rõõmuks muudab kurbtust, igawust;
Nad kostmas wastu mitmest Eesti talust.

Kurb-tõsine, kui läbi pisarate
Ja nagu läbi kurwa udukatte
Weel paistab lawalt sinu näitemäng.

See waataja meelt kosutawalt täidab
Ja ise sinu elulugu näitab,
Kuis elukoorem kanda oli ränk.

II.

Nüüd, kallid sõber, rahuliste maga,
Meilt wara warisenud laululind;
Su laulule jääb ikka kõrge hind, —
Su tööde waim on aateline, waga.

Kõik, mis Sa tegid, kiitwalt käib Su taga,
Ja kodumaa saab mälestama Sind;
Su haura kaldal kurb on mitme rind,
Kes jätawad Su põrmu jumalaga.

Sest Sina Eesti õnne taga nõudsid,
Tõid ilu-õisi kirjanduse õuue,
Mis Sinu nime unuda ei lase.

Tööst wäsinult Sa rahuranda jõudsid,
 Su põrmu kodumaa nüüd wõtab põue,
 Kuid rahwa rinnas on Sul armas ase.

Jakob Lihw.

Jaan Reinwald'i mälestuseks.

Wend! Su mälestuseks taban laulu luua,
 Taban kirjutada sinu elust, surmast weel,
 Hinge kahetsust ma jõuan üksi tuua,
 Miks nii wara suikusid sa surma teel?
 Sinu armas kuju seisab ikka minu meeles,
 Sinu häält ma kuulen igas tuule kohinas,
 Kuulen seda igas laululinnu keeles,
 Kui nad kewadel on kaugelt koju ruttamas.

Wend, sa olid ilmasüüta, puhas, waga,
 Kõigist meist sul oli maa pääl parem püüd,
 Ennast unustasid, nõudsid teiste õnne taga,
 Isamaa ja rahwas olid sinu ülem hüüd!
 Nende kasuks wõitlesid sa õöd ja päewad,
 Neile kirjutasid, laulsid juba lapse east —
 Kas nüüd rahwa armastused sinu järel käiwad,
 Kas ma kuulen kurbe kahetsusi rahwa seast?

lal weel ei jõua usku minu meeled,
 Et sa oled kadunud meilt igawest,
 Kurwas südames mull' kõnelewad keeled:
 Tema waim weel lehwib alla tähte hiilgusest.
 Kurwalt waatan mina ikka koidumaale,
 Kust sa sage'st tulid röömustama mind,
 Pööran niisked silmad kuldse ehara'ale —
 Kusagilt ei leia, armastaja süda, sind!

Oh kui sügawad on, Looja, sinu mõtted,
 Oh kui tumedad on igawese aja wärawad!
 Meie, inimeste, elu suured ettewõtted
 On kui kerged udupilwed mööda lendajad!
 Kes wõis mõtelda, et kade surmaingel sala
 Sinu noore pää pääl muste tiibu lehwitas,
 Kohisewad laened matsiwad sind enda alla,
 Leidsid surma jõe pimes põhjas, sügawas?
 Nüüd sa hingad kaugel wõõra ilma mullas,
 Kus jäi kodumuld, kus soowisid sa puhata?
 Sinu ristikene särab külmas koidukullas,
 Kelle auust ja ilust kunagi ei laulnud sa!
 Wõõras tuul see suudleb sinu huaõisi,
 Koidu kaste puistab sulle armastuse pisaraid;
 Pole sugulasi, pole sõpru, pole palwetamas tõisi,
 Surmajõe laened tasa, kurwalt kohawad!
 Wennakene, hinga wõõrsil pühas rahu,
 Kes sa mulle armas olid ilma otsata!
 Et me nõnda kurwalt elu lõpetame lahus,
 See kõik seisis enne taewa süles salaja.
 Minu armu wiigu sinna õhtu-taewa tuuled,
 Kandku sala sinu kalli hua kalmule,
 Laulgu magust und sull' puhtad linnu huuled,
 Kuni koidab sulle hommik — ülestõusmine.

Ado Reinwald.

Järelhüüd Jakob Tammele.

Ma olen palju raskeid päewi näinud
 Ja mühisema kuulnud elumerd,
 Ka rahulikult leinakojast läinud,
 Ehk olgugi, et süda nuttis werd.
 Mul põhjasmõtteks oli ära peita
 Kõik tunded, tormid, mis ma kannatan:
 Ilm ühtewiisi wõib ju käega heita,
 Kas mina nutan, ehk kas rõõmustan.

Päält nähes külmalt läksin pulma lauda,
 Kui kõrwal õitsew noorus lõkendas
 Ja waikselt kandsin isa, ema hauda,
 Aeg kutsus neid, põrm oma ootamas. . .
 Ka sinna wiisin esimese poja
 Ja temaga mu õied noorusest. . .
 Weel siiski sumbutasin nutuoja,
 See kuiwas ära waluleekidest.

Nüüd woolake, teid suruda ei suuda,
 Mu warem wangistatud pisarad!
 Kas on mind wanadus nii jõudnud muuta,
 Et tahtmata nad silmist woolawad?
 Ei . . . mina leinan tõsist sõpra taga,
 Sind, laulikwenda, kallist inimest,
 Et jätsid mind nii wara jumalaga, —
 Sind kisti ära ühiswõitlusest!

Kord püha Ebawere lagendikul
 Meid oli Wäike-Maarjas laulmas kolm;
 Üks ammu juba wiibib igawikul
 Ja ununenud hauda on ta tolm.
 Nüüd lahkusid ka sina kolmikühisusest,
 Parnasse uhkus, kõige kõrgem tipp!
 Ma osa sain ka sinu tugewusest,
 Sa olid minu kauge sihilipp. . .

Sa tundsid minu õnne, minu waewa,
 Mult petsid mõtted, mõrudad
 Ja tihti juhtisid mu elulaewa
 Säält eemale, kus kaljud peituwad. . .
 Nii liginesin paleuste maale,
 Kus tutwusiwad mulle uued teed,
 Säält tugeada ma wõisin sinu na'ale
 Ja üheks saiwad sihid, püüdmised.

Ka siis, kui Eesti õues mässas maru
 Irm ülemeelset hüüdu oli täis,
 Said sina pettepildist warsti aru,

Et maruhoog liig kõrgel teedel käis,
 Mis suudab ainult sünnitada müha
 Ja millel kindla sihita on sõud. . .
 „Mu meelest üksinda siis torm on püha,
 Kui sellel wõitja, kangelase jõud.

Wend, anna minu kätte oma käsi
 Ja ole seltsiliseks minule! —
 Eks tormi tõukel wana hõipsalt wäsi,
 Noor, julge weri tõttab tormisse.
 Sa kipud sinna, wõid sääl hukka saada
 Ja kurwal wiisil minna kaduma. . .
 Nüüd hoolsalt igal sammul ette waata,—
 Mis teeksin ma weel ilmas sinuta? “

Sa rääkisid nii. Mina kuulsin seda,
 Su mõtteid mõistsin hukka salaja. . .
 Et aga tormist wõisin põgeneda,
 Sind selle eest pean hauda tänama.
 Nüüdoled läinud! Kõik mu ümbrus õudne
 Ja madal, kuhu waatan iganes;
 Mu oma waimu põld näib lage, põudne
 Ja tühi koht on tunda hinge sees.

Mis kurwalt mulle kohe wastu kajab,
 Kui püüan wahest rõõmsalt hõisata.
 Mu luule ainult walu õisi ajab,
 Kui sunnitaks ka teda waikima. . .
 Ma tahan siiski lauldes aega wiita
 Ja ühistundeid hüüda elama,
 Ja, sõber, sinu sihti õigeks kiita,
 Su wastaste ees hüüda kartmata:

„Auis oli sinu iga ettewõte,
 Su waimutööd ka seda näitawad;
 Neis paistab puhas, selge, sügaw mõte,
 Mis sunnib punastama jampsijaid,
 Kes armastawad ainult sõnamängi

Ja selles oma suurust usuwad, —
 Nii uinutawad ennast unesāngi,
 On udumāe pāäl uhked kuningad“.

Jakob Liiw.

Elawatele.

Kes tahaks hauakūngastel
 Wast jäädwalt leinata,
 Kes mööda saadab päewad, ööd
 Siin tegewuseta,
 See pole mees! Sest jäädaw lein
 On osaks wäetidel',
 Kuid õiged mehed leiawad
 Töös rahu südamel'.

Las' lahkund armsad uinuda, —
 Neil waikne olgu öö.
 Surm ootamatalt tabas neid,
 Jāi poolel' nende töö.

Meil alles tukswad südamed
 Ja tööd on palju eel,
 Sest tume on me tulewik,
 Ööwarjud heljul weel.

Et jõuaks päewad walgemad,
 See olgu meie püüd.
 Me jätkem surnud uinuma
 Ning tööle, tööle nüüd!

Herman Niggol.

Muru kaswab mulla pāäle,
 Aruheina hāu pāäle,
 Kasteheina kaela pāäle,
 Punalilled palge pāäle,
 Sinililled silmadele,
 Kullerkupud kulmudele.

Lahing Imeri kaldal.

„Oh, raske on kõrgele sihile jõuda, —
Seks kulub meil warandust, jõudu ja werd!
Kuid tarwis on astuda, tarwis on nõuda,
Ei muidu näe õnne ja õndsuse merd.

Meid petetud küllalt, — me wendasid palju
On hingamas Liiwimaa wäljade sees.
Se nõuab kõik lepitust. Kohus on walju:
Suur sündmus on taga ja kutse on ees.

Me loodame, wõitu kord ommeti saame,
Siis elul on rikas ja rahulik järg,
Uut rada me wõidetud riigisse a'ame,
Pääd ehib meil ajaloo loorberipärg“.

Nii Riiglaste ringides juhtmõtted keewad.
Säält walitud saadikud läkitud said,
Neil käsuks, et Poolotskis rahu nad teewad,
Et hõlpsam siis wõita wõiks ligemaid maid.

Von Jeeriko — Riiglaste usaldud saadik
On kaanslaste seltsiga Poolotski teel.
Nad rõõmuga käinud ju Koiwajöest saadik,
Sääll waritseb ootmata hädaoht eel.

Kas jälle on Liiwlased tegemas kära —
Ju langenud sõpruse kahtlane lüüs?
Ei mitte: neid Kaupo on taltsutand ära,
Kes haiguses isamaa priiuse müüs.

Kas sõjas on Kuura ehk Leedula rahwad,
Sengallid ehk tusaste Lätlaste wäed?
Siin Eestimaa mehed, nii julged ja wahwad,
Täis leekisid rinnad, täis wägewust käed.

Von Jeeriko aimab, kas surma ehk liiga,
Sest Wendide kantsisse põgeneb ta,
Kust sõnum saab kiiresti saadetud Riiga,
Et hädas on Jeeriko, ohus on maa.

Riig kihab kui tulesid pilduja mägi.
 Säält malewa marsimas, sirgesti pead,
 Ka Kaupoga liikumas Liiwlaste wägi
 Ja wihaste Lätlaste rahutud read.

Kolm wäge end ühendab tormawaks seinaks,
 Et Eestlasi wiimseni hukata siis
 Ja Eestimaa poegasid wältawalt leinaks,
 Ei annaks tall' troosti ka ohwrimäe hiis.

Neil süda on Eestlaste wastu täis wiha,
 Et Eestlased sõdades wõitjad ja priid.
 Nüüd Eestlasi lüüa on kõikide iha, —
 Las' algada werine otsustaw riid!

Nad ruttawad läbi soo, oru ja laane.
 Neid juhatab Kaupo — see harjunud mees,
 Ta ainus poeg Berthold ja tütremees Waane,
 Von Wenden ja Jeeriko ridade ees.

Selajal on Eestlased Burtneki taga
 Oöd pidamas lehkawa rohu pääl maas,
 Kõik taewas on selge; ilm kosutaw, waga;
 Järw walendab; ilul on aru ja aas.

Kui ühendud wägi saab hommikul sinna,
 On puhkanud Eestlased lahkunud ju,
 Nõuks wõetakse kohe neid otsima minna,
 Seks igaüks waimustud, walmis ja truu.

Ju Imeri kaldale malewa jõuab
 Ses mõttes, et Eestlased lahkunud siit.
 Mets eluneb järsku — säält waenlane sõnab...
 Täis mehi on haljendaw wäli ja niit.

Nüüd lahing lääb lahti. Küll rõhuwad piigid,
 Küll winguwad nooled, — mõök igal pool lööb,
 Küll ägedalt liiguwad malewa liigid,
 Surm ahnesti õitsewaid elusid sööb.

Ju nõtkuvad lõtwade Liiwlaste salgad,
 Ju tusane Lätlane segaseks läab:
 Weel tunnike — neile on maksetud palgad,
 Kuid rüüteliselt julge — weel wõitlema jääb.

Üks Arnold neid julgustab: „Saksamaa pojad,
 Kõik kokku, kõik waprasti wõidelge nii,
 Et woolawad wälja pääl werised ojad,
 Et alatud häbi siit kodu ei wi!”

Ta lehitab lippu ja tormab siis ette,
 Kõik murravad taga kui mürgine sein.
 Werd walgubki kalda päält Imeri wette
 Ja werest lööb aurama tallatud hein.

Sääl põrmu sees rabus on surmatud mehed,
 Sääl hoigawad haawatud piikide pääl,
 Sääl langewad uued, kui niidetud lehed,
 Sääl heliseb ülema juhataw hääl.

Ei tagane Eestlane: astub ja rõhub.
 Siis toetab Sakslast uus Liiwlaste leer,
 Mis juurde on ilmunud, murrab ja lõhub,
 Kui lõhub jõe kallast suur laenete keer.

Kuid Eestlane täna on wõitmata kange,
 Ei waenlaste ühendust kartma ta löö.
 Ta mõte on: „Raiume! Wastane, lange, —
 Sind warjaku igawest surmalik õõ!”

Küll targast' ja wahwasti wõitlewad Kaupo,
 Ta wäimees ja poeg, kes tal kallim kui hing,
 Küll püüawad rüütlid ka hulkade kaupa, —
 Kord korralt jääb harwemaks sõprade ring:

Ju langenud Waane ja Kaupo poeg Berthold,
 Ka Jeeriko raskesti haawatud saab,
 Ei wastu pea Wikbold, ei Wendeni Berthold,
 Ei teised: neid Eestlane tagasi a'ab.

Kes hommikul lootuses ilmunud siia,
 Nüüd jooksul, ehk surnud, ehk Eestlaste käes.
 Neid leinawad külad ja kantsid, ja Riia,
 Hall Kaupo on kaebamas kurbtuse wäes:

Teel Koiwajõel malewa jäänuste juures
 Ta nutab, et lapsed tal langenud ju
 Ning südame walus, nii raskest ja suures,
 Kord Eestile tasumist wannub ta suu.

J. Spook. =
 J. Ladin

Jaanuse surm.

Ta raugeb siiski rahuga:
 Wõis wangiraudu rõhuda.

Jakob Tamm.

Ju keskpäew kätte on jõudnud
 Ja alganud mõökade mäng,
 Kus wiimasel Eesti prii pojal
 Saab walmistud surmalik säng.

Sääl Tallinna paesel wäljal,
 Sääl kõlab sarwede hüüd;
 Surm sammub sääl kürel sammul
 Tal seljas on werine rüüd.

Kui wahwalt wõitleb sääl Jaanus,
 See wägewam priiuse kants!
 Ja temaga ühes ta mehi
 Küll meelitab lahingi tants.

Kui tihemas metsa tukas
 Teeb tänawat maruhoog,
 Kus kõrgemad kuused ja kased
 Ta küüsil kui pilliroog:

Nii rüütlite ridades möllab
 Weel Jaanuse wahwa salk
 Ja sõjakirwes ja taper
 On wihatud wõõraste palk.

„Surm kutsub meid, wennad, kas näete?
 Surm kutsub nii lahkesti siin,
 Miks kahklete waprud, oh tulge,
 Oh tulge, teid pulma ma wiin!

Meilt rööwitud wara ja priius,
 Meil lõppenud lõbu ja mäng.
 Me neiud on lossisse wiidud —
 Me isadel keldris on säng!

Waat', raudarüütliid on hõiskel,
 Nad walanud Eestlaste werd!
 Sest rutakem kätte maksma,
 Eks weri ei jänuta werd!“

Nii kutsus Jaanus sääl mehi,
 Ta kutsus neid hiiglase jõul.
 Kui üleilmlikud waimud
 Kõik taplesid ühendud nõul.

Ei rüütli hoidnud raudkübar,
 Ei Kristuse ristimärk;
 Sest taperi tantsul läks puruks
 Raudriie, kui linane särk.

Kuid ikka enam me mehi
 Wiis surmasse werine sõit
 Ja surma otsis ka Jaanus —
 Surm oli tall' wiimane wõit.

Ja Jaanus üksi weel raiub,
 Weel wõitleb, ta werest on märg.
 Ta mõõgast ja riietest särab,
 Kui wõitjal, üks werine pärg.

Weel wiimast kord waenlast ta trehwab —
 Waat' . . . sääl tal ju himustud hind!
 Üks lõök . . . suur wõitjate kisa . . .
 Ja werd purtskab Jaanuse rind . . .

Täis surmawat walu ta hüüab:
 „Jää terweks, mu isamaa!“
 Mõök kukub ta tugewast pihust,
 Pää paenub tal rinnale ka.

Ta langeb hobuse seljast,
 Kes teda lahingu wiis,
 Ta langeb kui raiutud tamme
 Ja närtsib kui murretud õis.

Ja läänepool päike lääb looja
 Ja looja ta kullane kiir,
 Kui werest pununud roosid
 On taewa pääl pilwede wiir.

Ja kumedalt rüütlite salgad
 Sääl ratsuwad pae pääl.
 Ja aegamööda ka waikib
 Nüüd wõitjate hõiske hääl.

Ja päikene looja on läinud,
 Ju lõpetud werine töö.
 Torm mere pääl hulub ja wingub . . .
 Ju alganud kottpime öö.

Andres Alwer.

Ustaw Ülo.

Kui Wiljandil waenlane walwas ees
 Ja lootuse lõpetas igamees.
 „Oh Lembitu, Lehola wanem, sa
 Ju rutta, meid rüütlitest lunasta!“

Küll Waldeku wahtis, küll ootas ta,
 Ei ilmunud isake aitama;
 Ning rüütlite rõngas ja Läti piir
 Ju surus nii linna kui surmaw wüür.

Sääl saadiku sammul käis Ülo teed,
 Ei kohutand teda ei waen, ei weed,
 Waid julgesti astus ta edasi,
 Kuid tabajaist kinni ta püüeti.

„Raud, rändajat jäta sa rahule!
 Miks wagurat wangisse weate?“
 — Wõi olgu sa õiglasem rändaja,
 Pead ülema ette nüüd astuma! —

Küll kalk oli kuulda see Ülole,
 Kuid rüütlile ruttas ta julgeste.
 See küsis: — Kes sinu on läkitand?
 Ei ütle, siis elu sa lõpetand! —

„Ei karda su käsku, mis wõib su piin?
 Kuid tunnistan sinule wabalt siin:
 Mind läkitas Lehola Lembitu,
 Et ütleksin pojale, teel ta ju!

Ta hulgad on tulemas Paala poolt,
 Ka Warbola wanem on kannud hooft,
 Ning Nurmekond Wõrtsjärwe weereni
 On kogunud kokku ju täiesti.

Kõuu kombel nad ilmuwad hulgani,
 Ei suuda sa keelda neid sugugi;
 Sest katsu, et minema enne lääd
 Kui Lembitult piiratud lõksu jääd“.

Kuid rüütel, ta kostis tall' ülbeste:
 — Sa lähed nüüd ütlema linnale:
 Miks ootate Lembitult abi weel?
 Ta täiest' on otsa ju saanud teel!

Kui aga sa hakkad siin tõrkuma,
Siis suuremas surmas ju oled sa!
Nüüd täida, mis sinule ütleb meel:
Nii saad sina palga, kui kõlab keel! —

Ja Ülo ei oodanud minemas,
Ta tõttas ja linnale ligistas.
Sääl Waldeku hüüdis ju Wiljandist:
„Oh häda, suur õnnetus ootab wist!“

Kuid kindlasti kuulutas Ülo hää! :
„Et wõidelge ustawalt, wennad sääl!
Ju Lembitu ligi on tulemas,
Ju wastane hirmuga ehmatas!

Weel enne kui kerkinud päikene
Kolm korda on idapoolt ülesse:
On Wiljandi waenlastest puhas ju;
Mu wennad, sest wahwasti wõidelge!“

Weel wiimane sõna tal oli suus,
Siis timuka mõök oli Ülo luus;
Ta langes, ta pää pandi ridwale
Ja wisati pilgates linnasse.

Sääl Waldeku hüüdis waljuste;
„Sa surid kui ustawam Eestlane!
Sa wendade päästmiseks surid nüüd:
Sind küdawad tulewa põlwe hüüd!“

J. Bergmann.

Laksi Tõnis.

Kord ma Peipsi piirel käisin,
Alatskiwil sääl;
Tüki aega mina seisin
Surnuaia pääl.

Sää! on palju inimesi
 Hauas hingamas,
 Kalmudel puuristikesi
 Palju seisamas.

Uhe risti pääle nõnda
 On sää! kirjutud :
 Siia on üht Eesti wenda
 Maha maetud.

Tõnis Laks siin omal leidis
 Wiimast woodikest,
 Mille sisse ennast peitis
 Eluwaewa eest.

Oli wana Laksi Tõnis
 Talu peremees,
 Elu aeg ta mõisat teenis
 Palehigi sees.

Raskes elus õhkas Tõnis :
 „Millal saab küll ka
 Meie elu paranema,
 Saab meil hingemaa ?“

Wirumaa pool tõusis kära,
 Mehed hõiskasid :
 „Wennad, sõbrad, lähme ära,
 Lähme ära siit !“

Wenemaale wirutagem —
 Sää! meil isamaa !
 Saamarasse sirutagem —
 Sää! meil hingemaa !“

Seda kuulsid palju rahwast,
 Laksi Tõnis ka ;
 Ühtekokku tõtsid wahwast
 Nõuu pidama.

Raha nad siis nõuutasid
Katsujatele,
Keda nemad läkitasid
Wolga kaldale.

Siis nad mõisas käest andsid
Omad asemed. . .
Katsjad aga kaugelt kandsid
Sandid sõnumed.

Maha siis kõik nemad jätsid
Sinna mineki;
Mõisas paluda siis wõtsid
Talud tagasi.

Talud aga ära antud
Juba teistele;
Wõõras mees sai sisse pandud
Laksi talusse.

Raskes elus õhkas Tõnis:
„Kuhu lähen nüüd?“
Sääli süis tuli surm ja ütles:
— Lähme ära siit! —

Seitse jalga pikkusele,
Neli jalga lai
Maatük Laksi Tõnisele
Siis sääli antud sai.

Siin on, armas Laksi Tõnis,
Sinu hingemaa. . .
Muru all sul püha, õnnis,
Päris kodumaa!

J. Weitzenberg.

Ristikiwi.

Ma järjest' pean laulma su walust,
 Mu kullane kodumaa!
 Su mööda läin'd õnnetust elust
 Ei elades waiki' saa.

Liig õnnetud, rasked need päewad,
 Mis pidid nägema sa,
 Liig sügawad, hirmsad need haawad,
 Mis löödi sull' armuta.

Liig pikk ja liig pilkane pime
 Sul oli orjuse õõ,
 Liig kohutaw, toores ja jäme
 Su kallal sortside töö.

Sel piinaööl priiust sult wõeti
 Ja ühtlasi maad ja merd,
 Sel piinaööl kihwti ka anti,
 Mis rikkund mu rahwa werd . . .

Su waba waim uhkus ja auusus
 Said surutud põrmusse;
 Su puhtus, su kainus ja woorus —
 Need tallati porisse . . .

Seepärast pean laulma su walust,
 Mu kullane kodupind!
 Su möödaläind õnnetust elust
 Nii kaua kui tuksub rind,

II.

Küla keskelt, kaugel,
 Wastu mõisa maid
 Laialdane salu
 Okas-, lehepuid.

Salu keskel nõgus
Woolab ojake,
Algab mõisa metsast,
Jookseb jõesse.

Tasa weeretab ta
Laeneid wagusaid,
On ka hauakohte
Sees tal sügawaid.

Sinna mõtlematalt
Juhtusin kord ma,
Käies metsas marjul
Poisikesena.

Raiestiku keskel
Päike kõrwetas,
Nii et higi otsal
Aina nõretas,

Kuna oja kaldal
Pärne, jalakaid
Oli eemal näha
Laiu, kaharaid.

Sinna siis ma jõudes
Maha istusin,
Paksu pärna wilus
Pisut puhkasin.

Oli parajaste
Hauakoht ka säääl,
Jõeroosid paistsid
Selle pinna pääl;

Tasa kõigutasid
Nemad oma päid,
Nagu kurwas mõttes,
Walgeid, kollaseid;

Kuna tuulekene
 Kõrkjaid kahistas,
 Pärna lehtis nagu
 Salajuttu a'as.

Korraga siis silman:
 Kaldal madalal
 Lameb walkjas kiwi
 Sambla katte all.

Sügaw rist ta pinnal
 Ammu raiutud,
 Sest et sammalt, kõdu
 Täis ta kogunud.

Ei see piirekiwi
 Küll siin olla wõi,
 Mõtlin imestades,
 „Kust see siia sai?”

Ja mikspärast ehib
 Teda sügaw rist? . . .
 Keski saanud surma
 Sellel kohal wist! “

Pühalikus tundes
 Kiwi waatlesin,
 Saladuses selgust
 Saada soowisin.

Kaugelt kostis kõrwu
 Karjakella häääl,
 Puhus karjus sarwe
 Seistes künka pääl.

Sinna poole tõmbas
 Mind kui sala wõim
 Lootis selgust saada
 Äritatud waim.

Leidsin halli taati
Möttes sügawas
Käsi põsekile
Künkal istumas.

Kuna eemal karja
Kaitstes poisike —
Hallipäaga taadi
Pojapojuke.

Aralt ast'sin ligi,
Teretasin ka,
Hakkasin siis peagi
Küsitelema:

„Kust sai üksik kiwi
Oja kaldale?
Kesse raius risti
Sisse sellele?“

Ja mis mälestuseks
Sinna säetud ta, —
Oled eland kaua,
Wõid ehk ütelda?“

Wana mõtles kaua,
Ohkas raskesti,
Säädis piipu suits'ma,
Algas wiimati:

— Noor küll oled selleks, —
Räägin ometi;
Kui saad ükskord meheks:
Mõistad õieti.

Palju päewi sellest
Mõõda, pojuke!
Olin noor siis alles,
Liisuialine.

Naabrikül last siia
 Peremeheks sain,
 Nõnda kroonuleiwast,
 Liusust kõrwa jäin.

Rasked olid ajad
 Talurahwal küll:
 Ela, kus sa elad —
 Ikka piitsa all!

Jumalaks sull' oli
 Härra tõesti:
 Tegi, mis ta tahtis —
 Täna päälegi!

Õnnistagu Jumal
 Wene Keisrisi,
 Kes meil' saatsid priiust,
 Päästsid orjasi.

Arusaare talu
 Taga karjamaal,
 Aherwars weel toona
 Oli nähtawal.

Sellel kohal oli
 Wäike taluke,
 Kus üks Aru-Andres
 Elas wanaste.

Andres ja ta naene
 Tegid hoolsast' tööd
 Mõisa põllul, kodus
 Aina päewad, ööd.

Mõlemad nad olid
 Auusad koguni,
 Ei nad halbu kombeid
 Sallind sugugi.

Ainus tütar Ellu
Toeks kaswis neil',
Oli tubli piiga,
Ilus, nagu lill.

Olgu põllult tulles
Ehk ka öitsemäel,
Ikka kostis kõrwu
Tema ilus hääl.

Ja ei wõinud keski
Temast ütelda
Miskit halba, paha,
Mida teinud ta.

Mis sääl palju rääki?
Neiu iludus
End'sel ajal oli
Tema hukatus?

Hakkas teol käima
Nagu teisedki,
Mõisa põllul, niidul,
Rehel järjesti.

Nägid teda teised, —
Nägi härragi...
Eks oln'd Ellu ori
Nagu teisedki?

Kord saab kubjas käsu,
Sõidab ütlema:
„Tulgu Ellu homme
Mõisa teenima.

Mis tal teha tuleb,
Küllap härra teab;
Olgu töö, mis tahte...
Minema ta peab!

Andres aimas halba,
Naene samati;
Ruttas mees siis mõisa,
Palus põlwili:

Tütrekest tal kodus
Waja hädaste;
Wast ehk härra leiab
Teisi omale...

Aga mine keela
Murdjat metsalist,
Et ei waeselt mehelt
Rööwiks tallekest!

Kes see hoolib waese
Orja silmaweest?
Ehk kes kostab nõdra,
Õnnetuma eest?

Hirmuga sai Andres
Mõisast tulema:
Kui weel räägiks wastu
Peksa armuta!

Peksa mõisa tallis —
Hirmus mõtelda!...
Teisel päewal pidi
Ellu minema.

Sellest kuulda saades
Läksin minagi,
Silitasin aralt
Härra põlweesi:

Lubagu ta Ellut
Naeseks minule:
Ammu ju me armsad
Teineteisele!

Pulme teha tahtsin
Alles sügisel...
Jäägu aga Ellu
Suweks kodu weel!

Hirwitades wastas
Härra minule:
„Rumal, Ellut saada
Wõid ju sügise!

Kuid nüüd tee, et kasid
Minu silma alt, —
Õppust ei ma taha
Sinult, narakalt!”

Aga kui weel eha
Polnud kustunud, —
Mõisas paha lugu
Juba juhtunud:

Härra küsist hirmul
Wiimse wõimuga
Pääs'nud Ellu ära
Pistnud putkama.

Uksed olnud kinni —
Akne maha löi,
Hüppas alla aeda
Ja siis jooksmas sai

Jooksis nagu hirwe
Üle wäljade,
Wärisedes ruttas
Kodu — warjule ...

Aga juba teise
Päewa tõusuga
Ilmus kubjas sinna
Mitme mehega.

„Tagasi, sa redu,
Mõisa kiireste!
Kui weel paned wastu,
Walu tubliste!“

Nõnda räuskas kubjas,
Hambaid kiristas;
Wist küll teda ennast
Härra ähwardas.

Aga — nagu tuike
Kurja kulli eest,
Nõnda lippas neiu
Wälja maja seest.

Jooksis nagu lendes
Läbi tänawast,
Läbi lagunewast
Karja wärawast;

Jõudis paksu metsa
Wilu warjule:
Kubjas, meeste kari
Talle järele.

Terwe päewa otsa
Neidu otsiti,
Lausa jähi kombel
Teda püüeti.

Wiimaks härra ise
Tuli õhtu eel, —
Aga neidu näinud
Polnud keski weel.

Wiimaks, hilja õhtul,
Oja laenetas
Nähti neiu parga
Kõik'wat kõrkjastes.

Tõmmatigi warsti
 Teda wälja säält,
 Kus sa leidsid kiwi
 Oja kalda päält.

Säält ta üksnes warju
 Leidis omale,
 Wetewoodtall'andsid
 Seda lahkeste . . .

Wanemate walu
 Oli lõpmata ;
 Härra aga selga
 Pööris — naeruga . . .

Surnusia taha
 Märja lohusse
 Maeti neiu maha
 Wiimse unele.

Õnnistatud mulda
 „Isetapjale“
 Ei ju wõinud anda
 Hingekarjane . . .

Pühapäewal kantslis
 Noomis kogudust,
 Hurjutas ta kangust,
 Patu pimedust.

Et ta ennem hinge
 Annab saatanal',
 Kui et alandlikult
 Teeks, mis kästud tall' . . .

Ellu ema kohe
 Raskest' haigeks jäi ;
 Warsti kirikaeda
 Wiimse woodi sai.

Kirikaialt Andres,
 Nagu segane,
 Ruttas kohe mõisa
 Härra jutule.

„Kus mu naene, tütar?!“
 Kurjalt käratas
 „Anna nad mull' siia,
 Sina, mõrtsukas!“

Sul ju omal naene,
 Orje küllalt ka, —
 Miks veel minu tütart
 Tulid rööwima?!“

Püramata vihas
 Härra wärises,
 Mõirgas nagu tiiger
 Oma ohwri ees.

Suust tal sadas sõnu
 Wälja koledaid;
 Laskis Andrest talli
 Wiia jalamaid;

Sada kepihoopi
 Talle jagati,
 Wiinaga veel wiimaks
 Üle kallati...

Sellest päewast Andres
 Nõdrameelseks jäi,
 Hulkus päüle ümber
 Sääli, kust süüa sai.

„Hullu-Andrest“ tundis
 Wiimaks igamees;
 Mitmel teda nähes
 Wiha rinnas kees.

Wiha mõisa vastu
Wandus tasumist;
Aga orja wihal
Wähe wõimu wist . . .

Wiimaks leiti Andrest
Sellest samast weest,
Kus ta tütar suri
Paari aasta eest.

Surnuaia taga
Lohus madalas
Isa, tütar kõrwu
Ammu puhkamas.

Ilma palwe, laulu,
Õnnistuseta
Pandi „isetapjad“
Sinna puhkama . . .

Risti raid'sin mina
Kiwi pinnale,
Nende mälestuseks
Surma paigale.

Igawene Isa,
Kohtumõistija!
Nende waeste pääle
Heida armu Sa! . . .

Wanake jäi waikseks,
Wõttis paljaks pääd,
Waatas taewa poole,
Pani kokku käed,

Jäme pisar weeres
Kortsund palgele, —
Waikselt palwet tegi
Wana wististe.

Palus mõlemate
 Lahkund hinge eest,
 Ehk ka kättemaksmist
 Kohtumõistja käest? . . .

Ei ma usaldanud
 Taati segada;
 Tulin waikselt ära
 Raske mõttega.

Taat nüüd ammu mullas,
 Meheks saanud ma;
 Kuid siin seisab kirjas,
 Mida rääkis ta.

R. Hansson.

Rootsi Raudpää ja Saapa Sander.

„Oma saabas sohu jäi,
 Saabas sa mull' laena!
 Anna see, mis teed sa just, —
 Pean sind meeles aina!“

Rootsi Raudpää räägib nii
 Sõites Saapa õuue,
 Ootab, et saaks rutuga
 Täidetud ta nõue.

„Anna andeks, kuningas!
 Ära kanna wiha:
 See on wõõra warandus:
 Wõõra wara püha!“

Aga waat', see saabas siin,
 See on minu jagu;
 See mu kuulsal kuningal
 Jalga soendagu!“

Nõnda kostab kingisepp,
 Saapa jalast wõtab,
 Kuningale kinkima
 Oma saabast tõttab.

Saapa wöttis kuningas
 Ja siis ise lausus:
 „Oma igaühele!
 See on meelega ausus!

Oma igaühele!
 Meil ka nõuetagu:
 See su talu sinule
 Pärismaks saagu!“

M. J. Eisen.

Jänese õhkamine.

Oh kui rasked on mu päewad! —
 Seda kõik mu wennad näewad.
 Mind kui lindu püüetakse,
 Sagedast' ka müüetakse.
 Täna sai mind jääger näha,
 Püüdis mulle tüli teha,
 ütles: „hurdad, minge sinna:
 Jänes kargab sinna, tänna!
 Nahk ja pää teil' annetakse,
 Liha mõisa kannetakse!“
 Kui ma kuulsin seda juttu,
 Kargasin siis õige ruttu;
 Tahtsin end küll ära peita,
 Koerad hoopis kaugel' jätta.
 Siiski nad mind kinni wõtsid,
 Jäagri juurde jälle tõtsid.
 Kui mind jäagri juurde toodi,
 Sadulasse warsti poodi;
 Wiidi mõisa herra ette,

Pärast anti koka kätte.
 Küll ma kokka palusin,
 Haledasti hulusin:
 „Armas kokk, sa raswamokk,
 Jääger on nii loll kui sokk!
 Wõiks ta hurdad hulluks jääda,
 Rahwas teda wälja naerda!
 Ma ei ole paha teind, —
 Orasel küll olen käind,
 Haawa oksi närinud,
 Metsa nõnda harinud.“

Wiimaks sündis suurem häda,
 Sest et kokk ei kuulnud seda.
 Poos mind üles warna otsa.
 Naha, selle wiskas metsa.
 Kui ta minu nahka nülgis,
 Tuhat tulist wälja sülgis!
 Pärast praewarda pani,
 Kūpsetas mind siis kui hani.
 Pani tinawaagna pääle,
 Kuulsin kord weel jäägri hääle:
 „Jānes laua pääle tooge,
 Ja siis tema terwist jooge!“

© H. W. Freundlich.

Baabiloni langemine.

Kui langes muiste idamaal
 Suur Baabilon, ta öitse a'al,
 Siis suitsu nähti mere päält
 Ja kuuldi imestuse häält;
 Kuis langesid, sa ime näht,
 Maailma helkjam koidutäht!
 Kus on su purpur, sinu siid,

Mis laewadega ilmal' wüid,
 Kus kallid keed ja hõbe, kuld?..
 Su müüridest näen tõuswat tuld,
 Misga su suurus, ilu lääb;
 T'ast tubk ja põrm weel järel' jääb!

Sa öitsid ilma hommikul —
 Kust tuli langemine sull'?
 Kas pahandasid Beli meelt,
 Ei uskun'd lendwamao keelt?
 Sest usul seista ilmamaa —
 Ta langeda ka temaga.
 Ei, sind ei nuhtlen'd jumalad,
 Küll sulle kasu tõiwad nad,
 Waid uhkus, ahnus, weretööd
 Sull' walmistasid surmaööd,
 Su suurus tõusis taewani!..
 Sind mattis alla wiimati!

Sa rööw'sid priiust rahwastelt
 Ja nuhtlesid neid weriselt;
 Sa neel'sid ära nende maad,
 Neil häwitasid jumalad,
 Ning wanemate waimu, meelt
 Ja kallist, püha emakeelt —
 Nüüd nende waew ja wiletsus
 Oh sinu nuhtlus, kaduwus!

Sa tahtsid ilmas üksinda
 Siin igawesti priisata;
 Seks lossid chitasid sa
 Ja templid — wale Beliga.
 Neil' ilma rahwas ohwrid tõid,
 Mis papid priiskasid ja jõid
 Ja petsid seega inimest,
 Kes juba nõrkend orjusest
 Ja nagu wilets elajas
 Šu Beli ette kumardas!
 Ja papid, herrad ühel teel —

Nad waletasid lausa weel,
 Et Jumalast nad säetud,
 Ta asemele jäetud:
 Kus Babiloni wõimuring,
 Sääl antagu neil' ihu, hing
 Ja orjaku neid eluteel,
 Siis tasutakse taewas weel!

Kas seda usub Moora mees,
 Wõi Israel, kes silmawees
 Jerusalemma, isamaad
 Su jõe kaldal nutawad?
 Sa kiusad neitsit, leinalist:
 Meil laulge laulu Siionist
 Siin unustage isamaad —
 Miks on teil silmis pisarad?
 See oli taewa tahtmine,
 Et meie orjad olete;
 See orjus olla taewa kool —
 Kas see ei ole surma nooi!

Kõik hää meil' tuleb Jumalast
 Ning kurjus, santus saatanast;
 Ei Jumal piinapõlwe loo,
 Ei pörgulisi ilma too —
 Nii kuulutab meil justament,
 Jehowa käsk ja testament,
 Siin Israel ei laula sull',
 Ta nutab õhtul, hommikul,
 Sest ülikurb on tema meel
 Ja katkenud ta kandli keel;
 Ta mõtted kaugel üleweel
 On oma pühail mägedel.
 Nüüd kannatab, sest wangis ta
 Peab ahelates orjama;
 Siin murtud on ta elujõud,
 Tal otsas wiimsed abinõud;
 Tal siiski niilub südames
 Su wastu wiha leekides.

Nüüd Baabilon, su lõig on täis ;
 Su üle surmakohus käis :
 Sääi ilmub wõitja Daniel —
 Oh wärise, sa petja Bel!
 Neid jalajälgi näitab ta,
 Kus priiskasid sa salaja
 Ja nahka pandi ohwriand,
 Mis usklik rahwas kokku kann'd.
 Ja lendawmadu sulle ka
 Ju raswa, pigi keedab ta,
 Mis sinu lõuad lõhki a'ab,
 Et petus awalikuks saab.

Kui weretööst weel hõiskad sa,
 Ei taha otsa aimata,
 Siis idast juba kuningas
 Kui piksepilw on tulemas.
 Ta ilmub nagu tasuja
 Ja wiskab raudse käega
 Tuld, kus su kojad ilusad,
 Et lossid, tornid leegiwad
 Ja suitsusammas tõuseb säält,
 Mis nähtaks maa ja mere päält.

Ado Reinwald.

Lapsetapja.

Põrgu tormid, taganege murtud rinnast!
 Põgene mu hingest, püramata piin!
 Lunastaja ristas, anna tunda ennast,
 Aita! — Ahastuses lähen hukka siin.
 Pimedus mind pürab, pääs'mist pole loota,
 Abi kuskiltki ei ole minul oota, —
 Kas siis põrgule tõest' hinge ohwriks wiin?
 Kole weresüü on roojastand mu käsi,
 Karjub taewa poole, nõuab tasumist:
 Oma liha, werd ma saatnud surma isi,

Püüdes warjata mu häbi, eksimist!
 Surmani nüüd pean teotusi kandma,
 Hirmust hingepiina, ahastusi tundma,
 Surmani mind rõhub raske häbirst.

Surmani! . . . Kas tõest' siis elan ma veel kaua,
 Kuidas jõuan seda, nõder inimene?
 Kas see hirmus piin mull' pea ei awa haua,
 Kas siis pikk mul käia veel on walutee?!
 Ja kas hauaski ma leian magust rahu,
 Kas mu süü, mu patt mind säälgigi veel ei rõhu?
 Oh ma waene, miks ma sünd'sin ilmale!

Pühakoja ette häbiposti külge
 Seotult siin seisan kolmat korda ju;
 Silmigi ei tõsta ülesse ma julge,
 Kui m'ust mõõda läheb rahwas kiriku.
 Kolmat korda ju mind täna pekstaks' läbi
 Kõige rahwa ees, — oh hirmust walu, häbi!
 Ime, kuidas elan veel ma õnnetu!

Kuuma rauaga siis sisse põletatud
 Teotuse märk mu otsa ette saab;
 Hoiatuseks teistele siin olen tehtud,
 Kõiki kaugele see märk m'ust kohutab.
 „Mõrtsukas!“ nii mulle igaüks wõib hüüda,
 Igaüks mind teotab, põlates läeb mõõda,
 Sõimab hooraks, lapsetapjaks sajatab. . . .

Laimajad! Kas tundsitate' minu walu,
 Minu hinge kibedamat ahastust,
 Kui ma õnnetule olin annud elu,
 Kui ta pilk m'us süütas emaarmastust?
 Häbi, õnn ja wiha rinnus kohisesid,
 Põrgulikuks leegiks wiimaks ühinesid,
 Mis mult rõõwis mõistust, õiget otsustust.

Kuidas — mõtlesin — tall' julgen silma waata,
 Kui ta kaswab üles, aru nõuab mult?
 Millega mu häbi jõuan ära wõita,

Kui ma kuulen teda „wärdjaks“ söimatult?
 Kui mu eksituse tundi wannub ära,
 Pöörab põlgtes selga, silmis wiha sära,
 Kuidas üksi jään siis, rind täis lausa tuld!

Kuidas — mõtlesin veel — astun teiste ette,
 Kelledest mind enne peeti paremaks?
 Kuidas annan ennast teotuste kätte,
 Kõigist põlatuks jään terweks elua'aks?
 Nüüd ehk teadmataks veel teistel' jääb mu tegu,
 Minu eksimise, langemise lugu,
 Ja — ma waene, õnnetu sain — mõrtsukaks! . . .

Aga miks mind, nõtra, üksi nuheldakse,
 Miks nad nõrka naesterahwast püüawad?
 Miks mu eksitajat hoopis unustakse,
 Miks ei wastutama kutsu teda nad?
 Olen orj, kui's mu woorust wõisin hoida?
 Jõud ei jaksa; abi kuskilt pole leida:
 Orja palwetest kas härrad hooliwad? . . .

Arthur, Arthur, miks mu õnnetuma rinda
 Lausa põrgutuld sa süütsid põlema?
 Mis ma tegin, et mind nuhtlesid sa nõnda,
 Miks mu armastust nii hirmsalt tasud sa?!
 Kas mul süüdi sellest, et ma olen ilus
 Ja et nägema sa juhtusid mind elus, —
 Miks sa armast hukka saadad armuta?

Miks veel salgasid, kui wüimaks läksid ära,
 Et mu eksitajaks saanud sina just?
 Öeldes et ma teinud walelaimu kära,
 Mõistetigi mull' nii rasket karistust.
 Põlastusega miks pöörsid selga mulle,
 Kui ma, ärdalt nuttes, teadustasin sulle
 Oma kartust, ootust, hinge ahastust?! . . .

Reisima sa läksid kauge wõõra maale,
 Kus sa ammugi mind wistist unustand,
 Langed nüüd ehk kauge neiu rinna na'ale,

Kui mind rihmad sambaga on ühendand.
 Wiibid sääl ehk praegu, rind täis armuiha,
 Kui mind peksetakse, nii et lõhkeb liha,
 Hõiskad õnnes, kui mind walud kúpsetand?

Arthur, Arthur, — olgu igawesti neetud
 Sinu suudlemised, kirglik kallistus!
 Petjaks, äraandjaks saagu ikka peetud,
 Kõigil olgu sinu vastu põlastus,
 Minu ahastus su rahu häwitagu!
 Minu hingepiin su õnne purustagu!
 Minu walu olgu sinu hukatus!

Ja kui — elust petetult — sa wiimaks rauged,
 Tunned surmainglit sala tulema,
 Mäleta siis noorust, minewikku kauget:
 Mäleta siis mind ja tunne hirmu sa!
 Minu needmine sind surmas kohutagu,
 Sinu ahastawat hinge kihutagu
 Paradiisi ukselt karmilt tulema!

Kõrge kohtumõistja, üks kord wälja wala
 Oma õiget wiha, — tasu, kuidas töö!
 Oelus, kurjus, walskus piirawad siin ala,
 Ülekohtust täidetud on päew ja õõ.
 Ahastuses hoigawad mu wennad, õed,
 Weer'wad were wermed, pisarate jõed,
 Wägiwald neid kõidab, nagu põrguwõõ . . .

Õed hellakesed, sõbrannad ja tutwad
 Hirmuga kõik minust eemal' hoiawad;
 Mõnedki neist sala minu pärast nutwad,
 Minu hääks ei miski jõua teha nad!
 Ärgu teile olgu ilu uhkustuseks:
 Iludus sai mulle wõrguks, hukatuseks
 Orjaneiu ilul seltsis pisarad.

Juba kõrgel tornis kellad helisewad,
 Rahwast tungil tuleb wälja kirikust,
 Timmukad mu ümber warsti seisawad,

Et mull' weel kord anda hirmust karistust.
 Praegu kirikherra külmalt mõõda ruttab . . .
 Kas ka Jumal mind nii põlgab, maha jätab,
 Kinni paneb mu eest püha taewa ust?

Mustad surma warjud pürawad mind ümber,
 Surma hüüet kuulen kella kõlinast!
 Silma ette ilmub waikne hauakammer —
 Silman säält, oh Jumal, ennast ja mu last!
 Nägemata käsi mind kui ära tõmbab,
 Põletab mu rinda, kurku kinni köidab, —
 Näib, kui jääks ju süda seisma tuksumast.

Surm, oh surm, kui tuled, tule ruttu, ruttu,
 Et ju algada wõiks teise ilma teed!
 Timmukad, miks ajate weel tühja juttu?
 Kohtusaks, mu äi, miks weel säääl kõheled? . . .
 Tunnen ju, et täna lahkub hing mu kehast,
 Lahkub teotatud, puruks pekstud lihast . . .
 Emake, säääl eemal, pühi silmad weest!

Ema arm, kas sina üksi jääd mull' truuiks
 Raskes häbis, teotuses, surmaski? . . .
 Kui ka, Isa taewas, minu ees jääd kurdiks:
 Kuule, tröösti, aita Sa ehk tedagi! . . .

Arthur, — kui sull' Jumal andeks anda jõuab,
 Kui su hinge wiimse kohtu ette nõuab:
 Andeks annan, surres, siis sull' minagi!

R. Hansson.

Millal ilmub kepisäädus?

Räästa Rein ja Tuisu Toomas,
 Wõimumed wallassa,
 Käisid tihti kõrtsis joomas
 Mõne topsisöbraga.

Üks neist kilter, teine kubjas
 Oli olnud wanal a'al,
 Olid kepimehed kuulsad,
 Kuulsad terwel Tartumaal.

Külapoiste patukawa
 Täitis mitmet laadi süüd —
 Ei sääil aitud enam kohus,
 Manitsus, ei mingi hüüd.

Toomast Reinu „saksakambris“
 Kõrtsis aru pidasid,
 „Ahwukaati“ palwekirja
 Sepitseda palusid.

„Ahwukaat“, kes hästi wintis,
 Hakkas kirja tegema, —
 Määris tunni, rüüpas teise, —
 Wiskas wiina meestega.

Palwekiri wiimaks walmis,
 Mehed koju pühkisid;
 Teisel päewal wedruwankril
 Riia poole rühkisid.

Kuberneri kantselisse
 Aralt astusiwad nad.
 Tuhat kord küll kumardasid, —
 Kuis sa muidu läbi saad?

Meestelt palwekiri wõeti,
 Anti kubernerile
 Kuberner a'as silmad suureks,
 Korts tal kerkis kulmule.

Käskis meestel tuppa tulla,
 Päris järel' kõigiti,
 Miks nad kepiõigust tahtwad,
 lhunuhtlust tagasi.

Toomast Reinu kooris kostsid:

„Rahwas hukas meie maal!
Joob ja põletab ja tapab,
Warastab ju päewa a al.

Ainult kepp — see mõjuw rohi
Taltsutajaks oleks weel;
Wangistuseks pole kasu,
Olgu wast — kui Siber eel!“

Õlem kuulas, kuulas, — sõnas.
Ja siis kostis meestele.
— Ihunuhtlus ammu kadund,
Wõimata, mis nõuate! —

„Kahju, kahju!“ kaebas Toomas,
„Kahju!“ kurwalt kordas Rein;
Pisarad neil seisid silmas,
Palgeilt paistis kurbtus, lein.

„Kas siis ühtki paragrahwi
Saaduses ei olemas,
Millega wõiks witsul trahwi?“
Meestel huultelt kõlamas.

— Paragrahwi?! Witsul trahwi?! —
Kärkis ülem kurjasti,
— Mehed, mängite siin ahwi —
Minema siit kasige! —

Kantseleis kaks ametnikku,
Endse aja tudengid,
Ajasiwad salajuttu . . .
Pääs neil walmind wigurid.

Teenrile nad kõrwa sisse
Sosistasid midagi,
Ise aga kõhtu hoides
Naersid kas wõi pikali.

„Tulge, wahwad Eesti wennad,“
 Kutsus mehi teenri hää!;
 „Siia tuppa, kepisäädust —
 Paragrahwi saate sääl.“

Mehed läksid; kauaks jäiwad
 Sinna tuppa tukkuma . . .
 Kotta kostis nagu kisa
 Läbi witsa wuhina . . .

Kisa waikis, uks end awas, —
 Mehed wälja tormasid:
 Juuksed sassis, silmad märjad. . .
 Uulitsale ruttasid.

Külapoisid — suured koerad —
 Toomalt, Reinult päriwad:
 „Noh, kas ilmub kepisäädus?“
 Rein ja Toomas waikiwad.

B. Weber.

Kaugelt koju.

Küll kaua kodust kaugel
 Ma olin ümber käind,
 Küll mõnda maad ja linna
 Ja mõnda rahwast näind.
 Kõik olin kätte saanud,
 Mis ammu ihkand ma:
 Mul oli teadust palju
 Ja kuulus nimi ka.

Kuid rahu kaugel, rahu
 Ei tundnud minu rind;
 Mu teadus, kuulus nimi
 Ei meelitanud mind.
 Ma soowsin saada koju,

Mis kord jäi kitsaks mul:
Sääl lahkust, rõõmu leidsin
Ma eluhommikul.

Ma tahtsin sinna tuua,
Mis kaugel kokku pann'd;
Mis mitme aasta käigil
Mu waew ja hool mull' ann'd.
Ma tahtsin rõõmustada
Mu waeseid wanemaid,
Kel polnud maad, ei maja,
Kes mures maha jäid.

Ma jätsin wõõrsil sõbrad,
Ma jätsin wõõra maa:
Ei auu, ei kuulus nimi
Mind suutnud siduda.
Sõit wiis mind sinna poole,
Kus koduküla ees;
Kus wanemad ehk ammu
Mind ootwad mure sees.

Ma sõitsin ööd ja päewad
Mu kiirus kaswas teel;
Kuid siiski süda kurtis,
Et sõit ei otsas weel.
Siis aga kiirel sõidul
Ma järsku jähmusin,
Kui koduwalla piiri
Sääl ees ju silmasin.

Ma olin lõpu ligi —
Waim soowis wiiwitust:
Ma kartsin kiiret sõitu
Ja tumma teadmatust.
Tee kõrwal kõrtsi juures
Jäin seisatama ma,
Et weidi aega wõtta
Ja mõtteid koguda.

Sääl oli palju rahwast
 Ka kinni pidamas:
 Küll muidu aega wiitmas,
 Küll jalgu puhkamas.
 Ma waatsin hoolsalt ümber,
 Küll ühte sääl, küll teist,
 Kuid ühtki tutwat nägu
 Ei näinud mina neist.

Ma oleksin hääl meelel
 Küll kõigilt küsinud:
 Et ütelge, kuis seni
 Mu armsad elanud?
 Kuid salakartus sidus
 Mu waimu wägewalt. . .
 „Kes teab, kas teawad õelda“,
 Ma mõtlin muljuwalt.

Sääl puutus kogemata
 Mull' silma wanamees,
 See istus nõnda üksi
 Ja kurwalt kõrtsi ees;
 Hall kamsol seljas kulund,
 Pääs lagund mütsilott,
 Ja pastlad, rätid jalas,
 Ning kaelas kerjakott.

Ta istus kurwalt, külmalt —
 Ei teistest hoolinud,
 Ei lausund ühtki sõna,
 Ei andi palunud. . .
 Sai haledaks mu süda
 Sääl seda waadates. . .
 Mees näitas kindlat waimu
 Ka eluraskustes.

Ma läksin ligi talle,
 Et andi pakkuda;
 Kuid minu liigutusi

Ei tähel' pannud ta.
 Ta palgelt paistis walu
 Ja kurbtus kohutaw;
 Ta pilk, mis kõrwal' pöördud,
 Mull' näis nii ähwardaw.

Jäin tummalt tema ligi
 Ma seisatama sääi;
 Mu osawõtlik waade,
 See wiibis tema pääl.
 Mul oli, nagu oleks
 Ma kuskil teda näind. . .
 Kuid kus — ei wõinud mõista:
 Wist ammu meelest läind.

„Kust oled pärit, wana,
 Kus elad — ütle ka?“
 Nii küsisin ma temalt,
 Et juttu algada.
 Ta waatas tummalt üles,
 Ei lausund sõna küll, —
 Kuid tema waade tungis
 Kui okas rinda mull'.

Mul oli, nagu oleks
 Nii tuttaw tema pilk.
 Ta kuskilt meie külast,
 Ma mõtlin silmapilk.
 „Mis on su nimi, wana?“
 Ma kahkwel küsisin. . .
 Ta kostis mull', ma kuulsin
 Ja jalul waarusin.

Mul oli, nagu awaks
 End maa mu jalge all. . .
 Ma hüüdsin: „Isa, isa!“
 Ja tõttsin kaela tall'.
 Ja tema — oh, ta pööras

Mull' selja sedamaid,
 Ei waatnudki mu püüdi
 Ja tõuswaid pisaraid.

Ta läks nii külmalt ära,
 Mind maha wajutas:
 Kas oli see mu isa,
 Kes mind nii armastas?
 Kas oli see, kes wõttis
 Nii soojalt sülle mind,
 Kui lapsepõlwes wastu
 Tall' lendasin kui lind.

Ma aimasin, et hirmsalt
 On saatus haawu teind
 Sel ajal, kui ma ilmas
 Kui hulgas ümber käind.
 Ma aimasin, et ema
 Mul pole enam ees:
 Ta on wist ammu surnud
 Ja külma haua sees.

Täis walu, waimupiina,
 Täis mõttemässi säääl
 Ma olin tüki aega
 Kui juhmilt platsi pääl.
 Ma waatsin isa järgi
 Kui ilmaaruta;
 Ma arwasin: ehk tuleb
 Wast tagasi weel ta?

Ma arwasin: ehk tõuseb
 Weel armul tema rind,
 Ehk tuleb taat ja wõtab
 Weel õrnalt wastu mind?
 Kuid tema — oh, ta tõttas
 Säält nagu hirmuga:
 Ei waatand kordki taha,
 Ei seisatanud ka.

Kui viimaks kadus silmist
Ta kaugel wõsa sees,
Siis alles waluunest
Sain lahti kõrtsi ees.
Ma tõusin tummalt üles,
Tall' järgi tõttasin:
Tee wiis mind küla poole,
Kus üles kaswasin.

Kuid enne weel, kui küla
Mul seisis silma ees,
Ma leidsin waese isa
Tee ääres wõsa sees.
Ta oli maas kui murtud,
Kui wäsind, wõimetu;
Ma langesin ta kaela
Kui laps, kes jõuetu.

Ma langesin ta kaela
Ja nutsin nõrkewalt,
Kuid mitte ühte sõna
Ei tulnud mulle talt.
„Mu isa!“ hüüdsin mina:
„Oh ära põlga mind!
Weel wõta poeg siin wastu,
Weel wõta, palun sind.

Ma tahan hääks weel pöördada,
Mis tegin läinud a'al. . .
Sain palju rikkust, wara
Ma kaugel wõõral maal.
Kõik seda sulle, sulle
Sääl kaugel kogund ma. . .
Nüüd tulin koju tooma —
Oh isa, räägi ka!“

Ta tõstis pääd ja waatas
Mull' waikselt silma säääl . . .
— Mull' wara pole waja! —
Nii kostis kustuw häääl.

„Oh isa, armas isa!“
 Ma hüüdsin: „halasta!
 Kus on mu ema, ütle!
 Kus on? . . . Kas elab ta?“

Ta vaatas jälle üles
 Nii elust-waibunult . . .
 — Su ema, see on taewas! —
 Ta wastas wäsinult.
 „Ta surnud!“ hüüdsin walul:
 „Mul käes, mis kartsin ma!“
 — Ta surnud! — wastas tema:
 — Weel üksi waewlen ma! —

„Sa oled haige, isa!“
 Ma hüüdsin hirmuga:
 Nüüd alles nägin ära,
 Et raske haige ta.
 — Ma olen raske haige,
 Surm ammu otsib mind:
 Ma elasin, — ta ütles:
 — Et kord weel näha sind!

Ma oleks kõrtsi juures
 Ju wastu tulnud sull',
 Kuid siin — oh siin on parem
 Ja waiksem surra mul. —
 „Sa tahad surra, isa!
 Kas nõnda põlgad mind? . . .
 Oh luba mull', et kannan
 Siit kätel kodu sind!“
 — Poeg, pole tarwis seda! —
 Sää! rääkis raskelt ta:
 — Ei taha tüliks olla
 Ka surres teistel' ma! —
 „Kuis raskeid sõnu, isa,
 Sa puistad piinaks mull!“
 — Poeg rahu jää, ma räägin, —
 Aeg kasin kärsitul.

Ma näen, sa oled ikka
 Meid siiski armastand,
 Ehk palju, palju muret
 Küll meile walmistand!
 Kuid ära kurda, andeks
 Kõik mured annan ma,
 Just nagu andeks andis
 Sull' ema surres ka. —

Ja sääl — ja sääl ta käsi
 Mind weel kord pigistas,
 Siis hingas ta nii raskelt
 Ja liikmeid sirutas.
 Ta oli surnud, seda
 Ma tundsin selgelt nüüd . . .
 Mu walul polnud piiri,
 Ehk andeks sain küll süüd.

Mu süda ütles mulle:
 Sa oled süüdlane!
 Sa polnud wanemile,
 Mis nemad sinule.
 Sa jätsid elumüllus
 Nad üksi heitlema,
 Kus oleks pidand hoolsalt
 Neil abiks olema. . .

Oh, kas ma seda püüdsin,
 Kas seda otsisin,
 Kas selleks teadust nõudsin
 Ja ümber hulkusin?
 Kas selleks kuulust nime
 Ja auu ma taga a'in,
 Et emal', isal' wiimaks
 Siin kirstunaelaks sain!?

Jakob Tamm.

Uneingel.

Õhtu jõudis. Rahutus mu hingel. . .
 Waewalt uinusin ma magama.
 „Tule!“ hüüdis mulle uneingel:
 „Ilma tahan sulle näidata.
 Puhkepaika leidku seni keha,
 Kuni koidab homme taewa eha“.

Tähendades ingel käega näitis:
 „Waata!“ hüüdis tema wägew hää.
 Imestus mu hinge märksalt täitis:
 Mure istus uhke järje pääl.
 Tuhandeid ta oma sülle kandis,
 Tuhandetele säääl aset andis.

Minu wennad, sõbrad, isa, ema
 Nägin langema ta kaenlasse.
 Hakkasin ka neile liginema. . .
 Ingel hüüdis wäljult: „Pögene! —
 Keda mure hoiab oma süles,
 Tähtsusele need ei tõuse üles.“

Hõbe mägi kerkis meie eele,
 Kulda nägin eemal hülgama.
 Nende hülgus wangistas mu meele,
 Püüdsin ahnelt wara koguda.
 Aga ingel astus minu ette,
 Keelates käe wõttis oma kätte:

„Waata, otsatumad rahwaparwed
 Kulla pärast waenus wõitlemas;
 Werepulma hüüdmas sõjasarwed, —
 Kulla ahnus waenu alustas.
 Tahad ennast kulla orjaks anda,
 Wõtad raske waewa koorma kanda.

Künna hoolsalt wanemate mulda,
 Külwa ühes higi seemnega.
 Sellest külwist kogud kallist kulda:

Waimu waewakuld ei wangista.
 Oled tugew, julge auusail töödel,
 Rahukoit süs paistab eluöödel."

Juba paistis idas koidukuma,
 llus piiga istus selle sees,
 Tema palgel lehwis öitsew puna,
 Edew waade sinisilmades . . .
 Ingli käest ma nõudsin tema nime,
 Mõttesse ju tuli kihlamine.

"Ära liiga kuumal werel küsi,
 Minu kõnet enne kuulata:
 Mehe kaenlas pole piigal püsi,
 Keegi ei wõi teda kosida.
 Tuhat teda enesele püüdmas,
 Teine tuhat teda muidu hüüdmas.

Keda täna hellalt kaissu wõtab,
 Homme annab ohwriks murele,
 Kürel sammul läbi ilma tõttab,
 Ohked käiwad tema järele.
 Õpi tundma tema elulugu:
 Õnneks hüüab teda rahwa sugu."

Kuristik mind häwitada tahtis,
 Sügawus mind äkki ähwardas,
 Pimedus säält aigutades wahtis,
 Hirmul tundsin ennast langemas.
 „Astu mulle, ingel, ligemale,
 Anna päästeks käsi langejale!"

— Unewaimul pole ial wäge
 Abiks olla hädas sinule,
 Ega parandada lõhkist mäge,
 Silda teha sügawusele;
 Hädas oled teise ingl'i jägu:
 Näe, sääil ilmub päästjana ta nägu! —

Wõõras ilmus, kindlat käsku andis:

„Hakka minust kinni julgesti!“

Õle kuristiku mind ta kandis,

Kadus ise silmist kiiresti.

„Õtle, ingel, kes see wõõras oli,

Kellel määramata päästja woli?“

Kuristiku üle selgust nõuan,

Sügawusest mulle jutusta!“

— Seda soowi küllalt täita jõuan, —

Kostis ingel, hakkas rääkima:

— Kuristik on sinu eluiga,

Pimedus su eksielu wiga.

Wõõras, kes sind sellest üle kandis,

Nägemata ise põgenes,

Taewas talle lootus nimeks andis;

Ta on hädaaja seltsimees . . .

Lootus iga arga hinge toidab,

Kindel lootus sulle taewa wõidab. —

Tasa woolas wulisedes jõgi,

Loodus ehtis kewadisel auul,

Ünehõlmas suikus kõrge mägi,

Waikselt kõlas linnukoori laul,

Aga keskel kõrgustiku tippu

Hoidis kuninganna wõidulippu.

Kätel kandis kõrgus musta loori,

Rahwasugu talle ohwerdas,

Naerdes kattis naene wanu, noori,

Orjaküttesse neid sõlmitas;

Aga ligidal, mäe jalal, waewas

Wäike kogu mäge läbi kaewas.

„Mõista!“ ütles ingel: „uhke naene

Kannab nime: Rahwarumalus.

Teendritest ta pole ial waene,

Hulkadele on ta jumalus.
 Kelle üle oma loori heidab,
 Selle silmist tõsist walgust peidab.

Wäike kogu, kesse mäge kaewab,
 Rumalust maailmast häwitab . . .
 Uhke naene, kes nüüd kõrgelt naerab,
 Ükskord kaewajaid siin kumardab, —
 Kaswab suuremaks see wäike wägi,
 Langeb rutemini kõrge mägi.“

Jakob Liiv.

Surma sõit.

Ju wara koidu walge eel
 Surm hüppab hobu selga;
 Tal rutt on taga kõigel teel,
 Täkk tõttab tuhatnelja:
 Ta peab teise koiduni
 Maa läbi käima täiesti,
 Siit sõitma uuest' wälja.

Ei läbe jääda waatama
 Ta ilma ilu, sära,
 Ka pole aega kuulata
 Tal kaebajate kära:
 Tal ette antud Kõrgemast
 Kui mitu inimese last
 Ta peab tooma ära.

Waat', armastusel palawal
 Last hoiab hella ema,
 Et elutee läeks hästi tal:
 Ta usin hoolitsema, —
 Surm aga astub usinast'
 Ja wõtab kaasa kallist last
 Ning ära sõidab tema.

Tee ääres wana raugake
 Nii õhkab haledasti:
 „Oh, piinast päästjaks minulo,
 Surm, ilmu waremasti!“
 Surm kostab: „pole aegagi
 Mul kuulda kõiki soowisi,
 Läeb mööda usinasti.

Sääl uhke suure saali sees
 Hulk ümber pidu laua,
 Need hüüdwad: „pidu peremees
 Meil elagu weel kaua!“
 Kuid surm ta juurde astub ja
 Tall' ütleb: „tule minuga,
 Pea leiad walmis haua!“

Sääl saunas elab waene mees
 Ja perekonna isa;
 Tad naene põetab silmawees:
 Ja tõstab walju kisa.
 Surm ütleb: „miks mind sajatad?
 Ma täidan käsku kõrgemat,
 Ei nutt too elul' lisa“.

Ja ikka kiirul edasi
 Surm sõidab oma rada.
 Sääl wandel töotab surmani
 Peig mõrsjat armastada,
 Siis naerateleb surma huul;
 Ta tõttab ligi, nagu tuul
 Ja tahab saaki saada.

Sääl ihnuskael on ahnitsend
 Kõik eluaja raha;
 Ta piinab näljas iseend,
 Ei wenda aita taha.
 Surm tuleb, ütleb talle nüüd:
 „Sa pane selga wiimne rüüd,
 Muu wara jääb kõik maha.“

Sääl naene üliarmas ta
Ja kuulus waeste ilmas,
Et kõiki walmis aitama,
Kel walupisar silmas, —
Nüüd soowib surm tall' hääd ööd
Ja käsib lõpetada tööd —
Pea on ta mullas külmas !

Sääl on üks kange sõdiija,
Kes kõiki ära wõitnud ;
Nüüd aga ilma jututa
Siit surma seltsis sõitnud ;
Ja arst, kes teisi awitand,
On ise surma saagiks saand, —
Tad pole teadus aitnud.

Ja ikka, ikka edasi
Surm wõtab kihutada,
Et läbi sõita otsani
Ta rügi laia rada :
Kas olgu mäed ehk metsad ees,
Kas seisku sood ehk rabad wees —
Ei wõi tad peatada.

Küll iga maja kiiresti
Ta oskab üles leida ;
Ei mets, ei org, ei merigi
Sind tema eest siin peida ;
Ta kedagi ei unusta,
Ei anded teda meelita, —
Ei tema armu heida.

Ta tabas mõnda kurjalt teelt
Ja kohtu ette kandis,
Wiis mõnda ahastuse öölt
Ja pidulauda pandis,
Kas õel ehk waga, wana, noor,
Kas walge mees ehk mustem Moor, —
Ta wiib, mis Kõrgem andis.

Kas Neeger kuimal lõunera'al,
 Ehk walge mehe sugu,
 Kas Lapulane põhjamaal,
 Ehk wase karwa nägu,
 Kas kannab keegi purpurit,
 Ehk waesid sandi narusid —
 Ei surm sest pea lugu.

Ja kui ju õhtu tulemas,
 Surm kiirustab weel sõitu
 Ning ajab õöse pimedas
 Just nagu püüaks wõitu:
 Tal palju maid on kääia weel
 Ja peab sõitma uuel teel,
 Kus nähtakse uut koitu.

G. E. Luiga.

Looja.

Wägewam Wõim, Igawene Isa, Taewa Taat,
 Lõi ilma, tegi taewa, tegi maa ja mere,
 Lõi laotuse laia ja tundmata suure,
 Pani päikese paistma, kumama kuu
 Ja tähed säadis taewa telgile sarama.
 Millest ta nad tegi?
 Kas rauast, wõi wasest ehk haljast hõbest,
 Kas kollasest kullast wõi leekiwast tulest?
 Ei tea, ei tea! Wana ise ka waikib.
 Wana on tark, on tundmata suur,
 Teab ja wõib kõik — kõik.
 Mis on ta kord teinud ehk weelgi wast teeb,
 Teeb täielikult targalt, nagu üksinda oskab,
 Ei parandust nõua ial ta töö.
 Ta lõi inimese, enese sarnase,
 Täieliku, targa, toreda mehe.
 Naese tegi ta õrna, nii hella ja ilusa,

Kauni kehaga, säravate silmadega,
 Lokis juukste ja musu mokadega.
 Kõige ülemaks loodasjaks terwes looduses, —
 Looduse-Kuningaks nimetas ta inimest.

Wägewam Wõim, Igawene Isa, Taewa Taat,
 Tema ju ongi Rõõm, Armastus ja Häädu ise.
 Ta on Tarkus ja Teadus, Walgus ja Wõim,
 Üks sõna ta suust ja waata:
 Meie maakera, päike ja teised planeedid,
 Nad keerlewad ilma kewade keskel
 Laias laotuses tundmata teed.
 Kõik, mis Wana wast teeb, teeb täielikult, targalt,
 Nii hästi, et paremine ial keegi ei wõi.
 Ta on tõesti tarkade Tark, ja meistrite Meister,
 Ei parandust nõua ial ta töö.
 Maailmade algul teadis ta juba
 Kuidas ilmade ots saab olema.
 Ta on ju tark, teab ja wõib kõik — kõik —
 Sellepärast ongi maailm nii ilus,
 Haljendab, õitseb, kõlab laul ja naer
 Ja inimese elu on täis jumalikku rõõmu,
 Täis suurt ja sügawat igawest õnne, —
 See on Paradiis!

Wana oli wäsinud loomise tööst,
 Heitis puhkama ja und nägi hirmsast nõia õöst:
 Ei paistnud päike, ei kumanud kuu,
 Ei säranud tähed taewa telgil,
 Ei enam haljendand, õitsend ilm,
 Ei kõlanud laul, ega lustilik naer.
 Wana waatab ja waatab, ei tunne maailma,
 Mis algusel ise oli teinud ta.
 Maailmast on kadunud õnn ja rõõm
 Ja Looduse-Kuningas on loomaks saand —
 Tema elu on täis häda ja walu,
 Täis nälga ja janu, täis higi ja waewa,
 Täis rumalust, toorust, narrust ja roojust,

Täis petust ja kelmust, walet ja wargust.
 Ja kuhu ka Looja silm ialgi näeb,
 Ta igal pool alatust, madalust näeb.
 Kõik kõrtsid, mis turgudel, risttee harudel,
 On täis, joobnud, lolli, rumalat rahwast,
 Kes kãratseb, tãlitseb, hulub ja hulgub
 Kui hullude kari mõõda maad.
 Ta wiinaga sãnnib ja wiinaga sureb
 Ja wiinaga wiiakse hauda ta.
 Ja lãbi maailma mürina kostab
 Joobnud inimeste lãila laul:
 „Joome edasi, meid aitab Jumal!“
 Ja kuhu Looja ka astub ehk waatab:
 On tãiesti hukka lãinud ta tãõ.
 Ja Looja nãeb hirmsaid weriseid sõdasid
 Mis tuhanded aastad mõllawad ju,
 Nad waikiwad wahel, et koguda jõudu
 Et uue jõuga, algada jãlle:
 „Edasi! Edasi! Meid juhib Jumal!
 Tapame edasi! Nii tahab Jumal.“

Ja Looja nãeb inimese loodud jumalaid,
 Mis inimene teinud on puust ja muust.
 Ju tuhanded aastad on kestnud see mõll
 Ja lõppu ei nãe ka Loojagi silm.
 Siin tõusemas rahwas, sããl wajumas teine,
 Üks lõpetab eluteed, surmale suigub,
 Sããl sãnnib ju teine ja elule tõttab.
 Kuhu ruttawad kõik, miks ja milleks?
 Ei tea, ei aima keegi neist.

Wana wirutas und ja ülesse ãrkas.
 Kui hãã, et see ometi kõik uni oli!
 See alatus, toorus, madalus ja roojus,
 See petus ja kelmus, wale ja wargus,
 See wiletsus, hãda, waew ja walu,
 Kõik kaebed, ohked, oigamised
 Ja pilwede poole tõuswad palwed,

See hämarus, pilkane pimedus
 Ja õhus hõljuw raibe hais —
 Selle kõige sees peab clama inimene —
 Looduse-Kuningas — mu toredam töö!
 Kui hää, et see kõik ainult unes nii oli,
 Kogu ilm mull' näitas kui nõia-uhmer,
 Kus kõik see koledus oli koos.
 Ja hää, et see ainult unes nii oli.
 Mina ilmade Isand ja wõimsate Wõim,
 Tarkade Tark ja meistrite Meister —
 Nii hirmsat und pole näinud weel ialgi ma.
 Kes tõi need koledad pildid mu ette?
 Kes oli, kes wälja mõtles siin nad?

Minu loodud ilm on ilus,
 Haljendab, õitseb, kõlab laul ja naer
 Ja inimese elu on täis jumalikku rõõmu,
 Täis suurt ja sügawat, igawest õnne.
 Ei ialgi tunne ta nälga, ei jänu,
 Ei häda, ei walu, ei higi, ei waewa.
 Oma ilusast ilmast ei leia mina
 Ei petust, ei kelmust, ei walet ei wargust,
 Ei wiha, ei waenu, ei tapmist, ei sõda,
 Ei madalust, alatust ialgi!
 Ma olen ju Rõõm, Arm ja Häädus,
 Olen Tarkus ja Teadus, Walgus ja Wõim
 Üks sõna mu suust ja kõik on ilus.
 Ei ialgi seda tohi sündida,
 Mis nõia-unes nägin ma.

P. Rootslane.

Taara pidud taga selja.

Hiiis haljendab, tammikus tuhiseb tuul,
 Sees kihab ja kahab ja sosistab huul.
 Näe, tuluke tõuseb ja laenetab leek
 Ning leegissa rehitseb rostetand möek.

See on ju see ohwerdaw orjade parw,
 Silm kustund ja kahwatand pōskede karw,
 Neil turja on tuimestand rüütlite roosk,
 Käed, jaladki uimestand armetu joosk.

Kuid süda ei ole weel surutud wang
 Ja waimu ei warja weel hooletu hang.
 Näe, Taarale tuuakse oinas ja sikk
 Ja rahwale tarkadelt palukest tükk.

Siis kõnemees kõneleb Kalewi soost
 Ja õitsewaist aegust ning endisest loost
 Ja helweti õelast ja pimedast õöst
 Ning Taarale tarkade tugewast tööst.

Ja kuulates kuumendab kuulaja palg
 Ja nobedalt keerutab nooruse jalg
 Ning ilu ja rõõmuga ukusel auul
 Küll kõliseb kannel küll heliseb laul.

Siis uinuwad ilud ja suiguwad suud
 Ja kustuwad tuled ja kohawad pund
 Ning uinuja silmile unede tiib
 Kuldaegase ilu ja elugi wiib.

Kuid tuhiseb tammikus hommiku tuul,
 On lõppenud orjade õösine luul.
 „Maast üles! maast üles! Ju otsas on õõ!“
 Ju kurjustab kubjas ja tännitab töö.

J. Bergmann.

Ükskord oli üks mees.
 Ta sündis ja kosis ja suri
 Enam ma temast ei tea.
 Aga see oli üks mees!

Fr. R. Fählmann.

Muinasjutud.

Need on karjalapse laulud,
Teopoi si trallikesed,
Korrapüiga kõõrutused,
Wanaeide wokilaulud.
Targemate taitemata,
Suuremate sundimata,
Kõrgemate käskimata.
Lapse lustid, lapse leinad,
Noorus-nurme nukukesed,
Kewadise ehakujud,
Widewiku wiitekesed.

Kalewipoeg XV. 17—27.

Koit ja Hämarik!

Kas kuuled, kuidas kaasik kajab,
 Kuis lepik laksub, lusti ajab
 Nüüd tuhatkordsel kõlal?
 Õks „ööpik, ööpik!“ kostab ainu,
 Kui tahaks ette anda lainu
 Ja maksu kätte wõlal.

Kus olid, ööpik, tuima talwe,
 Kus siis, kui wilja wiidi salwe,
 Kus siis, kui lõõdi heina?
 Nüüd kewadisel õiekuudel
 Sa ainult laulad lusti puudel
 Ja muljud muret, leina.

Eks tea, et kewadil on ainul
 Kõiksugu armulilli wainul
 Ja armuhääli õhus?
 Mull' Wanaisalt kallis kohus,
 Et hõiskan oksal rõõsas rohus,
 Mis armul' südant rõhus.

Ma lennand läbi maad ja riigid
 Ja näinud mitmed rahwa ligid
 Ja elujärge mõnda.
 Ei siiski Hämarikku, Koitu
 Ma näinud kandwat armuloitu,
 Ei armu õitswat nõnda.

Siis alles Taadi esitoal
 Ja Taadi oma lahkel loal,
 Ta leian, mis mu iha:
 Siin Hämarik end Koidul ehib
 Siin Koit tall' armul wastu lehib,
 Kuis käsib õige kiha.

Nad aasta oodand aega pikka,
 Mil leiaks õilmewälja rikka
 Ja õõde wäe wäikse.

Nüüd kewade neil' täitnud oodet
 Ja kannud kätte ammust loodet,
 Neil' toonud armupäikse.

Nüüd päikse wastu õhtu arwul
 Läeb Hämarik sääl kikiwarwul
 Ja wiib ta une hoida.
 Ta ette waates puhub tule,
 Et tüli tal ei tunglast tule,
 Ei kahju kaswu toida.

Kuid waewalt lõppu päewa walgel,
 Kui Koit see astub punapalgel
 Ju Hämariku juurde.
 Ta tahab päikest uuest' süüta,
 Et pime kewadet ei tüüta,
 Ei läe ka laande suurde.

Nüüd armastajail teelt on tõkked,
 Nüüd silmist loitwad armu lõkked,
 Nüüd armul huuled hüüdwad!
 Ning mõlemad sääl ilma laela
 Üksteisel langwad armus kaela
 Ja armu maitsta püüdwad.

Nii kiirest' õõ neil seni kulub
 Kui hommiku nad ühest sulub
 Ja loit ei enam sirku.
 Koit süütab jälle päewaratta
 Ja katsub ööde jälgi matta
 Ja äratada wirku.

Ehk Taat küll neile annab luba,
 Et ehitaksid oma tuba,
 Ei süiski seda ihka.
 „Me tahme olla peig ja mõrsja,
 Ses põlwes arm on aina wõrsja!
 Muud enam me ei kihka!“

Neil' kahel, hõiskan nii kui jaksu
 Ja saadan laanest laululaksu
 Neil' rõõmuks armu nimel.
 Oh ärka, kel weel lämme süda
 Ka armul', armul' seda mööda
 Ja hõiska armu imel!

M. J. Eisen.

Kalewipoeg ja Metsapiiga.

Käes oli armas suine aeg,
 Mets lehkwaiss lehtedes,
 Kui kõndis Kalewite poeg
 Sääl sõja ehtedes.

Sääl tantsis lille latwu pääl
 Üks priske piigake
 Ja roosipärga punus sääl
 A'a wiiteks wirgaste.

Kui nägi neid siis kõrget meest,
 Jäi seisma tants ja töö,
 Kui sammus mööda tema eest,
 Käest langes lillewöö.

Nii meeldis Metsapiigale
 See kuulus kuningas,
 Et mahti andes mõttele
 Ta sõnas pisaras:

„Oh oleks minu abikaas
 See majesteetlik mees,
 Ei hooliks siis, et jääks m'ust aas
 See õitswa õnne sees!

Ma ennast ära salgades
 Kõik talle ohwerdaks;
 Uut ime õnne algades
 Oh kui ma teda saaks!“

Mis lausus laanelapse huul,
 Sai kuuldud Kalewist,
 Neid sala sõnu saatis tuul,
 Ta wastas armulist:

„Ei kaswa kaasat Kalewist,
 Mul mujal mõte, meel,
 Et warjata maad waenlasist,
 Seks sammun sõjateel.

Mu maa on minu mõrsjake,
 Kell' armu annud ma.
 Küll lahke laane lillele
 Saab kenam' kosija.“

Elise Aun.

Kalewlaste koosolek.

Õilme pühal, õhtu ajal
 Ilmub ime Eesti rajal —
 Metsad kõnest kajawad,
 Kalewlased künka harjul,
 Püha hiie puude warjul,
 Armsalt juttu ajawad.

Tühi on siis Taara tuba,
 Aastas ainus kord neil luba
 Tacwast tulla tagasi
 Mälestama muinasaegi,
 Kuidas hoidsid Eesti poegi,
 Waimustasid wagusi.

Wanemuise kandlikõla
 Heljub üle pilweõla,
 Kuuljaid armsalt huwitab.
 Kasutütar lehwib ligi,
 Pühib palawuse higi —
 Taara pere suwitab.

Kokku Metsapiigad kaugelt,
 Wesineitsid laente laugelt
 Tuuletüwul tulewad.
 Kõne koiduni neil kestab,
 Waga Wanemuine westab,
 Kalewlased kuulewad.

Laulab kuulsast kangelasest,
 Kesse taewa tagun'd wasest,
 Üle ilma laotan d.
 Poja möršjat ime looril
 Ehtind troostiks wanul, nooril,
 Kes on kallist kaotand.

Laulab muistsepõlwe pidu,
 Imelise armu idu
 Uuel ilul ülesse:
 Kuidas kõrged õnne leidnud,
 Põrmu piigakesi peitnud
 Onsal armul sülesse.

Kuidas kuldselt aastasada
 Onnes õitses Eesti rada,
 Waba rahwas walitses.
 Waenlane kui tahtis wõtta,
 Eesti sugu sammus sõtta,
 Taara wõitu talitses.

Hellad Eesti neind tõtsid,
 Wõidu wanikutel wõtsid
 Wastu wahwa meeste päid.
 Öndsad need, kes omad leidsid!
 Silmad pisarasse peitsid,
 Omadest kes ilma jäid.

Nutjaid otsis Juta üles,
 Imewägi loori külles
 Ehtis uuest' eluceed.
 Taewatütar õnne toonud,
 Ohked hõiskamiseks loonud,
 Sinililleks silmaweed.

Wiimaks kannel kurwalt kõlas,
 Nagu waikses walu wõlas
 Wajus Wanemuise rind :
 „Taara peitis oma nägu ;
 Rahwas langes ; wõõra jägu
 Oli püha Eesti pind.

Taaralased läksid üles,
 Pilkse pimeduse süles
 Kõlas imelikus wäes
 Muistsest õnnest laululugu,
 Kuidas käinud Eesti sugu
 Taewlastega käsi käes.

Wiimaks, wiimaks päästis ära,
 Tahtis anda endist sära —
 Wahel wiibis wõõras waim,
 Kaduma läks kõige kenam ;
 Jumalad ei tulnud enam, —
 Haawu saanud aate aim.

Aastas tuleme kord alla —
 Nüüd ju wennad endid walla
 Wabastamas wõõralt weolt.
 Taaralased, tõuskem üles,
 Meie paik on taewa süles —
 Rahwad tõuswad omalt teolt!

Õhu laentel lagle ujus
 Roosi ehtes, kulla kujus
 Jumalised ära wiis.
 Koit ju hiilgas ida ilmast,
 Kõrged kujud kadund silmast,
 Linnu laulust helkis hiis.

Elise Ann.

Muruneid.

Näe, näe ja imeks pane, hing,
 Mis mururiigi heljuring
 Kuuwalgel ilupidul käib,
 Kus neid see neist kenam näib,
 Kui helme ehtes siidi pael
 Siin muru iga kudruskael!
 Kõige nägusam neid
 On muruneid!

Sääl äkist' lõpeb lõbulull,
 Kõik põgeneb, sest kallal kull!
 Kuid küüsis kullil kenam neid,
 Ta saagiks sasind omal' peid:
 „Ei lase sind, s'ust jääb nüüd aas,
 Pead olema mu abikaas!“
 Kõige nägusam neid
 On muruneid!

Neid sipleb, lahkuda ei täi;
 Mees hoiab hoolsast', teeb tall' pai.
 Pai mõjub nagu helju walts,
 Pai järel' neitsi warsti talts.
 Mees koju wiib ja annab mett
 Ja peab käes neitsi kätt.
 Kõige nägusam neid
 On muruneid!

Mis see on, mees, üks imetund
 Mull' surub põuest endist und?
 See, neid, on armu abinõu,
 See armutund, mis tunneb põu!
 See tund, oh mees, käib üle meest,
 Nii hää, et sureksin ta eest!
 Kõigi õnnede õnn
 On arm, on arm!

Kuid eit ju järel teisel ööl,
 Kott kulda kaenlas, teine wõöl.
 „Las', noormees, lahti neid, — siin kuld,
 Las' mind, su koldel toita tuld!“
 — Ei taha ma sind kullal, eit,
 Ma tahan ainult muruõit!
 Kõige nägusam neid
 On muruneid! —

„Oh tütar, põge, ootmas õed,
 Siin ilmas sina ainult põed!
 Siin sinu jäädaw noorus kaob,
 Siin punapale kortsu waob,
 Siin surm, sääl elu ehiv sind,
 Sääl sinu elul kuldne hind.
 Kõigi õnnede riik
 On mururiik!“

— Las' noorus kaob, ei hooli t'ast,
 Siin algab minul elu wast!
 Sääl põli igaw, elu karm,
 Siin alles tean, mis õnn on arm!
 Ma jään, kus toond mind armupüüd,
 Kus õnn, kus arm, kus ülem hüüd!
 Kõigi õnnede õnn
 On arm, on arm! —

M. J. Eisen.

Kuldsest ajast.

Oh kuhu jäänud kuldsed ajad,
 Mil luules hülgas Eesti ilm,
 Mil taewalistest läik'sid rajad
 Ja päiksest säras Taara silm,
 Mil Uku hingamine tuules
 Ja Kõu ta kõnet kuulutas,
 Ka kiwidelgi laulud huules, —
 Kõik loodus elu ilmutas?

Siis Ilmarine tagus taewast,
 Kuldtähtil kinni naelutas,
 Kuud, päikest pani lendwast laewast —
 Nii pimeduse paelutas.

Siis Taara koitu kutsus tööle
 Tall' andis päikest läidata
 Ja Hämariku abiks ööle
 Weel kustund kuma näidata.

See pilt on jäänud taewa telgil'
 Weel muistsest Eesti noorusest;
 Kuis ilmus arm siis õndsas helgil
 Nii wördlemata woorusest!

Siis kuu ja päike kosjas käinud
 Neil hellal Eesti neidudel
 Ja tähed, wood neid waat'ma läinud
 Ja kuningad nü kuulsusel.

Siis Lämmeküne lustilasse
 Kõik noored hinged talutas,
 Wiis õnne ilma ilusasse,
 Kus lõbujumal jalutas.

Siis Taaralane taewa telgil
 Ja inimene ühenes:
 Kõik Eesti sugu nende helgil
 Neil lähenedes pühenes.

Siis kuningaks sai kuulus Kalew,
 Siis oli wabaduse wõit!
 Siis warjas maad kui müür ta malew
 Ja hoidis Eesti eluõit.

Siis rahwas rääkis linnu keelel
 Ja oskas nende õpetust,
 Siis isekeskes armumeel
 Sai lahutusel lõpetust.

Siis Murueide tütreid tantsil
 Ja metsapiigad pidudel,
 Puul, põõsal, murul, mäekantsil
 Siis oli elu idudel.

Siis Ahto laenetawal rajal —
 Ta kaasat kattis wahuloor
 Ja ehteks Wellamose majal
 Ta tütreid näkineitsikoor.

Ta Wanemuise kandlikõlast
 Veel räägib praegu muinasjutt.
 Ta tütre halest armuwõlast
 Siis Endla kallast kastis nutt.

Weel läigib selle oja laene,
 Kust põrmust piigat paistis kuu.
 Siis oli kõik nii karsk ja kaine
 Ja õigust rääkis süda, suu.

Elise Ann.

Endla piiga.

Ma vaatlesin Endla järwe
 Kord nukra meelega,
 Mu kannel kaebas ja nuttis,
 Kõik künkad kaebasid ka;

Siis leidsin lapsukese
 Säält õitswa rohu seest;
 Ta kätki on samblasiidist
 Ja waip tal uduweest.

Mu omaks sai kõrgemal saatel
 See wäeti maimuke,
 Kes maha jäänud maailmas
 Ja nuttis nii ärdaste.

Ta öitses õrnalt mu käel
 Kui lehkaw lehepuu;
 Ja laulis kord lahkelt mu kannel,
 Siis kõlas ka piiga suu.

Kui Endel surma suikus —
 Ja Endlat armastas ta —
 Siis waikides leinas mu Juta,
 Kõik künkad leinasid ka.

On kaua ta koidikul nutnud
 Ja õhtutel ohkanud,
 Siis Endla järwe end heidab,
 Kus kurbtus on kustunud.

Kuid ilusail suwe öödel
 Ta ilmub weepinnale
 Ja waatab, kas tähed weel tõuswad,
 Kas käib weel lindude tee?

Nüüd näeb järwe põhjas
 Ta armsast ajast und,
 Kui pakane meil puistab
 Siin wälja jääd ja lund.

Fr. Kuhlbars.

Ülem järw.

Päike söuab,
 Ohtu jõuab,
 Leina laulab linnuke
 Waikseste.
 Linda, nõrkend naene, nõuab
 Abikaasa hauale.

Leskinaene
 Wilets, waene,
 Kannab kiwi kalmule

Õlesse.
 Laugelt läigib leina laene:
 Hauas abikaasake.

Haud ju näha,
 Maad weel wähe:
 Linda astuks ülesse
 Hauale;
 Aga jalg ei enam lähe:
 Kiwi rõhub rängaste.

Kustub eha,
 Nörkeb keha:
 Kukub käest kiwike
 Põrmusse:
 „Taewataat, mis nüüd wõin teha?
 Isa, aita heldeste!“

Ahastuses,
 Wiletsuses
 Nutab Linda pisaraid
 Kibedaid!
 Nutab elu igawuses
 Pisaraid nii walusaid.

Pisaraida
 Walusaida
 Wõtab wasta oruke
 Kurwaste:
 Ülemjärwi sedamaida
 Sünnib musta murule.

Kõrges hinnas
 Eesti pinnas
 Seisab Ülemjärweke
 Kauniste.
 Kalewite kalmulinnas
 Leiad leinajärwekse.

A. Grenzstein.

Pühajärw.

Kõrgel kaljul istub Linda,
 Kuuleb mõõga mürinat;
 Hirm ja kartus tema rinda,
 Tema südant täidawad.

Orus tema kanged pojad
 Wõitlemas on Sortsiga,
 Laenetajad were ojad
 Jookswad wõidu platsilta.

Juba seitse päewa mööda,
 Seitse ööda mööda läind:
 Taplus kestab päewa, ööda,
 Wõitu Linda silm ei näind.

Surnukehad orgu katwad,
 Tuhat sorti langewad;
 Were laened rohtu matwad —
 Sortsid wahwad wõitlejad.

Linda waatab kaljukünkalt,
 Ootab poegi ülesse:
 Ei selt wõidurikkalt rünkalt,
 Pääsnud ükski waenlane.

Aga waata, oruhauast
 Sortsi parwed ilmuwad!
 Nende riided raskest rauast,
 Teewad põrgu kärinat.

Wait ja hirmus seisab Linda,
 Hāda paistab tema seest;
 Emasūda maksaks hinda
 Oma poja elu eest!

Sortsilaste wāgi rõhub
 Tõrkumata edasi;
 Mõõga tera hirmsast' lõhub,
 Werī woolab põlwini.

Mõõgad möllul plagisewad,
 Surma hüüdmist kuulukse:
 Kaljud katki pragisewad,
 Teewad hauda surmale.

Emasüda mõistab kaljul:
 Nüüd mu poeg on langenud!
 Annab ruumi leinal waljul,
 Wõidu laulud lõpetud.

Aga orust kostab waljust'
 Neli kord weel surma hää:
 Tuli purskab lõhkend kaljust,
 Tammed langwad mäe pääl.

Põrguliste naerukisa
 Surmaorust kuulukse:
 „Wõitlemine oli wisa —
 Kalewid, nüüd hingate!”

Linda ahastus ja walu
 Keelab silmapisara:
 Kuiwil silmil kurb is sala
 Närib südant otsata!

Oma kallil' abikaasal'
 Teinud ta ju woodikse;
 Nutust tema armsal aasal
 Saanud Üle m-järwe ke.

Aga nüüd ei ole nuttu,
 Nüüd ei ole pisaraid;
 Walu teeb küll otsa ruttu,
 Surnab Linda sedamaid!

Siiski orgu astub Linda
 Poegi saatma rahule;
 Awab üles mulla pinda,
 Uinutab nad woodisse.

Wäsimata ema käed
 Kandwad mulda hauale:
 Pea paistwad kõrged mäed,
 Tõuswad hauast taewasse.

Linda lõpetanud tööda,
 Saatnud pojad magama,
 Aga walu pole mööda,
 Walu wältab otsata!

Koitu kumab kurwas kujus,
 Eha lõpeb leinala,
 Pilwed sõudwad tormi tujus,
 Maru mängib õitega.

Tasa istub haul Linda,
 Kaebtus kadund südamest,
 Surma waikus surub rinda:
 Nüüd ta lahkub igawest'!

Seda näeb Isa taewast,
 Saadab silmil pisaraid:
 Nüüd ta nutab hinge waewast
 Pisaraid²nii kibedaid!

Nüüd ta laugelt langwad ojad,
 Langwad laened silmista:
 Wõidetud ta wahwad pojad,
 Pojad hingwad mullassa!

Kaua, kaua nutab Linda,
 Laene hoowab orusse:
 Pea musta mulla pinda
 Katab leinajärweke.

Järwest tõuswad kõrged künkad,
 Seiswad ikka ilusad:
 Need on Kalewite rünkad,
 Kus nad rahus hingawad.

Halastaja taewawägi
 Saatis Linda mullasse;
 Lindast mälestuse mägi
 Kaswis järwe kaldale.

Aga ema silmawesi,
 Jookseb mäest alati,
 Tuleb alla hiljukesi,
 Woolab laste hauani.

Armastus see järwe loonud:
 Ta on Pühajärweke!
 Walu on ta ilma toonud:
 Ta on püha rahwale!

Aga püha igawesti
 Ema silmapisarad,
 Mis ta silmist tasakesti
 Laste pärast jooksewad!

A. Greuzstein.

Kawal Hans ja Wanapagan.

Kawal Hans läks põldu kündma,
 Naeri nurme harima.
 Sarwik-taati suisa sammul
 (Ratsa sõidab harwa ta) —
 Tuli sinna, kohe küsis:
 „Pergel, Hans, mis teed sa siin?
 — Künnan põldu, harin maad,
 Pärast wilja koju wiin. —

Sarwik mõtles kohe kasu,
 Hüüdis: „pool on minu siit!
 Sest siin maad on minu jagu
 Wakamaid wast tuhandeid.“
 — Kumba poolt sa tahad, onu? —
 Küsis lahkest kawalpää,
 Sarwik hüüdis täie suuga:
 „Päälne pool on mulle hää!“

Hans aga naeris habemesse,
 Mõtles: oota wennike,
 Ahne oled, aga rumal,
 Wana onu sarwine.
 Hans see külwas naeriscemet
 Oma põllu pääle siis.
 Naeris kaswis, paisus suureks,
 Nagu ikka naeri wiis.

Sügisel läks põllu pääle,
 Hans oma naerid koguma,
 Sarwik ilmus kohe sinna
 Oma jagu nõudis ta:
 Sarwik kogus lehti kokku,
 Tõttas kohe keetma neid.
 Hans siis wõttis oma jagu,
 Kogus mullast naerid häid.

Teisel aastal külwiajal
 Oli lugu teisiti:
 Sarwik nõudis altpoolt endal
 Hans ka lubas röömsasti.
 Kawal Hans siis külwas nisu,
 Suwel wõttis pääd neil päält,
 Sarwik aga korjas õlgi,
 Wedas pörgusse neid säält.

Andres Alwer.

Müristamine.

Kui piksepilw meil' ligines,
Siis wanasarwik wärises :
Kui nüüd mull' tuleb pikse pauk,
Siis — sini suits ja sügaw auk!

Ta pistis järwe punuma,
Et ennast wette warjata,
Sääl aga käis üks käratus
Ja õelust mattis sügawus!

Ta'st sarwed jäiwad maha weel,
Need risuks ees on rahwa teel;
Neid kogub küla karjane
Teeb tutu-lutu endale!

Ado Reinwald.

Teomees.

„Ruun, tõmba eest, ma tõukan tagast,
Sind aitab waene teomees!
Ruun, tõmba eest, ma tõukan tagast,
Sul raske muidu lume sees!
Me peame ju härra wiina
Siit wiima kauge Narwa liina“.

— Las' käia, ei meil aega wahti!
Et pääseks lumetuisu seest. —
Ei härra anna mehel mahti,
Ta peksab hobust kui ka meest.
„Ah, armu härra, ära sunni,
Las' puhata meid mõne tunni!“

Mu hobu lõpeb lumewäljal,
Ma, waene ori, otsa saan:
Mul naene, lapsed kodus näljal,

Kes söödab neid, kui surma lään?"
 — Ohoo! miks karjud nendest, karwik,
 Küll põrgus söödab neid siis sarwik! —

Piits plaksutas, kuid hobu langes, —
 Ta koiwad a'anud sirule.
 Nüüd teomees ise lume hanges
 Peab wiina wiima linnasse.
 Tad härra sunnib piitsal käega,
 Mees tõmbab walus wiimse wäega.

Kuid wiina waat on liiga raske,
 Ei mehe jõud ta määrane.
 Ta tunneb koormat nii kui waske
 Ja jätab katse järele.
 Kuid härral südames nüüd kihas,
 Ta käratades hüüdis wihas:

— Las' lennata, meil aega wahti
 Ei ole lumetuisu käes! —
 Ei härra anna mehel mahti,
 Mees tõmbab walus wiimses wäes.
 „Oh armu, härra, anna armu,
 Ma langem muidu surnult põrmu.

Weel elab wana Jumal taewas
 Ta witsal wahib wiha hind",
 Nii hüüdis teomees raskes waewas,
 „Ta põrgu põhja wiskab sind!"
 — Las' wisata, kui tal on mahti,
 Siis minuga sa säääl wõid jahti.

Säääl wõid sa mind siis loomaks wõtta,
 Et wiinawaati weaks ma;
 Kuid nüüd sa aga aistel tõtta,
 Las' lennata, las' lennata! —
 Kuid mehel oli jõudu wäha,
 Ta langes surnult teele maha.

Ju tõised woorid tõtnud kaugel,
 Nüüd härra üksi surnuga,
 Kel waluwäärud silmalaugel
 Ja wiha wahib palgelta.
 Nüüd härra surnukeha pelgas,
 Kui oleks sarwik tal ju selgas.

— Sind kurat wõtku! — härra wandus
 Ja kihutas siis edasi.
 Kuid kuula, kuula kolelt kandus
 Tall' surnult kõla kõrwasse:
 „Sul wiinawaat on Narwa wiia,
 Sind aitan ma, sa tule siia!“

Kas näe, mis wiirastus siin sündis!
 Tall' teomees tõttas järele,
 Mees jalgadega lume kündis
 Ja wedas härra aistele.
 Küll härra hirmul wastu tõrjus,
 Kuid wihas teomees talle karjus:

„Mu hobu lõppes lumewäljal,
 Ma lang'sin surnult piitsa all,
 Mu naene, lapsed kodus näljal,
 Neil nutupill nüüd pirinal.
 Sa tegid seda oma käega,
 See eest sind taewas nuhtleb wäega.

Sa pead olema mull' loomaks
 Ja wiina waati wedama,
 Sind lubati mull' orjaks omaks,
 Nüüd sinu härra olen ma.“
 Piits wiras wihas läbi tuulest
 Ja sundus sõudis surnu huulest:

„Las' lennata, meil aega wahti
 Ei ole lumetuisu käes!“
 Ei teomees anna härral mahti,

Kes tõmbab wiinawaati wäes,
 Pliks, plaks on palmid härra pihal,
 Kui teomees hoogu annab wihal.

Ju mitu sada aastat weab
 See teomees wiina härraga
 Ja wiimse päewani weel peab
 See härra wiina wedama.
 Nad weawad wiina õösel ilmas,
 Tad päewal tass'wad põrgu hõlmas.

Andrus Alwer.

Ihnuse waim.

Lumi läigib, õö on walge;
 Selgelt sirab tähtesilm.
 Kuude walgel kumendawal
 Suigub waikselt wäsind ilm.

Surnuaias suisa sammul
 Kõnd'wad waimud siin ja sää:
 Nüüd neil luba ilmas luusi,
 Kuni hüüab kukehää.

Mõned tõttwad tuule tantsil
 Kohutama magajaid;
 Teised jälle lumetuisus
 Käiwad mööda metsi, maid.

Kodukäijad kikiwarbil
 Tõttwad waikselt oma teed,
 Käiwad waatmas wana talu,
 Teewad kolli läbi õöd.

Mõned waimud surnuaias
 Istwad haua ristil pääl,
 Teised lõowad kukerpalli,
 Hirnutawad reisjaid teel.

Waata, kentsakamat waimu
 Wana katkend kuue sees!
 Tuleb praegu kotti kandes
 Surnuaeda rutates.

Otsib rauast risti üles,
 Kus on pääle kirjutud:
 „Sündis tasa, suri tasa,
 Elus korjas kopikut.“

Siin ta wiskab koti seljast,
 Istub maha künkale,
 Puistab wälja kotist koormat:
 Kulda, hõbet lumesse.

„Siin mu rubla, siin mu rubla!
 Siin mu kallis kopikas,
 Siin üks sada, weel üks sada,
 Siin mul hõbe hiilgamas.“

Nõnda loeb waim sääil raha,
 Kumelt kallab walgust kuu;
 Pisut waikib waim, kuid jälle
 Jutustab tal luine suu:

„Waata, siin mu kullatükid!
 Rõõm, teid leidsin jälle ma!
 Teid ma elus keldris hoidsin,
 Märk'sin sala märgiga!“

Ja ta annab kuude walgel
 Kulla tükkidele suud.
 Kulda hunikusse säädes
 Lõgisewad surnu luud.

„Kui mind kirstus hauda kanti,
 Ei saan'd ühes wõtta teid;
 Te, mu elu ülem wara,
 Pidin jätma ilma teid!“

Aga ei mul hauas rahu.
 Enne kui teid sinna ma
 Wiinud ühes enesega
 Mulla alla hingama!"

Nõnda räägib waim ja loeb
 Ise ikka edasi,
 Kuni wiimaks rõõmsalt hüüab:
 „Kõik on käes mul krossini!"

Nüüd ta hüppab kiirelt üles, —
 Lõgisewad waimul luud,
 Wõtab kiirelt koti lumest,
 Kisub lahti kotisuud.

Aga imet, waata imet!
 Kuulda tuules tuhinat:
 Äkist' kari pisuhändi
 Surnuaeda tõttawad.

Pisuhännad tuule kiirel,
 Nii kui tulest noolik'sed,
 Lang'wad waimu wara pääle,
 Haar'wad kulda, hõbedat.

Pisuhännad ruttu ära
 Tõttwad kullatükid suus,
 Aga häda! ruttu jälle
 Ilmub teisi kari uus.

Waim küll oma kontidega
 Püüab wara warjata,
 Aga wahelt luise kere
 Tõttwad wargad saagiga.

Nõnda kandwad pisuhännad
 Kuni wara otsas kõik.
 Jälle ihnus kullast ilma,
 Jälle surnuaed kõik waik.

„Ei weel rahu, ei weel rahu!“
 Hõuab äkist' õhus hää,
 „Kui sull' kuld nii armsaks saanud,
 Korja teda ikka weel.“

„Ei weel rahu, ei weel rahu!“
 Kordab ihnus wingudes,
 Tõstab tühja koti üles,
 Raputab tad hulgudes.

Äkist' kuke laulu kuulda.
 Waimud tõttwad puhkama;
 Ihnus waim ka kukerpalli
 Kargab hauda kotiga.

Andres Alwer.

Sarwiku nahawenitus.

Kuula, kuula, kullakene!
 Kuis käib nähtud naljakene:
 Jutlust ütleb õpetaja
 Kangel keelel. Kõlab kaja
 Üle terve pühakoja:
 „Patust pöördä teitel waja,
 Muidu wiskab taewa wiha
 Põrgu põhja hinge, liha...“
 Töödest tõmp see waene liha,
 Ei ta tunne hinge iha:
 Tukub, norskab tugewasti —
 Hukas hing on igawesti!...
 Wanasarwik warsti wäljas,
 Kitsenahka kandes seljas
 Astub akna alusele,
 Paneb naha põlwedele;
 Wahib wargsi punnis-silmil,
 Inetumalt hambad irwil,

Ole uinujate pääde . . .
 Waljuks muutub siis ta waade,
 Kulmud kortsus, kõrwad kõssis,
 Hambad risti, mokad mossis,
 Hakkab kuri küünte abil,
 Kaugele et kuuldub krabin,
 Kiiresti nüüd kirjutama
 Naha pääle nimesida . . .
 Uinujate hulga pärast
 Tuli warsti nappus nahast.
 Kuri warsti waatamaie,
 Kawal kohe katsumaie
 Kas ei aitaks hamba abi,
 Suudaks sugu küünte läbi
 Nahka weidi wenitada,
 Kirjalauda laiendada.
 Ajab ääre hammastesse,
 Teise küünte keskeesse;
 Tirib mees, et higi tibab,
 Wenitab, et selg tal wibab,
 Silmad laugelt lahkumassa,
 Hambad suusta astumassa . . .
 Weidi wenib nahka nappi!
 Wõttes wiimaks auru appi:
 Kuri tirib. Wõimeis wärin.
 Äkisti käib käre kärin:
 Sarwik saba saputades,
 Sõrgadega sõputades,
 Huis kub aknalt uperkuuti,
 Nagu tubli tuuletuti . . .
 Rebenes wa rabe pinda!

See oli paras paganale,
 Sajawõrra saadanale! —
 Miks ta nõuab nimesida,
 Hukkab ilmas hingesida?

P. A. Pitka.

Kalatruudus.

Püüdja heitis õnge jökke,
 Et ta saaks säält kala kätte;
 Aga kõige päewa sees
 Püüdis tühja kalamees.
 Alles siis, kui õhtu jõudis,
 Kalake weel süüa nõudis,
 Ajas õnge lõuast läbi,
 Hüüdis waljust: „appi, appi!
 Armas mees, oh lasse lahti!
 Minul waesel pole mahti!
 Ja mis kasu saad sa minust,
 Olen pisuke, ja sinust
 Loodan armu, elu weel, —
 Olgu hale sinu meel!
 Mina elan wetewoos,
 Kus mull' Jumal elu loos;
 Kuiwal maal on surm ja walu,
 Kingi mull' weel aastaks elu!“
 Mees siis ütles: — mine wette,
 Aasta pärast tule ette!
 Siis ma wiin ja keedan sind:
 Kalapüük ju toidab mind. —
 Aasta pärast, päewa pääl,
 Oli kala jälle säält,
 Tuli kalda, mehe ligi,
 Kellega ta kauba tegi,
 Kala seisis, hüüdis wees:
 „Oled siin, mu armas mees?
 Wõta nüüd ja keeda mind,
 Siin ma olen, ootan sind!
 Täna näen weel wetewood,
 Homme on mul paljad rood.
 Armas on küll elu weel,
 Olen siiski surma teel!“
 Pisut aega mees weel mõtles,

Aga kärmest siis ta ütles:
 — Armas kala, lasen sind,
 Sinu truudus noomib mind,
 Et sa olid ustaw mulle,
 Siis mu süda puust ka pole!
 Sind ma lasen üsna priiks.
 Kui sind rahwa ette wiiks,
 Ja need sinu truudust näeks,
 Kuhu nende häbi jäeks? —

E. W. Freundlich.

Jaani-ussikene.

Nuttis neiu nurmela,
 Neiu noor ja ilus,
 Pillas hiilgwa pisara
 Rohu rüppe palgelta
 Põõsakese wilus.

Roomas wälja rohusta
 Ussikene waga,
 Leidis nutupisara,
 Pani ehteks päha ta
 Öilmekeste taga.

Kui nüüd õues sammud sa
 Waiksel öhtu wilul,
 Praegugi weel pisara
 Näed ta kulmul hiilgama,
 Hiilg'ma ime ilul.

C. M. Redlich.

Nali — Pilge.

Nali ilma naljata —
Kes siis tuleks kuulama?
Tahud saada tublit nalja,
Keeda omas pajas kalja:
Mis sa pakud rahwale,
Olgu talle omane!

Ado Reinwald.

Leelop, leelop, lelläkene!

Leelop, leelop, lelläkene,
 Osta mullõ põllökõnõ!
 Leelop, leelop, lelläkene,
 Kui sa-i osta põllökõist,
 Leelop, leelop, lelläkene,
 Kauple kaala rätikeist,
 Ma lää pillist Poolamaalõ,
 Sarwõst suurõ Saarõmaalõ.
 Leelop, leelop, lelläkene,
 Kedä sa iks panõt kündemähe,
 Kalõ kessä kiskõmahe?
 Leelop, leelop, lelläkene,
 Panõt sa iks parmu kündemähe,
 Kihu kessä kiskõmahe.
 Leelop, leelop, lelläkene,
 Kui tulõ iks kipõ kiiniaig,
 Kui tulõ pallaw parmuaig,
 Leelop, leelop, lelläkene,
 Parmu iks mõtsa pagõsi,
 Kihu linnäs lepistohe.
 Leelop, leelop, lelläkene,
 Sul iks maa kündemädä,
 Kalõ kesä kakkumada!

Setukeste laulud II.

Mille minno naari noore näio?

Mille minno naari noore näio,
 Põli ära sinipõlle?
 Et ma künni kükikala,
 Aie atra hargikala,
 Niidi neläroomakala,

Säläh katski kaskakene,
 Pääil mada mäntlikene;
 Otse küläst külwiterri,
 Onopojalt olleterri,
 Lelläpojalt leewäterri,
 Tädipojalt taariterri.
 Näije ma näio tulewat,
 Sinipõlle liiguwat,
 Wiski adra aida wasta,
 Kõweriku kõiwo wasta:
 Selle naari noore näio,
 Selle põli sinipõlle.

Setukeste laulud II.

Doistele.

Mustemad on meie poisid!
 Ise mustad kui need mutid,
 Mustemad kui meie rotid,
 Meie hüred ilusamad,
 Meie kassid kasinamad.
 Lähwad pühapää kiriku:
 Neil pole kuskil kopikada;
 Taskus taela raasukesed,
 Tulekiwi killukesed;
 Kuub neil kuulatud külasta,
 Wõõ on walla wainijulta,
 Nuga teiste noorte meeste,
 Tupp on teiste tuttawate.

Rahwalaul.

Muial säändse nooremehe.

Muial säändse nooremehe
 Nii kui wana wahrutükü,
 Kui külmänü köüdsetükü,
 Kui kakenu kablatükü:
 Külmänü künnüaigu,
 Hallatedu hainaaigu.
 Kui nä läawä kerikohe,
 Pandwa köüdse kübära pääle,
 Kablatükü kaabu pääle,
 Kūsüse nä sandelt rahha,
 Wanna waske waesiilt.

Siin umma säändse nooremehe,
 Nii kui osja oije pääl,
 Karjawitsa kalldeeh,
 Nitsewarwa niidü pääl.
 Kui nä läawä kerikohe,
 Pandwa kaarust kaabu pääle,
 Karda kaabu weere pääle,
 Astuse kõik alderehe,
 Jagawa nä sandel' rahha,
 Wanna waske waesile.

Setukeste laulud II.

Laisk ja wipk neiu.

Neli on neiduda peressa,
 Wiis oli noorta noorikuda:
 Tuba luudada küsikse,
 Ahju alguda snukse,
 Pada wetta palwedekse,
 Kibu nutab nuustikuda.

Meil oli üksi, maksis kaksi,
 Seisis seitseme eessa,
 Kannab kümne mehe kübara,
 Üheksa auu ajakse.
 Luos tal lusikawarred,
 Pügalas on piimapütid . . .
 Leiwa raasud raamatussa.

Neli oli neiduda peressa,
 Tuba oli põlwi põhku täis,
 Sääreluini sasi täis,
 Kedreluini kerpu täis.
 Kerbud kõnnsid, kõrred suus,
 Täied marssid, malgad seljas,
 Igas tunnis tõmbasiwad,
 Tunni taga hammustasid.

Rahwalaul.

Wõi imet!

Wõi imeta, wõi imeta,
 Mis nägin mina imeta!
 Mis nägin Näu külassa:
 Kaksi naista tappelesid.
 Annel oli harki, Kaiel kooku,
 Maiel margapuu õlala,
 Leenul leeme kulbikene.
 Kaelkoogud kannid wetta,
 Kerilauad keedid leenta,
 Siga sõtkus taigenada,
 Naene tuhnis tuhnermaada;
 Kubjas haukus hange otsas,
 Siga sõitis, sõlg oli rinnas,
 Lehm oli laudas, laps oli süles,
 Lammas läks laudije munele.

Rahwalaul.

Ei naest ma wõta ialgi!

Ei naest ma wõta ialgi,
 Nii wannun wandel alati
 Ja selle sisse kindlaks jäen,
 Mis päewi ka maailmas näen!

Ei naest ma wõta ialgi,
 Mis pakkugu nad palgakski,
 Wõi tulgu mind ka korraga
 Neid sada omaks kosima!

Ei naest ma wõta ialgi,
 Kas palugu nad põlwili!
 Naest wõtta jäägu meestele,
 Kes teed ei otsi õnnele!

Ei naest ma wõta ialgi
 Ja seda ütlen ometi,
 Et Eewa tütreid pilgata
 Ei saa mind wana poisina!

Ei naest ma wõta ialgi,
 Ei jää ka kaua üksigi:
 Ma pea pean pulma pāratu
 Ja wõtan kaasaks — t u d r u k u!

M. J. Eisen.

Janu.

Igakord kui mõisas käin,
 Juhtub mulle janu;
 Igakord läen Ojale
 Kustutama janu.

Igakord toob toobiga
 Oja Ann mull' kalja,
 Aga tihti unustan
 Juua, westes nalja.

Kalja pärast ma ei läe,
 Kodu küll mul kalja, —
 Kalja tooja pärast läen
 Westma armu nalja!

M. J. Eisen.

Mitte asjata.

Nagu metsas mesilased
 Lille ümber lendavad —
 Nõnda minu tütre ümber
 Külapoisid keerlewad.

Asjata ei mesilased
 Lillelehta liiguta,
 Asjata ka külapoisid
 Tütrega ei naljata.

Mesilased mesileiba
 Lillelt ära kannawad. . .
 Külapoisid aga saia
 Minu tütrele annawad.

Jakob Tamm.

Haiged silmad.

Olen alles noor, kuid silmahaigus
 Kipub mind ju wahel waewama;
 Ees mul alles suurem jagu elu —
 Kuidas haigelt ära elada?

Minu silmad haiged, waatwad wiltu,
 Kui ma kündma lähen põllule, —
 Waatwad wiltu Tõistre talu poole,
 Üle aia Tõistre õuesse.

Kui ma künnan, ei ma wagu märka,
 Hobu läheb, kuhu tahab ta;
 Wahel künnan üles põllupeenra,
 Lähen kraawi kõige adraga.
 Mis wõin parata, kui silmad haiged,
 Waatwad wiltu Tõistre õuele?
 Kus sääl talitades kergel sammul
 Könnib Tõistre peretütreke.

K. E. Sõõt.

Mu neiu on pahane...

Mu neiu on pahane
 Ja nukker kui nott,
 Sest et ma nii waene
 Kui kirikurott.

Kui kosjas tal käisin,
 Siis: „wälja pankrott!“
 Ta karjus, sest kerge
 Mu rahadekott.

Ja sisse siis sammus
 Sääl Oriku Ott;
 Tal keha nii jäme
 Ja lõual suur lott.

Mu neiuke wastu
 Tall' wadis kui rott,
 Sest Otil on raha
 Täis kolesuur kott.

Ja minake pahane
 Ja nukker kui nott:
 Küll ilmas teeb imet
 Suur rahadekott!

G. Wulff.

Ta.

Oli nii imelik, antsakas ta,
Isa käest tahtis ta talu,
Aga et seda ei saanud ta,
Hirmsasti waakus ta walu.

Nägi siis noore neiu ta,
Südamest waos ta walu.
Onnest ja armust siis sonis ta,
Tahtnud ei enam ta talu.

Wöttis siis neiu naoseks ta,
Jällegi waakus ta walu:
Armust ei saanud ju söönuks ta,
Tahtis siis jälle ta talu.

G. Wulff.

Saksa neiu.

„Ei Wenelaseks muutu ma,
Ma olen Saksa neiu, —
Mu isamaa on Saksamaa
Ja Sakslane mu peiu!“

— Sooh, mu wäike kullake,
Kas tõsi kõik, mis räägid? —
„Jah, tõsi, jah, ma Sakslane,
Mis naerad sa, kas räägid?“

— Kas peiult Lepa Andreselt
Sa oled õppind seda?
Eks katsume, kas Saksa keelt
Sa mõistad kõneleda? —

„Nii ruttu? Alles aasta cest
 Mind pandi linna kooli!“
 — Mis keeli rääksid waremast? —
 „Ah waremast? Maa keeli“.

J. Jõgewart.

Ani-Annuse kuulsus.

Oh kuis mina ihkan kuulsaks saada!
 Kuulsust taga a'an kui ratsamees,
 Aga asjata! Kuid õnneline
 Leiab teda kas wõi une sees.

Nii on hädalt aasta mööda läinud —
 Ani-Annusest saan'd kuulus mees:
 Ta on kuulus terwes kihelkonnas,
 Kuulus peaaegu kreisi sees.

Ani-Annus kuulus? Kust see tulnud?
 On wast mõne toimetaja sõber ta?
 Ehk wast selle sõbra sõbra sõber?
 Ehk wast kümne lehe tellija?

Ehk ta on wast hobuseid ja hargi
 Näitusele wiinud hulgani?
 Wõi ehk wallawanemate kogul
 Kreisisaadikuks ta waliti?

Wõta näpust! Ei see ole nõnda!
 Hoopis teisest küljest kuulus ta.
 Ei tal tarwis olla sõbra sõber,
 Ega mitme lehe tellija.

Ei ta pruugi näitusele wiia
 Rahuarmastajaid elajaid;
 Ei ta pruugi kreisisaadik olla,
 Kui nad selleks teise mehe said.

Tema kuulsus asub tema ligi,
 Asub tema oma kodu sees:
 Sellest ajast, kui ta naese wöttis,
 On ta kuulsa kurjanaese mees!

Aga sellele, kes kadedust nüüd tunneb,
 Olgu nõnda palju üteldud,
 Et ta oma kuulsuse ja nime
 Palehigi sees on teeninud.

Kuulsus nõuab lambakannatuse,
 Nõuab sada, sada ärksat ööd,
 Nõuab pikad pisarate ojad,
 Nõuab tõsist kangelasetööd.

Lammas, hobune ja wahisoldat
 Pead olema siin ilma sees,
 Kui sa tahad Ani-Annus olla —
 Kuulsa kurjanaese kuulus mees.

K. E. Sõöt.

Daras paar.

Kord elas üks peremees Puhjas,
 Sel oli küll kukkur ja kops,
 Kui wulises õlleklaas kuhjas,
 Siis rüüpas ta — rops ja rops.

Sel mehiksel oli ka naine,
 Nii noor ja nägus kui nops,
 Kuid polnud temagi kaine,
 Waid tühjendas tops ja tops.

Ja olid nad kangesti ahmis,
 Mees naesele mõirgas siis: klops!
 Kuid naesuke wastu ka plahwis,
 Ja käratses: joodik, sa Jops!

Ent mees siis külleluud klahwis
 Ja wirutas wiu ja wops,
 Kuid naesuke wastu ka tsahwis
 Nii kärmesti tsops ja tsops.

Kuid aastad andsiwad säru
 Ja wiimaks käis priistawi klops,
 Siis naesest sai närude naru
 Ja mehest sai popside pops.

G. Wulff.

Salomoni kohtuotsus.

Rikas naene suri ära,
 Mehed tulid, tegid kära:
 Tahtsid wara omale,
 Läksid suurte kohtusse.

Asjast ei saand keegi jagu:
 Mehed, täiest' ühte nägu;
 Ütlesiwad mõlemad
 Naese oma olewat.

Wiimaks pidi keiser ise
 Lõpetama waidlemise.
 Keiser sõnas targaste
 Waidlejatel' meestele:

„Kutsun targa nõialauast,
 See toob surnud naese hauast:
 Naene ise minu ees
 Ütleb, kes ta õige mees“.

Teine mees nüüd põlwil' langes,
 Palus hingehädas kanges:
 — Wõta wara omale,
 Jäägu naene hauasse!

Enne kui ta hauda läinud,
 Olen küll ju häda näinud:
 Parem warast ilma jäen,
 Enne kui ma teda näen! —

Keisri suust nüüd sõna tikkus:
 „Sinule saab naese rikkus!
 Sina olid õige mees
 Tema abielu sees“.

A. Grenzstein.

Kask ja paju.

All koplis tiigi ääres
 Kaks puud weel kaswawad:
 Üks kask ja teine paju,
 Mil oksad kõwerad;

Neist kahest armsam oli
 Mull' paju ammugi.
 Ma kaske nagu kardan,
 Kui mõtlen tagasi.

Kord poisikesepõlwes
 Sääl ühe kewade
 Ma jooksin paljajalu
 Mäelt alla tiigile.

Ka naabri Juku tuli
 Pea seltsiks minule,
 Siis kahekesi meie
 Jääparwel sõudsime.

Kuid rõõm ei kesta kaua —
 See ikka ilmas nii,
 Pill pika ilu pääle
 Wõib tulla peagi.

Ka meile sündis nõnda :
Parw lõhkes korraga
Ja mina Juku seltsis
Nüüd pidin suplema.

Nii kaua külma wee sees,
Kui wiimaks waewaga
Ma jõudsin tiigi äärde
Weest wälja ronida.

Ma alles kaldal püüdsin
Weel tiigist kübarat,
Kui isa oma poole
Ju nägin tulewat.

Ta toa aknest oli
Meid pannud tähele,
Seepärast oli tema
Nüüd üsna pahane.

Ta sammus kase poole
Ja löikas noaga . . .
Ma wäga hästi teadsin,
Mis pidi tulema . . .

Ma jooksin paju juurde
Ja sinna ülesse
Ma ronisin kui oraw
Pea ladwa tipule.

Ja seekord oli õnneks,
Et nõnda tegin ma :
Taat puu all hakkas naerma
Ja peks jäi saamata.

Kuid siiski enne seda
Ja pärast jälle ka,
Mul wõttis püksimõotu
Ta kasekimbuga.

Et küll ju kümme aastat
 Sest ajast mööda läind
 Ja mina ise olen
 Nii mõnda ilmas näind,

Ma siiski ikka seda
 Ei jõua unusta',
 Mis tundsin kaseoksast,
 Kui laps weel olin ma.

H. J. Schmalz.

Waimukad mehed.

Kepp käes ja kaelkott kaelas,
 Me kõrwu käisime
 Ja isamaast ja rahwast
 Sää! juttu a'asime.

Kuis säras tuli silmis,
 Kuis pale leegitses!
 Kui oleks muistne wahwus
 Meil põlend rinna sees.

Sel puhul Leedu rõõwliid
 Me oleks surmanud
 Ja wõõrad wererüütlid
 Kõik pelgu ajanud.

Sel puhul orjaikked
 Me oleks purustand
 Ja kurjad kubjad, kiltred
 Kõik ahelasse pann'd.

Sel puhul — — „Punu kaeras!“
 Sää! hüüdis tuttawa hää! —
 Oh, kuis me suures hirmus
 Siis wadisime sää!!

Siis oli wahwus kadund
 Ja sära silmadest —
 Siis hirmuwärin täitis
 Meid isa witsa eest. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Parodie Schillepi: „Auusa rüütli meele“ pääle.

Kord talus oli talgus —
 See on ju õnne algus,
 Kus kokku saab Ann ja Ants;
 Sääl unusta wõib päewast piina
 Ja wõtta ka weidike wiina
 Ning tantsida mõnigi tants.

Ja peremees näitab käega —
 Sääl tehaks suure wäega
 Ruumikas reheatlune ammul',
 Kus pikal sammul
 Pillimees sisse lehib,
 Ümberringi wahib,
 Lõõtsapilli liigutab,
 Ennast kiigutab
 Ja wiimaks teeb ta hääle
 Ning istub paku pääle.

Ja peremees tõstab sõrme,
 Sääl läheb kärke
 Oks teine läwi lahti,
 Kust wiulimees pääseb mahti.
 See tuleb kiirul sammul,
 Hõlmad ammul'

Ja kui ta sääil pillimeest näeb seisma,
 Ta hakkab ta ümber reisma;
 Waatab kolke ja nulke,
 Käänab wiili pulke,
 Säeb roopi,
 Tunnistab toopi
 Ja esite krigistades,
 Siis hirmul ja higistades
 Hakkab ta wiilut timmima
 Ning löötsapilliga ühte pinnima.

Ja peremees pilgub weel terawast,
 Sääil tulewad jalgwärawast
 Kui tuuletuhin Wirulombi wette
 Kaks kandlimeest karates ette.
 Need wõtawad kohe wuhinal
 Ja tõmbawad tikuga tuhinal,
 Ning wiil wirutab windiga
 Ja ühendab neid kui lindiga.
 Ning passi põrutab löötsapill:
 Tidiritt lidi lill, tidiritt lidi lill!

Nüüd haarawad tüdrukud Ott ja Ants
 Ning pääle hakkab siis tuline tants.
 Eesvalt polkat ja polkat mitmet plaani,
 Siis karataks kaerajaani
 Ja wiimaks linnast tulnud pasatskid
 Hakkawad utma siis kangesti kasatskit.

Siis langeb laopäält
 Üks komweki pakk kelmide käelt,
 Kesk tantsjate trobikonda
 Just sadand on ta.
 Ja muigates Mäe-Jüri Malle
 Nüüd ütleb Ala-Adamalle:
 „Too komwekid sija sa ruttu,
 Siis teen ma sinuga juttu
 Ja laupäew lasen su tuppa —
 Kuid muidu wõid kasida uppa!“

Sääl astub nüüd Adam alla,
 Kus tantsjate tuhin on walla,
 Kesk nende sekka ta tõttab
 Ja kartliku käega wõtab,
 Kus hullem kui rehemasina süles,
 Komwekid üles.
 Kuid wõttes ta wääratab wäha
 Ja tõugataks tantsjatest maha —
 Need sõtkuwad suu ja selja
 Ja pigistawad ninastki were wälja.

Kõik neiud ja peiud seda näewad,
 Imestes käsi kokku lõowad.
 Ja komwekkega tagasi tõttab,
 Suur naerukisa tad wastu wõtab;
 Malle aga istub sääl häbenedes
 Ja ootab komweki toojat igatsedes.
 Adam aga astub lähemale,
 Wiskab komwekid rüppe talle
 Ja ütleb: „wõid wanaks tüdrukuks jääja!
 Ei tahagi su poole enam käija.“

G. Walff.

Kaks rikast.

Kursi krahw ja kuulus mina —
 Nime ma ei nimeta —
 Oleme kaks rikast saksa
 Üle terve Eestimaa.

Tal on mõisad, mul on lossid —
 Ohulossid ilusad;
 Tal on kulda, mul on pärlid —
 Põuepärlid — pisarad.

Õhepalju meil on maada
 Kursis — surnuaia pääl,
 Mõne aasta pärast tõesti
 Magame me kõrwu süäl.

Ed. L. Wöhrmann.

Kalendri kirjutaja kaebtus.

Gregor küll oli nupumees,
 Kui ajamööd tal seisis ees,
 Kuid pattu tegi ometi
 Maailma vastu hirmsasti.

Liig wähe aastaid andis ta
 Meil selles ilmas elada;
 Ei saa nüüd enam sant, ei saks,
 Ei kuningas Metusalaks.

Meil peaks alg'ma aasta uus,
 Kui oleme me noores kuus:
 Nii tosin aastaid aastaga
 Me wõiks ju rohkem elada.

Ja tosin korda targemaks
 Siis kõik maailma rahwas saaks,
 Sest tosin rohkem kalendrid
 Kõik rahwas aastas ostaksid!

Nüüd tarkusest ta ilma jääb
 Ja kaup mul hallitama läeb!
 Kus panen nüüd mu kalendrid!
 See kõik, see kõik Gregori süüd!

M. J. Eitsen.

Sa truult tuksusid.

Sa truult tuksusid mu põues,
 Ei seisnud waiki päewal, õöl,
 Kas olin toa sees ehk õues,
 Kas magasin ehk olin tööil.

Su nägu waadates ma tundsin,
 Mis on mu kohus iga tund,
 Su käsul ennast woodi sundsin,
 Ehk küll ei olnud silmis und.

Ei maitse enam nüüd mull' söögid,
 Ma otse leinaks silmad wees,
 Su rinnas waikind elulöögid:
 Sa purustud mu jalge ees.

Ma pean jälle kandma kulu,
 Mu õnnetus on kaunis suur;
 Siin saagu meister tööd ja tulu,
 Sest purustud mu kallis uur.

Jakob Liiv.

Kiirus.

Postiwanker tee pääl wurab,
 Taga tuiskab tolmuwiir.
 Isand kutsariga urab:
 „Söida, mul on liiga kiir!“

Wankri wurin kaugel kajab,
 Hobu traawib kõigest wäest.
 — Keda isand taga ajab? —
 Küsib kutsar sõitja käest.

„Mis mul tasa tuksus rinnas,
 Wöttis keegi sala mult,
 Waras elab siinses linnas,
 Selleks kiirust nõuan sult.“

Kutsar mõleb: isand vihas
 Uuri warga üles pooks,
 Ehk wast kepihoobid pihas
 Teda waljult wangi tooks.

Aga isand musu anda
 Tahab salawargale,
 Hellalt seda kodu kanda,
 Kes talt wõtnud südame.

Jakob Liiw.

Meie Mats.

Mats alati on tubli mees —
 Ta kedagi ei pelga;
 Ei kumarda ta saksa ees,
 Ei tõmba küüru selga.

Kord astus oma pambuga
 Ta läbi mõisa õue,
 Saks tuli wastu kärkides
 Kui kõige kurjem kõue:

„Kas sina, tõbras, parunit
 Ei enam tunda taha?
 Wõi on sul munad mütsi sees —
 Et müts ei wotab maha?”

Kas tead, ma lasen keppisid
 Su jaoks tallist tuua?
 Ei aita see, siis lasen ma
 Sind kase otsa puua!”

Mats julgelt astub edasi,
 Ei taha saksa näha
 Ja mütsikese waotab
 Ta üle kõrwe päha.

Kui härra kārab edasi,
Siis kõigutab ta sulge —
Kes seda riista näha saab,
See pole enam julge!

Mats sammub mõttes edasi,
Ei liiguta ta mütsi.
Ta hüüab teepäält tagasi:
„Nii hirmutage Jütsi.“

Kui külm mu nina näpistab
Ja kərbib kõrvalehti,
Noh, millega siis meie Mats
Wõib oma nägu ehti?

Mats wõtab mütsi maha küll,
Siis seisab müts tal põues,
See sünnib toas, teateris,
Kuid mitte mõisa õues.

Ado Reinwald.

Raha laul.

Oh sa kolmkord kuri raha!
Oh sa pörgu pärandus!
— Küll sa teed siin ilmas paha,
Küll on suur su wägewus.

Sinu pärast muistsel rajal
Juudas müüs kord Issanda;
Sinu pärast me'gi ajal
Salgab mõni Jumala.

Sinu pärast rahwad, riigid
Wõitlewad ja langewad;
Sinu pärast sõja piigid
Werel wäetawad maad...

Sinu wõimul ülekohus
 Tõele wastu silmi lööb;
 Sinu pärast hädaohus
 Päewiline leiba sööb.

Sinu pärast wende wahel
 Tõuseb tüli talusse;
 Sinu pärast sõprus-ahel
 Katkeb nagu lõngake.

Sinu wõimul mõni togu
 Kannab doktor-kübart peas;
 Sinu wõimul wõllanägu
 Kõnnib julgest' rahwa seas.

Sinu wõimul külamehed
 Kurnawad mu kodumaad;
 Sinu pärast ajalehed
 Rahwast tihti petawad . . .

Sinu pärast wõtaks Jüri
 Kiisu kaasaks kaenlasse;
 Sinu pärast läheks Mari
 Murilegi mehele.

Sinu wõimul minu Maigi
 Läks kord teise rinnale;
 Sinu wõimul Tõistre Kaigi
 Minule sai mehele.

Raha, raha, oh sa raha,
 Oh sa ilma himustus!
 Pole üht, kes sind ei taha,
 Kel sa pole jumalus?

Sinu wõimul raba pinnad
 Muutwad wiljakandjaks maaks;
 Sinu wõimul kalju rinnad
 Lähwad õitel õitsewaks.

Sinu wõimul tõuswad koolid,
Kirikud ka ülesse;
Sinu wõimul õpetoolid
Saatwad walgust rahwale.

Sinu wõimul Tintsu Tõnu
Kannab nime ees nüüd „von“;
Sinu wõimul karja Anu
„Preilen-Anni“ linnas on.

Sinu pärast — oh sa taewas,
Ei küll tihka ütelda:
Olen isegi ma waewas,
Et kust teeniks kopika?

Ed. L. Wöhrmann.

Tütarlapse nutulaul.

Ema ei salli mind,
Ükski ei kosi mind,
Surm ka ei wõta mind —
Oh, kus ma jään!

Teised on pulmad tein'd,
Mind pole ükski näin'd,
Kõik minust mööda läin'd —
Oh, kus ma jään!

Oh Hans! Kui teaks sa:
Mu süda tuksub ka
Ja mõistab armasta —
Oh, kus ma jään!

Nüüd meestel on see wiis,
Et üksi näewad siis,
Kui raha hunik ees —
Oh, kus ma jään!

Kel lehmad, lambad käes
Ja kirstud weimi täis,
Neid näeb külapoiss —
Oh, kus ma jään!

Ka leidwad peigmeest weel,
Kel roosid palge pääl
Ja hästi libe keel —
Oh, kus ma jään!

Kel sala kassimeel
Ja küüned warjul weel,
On warsti tanu all —
Oh, kus ma jään!

Ilus ei ole ma
Ja warast wacne ka
Ning nõdra meelega —
Oh, kus ma jään!

Nii mitmel õnn on käes;
Ma nutan iga päew;
Et ükski mind ei näe —
Oh, kus ma jään!

Mis wõin ma selle eest,
Et mull' ei tule meest,
Kes päästaks kurbtusest —
Oh, kus ma jään!

Muud rõõmu ei tunne ma,
Kui hauas hingata,
Et lahti pääseks ma,
Sest kus ma jään!

Küll, mehed, nutate,
Kui pärast kuulete,
Et murest surnud ma —
Kõik teie süü!

Teil' jääb see wastata,
 Et mina meheta
 Siit pean lahkuma —
 Kõik teie süü!

Mil olen vastu pann'd?
 Mil teile „korwi“ ann'd
 Ehk mõnda pahandan'd? —
 Kõik teie süü!

Ehk küll teist kurja näen
 Ja mures mulda läen,
 Ma süski hääks jään —
 Ei vihka teid!

J. W. Jaansen.

Kahe otsaga.

Kass Hints tubliste sai tõreleda:
 Ta oli põõsas hiilinud,
 Sää! linnukese kinni püüdnud
 Ja kohe nahka kiilinud. . .

„Sa südamega linnusööja,
 Nii Linda-neiu manitses,
 „Kuis julged silmapilku seista
 Weel inimeste silma ees?“

Ja linnukene — süüta, waga,
 Mis kurja oli teinud ta,
 Et hirmsa werejanu ohwriks
 Ta waene pidi langema?“

Tund hiljem Linda lõunalaual
 Sõi linnupraadi isuga
 Ja kiitis wapraid jahimehi
 Ja kiitis kütikunsti ka.

H. Pöögelmann.

Üürikontraht.

Kes tahab kortrit wabetada,
See mu käest kontrahi wõib saada,
Wõib waewamata jätta pää,
Sest minu kontraht ülihää.

- § 1. Mu majas igal elamisel
Kaks last wõib olla üürilisel,
Kui tuleb mõni juurde weel,
On kontraht murtud otseteel.
- § 2. Ei mina suitsetamist salli, —
See mustaks teeb mu kort'ri kalli;
Kes tarwitab nuustubakat,
Saab minu käest kadakat.
- § 3. Kõik norskamine, ohkamine
Ja oigamine, karjumine
Mu maja wäga pörutab,
Seepärast ära keeldud saab.
- § 4. Neid, kesse mängu armastawad
Ja öösel ennast harjutawad,
Ei salli mina ial ka, —
Naad a'awad koerad huluma.
- § 5. Et eemal hoida rasket niiskust
Ja paha rinnahaigust tiis'kust,
Ei tohi nutta üksegi,
Sest see teeb niiskeks korteri.
- § 6. Kui wihma sajab, peab tõttma
Ju saapaid uksel ära wõtma,
Ei märga wihmawarju ka
Mu majas pea olema.
- § 7. Kõik kirstud, kummutid jaapid,
Mu ruumid nende tarwisapid;
Neid pruukigu kes ainult all,
Kuid mitte, kesse kõrgemal.
- § 8. Ei koera, lindu, ega kassi,
Mu majasse ma luba tassi;

- Kas olgu ürnik noor wõi hall, —
Mu maja pole loomatall.
- § 9. Kel toas ümber jookswad hiired,
Need olgu koristama kiired,
Sest hiired ära näriwad
Kõik majaseinad ilusad.
- § 10. Et haigused ei pääseks loitma,
Peab igaüks end hästi toitma;
Et ära hoida kolerat,
Ei tohi süüa sibulat.
- § 11. Kui suitsu tuleb sisse ahjust,
Ei tohi kõneleda kahjust,
Waid peab õuue minema
Ja weidikene ootama.
- § 12. Et mitte tolmu sünnitada,
Ei tohi keegi keerutada;
Ka riideid puhastada ma
Küll luban ainult õuessa.
- § 13. Ei jalutamist salli mina,
Ei luba nuusata ka nina;
See sündida wõib uulitsal,
Kuid mitte minu akne all.
- § 14. Ei maja wõtit saa mult keegi,
Üks ainus on, mu käes seegi;
Kes õiget tundi weel ei tea,
See koligu siit wälja pea!
- § 15. Siis ikka selgusele jõuan,
Kui üüri kohe ette nõuan
Ja nimelt kolme aasta eest, —
Kes uskuda wõib üürimeest?
- § 16. Ja sureb üüriline ära,
Ei tohi tema tõsta kära;
Miks maha jättis korteri,
Ei kopikat saa tagasi!

Karskus.

(Lisa.)

Wiin wõtab meeled meeste päästa,
Poole meele poiste päästa,
Ojud naeste otsa cesta,
Tussab ise tütarlapsed.

Rahwalaul.

Meie töö.

Me taewa tõugu oleme
 Ja jumalikke sugu,
 Me koidu nimel tuleme
 Oöl laulma lõpulugu.
 Pea tõuseb tõesti päikene,
 Sest koit ju kuldab taewast,
 Pea pääseb suur ja väikene
 Priiks pimeduse waewast.

Meil armastus on sõja lipp
 Ja haridus see oda
 Ja õndsus elu ülem tipp
 Ja siht — karsk' Eesti koda.
 Nii tööd me teeme lootuses,
 Tööd tulewiku kasuks,
 Tööd teeme selles ootuses,
 Et päew maailma asuks!

M. J. Eisen.

Karskuse hümnus.

(Sinine lipp).

Mu rahwas, kaua, kaua aega
 Sa orjaikked kaebasid,
 Et pärispõlwe mustad päewad
 Sind väga raskest' waewasid.

Sa priiust, kallist priiust püüdsid
 Nii kaua kuni wabaks said,
 Ei enam ihu orjus kõida —
 Wõid käia mööda ilmamaid.

Nüüd ise kütked omal' palmid,
 Mis kangem ihu-orjusest
 Ja meelel märksal iket kannad,
 Mis rõhk'ma walmis igawest.

Kus külge ial silmad heidad,
 Wõid alkoholi näha säääl
 Ja kuidas teda truult orjab
 Noor, wana selle ilma pääl.

Ja kätte korralt iga aasta
 Sa miljonise wara wiid
 Ja see eest on su saatus kurwa
 Üks häda, tüli, waen ja riid.

Kui kaua tahad sina wiibi
 Weel alkoholi orjuses?
 Kui kaua tahad häda osta,
 Kui nüüd on õitsmas õnn sul ees?

Sa murra puruks kord need kütked,
 Mis toob sull' hirmus alkohol,
 Siis alles oled täitsa waba,
 Jah, waba ilmas igal pool!

Kõla, laul,
 Maru jõuul!
 Mürinal
 Sa äiksena üle ilma tõtta!
 Lehwi, lipp
 Sinine,
 Ülewal!
 Sa karsklasi oma alla wõta!
 Ja kutsu karskuse aate eest sõtta
 Kõik, kellel waenlik on alkohol!

M. J. Eiseni järele wiisi jaoks A. Luksopp.

Ärka!

- Oh ärka, rahwas, wiina unest üles
 Ja unejäljed silmist kaota!
 Kui kaua tahad alkoholi süles
 Ja põrgukihwti juures wiibida?
- Oh märka kord, et wiin on surnumeri,
 Mis terwed rahwad ära uputab,
 Ta läbi nõrgaks saab su üdi, weri,
 Ta sinu elurammu lõpetab.
- Wiin riisub wara, puhast südant, woorust,
 Kõik pahad teod sinus ühendab,
 Ta surma sülle sängiteleb noorust
 Ja sinu eluiga lühendab.
- Ei ole ta, nii nagu wahest kuuled,
 Kui kõiki rõõmustaja elutilk,
 Waid ta on surm, ta kihwtitunud huuled
 Sind põrgu meelitawad iga pilk.
- Tee lahti silmad; waata, kus on tõde
 Ja märka, et sind warjab surmaöö!
 Oh, ärka, ärka, Eesti wend ja õde,
 Sind ootab raske wõitlemise töö!
- Sa pane tublid sõjariistad wõõle:
 Lõõ maha wiin, — end wõta kaitseda!
 Küll tuleb wõit su tüdimata tööle,
 Wõid wõitluslõpul rõõmu maitseda.

M. Pakits.

Alkohol.

Alkoholist põgene,
 Lapsukene, kaugele!
 Hirmsam on ta weel kui uss
 Ja kui katk ja hukatus.

Kihwt see elu lõpetab,
 Katk see keha suretab,
 Alkohol see ometi
 Tapab ihu, hingegi.

M. J. Eisen.

Surnumerde.

Miks sa suisa Surnumerde
 Ihkad jooksta joonega?
 Kas sind enam ükski side
 Eluga ei ühenda?
 Suur on Surnumere laene,
 Temasse sa upud, waene!
 Miks sa lähed meelega
 Igawesti surema?

Surnumeri woolab üle,
 Ammu üle kallaste,
 Tahab uputuse tuua
 Kodumaale, rahwale.
 Alkoholi laened lõowad,
 Iga maja alust sõowad,
 Püüdwad panna langema
 Iga hoone hoolega.

Kätte labidas ja kiwid,
 Paisu ette panema,
 Hüina müüri ehitama,
 Kust ei laened üle saa!
 Surmaingel müüri taha
 Jäab siis jäädawasti maha.
 Önn sul ilmub uksele
 Hüüdes: mulle lahti tee!

M. J. Eisen.

Ära joo wiina.

Ära joo wiina, mu kallikene,
 Ära käi nii tihti trahteris!
 Sa ilma ees jääd näotumaks
 Ja mind sa saadad kerjama.

Ära joo wiina, mu kallikene,
 Sest mured mind on wanaks tein'd!
 Sa armastasid mind nii hellast',
 Kuid nüüd su süda mulle külm.

Ära joo wiina! su poeg on noor weel,
 Tahab kaswata ja koolita
 Ja tütar, see ei auusta sinu,
 Ta ütleb: minu isa joob!

Ei waleta mu ema sõna:
 Kui palju kahju wiin küll teeb!
 Ta mitmed noorelt hauda saadab
 Ja nõnda teeb ta sinuga.

Rahwa suust.

Hoiatuseks.

Rõõmusta, piiga, ja hõisaku huul,
 Õnn sul weel õitseb, weel lehwitseb tuul!
 Elu on kullase kewade nägu,
 Ööpik sul laulab, weel häälitseb kägu...
 Oh sa ei tea, oh sa ei tea,
 Kuidas sinu õnn wõib õitseda pea!

Nopi ja himusta lille, mis õites;
 Toredal täkul tuleb tema sõites;
 Isale kiidab tema põldude pikkust,
 Sinule — armu ja truuduse rikkust...
 Oh sa ei tea, oh sa ei tea,
 Kuidas sinu õnn wõib õitseda pea!

Nõnda sa jätad siis isade maja:

Weimewakk, rikkus on kõik, mis sul waja;
Abikaas kodusse uute sind kannab,
Ema sull' nuttes weel õnnistust annab...
Oh sa ei tea, oh sa ei tea,
Kuidas õnn maha sind jätta wõib pea!

Õnnetus laotab su pää üle tiivad:

Sõbrad need kaasakese kõrtsi sul wiivad,
Kodus on tal igaw ja kodus on nii paha,
Kõrtsis nii lõbus on pillata raha...
Oh sa ei tea, oh sa ei tea,
Kuidas õnn maha sind jätta wõib pea!

Truudus ja armastus — petlikud hüüded!

Raha ja kaaswara olid tema püüded, —
Neid tema kõrtsile ohwriks kõik kannab,
Tuska ja tüli tema kodu säält kannab...
Oh sa ei tea, oh sa ei tea.
Kuidas õnn maha sind jätta wõib pea!

Kodust tema walmistab koleda koopa,

Mis täis sõimu sõnu, wandumist, hoopä;
Sellepärast wali ja waata sa ette,
Neiuke, nooruke, muidu saad petta!...
Oh sa ei tea, oh sa ei tea
Kuidas õnn maha sind jätta wõib pea!

Rahwa suust.

Waenelaps.

Ema nad matsiwad külmetan'd hauda;
Isa, see kõrtsi läks joojate lauda,
Kodus ei leia sa leiba üht palakest,
Tilgakest piima, ei pisemat kalakest,
Tühi on kõht sul ja tühi on kapp...
Waenelaps, elu on sinule sapp!

Meelde ei tule sul rõõmulist mängi,
 Külma käes wäristes poed sa sängi,
 Tuul aga asemeõlgedes tuhiseb,
 Pragudest kambri ta keelmata wuhiseb:
 Katted on kõrtsis kõik wiimne kui lapp...
 Waenelaps, elu on sinule sapp!

Tuba on pime ja õõ on nii kole...
 Isa sa hüüdsid! Tal aega ei ole!
 Jook on nii magus ja sõbrad ka keelawad:
 „Suregu, kes sureb! kes elus, need elawad!“
 Janu on suur tal ja aeg on ka napp...
 Waenelaps, elu on sinule sapp!

Miks nii haledalt hoigab su huule?
 Ükski ei kosta ja keegi ei kuule!
 Hommiku tulekul tõuseb küll päikene,
 Sängis ei liiguta enam end wäikene:
 Silmad jäid lahti, kuid kangeks jäi keel...
 Waenelaps, surm üksi halastas weel!

G. E. Luiga.

Kõige uhkem maja.

Mis on kõige uhkem maja
 Terwe walla sees:
 Kiwi hoone, kiwist katus,
 Suured akned ees?

Arwate, et wallamaja,
 Kuhu hulgana
 Peremehed kokku käiwad
 Aru pidama?

Usute, ehk koolimaja,
 Kus noorsugu koos
 Opib, waimuwilja kogub
 Waimustuse hoos?

Wale! Herra kõrts on see:
 Sinna kannawad
 Kehwad talumehed kokku
 Wiimsed kopikad.

Kõrts.

Wana, lagund talumaja
 Kukkus tuules külitati;
 Toed — need ei jõudnud teda
 Hoida enam õieti.

Kukkudes weel kõrtsi pääle
 Wiskas waate wihase,
 Nagu oleks tema olnud
 Selle pärast süüdlane . . .

Jakob Tamm.

Õlle unenägu.

Auusad rüütliid istuwad
 Pidulauale
 Kallil roal täidawad
 Kõhtu hoolsaste.

Õlu lustil laenetab
 Pidupõrandal,
 Kõrget heldust kuulutab
 Lombis jalge all.

Pidupilli häälte sees
 Wiimaks uinub ta,
 Näeb põllul enda ees
 Orja ohkawa.

Nälja jäljed nāo pāal,
 Janu waewab meest:
 Leiba pole sōögiks sääil,
 Puudus wārskest weest.

Jakob Tamm.

Õlle wõim.

Odrapää hüüab orasta,
 Käbi kerkib pisteessa,
 Wesi laksub laeneessa.
 Millal kolmed kokku saawad?
 Kūpsetusel, keedetusel.
 Šiis nad ankrū actakse,
 Ollekappa kallatakse,
 Kapast kurku kuristakse,
 Kurgust alla neelatakse.
 Šiis wõtab meeled meeste päästa,
 Poole meele poiste päästa,
 Ojud naeste otsa eesta,
 Tüssab ise tütarlapsed.
 Naesed tantsiwad tanuta,
 Mehed mütsita mūrawad,
 Poisid poolil püksata,
 Neiud nelja tõllakile,
 Hūpakile, kāpakile!

Rahwalaul.

Rahwa kasuks.

Rahwa kasuks lauletaks
 Tānawas ja talus,
 Rahwa kasuks elataks
 Rõõmus ja ka walus.

Mina waene! Mis wõin ma
 Teha rahwa kasuks,
 Et wõiks kasu kaswada
 Rahwal kõrgeks lasuks?

Tean, tean auusa nõuu:
 Awan kohe kõrtsi,
 Sest saab kasu wana, noor,
 Kasu tuhatwõrdse.

Rahwa kasuks tahan säääl
 Hirmust waewa näha:
 Raha tasku toppida,
 Raswa saata keha!

M. J. Eisen.

Ühesuguseks saamine.

Waogu waheseinad
 Nagu niidul heinad,
 Wennaks kõik me saagem,
 Üksteist kaelustagem!

Nõnda rahwamatsi
 Kuuldi ast'wat platsi,
 Onne aega tuues,
 Wõiduks liiku juues.

Wahesein ju waob,
 Mats see kraawi kaob,
 Poris maas säääl pöörleb,
 Notsu kõrwal keerleb.

M. J. Eisen.

Tantsijad.

Tähed taewas tantsiwad,
Tantsib meie maagi;
Tõest' ei tantsu paremat
Keegi näha saagi.

Kui ju tähed tantsiwad,
Minagi siis tantsin,
Sest et elus mööda maad
Koormat küllalt kandsin.

Ei sääl tantsind taewas, maa,
Tantsis joodik ainult,
Tantsis kuni tantsija
Leiti maast ju wainult.

M. J. Eisen.

Kuningas.

Kisa tõusis käraga,
Hõiskamine otsata;
Mürin, kärin lähenes,
Maa see üsna müdises.

Arwasin, et tulemas
Wistist' wägew kuningas,
Keda kära kärmesti
Kuulutas ju kõigile.

Uks see lahti prantsatas,
Sisse sammus kuningas:
Alkohol, kes sulase
Paiskas uksele pikali.

M. J. Eisen.

Enne ja nüüd.

Enne weel, kui meie naabri Miku
 Wõttis wiina,
 Tegi talle iga rahakopik
 Taskus piina.
 Ega pääsnud Miku sellest piinast
 Enne lahti,
 Kui ta kõrtsmikule kopkad anda
 Leidis mahti.

Päewa polnud, kui ei pesitanud
 Puudus talus,
 Ega Miku oigand sagedasti
 Pääwalus;
 Ja kui läks ka nõudma paranduseks
 Arstirohtu,
 Tõi tall' rohi igakorra ainult
 Hädaohtu.

Nüüd, kus naabri Miku enam kõrtsi
 Teed ei talla,
 Ega wiina, õlut nagu enne
 Kaela kalla,
 Jäab tall' kopik seisma wagusasti
 Ikka tasku,
 See cest waatab seina warnalt tühjalt
 Wiinaplasku.

Iga päew nüüd endne kidur Miku
 Täiest' terwe,
 Iga päew tal talus tagawaraks
 Leib ja serwe.
 Rahu ja ka rõõm nüüd jäädawasti
 Talus asub;
 Tuhatwõrra ära kõrtsi rõõmu
 Karskus tasub!

M. J. Elson.

Didulaul.

Lai! pidulaul olles
 Ohes seltsilistega
 Tahtsin labkel keelel lasta
 Eesti rahvast elada.

Wõtsin kätte wiinaklaasi
 Waimustuses wahwaste,
 Aga pilku sinna pöördes
 Uinus hää! mu huulte!

Nägin wiina naeratawat
 Kahjurõõmul kibedalt . . .
 Mulle see kui surma oda
 Tungis rinda terawalt.

Käsi nagu kohmetanud
 Laskis klaasi küljele;
 Wihal minu pääle waates
 Langes wiin siis lauale.

Alles nüüd mu huulte üle
 Sõudsid sõnad soowiga . . .
 Näitas, nagu oleks langend
 Kurjem rahwa kurnaja!

Jakob Tamm.

Wesipoeg.

Ma olen mees, kes mõistab juua,
 Kes mõistab juua, imet luua,
 Sest mina joon kakstuhat toopi
 Ja ei jää joobnuksjääma hoop!

See on üks kallis kunst! Kes oleks,
 Kell' seda kunsti tarwis poleks?
 Kuid hoida seda kunsti oskan
 Ja ainult sõprel' kõrwu soskan:

„Ei joo ma kehakinnitust
 Ei klaasist, pudelist, ei aamist,
 Ei joo muist kõrtsi keelekastjast,
 Waid kodu — nurgast wesiastjast.

M. J. Eisen.

Jällenägemine.

- W
 eel hilja õhtul, eha ajal
 Kui kõik ju külas wagune,
 Üks noormees rändab kepi najal, —
 Wist ihkab ta oõmajale.
- Tal jalas saapa laba, pastel
 Ja riided seljas katkenud,
 Nii tuleb aralt, tasa astel,
 Waim, ihu ära wacwatud.
- Ta otsib, midagi näib waja, —
 Loeb nimekirja wärawalt, —
 Nii leiab wiimaks sõbra maja
 Ja astub kotta tänawalt.
- Kus mees, kui kangelase kuju
 Täis elujulgust tugewust,
 Kel tundmata on mure tuju
 Nüüd awab tulejale ust.
- Tal korralikus elumajas
 Kõik asjad puhtad, nägusad,
 Ka puud ja põõsad iluks aias,
 Kõik kohad küllust näitawad.
- Kui hirwekene waikselt, tasa
 Käib wabalt rohu laane sees,
 Nii sõbra armsam abikaasa
 Siin talitab neis tubades.

Ta wirgad käed on usinuses
 Siin kaunistamas mehe tööd;
 Ta pilgud hellas armastuses
 Kui tähed walgustawad ööd.

„Mul raske oma saatust kanda!“
 Nii ütleb sisseastuja,
 „Ehk oskad mulle nõuu sa anda,
 Kuis wõiksin sellest pääseda.“

Kõik wanemate kaasaanni,
 Ka elujõuu, ja nooruse,
 Mu nõtrus wiina pandiks pani;
 Wiin häwitas mu õnnetee.“

„Joo edasi! Teist nõuu ei jaksa
 Ma sulle anda midagi,
 Su juures noomitus ei maksa,
 Nii wastab sõber wagusi.“

See sõna, nagu odapiste
 Nüüd haawas waese südame.
 Ta jättis sõbra majas iste
 Ja kadus pimedusesse.

Nüüd nagu keegi teda ajas
 Ka kõrtsist mööda kiiresti.
 Tal kõrwus sõbra sõna kajas
 Nii noomiwalt: „Joo edasi!“

„Joo edasi!“ Kui hirmust piina
 Ta tundis selle sõna seest!...
 Sest ajast saadik jättis wiina
 Ja lahkus kõrtsi-sõpradest.

Jakob Lilw.

Napsi Mats.

Napsi Mats, see kiitles nõnda:
 „Joomine küll rikub mõnda,
 Aga mull' ei tee ta wiga —
 Lakun nagu elusiga!
 Hüüdku teised kõrtsitaadiks,
 Nimetagu wiinawaadiks, —
 Mitte maiku sellest üsi
 Mina kedagi ei küsi!
 Talu on meil wäga hää,
 Olgu siis ka purjus pää;
 Rahapuudust mul ei ole,
 Sest ma joon ka nii mis hale!
 Tui jui, jui jui, joobnud pää!
 Eila õhtu oli hää:
 Wina seisin täis ma tilli,
 Kõrtsi Jakob mängis pilli,
 Õlut lausa laual ujus,
 Palju minu kõhtu wajus!

Tõistre Mart end targaks peab,
 Tühje asju seltsis ajab:
 Eila õhtu wõttis minna
 Põllumeeste seltsi linna;
 Sää! ta sellest saawat teada,
 Kuidas sünnib nurmi seada,
 Kuidas perenaene õhtu
 Wasikatel täidab kõhtu,
 Paljus heinu ette kannab,
 Paljus lehm tall' piima annab.
 Sää! on mehikesel toru,
 Sää! on tema tarkus, aru!
 Käib ta muidu ümber luitmas,
 Ilmaaegu aega wiitmas.
 Siin on mees, kes mõistab teab,
 Targust asjust lugu peab!

Ei ta põlluseltsist tea,
 Ega sellest lugu pea,
 Siiski mõistab kunda põldu,
 Mõistab seemet pääle pildu,
 Mõistab metsas heina niita,
 Mõistab kõrtsis aega wiita:
 Siin on tema seltsimaja,
 Siit ta saab, mis ihul' waja,
 Paier-õlut, wärsket wiina,
 Et wõib unustada piina.

Tõistre Jaan end targaks peab,
 Tühje asju seltsi seab:
 Elliteleb oma orje,
 Loeb raamatuid ja kirje,
 Nuusib läbi laiu lehti,
 Ütleb: „see on waimuehte!
 Selleks, kes ei miskit tea,
 Arwan mina oma sea.
 Waimul olla tarwis toitu,
 Äratust ja mõttekoitu,
 Muidu sureda ta ära
 Nagu mullu minu mära.“
 Oh sa, wanapärdik, rumal,
 Ilmalik ja ebajumal!
 Oh sa wana tühi, sõge,
 Mina pean naerma õge!
 Eks siis Napsi Mats ei läha
 Kirikusse iga püha?
 Istub palja pääga toolis
 Mitu tundi taewakoolis;
 Kuulab säääl siis wäga ergast,
 Et ei peeta lugu targast
 Ja see üksnes saab ka taewa,
 Kes näeb ala risti, waewa.
 Mis ma siis weel loen kirju,
 Ellitelen omi orju?
 Oige tee on minu jalgel,

Kõrge tarkus pääs ja palgel;
 Kõrtsis kallis wiin ja õlu —
 Need on minu rõõm ja elu!

Mõni joodik, keda tean,
 Läks küll raisku üsna pea.
 Ammuks see nüüd alles oli;
 Muda kõrtsis tõusis tüli;
 Ausad mehed üsna hääga
 Pusklesiwad purju pääga.
 Wiimaks läksid nagu marru,
 Kiskja elajate arru.
 Nemand wõtsid karwust kinni,
 Kisksid kaelasooned pinni;
 Rusikad kui haamrid käisid,
 Lihatükka wälja wiisid.
 Wiimaks oli hirmus kära,
 Siis neid lahutasin ära.
 Üks neist hoigas kust, ei tea,
 Teisel oli paljas pea;
 Üks neist kaebas walu kerest,
 Teisel tilkus habe werest.
 Külarahwas naersid pärast,
 Kõnelesid kõrtsi kärast,
 Pidasid neid kaua jutuks,
 Nimetasid joomist patuks.
 Ja kui meestel jahtus pää,
 Tundsid, et see polnud hää;
 Lubasiwad ära leppi,
 Edaspidi tarkust õppi.
 Paha oli riid ja kära,
 Seda nägin ise ära;
 Mõistan ka, et terwe tüli
 Joomisest kõik wälja tuli.
 Sellest näen ja tunnen nõnda:
 Joomine küll rikub mõnda,
 Aga mull' ei tee ta wiga,
 Lakun nagu elusiga!

Jälle räägitakse seda;
 Wiinast tulla töbi, häda,
 Tulla tiisikuse haigus,
 Mitmet moodi valu, oigus.
 „Sina, joodik, ennast laastad,
 Lõpetad ka eluaastad.
 Õlu sööb su meele peast,
 Kõri kõrbeeb wiina weast“ —
 Nõnda Tõistre Märt mind noomis
 Eila õhtu õllepoodis,
 Aga Mats ei küsi sellest,
 Mats ei küsi sõbrast, wellest;
 Ei ta kuule nende juttu,
 Paneb aga õlut kõttu!
 Tal on omal mehe aru;
 Terwe nagu wana karu,
 Magus on tal wiin ja õlu,
 Ei tee need tall' mingit walu!

Nõnda Matsi mõte oli,
 Kuni wiimaks aeg ka tuli,
 Kus ta pidi õp'ma seda:
 Joomine teeb kõigil' häda —
 Kõigil' tõesti, kõigil' ja —
 Napsi Matsil' teeb ta ka!

Mõni aasta jõudis mööda,
 Mats ei teinud enam tööda;
 Ei ta teadnud enam majast,
 Ega hoolind pakist ajast. —
 Sest läks elu raisku puha,
 Ei ta saanud enam raha;
 Ööd ja päewad kõrtsis lakkus,
 Kõla meestel' wiina pakkus.
 Sagedast' ka seda kuuldi,
 Läbi terve walla lauldi:
 „Napsi Mats on tülitanud,
 Hirmsat wiisi tappa saanud, —

Werine ta toodud kodu . . .
 Küllap wistist näeb ta kadu:
 Las ta nüüd weel juua, jahti, —
 Aetakse majast lahti.“

Napsi Mats, kui wahel puhkas,
 Mötles nägi ja siis ohkas,
 Tundis küll, et elureisi
 Tallab üsna hullu wiisi,
 Aga kange wiinawägi
 Teda oma orjaks tegi:
 Ikka pidi kõrtsi tõtt' ma,
 Õlut wiina uuest' wõtma!
 Õtleme, mis päris õige;
 Mats see oli nagu haige,
 Kui ei saanud õlut, wiina,
 Tundis omas ihus piina;
 Seisis kurb ja seisis waga.
 Käed wärisesisid wäga,
 Kurgus oli kange kõha,
 Süüa tahtis wäga wäha.
 Kuulge nüüd, mis Mats weel tegi,
 Kui ta asja raiskus nägi:
 Tema jättis wiina maha,
 Õtles: „ei ma tilka taha,
 Parem joon ma paiier-õlut, —
 See ei riku minu elu.
 Anname nüüd õllel letti,
 Joome nagu pehmet petti, —
 See'p see õige waimu läke,
 Wiin on wana põrgulake!
 Kõrtsmik, anna kümme nuia!
 Ma tahaks käega lahti lüüa, —
 Siin on mees, kes kurku kallab,
 Enda kuulsa kõhtu walab.“

Nõnda Mats jäi nagu pimes,
 Paiier-õlut järgest imes;
 Kõrtsilaua otsas istus,

Kuni kuu ja päike kistus.
 Kui ju kaugelt koiduheli
 Taewa õuest wälja tuli,
 Äratelles linnud liikma,
 Wärskes õhus lilled kiikma,
 Siis waest Napsi Matsi nähti
 Nagu wana ernewahti
 Mõnes paigas mättal suikwat,
 Ehk ka kodupoole tuikwat,
 Kus ta naese läbi muttis,
 Lapse kõrwest kinni wõttis,
 Wiskas nagu wäikest urri
 Üle ukse wälja porri.

Nõnda läks siis õlle õimul
 Aasta mööda wanal wõimul,
 Kuni wiimaks Mats sai aru,
 Et ta puhkus ühte toru:
 Jõi ta õlut ehk ka wiina, —
 Mõlemad tall' tegid piina.
 Paier-õlu, tundis seda,
 Tegi hullemine häda:
 Kihwti kombel sisse tikkus,
 Meelt ja mõistust ära rikkus,
 Et ta mõtelda ei saanud,
 Wahest ka nõnda juttu a'anud,
 Mis ta ise tahtnud pole,
 Ega wäljamõteln'd ole.
 Mats, kui ikka weel ta lampsis.
 Edaspidi ka ju jamsis:
 Nägi pikke waimeronta,
 Wanapaganaid ja tonta,
 Kes ta'd ärawiia tahtsid,
 Ukseaugust sisse wahtsid,
 Tantsisid ja löiwad pilli,
 Pildusiwad kukerpalli.
 Neid ei olnud mitte ilmas —
 Seisid paljalt Matsi silmas,

Tema põlen'd peajus,
 Kuhu ennem wiina wajus.
 Waimul pole luud, ei liha,
 Teda ei wõi keegi näha;
 Kes to'd ütleb ära näinud,
 On üht hullu juttu teinud.

Nõnda lõppes aasta paha,
 Matsi käest nõuti raha.
 Härra ütles: „on sul juua,
 Olgu tuhat mõisa tuua.“
 Naene, lapsed hales nutsid,
 Mõisahärra juurde rutt'sid,
 Kumardasid hales' saksa,
 Lubasiwad pärast maksa.
 Härra tõstis kurja kära,
 Ütles: „makske ruttu ära!
 Kinni pean ma tärmin-ajast,
 Kui ei jõua lä'äte majast.“

Mats kui seda kuulda saie,
 Et ta majast ilma jäie,
 Kuulis naese sõimu sõda,
 Nägi laste nutuhäda.
 Kui ta nägi seda wilja,
 Mis ta kõrtsis külwand wälja,
 Heitis ära oma meele,
 Astus mures kõrtsi teele.
 Sääl ta ruttu täis end lakkus,
 Wihas karwu pääst siis kakkus,
 Wandus, kirus, tüli püüdis,
 Kurjewaime appi hüüdis,
 Kuni wiimaks tõusis tüli,
 Nagu pakla (taku) otsas tuli.
 Mats sääl andis puuga päha,
 Teine langes surnult maha:
 Pää tal oli pooleks lõhki!
 Asjata weel püüti mähki.
 „Las ta saatan surnud olla,

Kes tal käseb tülli tulla?
 Mul on käsi nii kui mürgist,
 Jagu saab ta igast türgist!
 Nõnda Napsi Mats weel kirus,
 Jalgupidi surnut tiris.

Nüüd ka, oh sa wiimne walu,
 Lõppes Matsi lust ja elu!
 Käed pandi temal rauda,
 Wiidi linna keldrihauda.
 Ja kui kohtus selgeks tuli,
 Et ta täitsa mõrtsuk oli,
 Saadeti ta Siberisse,
 Aasiamaa mägedesse,
 Purjus tuju lahutama,
 Palawat pääd jahutama.
 Sää! siis walitsuse ohjas,
 Sūgawamas mäepõhjas,
 Kus ei wõinud paista päike,
 Ega mingisugu läike,
 Kaewas ilmapõhjas mulda,
 Raius kalju küllest kulda.
 Sää! siis mäe sisikonnas,
 Paksus pimeduse rannas
 Mõtles Napsi Mats weel nõnda:
 Joomine küll rikub mõnda,
 Rikub iga talu latsi,
 Rikub ära Napsi Matsi,
 Rikub ära igaühe,
 Kes on tema wastu lahe.

Kümme aatat täide saiwad,
 Kullamäed siis maha jäiwad:
 Nõnda oli mõistnud kohus
 Napsi Matsi hädaohus.
 Sää! ta pidi tarkust saama,
 Õllejānu ära a'ama,
 Unustama ära napsi,
 Et wõiks toita naesi, lapsi.

Napsi Mats kui surmaroju
 Jõudis ükskord jälle koju;
 Tereteles endsid paike,
 Kus tall' paistnud õnnepäike,
 Kus tall' rõõmu rindu tõttis
 Kuni esmalt wiina wõttis.
 Häbi seisis temal silmas,
 Kõndis nagu uues ilmas;
 Onnetuse hirmus madu
 Saatis teda taeweradu, —
 Kodu murul' astus warwas,
 Mis ta wõõra oma arwas.
 Kui ta argset tuppa astus,
 Oli perenaene wastus,
 Langes nuttes kaela talle:
 „Jumal, kas ma näen sind jälle!
 Kuulsid sa mu mureohja
 Kauge, hirmsa mäe põhja,
 Sinna uute külma ilma,
 Kus ei paista päike silma?
 Waata, Mats, meil talu jälle!
 Mõisahärra oli helde,
 Jättis kõik meil' kätte puha;
 Nüüd on maksetud meil raha!“

Lapsed tõstsid rõõmukisa,
 Hüüdsid: „meil on jälle isa:
 Kodu on ta tulnud kaugelt
 Udulise taewalauget,
 Säält, kus ema käega näitis,
 Kui tal wesi silmi täitis.“

Mats nüüd istus õnnesüles,
 Ärkas nagu unest üles,
 Jättis maha õlut, wiina,
 Kes tall' teinud pörgupiina.

Ado Reinwald.

Dääparandus.

Jaanikene sõitis linna,
 Ütles, olla asja sinna,
 Aga suurem asjaidu
 Oli wiin ja kõrtsipidu:
 Sõpradega õlut juua,
 Sinikaela koju tuua!
 Linnas tuttaw joogimaja —
 Wastu kostis röömukaja;
 Sää! ju oli sõpru palju,
 Nende keskel Jaan kui kalju.
 Kõik nad teda meheks kiitsid,
 Hilja õõni aega wiitsid,
 Jõiwad Jaani seltsis potti,
 Kiitsid tema rahakotti,
 Mis on punnil täis ja raske —
 Sää! on kulda, hõbet, waske.

Teisel päewal polnud hää:
 Kurjast kihas Jaani pää,
 Habe, juuksed läinud sassi,
 Pääs näugsid kümme kassi.
 Sest ta wõttis jälle minna
 Pääd parandama linna.
 Mõtles: nüüd ma wõtan wähe,
 Muidu hakkab jälle pähe,
 Rikub terwist, raiskab raha —
 Joomine on hirmus paha!

Kui ta trahterisse astus,
 Olid wanad sõbrad wastus,
 Tõstsid röömu pärast kisa:
 Tere, kallid, kuldne isa!
 Eila tegid meile hääd,
 Tule, parandame pääd!
 Jaan siis maitstes klaasi sisu,

Järjest kaswas joogiisu,
Rõõmul hõiskas sõbrakari —
Päew see kadus nagu wari.

Hilja õösel jõudis koju,
Puru wigane kui roju —
Müts ja kaubad kadun'd ära.
Naene tõstis nutukära,
Laskis teda woodi tassi,
Nagu wäsin'd, haiget kassi.
„Oh ma nõder, oh ma siga,
Ise tegin endal' wiga!
Hirmsast' walutab mu ihu,
Raha pole pungas pihu!
Nacne nutab praegu wäljas,
Lapsukesed kurt'wad näljas,
Sarwik söögu õllekoda —
Wiin on päris põrguoda!“

Nõnda Jaan end mõistis hukka,
Kiskus jalga sooja sukka,
Mõtles: jätan joomist maha,
Laenan naabri Matsilt raha,
Ostan silku, soola, jahu,
Siis on naesukene rahu.

Naabri juurest sõitis linna,
Tahtis kõrtsist mööda minna,
Sõbrad jooksid teele wastu.
Hüüdsid eemalt: tere, trastu!
Tule, sõber, wankrist maha,
Täna on meil kõigil raha,
Tule, maitse elutilka,
Salwa pääle kilusilka,
Wõid ju wiita poole tunni —
Ega sind me ostma sunni.

Jaan siis tegi suu sääl maole.
Astus jälle wana waole;
Hakkas sõpradega jooma,

Unustas, mis pidi tooma,
 Unustas, mis kodus waja,
 Naese, laste nutukaja —
 Wiinal, õllel põrgu wägi,
 Seda mees weel pärast nägi.

Wiimaks kandis keegi hoole,
 Saatis teda koju poole:
 Tühi pung ja tühi pugu —
 Eks see ole wana lugu!

Teel ta pööris Pori kõrtsi,
 Sattus säääl kui kala wõrtsi:
 Kõrtsmik tegi tüli, kära,
 Nõudis — maksa õlu ära!
 Wanderid säääl õlle jõiwad,
 Jaanil näo lõhki lõiwad,
 Ja kui lõppes tülikära,
 Oli hobu wiidud ära!
 Purjus mees ja paljad käed —
 Kas siin kõrtsiwilja näed?
 Naabri mees wiis Jaani koju,
 Säääl ta põdes nagu roju,
 Wõitles elu, surma wahel.
 Aga nüüd ka katkes abel:
 Sai ta lõpetanud piina,
 Ei siis wõtnud tilka wiina,
 Ei ta waat'nud kõrtsi pääle,
 Kuulnud lakekoerde hääle;
 Tegid tööd ja pidas maja,
 Muretses, mis elus waja —
 Joomine, ja sõbrakari
 Jäiwad maha nagu wari!

Kindel meel teeb ikka hääd —
 Ära paranda sa pääd!

Ado Reinwald.

Laul ja needmine.

(Parodic).

Sääl end'sel ajal seisnud on kole kuulus kõrts,
Kust woolas wälja wiina ja oowas ölle lõrts;
Ei hallikaid, ei aedu küll olnud ümber tal,
Kuid ruumi joodikutel on küllalt leti all.

Ja kõrtsipapa ise — paks, ladna, lohka mees,
Ei aga mängu laulu ta sallin'd kõrtsi sees.
Ta ainult mõtleb seda, kuis õitseks tema tõug
Ja söimusõnu loobib, kui lahti läeb lõug.

Kord sinna suurte kõrtsi läks rõõmus laulja paar:
Üks oli päris pois'ke ja teine wana waar.
Noor laulja kannab kannelt, tal nõõbiaugus lill,
Kuid taga lonkab wana, tal kaenlas lõõtsapill.

Waar ütles nooremale: nüüd ole tragi saks!
Sest kole hirmus paha on wana kõrtsi paks.
Ei aga ehmata wõi meid ta wiha wiis,
Sest kui ei lase mängi — me lähme ära siis!

Noor laulja wõtab kandli ning tõmbab tikuga
Ja iga ühe südant ta täidab ikuga
Ja kandli kõrwa kääksub ka wana lõõtsapill
Nii imeilusasti: tidi ritt lidi litt lill.

Ja selle juurde laulwad nad ühe häälega:
„Oh Margareeta magus ja Klaara kallis sa!“
Ja sawikoja polkat nad mängwad mõnuga
Ning wiimaks wiristawad nad Tartu tantsu ka.

Kõik kõrtsiliste kari on waiki nagu haud
Ja hoopis unustatud on ära letilaud
Ja kõrtsi naese silmad ka läik'wad pisardest,
Ta mõtleb enda meeles: mis tuleb wälja sest?

„Te' nārukaelad, narrid mu naest mult petate!“
Nii kõrtsipapa karjub nüüd tuli wihane
Ja nooremehe kinni ta haarab harja seest,
Lõõb ninast were wälja ning kisub nõõbid eest,

Kõik kõrtsilised kadund on ära hirmu sees,
 Sest tunnistajaks keegi et tahaks kohtu ees.
 Siis wana wõtab noore nii kindlast kaendlasse,
 Wiib kõrtsist kohe wälja, läeb kiirelt kaugele.

Weel wärawa ees wäljas jääb seisatama ta
 Ning wõtab lõõtsapilli wõi ehk harmoonika
 Ja kraawi perwe wastu ta puruks pörutab
 Ning karjub siis nii kolest, et kõiki kohutab.

„Ma hüüan häda, häda sull', wana kole kõrts,
 Et wesiseks läeks wiina ja hapuks õlle lõrts!
 Siin ärgu keegi kuulgu üht laulu lõbusat,
 Waid pekri poiste kära ja tüli tubinat.

See mässaku nii kaua, kui kroonu ütleb: ei!
 Ning kõrtsi kinni paneb kord kõrge politsei.“
 Nii hüüdis laulja leinal, nii sündis selle pääl:
 Kõrts on ju ammu kinni ning puhwet pole sääl.

Kus enne õlu asus, on ämblik kosumas,
 Kus wiina napsi lasus, sääl kärbsed kasumas
 Ja kõrtsi enam keegi ei nutta taga sääl.
 Noh näete, auusad saksad, see laulja neediw hääl!

G. Wulff.

Liikwa.

(Otepää murrakus).

Nüüd tulõ üts kurb ja hallõ jutt, —

Üte kuulsa tütriku kosi!

Sel otsa een olli torre tutt

Ja esi ta õgõw kui osi

Ja illus ta olli nigu pilt,

Nink juusse täl pehme nigu wilt,

Ent sõski ol' täl üts wiga!

Es putu ta paiast, ei konjakku ka,
 Naliwkat es läpe ka juwwa,
 Neid teistele ette tasse ta,
 Kui wäimehi pūwveti puwwa;
 Ent kui ta sōs ihu ūtsinda jāi
 Ja kapi wōtmile manu sai,
 Sōs läts ja lömpse ta — liikwat

Ta esā küll hoiat: „oh tütreke,
 Oh kuulō, oh kuulō mu juttu!
 Kui tahat sa minna mehele,
 Sōs liikwat ei tohi puttu!
 Sest tulō mõni kosja kandidaat
 Ja sina sōs lõhnat nigu waat,
 Ei olō sōs üttegi sehwti!“

Ent tütar es hooli tost sugugi
 Ja naardse: papa, to om jo lori,
 Sul tundmata om to lugugi,
 Et esā oma last ei sori!
 Ma illos olō just kui pilt
 Ja juusse mul pehme nigu wilt,
 Sest mehele saan ma nigu napsti! —

Ja sōs tad nägi ūts mõistlik mees,
 Kui preili patseerimast tullu
 Ja et täl naese wōtmine olli ees,
 Sōs sōa täl āraki sulli!
 Täl sōamen sündü nigu tsusk,
 Ja mõtel: tu passis mullō kui rusk,
 Olōs wōtta ta õigō āra!

Noh toda to tütrik nakas ankima nüüd,
 Egas jäta enām ilmaski maha,
 Ja poisil om ollu tu sama pūüd,
 Sest tütrikul ollu ka raha:
 Nii umbes katsakümne tuhande wōrd
 Ja olōs weel kümnid ollu katski kõrd,
 Sōs olōs ollu ūts miljon.

Nii uhkest too asi neil edesi läts,
 A. m öitses kui sibul ja tsikur,
 Ent sõömätä siiski jäi pulma päts,
 Sest waele tulli üts wikur:
 See olli üts wäikene wingerpuss,
 Ent wiimate saie tast kole suur uss,
 Kes ai näide asja kõik lorri.

Kord tütar ütsinda kodu jäi,
 Sest mamma läts mäele kaejatsi
 Ja kui ta nüüd kapi wötmõ kätte sai,
 Süs tõmmas ta pudeli platsi.
 Ja eesvalt ta heeringat alla sõi,
 Nink peräst sös liikwat ta pääle jõi,
 Kui kuulse ta äkitselt kärra.

Seh, peigmees johtu täl pääle just
 Ja haaras kinni oma kalli,
 Suud pruudile anda olli täl lust,
 Sest süda nii sügel ja palli.

Kui suu sös pia suu man sais,
 Sää! pruudi suust tulli liikwa hais.
 Nüüd peigmees hirmuga plagama pand,
 Es tihka enäm taadegi kaia,
 Ta jalule aga teedä and:
 Ei wõi me enäm siia jääa,
 Kon tütriku man on liikwa hais,
 Kes poiss weel täl ka man siis sais,
 Sest katsume parem pühki.

Nink läts ja jäi. Es enam tulöki ta.
 Nüüd tütrikul tõsse küll tuisk,
 Ta ikse, röökse, rabeli ka
 Ja pesse passe kui puisk:
 Es katsu enäm heeringit ta,
 Es läpe lõmpi liikwat ka,
 Ent peigmees sõski es tulö!

G. Wulff.

SISU:

	Lhk.		Lhk.
A'age taga, wõtke kinni . . .	283	Ehk küll ju tihenewad . . .	424
Aeg antud naerda	245	Ehitagem Eesti kodad	574
Aeg, kes sa meie elu laastad	154	Ei alma sa	301
Ah, kui veel alles noores eas	406	Ei jõua küsimist kõlta	447
Ainult kaugelt	324	Ei laulikut wist taha	335
Ainus piik su silmist	325	Ei mull' meeldi mehe ilu	332
Alkohollist põgene	838	Ei mul ole isamaja	622
Alles eila salme tutwaks	257	Ei nad ole wiimsed mehed	619
All koplis tiigi ääres	819	Ei näest ma wõta lalgi	812
All puude poidus, põllu sees	407	Ei olegi meie nii alatud	616
Ammu kadunud need kenad	442	Ei ole sina minu ingel	300
Anna andeks	289	Ei saa mitte waiki olla	31
Anna andeks, kullakene	200	Ei saa wäike wõsukeene	594
Ära ilmal' walu kaeba	472	Ei soowi ma sulle	370
Ära joo wiina	840	Ei sull' enam unefaulu	687
Ära kligu, kallid nelu	318	Ei tunnegi meri, mis rahu	175
Ära nüüd kõnele	697	Ei Wenelaseks muutu ma	815
Ära pean lahkuma	502	Eks preoster	462
Ära usu tema kaebtust	625	Etuseg on üürikene	390
Ära usu uisujuttu	236	Etule, ilule	105
Ära wõta usku ära	449	Ema ei salli mind	830
Ärka üles, kes sa magad	588	Ema, luba oma rinna najal	377
Armas, hää ja heide Ellu	330	Ema nad matsiwad	841
Armas Mihkel, ära ole puust	340	Enne, kui sa ütled: ja	288
Armas poeg, nüüd lahkud	368	Enne kul veel taaralaste	35
Arm paistab, läigib südames	263	Ennem mina heidan kiwi juure	238
Arm u tee källis kahes arus	262	Enne veel, kui meie naabri	847
Armukene, mika sa mures	319	Et kord olnud parem aeg	658
Arwa, mis on teises toas	215		
Arwan päewi, otsein aega	413	Gregor küll oli nupumees	825
Astus nelu nooruke	233		
Auu olgu kõrges jumalale	454	HÄäd ööd! ju kustund	63
Auusad rüütlid istuwad	843	HÄäd ööd! veel päike hüüab	68
		Hahaha! Ma naeran teid	683
Eost ära, eluwanker weereb	395	Hällikake, üles koedad	164
Eostimaa, Eestimaa	566	Hall on taewas	129
Eostimaa, mu isamaa	599	Haua juures seisab	706
Eostimaa, mu isamaa	607	Heide isa	454
Eesti pojad, odasi	246	Helise, helise ilma	32
Eesti rahwas, ära sa	584	Helju, helja tuulekene	527
Eestlane olen	573	Hilige südames ja silmis	660
Ehatäht, sa kahwatanud	66	Hiis haljendab	777
Ehi! ehi, holiake	229	Hoia südant hoolega	233

	Lhk.		Lhk.
Hoia wahest äken lahti . . .	313	Ju lehed katwad aasa . . .	128
Hõiska sa rahwas	702	Ju lilled une hõlmas	69
Hõlpsam on mägesid tõsta .	458	Jumalaga jäitma pead	501
Hüüawad pasunad	216	Jumalaga jättes waatsid . .	505
Jää mulle sa	320	Jumalaga kohaw laani	509
Jaankene sõitis linna	865	Jumalaga, metsasselud	496
Jaankene, welkene	330	Jumalaga! Taewas teab	503
Jää terweks õnn! Nüüd . . .	494	Ju päike weereb, waob	55
Jäi rüütel	652	Ju säraw päike sinitaewast .	85
Jakobson on surnud	714	Ju wara koiduwalge eel	771
Ja põhjamere lähedale	484	Kadunud lumi ja räitsak . . .	83
Järw kaitsmatalt	187	Käes oli armas suine aeg . . .	782
Järw leegib eha paistel	565	Kaht kaunist weenda tunnen .	592
Järw waikeks jääb	59	Käisin üksi tähte walgel . . .	467
Ja sõber, sa käisid kui warl .	255	Kaks hinge üksistest on	400
Igakord kui mõisas käin	812	Kaks selget silma	281
Igawese aja pimel pilrel	448	Kalewide kallim poega astub .	385
Igaw liiw ja tübi wäll	122	Kalewide kallim poega kündis .	193
Igawus mul täitis rinna	269	Kalewide kange poega	192
Ikka, kui ta mu pääl' waatab .	275	Kalewipoeg kange meesi	174
Iim ilus ja waike	481	Kalewipojad kolmekeste	28
Iim, kuis oled sina ilus	162	Kallis, armas koduke	537
Iim on nüüd ehtes	87	Kallis on üks puhas süda	456
Imsi ühte aionust mesu	275	Kannel armas	34
Ilugome, kui me wõime	486	Käredat külma	392
Ilus neltsike, nägusam	497	Kas kandku karukaeru	575
Ilu sõitis jõge pidi	23	Kas kuuled, kuidas kaasik	780
Imeline muinaslugu	196	Kas mäletad, kui õnnelised	412
Ime, mis igatsus meeles	311	Kas mäletad, kui puiestikus	305
Jõed, ojad ja hallikad	340	Kas nägid rukipõldu sa	435
Jõua ju kaugelta	540	Kas Hints	832
Isamaa hiilgawa	605	Kas taewas, kas põrgu	664
Isamaa, isamaa	607	Kas te nägite mu noorusaega	423
Isamaa, kuis täidad sina	603	Kastepisar, kuis nii õndsalt	163
Isa, sul on hobu sääi	194	Kas tohin ilmas aega oota	312
Juba jälle hakid wäljas	644	Kas tunned maad	562
Juba kase ladwalt lehed	118	Kas tunned meest	191
Juba kui ma karjas käisin	321	Kas weel kuuled minu	323
Juba siis, kui ma hommikul	391	Kaugel, ajarõppe esirajal	449
Juba waatab päike	50	Kaugel eksib kuldne hommik	416
Ju kella helin hüüab	58	Kaugele sa ikka waatsid	506
Ju keskpäew kätte on jõudnud	729	Kaugel kodust	520
Ju kewadine koidupuna	113	Kaugel, mu kallike, kaugel	322
Ju koidupuna ehtes	49	Kawa: Hans üks põldukünda	795
Ju kumab kolt	46	Kellahelin orust tõuseb	436
Ju kumab kuldne koidukir	50	Kellal' kukud kurwameelne	42
Ju kustumisel helkiw	61	Kellal taewas kallist kinki	38

	Lhk.		Lhk.
Kena kesanurme keskel	220	Kui ammu ajahauda maatud	26
Kena mu kodune maa	277	Kui armastuse mõnu	286
Kepp käes ja kaelkott kaelas	821	Kui ilus on küll kewadil	92
Kes ikka truu ja õiglase	457	Kui ilus sa	161
Kes julgeb üles sälda	704	Kui inimene tuleb ilmale	464
Kes k buwitsa krooni all	479	Kui jõuab kätte kewade	81
Kesk õitsewa õiede keskel	104	Kui Jumal ka nii meeles	295
Kesk põlises laanes	397	Kui Jumal kõigile õig-at	398
Kes meeldida tahab	430	Kui ju ohtul ahju rünkal	141
Kes need kõnniwad	423	Kui käisin karjas	419
Kesse oskab külmal werel	398	Kui kallist kodust läksin	540
Kes suudaks küll käskida	262	Kui Kungla rahwas	36
Kes tahab korrit wabetada	883	Kui kuninglikult kõliseb	552
Kes tahaks hauaküngastel	724	Kui kureparwed läewad ära	124
Kewadisel koidu a'al	466	Kui kusagil näed rõhutat	472
Kewadisel koiduwalgal	422	Kui langes muiste idamaal	750
Kligu, liigu, laewukene	177	Kui lapsukesel kätki sees	209
Kitru, liigu, mu paadike	183	Kui loodus roheline pildi	101
Kirjasin, korjasin	96	Kui maeti muida helia emake	590
Kisa töosis käraga	846	Kui ma mõtetega saaksin	531
Kits läks kiideldes mäele	428	Kui ma olin wäiksekene	37
Kiwise ksann all hauas	455	Kui ma teaks ühe ainsa hingse	259
Koor haugub naabri talus	340	Kui mina alles noor weel olin	390
Koduke wõib kallis olla	543	Kui mõistaksin ma mõelda	446
Koidula on koju jõudnud	716	Kui mu kallist isatalu	498
Koidu tõusul wäikses kambris	394	Kui näed, et õelus	459
Kõik armsamad jutud	239	Kui nõder jalg wast elurajal	250
Kõik kadub ära	22	Kui õela rahwa laim	476
Kõik kõigub, muutub	272	Kui õhtuehal uinub	483
Kõik loodus peab surema	137	Kui õhtu päike taewa laugel	525
Koit istus taewa ääre pääl	329	Kui oled säälõind silma sihti	459
Koju tahaksin ma jälle	527	Kui oleksin ma ilmarumis	268
Kõla, laulukene	33	Kui oleks saatiaks eluteel	278
Kõlas kuldselt mull'	309	Kuimal' lapsel' toidu andjaks	373
Kõla wälke lauluke	91	Kui on kadunud kodumaalt	591
Kõndsiime kõrgel mäel	397	Kui on naabri õues tühi	270
Kord elas üks peremees	817	Kui põewa kära aega	60
Kord kuningliku krooni	647	Kui palwele pühakotta	669
Kord ma Peipsi piirel käisin	733	Kui piksepiiw meil' ligimes	797
Kord mõtetes istus üks emake	377	Kui rändan ma	514
Kord Päitsik puskia Punikut	653	Kui rõõmus on mu meel	515
Kord seisin suures	100	Kui sa mu päälle helialt	276
Kord talus oli talgus	822	Kui sa tuled, too mull' lilla	126
Kord tõde lendas taewast	680	Kui sa wõtad nõu, mis hää	460
Kõrge, kallis uueaasta päike	152	Kuis hilgad iluhtes	288
Kõrgel kalljul istub Linda	792	Kui siit pilwe piirelt	613
Kõrgest' kõlaga	247	Kui sina mu silmist ei loe	304
Kraawis kesanurme ääres	403	Kuis kaunitl silendawad	267

	Lhk.		Lhk.
Kuis nii külmas tuuletiwad	144	Kuulen, ühte nime	571
Kui Soome süda kurwastab	630	Kuule sa, mühisew meri . . .	533
Kui sügisel sa kureparwa . .	118	Kuulge, mu kullad	284
Kuis westawad õndsast juttu	698	Kuulus, kallis Soome lahe . .	638
Kui tahad jagada kõike . . .	255	Kuusekene küünla walgel . .	143
Kui ta minust mõõda tõttab	373		
Kui waas:in õõsel	20	Laanel oma linnukene	334
Kui wanemad wanasti	581	Läbi ääreta udulna	44
Kui Wiljandil waenlane . . .	731	Laened läksid läbi õõd . . .	232
Kukku, sa kägu	31	Lahja põld ja kadakane . . .	578
Kuldane kullake	361	Lalal pidulaual olles	848
Kuldne kalewite kodu	562	Lala nägin unes oja	631
Kuldne kallis kowade	84	Läksid metsa perenaene . . .	338
Kuldne koidukuma	590	Läks kärmelt kirikuteel . . .	282
Kuldne koit, sa tahkel palgel	46	Lapsed, tuppa — tall tuleb	136
Kuldne õhtupäike	54	Laps püüab kaunid päiksekiiri	416
Kuld-rannake	432	Lapsuke on mul õrnake . . .	375
Kullakene, ei ma seda taha	268	Las' kaldal olijad saadavad	397
Küll armastan ma naesukest	364	Las' kaswame	245
Küll käte ja jallega siplid sa	210	Laske lipud lehwitada . . .	688
Küll kaua kodust kaugel . . .	760	Laske sisse märdisandid . .	132
Küll lõbus on elu maal	108	Las' weereb eluwanker ikka	396
Küll oli ilus mu õieke	322	Lasul nikutab mul tassa . . .	142
Küll oli õnnis õnnepõlwa . . .	376	Laula ja hõiska	87
Küll oli see õnnis	309	Laulge poisid	351
Küll pikkis:imi ootame	78	Lauluke, sõua sa	314
Kurb siin kaugel on mu süda	537	Laul wiis mu waated	415
Kur, kär, kossa lääd	216	Leelop, leelop, leiläkene . . .	808
Kursi krahw ja kuulus mina	824	Lehekuu tõi õiekesi	102
Kurwal meele kõnnin mina	464	Lehtedes kahin	325
Kurwalt, kallis koduke	225	Leht langeb lehe järele . . .	120
Kurwalt waatab põlumees . . .	198	Leidsin keptüki	669
Kus näed leinspajusid mäel	384	Leinas õie põmme	145
Kus õied, õnnis lapsepõll . .	405	Lõg libekeel on wäga tihti	461
Kus on kullila kodugi	40	Lõig palju ja paksult	663
Kus on, kus on kurwa kodu	480	Lõigu orsi, kiigu orsi	211
Kus on mu kallis isamaa	600	Lõigutades, kiigutades	184
Kus on rahwas walg	522	Lõiri, lõõri, lõewokene . . .	214
Kus Põhjalahe kohiseb	535	Lillekesed, kumardage	383
Kus rändajal on kodu koht . . .	387	Linda setsab kahwatanud . .	491
Kus sina õied, süü isamaa	294	Linnuke mäe pääl	95
Kust ma wotan wõrdlus-asju	277	Linnuke oksa pääl	92
Kuu kuma on tänna nii selge	131	Liu lau laakijalle	149
Kuu kurwal walgel kõnnin . . .	131	Lõhnaw, ilus sul on linnud	138
Kuula, kuula, kollakene	803	Lõõga ketran ma ja nutan . .	231
Kuula: walgusest imelist	44	Looduses on palju hääl	160
Kuule kuidas häälil elab	27	Loodus on suur õperaamat	160
Kuulen sinu laente taku	168	Loodus setsab tusane	128

	Lhk.		Lhk.
Lõokene, põllumehe sõber	196	Ma seisin nagu nõidus'	570
Lõoke õhus sääl	225	Ma seisain õõsel õues	72
Lõpetatud laul ja laul	440	Ma seisin tormi mässul	178
Luba kätt sul pigistada	510	Ma seisin unes kõrgel mäel	649
Lumi läigib, õõ on walge	800	Ma sõuan merel ja sõuan	182
Lumi nagu walge sammet	145	Ma sündisin sääl ilmale	579
Luule, see ei tule tuulest	20	Ma tahaks wälguära	303
		Ma tänan sind, hää inime	432
Ma aiman, kodupinnal	623	Ma tean, et teadmata jääb	290
Ma armastan sind	111	Ma teretan Ärkawat noorust	244
Mäe pääl wälke kabel seisab	700	Ma teretan sind, hommik	108
Magas kangelane kalju ääres	648	Ma tõstan tihti omad silmad	445
Ma jälle püha Eesti pinda	542	Ma tõttasin templisse	282
Ma järjest' pean laulma	736	Mats aiatil on tubli mees	827
Ma kadund õnneha wihul	407	Ma tulen hilja	42
Ma käisin all saariku serwal	172	Ma tunnen paljaksid mehi	624
Ma kitsast kodurajast	518	Ma usun, et üks kõrgem	444
Ma kõnd'sin õhtu eha a'al	478	Ma waatan kaugeit	641
Ma kõnnin hilisel õhtul	126	Ma waatan sinu armsa	283
Ma küdewasse ahju	470	Ma waatan su silma	287
Ma lään ära	718	Ma waatlesin Endla järwe	789
Ma laulan tule tulisusse	33	Ma wihkan sind	304
Ma liigun keset eluiga	431	Meelitagu teisi mehi	609
Ma lilleideme wõtaks	626	Mees tõmbab ja tõmbab	425
Ma luule kõrgusesse tahtsin	41	Meie ei taha olla	395
Ma mõtlen, sõber, sinu pääle	254	Meie Mihkel muilu juba	331
Ma nägin kord	298	Meil ääläärne tänawas	402
Ma nägin noorerohu	374	Meil juba tulnud kewade	83
Ma nägin sind	305	Meil kodukopli kaswas	408
Ma nägin täna halba und	651	Me olime südamesõbrad	256
Ma nägin und	650	Me pruudi pärga punume	351
Ma nägin unes Pühajärwe	667	Meri mühiseb wõimus	179
Ma olen käinud palju radu	614	Meri on me isamaa	178
Ma olen karjapoisiko	221	Mesilane — linnuke	233
Ma olen kaugele käinud	553	Me taewa töögu olime	836
Ma olen mees, kes mõistab	848	Metsajärwe tukswa pinna	115
Ma olen näinud muste silmi	280	Metsa raiutakse	705
Ma olen palju raskeid päewi	721	Mets ja maa	513
Ma olen paradisis käinud	453	Mets kohas tumedalt	106
Ma olen rõõmus laulumees	490	Mets mustab, õõne hämar	150
Ma olen sündinud	567	Midagi helendab	79
Ma olen üks rõõmus	488	Miks astun ma kui wõõras	528
Ma olin noor	307	Miks kihad, weri, soonte sees	696
Ma ootsin koju kangelast	579	Miks kõlab sulle Eesti sugu	593
Ma peaksin seda unustama	676	Miks nii kurwalt	620
Ma püüdsin õigeid mõtteid	450	Miks nii mures minu süda	530
Ma rõõmus karjane	223	Miks oled minust kaugeit	310
Ma seisain mäe serwal	113	Miks sa nutad, lillekene	465

	Lhk		Lhk
Miks sa suisa Surnumerde	839	Mu isamaa, mu õnn ja rõõm	598
Miks sa walunooli	308	Mu isamaa, nad olid matnud	691
Miks siis nüüd ei suuda	362	Mu isamaa on minu arm	605
Miks tahad sa	473	Mu isamaa sõlmitud kätest	621
Miks tahate, mu wennad	596	Mu isa! Mul igaw on Aital	708
Miks wõrgutada walepaelu	595	Mu kallike, miks kaebad sa	344
Miljal maksa memme waewa	214	Mu kallike tuli mull' kosja	341
Mille minno naari noore näio	808	Mu kodukohta mõnus mägi	545
Milles herra ilosagi	663	Mu kodukoht, kui kallis sa	545
Minu olen sajakordne	37	Mu kodune kohake	548
Mind ema Eesti keeles	554	Mu laul! sa luige	19
Mind jumalaga jätsid	504	Mullapinnas kuusesoome	165
Mind saatus päris narriks	429	Mull' lapsepõlwes rääkis	694
Mingem nüüd	492	Mull' midagi ei tulnud meele	508
Minge üles mägedele	611	Mull' muru kopel aja all	546
Minu altar üllilhtne	383	Mul mõttes on üks ainuke	333
Minu armas 'Eestimaa	567	Mul oli neli nägust poega	353
Minu hella wellekene	328	Mul oli sõber	260
Minu isa ütles mulle	692	Mul on, kui peaksin	419
Minu kallis oma keel	559	Mul on teadupäraat	290
Minul on üks raamat	411	Mul on tulekahju põues	352
Minu õndsas isa õues	417	Mul sada kraadi sooja	358
Minu walul on mustad silmad	251	Mul weeres pisar silmist	507
Mis imewägi, inglake	287	Mu meelen kuldne kodukotus	549
Mis laululaene lahkeste	97	Mu meeles seisab aiat	600
Mis mind seia oodatile	365	Mu meelest ei unune tal	404
Mis mulle jutustad	523	Mu musta kuube kanda	617
Mis on kõige uhkem maja	842	Mu neiu on pahane	814
Mis on küll palwetest suurem	698	Mu noorus närtsis	421
Mis on, mis palstab kaugel	425	Mu õnnetu rahwas	581
Mis on see ilmaelu siin	393	Mu õnnis isa wõttis	612
Mis on see pael, mis	263	Mu poeg, kui rändad eluteed	370
Mis räägid sa nii salalitselt	316	Mu rahwas kaua, kaua sega	836
Mis sääl komab koidukullas	563	Muremõtted, minge metsa	483
Mis sa nopid, neikene	293	Murepäewi pidama	482
Mis seiswad Soome, Wiru	635	Muru Hansu ainus ingel	240
Mis täidab wajund waremetel	703	Muru kaswab mulla päälle	724
Mis wara wakselt minu põues	689	Mu sõbrad, miks te' norutate	228
Mööda läksin	679	Mu sõprade hooned	529
Möökö ühes, piibel teises käes	659	Mu süda usub õnne	445
Mõrja istub õhtul	347	Mustemad on meie poisid	809
Mu ainus laps, mu ülem õnn	378	Mu tammed	589
Mu armatsew süda on meri	294	Mu waade on tume	433
Mu emakeel on kullane	555	Mu wäsinud pääd nüüd lase	360
Mühaw mets, see sinab	155		
Mulal säändse nooremehe	810	Nad laulawad	625
Mu isamaa armas	598	Nad laulawad	410
Mu isamaalt kaugel	519	Nad taowad su tüwe sisse	26

	Lhk.		Lhk.
Nad unistawad Kalewist . . .	584	Oh Emajärw, su kalda pääl	665
Nad ütlewad, sa kaod ära	618	Oh hiltgawat koitu	48
Näe, näe ja imeks pane hing	766	Oh jätke rõõmsatele	485
Näe, taewa äärele tärkab . . .	45	Oh kuhu jäänud kuldseid ajad	787
Nagu hallipäga isa	401	Oh kui ilus	164
Nagu kaunis heli kandli	556	Oh kui kerge asi naene wotta	380
Nagu klaasist silmadega	623	Oh kui palju, palju	256
Nagu metsas metsilased	813	Oh kui raske on mu päewad	749
Nagu pääsu päewalindu	534	Oh kuis mina ihkan	816
Nagu rändaja	529	Oh mu ilust tsamaada	550
Nagu ühe ema lapsed	258	Oh laula ja hõiska	480
Näkilaulud, nõiakellad	500	Oh lehekuuke, jõua	78
Napsi Mats see kiitles nõnda	856	Oh minu armas emakene	380
Need pojad, kes hallis	372	Oh minu endist elukenta	241
Need warjud, mis kodumaa	674	Oh mis ilus, armas	57
Neio, neio kōsō ja noorōkōsō	238	Oh mu hella armukene	314
Neiu istub järwe kaldal	245	Oh oleksin ma linnuke	315
Nelukene särasilma	251	Oh oleksin ma linnuke	274
Nelukesed, noorekesed	228	Oh oleks sa, kena neiuke	279
Nefu noori oja ääres	234	Oh oleks ta mu abikaas	299
Nelli on neiduda peressa	810	Oh raske on kõrgele sihile	726
Nii kaua, kui mu soontes	259	Oh sa kena kewade	86
Nii kaua, kui weel kewade	401	Oh sa kolmkord kuri raha	828
Nii kui kalju liikumata	458	Oh seda endista eluda	241
Nii kui wahuse jõe	38	Oh seda kurja sõna	303
Nii mitmes palgas	307	Oh sõprus, kuldne hinge side	254
Niipea kui üks oien	291	Oh tooksid teadust mulle	536
Noor hing	250	Õhtu jõudis	768
N or pehme õhk	90	Õhtu kellad	701
Noor süda	39	Oh tunneksid sa seda walu	468
Nopi õisi rutuga	424	Õhtu õhud sõodwad sala	64
Nuttis neiu nurmela	806	Õhtu oli nii imeilus	387
Nüüd jälle kadnud aartake	158	Õhtupäike, puista kuida	54
Nüüd lahkun ära isamaalt	500	Oh Wiljandi, oh Wiljandi	569
Nüüd lahkun sinust ära	497	Oh wõikain ma linnuütwul	315
Nüüd mere pinnal waikind	181	Oh wõikain taewa telgilt	289
Nüüd õuue, õuue! wäljad	91	Oh wõta nüüd, mu tütrekene	427
Nüüd tere, sinaw Soomemaa	628	Õeke, kuule	125
Nüüd tulõ üts kurb ja hallõ	869	Õeke, oota kol suureks saan	421
Nüüd üles, üles wägewad	687	Ojakene, woolad	181
Nüüd waata, kuhu tahad	109	Õleke, õleke	105
Nüüd walmustus wabastand	689	Oi laiskust, hooletust	654
Nüüd walju talwe walitus	88	Olime pühäl, õhtu ajal	783
		Õitswas orus, puude wilus	478
Odrapää hüüab orasta	844	Oled, wäike sõstrasilma	279
Oh ära karda, kallis	291	Oleks see meesi minua	235
Oh ärka, rahwas	838	Oien alles noor	813
Oh armastus, sa kallis	264	Oien oodand, kaua oodand	678

	Lhk.		Lhk.
Oie õnneline	632	Poolwihaseit, poolhaleidalt . .	121
Oli nii imelik, antsakas ta .	815	Põrgu tormid, taganego . . .	753
Olin mina keskiteel	379	Postiwanker tee pääl wurab	826
Ois mul üts wälke well . . .	252	Praegu Pikkertaani põrutelles	109
Oma saabas sohu jäi	748	Priius kallits anne	695
On ettewaatus igas asjas hää	652	Pühalikus pidurlides	296
Õgawal palgel	140	Puld pillun küdewasse ahju	701
Õo mõõdas, uni magatud . .	588	Püüdja heitis õngu jökke . .	805
Õsne walkus, pime wari . . .	73	Puu kaswamas jõekaldal . .	471
Õs nüüd jõuab jälle	68		
Õs on ilus, astun õuue	72	Määsta Rein	757
Õpik hüüdis mulle: hüüa .	481	Rahus käiwad taewa tähed .	452
Õs siin warjab waese sauna	74	Rahwa kasuks lauletaks . . .	844
Õs taganeb	48	Rahwamees mind oma juurde	678
Õrnal hõbeläikeil helkiw eha	90	Rikas naene suri ära	818
Õrn sõpik, kuhu tõttad sa . .	98	Ringi käiwad ajarattad . . .	610
Õru sees, kus woolab oja . . .	477	Rõõm ja haledus	492
Õudne kui needmine ajalugu	577	Rõõmsait kodu pinnal	532
Õue nurgas nõges kasub . . .	428	Rõõmusta, piiga	840
Õues armsast linnud laulsid	208	Ruun, tõmba eest	797
Õues külm ja kare tall	138		
		Säädused antud	672
Paar korda siga küna ümber	654	Sääl endsel ajal seisnud . . .	808
Päew looja liind	62	Sääl kaugel, halli taewa teel	365
Päike läks looja	74	Sääl, kus tammed	530
Päike oma taewa teel	60	Sääl lahtise mere pääl	174
Päike sõuab, õhtu jõuab . . .	790	Säälit ju, mu kullake	317
Päike weereb, õhk on õrn . . .	170	Säälit Läänemere kaldal päälit	677
Pal naabri ema	655	Säälit tõuseb ta	161
Palaw sul	201	Säälit tuleb suwe kaunim . .	81
Palgilt tõusnud pisaralda . . .	194	Saaniga sõitsin ma sahnal . .	336
Paljud ülistawad lapseõlwe	409	Saatus nii waenuik	429
Palju hõskawaid	302	Sa läksid	499
Pehmelt, tasakesti wastab . .	276	Sala-soowid tõttake	63
Peukene, poisikene	237	Sa laulad jälle õrna häällega	300
Peo leo, kis Kenut tiul	95	Sa laulsid õnnest	719
Pootäis ma mulda	437	Salk tammi Taara tinasas . .	586
Piiri, pääri, pääaukene	224	Sa naerad mu ruuna	429
Pikkalt kiigub paadikene . . .	183	Sa oled ilus, teistest kenam	348
Pilwekene, siidi-sini taewas .	169	Sa oled kallim wara	557
Pilw lendab tuule wõimu ees	416	Sa oled leidnud	350
Pilw pastab õhtul punane . .	176	Sa oled nagu päike	303
Põhjaneel taewa lael	585	Sa oled tugew tammepuu . . .	344
Poisikesed, roosikesed	236	Sa sõprust ära paku mulle	292
Pöllukene, sina tead	199	Sätendawad koidu tiwad . . .	47
Põllul wilia kokku kanti . . .	205	Sa toetad mind	361
Põllu wahel läksin ma	197	Sa truult taksusid mu põues	826
Poolringi rikub õnneidu	642	Sa tuled, õhtu	58

	Lhk.		Lhk.
Sa tuled weelgi meelde . . .	326	Suudle mind	89
Sa tulid nagu päikene . . .	306	Suur armuleek, mis lõpmata . . .	371
Sa waikid küll	306	Suur kartsert algab	99
Sa wiisid waga rõõmu	345	Suur rahwahulk liikumas . . .	670
See kihlasõrmus	339	Taaralaste targad pojad . . .	247
See oli siis	285	Taewa pilrel tõus'wad	123
See on ju hääl, et ma ei tea . . .	451	Taewawõlwid tähed küi'wad . . .	154
See tore mets, lai wäli	625	Tähed taewas tantsiwad	846
Segamata, kõigest teistest . . .	270	Täht on kadunud, tee on toime . . .	426
Seisid ümber jaanitule	114	Ta kirjutas nii tihti lehes	558
Selle ulbu otsas	219	Tali tuleb, puistab lume	136
Sest a'ast kui elukülgul	552	Tallekene, hüppa	219
Se talw, se kange talw	148	Täna öösel nägin mina	272
Siin haljendawad uhked	520	Ta nime kuuldes, kartsiwad	157
Siin on rikas rohumaa	222	Ta oli kelm	234
Siin puhkab mulla all	713	Ta süngitati kaugel kodust	588
Siin um, siin um hulka	32	Tasa, nii tasa	284
Siin wana weski nagu norus	434	Tasa, tasa langes lumi	139
Siin Wihira kalmul	704	Tasa, tasa, tuulekene	71
Siis kui päike looja läinud	661	Ta toetab kepi na'ale	435
Silm, üles taewa poole tõuse	475	Ta tõttas übelt kaugelt	597
Silm waatas sinitaswas	171	Ta ütles: jah	294
Sina oled kelm	283	Teelahk	697
Sina oled kewade mureta laps	132	Teele, teele, kurekesed	123
Sind luule tiiwul tahaks	271	Teelt kõrwale! Me käime	396
Sind ootan nagu päikse tõusu	316	Tee torweks mind, mu emake	226
Sind surmani küll tahan	576	Teid aastad on ju teinud	368
Sind suwi hõiskab ülesse	110	Teid ma teretan	601
Sind tahaksin ma näha	311	Tema teises laua ääres	275
Sind teretame, kuldapäike	84	Tere, armas lilleke	101
Sõidaks kosja	332	Tere, lõokene	93
Soos mudane mülgas	168	Tere, Soome suguwennad	628
Soowiks jälle sinna paika	541	Tiigi waikselt pinnalt	186
Su armastus sull' olgu püha	266	Tõest' on, nagu lalemalt	79
Su arm, su pilk	296	Tõistre Tõnu tore mees	341
Süda, ei sa kaugelt pea	474	Tüdruk, tüdruk! laisk, laisk	96
Süda, kuis sa ruttu tõused	606	Tudu, tudu tuwike	212
Sügise, sügise	119	Tuikuwad tuulehood	392
Sugurahwas — Eesti tüttred	700	Tulak jookseb wõidu tuisuga	143
Su hinges närtsinud	485	Tuleb see õnnis õhtukene	65
Sulle sündimise päiwaks	363	Tule nüüd, tu e nüüd	488
Su murelaps wiat olen mina	466	Tule sa tagasi	674
Su nime põue põhjas kannan	604	Tule, tule, tuike	317
Su püserdatud pakikest	269	Tule, tule, unekene	208
Su priiust olid matnud	693	T. lge kiigele, küla naesed	487
Su silmas pisarate helmed	346	Tulge kokku, küla lapsed	217
Su sõstrasilm	278	Tulin linnast	512
Su suwi mõõda läinud	127		

	Lhk.		Lhk.
Tungis taha tammemetse . . .	246	Waanat päält	685
Tuul puistas toome õisi . . .	103	Waanin kõrget kaske	688
Tuul see äiel rammul	180	Wabaduse püha leegi loidul .	645
Ühe hilgawa päri leidnin . .	302	Waelolaps nutab üksinda . .	386
Üht majakest omaks	543	Waeue sandikene wangub . .	438
Üht rõõmust oiu elan ma . . .	195	Wägewam Wõim	774
Üinu, mu laps! Oh maga . . .	211	Wäike sinisilma neiu	285
Üinu nelu, taawaline tuwi . .	69	Waikne, kena kohakene . . .	547
Üinu! üinu!	70	Waikseid laeneid järw	71
Üks ainukene ilma sees	347	Waiksel õhtu õhu sõudel . . .	494
Üks ainus kord	265	Waikses metsas, hallikal . . .	469
Üksinda armastan	337	Walnu ette õrnalt tõuseb . .	405
Üksinda pean wõõrsil	518	Walu on mu wõimsam weil . .	40
Üksinda wõõrsilla	535	Wana, lagund talumaja	843
Üks loget ilmus mulle	229	Wändra jõe harjal kaldal . .	715
Üksil oles mõtted sõudwad . .	297	Waoqu waheseinad	845
Üksil oles tõuswad õies	468	Waprad wennad	587
Üks kask meil kaswas õues . .	528	Wasarad meil wuhisegu . . .	682
Üks kena sandi pilgakene . . .	313	Wäsinud kõik loodus	125
Üks kõige raskem sõna	293	Weel elab Eestis mehi	618
Üks kord oli üks mees	778	Weel hilja õhtul eha ajal . . .	854
Üks märtsihommik udune . . .	171	Weel õilmitseis eila nii ilus . .	120
Üks õieahel heilul	114	Wend! Su mälestuseks	720
Üks õõplik, hellake	399	Wennad, wõtkem wahwast . . .	33
Üks paigake siin ilma on	373	Wennakesed, Eesti emad	248
Üie hämara, warjudest tume . .	140	West woolab, west jookseb . . .	188
Üies üks tule meretene	116	Wihisedes winged, wilud	134
Üies, õies, hellad wennad . . .	486	Wihma sajab	130
Unemõttes uupi sõudes	266	Wiimael õõsel isamajas	505
Unerahu tooja	56	Wil wihma Winnemaalõ	115
Unes nägin hilgawat	273	Wikatid wihisewad	202
Usud teogu teise kätte	682	Wirgu, neiu, wirgu sa	268
Ütle, kus sa siis nii kaua	602	Wõeb Leenake kullalapsuke . .	242
Ütle mull', õieko	106	Wõi imeta, wõi imeta	811
Usus aasta käes	193	Wõitluses wõrsuwad mehed . .	686
Waata, koidas lilled	111	Wõi wõdrasisa hea	646
Waata, laanes puite peldus . . .	577	Woogudesse wajus piike	57
Waata, mis palstus sääst	51	Woog weeres nii wirgalt	167
		Wõõras üteli: wõta naine	342

Tähtsamate wigade parandused:

Lehek.	On:	Peab olema:
39	Kr. Jaan Peterson.	Kr. Jaak Peterson.
298	Wilhelmine Ederberg.	Fr. W. Ederberg.
750, 806	E. W. Freundlich.	C. W. Freundlich.

Osalt raamatudes tuleb Juhan Liivi pildi all 14. apr. 1886. asemel 18. apr. 1864. a. lugeda.

Lehek.
202—204 trükitud luuletõõ; „Kui vihma sadama hakkas“
284—285 „ „ „ „Kaldasel teel“
tulewad agustatud luuletaja soovil järgneval parandatud kujul lugeda:

Suvine päew.

Wikatid wihisewad
Lõhnawa rohu sees.
Sääsed aga kihisewad
Niitjate nina ees.
„Jummal appi! Jõudu!
Kuidas haiza saap?“
—Annas Jummal põudu,
Küll sis pia näep—
Ja edasi kürestil wilguwad
Wälguwad
Need pruuniks põlenud käed.
Kuid taewapiirelt pilguwad
Ju mustade pilwede mäed
„Tulep, kuram! Ruttu, ruttu!
Jo sattu kae pääle tsilk!
Oh oles wiel ootas üits silmapilk!“
Kuid puhub tuul
Ja tuleb wesi
Ning märjaks saab leiwakott puul.
Rahwas aga kuuekesi
On kihinal,
Kabinal
Tööl.

„Saadu, saadu! Mes makat sa wiel!”

Käib peremehe hääl.

„Näet eski, et haina iel
Nii pal'lo om luha pääl.”

— Mes sääl palas? — wenitab sulane.

— Sul warandust willält,

Aiga rikkas minnä küllält.

Anna wiiskü' ruublit pääle,

Ehk maidu treigi ma! —

„Juhan, kurat, kos sa läät?”

Tule tüöle — puole tuopi saat!”

— Sündku su tahtmine! —

Wenitab sulane.

— Kuid suwi om iel

Aiga treiki wiel —

Ning sajab ja sajab kesk ilusat heinaaega.

Kuid kibe on töö, et aurab seljas ja ei sa ümber kaeda.

Mööda poriat tanumit

Kesk wihma walingit

Lääb kart sulinal

Ning moda mulinal.

„Per'na'ane, per'na'ane, tsia' seiwä

Mo leiwäkoti

Ja lamba' mõtsa weiwä

Mo särgi-tüki!”

— Oi sina heldene aig!

Ega's nüit muud ei ole,

Kui innegi kah'o kah'o pääle! —

„Ai-ai-ai!

Tsia weiwä

Eski leiwä

Es saa süwwä

Nüit wiel lüwwä

Per'na'ane, per'na'ane . . .

Uu-uu-uu . . .”

— Küll ummawa aja!

Ei ole inämb sedägi,

Et pelgäs karjuski kedägi.

Nä, ku mina kaswi ja oli!

Ku sai pessä,

Oh sina taiwane essü! —

Tuleb aga tuleb ülewalt märga. . .

„Jummal appi! Jõudu!”

— Mes sääl wiel Jummal!

Nöö, kurat, nöö! —

Kaldasel teel.

Kuulmata tasa liiguwad laened
Kusagil hämara sees.
Õõtsuwad, õitsewad toominga oksad
Kuulmata tasa me ees.

Lilled, nii walged, kerkiwad üles,
Hiilgawad tukkuwas wees.
Meil põleb hääleta, hilju
Armastus südame sees.

Laente hül kostab süält kaugelt,
Kuu pole kerkinud weel.
Sa pühid pisaraid laugelt
Kõndides kaldasel teel.

Me laulame sõnata laulu
Scistes me eltee eel.
Me laulame südame-laulu
Kõndides kaldasel teel.

Ju sätendab tulena wesi:
Kuu kõigub tukkuwas wees.
Ah, laulgem nooruse-laulu,
Õitsewa toominga ees!

Fr. R. Kreuzwald.

50nd 14. detz. 1803

L. Koidula.

Sünd. 12. detn. 1841.

Fr. R. Fählmann.
Sünd. 20. detš. 1798.

J. W. Jannsen.
Sünd. 4. mail 1810.

Jakob Hurt.
Sünd. 10. juulil 1830.

C. R. Jakobson.
Sünd. 14. juulil 1841.

Fr. Kuhlbars.

Sünd. 5. aug. 1841.

Mihkel Weske.

Sünd. 16. jaan. 1843.

Ado Reinwald.

Sünd. 25. nov. 1847.

A. Grenzstein.

Sünd. 24. jaan. 1840.

K. A. Hermann.
Sünd. 11. sept. 1851.

J. Järw.
Sünd. 1852.

J. Kunder.
Sünd. 14. detn. 1852.

M. Lipp.
Sünd. 2. apr. 1854.

P. Jakobson.
Sünd. 15. detn. 1854.

J. Bergmann.
Sünd. 17. detn. 1856.

M. J. Eisen.
Sünd. 16. sept. 1857.

Jakob Liiv.
Sünd. 16. weebr. 1859.

J. Jõgewer.

Sünd. 15. juunil 1800.

A. Rennit.

Sünd. 24. okt. 1860.

Wilhelmine Ederberg.

Sünd. 27. jaan. 1861.

Jakob Tamm.

Sünd. 25. apr. 1861.

Faint text below the top-left stamp.

Faint text below the top-right stamp.

Faint text below the bottom-left stamp.

Faint text below the bottom-right stamp.

A. Jürgenstein.

Sünd. 20. okt. 1861.

K. E. Sõst ja E. Enno.

Sünd. 14. detn. 1862. 17. mail 1875.

Elise Ann.

Sünd. 3. juunil 1863.

Ed. L. Wöhrmann.

Sünd. 16. detn. 1863.

Faded text caption for the first portrait.

Faded text caption for the second portrait.

Faded text caption for the third portrait.

Faded text caption for the fourth portrait.

Juhan Liiv.
Sünd. 14. apr. 1890.

Kristjan Mauer.
Sünd. 10. juulil 1864.

Anna Haawa.
Sünd. 3. okt. 1864.

G. Wulff.
Sünd. 20. detn. 1864.

Faint, illegible text centered below the top-left stamp.

Faint, illegible text centered below the top-right stamp.

Faint, illegible text centered below the bottom-left stamp.

Faint, illegible text centered below the bottom-right stamp.

P. Grünfeldt.
Sönd. 19. sept. 1905.

G. E. Luiga.
Sönd. 15. vechr. 1906.

J. Speek.
Sönd. 12. sept. 1906.

M. Kampmann.
Sönd. 16. märts. 1907.

Andres Alwer.
Sünd. 20. okt. 1809.

O. Grossschmidt.
Sünd. 8. detn. 1862.

R. Kamsen.
Sünd. 17. okt. 1871.

Herman Niggol.
Sünd. 13. jaan. 1874.

B. Weber.
Sünd. 30. jaan. 1874.

Leena Gross.
Sünd. 16. okt. 1878.

Hugo Raudsepp.
Sünd. 28. juunil 1883.

Gustav Suits.
Sünd. 18. nov. 1883.

